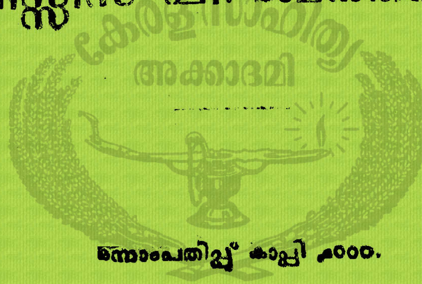
സുകുമാരി

(ഒരു സ്വതന്ത്രകഥ.)

ഗ്രന്ഥകർത്രി,

മിസ്സിസ് പി. രാമൻതമ്പി.

ഒന്നാംപതിപ്പ് കാപ്പി ൧൦൦൦.

"കമലാലയ" പ്രസ്സ്,

വിറകുപുരക്കോട്ടയ്ക്കകം,

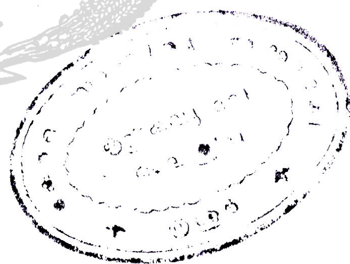
തിരുവനന്തപുരം.

൧൦൯൯

[വില ൧ രൂപ ൪ അണ.

സുകുമാരി

സുകുമാരി

(ഒരു സ്വതന്ത്രകഥ.)

ഗ്രന്ഥകർത്രി,

മിസ്സിസ് പി. രാമൻതമ്പി.

ഒന്നാംപതിപ്പ് കാപ്പി ൧൦൦൦.

"കമലാലയ" പ്രസ്സ്,
വിറകുപുരക്കോട്ടയ്ക്കകം,
തിരുവനന്തപുരം.
൧൦൯൯

[വില ൧ രൂപ ൪ അണ.

പ്രസ്താവന

ഈ പ്രബന്ധത്തിന്റെ രചയിത്രിക്ക് കേരളീകളുടെ ഇടയിൽ ഉള്ള സ്ഥിതിയുടെ ഉന്നതി വിശ്രുതമായിരിക്കുന്നതുപോലെ തന്നെ അവരുൾപ്പെടെയുള്ള കുടുംബാംഗങ്ങളിൽ പരമ്പരയാ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കലാവിലാസവാസന പ്രസിദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നു നിശ്ചയമില്ല. ചിത്രകർമ്മസംഗീതാദി കലാശാഖകളേയും ഗ്രന്ഥപാരായണംകൊണ്ടു കൃഷ്ടസമീകൃതമായ ബുദ്ധിസൗഷ്ഠവത്തേയും ആസ്പദമാക്കി ഈ ഗ്രന്ഥകർത്രിക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള പ്രശംസകൾ കർണ്ണപുടങ്ങളിൽ പലപ്പോഴും പ്രതിദ്ധ്വനിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും സാഹിത്യസരണിയിൽ ഇവരുടെ പ്രവേശം നൂതനമായ ഒരു സാഹസമാണെന്നുതന്നെ മാദൃശന്മാർ ഗ്രഹിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഈ ആഖ്യായിക എഴുതിത്തീർന്നു വായിച്ചുനോക്കുവാൻ എന്നെ സദയം ക്ഷണിച്ചപ്പോൾ വളരെ കൌതുകവും വികസ്വരമായ രസപ്രതീക്ഷയും പുരസ്സരങ്ങളായി നിന്നു് എന്റെ ശ്രദ്ധയെ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലേയ്ക്കു ആകർഷിച്ചു. വായിച്ചുനോക്കിയതിൽ ഇച്ഛാഭംഗത്തിനു് അല്പകാശമുണ്ടായില്ല എന്നു പറയുന്നതിനു് എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമുണ്ടു്.

നായികയായ "സുകുമാരി" പിതൃഭക്തിയും കമിതാവിലുള്ള അനുരക്തിയും എന്നു് രണ്ടു ചോദനകളുടെ ഭിന്നസമാകർഷണങ്ങൾക്കു മദ്ധ്യേ ലംബമാനയായ ഒരുമാതിരി ത്രൈശങ്കവസ്ഥയിലാകുന്നു. എന്നാൽ പ്രസ്തുത വികാരങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനു വശീഭവിച്ചു ദുർഘടങ്ങളിൽനിന്നു മോക്ഷമുണ്ടാക്കുവാൻ അവൾ തയ്യാറല്ല. അബല എന്ന പേരിനെക്കാൾ പ്രബലയെന്നതിനെയാണു് അവൾ സ്വയംവരിക്കുവാൻ കാംക്ഷിക്കുന്നതു്. അല്ലെങ്കിൽ സാധാരണികളായ തരുണികളിൽനിന്നു നിർവിശേഷയായ അവൾ ആഖ്യായികാ നായികയാകുന്നതെങ്ങനെ? സുകുമാരി പരീക്ഷകൾ ഒന്നും ജയിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും ബിലാത്തിയിൽ പോയി പാശ്ചാത്യരീതികളും അക്കൂട്ടത്തിൽ സ്ത്രീപുംസസൃഷ്ടിയിൽ ഉണ്ടെന്നു വെച്ചിരിക്കുന്ന വ്യത്യാസങ്ങളിൽ അവിശ്വാസവും വേണ്ടപോലെ സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ളവളാണു്. പക്ഷേ ഇതുകൊണ്ടു് പൌരസ്ത്യസമ്പ്രദായങ്ങൾ ആകപ്പാടെ അവൾ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടില്ല. അതിമാനുഷന്മാരായ യോഗികളോടുള്ള ആദരാതിശയവും

പിതൃഭക്തിഗൌരവവും ഇതിന്റെ ലാഞ്ഛനങ്ങളാണ്. എന്നാൽ ആ വക ഗുണങ്ങളും ഒരുമാതിരി "ജാക്കററു" ധരിച്ച ജാതിയാണെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു. പ്രകൃതിവൈഭവംകൊണ്ടു സഹജമായി സിദ്ധിക്കുന്ന കോമളിമാവിനെ മാത്രമാശ്രയിച്ചു കാലയാപനം ചെയ്യുന്നതിൽ വിശേഷമൊന്നുമില്ലെന്നുള്ള നവീനയുവതികളുടെ സിദ്ധാന്തമനുസരിച്ച് ബുദ്ധിശക്തിയേ, എന്തപാകം നേരിട്ടാലും ഉത്തേജനം ചെയ്യണമെന്നുള്ള പക്ഷക്കാരിയാണു സുകുമാരി. കുസുമങ്ങൾക്കു ബുദ്ധിശക്തി കൂടി ഉണ്ടായിരുന്നാൽ അത്രയ്ക്കു മെച്ചമല്ലേ? ഇങ്ങനെയുള്ള ഗുണസമ്മിശ്രണംകൊണ്ട് അഭിമാനലീനയായ നായികയുടെ ഗതി കുറെ അസ്വാസ്ഥമാകാതെ തരമില്ലല്ലൊ. തന്നിമിത്തം വെറും "നാടൻ ചരക്കായ" ഒരു വിമാതാവിന്റെയും അവരുടെ കണ്ണേജപന്മാരുടെയും കുസൃതികൾക്കു താൽക്കാലികമായുണ്ടായ വിജയം ഹേതുവായി ആലോചനാശൂന്യനും ലുപ്തലോചനനുമായിരുന്ന പിതാവിനാൽ അവൾ നിഷ്കാസിതയായി. മാതൃഷ്വസാവിന്റെ കൂടി ചെന്നുചേന്ന് അവിടെ താമസിച്ചിരുന്നപ്പോൾ ധനികനെങ്കിലും അക്ഷരാഭ്യാസദരിദ്രനായ ഒരുവന്റെ വിവാഹമോഹം ഭയന്ന് അവൾ പിതൃഷ്വസാവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ എത്തി അജ്ഞാതവാസം അംഗീകരിച്ചു. പരാധീനതയിൽ പരാങ്മുഖിയായ നായിക വൃക്ഷാദനികളായ ലതകളെ അനുകരിച്ചു ജീവിതം കഴിച്ചുകളയാമെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. അവിടെ സമീപം ഒരു പ്രഭുഗൃഹത്തിലെ ബാലികകളെ അദ്ധ്യാപനം ചെയ്തിച്ചു കിട്ടിയിരുന്ന പരിമിതമായ ശമ്പളംകൊണ്ട് അവൾ കാര്യങ്ങൾ നിവ്വഹിച്ചുവന്നു. അങ്ങനെ ഇരിക്കെ ശിഷ്യകളുടെയും അവരുടെ മാതാവായ സ്വസ്വാമിനിയുടെയും കുടുംബകാര്യങ്ങൾ കുടുക്കിൽ ആകാൻ തുടങ്ങുന്നതു കണ്ട് അവയെ വ്യവസ്ഥിതവും ഭദ്രവുമാക്കാൻ ഈ നവീനസൈരന്ധ്രി വളരെ ശ്രമപ്പെട്ടു സാധിച്ചു. മാനേജരായിരുന്ന ചക്രമണ്ഡലിയുടെ മുഖത്തുനിന്ന് അവരെ സംരക്ഷിച്ചു. സ്വാമിനിയുടെ സീമന്തപുത്രൻ ധൂത്തനായ ഒരു യുവാവായിരുന്നു. അയാളുടെ കാമനാപാത്രവും അയാളിൽ ഒരുകാലത്ത് അനുരാഗവതിയുമായിരുന്ന മററൊരു യുവതി ഭാഗ്യക്ഷയമൂലം നേരിട്ടിട്ടപോലും തന്മൂലം സ്വാനുരാഗത്തെ ആ ധൂത്തനിൽനിന്നു പിൻവലിച്ചു. സുകുമാരിയുടെ പ്രയത്നവും ഗംഭീരതയുംകൊണ്ട് പ്രസ്തുത യുവാവിനെ സന്മാൎഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു പ്രത്യായിക്കയും അയാളേ നീരസയായിരുന്ന പ്രിയയുമായി സംഘടിപ്പിക്കാനുള്ള മാൎഗ്ഗം മസൃണമാക്കയും ചെയ്തു. പിതൃഗൃഹത്തിൽ നായികദ്രോഹമാചരിച്ചവർ, ഛായയപോലെ അവളെ അനുഗമിച്ച് തുട

രത്തുടരെ വളരെ പീഡിപ്പിച്ചിരുന്നു. ആ കൂട്ടത്തിൽ സ്വാമിനിയു
ടെ കണ്ണുരന്ധ്രങ്ങളെ വശീകരിച്ചു കഠിനമായ അപവാദം നിർമ്മിച്ചതു
നിമിത്തം മുൻപറഞ്ഞ പ്രഭുകുടുംബത്തിലെ അധ്യാപനത്തിൽനിന്ന്
അവർ തീവ്രവേദനയോടെ പ്രതിനിവർത്തിച്ചു. വധത്തെക്കാൾ ഘോ
രമായ അപവാദവേദന ജ്വരമായി പരിണമിക്കയും ജീവവ്യാപാരം
അസ്തമിക്കയും ചെയ്തു എങ്കിലും ശ്മശാന കുണ്ഡത്തിൽ ജഡശരീരം
ഭസ്മീഭവിക്കുന്നതിനു മുമ്പ് ഒരു യോഗീശ്വരന്റെ പ്രസാദം കൊണ്ട്
അവർ സചേതനയായിത്തീർന്നു. തന്റേടത്തിന്റെ ഫലമായി ഇത്ര
യും ദുഃഖമനുഭവിച്ച ശേഷം എല്ലാം ശുഭമായി കലാശിച്ചു. അന്ധനാ
യിരുന്ന പിതാവ് വീണ്ടും അവന്ധ്യദൃഷ്ടിയായി. തന്റെ കമിതാവിനു
പ്രേമഭംഗം നേരിട്ടിരുന്നോ എന്ന് സുകുമാരിക്കുണ്ടായിരുന്ന സംശയ
ങ്ങൾ നീങ്ങി. ദുഷ്ടന്മാരായിരുന്ന ദ്രോഹികളുടെ കപടപരിപാടി സ്പ
ഷ്ടമായി. എല്ലാം മംഗളമായി ഇങ്ങനെ സമാപിക്കുന്നു.

സ്ത്രീകളുടെ ഗുണസ്ഫുരണ വർണ്ണനയ്ക്ക് പുരുഷന്മാരുടെ അവ
താളങ്ങൾ ഒരു പക്ഷെ ഒഴിച്ചു കൂടാത്തതായിരിക്കാം. അങ്ങനെ അ
ല്ലാതെ ഗുണങ്ങൾ എല്ലാം സ്ത്രീകൾക്കെന്നും ദോഷങ്ങൾ അശേഷം
പുരുഷന്മാർക്കെന്നും ഒരു ഭാവനയില്ലെന്നു കാണുന്നതു സന്തോഷകരമാ
കുന്നു. സ്ത്രീപുരുഷഭേദമെന്യേ മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിനു സാധാരണമാ
യ പല ഗുണങ്ങളുമുണ്ട്. അങ്ങനെയുള്ള ഗുണസാധാരണ്യത്തിനു
ഇതിൽ സ്ഥായിഭാവമായും സ്ത്രീകളുടെ വിശേഷഗുണങ്ങളായ ഹൃദയ
സൌകുമാര്യവും അനുരാഗമാധുര്യവും സഞ്ചാരിഭാവങ്ങളായും നായിക
യുടെ രൂപരചന ചെയ്തിരിക്കുന്നതായി തോന്നുന്നു. പിന്നെയും പാത്ര
ങ്ങളുടെ വൈവിധ്യംകൊണ്ടു വിചിത്രീകൃതമായി ഈ ആഖ്യായിക മ
നോഹരമായി പരിശോഭിക്കുന്നു.

ഇതിലെ കഥാബന്ധം റെയിനാൾഡ് എന്ന ഗ്രന്ഥകാരന്റെ
"ലീല" എന്ന നോവലിലെ ഛായയെ പല ദിക്കിലും അനുകരിച്ചി
രിക്കുന്നതായി "നോവൽഭ്രമക്കാരായ" ചില സ്നേഹിതന്മാർ പറയു
ന്നു എങ്കിലും ഒരു സ്വതന്ത്രകൃതി എന്നല്ലാതെ പ്രഥമദൃഷ്ടിക്കു തോ
ന്നുകയില്ലെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ഇതിലെ ഭാഷയെപ്പററി പൊതുവിൽ അഭിനന്ദിക്കേണ്ടതുതന്നെ
എങ്കിലും അവിടവിടെ ശബ്ദശുദ്ധി പോരെന്നും വാക്യങ്ങൾ ചി
ലേടത്തു ശ്രുതിഭ്രഷ്ടമായ സംഗീതംപോലെ അസ്വരസമായും തോന്ന

തിരുന്നിട്ടില്ല. ഇവ അധികവും പ്രമാദജന്യമാണെന്നും അടുത്ത പതിപ്പിൽ പരിഹരിക്കപ്പെടുമെന്നും വിശ്വസിക്കുന്നു.

ആകപ്പാടെ ശ്രീമതി മിസ്സിസ്സ് രാമൻ തമ്പിയുടെ മനോധൎമ്മത്തിന്റെ ഈ പ്രഥമസന്തതി കേരളീയരുടെ ആദരത്തിനും ഭാഷാഭിലാഷികളുടെ അഭിനന്ദനത്തിനു പാത്രമായും പ്രചുരപ്രചാരമായും പരിലസിച്ചു കാണുവാൻ ഞാൻ വളരെ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. വാഗീശ്വരിയുടെ കരുണാമസൃണമായ കടാക്ഷാനുഗ്രഹംകൊണ്ട് ഇതിനു സകലസിദ്ധികളും ഭവിക്കട്ടെ.

തിരുവനന്തപുരം.
വ.ച്ച—തു—ൻൻ

പി. കെ. നാരായണപിള്ള.

———(൦)———

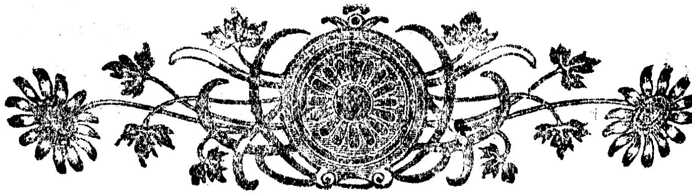
ശുദ്ധിപത്രം

പുറം.	വരി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
൧	൧൫	കുറവുള്ള ഇന്ദ്രിയത്തിന്റെ	നഷ്ടമായ ജ്ഞാനേ യത്തിന്റെ
൨	൪	അതിനാൽ പിന്നീടുള്ള പുത്രിയുടെ	അതിനാൽ പുത്രിക്കു പിന്നീടുള്ള
,,	൫	ലക്ഷീഭവിച്ച്	ലക്ഷ്യീകരിച്ച്
,,	൭	വ്യസനകരവുമായിരുന്നു	വ്യസനമയവുമായിരു
,,	൯	സൗഭാഗ്യമൊന്നും	ഭാഗ്യമൊന്നും
,,	൧൩	ബുദ്ധിവൈശിഷ്യം	ബുദ്ധിവൈശിഷ്ട്യം
൩	൪	സുന്ദരവും ആനന്ദദവും	മനോഹരവും ആനന്ദ
൪	൨൫	സവരി കഴിഞ്ഞു്	സവാരികഴിഞ്ഞു് [
൫	൧൦	അനുഭാവമില്ലാതായോ	അനുകമ്പമില്ലാതാ
,,	൨൪	ബാഹ്യാന്ധനെങ്കിലും	ബധിരാന്ധനെങ്കിലും
൬	൩	ആപൽശങ്കകം	ആപച്ഛങ്കകം
,,	൨൯	ദർശിക്കാനും ദർശിപ്പിക്കാനുമായി	ദർശിക്കാനുമെന്നെ പ്പിക്കാനുമായി
൯	൨൧	പ്രവത്തിച്ചോള	പ്രവത്തിച്ചുകൊള്ളു
൧൦	൧൧	അനത്ഥദവും	അനത്ഥകരവും
൧൧	൩൩	ദീഘകായൻ	പ്രാംശുകായൻ
൧൪	൧൧	ആരോഹിച്ചു	ആരോഹിപ്പിച്ചു
,,	൧൫	ഇവർതമ്മിൽ	ഇവക്കു തമ്മിൽ
൨൩	൨൪	സഖികളായിരുന്നു	സഖന്മാരായിരുന്നു
൨൮	൯	മനോദണ്ഡവുമില്ല	മനഃപീഡയുമില്ല
,,	൧൭	ചുംബിച്ചും	ചുംബിച്ചു
൨൯	൧൩	മനോദണ്ഡം	മനഃക്ലേശം
൩൩	൨൬	ആകഷിതനായി	ആകൃഷ്ടനായി
൩൬	൨൨	ശശിനംജെനീവാ	ശശിനംരജനീവാ
൩൭	൮	ദാസിക്കുപോയി	ദാസിപോയി
,,	൯	നൽകി	കൊടുത്തു
൪൦	൧൪	പ്രകടിക്കുന്നു	പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു
൪൧	൩൧	ദൈവസന്നിധിയിൽ	ഈശ്വരസന്നിധിയി
൪൪	൩൦	സുകുമാരഹൃദയ	..............ഹൃദയ

പുറം.	വരി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
൪൪	൩൨	പ്രകൃതാലോക	പ്രകൃത്യാലോക
൪൫	൧	ചിത്രകാരിയുടെ	ചിത്രകാരന്റെ
൪൬	൧൦	പ്രവാള	കുന്ദകുഡ്മള
൪൭	൧൨	കേശഭാരം	കേശപാശം
,,	൨൯	മനോദണ്ഡം	മനോവേദന
൫൨	൧൪	താപഷിനയായ	ഭവദീയയായ
൫൬	൧൨	കാൎയ്യം കണിശമായി	കാൎയ്യംമാത്രം കണിശമായി
൫൭	൩	മൎയ്യാദഹീനമായ	അപമൎയ്യാദമായ
,,	൨൨	പിതാവിന്റെ പിന്നത്തെ ഭാൎയ്യയുടെ	വിമാതാവിന്റെ
൬൭	൨൧	ആലോചിച്ചുറക്കുകയാണ്	ആലോചിച്ചുറയ്ക്കുകയായിരുന്നു
൬൯	൨൨	വിശ്വാസഘാതകം	വിശ്വാസഭംഗഘാതകം
,,	൩൨	അൎഹതയും	[illegible]മാത്രവും
൬൧	൧	വൈപരീത്യമോ	ദോഷമോ
൬൨	൪	സുമനസ്വിനി	മനസ്വിനി
൬൪	൧൬	മൂൎച്ഛിച്ച	മൂൎച്ഛിച്ച
,,	൧൭	[illegible] ബോധഹീന	ബോധഹീന
൬൫	൭	സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ട്	സ്പഷ്ടമാക്കിയിരുന്നു
,,	൧൯	നിരോധിച്ചിട്ടുണ്ട്	നിരോധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്
,,	൨൧	കുഡ്മങ്ങളെ	കുഡ്മളങ്ങളെ
൬൬	൨൬	അങ്കം	ചിഹ്നം
൬൭	൨൪	യാത്രത്തിൽ	യാത്രയിൽ
൬൯	൨൩	ഹീനമാണു	ഹീനമായിട്ടാണു
൭൦	൧൭	ജഡ	ജട
൭൨	൨൦	മഹദഭിഷയത്തിൽ	മഹാവിഷയത്തിൽ
,,	൨൪	ദുസ്സാദ്ധ്യമല്ല	ദുസ്സാധമല്ല
൮൦	൨൩	ശീതക്കാററു	ശീതവായു
൮൨	൨൦	ദുൎഭഗയായ	ഭാഗ്യഹീനയായ
൮൬	൨൫	കനിച്ചല്ല	തനിച്ചല്ല
൮൭	൧൯	ആകൎഷിതമാകയാൽ	ആകൃഷ്ടമാകയാൽ
൧൦൦	൨൫	മാതൃസ്വസാവ്	മാതൃഷ്വസാവ്
൧൦൨	൨	രക്ഷികൎത്താക്കരെ	രക്ഷാകൎത്താക്കരെ

പുറം.	വരി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
൧൦൭	൨൬	മനോദണ്ഡങ്ങൾ	മനഃക്ലേശങ്ങൾ
൧൧൮	൩.	രാമണീയകത്വം	രാമണീയകം
൧൧൯	൨൩	ശാന്തവും	ശാന്തതയും
൧൨൨.	൨൮	ചിന്താഗ്രസ്ഥ	ചിന്താഗ്രസ്ത
൧൨൬	൧൯	വിദ്വൽശാണോ	വിദ്വച്ഛാണോ
൧൨൮	൨൬	നഃ..........അർഹസി	ന..........അർഹതി
൧൩൦	൬	നിർത്തം	നൃത്തം
൧൩൭	൧൫	ക്ലിപ്ത	കൢപ്ത
,,	,,	ഭ്രഷ്ട	ഭ്രഷ്ട
൧൪൦	൨൨	സ്വതാതനെ	കൃഷ്ണദാസിനെ
൧൪൪	൧൧	ആകർഷിതരാകാ	ആകൃഷ്ടരാകാ
,,	൧൪	മഹിളയുമായ	ധീരമഹിളയുമായ
൧൪൮	൯	സ്വയദ്രോഹ	സ്വയംദ്രോഹ
,,	൨൭	മര്യാദഹീന	മര്യാദാഹീന
൧൬൨	൧൪	ആർജ്ജവബുദ്ധി	ഋജുബുദ്ധി
൧൬൩	൬	മനോഹരി	മനോഹര
,,	൩൧	യക്ഷിണിയോ രക്ഷിണിയോ	യക്ഷിയോ രക്ഷിയോ
൧൭൦	൨	അനുഭാവമാണ്	അനുകമ്പയാണ്
൧൭൪	൧൧	യകത്വത്തേ	യകത്തേ
൧൭൫	൧൩	സ്വയദ്രോഹ	സ്വയംദ്രോഹ
൧൭൮	൨൦	സ്വയഹത്തി	ആത്മഹത്യ
൧൯൦	൨൦	യക്ഷിണി	യക്ഷി
൧൯൯	൯	ആത്മഹത്തി	ആത്മഹത്യ
൨൧൮	൩൦	ഈ അർത്ഥമില്ലാതെ	ഇങ്ങനെ അർത്ഥമില്ലാതെ
൨൨൧	൧൬	പ്രവർത്തി	പ്രവൃത്തി
൨൩൪	൧	എനിക്ക്	ഞാൻ
൨൩൫	൧൭	എടുത്തവുടനെ	എടുത്തയുടനെ
൨൩൯	൨൧	ഓട്ടംപിടിക്കാൻ	ഓടാൻ
,,	൩൨.	കൊടുത്തി	കൊടുത്തു്
൨൫൯	൪	പ്രവർത്തി	പ്രവൃത്തി

N. B. ഈ പുസ്തകത്തിൽ ഝടുതി എന്നുള്ളതു് ഝടിതി എന്നും സുസാദ്ധ്യം എന്നുള്ളതു് സുസാധ്യമെന്നും തിരുത്തി വായിപ്പാനപേക്ഷ.

സുകുമാരി.

അദ്ധ്യായം ൧.

"ദൂഷിതാകിമസി കേനചിൽ കമനി ഭീഷിതാസി കിമു? കമനീയം. . . .
ശേഷമെന്നൊടിതശേഷവുംപറകിലേഷ ഞാൻ വിപദി സുസഹായം."

പ്രതാപസേനൻ:—സുകു, എന്താ, നിനക്കു സുഖമില്ലേ? കുട്ടീ, എന്നോടു പറയു.

സുകുമാരി:—അച്ഛാ, വാസ്തവത്തിൽ എനിക്കു യാതൊരു സുഖക്കേടുമില്ല.

പ്രതാ:—പിന്നെ എന്താണു നിന്റെ ശ്വാസോച്ഛ്വാസം ദ്രുതഗതിയിലായിരിക്കുന്നതു്. നാഡിയും വല്ലാതെ തുടിക്കുന്നതായി കാണുന്നുവല്ലൊ. നിശ്ചയമായും എന്തോ അപകടമുണ്ടു്. ഇനിയെങ്കിലും എന്താണെന്നു പറയു; മറയ്ക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല.

സ്വഹസ്തങ്ങളെ പെട്ടെന്നു പിതാവിന്റെ കൈയിൽനിന്നു വലിച്ചെടുത്തുംകൊണ്ടു് ചിരിക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ,

സുകു:—അച്ഛാ, ഇതെന്തൊരു ഭ്രമമാണു്? അച്ഛൻ സദാ അനിഷ്ടാശങ്കയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുവല്ലൊ.

പ്രതാ:—എനിക്കു കുറവുള്ള ഇന്ദ്രിയത്തിന്റെ ശക്തികൂടി മറ്റൊരിടത്തു നൽകി ഈശ്വരൻ അല്പം കാൎയ്യഗ്രഹണശക്തികൊണ്ടു് എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടു മകളേ.

ഇപ്രകാരം സംഭാഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന വൃദ്ധൻ നേത്രഹീനനായിരുന്നതിനാൽ തന്റെ കസേരയുടെ കൈയും പിടിച്ചു നിൽക്കു

ന്ന പുത്രിയുടെ മുഖത്ത് തത്സമയം ഉണ്ടായ സ്തോഭങ്ങൾ കണ്ടറിയുന്നതിന്ന ശക്തനല്ലായിരുന്നു. പുത്രിയായ സുകുമാരിക്ക് ഏകദേശം ഒമ്പതു വയസ്സു പ്രായമായപ്പോൾ പിതാവായ വൃദ്ധൻെറ നയനങ്ങൾ പ്രയോജനശൂന്യങ്ങളായതാണ്. അതിനാൽ പിന്നീട്ടുള്ള പുത്രിയുടെ ലാവണ്യത്തഴപ്പ് അനുമിച്ചല്ലാതെ അക്ഷികൾ ലക്ഷീഭവിച്ച് ആനന്ദിപ്പാനുള്ള ഭാഗ്യം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിട്ടില്ല. പിന്നീട്ടുള്ള ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതം എല്ലാവിധത്തിലും ഏകാന്തവും വ്യസനകരവുമായിരുന്നു. കഴിഞ്ഞ ഒരു രണ്ടു ദശാബ്ദങ്ങൾക്കിടയ്ക്ക് ഇദ്ദേഹം പൂർവ്വാധികം കുബേരസദൃശനായി തീൎന്നിരുന്നു. എന്നാൽ ആ സൗഭാഗ്യമൊന്നും പൂൎണ്ണമായി അനുഭവിക്കുന്നതിന് എന്തൊരു കൎമ്മവിപാകത്താലോ അന്ധനായിത്തീൎന്ന അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞില്ല. വൃദ്ധനെങ്കിലും ധീരനായ ഇദ്ദേഹം ഒരു വലിയ ജന്മിയാണ്. ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ ബുദ്ധിവൈശിഷ്യം, ഔദാൎയ്യം മുതലായ സൽഗുണങ്ങളുടെ പ്രഖ്യാതി നാട്ടിൻെറ നാനാഭാഗങ്ങളിലും മാറെറാലിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആന്ധ്യം വന്നു പിടിപെട്ടുംമുമ്പ് ഇദ്ദേഹത്തെ നിയമനിൎമ്മാണസഭയിൽ ഒരംഗമായി ചേൎക്കുന്നതിനു ബലമായ ആലോചന നടന്നുവന്നിരുന്നു. ഒരു പ്രാവശ്യമെങ്കിലും ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ പ്രസംഗം ശ്രവിക്കാനിടവന്നിട്ടുള്ളവർ അപ്പോഴത്തേ നിലയിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിൻെറ ആകൃതി അടുത്തകാലത്തെങ്ങും വിസ്മരിക്കുന്നതല്ല. അനേക പ്രശസ്തഗുണങ്ങൾക്ക് ഒരു വിളനിലമായും ഉപൎയ്യുപരി ഉന്നതിക്കുള്ള മാൎഗ്ഗങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചും ഇരുന്ന ഈ മഹാൻെറ വിപത്ത് ഹാ! ദുസ്സഹം!! തനിക്കു നേരിട്ട അപരിഹാൎയ്യമായ ആപത്സംഭവത്തിനുശേഷം അദ്ദേഹം നഗരവാസത്തിൽ അല്പംപോലും ആസക്തിയില്ലാത്തവനായി അവിടെ നിന്നൊഴിഞ്ഞ് പുഷ്കരണിയിലുള്ള സ്വഭവനത്തിൽ ഗ്രാമവാസം ഉറപ്പിച്ചിരിക്കയാണ്.

വാത്സല്യഭാജനമായ ഏകപുത്രിയെ അധികനേരം വിട്ടുപിരിയാതെ പ്രതാപസേനൻ മിക്കസമയവും ഗ്രന്ഥശാലയിലിരുന്ന് ഐഹികമായും, പാരത്രികമായും, സാമുദായികമായും, രാഷ്ട്രീയമായും പല വാദപ്രതിവാദങ്ങളും സുകുമാരിയുമായി നടത്തിയും, അഭിപ്രായത്തിനായി ഓരോരുത്തർ അയച്ചുകൊടുക്കുന്ന അനവധി നൂതനഗ്രന്ഥങ്ങൾ അവളെക്കൊണ്ടു വായിപ്പിച്ചു കേട്ടും കാലയാപനം ചെയ്തുപോരുകയായിരുന്നു.

പ്രതാ:—മകളേ, പറയു; നിനക്കെന്തു വ്യാകുലതയാണു സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നത്.

സ്നേഹപുരസ്സരം കൈകൾ പുത്രിയുടെ സമീപത്തണച്ചുകൊണ്ടാണ് ഇദ്ദേഹം വീണ്ടും ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചത്. അപ്പോൾ അടുത്തുള്ള ഉദ്യാനത്തിലെ പുഷ്പങ്ങളുടെ പരിമളം ആ ദിക്കെങ്ങും പരന്ന് ആ മുറി മുഴുവൻ സുരഭിലവും സുന്ദരവും ആനന്ദദവും ആക്കിയിരുന്നു. അപ്പോൾ രാമദാസൻ എന്ന വേലക്കാരൻ വേഗത്തിൽ വന്നു വാതൽ തുറന്ന് "വണ്ടിക്കാരൻ മടങ്ങിയെത്തി. യജമാനൻ സവാരി പോകുന്നുണ്ടോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

പ്രതാ:—ഇല്ല. ഇന്നു ഞാൻ പുറത്തേയ്ക്കു പോകുന്നില്ല. സുകു, ഇന്നു ക്ഷേത്രത്തിൽ പോകുന്നില്ലേ?

സുകു:—അച്ഛനേ തനിച്ചാക്കിയിട്ടു പോകാൻ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല.

പ്രതാ:—മകളേ, നീ ബിലാത്തിയിൽനിന്നും മടങ്ങിയെത്തിയതിൽ പിന്നീട് ഇതേവരെ ദേവീദർശനം ചെയ്തില്ലല്ലൊ. പോയി തൊഴുതു വരുക. എനിക്കു ക്ഷീണം ഒന്നുമില്ല. ഇപ്പോൾ ഉത്സവകാലമല്ലേ? അനേകം ഇഷ്ടജനങ്ങളെ നിനക്കു കാണാമല്ലൊ.

സുകു:—അച്ഛാ, എന്നെ നിർബ്ബന്ധിക്കരുതേ.

പ്രതാ:—കുട്ടീ, ഇളയമ്മ നേരത്തേ പോയിരിക്കുന്നു. നീയുംകൂടി ചെല്ലാതിരുന്നാൽ അവൾ മുഷിയുകയില്ലേ?

സുകു:—[പിതാവിന്റെ ശുഷ്കിച്ച കൈകളെ മൃദുവായി തലോടിക്കൊണ്ട്] എന്തായാലും വേണ്ടില്ല. അച്ഛനേ തനിച്ചാക്കിയിട്ട് ഒരു സവാരിഘോഷത്തിനും ഞാനില്ല. അച്ഛാ, ഇന്നത്തേ തപാലിൽ വന്ന ലക്കോട്ടുകളെല്ലാം പൊളിക്കാതെ മേശപ്പുറത്തു കിടക്കുന്നതേയുള്ളു. ഉടനടി മറുപടി അയയ്ക്കേണ്ടവ ഉണ്ടായിരുന്നാലോ? ഞാൻ പോയി അവ എടുത്തുകൊണ്ടു വരട്ടേ?

പ്രതാ:—എന്റെ കുഞ്ഞേ, ഇളയമ്മ തീർച്ചയായും പിണങ്ങുമേ. ജനങ്ങൾ കഥകൾ കെട്ടിച്ചമയ്ക്കാനും തുടങ്ങും.

സുകു:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) അച്ഛാ, എനിക്ക് ഈ ലോകത്തിൽ അച്ഛനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയഭക്തിബഹുമാനങ്ങൾ മററൊരാളിലും തോന്നുവാൻ പ്രയാസമാണ്. മിഥ്യാപവാദത്തിൽ അശേഷം കൂസൽ എനിക്കില്ല.

പ്രതാ:—എന്താ? സുകു, നിനക്കിഷ്ടമുള്ള വസ്ത്രാഭരണാദികളുടെ കുറവുകൊണ്ടാണോ നീ ഇത്ര ശാഠ്യം പിടിക്കുന്നത്?

സുകു:—അച്ഛന്റെ ഈ ചോദ്യം എന്നെ ക്രമത്തിലധികം പീഡിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഞാൻ ഒരാഡംബരപ്രിയയെന്നാണോ അച്ഛന്റെ ഇതേവരെയുള്ള ധാരണ. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ആ വിചാരം അടിസ്ഥാനരഹിതമാണെന്നു ഞാൻ അറിയിക്കുന്നതു് സാഹസമെങ്കിൽ അച്ഛൻ ക്ഷമിക്കണം. എന്റെ ഒരാളിന്റെ ആവശ്യത്തിനു വേണ്ടതിൽ വളരെ അധികമാണു് ഇപ്പോൾ എനിക്കു് അച്ഛനിൽ നിന്നു ലഭിച്ചുവരുന്നതു്.

പ്രതാ:—"കുട്ടി, നീ ഇപ്പോൾ യുവദശയേ പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞു. നിന്നെ അലംകൃതയായി കണ്ടാനന്ദിപ്പാനുള്ള ഭാഗ്യം എനിക്കു് ഈശ്വരൻ ഇല്ലാതാക്കിയല്ലൊ" എന്നു പറഞ്ഞു്, ഒരു നെടുവീർപ്പിട്ടു:

സുകു:—അച്ഛാ, അച്ഛനു ഞാൻ എന്നും കുട്ടിയല്ലേ?

പ്രതാ:—(താഴ്ന്ന സ്വരത്തിൽ) അതേ, അതേ: എനിക്കു കാഴ്ചയില്ലാതാകുന്ന കാലത്തു കണ്ട ആ കൗമാരമുഖം തന്നെയാണു് എന്റെ ഹൃദയദൃഷ്ടിയിൽ ഇപ്പോഴും പ്രതിഫലിക്കുന്നതു്. അക്കാലത്തെ നിന്റെ സിദ്ധാന്തത്തിനു് ഇന്നും ഒരു കുറവു കാണുന്നുമില്ല. പിന്നെ.... പിന്നെ..... നീ..... ഈ......യിടെ സംസാരിക്കുമ്പോഴൊക്കെയും നി......ന്റെ.....പ്രി..യ മാതാവിന്റെ മധുരസ്വരം എന്റെ ചെവിയിൽ പകരുന്നതായി തോന്നിപ്പോകുന്നു.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു വൃദ്ധൻ ചിന്താപരവശനായി കുറേയിരുന്നു. അനന്തരം സഹജമായ ധൈര്യം അവലംബിച്ചു് വീണ്ടും സംഭാഷണം തുടൎന്നു:—

പ്രതാ:—കുട്ടീ, നിന്റെ അസ്വാസ്ഥ്യം എന്താണെന്നു നീ എന്നോടു പറഞ്ഞില്ലല്ലൊ. നീ എത്രയെല്ലാം കരുതിയിട്ടും അതു ചിലപ്പോൾ തന്നത്താനറിയാതെ പൊട്ടി പുറത്തുവരുന്നല്ലൊ.

സുക:—ഒന്നുമില്ലച്ഛാ; ഇന്നു നേരത്തേ സവാരികഴിഞ്ഞു വന്നതിൽപിന്നെ എനിക്കു കുറേശ്ശെ തലവേദനയുണ്ടു്. അതു് ഇവിടെ അറിയിച്ചു് അച്ഛനു മനോവേദനകൂടി ഉണ്ടാക്കേണ്ട എന്നു കരുതി പറയാൻ മടിച്ചതാണു്. ഉഷ്ണാധിക്യത്താലായിരിക്കാം.

ആദ്യമായി തന്റെ പിതൃസന്നിധിയിൽ പൊട്ടിച്ച ഈ പൊളി വളരെ കഷ്ടപ്പെട്ടും വൈമനസ്യത്തോടുകൂടിയും തട്ടിവിട്ടതാണെന്നുള്ള സൂക്ഷ്മം നിഷ്പ്രയാസം ഗ്രഹിച്ച പ്രതാപസേനൻ പെട്ടെന്നു ചിന്താവിഷ്ടനായി. "ഏതോ ഒരു രഹസ്യം എന്റെ പുത്രി എന്നിൽ നിന്നു മറയ്ക്കുന്നുണ്ടു്. എന്റെ കുട്ടിയ്ക്കു് എന്തോ അപകടം പിണഞ്ഞി

ട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല. കഷ്ടം! ഈശ്വരാ, എനിക്കു കാഴ്ചയി
ല്ലാതാക്കിയ അങ്ങേയ്ക്കു് ഈവക ആപത്തുകൾ കണ്ടറിഞ്ഞു തടുക്കു
വാൻ വേണ്ട ദിവ്യചക്ഷുസ്സു നൽകി അനുഗ്രഹിപ്പാൻ മാത്രമെങ്കിലുമു
ള്ള സുകൃതശിഷ്ടം ഇവനിൽ ഇല്ലാതായല്ലൊ" എന്നിങ്ങനെ ആത്മഗ
തം കഴിഞ്ഞിട്ട് ഉറക്കെ,

പ്രതാ:—വത്സേ, നീ കുട്ടിക്കാലത്തു് എന്നെ വിശ്വസിച്ചു സക
ല രഹസ്യങ്ങളും പറഞ്ഞിരുന്നുവല്ലൊ. അതിന്മണ്ണം ഇപ്പോൾ ചെ
യ്യാത്തതെന്തു്? നിന്റെ വിശ്വാസബഹുമാനങ്ങൾക്ക് ഇന്നു ഞാൻ
പാത്രമല്ലാതായോ? ഈ മഹാപാപിയായ എന്നോടു നിനക്കു തീരെ
അനുഭാവമില്ലാതായോ? സുക്രു, ഈ ജന്മം നീ അല്ലാതെ മററാരാണു്
എനിക്കൊരവലംബം. എന്നോടു നീ ഇത്ര നിർദ്ദയം പെരുമാറുന്ന
തു് ഉചിതമാണോ? നിന്റെ ദുഃഖം എന്തായാലും എന്നിൽ നിന്നു മ
റച്ചുവയ്ക്കണമോ, വയ്ക്കാമോ? ഞാനറിഞ്ഞാൽ നിന്റെ ഏതു വ്യസ
നത്തിനും ഉടൻ ഉപശാന്തിയുണ്ടാക്കുമല്ലൊ? അഥവാ എനിക്കുകൂടി
പങ്കിട്ടുതരുന്നതിൽ വച്ചു് നിന്റെ ക്ലേശഭാരം കുറയുകയെങ്കിലും ചെ
യ്യുമല്ലൊ. എന്തിനായിട്ടെന്റെ കുട്ടി സങ്കടമനുഭവിക്കുന്നു. സത്യം പ
റയൂ. നിന്റെ അസ്വാസ്ഥതാഹേതു അറിയാതെ ഹൃദയം തകൎന്നുട
ങ്ങിയിരിക്കുന്ന എന്നെ അകാരണമായി അധികം വ്യസനിപ്പിക്കുന്ന
തെന്തിനു്? ഈ കിഴവനിൽ നിനക്കു് അനുകമ്പപോലും. . . . .

സുക:—അയ്യോ, അച്ഛാ, നിറുത്തണേ! അച്ഛൻ പറയുംപ്രകാ
രം ഒന്നും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. എന്തുദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടാണ് അച്ഛൻ
പറയുന്നതെന്നു് എനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നുമില്ല.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു് ഇവൾ വിഷണ്ണയായി നിന്നു.

പ്രതാ:—കുഞ്ഞേ, ഞാൻ ബാഹ്യാന്ധനെങ്കിലും എന്റെ ഉൾ
ക്കണ്ണുകൊണ്ടു കാണുന്നതു മിക്കവാറും ഒത്തുവരുവാനാണെളുപ്പം.

സുക:—ഇല്ലച്ഛാ, യാതൊന്നുമില്ല. വ്യസനിപ്പാൻ തക്ക ഒരു കാ
ൎയ്യവും ഇപ്പോഴുണ്ടായിട്ടില്ല. എന്തെങ്കിലും ഉണ്ടായിരുന്നാൽ ഞാൻ
ഉടൻ അച്ഛനെ അറിയിച്ചു് എന്റെ ഭാരം കുറയ്ക്കുകയില്ലേ? എനി
ക്കെന്തെങ്കിലും വിപത്തു നേരിട്ടുവെന്നു സങ്കല്പിച്ചു ക്ലേശിക്കുന്നതു് എ
ന്നിലുള്ള വാത്സല്യാധിക്യത്താലാണെന്നു വ്യക്തമാണെങ്കിലും അതു മാ
ത്രമേ എനിക്കിപ്പോൾ സങ്കടഹേതുകമായിരിക്കുന്നുള്ളു. അച്ഛനേ
സന്തുഷ്ടചിത്തനായി കാണുന്നതുതന്നെ എന്റെ ഏതു ദുരവസ്ഥയ്ക്കും
പററിയ ഒരു ശമനൌഷധമാണു്. അതുകൊണ്ടു ഭേദമാകാത്ത യാ
തൊരസ്വാസ്ഥ്യവും എന്നെ ബാധിക്കാറില്ല.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു് വൃദ്ധന്റെ ചുളുങ്ങിയ നെററിത്തടത്തിൽ ചുംബിച്ചിട്ട്,

സുകു:—അച്ഛാ, ആപൽശങ്കകൾ വിസ്മരിച്ചു സന്തോഷമായിരിക്കണം. ക്രമേണ അച്ഛൻ ഒരു രാജാധിരാജനായിത്തീൎന്നാലും കൂടി ഈ പുഷ്കരണിയിലുള്ള വാസസുഖം നമുക്കു ലഭിക്കുകയില്ല. ചേതസ്സിനെ സമാകൎഷിച്ചു നിലയ്ക്കു നിൎത്തുന്നതിനുള്ള ഒരു പ്രത്യേക ശക്തി ഈ പ്രദേശത്തിനുണ്ട്. ഇതിന്റെ ചുററുമുള്ള പ്രകൃതിവൈചിത്ര്യം കണ്ടു ധന്യരാകാത്തവർ ആരാണ്? അച്ഛാ, നമ്മുടെ ഭാവിജീവിതം നയിപ്പാൻ ഈ പ്രദേശം തന്നേ മതി. അച്ഛന്റെ പ്രസന്ന വദനവും . . . . . .

പ്രതാ:—അതേ, അതൊക്കെ ശരിതന്നെ. പക്ഷെ എന്റെ മകളുടെ ഭാവിയെപ്പററി ചിന്തിക്കുമ്പോൾ എനിക്കു ദുസ്സഹദുഃഖമുണ്ടായിപ്പോകുന്നു. എന്തുചെയ്യാം?

സുകു:—എന്ത്. എന്നെപ്പററിയോ? നന്നായി! അതെന്തിന്?

പ്രതാ:—ഒരു കാലത്തു ജനങ്ങൾ ശ്രുതി പരത്തിയതും വിശ്വസിച്ചു വന്നതുംപോലെ സംഭവിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ എന്റെ മകൾ എത്രയോ മുമ്പുതന്നെ അതിസമൎത്ഥനും അത്യുൽകൃഷ്ടനുമായ ഒരുവന്റെ സഹധൎമ്മചാരിണീപദത്തിൽ ശോഭിച്ചേനേ. എന്റെ കുഞ്ഞിന്റെ ലാവണ്യം കാനനചന്ദ്രികയോ എന്നെപ്പോലുള്ള കുരുടന്മാരുടെ മുമ്പിൽവച്ച കണ്ണാടിയോ പോലെ ആയല്ലൊ. കഷ്ടം! ദൈവവിധി. ഞാനെന്തിനു വൃഥാ വിലപിക്കുന്നു? സുകു, അടുത്തുവരൂ. എന്റെ മകൾ അമ്പലത്തിൽ പോകുന്നില്ലേ?

സുകു:—[പിതാവിന്റെ ചെവിയിൽ മെല്ലെ.] അച്ഛാ, ഇന്നു വളരെ ജോലി കുടിശ്ശികയായിട്ടുണ്ട്. അതൊക്കെ നിൎവിഘ്നം നിറവേററി അച്ഛന്റെ ഭാരം ലഘുവാക്കി അടുക്കലിരുന്ന് ആശ്വസിപ്പിക്കയും ആശ്വസിക്കയും ചെയ്യേണ്ടതല്ലേ എന്റെ പ്രഥമകൃത്യം, പ്രധാന ധൎമ്മം. ക്ഷേത്രത്തിൽ എപ്പോൾ വേണമെങ്കിലും പോകാമല്ലൊ. വിശേഷിച്ചും സദാ ദേവി കുടികൊണ്ട് എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഉല്ലസിക്കവേ ജനങ്ങളേ ദൎശിക്കാനും ദൎശിപ്പിക്കാനുമായി ക്ഷേത്രത്തിൽ പോകുന്നത് എന്തിന്? ദേവീധ്യാനം ഏകാന്തത്തിൽ ചെയ്യുന്നതാണ് എനിക്കിഷ്ടം.

പ്രതാ:—എന്റെ പൊന്നുമകളേ, ഞാൻ കൃതാൎത്ഥൻ തന്നെ. ദേവി നിന്നെ സൎവ്വഥാ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ! ചന്ദ്രസേനൻ ബിലാത്തി

യിൽ നിന്ന മടങ്ങി എത്തിയതായി കേട്ടവല്ലൊ. കുഞ്ഞു് അതിന്റെ യാഥാത്ഥ്യം വല്ലതുമറിഞ്ഞോ?

സുക:—(വ്രീളാസമേതം) ഞാനും കേട്ടു അച്ഛാ.

പ്രതാ:—എന്നാൽ അമ്പലംവരെ ഒന്ന പോയിവരരുതോ? ചന്ദ്രസേനൻ അവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ടാകും. ഒന്നിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരാമല്ലൊ. ഓ, 'അയാരം വീരപുരുഷനല്ലേ'?

സുക:—അച്ഛൻ ഇനി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു് എന്നെ കളിയാക്കുകയില്ലെന്നു് ഒരിക്കൽ പ്രതിജ്ഞചെയ്തതായി ഞാനോക്കുന്നുണ്ടു്.

പ്രതാ:—മകളേ, അതു ഞാൻ മറന്നുപോയി. കാരണം നിന്നിലുള്ള വാത്സല്യമാണെന്ന നിനക്കറിഞ്ഞുകൂടാത്തതല്ലല്ലൊ. നിന്റെ ഹിതം പോലെ നടക്കട്ടെ. ഇളയമ്മയ്ക്കു് അപ്രിയം തോന്നാതിരുപ്പാൻ തക്ക ഒരു സമാധാനം കണ്ടുപിടിച്ചു വച്ചോളു. അതു മതി.

സുക:—അച്ഛാ, ഞാൻ അത്ര ശ്രമം ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യമെന്താണു്? ഇളയമ്മയ്ക്കു് അഹിതം വരത്തക്കവണ്ണമൊന്നും ഞാൻ ചെയ്തിട്ടും ചെയ്യുന്നുമില്ലല്ലൊ. ഈ ആൾത്തിരക്കിൽ ഞാൻ കൂടി ചെല്ലുന്നതു് അവക്കു കൂടുതൽ ബുദ്ധിമുട്ടല്ലേ? എന്നെക്കൂടി സൂക്ഷിക്കേണ്ട ഭാരം അവക്കുണ്ടാവില്ലേ?

വൃദ്ധനും രോഗപീഡിതനുമായ പിതാവിനോടു വാസ്തവത്തിൽ അന്നേ ദിവസം നടന്ന ഭയങ്കരസംഭവം പറയുന്നതിനുള്ള മനസ്സൈഥൎയ്യവും ധൈൎയ്യവും വരാതെ ചില്ലറ ജോലികൾ തീക്കാനെന്നുള്ള വ്യാജേന സുകുമാരി പിതൃസന്നിധിയിൽ നിന്ന ഹൃദയസ്വാസ്ഥ്യമില്ലാതെ പിൻവാങ്ങി. സുകുമാരി പുറത്തുപോയെന്ന തീച്ചയായി അറിഞ്ഞപ്പോൾ വൃദ്ധൻ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും മുഖം പൊത്തി ബാലന്മാരെപ്പോലെ രോദനം തുടങ്ങി. "എന്റെ കുഞ്ഞിനു് എന്തോ വിപത്തു നേരിട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഞാൻ വ്യസനിക്കുമെന്ന കരുതി എന്നിൽ നിന്ന പരമാത്ഥം മറയ്ക്കുന്നു. അനൃതം പറയാൻ അവൾക്കു വളരെ മടിയുമുണ്ടു്. ഞാനെന്താണു ചെയ്യുക." എന്നായിരുന്നു വൃദ്ധന്റെ വിചാരങ്ങൾ.

———:(o):———

അദ്ധ്യായം ൨.

"ഓരോരോവിനോദങ്ങൾ കഥിച്ചുമുഗ്ദ്ധ-
സ്മേരോഡുപാഭാനനയായ് തദാനീം
ആരോമലാൾ വാണു; മഴയ്ക്കുമുമ്പു
നേരോക്കിൽ വെയ്ലിന്നൊളി കൂടുമല്ലോ.

അത്തയ്യലാൾതന്നതിനിമ്നമാകും
ഹൃത്തട്ടിലാഴിക്കകമൂർമ്മിപോലെ
ഒത്തന്നുദിച്ചോരു വികാരവായ്പിൻ
വൃത്തംവെടുപ്പായ് മുഖഭാവമോതി."

പുഷ്ക്കരണിയിലേ പ്രഭുഗൃഹത്തിൽ എട്ടും പത്തും അതിഥികൾ ഇല്ലാത്ത ദിവസം ചുരുക്കമാണ്. ഇപ്പോഴുള്ള ഭവനം പ്രതാപസേനന്റെ ചെറുപ്പകാലത്തു പണിയിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. ഇതു് ഒരു ചെറിയ കുന്നിന്റെ മുകളിൽ മദ്ധ്യഭാഗത്തായിട്ടാണു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. നാലുപുറവുമുള്ള കാഴ്ച അതി മനോഹരമാണ്. വേട്ടയ്ക്കു വരുന്ന അനവധി ആളുകൾ ഇവിടെ വിശ്രമത്തിനായി എത്താറുണ്ടു്. ഈ കുന്നിന്റെ താഴ്വരയിൽ പച്ചപ്പരവതാനി വിരിച്ചതുപോലുള്ള നിലങ്ങൾ ദൃഷ്ടി എത്താവുന്നതിലുമധികം ദൂരം പരന്നുകിടപ്പുണ്ടു്. മററു ഭാഗങ്ങൾ ഫലസംപൂർണ്ണങ്ങളായ വൃക്ഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭായമാനമായിരിക്കുന്നു. വിശാലോദ്യാനങ്ങൾ അതിന്നും അടുത്തു വിളങ്ങുന്നു. ഇവിടെനിന്നും രണ്ടുനാഴിക അകലെ വേട്ടയ്ക്കു പററിയ വനങ്ങളുണ്ടു്. ഈ പ്രദേശമെല്ലാം പ്രതാപസേനന്റെ കുടുംബത്തിലേയ്ക്കു കരമൊഴിവായി വിട്ടുകിട്ടിയിട്ടുള്ളവയാണ്. ഈ സ്ഥലത്തു പ്രകൃതിവൈശിഷ്ട്യത്തിനും പുറമേ ഇദ്ദേഹം ചെയ്ത ചേതോഹരപരിഷ്ക്കാരങ്ങളും വളരെയുണ്ടു്. ആകപ്പാടേ കണ്ടാൽ രാജധാനിയാണോ എന്നു തോന്നത്തക്ക കമനീയത ഈ പ്രദേശത്തിനുണ്ടെന്നു് ആരും സശിരഃകമ്പം സമ്മതിക്കും.

പ്രതാപസേനന്റെ ദ്വിതീയഭാര്യയായ നീലോല്പലം യൗവനയുക്തയും അതിസുന്ദരിയുമാണ്. അഹംകാരവും അതിന്നനുസരിച്ചുണ്ടു്. ദംപതിമാർ തമ്മിൽ നാല്പതുവയസ്സിന്റെ അന്തരമാണുള്ളതു്. ഈ സ്ത്രീയുടെ ചുററും സദാ സേവന്മാരും അതിഥികളുമായി അനവധി ആളുകൾ ഉണ്ടായിരിക്കും. ഇവൾക്കു ഭർത്തൃഗൃഹത്തിലുള്ള സകലത്തോടും വളരെ വെറുപ്പു തോന്നിയിരുന്നു. അതിനാൽ ഓരോ കാരണങ്ങൾ പറഞ്ഞു സംഘസമേതം മാറിമാറി ഓരോ സ്ഥലങ്ങളിൽ പാർക്കുക പ

തിവായിരുന്നു: നമ്മുടെ ഈ കഥാഘട്ടത്തിൽ പുഷ്കരണിയിൽ ആറ തിഥികൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. സുകുമാരിക്കാകട്ടെ അവളുടെ പിതാവിനാകട്ടെ ഈ പ്രവൃത്തികളിൽ അശേഷം രസം തോന്നിയിരുന്നില്ല; എന്നു മാത്രവുമല്ല മനസാ വളരെ വെറുപ്പും അനാദരവും ഉണ്ടായിരുന്നു. ആ ദിവസം അവിടെ ഒരു വലിയ സമ്മേളനവും സദിരും നടന്നിരുന്നു. സുകുമാരിക്കൂടി അതിൽ ഒരു പ്രധാനാംഗമായി നിന്നു നടത്തണമെന്നു പ്രതാപസേനന്റെ ദ്വിതീയഭാൎയ്യ ആവശ്യപ്പെട്ടതിന്, "അമ്മേ! എനിക്കു തീരെ സുഖമില്ലെന്നറിയാമല്ലൊ. ഞാൻ പുറത്തു വരില്ല. എന്നെ ആരെങ്കിലും അന്വേഷിക്കുന്നപക്ഷവും സുഖമില്ലാതെ കിടപ്പാണെന്നു പറഞ്ഞേയ്ക്കു" എന്നായിരുന്നു മറുപടി.

നീലോല്പലം:—അമ്പ! നീ ഒരു മഹാ ശാഠ്യക്കാരിയാണ്. ഒന്നു നിശ്ചയിച്ചാൽ പിന്നെ "ഇന്ദ്രൻതാനേ വരികിലിളകാ" എന്ന മട്ടാണ്.

സുകുമാരി ആ നാട്ടിലെ സുന്ദരികളുടെ നടുനായകമാണെന്നു പരക്കെ സമ്മതമായിരുന്നുവെങ്കിലും നിർഭാഗ്യവശാൽ നീലോല്പലത്തിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ മാത്രം അവൾ മഹാ വിരൂപിണിയായിരുന്നു.

സുകു:—അമ്മേ, സുഖമുണ്ടെങ്കിൽ ഞാനും സമ്മേളനത്തിനു വരില്ലേ? പിന്നെ എന്താണ് ഈവിധം പറയുന്നതു്?

നീലോ:—നീ പറഞ്ഞതു ധിക്കാരമല്ലേ? നീ അകത്തൊളിച്ചിരിക്കേണ്ട സമയംതന്നെയാണിതു്! അയ്യ! എനിക്കെന്താ? തോന്നിയവിധം പ്രവൎത്തിച്ചോളു. ഇനി എന്നാണാവോ തന്റെ കാൎയ്യം അറിയാറാവുന്നതു്?

സുകുമാരി ഒന്നും പറയാതെ പിതാവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു പോയി. ഇവർ തമ്മിൽ സ്വരച്ചേൎച്ചയില്ലെന്നുള്ളതു് ദിഗ്വാസികൾക്കൊക്കെ അറിയാവുന്ന സംഗതിയാണ്. അന്നത്തെ രാത്രി നല്ല ചന്ദ്രികയുള്ളതായിരുന്നു. സുകുമാരി പിതാവിന്റെ കൈയും പിടിച്ചുകൊണ്ടു പുറത്തിറങ്ങി വിശാലവും മനോഹരവും ആയ ഉദ്യാനത്തിൽ ലാത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പ്രതാപസേനൻ തനിച്ചകപ്പെടുന്ന ദിവസങ്ങളിൽ വടികൊണ്ടു മുൻഭാഗത്തു തട്ടിത്തട്ടി മെല്ലെ മെല്ലെ നടക്കുകയാണു പതിവു്. ഭാൎയ്യ സമീപത്തില്ലാത്ത ദിവസങ്ങളിൽ പുത്രിയും ഒന്നിച്ചു് അനേകവിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു വാദിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നു രസിക്കുന്നതും അസാധാരണയല്ല. സുകുമാരി, കാണുന്ന സകലതും പിതാവിനോടു പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കുന്നതിൽ ഒട്ടും ഉപേക്ഷ കാണിച്ചിരുന്നില്ല.

പ്രതാ:—വത്സേ! ഇവരുടെ സദിരും മററും എപ്പോൾ തീരും? ഈ അവസരത്തിലും നീ ഈ കുരുടനേ സഹായിപ്പാൻ പോന്നുവ ല്ലൊ. വലിയ കഷ്ടമായിപ്പോയി. നീലോല്പലം കലശൽക്കൂട്ടും, തീ ച്ചതന്നെ.

സുകു:—അച്ഛാ, ഇളയമ്മയും കൂട്ടരും അത്യുത്സാഹത്തോടേ കഴി ച്ചുകൂട്ടുന്നു. നാം രണ്ടാളും ഈ ഉദ്യാനത്തിൽ നടന്നു പരമാനന്ദം അ നുഭവിക്കുന്നു. പിന്നെ എന്താണ് അച്ഛൻ അസ്വാസ്ഥ്യം ഭാവിക്കു ന്നതു്?

പ്രതാ:—കുട്ടീ, എന്നെ സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്നതിൽ ആ ക്ക് എന്തു സന്തോഷമാണുണ്ടാകാവുന്നതു്? അതു കഷ്ടമല്ലെ?

സുകു:—അച്ഛാ, അനൎത്ഥദവും നിരൎത്ഥകവുമായ അധികാരം കൊണ്ട് ആൎക്കെന്തു ഗുണമാണു സിദ്ധിക്കാവുന്നതു്? അതു ദുഃഖപ ൎയ്യവസായി അല്ലയോ? വിശേഷിച്ചും സ്വയമേവ ദുൎമ്മാൎഗ്ഗികളായിട്ടുള്ള വൎക്ക് ഈ വക സൗകൎയ്യങ്ങൾ കുറച്ചുകൂടി വളംവച്ചുകൊടുക്കയല്ലേ? ഞാൻ ചീത്തയാകണമെന്ന് അച്ഛൻ ഒരിക്കലും വിചാരിക്കയും ആ ഗ്രഹിക്കുകയും ഇല്ല. ഈ വിലയേറിയ സമയം വ്യൎത്ഥമാക്കിച്ചെ യ്യാതെ അച്ഛൻെറ സമീപത്തിരുന്ന് മഹാന്മാരുടെ ഉൽകൃഷ്ടാശയങ്ങ ളെപ്പററി വദിച്ചും വാദിച്ചും ശ്രവിച്ചും മനസ്സിനെ ഒരു നിലയിൽ കൊണ്ടുവരുന്നതല്ലേ എല്ലാററിലും ഉത്തമമായിട്ടുള്ളതു്? എൻെറ അജ്ഞാനം കഴിയുന്നത്ര വേഗത്തിൽ ദൂരീകൃതമാകണമെന്നാണ് എ ൻെറ അത്യാശ. അച്ഛൻ അതിനു വേണ്ടവിധം സഹായിച്ചുതന്നാൽ മതി. അതിലുപരിയായി എനിക്കുണ്ടാകാവുന്ന ഭാഗ്യമൊന്നുമില്ല.

പ്രതാ:—കുഞ്ഞേ, നീ സൎവ്വഥാ അദ്വിതീയയാകണമെന്നു കരു തിയാണ് എൻെറ പ്രയത്നം. എൻെറ അഭീഷ്ടം ഏറെക്കുറേ സാധി ച്ചു എന്നു തന്നെ പറയാം. എന്നാൽ . . . . എന്നു പറഞ്ഞു സ്ത ബ്ധനായി നിന്നു.

സുകു:—അച്ഛാ, എന്താണ് വിഷണ്ണനായി നിൽക്കുന്നതു്. എ നിക്ക് അച്ഛൻെറ ഈ സങ്കടം കാണ്മാൻ വയ്യ. സന്തുഷ്ടനായിരി ക്കുക.

പ്രതാ:—“കുട്ടീ! ഒന്നുമില്ല” എന്നു പറഞ്ഞു് ഇരുവരും അവരു ടെ സംഭാഷണവിഷയം തുടൎന്നു. ചില റവന്യൂപരിഷ്ക്കാരങ്ങളേ സം ബന്ധിച്ചായിരുന്നു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നതു്. പുത്രിയുടെ ചില വിമൎശങ്ങൾ പ്രതാപസേനനെ വിസ്മയിപ്പിച്ചില്ലെന്നില്ല. രണ്ടാളും

ഏകദേശം ഒരു മണിക്കൂറുനേരം ഉദ്യാനത്തിൽ നടന്നു രസിച്ചശേഷം ഗ്രന്ഥശാലയിൽ പോയിരുന്നു വിശ്രമിച്ചു. തദനന്തരം സുകുമാരി പോയി എഴുതിത്തീക്കാനുള്ള ലക്കോട്ടുകളെല്ലാം എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു മേശപ്പുറത്തുവച്ചു. പ്രതാപസേനൻ മുൻഭാഗത്തു തപ്പിനോക്കിയിട്ട്:—"കുട്ടി, ഇന്നു കാൎയ്യം വേണ്ട. കളിയാകട്ടെ. എന്റെ ഇഷ്ടൻ ബാബു ഗംഗാധരൻ അയച്ചുതന്ന ആ പെട്ടി എടുത്തുകൊണ്ടുവരൂ. അതിൽ എന്താണെന്നു നോക്കട്ടെ" എന്നുപറഞ്ഞു. സുകുമാരി പോയി ആ പെട്ടി എടുത്തുകൊണ്ടുവന്ന്:—"അച്ഛാ, ഇതാ ഞാൻ പെട്ടി എടുത്തുകൊണ്ടു വച്ചിരിക്കുന്നു. തുറക്കട്ടെയോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

പ്രതാ:—തുറന്നു നോക്കൂ.

സുകു:—"ഇതിൽ വളരെപ്പഴക്കം ചെന്ന ആറോ ഏഴോ നാണയങ്ങളാണ്. ഹാ! എന്തു കൗതുകകരമായിരിക്കുന്നു. അച്ഛാ, ഇത് ഏഴെണ്ണമുണ്ട്. ഓരോന്നും ഓരോ മാതിരിയാണ്. നമ്മുടെ ആളുകൾക്ക് പുരാതന സാധനങ്ങളുടെ വില അറിഞ്ഞുകൂടാ. അവർ അവയെ നിസ്സാരമായിട്ടാണു ഗണിച്ചുപോരുന്നത്. ചില സന്ദൎഭങ്ങളിൽ നാം ഈ മാതിരി നാണയം കിട്ടേണ്ടതിലേയ്ക്ക് എന്തു പ്രയത്നം ചെയ്യേണ്ടിരിക്കുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അവയുടെ ആകൃതി വിവരിച്ചു വൃദ്ധനെ മനസ്സിലാക്കിയശേഷം:—അച്ഛാ, എന്റെ ഒരു പെട്ടി നിറയെ ഈ വക അപൂൎവ്വസാധനങ്ങളാണുള്ളത്. ഇതും അതോടൊന്നിച്ചു ചേൎത്തുകൊള്ളട്ടെയോ?

പ്രതാ:—എന്റെ പ്രിയപുത്രീ, ഈ ജന്മത്തു ഞാൻ ഇനി സകലതും നിന്റെ നേത്രങ്ങൾ കൊണ്ടു കാണേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. എനിക്ക് എത്രയോ കൗതുകം നൽകിയിരുന്ന ഈ സ്ഥലം ഇപ്പോൾ അന്ധകാരമയമായി എനിക്കു തോന്നുന്നു. എന്നാൽ നിന്റെ ശബ്ദം എനിക്കു കൎണ്ണാനന്ദകരമായ ഗാനമാണ്. ദൈവം നിന്നെ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ!" ഇത്രയും പറഞ്ഞു ശിരസ്സിൽ തൊട്ടാശീൎവ്വാദം ചെയ്തു.

സുകുമാരി ഒന്നും പറയാതെ പ്രതാപസേനന്റെ ദയനീയമായ മുഖത്തു നോക്കി നിന്നതേയുള്ളു.

പ്രതാ:—കുട്ടീ, പോയി ഭൂതക്കണ്ണാടി കൊണ്ടുവരൂ. ഒന്നുകൂടി സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി ആ നാണയങ്ങളിലുള്ള അക്ഷരങ്ങൾ എന്തെല്ലാമാണെന്നു പറയൂ.

ഇതു മുഴുവൻ കേൾക്കുംമുമ്പു സുകുമാരി നിന്നയിടത്തു നിന്ന് ഒന്നു ഞെട്ടി. അവളുടെ മുമ്പിലായി കറുത്തിരുണ്ട ഒരു ദീൎഘകായൻ

നിന്നു ചില അംഗ്യങ്ങൾ കാണിച്ചിരുന്നു. അവൾ ഒന്നും പറയാതെ പുറത്തിറങ്ങിച്ചെന്നു. പത്തു നിമിഷത്തോളം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സുകുമാരി വിളറി പരിഭ്രമത്തോടേ വിറച്ചുകൊണ്ടു പടിയിന്മേൽ നിന്ന് ഹൃദയത്തെ അമത്തി ശ്വാസോച്ഛ്വാസം ചെയ്തു. തന്റെ പരിഭ്രമം പ്രതാപസേനൻ കണ്ടുപിടിച്ചേക്കുമെന്നായിരുന്നു അവളുടെ ഭയം. അവൾ പിതാവിന്റെ നേക്കു നോക്കിയപ്പോൾ അദ്ദേഹം സ്വസ്ഥനായി ഇരുന്ന ഇരുപ്പിൽ അനങ്ങാതെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നതു കണ്ടു. സ്വല്പനിമിഷത്തിനിടയിൽ നമ്മുടെ കഥാനായിക അനുഭവിച്ച ദുഃഖം ഏതുവിധം വൎണ്ണിക്കേണ്ടു? ഈ മറഞ്ഞു നിന്നയാൾ സുകുമാരിക്ക് അപരിചിതനാവാൻ തരമില്ല. ഇവർ തമ്മിൽ കഠിനമായ എന്തോ ശത്രുതയുണ്ടെന്നും അനുമാനിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. സുകുമാരി വീണ്ടും പുറത്തിറങ്ങി വല്ല ശബ്ദവും കേൾക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു ചെവിയോൎത്തു തലമുടിയും മററും നേരേയാക്കിക്കൊണ്ട് ഓടി ക്ഷണത്തിൽ പിതാവിന്റെ അടുക്കലെത്തി.

സുകുമാരി വന്നുവെന്നു തീൎച്ചയായപ്പോൾ പ്രതാപസേനൻ പുത്രിയേ വാത്സല്യപൂൎവ്വം അണച്ചുകൊണ്ട്:—കുട്ടീ, ഇത്ര വളരെനേരം എന്നെ തനിച്ചാക്കിയിട്ട് എവിടെപ്പോയിരുന്നു. ഈ മാതിരി സന്ദൎഭം നമുക്കു ലഭിക്കുന്നത് അപൂൎവ്വമായിട്ടല്ലേ?

സുകു:—അച്ഛനേ തനിച്ചാക്കിയിട്ടു പോവുകയോ? ഞാൻ ഇതാ വന്നു കഴിഞ്ഞുവല്ലൊ—എന്നു സംഭ്രമത്തെ അടക്കിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു. സുകുമാരി കണ്ണാടിയിൽക്കൂടി നോക്കി ആ നാണയങ്ങളുടെ വിവരം പറഞ്ഞു ധരിപ്പിച്ചു. ഇവർ രണ്ടാളും ഒന്നരമണിക്കൂറോളം ഗ്രന്ഥശാലയിലിരുന്ന് നാണയപരിശോധന കഴിച്ചു. ഇതിനിടയ്ക്കു സുകുമാരിയുടെ ശ്രദ്ധ അത്രയും ജനലിന്റെ നേക്കായിരുന്നു.

പ്രതാ:—സുകു, ഇന്ന് ഉഷ്ണാധിക്യം ഉള്ളതുകൊണ്ട് ഒരു പക്ഷെ രാത്രി മഴയുണ്ടായേക്കാം. ഇല്ലേ?

സുകു:—കുറച്ചു മുമ്പു മിന്നലുണ്ടായിരുന്നു. ഇനി ഞാനിതൊക്കെ കൊണ്ടുചെന്നു വച്ചു പൂട്ടിയിട്ടു വരട്ടേ?

പ്രതാ:—അങ്ങനെ ആകട്ടെ.

അല്പനേരത്തിനടയിൽ സുകുമാരി നാണയങ്ങൾ പൂട്ടിവച്ചിട്ടു മേശയുടെ മുമ്പിൽ ബാക്കിയുള്ള ജോലികൾ തീൎക്കുന്നതിനു സന്നദ്ധയായി ഇരുന്നു. ഈ വലിയ ജന്മിയുടെ ഒരു പ്രൈവററ് സെക്രട്ടറിയായിരുന്നു മകൾ. എങ്കിലും തന്റെ പിതാവിന്റെ ചില കാൎയ്യങ്ങൾ ഇവൾക്ക്

ഒരു ദേവരഹസ്യമായിട്ടുതന്നേയിരുന്നു. പിതാവിനോട് അതിരററ ബഹുമാനവും സ്നേഹവും ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും അദ്ദേഹത്തിൻെറ അളവില്ലാത്ത ധനത്തിൻെറ ഉല്പത്തിസ്ഥാനം എത്രത്തോളം നിർമ്മലമായിരുന്നുവെന്നുള്ള ഒരു സംശയം ഇടയ്ക്കിടെ സുകുമാരിയേ ബാധിക്കാതിരുന്നില്ല.

പ്രതാപസേനൻെറ ദ്വിതീയഭാര്യ ഭർത്തൃശുശ്രൂഷ വളരെ ദുസ്സഹമായ ഭാരമെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിൻെറ സുഖദുഃഖങ്ങളിൽ ഉദാസീനയായിരുന്നു. സുകുമാരിയുടെ പ്രധാന കാര്യം പിതാവിനു സുഖത്തേയും മനസ്സമാധാനത്തേയും നൽകുന്നതായിരുന്നു. സുകുമാരി കൈകാര്യം ചെയ്തുവന്ന ഓരോ പ്രമാണങ്ങളും മററു കടലാസുകളും ഉപയോഗം കഴിഞ്ഞാൽ പ്രതാപസേനൻതന്നേ സൂക്ഷിച്ചുവരുകയായിരുന്നു പതിവ്.

———:o:———

അദ്ധ്യായം ൩.

"......നിൻെറ രുചിപോലൊരുവേഷം-
കെട്ടിഞാനിതവെളിക്കുകടന്നു;
പാട്ടിലെന്നെയൊരുപാവ കണക്കി-
ട്ടാട്ടിയാലുമതിനെന്തുവിളംബം."

അതേദിവസം ഏകദേശം അർദ്ധരാത്രിയായപ്പോൾ നീലോല്പലം ക്ഷീണിച്ചു തളൎന്നു വിശ്രമത്തിന്നായി ഒരുങ്ങി. അതിഥികളും യഥാസ്ഥാനങ്ങളിൽ ചെന്നു നിദ്രയെ അവലംബിച്ചു. പ്രഭാതമായപ്പോൾ തലേദിവസം സുകുമാരിയോട് ആരോഗ്യം കാണിച്ച യുവാവും നീലോല്പലവും ഒന്നിച്ചു ഗ്രന്ഥശാലയിലെത്തി. അവിടെ അരുണോദയപ്രകാശം വാതായനങ്ങളിൽക്കൂടി മന്ദം മന്ദം പ്രവേശിച്ചുതുടങ്ങി. ഈ യുവാവ് ധാരാളം പ്രകാശം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതിനായി ജന്നലിലെ വെളിയട മാററിയിട്ടിട്ടു നീലോല്പലത്തിൻെറ സമീപത്തു ചെന്നു. അപ്പോൾ പൂർവ്വശൈലോപരി പരന്നിരുന്ന രക്തവർണ്ണം യമധർമ്മപിതാവിൻെറ ആഗമനത്തെ സൂചിപ്പിച്ചു.

യുവാവ്:—"നിങ്ങൾ എന്താണു തീർച്ചയാക്കിയിരിക്കുന്നത്?

നീലോല്പലം ഈ ചോദ്യംകേട്ടു മുഖം ഉയർത്തി ഒന്നു നോക്കിയതല്ലാതെ മറുപടി ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. അവൾ സംശയിച്ചു നിൽക്കുകയായിരുന്നു.

ഈ സ്ത്രീ സുന്ദരിയാണെന്നുള്ളതിൽ പക്ഷാന്തരത്തിനവകാശമുണ്ടായിരുന്നില്ല. കൃത്രിമാലങ്കാരങ്ങൾ ഒന്നും അവളുടെ ലാവണ്യപുഷ്ടിക്ക് ആവശ്യമല്ലായിരുന്നു. വയസ്സ മുപ്പതിലധികം ആയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അത്രത്തോളം തോന്നിക്കുമായിരുന്നില്ല. ഇവൾ സുകുമാരിയുടെ മൂത്ത സഹോദരിയാണോ എന്നുകൂടി വളരെപ്പേർ സംശയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒരുവക കാമുകവേഷധാരികളായ പുരുഷന്മാർ നീലോല്പലത്തിൻെറ പ്രീതിക്കായി എന്തും ചെയ്യാൻ സന്നദ്ധരായിരുന്നു. സുകുമാരിയുടെ മാതാവു് അവൾക്ക് ആറുവയസ്സ പ്രായമുള്ളപ്പോൾ കാലഗതി അടഞ്ഞു. ആ ദുഃഖസംഭവംകഴിഞ്ഞു് ആറുമാസമായപ്പോൾ പ്രതാപസേനൻ നീലോല്പലത്തിനേ കണ്ടു ഭ്രമിച്ചു ഭാര്യാപദത്തിൽ ആരോഹിച്ചു. ആദ്യം മുതൽ തന്നേ ഇവർ തമ്മിലുള്ള പ്രായവ്യത്യാസം ജീവിതസുഖത്തിനു ശത്രുവായി ഭവിച്ചു. രണ്ടുമാസത്തിനകം ഭാര്യയ്ക്കു ഭർത്താവിനോടു വൈരസ്യം തോന്നിത്തുടങ്ങി. ഇദ്ദേഹമോ സദാകാലവും പ്രസംഗങ്ങളും പൊതുക്കാര്യാന്വേഷണവുമായി കഴിച്ചുകൂട്ടി. അതിനാൽ ഇവർ തമ്മിൽ സൈ്വരസല്ലാപങ്ങൾക്കു തീരെ സൗകര്യം കിട്ടിയിരുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ ഇവരുടെ പരസ്പരദൎശനം ഒരപൂൎവസംഭവമായിത്തീൎന്നു. മൂന്നു സംവത്സരം കഴിഞ്ഞപ്പൊഴേയ്ക്കു പ്രതാപസേനനു കാൎയ്യവും ഇല്ലാതെയായി. ഏകദേശം ഒരു കൊല്ലത്തോളം നീലോല്പലത്തിനു പ്രതാപസേനൻെറ ദയനീയാവസ്ഥയിൽ അനുകമ്പ തോന്നി സദാപി ഭൎത്താവും ഒരുമിച്ചു സമയം കഴിച്ചുകൂട്ടുകയും എന്താണു ഹിതമെന്നുവച്ചാൽ അതെല്ലാം അറിഞ്ഞു പ്രവൎത്തിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ക്രമേണ ഈ ജീവിതം നീലോല്പലത്തിനു് അസഹ്യമായി തോന്നിത്തുടങ്ങി. പ്രതാപസേനൻ ഭൃത്യവൎഗ്ഗങ്ങളുടെ കരുണയ്ക്കു പാത്രമായി ഭവിച്ചു. ഈ വിധത്തിൽ മഹാഗംഭീരനും ധീമാനുമായ വൃദ്ധൻ ദുഃഖസാഗരത്തിൽ മുങ്ങിയും പൊങ്ങിയും ആറു സംവത്സരക്കാലം ഏകാന്തജീവിതം നിർബന്ധിതമായിക്കഴിച്ചു. ആയവസരത്തിലാണു നമ്മുടെ സുകുമാരി ബിലാത്തിയിൽ നിന്നും മടങ്ങി എത്തിയതു്. അപ്പോൾ മുതൽ അവൾ തൻെറ പിതാവിൻെറ ജീവിതം സുഖപ്രദമാക്കിവന്നു. നീലോല്പലത്തിനോടു മേൽ കാണിച്ചവിധം ചോദിച്ചു ആൾ പക്ഷെ, അവരുടെ ഒരു ഗാഢമിത്രമായിരിക്കാം. അയാളുടെ സകല സുഖാനുഭവങ്ങളും ഈ സ്ത്രീയെ ആശ്രയിച്ചാണിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ ലോകൎക്കു് അതിൻെറ വസ്തുത മുഴുവനും അറിയാൻ തരമായിട്ടില്ല. എങ്കിലും ഇവർ തമ്മിൽ അത്യന്തം സ്നേഹമാണെന്നു പരക്കെ പറഞ്ഞിരുന്നു. നീലോല്പലം ഈ ഇടപ്രഭുവിൻെറ ഭാൎയ്യയാകുന്നതിനു് എത്രയോ മുമ്പുതന്നെ ഈ യുവാവുമായി പരിചയമാണു്. ഇയ്യാൾ ഒരു

ശാന്തിക്കാരന്റെ മകനാണ്. ബാല്യത്തിൽ പഠിത്തംവിട്ടു തുമ്പില്ലാതെ നടന്നു. ഒടുവിൽ നാടുവിട്ടു വൈരാഗികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പോയി. ഇപ്പോൾ പത്തുപതിനഞ്ചു കൊല്ലത്തെ അലച്ചിൽ കഴിഞ്ഞു മടങ്ങിയെത്തിയിരിക്കുകയാണ്. ഈയാളുടെ പൂർവ്വചരിത്രം നീലോല്പലത്തിനു മാത്രമേ മുഴുവൻ അറിയാവൂ. ഇപ്പോൾ ഈയാൾ ഒരു മാന്യപുരുഷന്റെ നിലയിലാണു വർത്തിച്ചുപോരുന്നത്. പ്രഭു ഇവർ തമ്മിൽ സ്നേഹമാണെന്നറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും അതിൽ ഒരുവിധ വൈമുഖ്യവും കാട്ടിയിരുന്നില്ല. സുകുമാരിക്കോ ബിലാത്തിയിൽ നിന്നും വന്ന ഉടൻ ഈ വിദ്വാനെപ്പററി യാതൊരറിവുംതന്നേ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ തന്റെ ഇളയമ്മയുടെ നേക്കു കാട്ടിയിരുന്ന ദുസ്സ്വാതന്ത്ര്യംകൊണ്ട് അവൾ അയാളേ കഠിനമായി വെറുത്തു. ഇപ്രകാരം കുറച്ചുനാൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സുകുമാരിയും എങ്ങനെയോ ഇവരുടെ ഒരു വലയിൽ കുടുങ്ങി. അതു സുകുമാരിയുടെ വലുതായ ഒരു രഹസ്യമാണ്. ഈ രഹസ്യത്തെയാണു വന്ദ്യവയസ്കനായ തന്റെ പിതാവിൽ നിന്നും അവൾ മറച്ചു വച്ചിരിക്കുന്നത്. ഈ യോഗ്യവേഷധാരിയുടെ പേർ രണദേവൻ എന്നാണ്.

രണദേവൻ:—എന്താ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കിണേ? കേക്കട്ടെ.

നീലോ:—(അലക്ഷ്യഭാവത്തിൽ) ഞാൻ ഒന്നും നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല

രണ:—അതു പറഞ്ഞാൽ പോരാ. എന്തെങ്കിലും ഒരു തീർച്ച വേണ്ടേ? ആലോചനയ്ക്കു ധാരാളം സമയമുണ്ടായിരുന്നല്ലൊ!

നീലോ:—ഇല്ല. എനിക്കശേഷം സൗകര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

രണ:—(സാന്ത്വനസ്വരത്തിൽ) സുകുമാരിക്ക് ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ എന്നു തന്നേ തോന്നുന്നു. അതിനാൽ നിങ്ങൾ ഭയപ്പെട്ടിട്ടാവശ്യമില്ല.

നീലോ:—അവൾ ഒന്നുംതന്നേ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്ന് എങ്ങനെ തെളിയിക്കാം?

രണ:—ഹാ! ഹാ! (എന്നു ചിരിച്ചുകൊണ്ട്) അതോ? അവൾ സദാ വൃദ്ധനും ഒരുമിച്ചു രാജ്യം പിടിച്ചടക്കാൻ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ നമ്മുടെ ഗതികൾ അറിയുന്നതിനു സാവകാശം എവിടെ? നല്ല കാര്യമായി. ഇന്നലെ രാത്രിയിലേ സിദ്ധാന്തംതന്നേ ഒരു നല്ല ദൃഷ്ടാന്തമല്ലേ? ചന്ദ്രസേനൻ ഉണ്ടെന്നറിഞ്ഞിട്ടുംകൂടി അവൾ പുറത്തിറങ്ങിയില്ലല്ലൊ?

നീലോ:—അവൾ ഒരു വിഡ്ഢിതന്നേ. ഏതായാലും അകത്തുതന്നേയിരുന്നതു നന്നായി.

രണ:—വല്ലവിധവും ഈ.ശനി പുഷ്കരണിയിൽ നിന്നും പുറത്തു കടന്നാൽ മതിയായിരുന്നു. നിങ്ങൾ പറഞ്ഞില്ലേ അവൾ വിഡ്ഢിയാണെന്ന്. അതു ശുദ്ധമേ തെററാണ്. ഇത്രയും ബുദ്ധിക്രമ്മയുള്ള മററൊരാളേ ഞാൻ കാണുന്നില്ല. അയ്യോ! ഭയംകരിതന്നെ. ഇവിടെ നിന്നും അവളേ നിഷ്കാസനം ചെയ്യാതെയിരുന്നാൽ നമ്മുടെ ഉപായങ്ങൾ നിഷ്പ്രയാസം അവൾ കണ്ടുപിടിച്ചു എന്നു വന്നേയ്ക്കാം. സൂക്ഷിച്ചോളൂ.

നീലോ:—അഥവാ വല്ല സംശയവും അവൾക്കുണ്ടായിരുന്നാലോ?

രണ:—എന്നാൽ പുറത്തുപറയാതെ അവളുടെ വായടയ്ക്കാനുള്ള വിദ്യ എൻെറ കൈവശമുണ്ട്.

നീലോ:—ഉണ്ട് ഇല്ലേ?

രണ:—എന്താ സംശയം? എന്നൊന്നേയ്ക്കും.

നീലോ:—(കീഴ്സ്വരത്തിൽ) നിങ്ങൾക്ക് അതിനു സാമത്ഥ്യമുണ്ടോ?

രണ:—നിങ്ങളുടെ ഭത്താവു് ഒരു കുരുടനല്ലേ? പിന്നെ. . .

നീലോ:—അതെ. പിന്നെ എന്താ? ലോകത്തു മററുള്ളവക്കൊക്കെ കണ്ണുണ്ടല്ലൊ. സാധു സുകുമാരിക്കു വയസ്സ് ഇരുപതിനു മേലായി. അച്ഛൻെറ സാമത്ഥ്യവും കുറേ ക്രൂരതലും മകൾക്കുണ്ട്. മനസ്സിലാക്കിക്കൊള്ളൂ. ഈ പ്രായത്തിൽ ഇത്രയും വൈദഗ്ദ്ധ്യം സമ്പാദിച്ചതു നോക്കുമ്പോൾ അത്ഭുതം തോന്നുന്നു. ഇവിടെ നടക്കുന്ന തുച്ഛമായ കായ്യങ്ങൾ കൂടി പ്രഭുവിനേ പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കും. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഔദാസീന്യം നമുക്കു നല്ലതുതന്നെ. എന്നാൽ,

രണ:—(സസംഭ്രമം) എന്നാൽ എന്താ? അദ്ദേഹത്തിനു വല്ല സംശയവും കടന്നുകൂടീട്ടുണ്ടോ?

നീലോ:—ഹേയ്! ഒന്നുമില്ല. സുകുമാരിക്കുതന്നെ ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടല്ലൊ. സംശയിക്കാൻ വഴിയില്ല. അറിഞ്ഞാൽ തന്നെയും അവളാൽ എന്തു ചെയ്യാൻ കഴിയും? പ്രഭു എന്തു ചെയ്യും? അവൾ പറയുക എന്നതു് ഈ ജന്മം ഉണ്ടാകയില്ല. ഒരിക്കലുമില്ല.

രണ:—അതേ. ഞാനും പലപ്പോഴും സൂക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ, ഒന്നും കണ്ടുപിടിക്കാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ല.

നീലോ:—അതൊക്കെ ശരിതന്നെ. എങ്കിലും ഇന്നലെ രാത്രിയിൽ പുറത്തുവരാതെ ഒഴിഞ്ഞുകളഞ്ഞതിനെപ്പററി എനിക്കു ബലമായ ചില സംശയങ്ങൾ ഉണ്ട്.

രണ:—എന്താണ്? പറയൂ.

നീലോ:—ചന്ദ്രസേനൻ എന്തെങ്കിലും പറഞ്ഞു പിടിപ്പിച്ചിരിക്കുകയില്ലേ? രണ്ടാളും ഒന്നു ചേർന്നാൽ സപ്തലോകങ്ങളെയും ജയിക്കും.

രണ:—"എന്നാൽ വളരെ വളരെ ജാഗ്രതയായിരിക്കണം. ഇല്ലെങ്കിൽ നാം കൊപ്പത്തിൽ ചാടിയെന്നും വന്നേയ്ക്കാം. അവളെ ഒരു വിധത്തിലും തട്ടുക്കാൻവയ്യാതെ കുഴങ്ങും. നമ്മുടെ ഭാരവും അധികമാകയാണു ചെയ്യുന്നതു്" എന്നു പറഞ്ഞു വികാരങ്ങളെ അടക്കി. സുകുമാരിക്കു തന്നോടു വെറുപ്പുണ്ടെന്നുള്ള വിവരം രണദേവൻ ബലമായി സംശയിച്ചിരുന്നു. അന്നു രാത്രി ഗ്രന്ഥശാലയിൽ കടന്നുചെന്ന വിവരം നീലോല്പലത്തിനോടു പറഞ്ഞില്ല. അവരോട് എല്ലാ കാര്യങ്ങളും വിട്ടുപറഞ്ഞാൽ സ്വരക്ഷയ്ക്കു വേണ്ടി ഒടുവിൽ പിൻമാറിക്കളയുമോ എന്നുള്ള ശങ്ക നന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇവരുടെ സകല നടപടികൾക്കും സുകുമാരി ഒരു ബാധകമായിത്തീർന്നുവെന്നു പറഞ്ഞാൽ കഴിഞ്ഞല്ലൊ. ഏതു വിധമാണു സുകുമാരിയെ അകറേറണ്ടതെന്നു തീർച്ചയാക്കിയില്ല. വാസ്തവത്തിൽ ഇവൾ വല്ലതും അറിഞ്ഞിരിക്കുമോ എന്ന് ഇടയ്ക്കിടെ പരിഭ്രമിച്ചുകൊണ്ടുതന്നേയിരുന്നു. അരുണോദയകിരണങ്ങളേ നോക്കിനിന്ന നീലോല്പലത്തിനോടായിട്ടു രണദേവൻ "സുകുമാരി നമ്മുടെ സകല നടപടികളും അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. എന്നാലോ?"

നീലോ:—അവൾ അറിഞ്ഞുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ താമസംകൂടാതെ നിർഭയമായി നാം എന്തെങ്കിലും പ്രവർത്തിക്കണം.

രണ:—നാം ഏകദേശം ഒരു കൊല്ലത്തിനുമുമ്പ് ആലോചിച്ചുറച്ചതു് ഇപ്പോൾ തന്നേ പ്രയോഗിച്ചാലെന്താണു്?

നീലോ:—അതു കുറേ കഠിനമല്ലേ? പുറത്താകുന്ന പക്ഷം ജനങ്ങൾ എന്നെ എന്തു പറയും? പിന്നീടുള്ള അവസ്ഥ അപ്പോഴല്ലെ അറിയാവൂ. ഏതായാലും നിങ്ങൾതന്നെ എല്ലാം ഭരമേററു ചെയ്യാമെങ്കിൽ ആയിക്കൊള്ളു. ഞാൻ അതിനു് ഒരുക്കമില്ല.

രണ:—വല്ലവിധത്തിലും ഈ ധൂമകേതുവിനെ പുറത്താക്കണം. അങ്ങനെ ആവാം.

നീലോ:—ആരും നമ്മെ സംശയിക്കാനിട കൊടുക്കരുതേ!

രണ:—നിങ്ങൾ വലിയ ഭീരുവായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നല്ലൊ? കഴിഞ്ഞകൊല്ലം നാം രണ്ടാളും യോജിച്ചല്ലേ ആ കൃത്യം നടത്തിയതു്.

അന്നീ സംശയങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലല്ലോ. (കോപാരുണനേത്രനായി) ഇനി ഞാൻ നിങ്ങളുടെ അടിമയല്ല. നിങ്ങളുടെ പ്രതാപം, അഭിമാനം, പാതിവ്രത്യം ഇതെല്ലാം എന്റെ സൂക്ഷിപ്പിലാണിരിക്കുന്നതെന്ന് ഓൎത്തുകൊള്ളുക. ഇനി എനിക്കു കീഴടങ്ങുകയേ നിങ്ങൾക്കു നിവൃത്തിയുള്ളൂ.

പ്രതാപവതിയും അലസയും ആയ നീലോല്പലം ഇതു കേട്ടപ്പോൾ വല്ലാതെ ക്ഷോഭിച്ചു. സൗമ്യവചനങ്ങളാൽ തന്റെ അന്തൎഗ്ഗതം മറയ്ക്കാമെന്നു കരുതി:—"ഹേ, രണദേവാ, ഞാൻ എന്റെ മാനവും പ്രഭാവവും ഭൎത്താവിനെയും ഒക്കെ ഉപേക്ഷിച്ചതു നിങ്ങൾ ഒരാളുടെ സുഖജീവിതത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമല്ലേ? ഇപ്പോൾ എതിരിടുവാൻ പോകുന്ന ആപത്തിൽനിന്നും എന്നെ പ്രത്യേകിച്ചു രക്ഷിച്ചാൽ മാത്രമല്ലേ നിങ്ങളുടെ ഭാവി, സന്തോഷസംപൂൎണ്ണമാവുകയുള്ളൂ. പിന്നെ ഈ കോപം കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് എന്തിനാണ്. ഞാൻ എന്തോ ആലോചിച്ചു നിൽക്കുകയായിരുന്നു. ഭീരുവല്ല ഞാൻ. നിങ്ങൾ തെററിദ്ധരിച്ചു പോയതാണ്. എന്താണു വേണ്ടതെന്നു വച്ചാൽ അപ്രകാരം ചെയ്യാമല്ലോ" എന്നു നളിനദളസദൃശങ്ങളായ നയനങ്ങളിൽ നിൎവ്വാരസം സ്ഫുരിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു മറുപടി പറഞ്ഞു.

രണ:—തീൎച്ചതന്നെയോ?

നീലോ:—സത്യമായും ചെയ്യാം.

അദ്ധ്യായം ൪.

"അനല്പം വാമസ്സുഭവ്യം മമപ്രസാദേന."

പുഷ്കരണിയിൽ സമ്മേളനം കഴിഞ്ഞ പിറേറദിവസം രാവിലെ നീലോല്പലത്തിന്റെ ഒരു രത്നഖചിതമായ വള കണ്ടില്ല എന്നു ദാസിമാർ ലഹളകൂട്ടിത്തുടങ്ങി. സുകുമാരി പതിവിൻപ്രകാരം പിതാവുമൊന്നിച്ചു നടക്കാൻ പോയി, ഒരു നാഴികനേരം ആ ആരാമമൊക്കെ ചുററിസ്സഞ്ചരിച്ചിട്ട് ഏഴരമണിയോടുകൂടി മടങ്ങിയെത്തി, പിതാവിന്റെ നിത്യകൎമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ഒക്കെ നടത്തിക്കുന്നതിനു ഭൃത്യന്മാരേ ചുമതലപ്പെടുത്തിയിട്ടു താനും പ്രാതസ്സ്നാനത്തിനായി തടാകത്തിങ്കലേയ്ക്കു പോയി. ഉദ്യാനവാപിയിൽ എല്ലാവരും ഇറങ്ങി സ്നാനം ചെയ്യാറില്ല. ഇതിന്റെ തീരത്തിൽ ഒററത്തു വലുതായി വളരെ പഴക്കം

ചെന്ന ഒരു വടവൃക്ഷം ഉണ്ട്. ഫലവൃക്ഷ സമൃദ്ധിയാൽ രമണീയമായ ആ ആരാമം സുകുമാരിയുടെ പ്രത്യേക ശ്രദ്ധയ്ക്കു വിഷയീഭവിച്ചതാണ്. അതിനുള്ള പലേ ലക്ഷ്യങ്ങളും അവിടെ കാണ്മാനുണ്ട്. സുകുമാരി അവിടെ എത്തിയപ്പോഴേയ്ക്കു ഈ തടാകത്തിന്നഭിമുഖമായി രണ്ടുമൂന്നു ദാസിമാർ ഓടിവന്നു.

രജനി:—ഇന്നലത്തേ കോലാഹലമെല്ലാം കഴിഞ്ഞപ്പം കൊച്ചമ്മേടെ കല്ലുവച്ച വള കാണ്മാനില്ലപോലും. ഇനി എന്തരാണോ ഭാവം. എളിയോക്കതന്നെ ഏതുകൊണ്ടും കിടക്കപ്പൊറുതിയില്ലാത്തതു്. ഏയ്, ഏയ്. എങ്ങനെ എവിടെക്കളഞ്ഞെന്നാരുകണ്ടു? നമ്മെ എന്തെങ്കിലും ചെയ്യും. ചെയ്യട്ടെ.

കുംകുമ:—ഏതായാലും വിവരം നമ്മുടെ കുഞ്ഞമ്മേടടുത്തു പറയാം.

രജനി:—ദേവീ, ഞങ്ങൾക്കു വല്യ കിണ്ടമല്യോ പിണഞ്ഞിരിക്കിണേ. ഇന്നലെ കൊച്ചമ്മേടെ കൈയിൽ കിടന്ന കല്ലുവച്ച വള. . . കാ. . . ണ്മാ. . . നില്ല. അവിടെ പൊടിപാറുന്നു. ഞങ്ങൾ എന്തരുചെയ്യട്ടെ. ലയാളും അടുത്തു കൂടീട്ടൊണ്ട്.

കുംകുമ:—കുഞ്ഞമ്മ തന്നേ ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കണം. പാവങ്ങളല്ലേ? ഏതു കഴുത്തറുപ്പനോ ഞങ്ങടെ പെഴപ്പു മുട്ടിച്ചതു്.

സുകു:—"ആട്ടെ, നിങ്ങൾ പൊയ്ക്കൊള്ളിൻ. ഞാൻ കുളികഴിച്ചു പിറകേ വരാം. എന്തെങ്കിലും നിവൃത്തിയുണ്ടാക്കാം" എന്നു പറഞ്ഞു് അവരെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. അവിടെയുള്ള ഭൃത്യവർഗ്ഗങ്ങളും സമീപവാസികളും സുകുമാരിയേ "ദേവീ" എന്നു സംബോധന ചെയ്തുവന്നു. അവൾ സർവ്വ ജീവജാലങ്ങളുടെയും പ്രീതിപാത്രമായ ദേവിയുമായിരുന്നു. ഭൃത്യഗണങ്ങൾ സുകുമാരിയ്ക്കുവേണ്ടി ജീവനേ ബലികഴിപ്പാൻപോലും തയ്യാറുള്ളവരായിരുന്നു. അവരിലാരോടും സുകുമാരി ദേഷ്യപ്പെടുകയോ മുഖം കറുപ്പിച്ചു് ഒരു വാക്കു പറകപോലുമോ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. എങ്കിലും ഇവക്കൊക്കെ അവളുടെ നേരേനിന്നു സാധാരണയായി സംസാരിക്കുന്നതിനു പോലും ധൈര്യമില്ലതാനും. അംഗസൗന്ദര്യവും ഭാവഗാംഭീര്യവും ഉള്ള സുകുമാരിയുടെ മുൻപിൽ ഭൃത്യന്മാർ പഞ്ചപുച്ഛമടക്കി നിൽക്കുന്ന നില കണ്ടാൽ ആ തരുണിയുടെ പ്രാഭവത്തിൽ ആർക്കും ഒരു ബഹുമാനം തോന്നിപ്പോകാതിരിക്കയില്ല. അവൾ നീലോല്പലത്തിന്റെ ദാസിമാരേ പറഞ്ഞയച്ചിട്ടു തന്റെ ദാ

സിയോട്:—"ഇളയമ്മ ഇന്നാലെ എവിടെയെല്ലാം പോയിരുന്നുവെന്ന റിയാമോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

കുസുമ:—ആവോ? എനിക്കു നിശ്ചയമില്ല. ഒരു പക്ഷെ രംഗവിലാസത്തു പോയിരിക്കാം. വേണമെങ്കിൽ ഞാൻ പോയി അറിഞ്ഞുവരാം. (എന്നു പോകുന്നു). സുകുമാരി വേഗം സ്നാനംകഴിച്ചു വസ്ത്രങ്ങൾ മാററിക്കൊണ്ട് നീലോല്പലത്തിൻെറ മുറിയിലേയ്ക്കു ചെന്നു. തത്സമയം, നീലോല്പലം കസേരകൾ വലിച്ചു വീശി എറിയുകയും, ചില ദാസിമാരേ പ്രഹരിക്കുകയും, ചിലരേ ശകാരിക്കുകയും എന്നുവേണ്ട വലിയ ബഹളം കൂട്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നു. ഈ ജുഗുപ്സാവഹമായ കാഴ്ചകണ്ട് സുകുമാരി നിശ്ചേഷ്ടയായി അല്പം നിന്നിട്ട്:—"ഇളയമ്മേ, എന്താണ് ഈ സാഹസം കാട്ടുന്നത്? കഷ്ടംതന്നെ" എന്നു പറഞ്ഞു ഭയവിഹ്വലകളായി നിന്നു വിറയ്ക്കുന്ന ദാസിമാരുടെ മുമ്പിൽ കടന്നുചെന്നു.

നീലോ:—ആ നീചയുടെ ധിക്കാരം കണ്ടില്ലേ? അവൾ തക്കത്തരം പറഞ്ഞു തഴമ്പിച്ചുപോയി. എൻെറ വള അവൾ കണ്ടില്ലത്രെ. പിന്നെ ഇവൾ ഇവിടെ എന്തിനാണ്?

നിസ്സഹായകളായ ദാസിമാർ ദയനീയമായി സുകുമാരിയുടെ മുഖത്തുനോക്കി:—"ഞങ്ങളൊന്നുമറിഞ്ഞോരല്ലേ. രക്ഷിക്കണേ!" എന്നു സഗൽഗദം പറഞ്ഞു.

സുക:—ഇളയമ്മേ, കാര്യം പറയൂ! ശാന്തമായിരിക്കൂ!! (ദാസിമാരോട്) ഇതൊക്കെ പഴയ പടി വയ്ക്കിൻ. ഇളയമ്മയുടെ വള എപ്പോഴാണു കാണാതായത്. പെട്ടിയിൽ വച്ചശേഷമോ കൈയിൽ കിടക്കുമ്പോഴോ പോയത്. (വീണ്ടും ദാസികളോട്) ഒക്കെ കിടന്നിടത്തുതന്നേ ഇട്ടില്ലേ ഇനി നിങ്ങൾക്കു പുറത്തു പോകാം.

നീലോ:—എങ്ങോട്ടാണ് അവരേ പറഞ്ഞയയ്ക്കുന്നത്?

ഈ ചോദ്യം മുഴവനാകുന്നതിനു മുമ്പുതന്നേ അവർ ബന്ധമുക്തരെപ്പോലെ പുറത്തളത്തിലേയ്ക്കു പാഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. "ആവൂ! കുഞ്ഞമ്മ നന്നായിരിക്കട്ടെ. അവർ തങ്കക്കൊടമല്ല്യോ? ഇത്ര കരുണയാരെക്കൊണ്ട്? ആ കുഞ്ഞിനേ ദൈവം അനുഗ്രഹിക്കട്ടു" എന്ന് ഒരേ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

നീലോ:—സുക്രു, നിനക്കെന്താ? നീ മഹാരാജ്ഞി. നിൻെറ കാര്യങ്ങൾക്ക വല്ല വിഘ്നവും നേരിട്ടുന്നുണ്ടോ? ഇവററ സദാപി എന്നെ ശുണ്ഠി പിടിപ്പിക്കുന്നതു കണ്ടില്ലേ? ഇന്നലെ ഞാൻ രംഗവിലാസത്തു ക്ഷണിക്കാൻ പോയപ്പോൾ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന വള ഞാൻ തിരിച്ചുവന്നതിൽ പിന്നീട്ട് ഇവററ എടുത്തു മറച്ചിരിക്കയാണു തീർച്ച തന്നെ. ഞാൻ ഇവരെ എളുപ്പത്തിൽ വെറുതേ വിടില്ല.

സുക:—അമ്മേ, നാം സാധുക്കളെ ഇങ്ങനെ ഉപദ്രവിച്ചാൽ അവക്കാരാണ് ഒരു സഹായം. ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യം ഉണ്ടായിരുന്നാൽ പരാശ്രയത്തിനു പുറപ്പെടുമോ? പരാന്നം പ്രാണസങ്കടമല്ലേ? ഒരു ഗതിയുള്ളവർ ദാസ്യവൃത്തിക്കു വരുമോ?

നീലോ:—അതൊക്കെ ശരിതന്നെ. അവർ നിരാശ്രയരായതുകൊണ്ട് എൻെറ വളയെടുത്തോട്ടേ! അല്ലേ?

സുക:—എന്നല്ല ഞാൻ പറയുന്നത്. നാം ക്ഷമയോടുകൂടി ഒരു കാര്യം ആലോചിച്ചു പറയുകയും പ്രവൎത്തിക്കുകയും വേണം. അല്ലാതെ ഈ മാതിരി ബഹളം മാത്രം കൂട്ടിയാൽ പരനിന്ദയ്ക്കു പാത്രീഭവിക്കും. കോപിക്കേണ്ട.

നീലോ:—ഈ ശവങ്ങൾക്കൊക്കെ എന്നെ വലിയ പുച്ഛവും നിന്ദയുമാണ്. അതു് അവരുടെ സകല പ്രവൃത്തികളിലും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുമുണ്ട്. എനിക്കു നല്ലപോലെ അറിയാം. ഇവരെ ഞാൻ ഒരു നല്ല പാഠം പഠിപ്പിക്കും. സൂക്ഷിച്ചിരുന്നുകൊള്ളട്ടെ.

സുക:—ഇളയമ്മ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു് വളരെ പോരായ്മയാണ്. നന്നെ ആലോചിച്ചിട്ടു വേണം ഈ മാതിരി വാക്കുകൾ പറയാൻ. ഇളയമ്മയ്ക്കു് ഇത്രയും പരാതിയുള്ളപ്പോൾ എൻെറ കാര്യത്തിൽ ഇവർ എത്രമാത്രം അജാഗ്രതകാട്ടാം. ആട്ടെ, ഇളയമ്മയുടെ കോപം ഒട്ടു ശമിച്ചോ?

നീലോ:—സുകമാരീ, എന്നെ കമ്പം പിടിപ്പിക്കാതിരിക്കു. നിൻെറ കാര്യമൊക്കെ കണിശമായും നടത്തിക്കൊള്ളും. ഈ ഏട്ടകളുടെ സൂക്ഷ്മക്കുറവുകൊണ്ടു രൂപാ എത്ര നഷ്ടമായെന്നറിയാമോ?

സുക:—ഇവരാണോ അതിന്നുത്തരം പറയേണ്ടതു്? ആട്ടെ, ഞാനെവിടെനിന്നെങ്കിലും വള കൊണ്ടുവന്നു തരാം. എന്നാൽ എനിക്ക് എന്തു സമ്മാനം തരും.

നീലോ:—അയ്യ! ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ എന്തു തരാൻ കഴിയും? സൎവ്വം നിൻേറതല്ലേ? ഞാൻ ഈ ദാസിമാരിലും കേവലക്കാരിയാണ

ല്ലൊ! എനിക്കു പ്രത്യേകം വല്ലതുമുണ്ടോ? സുകുമാരിയുടെ കൃപ എന്നിൽ ഉണ്ടായിരുന്നാൽ........

ഇതു മുഴുവനായി കേൾപ്പാൻ നില്ക്കാതെ സുകുമാരി അവിടെ നിന്നു പിരിഞ്ഞു. കാപ്പികുടി കഴിഞ്ഞയുടൻ സഹജമായ ഊർജ്ജിതത്തോടെ അവർ മോട്ടാർ തയാറാക്കുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. അതിനുശേഷം പിതാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നു് അവൾ:—അച്ഛാ ഞാൻ രംഗവിലാസംവരെ ഒരു കാൎയ്യവശാൽ പോകുന്നു. ക്ഷണത്തിൽ മടങ്ങിവരാം.

പ്രതാ:—സൂക്ഷിക്കണം. വണ്ടി പതുക്കെ ഓടിക്കാൻ പറയണം. പ്രാണിഹിംസയ്ക്കിടയാക്കരുതു്.

സുക:—ഇല്ലച്ഛാ, വേഗത്തിൽ വണ്ടിവിടുവാൻ ഞാൻ സമ്മതിക്കയില്ല.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു നമ്മുടെ നായിക കാറിൽ കയറി. വണ്ടി രംഗവിലാസത്തു നടപ്പുരയിൽ കൊണ്ടുചെന്നു നിറുത്തിയപ്പോൾ ചന്ദ്രസേനൻ സുകുമാരിക്കഭിമുഖമായി വന്നിട്ടു്:—ഇതാരു്? ഇന്നലെ സുഖമില്ലെന്നു പറഞ്ഞു് ഒളിച്ചിരുന്ന മായാദേവിയല്ലേ ഇന്നു മോട്ടാറിൽ കയറി പായിച്ചെത്തിയിരിക്കുന്നതു്. ഞാൻ വല്ലാതൊന്നു ഭ്രമിച്ചു. യൈറോപ്യസ്ത്രീകളിലാരുടെയോ വരവാണെന്നു ശങ്കിച്ചു. സുഖക്കേടെല്ലാം ഭേദമായോ?

സുക:—ആയി. ഞാൻ ഇളയമ്മയുടെ വള അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണു്.

ചന്ദ്ര:—ഓ, ഹോ! എന്നെക്കാണ്മാൻ വന്നതായി ഞാൻ സംശയിച്ചില്ല. അങ്ങനെയൊരബദ്ധം വരുമോ? നന്നായി.

സുക:—അങ്ങു ശീമയിൽനിന്നു മടങ്ങിവന്നശേഷം അച്ഛനെ വന്നു കാണാഴികയാൽ വളരെ വ്യസനമുണ്ടു്. അങ്ങയുടെ സംഭാഷണം അവിടെ വളരെ രസകരമാണു്. പ്രത്യുത അങ്ങയ്ക്കു് അതു് അത്യന്തം വിരസജനകമായിരിക്കണം. അതല്ലേ അങ്ങോട്ടു കടക്കാതിരിക്കുന്നതു്. അച്ഛൻ പ്രത്യേകം ക്ഷണിച്ചതായി അങ്ങയോടു പറയാൻ എന്നോടാജ്ഞാപിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ വന്ന വിവരം പ്രഭു എങ്ങനെ ഗ്രഹിച്ചു? എന്റെ മായാദേവിയും അമ്മയുമല്ലാതെ എന്റെ വരവിനെപ്പററി അറിഞ്ഞിരുപ്പാൻ തരമില്ലല്ലൊ. ഓ, ഇന്നലെ പ്രഭുപത്നി ഇവിടെ ക്ഷ

ണിക്കാൻവന്ന അവസരത്തിൽ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു പോയതാണ്. അവർ അദ്ദേഹത്തോടു പറഞ്ഞതായിരിക്കാം. ഞാൻ മാത്രം ബദ്ധപ്പെട്ട് ഇങ്ങെത്തി. എൻെറ സാമാനങ്ങളൊന്നും ഇനിയും വന്നെത്തിയിട്ടില്ല. ഇവിടെ വന്നപ്പോഠം എനിക്കു നല്ല സുഖവുമില്ലാണ്ടായി. എൻെറ പെട്ടിയിൽ ചില അപൂർവഗ്രന്ഥങ്ങഠം അടക്കം ചെയ്തുകൊണ്ടുപോന്നിട്ടുണ്ട്. അതെല്ലാം വന്നുചേൎന്നിട്ടു ദേവിയുടെ പിതാവിനേ വന്നുകണ്ടുകൊള്ളാമെന്നു വിചാരിച്ച് അമാന്തിച്ചതാണ്. പിന്നെ, ഇവിടെ എത്തിയതിനു ശേഷം തീരെ ശരീരസുഖവുമില്ല. പെട്ടെന്നുള്ള ശീതോഷ്ണാവസ്ഥമാററത്താലായിരിക്കാം. ദേവിക്ക് എന്തായിരുന്നു സുഖക്കേട്?

സുകു:—എനിക്കു വിശേഷിച്ചൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

ചന്ദ്ര:—എന്താ, അകത്തേയ്ക്കു കടക്കുന്നില്ലേ? അമ്മയോടു ചോദിച്ചാൽ വളയുടെ വിവരമറിയാം. ഇന്നു രാവിലെ അങ്ങോട്ട് ആളയയ്ക്കണമെന്നു പറയുന്നതു കേട്ടു. ഇക്കാൎയ്യംകൊണ്ടുതന്നേ ആയിരിക്കാം. നില്ക്കൂ. ദേവിയുടെ ഈ വേഷത്തിലുള്ള സൗന്ദൎയ്യാമൃതമെങ്കിലും ഞാൻ അല്പംകണ്ടു ആസ്വദിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ആ കണ്ണാടിയുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നുനിന്നു തന്നെത്താൻ ഒന്നു നോക്കണം. ലക്ഷ്മീദേവി പ്രത്യക്ഷമായോ എന്നു തോന്നും. ദേവി അടുത്തുവരൂ. കാറിൽകേറി പറന്നുവന്നതിനാൽ പാറിക്കിടക്കുന്ന വാർകുന്തളം ഒതുക്കുന്ന ഭാഗ്യം ഈയുള്ളവൻെറ കൈകഠംക്കു നൽകുകയില്ലേ?

ഇതുകേട്ടു സുകുമാരി തൻെറ നിഷ്കളങ്കപ്രേമത്തേ കടാക്ഷവീക്ഷണത്താൽ പ്രേക്ഷിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു മന്ദാക്ഷസമ്മിളിതമായ ഒരു മന്ദസ്മിതം തൂകി. പ്രതാപസേനനും ചന്ദ്രസേനൻെറ പിതാവായ മന്മഥദത്തനും ബാല്യസഖികളായിരുന്നു. മന്മഥദത്തൻ ഒരു രാജ്യതന്ത്രനിപുണനായിരുന്നു. ഇപ്പോഠം ഇദ്ദേഹം രാഷ്ട്രീയകാൎയ്യങ്ങളിൽ നിന്നൊഴിഞ്ഞു സ്വസ്ഥനായിരിക്കയാണ്. പ്രതാപസേനൻ പൊതുകാൎയ്യങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചു പ്രഖ്യാതി നേടിയ ഒരാളാണെന്നു മുമ്പുതന്നേ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലൊ. ഇന്നും അദ്ദേഹത്തിൻെറ വിരഹം എവരെയും തപിപ്പിച്ചുവരുന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ ഉൽകൃഷ്ടവിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞു ബിലാത്തിയിൽനിന്നു തിരിച്ചെത്തിയിട്ട് ഒരാഴ്ചയോളമായി. സഞ്ചാരമദ്ധ്യേ അയാഠം മനോദൎപ്പണത്തിൽ കണ്ടാനന്ദിച്ചതുപോലെ സ്വരാജ്യത്തെത്തിയപ്പോഠം തന്നെ സൽക്കരിച്ച് എതിരേൽക്കുവാൻ സുകുമാരിയുടെ ആളോ കത്തോ ഹാജരുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഒടുവിൽ കിട്ടിയിരുന്ന കത്തോ

പൂർവരീതിയിയിൽ നിന്നു വളരെ ഭിന്നിച്ചതായിരുന്നു. ആകപ്പാടെ ചന്ദ്രസേനന്റെ ജീവിതദശയിലെ ഒരു വിഷമഘട്ടമായിരുന്നു ഇത്. സുകുമാരിയെപ്പോലെ ഉൾക്കരുത്തുള്ള ഒരു തരുണീരത്നത്തിനല്ലാതെ ഈ സന്ദർഭത്തോടെതിർത്തു നിൽക്കുവാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ല. ചന്ദ്രസേനൻ ഇതികർത്തവ്യതാമൂഢനും അസ്വാസ്ഥനുമായിത്തീർന്നിരുന്നു. താൻ ബിലാത്തിക്കു പോകുന്ന അവസരത്തിൽ ദേവി ഒരു ഗൂഢ സന്ദർശനം അനുവദിച്ചുവെങ്കിലും അതു തന്റെ കഠിനമായ നിർബന്ധം കൊണ്ടായിരുന്നു. അഞ്ചാറു കൊല്ലത്തെ ഇരുവരുടെയും വിരഹപീഡയ്ക്കു ശേഷമുള്ള ഔദാസീന്യവും അലക്ഷ്യഭാവവും എങ്ങനെ ഉണ്ടായി? സുകുമാരിയുടെ മനസ്സ് ഇതിനെങ്ങനെ അനുവദിച്ചു? സുകുമാരിയിൽ നിന്ന് ഒടുവിൽ ലഭിച്ച കത്തു വായിച്ചപ്പോൾ നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങുന്നതിലുള്ള മോഹം മിക്കവാറും ശൂന്യമായെങ്കിലും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു കാന്തശക്തിയാൽ അയസ്സെന്നപോലെ സുകുമാരിയാൽ ആകൃഷ്ടനാകയാലും സ്വമാതാപിതാക്കളോടുള്ള കടമ പ്രാധാന്യം കുറഞ്ഞതല്ലാതിരുന്നതിനാലും വിധിയ്ക്കു വിധേയനായി ചന്ദ്രസേനൻ ഗൃഹത്തിലെത്തിയിരിക്കയാണ്. സുകുമാരിയോ അഭിമുഖദർശനത്തിലും അല്പം ഉദാസീനത പ്രദർശിപ്പിച്ചതുപോലെയാണ് ഇദ്ദേഹത്തിനു തോന്നിയത്. എന്നിട്ടും തന്റെ മനഃപീഡയെ ഉള്ളിലൊതുക്കുവാൻ അല്പംപോലും ശക്തനല്ലാതെ തന്നെത്താൻ മറന്നു സുകുമാരിയേ ഗാഢമായി ഒന്നാശ്ലേഷിച്ചിട്ട്:—"കഴിഞ്ഞ സൗഭാഗ്യകാലം ഇനി തിരികേ വരുകയില്ലേ? ദേവീ," എന്നുച്ചരിച്ചു പിൻവാങ്ങി. ഇവൾ എന്നെ അനാ...ക്കുന്നു. ഇനി ഇവളേ നമുക്കു ലഭിക്കുന്നതു കൃച്ഛ്റസാദ്ധ്യമായിരിക്കാം." എന്നിങ്ങനെയുള്ള ചിന്തകൾക്കു വശംവദനായി ചന്ദ്രസേനൻ നിൽക്കവേ സുകുമാരിക്കോ തന്റെ ഹൃദയവല്ലഭനായ ആ തരുണന്റെ അസ്വാസ്ഥ്യം കണ്ടു ഹൃദയം തകർന്നു. ഒതുക്കിയിട്ടും ഒതുങ്ങാതെ അവളുടെ നയനങ്ങളിൽ നിന്നു പുറപ്പെട്ട ബാഷ്പകണങ്ങൾ സൂര്യപ്രകാശത്തിൽ ശഷ്പത്തിലെ ഹിമകണങ്ങൾപോലെ പ്രകാശിച്ചു പ്രവഹിച്ചു. ചന്ദ്രസേനന്റെ ഉഷ്ണിച്ച ഹൃദയത്തെ ഈ ഉഷ്ണജലം വാസ്തവത്തിൽ ഒന്നു തണുപ്പിക്കുകൂടി ചെയ്യതിനാൽ അദ്ദേഹം തന്റെ മനോവികാരത്തെ നിയന്ത്രണം ചെയ്യിട്ടു സുകുമാരിയേ കൈയ്ക്കു പിടിച്ച് അടുത്തുണ്ടായിരുന്ന വില്ലൂസ് പൊതിഞ്ഞ കോച്ചിന്മേലിരുത്തി താനും ഇരുന്നു. എന്നിട്ടു ദേവിയുടെ രണ്ടു കൈകളും കൂട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട്,

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ ഇന്നലെ ഉദ്യാനത്തിൽ തടാകത്തിനരുകെ എത്ര നേരം കാത്തിരുന്നു. ഭവതി പുറത്തിറങ്ങാതിരുന്നതിൻെറ കാരണം എന്നോടു പറയാൻ ദയവുണ്ടാകുമോ?

സുക:—[ഇതു കേൾക്കാത്ത ഭാവത്തിൽ] അമ്മ വല്ല ജോലിയിലും പ്രവേശിച്ചിരിക്കയായിരിക്കാം. അല്ലേ.

ചന്ദ്ര:—എൻെറ മനോവേദന ആരറിയുന്നു? വരില്ല എന്ന് എന്നെ അറിയിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ നേരത്തേ പോന്നു കിടന്നുറങ്ങിക്കൊള്ളുമായിരുന്നു. [വ്യസനപാരവശ്യത്തോടെ] ദേവീ, ചെറുപ്പത്തിലേ ചാപല്യങ്ങൾ വിസ്മരിക്കേണ്ട കാലം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇന്നലെ എന്നോടു കാട്ടിയതു് അത്ര യുക്തമായോ?

സുക:—അങ്ങു വരുമെന്ന് എനിക്കു സ്വപ്നമുണ്ടായില്ല. എന്തേ എന്നെ അറിയിക്കാതിരുന്നതു്? അച്ഛനൊരുമിച്ചു ഞാനും വളരെനേരം ഉദ്യാനത്തിൽ നടന്നിരുന്നു. സമ്മേളനത്തിൽ ഞാൻ ചേരാതിരുന്നതു് എനിക്കതിൽ അത്ര ഔത്സുക്യം തോന്നാഞ്ഞിട്ടാണ്. അതൊരു ഹൃദയശല്യമായിട്ടു ഞാൻ വിചാരിച്ചു.

ചന്ദ്ര:—ആ സംഘത്തിൽ ചേരാത്തതു നന്നായി. എന്നാൽ എൻെറ പ്രേമത്തെ നിഷ്ക്കരുണം നിരാകരിക്കുന്നതു മഹാ പാപമാകും. ദേവിയ്ക്കു് എന്നിൽ ദയ ലേശമെങ്കിലും ശേഷിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ നമ്മുടെ സങ്കേതസ്ഥലത്തു് ഒന്നന്വേഷിക്കാതെ പോകുമോ?

സുക:—ജോലിത്തിരക്കു നിമിത്തം ഞാൻ വേഗത്തിൽ പൊയ്ക്കളഞ്ഞതാണ്. അതു തീൎത്തിട്ടു ഞാൻ വീണ്ടും തടാകതീരത്തിൽ ഭവാനെ വന്നന്വേഷിക്കാതെയുമ[illegible]ന്നില്ല.

ചന്ദ്ര:—(പാരുഷ്യമായി) ദേവി ഗൗരവമേറിയ ജോലികൾ നിൎവ്വഹിക്കുന്ന ഒരുത്തമ സ്ത്രീരത്നമാണ്; ഞാൻ ഇങ്ങനെ ഭ്രമരത്തിനെപ്പോലെ അങ്ങുമിങ്ങും തെണ്ടി നടക്കുന്നവനും. ദേവിയുടെ ഇളയമ്മ, ഇന്നലെ രാത്രി ഒരു പക്ഷേ സമ്മേളനത്തിനു ഞാൻ വന്നേയ്ക്കുമെന്നു ശങ്കിച്ചാണു പുറത്തുവരാത്തതെന്ന് അമ്മയോടു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. ഞാൻ ഇത്ര നിന്ദ്യനോ? (അതിദാരുണ മനോവേദനാജന്യമായ വ്യഥയോടേ) ദേവി സ്ത്രീസഹജമായ സ്വാതന്ത്ര്യതല്പരത നിറവേററുന്നു. എത്രത്തോളം നിങ്ങളേ വിശ്വസിക്കുന്നോ അത്രത്തോളം നിങ്ങൾ ഈയുള്ളവരേ ചതിക്കും; അപമാനിക്കും; ഉപദ്രവിക്കും.

സുക:—ബാബൂ, ഇളയമ്മ പറഞ്ഞതിനേ വിശ്വസിക്കരുതു്. അതു മനഃപൂൎവ്വമാണ്.

ചന്ദ്ര:—(അഭിമുഖമായി നിന്നുകൊണ്ടു്) അവർ എന്തിനായി അസത്യം പറയുന്നു. എന്തുദ്ദേശ്യം?

സുകു:—(അസ്വാസ്ഥ്യത്തോടെ) കാരണമില്ലാതെ കാര്യമുണ്ടോ? ഏതെങ്കിലും ഉദ്ദേശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കും. എനിക്കെങ്ങനെ അറിയാം? എന്തെല്ലാം അനത്ഥമാണു വരുത്തുന്നതെന്നറിഞ്ഞില്ല. ദൈവം സത്യസ്വരൂപനല്ലേ?

ചന്ദ്ര:—ഇന്നലെ നടന്ന സംഗതി ഏതുവിധവുമായിരിക്കട്ടെ. എങ്കിലും രണ്ടുകൊല്ലത്തിനിപ്പുറം ഞാൻ ദേവിയിൽ വലുതായ ഒരു മാററം കാണുന്നുണ്ടു്. അതു് എന്നെ ഏതുവിധം തപിപ്പിക്കുന്നുവെന്നു് ഊഹിക്കാൻ കഴിയുമോ?

സുകു:—ബാബു, സമാധാനമായിരിക്കു. അങ്ങേയ്ക്കു ദുഃഖത്തിന്നവകാശമില്ല. അയ്യോ! ഞാൻ ഇത്ര ദുർഗ്ഗയായിപ്പോയല്ലൊ. ഞാൻ നിമിത്തമാണല്ലോ അങ്ങു് ഈ സങ്കടമനുഭവിക്കുന്നതു്. ഇത്രയ്ക്കു ഞാനെന്തൊരു കഠിനമാണു പ്രവൎത്തിച്ചതു്. അങ്ങു് എന്നെ ഹൃദയപൂൎവ്വം സ്നേഹിച്ചതിന്റെ ഫലം ഇതാണു്. ഇല്ലേ? അങ്ങനെ തീൎച്ചപ്പെടുത്തേണ്ട ആവശ്യമില്ല.

സൎവ്വദാ പ്രസന്നമായ സുകുമാരിയുടെ മുഖത്തു് എന്തോ ഒരു മാററം സംഭവിച്ചു. ചന്ദ്രസേനൻ ദേവിയുടെ ഭാവപ്പകൎച്ചയും ഗാംഭീൎയ്യവും പ്രൗഢിയും കണ്ടു് ആ സുന്ദരിയുടെ രൂപാമൃതം നയനങ്ങൾകൊണ്ടു പാനം ചെയ്തു. "രണദേവൻ പുഷ്കരണിയിൽ സൎവ്വാധികാരം വഹിക്കുന്നു. ദേവിയുടെ അവസ്ഥ എന്താണാവോ? എല്ലാ വാക്കുകളിലും അസ്പഷ്ടമായി ചിലതു ധ്വനിക്കുന്നുണ്ടു്. ഏതായാലും വ്യക്തമായി ചോദിച്ചുകളയാം" എന്നു വിചാരിച്ചു ദേവിയുടെ പ്രകാശമേറിയ നയനങ്ങളിൽ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടു്:—ദേവി, രണദേവനോടു് വളരെ സൂക്ഷിച്ചു പെരുമാറുന്നുണ്ടോ? എനിക്കു് അയാളെപ്പററി അശേഷം നല്ല അഭിപ്രായമില്ല.

സുകു:—എനിക്കും അപ്രകാരം തന്നെ. പക്ഷെ ഇവിടെ നിന്നും അകററിക്കളയുവാൻ യാതൊരു മാൎഗ്ഗവും കാണുന്നില്ല. അയാൾ ഇളയമ്മയുടെ ഉററ ബന്ധുവായിച്ചമഞ്ഞിരിക്കുകയാണു്.

ഇത്രയും പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചപ്പോൾ ചന്ദ്രസേനന്റെ അമ്മ നിഷ്കളങ്കസ്നേഹാർദ്രമായ മുഖത്തു മന്ദസ്മിതത്തോടുകൂടി അവരുടെ സമീപത്തെത്തി വാത്സല്യപൂൎവ്വം തലോടിക്കൊണ്ടു്:—മകളേ, ഇന്നലെ

നിനക്കു സുഖമില്ലെന്നു കേട്ടു് ഞാൻ വളരെ വ്യസനിച്ചു. ഇപ്പോൾ കണ്ടതു നിമിത്തം അല്പം സമാധാനമായി. എനിക്കു് അവിടത്തേ മേളം ആകപ്പാടെ അത്ര പിടിച്ചില്ല. അതിനാൽ വേഗം ഇങ്ങോട്ടു പോന്നു. എന്റെ ഓമനയ്ക്കു സുഖക്കേടെന്തായിരുന്നു? നിന്റെ മാതാവുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഈ പുഷ്കരണി ഇപ്പോൾ ഏതവസ്ഥയിലിരിക്കുമായിരുന്നു. ഹാ! ദുർവ്വിധി! ആ മഹതിയാൽ അലംകൃതമായിരുന്ന ഈ രമണീയസ്ഥാനത്തു നീലോല്പലത്തിനേ കാണുമ്പോൾ ഒക്കെയും ദൈവദുർവ്വിപാകത്തേ സ്മരിക്കാതെ നിവൃത്തിയില്ല. ബാബുവിനു് ഓർമ്മയില്ലേ? അവർ മരിക്കുമ്പോൾ സുകുമാരിക്കു കഷ്ടിച്ചു പത്തുവയസ്സായിരിക്കണം. കഷ്ടം! പ്രഭുവിനോ കാഴ്ചയില്ല. ഉണ്ടെങ്കിൽ ഈ ഓമനപ്പെൺകിടാവിനെ ഇങ്ങനെ അനലംകൃതയായി കാണുമോ? ബാബൂ, നിങ്ങൾ രണ്ടാളും കോച്ചിന്മേൽതന്നെ ഇരിക്കിൻ." ഇത്രയും തന്നെ കണ്ടെഴുന്നേററ കാമിനീകാമുകന്മാരോടു പറഞ്ഞിട്ടു് അവരും ഒരു കസേരയിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു തുടന്നു:—സുലോചനാദേവി എന്റെ ഒരു ആത്മമിത്രമായിരുന്നു. ഞാൻ ഇനി സ്വല്പം പറയുന്നതിനെ നിങ്ങൾ രണ്ടാളും ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കണം. ഞാൻ ഒരു പ്രത്യേകോദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടിയാണു പ്രസ്താവിക്കുന്നതു്. അവൾ പ്രകൃത്യാ കൃശാംഗിയും ബലഹീനയുമായിരുന്നു. പ്രതാപസേനൻ എന്റെ മിത്രത്തേ പതിനഞ്ചു വയസ്സിൽ വിവാഹം കഴിച്ചു. അടുത്ത കൊല്ലത്തിൽ ആ പ്രാണസഖി സുകുമാരിയേ പ്രസവിച്ചു. ഞങ്ങൾ രണ്ടാളും സോദരിമാരെപ്പോലെ സ്നേഹിച്ചുപോന്നതിനാൽ ഈ കുട്ടിയേ ലാളിച്ചു വളത്തിയതു മിക്കവാറും ഞാൻ തന്നെയായിരുന്നു. കൂടക്കൂടെ ഓരോ സുഖക്കേടുകൾ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നതിനാലാണു നമ്മുടെ സമീപത്തുനിന്നു് അവർ പുഷ്കരണിയിലേക്കു മാറിപ്പാത്തതു്. അങ്ങനെയിരിക്കവെ ഒരു ദിവസം എന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചെല്ലുന്നതിനു് ഒരാൾ വന്നു. ബാല്യസഖിയായ എന്നെ കണ്ടപ്പോഴും നക്ഷത്രശോഭിതമായ നഭോമണ്ഡലത്തിൽ നോക്കിക്കിടന്നിരുന്ന സുലോചന തന്റെ വിചാരധാരയേ തുടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഞാൻ അകത്തു കടന്നപ്പൊഴേയ്ക്കു തുറന്നു കിടന്ന ജനാലിൽ കൂടി കാററടിച്ചു് അകത്തുണ്ടായിരുന്ന വിളക്കു കെട്ടു. അതു് ഒരശുഭലക്ഷമായി പരിണമിച്ചു. വീണ്ടും വിളക്കു കത്തിച്ചിട്ടു ഞാൻ സുലോചനയുടെ കിടക്കയിൽ ഇരുന്നു. അപ്പോൾ അവൾ എന്റെ കൈകളേ പിടിച്ചുംകൊണ്ടു്:—'സോദരീ, ഞാൻ ഇഹലോകവാസം വെടിയാൻ പോകുന്നു. ഇനി എനിക്കിവിടെ അധികനിമിഷം ഇല്ല. മരണം എനിക്കു സുഖംതന്നെ. എന്നാൽ എന്റെ ഓമനയ്ക്കു

ടെ സ്മരണ എന്നെ അസ്വസ്ഥയാക്കുന്നു. അതും ഇപ്പോൾ ഇല്ല. എന്റെ പ്രിയസോദരിയുള്ള കാലത്തോളം എന്റെ കുട്ടിയ്ക്കു മാതാവുണ്ടല്ലൊ. ഞാൻ ഇതാ എന്റെ കുഞ്ഞിനേ നിങ്ങളെ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രഭുവിനേ ഈ ഭാരം മുഴവനേല്പിച്ചുപോയാൽ അദ്ദേഹം വലഞ്ഞുപോകും. ബാക്കി കാൎയ്യങ്ങൾക്കു ദൈവമുണ്ടല്ലൊ.' എന്നു പറഞ്ഞു് എന്റെ നെഞ്ചിൽ ചാരികിടന്നു. അപ്പൊഴേയ്ക്കു് അവിടെ ഒരു വലിയ ബഹളമായിത്തീൎന്നു. പ്രഭു സുകുമാരിയും ഒന്നിച്ചു് അകത്തു വന്നു. ഞാൻ ഓരോന്നു പറഞ്ഞു സമാശ്വസിപ്പിച്ചു. 'എനിക്കു് ഒരു മനോദണ്ഡവുമില്ല. ഞാൻ അതി ധന്യയായി' എന്നുപറഞ്ഞു് സഖി നഭോമണ്ഡലത്തിലേയ്ക്കു ദൃഷ്ടി പതിപ്പിച്ചു. അനന്തരം നിന്നെ അടുത്തണച്ചുംകൊണ്ടു്, 'മകളേ! നീ സൎവ്വപ്രകാരേണയും അനുഗ്രഹീതയായി ഭവിക്കട്ടെ! സഹജീവികളിൽ കരുണയുണ്ടായിരിക്കണം. കോപത്തിനധീനയാകരുതു്. നീ ഈ കുടുംബത്തിലെ മകുടമായിത്തീരാനുള്ള യോഗ്യത സമ്പാദിക്കണം. ഈശ്വരധ്യാനം ജീവിതത്തിൽ സൎവ്വപ്രധാനമായിട്ടുള്ളതാണു്. നിന്റെ പിതാവിനെ ഈശ്വരതുല്യമായി സ്നേഹിക്കുകയും വന്ദിക്കുകയും വേണം' എന്നുപറഞ്ഞു വാത്സല്യപൂൎവ്വം ചുംബിച്ചു. പിന്നീടുണ്ടായ സങ്കടാവസ്ഥയേ കുറിച്ചു ഞാൻ ഒന്നും പറയുന്നില്ല. മകളേ, ഇതാ ഈ വള നീലോല്പലത്തിനു കൊടുത്തിട്ടു് ഒരു നല്ല തിരുക്കണ്ടാക്കിയിടാൻ പറയു. സുകുമാരിക്കു് ഇപ്പോൾ വയസ്സു് ഇരുപതായി; ഇല്ലേ? ജഗദീശ്വരൻ നിങ്ങൾ രണ്ടാളെയും കാലവിളംബംകൂടാതെ വിവാഹബന്ധത്തിൽ ഘടിപ്പിക്കട്ടെ" എന്നു രണ്ടാളെയും ആശീൎവദിച്ചു.

അദ്ധ്യായം ൫.

"അഭിലാഷംകൊണ്ടുതന്നേ ഗുണദോഷാവേദ്യമല്ല
പരദോഷം പാൎത്തുകാണ്മാൻ വിരുതാൎക്കില്ലാത്തു?
തരുണീമാം മനസ്സിൽമേവും കുടിലങ്ങളാരറിഞ്ഞു?
ഭവാനു മതം മമ വിദിതം........."

ചന്ദ്രസേനനും സുകുമാരിയും വീണ്ടും സംഭാഷണം തുടൎന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ സിവിൽ സൎവീസിനു പഠിക്കുന്നതിനു ബിലാത്തിക്കു പോകുന്നതുവരെ ഇവർ തമ്മിൽ ദിവസംപ്രതി കൂടിക്കാഴ്ചയുണ്ടായിരുന്നു. ചന്ദ്രസേനന്റെ അമ്മ സുകുമാരിയെ ജനനം മുതൽ പുത്രീനിൎവിശേഷം സ്നേഹിച്ചുപോന്നിരുന്നു. മാതാവു് അവിടെ നിന്നും പോയ ക്ഷ

ണത്തിൽ അന്യോപദ്രവം നേരിടാതെ ബാബു വാതലടച്ചു സുകുമാരിയുടെ കരങ്ങളേ മൃദുവായി അമൎത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു ജന്നലിനരികേ ചെന്നുനിന്നു.

ചന്ദ്ര:—അമ്മ പറഞ്ഞതു ദേവി കേട്ടുവോ?

സുകു:—എന്താ പറഞ്ഞതു്? ഞാൻ വിശേഷിച്ചൊന്നും കേട്ടില്ലല്ലൊ. മാതാവിൻെറ മരണവൃത്താന്തം വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു. അല്ലാതെന്താ?

ചന്ദ്ര:—നമ്മുടെ വിവാഹത്തെ ആശിൎവദിച്ചതു കേട്ടില്ലെന്നുണ്ടോ? ഏതായാലും ഞാൻ ഒരു സംശയനിവൃത്തി വരുത്തിക്കൊള്ളട്ടെ? എന്നോടു മുഷിയരുതേ. എനിക്ക് അപാരമായ പ്രേമം ദേവിയിൽ ഉള്ളതിനാൽ ഈ സങ്കടാവസ്ഥ അനുഭവിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. ഞാൻ ദേവിയേ പിരിഞ്ഞു ബിലാത്തിക്കു പോയ ക്ഷണം മുതൽ ഇന്നുവരെ അനുഭവിക്കുന്ന മനോദണ്ഡം എത്രകണ്ടുണ്ടെന്നു ജഗദീശ്വരനു മാത്രമേ അറിയാവൂ. (സഗൽഗദം) എന്നാൽ ഈ ഒരു ശോച്യാവസ്ഥയാണ് എന്നെ എതിരേൽക്കാനിരിക്കുന്നതെന്നു മുന്നറിവുണ്ടായിരുന്നാൽ ഞാൻ മടങ്ങിവരില്ലായിരുന്നു. (പ്രഗത്ഭഗാംഭീൎയ്യത്തോടേ) എനിക്കു ദേവിയുടെ സത്യാവസ്ഥ അറിയാൻ ആഗ്രഹമുണ്ട്. പറയാൻ ഭാവമുണ്ടോ? ഇല്ലയോ?

സുകുമാരി, "എൻെറ സത്യാവസ്ഥയോ?" എന്നുപറഞ്ഞു ദീൎഘമായൊന്നു നിശ്വസിച്ചു. സ്വല്പം മാറി നിന്നതല്ലാതെ ചന്ദ്രസേനൻെറ അടുക്കൽനിന്നു തീരെ ഒഴിഞ്ഞു നിൽക്കുന്നതിന് അവൾക്കു മനസ്സു വന്നില്ല. "എന്നെസ്സംബന്ധിച്ചു് എന്താണറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നതു്. വിശദമായി പറയൂ."

ചന്ദ്രസേനൻ, "രണദേവനേയും മററും പററിയാണ്. പറയുകയില്ലേ?" എന്ന് ഉൽക്കണ്ഠയോടെ ചോദിച്ച ചോദ്യത്തിനു മറുപടി കിട്ടാതെ വളരെനേരം കഴിഞ്ഞു. "അന്നു രാത്രി എന്നെ കാണാതെ പോയ്ക്കളയാനുണ്ടായ കാരണമെന്തു്?" എന്നു വളരെ മൃദുവായി ചോദിച്ചു.

സുകു:—ബാബൂ, ഞാൻ മുമ്പു പറഞ്ഞതൊന്നും കേട്ടില്ലെന്നുണ്ടോ?

ചന്ദ്ര:—(വ്യസനപാരവശ്യത്തോടേ) ദേവിക്ക് എന്നിൽ ഇത്ര കരുണയില്ലാതെ പോയല്ലൊ.

സുകു:—"അല്ലയോ, ബാബൂ, എന്നെ ഒരുവിധത്തിലും ശങ്കിക്കയും മനസാ വെറുക്കുകയും അരുതേ?" എന്നു നിശ്ചലനായി നില്ക്കുന്ന തൻെറ ഹൃദയവല്ലഭനേ നോക്കി പറഞ്ഞു. "രണദേവൻ വഷളനാ

ണെന്നു നാം രണ്ടാളും ഐകകണ്ഠ്യേന സമ്മതിച്ച കാൎയ്യമല്ലേ? അതിൽ ക്രുദ്ധതലായി എനിക്കെന്തറിയാം?"

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ ബിലാത്തിക്കു പോകുന്ന അവസരത്തിൽ നാം തമ്മിലുണ്ടായ സംഭാഷണം ദേവി ഓൎമ്മിക്കുന്നുണ്ടോ?

സുകുമാരി വല്ലാതെ ഭ്രമിച്ചു വശായി. "ഞാൻ അ—ന്ന് ആ—കാൎയ്യം പറയേണ്ടിയില്ലായിരുന്നു. എന്റെ അറിവില്ലായ്മ നിമിത്തം—"

ചന്ദ്ര:—എന്നോടു പറഞ്ഞുപോയതുകൊണ്ടു് ദേവിയ്ക്കു യാതൊരു ദോഷവും നേരിട്ടിട്ടില്ലല്ലോ? ദേവിയ്ക്കു അയാളെക്കുറിച്ചു് ഇന്നും അതേ അഭിപ്രായം തന്നെയോ? അതോ മാററം വന്നിട്ടുണ്ടോ?

സുക:—(കുണ്ഠിതത്തോടേ) അതിൽനിന്നും ഈഷൽവ്യത്യാസം ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

ചന്ദ്ര:—ദേവിയ്ക്കു് എന്തൊക്കെയോ അതിയായ ഭീതി കടന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ടു്. ഈ കാൎയ്യ എന്നെ വിവശനാക്കുന്നു.

സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയത്തെ മൎദ്ദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരൊററ വിചാരത്തെക്കുറിച്ചു മാത്രമെ അവൾക്കു് ആ സമയം അറിവുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. ശരീരമാസകലം വിയൎത്തു സ്തംഭിച്ച നിലയിലായി. അവളുടെ നെററിയിൽ മുത്തുകൾപോലെ പൊടിഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന സ്വേദകണങ്ങളേ തന്റെ ലേസുകൊണ്ടു തുടച്ചിട്ടു ചന്ദ്രസേനൻ അവളേ സമീപത്തുണ്ടായിരുന്ന സോഫായിൽ പിടിച്ചിരുത്തി.

സുക:—ഞാൻ ആലോചിക്കാതെ ചില കാൎയ്യങ്ങൾ അങ്ങയേ ധരിപ്പിച്ച നാൾ മുതൽ എനിക്കു തീരെ സുഖമില്ലാതായിത്തീൎന്നു. എത്രയോ ആലോചിച്ചു പറയേണ്ടതായിരുന്നു!

ചന്ദ്ര:—(മധുരസ്വരത്തിൽ) ഞാൻ സാഹസം ഒന്നും കാട്ടുകയില്ല. ആ ഭയം വേണ്ടാ.

സുക:—ഏതുവിധമെങ്കിലും ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിൽ ഒരക്ഷരം പുറത്തുവരുന്നപക്ഷം അവർ എന്നോടു പ്രതികാരം ചെയ്യാതെ അടങ്ങുകയില്ല. എന്നാൽ...........

ചന്ദ്ര:—സുകുമാരി ഓരോ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു് അൎദ്ധോക്തിയിൽ നിറുത്തുന്നല്ലോ? 'എന്നാൽ' എന്നുപറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചതിന്റെ സാരം.

സുക:—'എന്നാൽ' തന്നെയും എനിക്കിപ്പോൾ ഭയത്തിന്നവകാശമില്ലല്ലോ. എന്റെ സമീപത്തു് എന്നെ പരിരക്ഷ ചെയ്യുന്നതിന്നു് അങ്ങുണ്ടല്ലോ എന്നാണു്.

ചന്ദ്ര:—(സാശ്ചര്യം) ഇല്ലെങ്കിൽ തന്നെ എന്തു ഭയമാണുള്ളതു്?

സുക:—അതോ എന്റെ ഇളയമ്മയ്ക്കു് എന്നോടു സൗഹാർദ്ദമില്ല. അച്ഛനു് സ്വശക്തിയും നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതായി. ഇവർ എന്നെ മനഃപൂർവം ദ്രോഹിക്കാൻ സന്നദ്ധയായിരിക്കുകയാണു്. അതു് അവരുടെ പാപശക്തി എന്നേ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നുള്ളു. അവർ, അവരുടെ മാനം, യശസ്സ്, സത്യം ഇതുകളെ ഒന്നും തീരെ പരിഗണിച്ചിട്ടില്ല. എനിക്കു ലേശം പ്രതീകാരേച്ഛയില്ല: നേരേമറിച്ചു് അനുകമ്പയാണുള്ളതു്. ഈ നികൃഷ്ടസഹവാസം നിമിത്തം പലേ ദുർഗ്ഗുണങ്ങളും അവരിൽ വേരൂന്നിപ്പോയി. ജ്ഞാനലവദുർവിദഗ്ദ്ധരോടു് ഉപദേശം ചെയ്യാൻ ഒരുമ്പെട്ടാൽ അതു സഫലമാകുന്നതെങ്ങനെ?

ചന്ദ്ര:—പ്രിയേ! ഈ വസ്തുതയൊക്കെ എനിക്കു നല്ലപോലെ അറിയാം. എന്നിൽ വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളുക.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു ചന്ദ്രസേനൻ ചിന്താവശനായി. "ഹാ! ജഗദീശാ, പ്രാണാധികപ്രേയസിയായ ഈ തരുണീരത്നത്തിനെ ഞാൻ സംശയിക്കുകയോ? ഒരിക്കലും പാടില്ല. നാലുകൊല്ലത്തിനു മുൻപു ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ ഗാന്ധർവവിവാഹം കഴിഞ്ഞുവല്ലൊ. ആ സമുഹൂർത്തസ്മരണ കൊണ്ടു മാത്രമല്ലേ ഞാൻ ജീവിക്കുന്നതു്. എങ്കിലും ഞങ്ങൾക്കു മദ്ധ്യേ ഒരു തിരശ്ശീല വീണിരിക്കുന്നല്ലൊ. അതോ, എന്റെ അസൂയ നിമിത്തം ഓരോ സംശയങ്ങൾ കടന്നുകൂടുന്നതായിരിക്കുമോ? ഇന്നലെ എന്നെ നിരാകരിക്കാനുണ്ടായ കാരണമെന്തായിരിക്കാം? ഇളയമ്മയും മകളും തമ്മിലുള്ള ഉരംപ്പോരായിരിക്കുമോ? അതോ, ഞാൻ മടങ്ങി എത്തുന്നതിനുമുമ്പു് മററു വല്ല പ്രത്യേക സംഭവവും നേരിട്ടിരിക്കുമോ? ഈ സ്ത്രീരത്നം ഇപ്പോൾ എന്റേതാണോ? അഥവാ അന്യാധീനയായിപ്പോയോ? എത്രതന്നെ ബുദ്ധിയും പ്രാഗത്ഭ്യവും ഉണ്ടായിരുന്നാലും സ്ത്രീചാപല്യം വിട്ടൊഴിയുമോ? എന്നെ ഈ മഹതി വഞ്ചിക്കുമോ? എങ്ങനെ നിർണ്ണയിക്കാം." എന്നിങ്ങനെ അവസാനിക്കാത്ത പന്ഥാവിൽ അയാളുടെ മനസ്സ് സഞ്ചാരം തുടങ്ങി. ദേവിയുടെ മേൽ പടന്ന തന്റെ പ്രേമലത നാഴികതോറും വളന്നു് ധാരാളം വള്ളി വീശിപ്പടന്നു തളിത്തു വശായിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഇന്നുവരെ ചന്ദ്രസേനൻ അതു വളരെ ഗോപ്യമായി വച്ചിരിക്കുന്നതേയുള്ളു. "എന്റെ സഞ്ചാരകാലത്താണു് ദേവിക്കു് എന്തോ വിപത്തു പിണഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. അതിന്റെ ഗൗരവം എത്രകണ്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു് ആക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാ."

ചന്ദ്രസേനന്റെ അന്വേഷണം മുഴുവനും ദേവിയുടെ ഹൃദയം തന്നിലപ്പിതമാണോ എന്നുള്ളതിലായിരുന്നുവെന്ന് ഈ വിചാരപരമ്പരയിൽനിന്നു വ്യക്തമാകുന്നുണ്ടല്ലൊ.

സുകു:—(ക്ഷീണസ്വരത്തിൽ) അടുത്ത ആഴ്ചയ്ക്കു ക്ഷണമില്ലേ?

ചന്ദ്ര:—ഉണ്ട്. ഞാൻ ഈ ജന്മം ഇവരുടെ സഹവാസത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. ദേവിയ്ക്കു് ഉത്സാഹമുണ്ടെങ്കിൽ ഞാൻ ടെന്നിസ്സിനു വരാം.

സുകു:—(ഒരു കപടഹാസത്തോടെ) ഇല്ല. എനിക്കു കളിഭ്രമമില്ല. അങ്ങയുടെ പുസ്തകങ്ങൾ വന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതു കൊണ്ടുവരുക. അച്ഛനേ വായിച്ചു കേൾപ്പിക്കാമല്ലൊ. അദ്ദേഹത്തിന് ഏതു വിഷയവും അങ്ങുമായി വാദിക്കുന്നതു വളരെ രസകരവും മോദജനകവുമാണ്.

ചന്ദ്ര:—മകൾക്ക് അതത്ര രസമല്ല; അല്ലെ? ആട്ടെ. പുസ്തകം വന്നുചേന്നാൽ ഉടൻ എത്തിച്ചു തരാം.

സുകു:—നാളെ അഞ്ചുമണിക്ക് ഉദ്യാനത്തിൽ വരുമോ?

ചന്ദ്ര:—ഈയിടെ ദേവിയ്ക്കു വ്യായാമം ഒന്നുമില്ലേ? (പ്രേമപുരസ്സരം) എനിക്കു ചോരനെപ്പോലെ ഒളിച്ചും പതുങ്ങിയും വരാൻ ഇനി പ്രയാസമാണ്. നാം തമ്മിൽ വധൂവരന്മാരായിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഇത്ര വളരെ രഹസ്യം എന്തിനാണ്? ലജ്ജ വദ്ധിച്ചിട്ടോ?

സുകു:—അതിനു തക്ക കാരണമുണ്ട്. എന്നെ ഇപ്പോൾ പ്രശ്നം കൊണ്ടു പീഡിപ്പിക്കരുതേ? ഇളയമ്മയ്ക്കു ദുരുദ്ദേശ്യങ്ങൾ പലതുമുണ്ട്. അതിൽ എന്നെ കുടുക്കാനായി വലകെട്ടി വരുകയാണ്. എന്തെങ്കിലും തകരാറുണ്ടാകും.

ചന്ദ്ര:—ഈ കാരണവശാലാണോ എന്നെ ഈവിധം കാണാൻ തീച്ചപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്. ആ സ്ഥിതിക്കു നമ്മുടെ ഈ കൂടിക്കാഴ്ച ന്യായരഹിതമാണല്ലൊ. എന്നെ ഈ വിവരം മുൻകൂട്ടി ധരിപ്പിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞാൻ ഈ അധമ്മകൃത്യത്തിന്നൊരുമ്പെടുമായിരുന്നില്ലല്ലൊ. ദേവീ, ക്ഷമിക്കൂ! ഞാൻ എന്റെ സാഹസത്തേയും ദുർബ്ബുദ്ധിയേയും ഓത്തു വ്യസനിക്കുന്നു. സാധ്വി! എന്നെ വിവരം ധരിപ്പിക്കുന്നതിന് ഇത്ര ക്ലേശിക്കണമോ? ഇപ്പോഴെങ്കിലും എന്നെ യഥാത്ഥസ്ഥിതി മനസ്സിലാക്കിയതിനു ഞാൻ വളരെ കൃതജ്ഞനായിരിക്കുന്നു. ദേവിയുടെ ഹിതാനുസരണം പ്രവത്തിക്കാൻ നാം തമ്മിലുള്ള വ്യവസ്ഥ ബാ

ധകമായിത്തീരുന്നതല്ല. ദൈവം ദേവിയേ സർവ്വപ്രകാരേണയും അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ. എന്തെല്ലാം മാററങ്ങൾ ജീവദശയിൽ ഉണ്ടായാലും എന്നെ ഒരു ആത്മമിത്രത്തിന്റെ നിലയിൽ വിചാരിക്കുന്നതിന് വൈമനസ്യം ഇല്ലാത്തപക്ഷം ഞാൻ വളരെ കൃതാർത്ഥനായി.

ഇത്രയും പറഞ്ഞ് ബാബു സോഫായിൽനിന്നെഴുന്നേററ് മന്ദമാരുതൻ ചാഞ്ചാടിക്കളിക്കുന്നത് ഏററം രസിക്കാനെന്നപോലെ ജന്നലിനരികേ ചെന്നു നിലയായി. പിന്നീട്ട പ്രകൃതം മാററി ബിലാത്തിയിലുള്ള ചില നവീനകൃതികളെപ്പററി പ്രസ്താവിച്ചു തുടങ്ങി.

സുക:—ബാബൂ ഞാൻ പറഞ്ഞതൊക്കെ വിപരീതമായിട്ടാണോ ധരിച്ചത്. ഇളയമ്മയുടേയും മററും പരിശ്രമം നമുക്കു പ്രതികൂലമായിട്ടാണെന്നല്ലാതെ നാം തമ്മിലുണ്ടായ വിവാഹബന്ധത്തിൽ നിന്ന് എന്നെ വിമോചിപ്പിക്കണമെന്നു ഞാൻ അപേക്ഷിച്ചുവോ? എന്റെ അഭിലാഷങ്ങൾ മററുപ്രകാരമായിരിക്കുമെന്ന് എങ്ങനെ ഊഹിച്ചു? (അല്പം പുച്ഛസ്വരത്തിൽ) ഒരു സ്ത്രീയുടെ അസ്വാതന്ത്ര്യത അറിഞ്ഞുംകൊണ്ട് എന്തും പറയുകയും പ്രവർത്തിക്കയും ചെയ്യാമെന്നായിരിക്കാം! ഇല്ലേ? ഇതാണു പുരുഷധർമ്മം!

ബാല്യകാലത്ത് ഒന്നായി കളിച്ചുവളർന്നു തന്റെ പ്രാണനു തുല്യമായി സ്നേഹിച്ച ഈ വനിതാരത്നത്തിന്റെ വാക്കു കേട്ട ചന്ദ്രസേനൻ സ്വപ്നാവസ്ഥയിലെന്നപോലെ നിശ്ചേഷ്ടനായി നിലകൊണ്ടു. തന്റെ പ്രാണവല്ലഭയുടെ യാഥാർത്ഥ്യം അറിയാൻ പാടില്ലാത്തതിനാൽ അവളോട സ്വാതന്ത്ര്യമായി പെരുമാറാൻ പാടില്ലാതെ വരുകയാലുള്ള ആശാഭംഗം നിമിത്തം ബാബു മൗനം ദീക്ഷിച്ചു. എന്നാൽ ക്ഷണനേരമേ അതു നിലനിന്നൊള്ളു. തന്റെ അടുത്തു സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്ന സുന്ദരിയുടെ രൂപലാവണ്യത്താൽ വ്യാമോഹിതനായിത്തീർന്ന ചന്ദ്രസേനൻ അവർ തമ്മിലുള്ള സകല അന്തരത്തെയും വിസ്മരിച്ച് അവളുടെ അരുകിലേയ്ക്കു വീണ്ടും ആകർഷിതനായി ദേവിയോട ചേർന്നിരുപ്പായി. "എനിക്കൊപ്പം വിരഹതാപം അനുഭവിച്ച ഇവൾ എന്റെ ജീവിതത്തേ പ്രതിഹനിക്കയില്ല. ഞാൻ എന്തിനായിട്ട ദുശ്ശങ്കകൾക്കിടം കൊടുക്കുന്നു. അന്യഥാ തെളിയുന്നതുവരെ സുകുമാരി എന്റേതു തന്നെ" എന്നു ദൃഢമായുറച്ചു സമാശ്വസിച്ചു.

വായനക്കാർ സുകുമാരിയേ തെററിദ്ധരിക്കരുതേ! ഇവർ തമ്മിലുള്ള ആനുരൂപ്യത്തെപ്പററി ജീവികളിൽ സംബുദ്ധിയുള്ളവരാരും അപലപിക്കയില്ല. ഇവർ രണ്ടാളെയും സ്രഷ്ടാവ് ഈ ഏകോദ്ദേശ്യത്തോട

ക്രുടി സൃഷ്ടിച്ചതാണോ എന്നു തോന്നിപ്പോകും. "വിഷ്ണു രമയ്ക്കു, നിശയ്ക്കു ശശാങ്കനമയ്ക്കു ഹരൻ" എന്നവണ്ണം ചന്ദ്രസേനൻ സുകുമാരിക്ക് എന്നു സമ്മതിക്കാത്ത രാജഹംസമില്ല. എന്നുതന്നെയല്ല ഈ ഔദാസീന്യം കാട്ടുന്ന സുകുമാരി ചന്ദ്രസേനനേ ഹൃദയപൂവ്വം വരിച്ചിട്ടുള്ളതല്ലാതെ മറെറാരാളേ സ്വപ്നത്തിൽപോലും സ്മരിച്ചിട്ടില്ല. സുകുമാരി ബിലാത്തിയിൽ നിന്നും മടങ്ങിയെത്തിയതിൽ പിന്നീട് അനവധി പ്രഭുക്കന്മാരും ചില രാജാക്കന്മാരും അവളേ ഭാൎയ്യയാക്കുന്നതിന് അശ്രാന്തം പരിശ്രമിച്ചിട്ടും സഫലീഭവിച്ചില്ല. അവരു എല്ലാവരെയും യഥായോഗ്യം സൌമ്യവചനങ്ങളാൽ മടക്കിയയച്ചതേയുള്ളൂ. വൃദ്ധൻ പുത്രിയുടെ പ്രാഗത്ഭ്യവും നയവും കണ്ട് അത്ഭുതപരതന്ത്രനായി. സുകുമാരിയുടെ പ്രത്യക്ഷോപാസനാമൂൎത്തി ചന്ദ്രസേനൻ തന്നെയായിരുന്നു. ഇവർ പലതും സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മദ്ധ്യേ തന്റെ രഹസ്യത്തേ ചന്ദ്രസേനനോടു പറഞ്ഞു മനോഭാരം ലഘൂപ്പെടുത്തിയാലോ എന്നു പല പ്രാവശ്യവും അവരു വിചാരിച്ചു. എന്നാൽ അതിനു ധൈൎയ്യമുണ്ടായില്ല. ജീവനാഥനോടു ശരിയായ രീതിയിലല്ല താൻ അനുവൎത്തിച്ചുപോരുന്നതെന്നു നല്ല ബോധവുമുണ്ടായിരുന്നു. ഇത്രയൊക്കെ ആയിട്ടും ചന്ദ്രസേനനേ ധന്യനാക്കുന്നതിനുള്ള കാലാവധി മനസാ കുറേ ദീൎഘിപ്പിച്ചതേയുള്ളൂ. ചന്ദ്രസേനൻ സൎവ്വസമ്മതനായി തന്റെ പ്രാണവല്ലഭയേ സ്വീകരിക്കുന്നതിന് അടുത്തെത്തിയപ്പോരു തന്റെ ആഗമനത്തേ കൊണ്ടാടി അനുമോദിക്കുന്നതിനു പകരം അവരു അഗണ്യഭാവമാണു പ്രകടിപ്പിച്ചത്. സഞ്ചാരത്തേയോ വിദേശവാസത്തേയോ പററി യാതൊരന്വേഷണവും ചെയ്തില്ല. സുകുമാരി എല്ലാ മാൎഗ്ഗങ്ങളും അടഞ്ഞുകണ്ടു. അവരു ചന്ദ്രസേനന്റെ വാക്കുകളും കഠിനതാപവും കണ്ട് അതിദാരുണമായ വ്യഥ അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നു.

———:o:———

അദ്ധ്യായം ൯.

> "കരുത്തെഴും യത്നവിധംതുടൎന്നു
> കരസ്ഥമാക്കീടുവനേതുചെയ്തും."

നീലോല്പലം:—രണദേവാ, എന്താ ക്രുട്ടതലായി വല്ലതും കണ്ടുപിടിച്ചുവോ?

രണ:—അല്പമായി ചിലതൊക്കെ. നിൎഭാഗ്യവശാൽ ആവശ്യമുള്ളിടത്തോളമൊന്നും അറിയാൻ സാധിച്ചില്ല. നിങ്ങരുക്കോ?

നീലോ:—ചന്ദ്രസേനന്റെ നേക്കുള്ള പ്രേമത്തിനു കടുകിട കുറവില്ല. നമ്മുടെ ഒക്കെ മിഥ്യാഭ്രമമാണ്. അവരുടെ ദൃഢാനുരാഗം ഭേദിക്കാൻ ആരാലും സാദ്ധ്യമല്ല. ചന്ദ്രസേനന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ വളരെ ഗർവ്വും പ്രാഭവവും ഉള്ളവരാണ്. അവൎക്കും സുകുമാരിയോടു പ്രത്യേക വാത്സല്യമാണുള്ളതു്.

രണ:—ഇവർ തമ്മിൽ സംഘടിക്കുന്നപക്ഷം നമുക്കു വലുതായ ദോഷം നേരിടും. അതു പ്രത്യേകമാലോചിക്കേണ്ട ഭാഗമാണ്. ഈ വിവാഹത്തേ നാം നിരോധിച്ചേ മതിയാവൂ.

നീലോ:—പ്രഭുവിനു നമ്മുടെ പൂൎവ്വകഥകളൊന്നുംതന്നെ അറിഞ്ഞുകൂട. നിങ്ങളുടെ നിർദ്ദേശം എന്താണെന്നു സ്പഷ്ടമായി പറയുക. അവളുടെ മാതാവായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്ന ഞാൻ ഭയങ്കരകൃത്യങ്ങൾക്കൊപ്പെടുകയില്ല. ഈശ്വരകോപം ഉണ്ടാകയില്ലേ? ഞാൻ എന്തോ ചില വിചാരങ്ങൾക്കധീനയായിരുന്നപ്പോഴാണു നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടം പോലെ ചെയ്തുകൊള്ളാൻ മുമ്പു സമ്മതിച്ചതു്. വിശേഷിച്ചും ഗൂഢാൎത്ഥംവച്ചു സംസാരിച്ചാൽ എനിക്കൊന്നും മനസ്സിലാകുകയുമില്ല. ഒക്കെ സ്പഷ്ടമായി പറഞ്ഞാലെ ശരിയായവിധം ഗ്രഹിക്കാൻ തരമുള്ളൂ. ഇവിടെനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കുന്നതിനു ഞാൻ വേണ്ട ഉത്സാഹം ചെയ്യാം. ചന്ദ്രസേനൻതന്നെ വേഗം വിവാഹം കഴിച്ചുകൊണ്ടു പോകട്ടെ. പ്രഭുവിനു പുത്രിയുടെ നേൎക്കു് നിസ്സീമമായ വാത്സല്യമുള്ളതിനാൽ നമ്മുടെ തന്ത്രപ്രയോഗങ്ങൾ നന്നാ സൂക്ഷിച്ചു വേണം. ചില അവസരങ്ങളിൽ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ വാക്കുകേട്ടു കളിച്ചു പോകുന്നുണ്ടു്.

രണ:—ദിവസംപ്രതി നമ്മുടെ ആപത്തു വർദ്ധിക്കുകയാണ്. ഞാൻ ഒരു വിധം ഒക്കെ പററിച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതു പകുതിയിൽ നിറുത്തിയാൽ ജീവൻ ബലികൊടുക്കുകതന്നേ വേണം. നിങ്ങൾ പിൻവലിക്കാൻ ഭാവമുള്ള പക്ഷം മുൻകൂട്ടി പറഞ്ഞേക്കുക. പിന്നെ ഞങ്ങളുടെ രക്ഷാമാൎഗ്ഗം മാത്രം നോക്കിയാൽ മതിയല്ലൊ. അതു സുസാദ്ധ്യവുമാണ്. സ്ത്രീകളേ കൂട്ടുപിടിച്ചാലുണ്ടാകാവുന്ന ആപത്തു് ഇതല്ലേ? ഒന്നിലും സ്ഥിരതയുമില്ല. ഉദ്ദിഷ്ടകാൎയ്യം പൂൎത്തിയാക്കുകയുമില്ല.

നീലോ:—ആട്ടെ. അതിരിക്കട്ടെ. അന്നു രാത്രി നിങ്ങളുടെ പെരുമാററത്തിൽ സുകുമാരിക്കു വല്ല സംശയവും ജനിച്ചിട്ടുണ്ടോ? ഇല്ലന്നു തീൎച്ചതന്നെയോ?

രണദേവൻ "സംശയിച്ചുകൊള്ളട്ടെ" എന്നു പറഞ്ഞു ചെവിയിൽ എന്തോ മന്ത്രിച്ചു. "അവൾ മരിച്ചുപോയാലും ജീവിച്ചിരുന്നാലും നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ തട്ടി എടുക്കുന്ന പണമല്ലാതെ, പ്രഭു മനസ്സറിഞ്ഞു് ഒററക്കാശു നിങ്ങൾക്കു തരികയുണ്ടാവില്ല. കഴിഞ്ഞ ആഴ്ചയിൽ സുകുമാരിക്കായി ഒക്കെ മരണപത്രം എഴുതിവച്ചല്ലൊ. രജിസ്റ്റർ ചെയ്തില്ല. നിങ്ങൾ ഇതു വല്ലതും അറിഞ്ഞോ? അറിയുന്നുണ്ടോ? ഇങ്ങനെ ശ്രദ്ധയില്ലാത്ത സ്ത്രീകളേ തുണയ്ക്കാൻ പുറപ്പെട്ടാൽ സഹായികളും വട്ടത്തിലാകും."

നീലോ:—(ഉൽക്കണ്ഠയോടെ) നിങ്ങൾ ഇതൊന്നും എന്നോടു പറഞ്ഞില്ലല്ലൊ. ഇനിയത്തെ എന്റെ അവസ്ഥ എന്താണു്. ഞാൻ ഒരു ദാസിയിലും കേവലമായല്ലൊ. (ക്ഷണനേരത്തിനിടയിൽ വിദ്യുച്ഛക്തി ശരീരമാസകലം വ്യാപിച്ചതുപോലെ ഒന്നു വിറച്ചിട്ടു പരുഷസ്വരത്തിൽ) ആട്ടെ, ഞാൻ ഈ കറിനക്കൈയ്ക്കു തക്കതായ പ്രതീകാരം ചെയ്തേക്കാം."

ഈ പ്രതിജ്ഞ കഴിഞ്ഞതോടുകൂടി അവളുടെ കോപോജ്ജ്വലമായ മുഖത്തു വ്യസനഭാവം പ്രത്യക്ഷമായി. ആ ക്ഷണം മുതൽ സുകുമാരിയേ പുറത്താക്കി സ്വത്തു കൈയ്ക്കലാക്കാനുള്ള ശ്രമം അവൾ തുടങ്ങി.

അദ്ധ്യായം ൬.

പ്രേമാനുരാഗിണീഞാൻ വാമാ രമണീയശീലം,
ത്വാമാതനോമി ഹൃദി സോമാഭിരാമമുഖം,
ശ്യാമാ ശശിനാ ജനിവാമാകലിതമുപേതുകാമാ
ശതയാമാകാമിനീ......

ഇന്നത്തെ സമ്മേളനത്തിലും സുകുമാരി ചേന്നില്ല.

സുകു:—അച്ഛാ, ഇന്നു ഞാൻ ഇവിടെയിരുന്നു് അത്താഴം കഴിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നു.

പ്രതാ:—കുട്ടീ, ചന്ദ്രസേനൻ എന്തു വിചാരിക്കും? നീ എന്തിനാണു് അയാളേ മുഷിപ്പിക്കുന്നതു്?

സുക:—അച്ഛൻ എന്താണ് ഈവിധം പറയുന്നത്. അദ്ദേഹം ഇനിയും എന്നെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു വരുമോ? വിശേഷിച്ചും ഇന്ന് അവിടെ വരികയില്ല എന്നാണു കേട്ടത്.

പ്രതാ:—എന്നാൽ ഭക്ഷണപദാൎത്ഥമൊക്കെ ഇവിടെ കൊണ്ടു വരാൻ പറയൂ.

രണ്ടാളും ഒന്നിച്ചു ഭക്ഷണം കഴിച്ചിട്ടു സുകുമാരി ജോലിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഒമ്പതരമണിയോടുകൂടി അവൾ തന്റെ കിടപ്പുമുറിയിൽ വന്ന് ഒരു നോവലും വായിച്ചു കിടന്നു. സുകുമാരി ദാസിയ്ക്കു പോയി കിടന്നുറങ്ങിക്കൊള്ളാൻ അനുവാദം നൽകി, "ഈ പുസ്തകം തീൎത്തിട്ടേ ഞാൻ ഉറങ്ങൂ. വല്ലതും ആവശ്യമുണ്ടായെങ്കിൽ അപ്പോൾ വിളിക്കാം" എന്നു പറഞ്ഞയച്ചു. സ്വല്പസമയത്തിനകം വേലക്കാരൻ രാമദാസ് ഒരു കാർഡുംകൊണ്ടു വാതുക്കലെത്തി.

സുക:—ആരാ അത്?

രാമ:—ഞാൻ തന്നെ. രംഗവിലാസത്തെ കൊച്ചേമാൻ ഒരു കാർഡുതന്നിട്ട് ഉടൻ മടങ്ങിപ്പോയി.

"താൻ പൊയ്ക്കോളൂ" എന്നു പറഞ്ഞ് സുകുമാരി പലേ പ്രാവശ്യവും കാർഡിനെ തിരിച്ചും മറിച്ചും നോക്കി വസ്ത്രവും മാറി പുറത്തിറങ്ങി. അവളുടെ അപ്പോഴത്തെ സൗന്ദൎയ്യം അത്ഭുതപൂൎവമായിരുന്നു. മേഘങ്ങൾ ചന്ദ്രികാപ്രകാശത്തെ ആവരണം ചെയ്തിരുന്നു. ഉഷ്ണാധിക്യം ദുസ്സഹം. വായുമണ്ഡലത്തിലെ നിശ്ചലത്വം ഒരു വൃഷ്ടിയുടെ പൂൎവലക്ഷണമായിത്തോന്നിച്ചു. ഗൃഹം വിട്ട് അതിഥികൾ പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞു. ബഹളം നിലച്ചു. വിളക്കുകൾ അണച്ചിട്ടു നിദ്രയ്ക്ക് ഒരുക്കംകൂട്ടുന്ന ഭൃത്യന്മാരുടെ ശബ്ദം മാത്രം കുറേശ്ശെ കേൾക്കാനുണ്ട്. സുകുമാരി കുറേദൂരം നടന്നപ്പോൾ ഒരാൾ അതിശീഘ്രത്തിൽ നടന്നു സുകുമാരിയുടെ അടുക്കലെത്തി. അത് അവളുടെ പ്രിയതമനായിരുന്നുവെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ. ചന്ദ്രസേനൻ തന്റെ പ്രേമഭാജനത്തിന്റെ കരകമലം മൃദുവായിപ്പിടിച്ചു മാറോടണച്ചുകൊണ്ട്:—ഇന്നും എന്റെ ദേവി പുറത്തുവരികയില്ലെന്നു ഞാൻ ശങ്കിച്ചു. എന്താ ഇന്നത്താഴം പ്രഭുവും ഒന്നിച്ചാക്കിയത്?

സുക:—എന്റെ തലവേദന എന്നെ കൂടക്കൂടെ ക്ഷീണയാക്കുന്നു. ഞാൻ എന്താ ചെയ്ക? എന്നാലും പുറത്തു വരാം എന്നുവച്ചാൽ ഇളയമ്മ ആടാനും പാടാനും ആജ്ഞാപിച്ചു തുടങ്ങും. എനിക്ക് അതൊക്കെ പ്രയാസവുമാണ്.

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ ഇപ്പോൾ ദേവിയെ ദർശിക്കാനായി മാത്രമാണ് ഇതാ വന്നിരിക്കുന്നത്. നേരം അസമയമായി. ഇവിടത്തേ ബഹളം ഒക്കെ ഒന്നു ശമിക്കട്ടെ എന്നു വിചാരിച്ച് ഇത്ര താമസിച്ചതാണ്. ഒരു ദിവസമെങ്കിലും എന്റെ പ്രിയയേ സന്ദർശിക്കാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ വഹിയാതെയായല്ലൊ. എന്റെ ദേവി ഇവിടെ പ്രത്യക്ഷമായതിൽ എനിക്കു വളരെ ചാരിതാർത്ഥ്യമുണ്ട്. ഇതാ എന്റെ മോട്ടാർ കണ്ടുവോ? ഞാൻ ഒളിച്ചിട്ടിരിക്കുകയാണ്. ഇത്രയൊക്കെ സൂക്ഷിച്ചില്ലെങ്കിൽ ദേവി ദുഷിയുമല്ലൊ. ഇത്രയും പറഞ്ഞു രണ്ടാളും കൈ കോർത്തു പിടിച്ചുംകൊണ്ടു നടന്നുതുടങ്ങി. സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയം സീമാതീതമായ സന്തോഷത്താൽ പെട്ടെന്ന് ഒന്നു വികസിച്ചു. എന്നാൽ അതു ക്ഷണഭംഗുരമായിരുന്നു. പെട്ടെന്നു മുഖപ്രസന്നത നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതായി. പകരം തൽസ്ഥാനത്തു വ്യസനഭാവം പ്രത്യക്ഷമായി. ഇതു കണ്ടപ്പോൾ ചന്ദ്രസേനന്റെ ഭാവം പകർന്നു; വാക്കുകൾ മർമ്മഭേദകങ്ങളായി മാറി:—ദേവി എന്നെ കാണുമ്പോഴൊക്കെയും മിശ്രവിചാരങ്ങളാൽ പരവശയാകുന്നു. എന്നേ ഇങ്ങനെ വലച്ചിട്ടാവശ്യമില്ല. എത്ര പ്രാവശ്യം നടത്തീട്ടാണ് ഇന്നു കാണ്മാനിടതന്നത്. ദേവിയുടെ ബാലചാപല്യങ്ങളൊന്നും ഇനിയും മാറീട്ടില്ലെ? എന്റെ പ്രാണസങ്കടം കാണുന്നതിൽ ഇത്ര ആഹ്ലാദമുണ്ടോ?"

ചന്ദ്രസേനന്റെ ഓരോ വാക്കുകളും ഓരോ ശരങ്ങൾപോലെ ദേവിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ തറച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

സുകു:—എന്താണീപ്പറയുന്നത്? എനിക്ക് ഒന്നുംതന്നെ മനസ്സിലാകുന്നില്ല. അച്ഛൻ അന്ധനല്ലെ? അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജോലികൾ തീർക്കുന്നതിനു മുമ്പു ഞാൻ എങ്ങനെയാണ് ഉല്ലസിക്കാൻ വരുന്നത്?

ചന്ദ്ര:—അതൊക്കെ യഥാർത്ഥം തന്നെ. എന്നെത്തീരെ വിസ്മരിച്ചുകളയാമോ? ദിവസത്തിൽ ഒരു മണിക്കൂറെങ്കിലും എനിക്കുവേണ്ടി അനുവദിച്ചുകൂടെ? അദ്ദേഹം അറിഞ്ഞാൽ ഒരിക്കലും വിസമ്മതിക്കയില്ലല്ലൊ.

സുകു:—ദിവസം പ്രതി ഒന്നും അരയും മണിക്കൂറുകൾ ഒഴിച്ചു മററു സമയങ്ങളിൽ എന്നെ വേണ്ടാ. അല്ലെ?

ചന്ദ്ര:—എനിക്കു ദേവിയോടൊപ്പം ധൈര്യവും സമാധാനവും പോരാഞ്ഞിട്ടല്ലേ ഈ വിധം അലട്ടുന്നത്? ഇത്തരം ജീവിതത്തിനു ലേശം ഞാൻ ആശിച്ചില്ല. ഞാൻ ബിലാത്തിയിൽ നിന്നും മടങ്ങി എത്തിയതു സർവ്വാബദ്ധം തന്നെ.

സുകു:—(തൊണ്ടയിടറിക്കൊണ്ട്) ഞാൻ ഇതും കുറേ കൂടിയും കേൾക്കേണ്ട കാലമാണ്. അതിന് അങ്ങയെ കുറപ്പെടുത്തുന്നില്ല. എനിക്കു സ്നേഹമില്ലെന്നല്ലേ ചുരുക്കത്തിൽ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചത്?

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ പറഞ്ഞതു് അവാസ്തവമാണെങ്കിൽ ദയാശൂന്യത എന്നോടു കാട്ടുമോ? ഞാൻ നിന്ദ്യനായിട്ടല്ലേ എന്നെ മെല്ലെ മെല്ലെ അകററാൻ നയം പ്രയോഗിക്കുന്നതു്? ഞാൻ പഠിത്തം കഴിഞ്ഞു് ഒരു കൊല്ലം ദേശസഞ്ചാരം ചെയ്തു. അതു് അച്ഛനമ്മമാരുടെ ഹിതാനുസരണമായിരുന്നു. ദേവിയുമൊന്നിച്ചു വേണമെന്നായിരുന്നു എന്റെ അത്യാശ. ആ ഒരു വീഴ്ചമാത്രം എന്നിൽ ഉണ്ടു്. അതിലേയ്ക്കായി ഞാൻ ക്ഷമായാചനം ചെയ്യാൻ സദാ ഒരുക്കവുമാണ്.

സുകു:—അതിനെന്താ? എനിക്കതിൽ പരിഭവമുണ്ടെങ്കിലല്ലേ അതൊക്കെ വേണ്ടൂ. സഞ്ചാരംകൂടി സാധിച്ചുപോന്നതിൽ എനിക്കു ചാരിതാൎത്ഥ്യമേയുള്ളു. ഈ വിധം പരുഷവാക്കുകൾ പ്രയോഗിക്കുന്നതു് എനിക്കു വളരെ സങ്കടമാണ്. ഇത്രയും പറഞ്ഞുകൊണ്ടു സുകുമാരി നടന്നുതുടങ്ങി. ചന്ദ്രസേനനും പിന്തുടൎന്നു.

ചന്ദ്ര:—എന്റെ അരുകിൽ നില്ക്കുന്ന ദേവി എന്റേതാണോ എന്നുള്ള സംശയം കടന്നുകൂടുമ്പോൾ ഞാൻ ഓരോന്നു പറഞ്ഞുപോകുന്നതാണ്. ഞാൻ അബദ്ധം വല്ലതും പറഞ്ഞുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ എന്റെ ദേവി ക്ഷമിച്ചുകൊള്ളണേ!

സുകു:—എന്താ അങ്ങനെയൊരു സംശയത്തിനുള്ള കാരണം? പറയാമോ?

ചന്ദ്ര:—അതോ, ഞാൻ ബിലാത്തിക്കു പോകുന്നതിനുമുമ്പ് നാം തമ്മിലുള്ള കാൎയ്യം ഇത്ര രഹസ്യമായി വേണമെന്നു നിർബന്ധമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അതുതന്നേ പ്രധാനം.

സുകു:—അന്നു ഞാൻ കുട്ടിയായിരുന്നു. അതെന്താ ചിന്തിക്കാത്തതു്? ഇപ്പോൾ കുറച്ചുകൂടി ഗുണദോഷമറിയാറായിട്ടില്ലേ? അതുകൊണ്ടായിരിക്കാം.

ചന്ദ്ര:—(അസഹ്യാരസ്യത്തോടെ) അതൊക്കെ ശരിതന്നേ; ഞാൻ സമ്മതിക്കാം. എങ്കിലും ഈ ഗോപനം ആരേ ഭയന്നിട്ടാണ്. പറയൂ. എന്നെക്കാൾ കൂടുതൽ ഹിതാഹിതം അനുവൎത്തിക്കേണ്ട ഒരാൾ ദേവിയ്ക്കുണ്ടെന്നു തീൎച്ചയായും പ്രത്യക്ഷമാകുന്നുണ്ടു്.

തത്സമയം ദേവിയുടെ മുഖപ്പകൎച്ച കണ്ടു ചന്ദ്രസേനൻ വല്ലാതെ ഒന്നന്ധാളിച്ചു.

സുകുമാരി ഒന്നു ഞെട്ടി, "എന്തു് എനിക്കു ഭയമോ? ഹിതാഹിതം നോക്കേണ്ട മറെറാരാളോ? എന്തുകൊണ്ടാണിങ്ങനെ പറയുന്നതു്?"

ചന്ദ്ര:—ഇത്ര ഭഗീരഥപ്രയത്നം ചെയ്തു് എന്നെ സന്ദശിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ. അതാക്കു വേണ്ടീട്ടാണു്? ആ പുണ്യശാലിയായ ജീവൻ ഏതാണു്? അങ്ങനെ ഒരാളുള്ളപക്ഷം അദ്ദേഹത്തിൻെറ അനിഷ്ടത്തിനു ഞാൻ ഇടയാകുന്നതു് അയുക്തവും അധമ്മവുമല്ലേ? അതിനാൽ ഉള്ള വസ്തുത മറയ്ക്കാതെ പറഞ്ഞേയ്ക്കൂ. എന്തിനു വിഷമിക്കുന്നു. ഏതായാലും എൻെറ താപം ദേവിയ്ക്കു തൃണപ്രായമായിട്ടേ തോന്നിയിട്ടുള്ളൂ. കഴിഞ്ഞതൊക്കെ പോകട്ടെ. എന്നെ ഇനി ഈ സന്ദിഗ്ദ്ധാവസ്ഥയിലിട്ടു നട്ടംതിരിക്കാതെ ഒഴിച്ചുവിട്ടേയ്ക്കൂ. അതു് ഇരുകൂട്ടക്കും ഒരു വലിയ ഉപകാരമായിരിക്കും.

സുകു:—ഈ ആശയങ്ങൾ അങ്ങയുടെ ധിക്കാരത്തേയും ദുർബ്ബുദ്ധിയേയും പ്രകടിക്കുന്നു. മതി മതി. വാക്സാമത്ഥ്യം ഉണ്ടു്. [ഇത്രയും പറഞ്ഞു ചന്ദ്രസേനൻെറ കൈയിൽ പിടിച്ചു ബലമായി അമത്തിക്കൊണ്ടു്] എന്നെ കഠിനമായി അധിക്ഷേപിച്ചതിൻെറ സമ്മാനമാണിതു്. എൻെറ പ്രാണേശാ, അങ്ങു് ഇത്ര ശുദ്ധനാണല്ലൊ? ഞാൻ അങ്ങെ എൻെറ ജീവനാഥനായി സങ്കല്പിച്ചതിൽ പിന്നീടു് ഈ ജന്മം ഒരാൾക്കു കീഴ്പെടുകയും ഒരാളേ ഭയപ്പെടുകയും ചെയ്യുമോ? കുറെ സാഹസമായിപ്പോയി. ഇനിയെങ്കിലും ഈവിധ വാഗസ്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ടു നിർദ്ദയം എന്നെ മർദ്ദിക്കരുതേ! എന്നെയാണോ ഈ നികൃഷ്ടമായ വിധത്തിൽ സംശയിക്കേണ്ടതു്?

"വില്ലാളിലാക്കുകുറിയാതെ വിടുംശരങ്ങൾ
വല്ലാതെവല്ലിടവുമേററുപിളന്നിടുന്നു
മെല്ലെക്കളിക്കുപറയും പരുഷോക്തികൊള്ളു-
മെല്ലാടവും ഹൃദയമമ്മതലങ്ങൾതോറും."

എന്നുള്ളതോക്കണേ!

ചന്ദ്ര:—ഇപ്പോഴും ദേവി എൻേറതു തന്നെയെന്നും എന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നുവെന്നും ഒന്നു സ്പഷ്ടമായിപറയൂ. (പ്രേമപൂവ്വം) നമ്മുടെ ലൗകികവിവാഹം ഏതുകാലത്താണു നടത്താൻ തീർച്ചയാക്കിയിരിക്കുന്നതു്?

സുകു:—അതിനെന്താണിത്ര തിടുക്കം? സാവധാനത്തിലാകാമല്ലൊ. ഞാൻ അങ്ങയ്ക്കധീനയാണെന്നും അങ്ങയെ ഹൃദയപൂവ്വം സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നുമുള്ളതിൽ ശങ്കാലേശം വേണ്ട.

ഇങ്ങനെ ഓരോന്നു പറഞ്ഞു രണ്ടാളും മുൻഗതിയേ തുടൎന്നു നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. എത്ര ദൂരമായി എന്നു രണ്ടാൾക്കും നിശ്ചയമില്ലായിരുന്നു.

സുകു:—ആകട്ടെ. ഈവിധം മുള്ളു പറയുന്നതിന് അങ്ങയുടെ ഹൃദയം എങ്ങനെ അനുവദിക്കുന്നു? ഞാൻ നാലുകൊല്ലത്തിനുമുമ്പ് ഈശ്വരസന്നിധിയിൽവച്ച് അങ്ങയുടെ ധൎമ്മപത്നിയായിച്ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞയൊക്കെ സ്വപ്നപ്രായമായിത്തീൎന്നോ? കുട്ടിക്കളിയായിരുന്നെങ്കിലും ഞാൻ ആ മുഹൂൎത്തസ്മരണയെ വളരെ ഗൗരവമായിത്തന്നേ ഗണിച്ചുപോരുന്നവളാണ്. ഇനിയെങ്കിലും ദുസ്സംശയങ്ങൾക്കിടംകൊടുക്കരുത്. ഞാൻ അങ്ങയെ ഇത്ര ഗോപ്യമായി കാണുന്നതിനു തക്ക കാരണങ്ങളുണ്ടായിരിക്കുമെന്നൂഹിച്ചുകൊള്ളുക.

ചന്ദ്ര:—കാരണമോ? എന്തുകാരണമാണ്. നാം തമ്മിൽ ഭിന്നിക്കുന്ന ഭാഗം അവിടമാണ്. എന്നെ അറിയിച്ചുകൂടാത്ത രഹസ്യകാരണം ദേവിയ്ക്കു് ഈ ജന്മത്തുണ്ടാകാമോ? അതാണു ഞാനറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നത്.

സുകു:—അതുതന്നെയാണ് എന്റെ രഹസ്യവും. എന്റെ പ്രേമത്തിനു യാതൊരു ഭംഗവും വന്നിട്ടില്ല; വരുകയുമില്ല; എന്നു മാത്രം പറയാനേ തൽക്കാലം നിവൃത്തിയുള്ളു. (ഇതു പറഞ്ഞു കഴിയുംമുമ്പു സുകുമാരിയുടെ കണ്ണുകളിൽ അശ്രുകണങ്ങൾ നിറഞ്ഞുകവിഞ്ഞു പ്രവാഹമാരംഭിച്ചു.)

ചന്ദ്ര:—ഈ ഉറപ്പ് എന്നിൽ അല്പം ആശ്വാസത്തേ ഉളവാക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും എന്റെ ദേവിയെ യഥേഷ്ടം ലാളിക്കുന്നതിനുള്ള കാലവിളംബം എന്റെ മനോവ്യഥയെ എത്രകണ്ടു വൎദ്ധിപ്പിക്കുമെന്നു ദേവി ഓൎത്തുനോക്കുന്നില്ല.

സുകു:—പ്രാണനാഥാ, ഭവാനിൽ നിന്നു വലുതായ ഒരു രഹസ്യം ഞാൻ മറച്ചുവയ്ക്കുന്നുണ്ട്. അതെപ്പററി തൽക്കാലം പ്രശ്നം ചെയ്യരുത്. ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ അങ്ങയുടെ ജിജ്ഞാസ ശമിപ്പിക്കാൻ ഇപ്പോൾ എന്നാൽ സാദ്ധ്യമല്ല. എന്നെ ഏതുകാൎയ്യത്തിലും സൎവ്വാത്മനാ വിശ്വസിച്ചുകൊണ്ടു കുറച്ചു ക്ഷമിക്കണം. ഈ പ്രാൎത്ഥനയെ അങ്ങ് ഒരിക്കലും നിരസിക്കരുത്. ഈ ക്ഷമകൊണ്ട് ഒരു കാലത്തും പശ്ചാത്താപത്തിനിടവരുകയില്ല. ഞാൻ ഹീനയല്ല. ദൈവസന്നിധിയിൽ ഞാൻ പരിശുദ്ധയാണ്. കാലവൈപരീത്യംകൊണ്ടു ദേവാദികൾക്കു പോലും ചില അപകടങ്ങൾ പിണഞ്ഞിട്ടുള്ളതായി പുരാണങ്ങൾ ഘോ

ഷിക്കുന്നില്ലേ? അതിന്മണ്ണം എനിക്കും ഒരു തകരാറു പററീട്ടണ്ട്. ഞാൻ അങ്ങയെത്തന്നേ മനസാ ആരാധിച്ചുപോരുന്നു. സർവ്വഥാ അങ്ങയ്ക്കധീനയുമാണ്. അന്യ ചിന്തകൾ എന്നെ തീണ്ടീട്ടുപോലു മില്ല.

ഇങ്ങനെ തുറന്ന തുടന്ന സംഭാഷണം വികാരശതങ്ങളാൽ സുകുമാരിയേ കുഴക്കി. ഇത്രയും പറഞ്ഞുപോയതിലുണ്ടായ പരിഭ്രമവും ലജ്ജയും അവർണ്ണനീയമായിരുന്നു. ആലാപമദഗജത്തേ പെട്ടെന്ന് അങ്കുശം ഏല്പിച്ചു നിറുത്തിയ അവൾ വളരെ നേരം മൗനമായി നിന്ന ശേഷം തന്റെ പ്രാണവല്ലഭൻ വല്ലാതെ നിന്നു കുഴങ്ങുന്നതുകണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാറിൽ ചാരിനിന്നു വിലപിക്കാൻ തുടങ്ങി. ചന്ദ്രസേനൻ സുകുമാരിയുടെ നേത്രോല്പലങ്ങളിൽ നിന്നും അനർഗ്ഗളമായി ഒഴുകുന്ന ബാഷ്പജലത്താൽ ദുഃഖാഗ്നിയേ ശമിപ്പിച്ചിട്ട് അവളെ പ്രേമപാരവശ്യത്തോടേ മാറോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ട്:—"ദേവീ, കരയാതിരിക്കൂ" എന്നുള്ള മധുരസ്വരം കാതിൽ പകന്നാശ്വസിപ്പിച്ചു.

സുകു:—(വേപഥുഗാത്രിയായി) അങ്ങ് എന്നെ ഒരു കാലത്തും മറക്കുകയില്ലെന്നും അങ്ങയിലുള്ള പൂർണ്ണാവകാശം എന്നും എനിക്കു മാത്രമാണെന്നും എന്നോട്ടു ശപഥം ചെയ്യണം.

ചന്ദ്രസേനൻ അശ്രുധാര ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്ന ദേവിയുടെ മുഖത്തു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നതല്ലാതെ മറുപടി ഒന്നും പറയാൻ ശക്തനായില്ല. ഇവർ രണ്ടുപേരും നടന്ന് ഒരു വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ എത്തി. മൂടൽ മാറി ചന്ദ്രിക തെളിഞ്ഞിരുന്നു. സുകുമാരി ചില ദുർഘടങ്ങളോർത്താണ് ചന്ദ്രസേനനേ തൽക്കാലം അകലെ നിറുത്തുവാൻ നോക്കിയത്: പക്ഷെ, അവളുടെ ഹൃദയം അതിന്നനുകൂലമായിരുന്നില്ല. ചന്ദ്രസേനനു സുകുമാരി അയച്ച മിക്ക എഴുത്തുകളും ഇടയ്ക്കുവച്ചു തട്ടിക്കളക പതിവായിരുന്നു. മറുപടിക്കത്തു കിട്ടാഴികയാൽ പലേ പ്രാവശ്യവും അയാൾ പരിഭവിക്കുകയും ഖേദിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. കത്തുകളൊന്നും കിട്ടായ്കയാൽ ചന്ദ്രസേനനിൽ വർദ്ധിച്ച ആശങ്കകളുടെ അടയാളം നാം കാണുന്നുമുണ്ടല്ലൊ.

ഇവർ വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ സന്തോഷസന്താപസമ്മിശ്രരായി കഴിച്ചുകൂടുന്ന മദ്ധ്യേ സുകുമാരിക്കു സത്യം പറയാനുള്ള മോഹം വദ്ധിച്ചുതുടങ്ങി. എങ്കിലും പറയുന്നതിൽവച്ച് മററു വല്ല വൈഷമ്യങ്ങളും നേരിട്ടാലോ എന്ന ഭയന്ന് ആ ആഗ്രഹത്തെ വീണ്ടും തടഞ്ഞതേയുള്ളു. ഉടൻ സത്യം മറയ്ക്കാതെ പറഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ അവളുടെ ഭാവി എത്ര

സന്തോഷപ്രദമായിത്തീരുമായിരുന്നു. "ഹാ! കഷ്ടം. ഈ സംഭവങ്ങൾ അച്ഛൻ അറിയുന്നതായിരുന്നാൽ എങ്ങനെ സഹിക്കും?" എന്നുള്ള വിചാരം കടന്നുകൂടിയപ്പോൾ അവൾ ഓൎക്കാതെ ദീൎഘമായി ഒന്നു നിശ്വസിച്ചു.

ചന്ദ്ര:—ദേവീ, എന്താ വളരെ ക്ഷീണമുണ്ടോ? ഞാൻ അധികദൂരം നടത്തിക്കൊണ്ടു പോന്നല്ലൊ. കുറച്ചു സാഹസമായിപ്പോയി.

"എനിക്ക് അസഹ്യമായ ക്ഷീണമുണ്ട്. കുറച്ചു വിശ്രമിച്ചാൽ വേണ്ടില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു സുകുമാരി ആ വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ ചന്ദ്രസേനന്റെ മടിയിൽ തലയുംവച്ചു കിടന്നു.

"ഇനി നമുക്കു വേഗം ഗൃഹത്തിൽ എത്താൻ നോക്കണം. അധികം ശൈത്യം ഏൽക്കരുത്" എന്നു പറഞ്ഞു ചന്ദ്രസേനൻ ആ ചന്ദ്രികയിൽ ദേവിയുടെ മുഖകമലത്തെ രണ്ടു കൈകൾകൊണ്ടും ഉയൎത്തിപ്പിടിച്ച്:—"ഇതാ ദേവിയുടെ മുഖശ്രീ കണ്ടു ചന്ദ്രൻ ലജ്ജിച്ച് ഒളിക്കുന്നതു കണ്ടില്ലെ?" എന്നു പറഞ്ഞു മന്ദഹാസസമേതം ആ പത്മത്തെ ഒന്നു ഘ്രാണിച്ചു.

അദ്ധ്യായം ൯.

"ആരും കാണാതെ കടന്നുചെന്നേനങ്ങു;
നാരീമണിതന്നരുകിൽ നിന്നേൻ;
വേറെ വേറെ അടിമതങ്ങൾ ചൊന്നേൻ; പിന്നെ
സാമസരണിയിലേ ചിരമിരുന്നേൻ."

ചന്ദ്രസേനനെ ഒരു കളക്ടരായി കാശ്മീരത്തു നിയമിച്ചു കമ്പി വന്നു. യാത്രയ്ക്കു മുമ്പു ചന്ദ്രസേനൻ പ്രഭുവിനെ കൂടക്കൂടെ സന്ദൎശിക്കുക പതിവായിരുന്നു. പ്രഭുവും പല പ്രാവശ്യവും ഇവരുടെ വിവാഹത്തെപ്പററി ചോദിക്കാൻ ഉദ്യമിച്ചിട്ടു സൗകൎയ്യം ലഭിച്ചില്ല. തന്റെ പുത്രിക്കനുരൂപനായ വരൻ ചന്ദ്രസേനൻ തന്നെയെന്ന് അദ്ദേഹം മനസാ തീൎച്ചപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. വധൂവരന്മാർ തമ്മിൽ കാണുന്ന അവസരങ്ങളിൽ വിവാഹമൊഴിച്ചു മററു പല വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചും സംഭാഷണം ചെയ്യുമായിരുന്നു. അഥവാ ആ പ്രസ്താവം എടുത്താലുടൻ വിഷയം മാററുകയും പതിവായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ അവർ തമ്മിൽ വേർപാടിനുള്ള കാലം സമീപിച്ചു. കാശ്മീരത്തേയ്ക്കു തിരിക്കുന്നതിനു തലേ

ദിവസം അദ്ദേഹം പുഷ്കരണിയിൽ യാത്ര പറയുന്നതിനായി ചെന്നു. അപ്പോൾ പ്രഭ്വ മാത്രം ഒരു മുറിയിൽ ചിന്താകുലനായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു കണ്ടു. ചന്ദ്രസേനന്റെ കാൽപെരുമാററം കേട്ടമാത്രയിൽ "ആരാ അതു്? ചന്ദ്രസേനനല്ലേ?" എന്നു പ്രഭ്വ ചോദിച്ചു.

ചന്ദ്ര:—അതെ. നാളെ ഞാൻ യാത്രയായി. ഇവിടെ വന്നു എല്ലാവരേയും കണ്ടിട്ടുപോകാൻ മാത്രം വരുകയായിരുന്നു.

പ്രഭ്വ:—നേരം എത്രയായി? രണ്ടു മണിയായോ?

ചന്ദ്ര:—ആയി. ഇവിടെ ആരെയും കാണുന്നില്ലല്ലോ?

പ്രഭ്വ:—ചായ കുടിക്കണ്ടേ? സുകുമാരി എവിടെ? ഇവിടെ നിന്നു പോയിട്ടു കുറച്ചുനേരമായല്ലോ. പുറത്താരുണ്ടു്? പോയി നോക്കിവരാൻ പറയൂ! ദാഹമില്ലേ?

"ബദ്ധപ്പെടേണ്ട. ഞാൻ പോയി നോക്കി വരാം" എന്നു പറഞ്ഞു ചന്ദ്രസേനൻ പോയി. സുകുമാരിയെ അന്വേഷിച്ചു മിക്ക ശാലകളിലും നോക്കിയിട്ടും കണ്ടില്ല. ഗ്രന്ഥശാലയിലുമില്ല. "വൃദ്ധനേ തനിച്ചാക്കിയിട്ടു് ഈ മദ്ധ്യാഹ്നസമയത്തു് എവിടെയായിരിക്കും സ്വവാരി? ഏതായാലും എന്റെ യാത്രയ്ക്കു മുമ്പു സുകുമാരിയുടെ മുറി ഒന്നുകൂടി കണ്ടിട്ടു പൊയ്ക്കളയാം" എന്നു വിചാരിച്ചുംകൊണ്ടു് ചന്ദ്രസേനൻ മാളികയിൽ കയറി ഓരോ മുറികളും അവിടെയുള്ള ഏപ്പാടുകളും കണ്ടു് സുകുമാരിയുടെ മുറിക്കു നേരെ ഒററയടിവച്ചു മെല്ലെ നടന്നുചെന്നു. അവിടെ ചന്ദ്രസേനനും സുകുമാരിയുടെ ദാസിമാരും അല്ലാതെ മറെറാരു ജീവി കടക്കുക പതിവില്ല. ഈ മുറി പുഷ്കരണിയിൽ ഒട്ടും അപ്രധാനമല്ലാത്ത ഒരു ഭാഗത്താണു്. ഇവിടെയിരുന്നാണു സുകുമാരി വിശ്രമിക്കുന്നതും ഗൗരവമേറിയ ജോലികൾ വഹിക്കുന്നതും. ഈ മുറിയിലേയ്ക്കു കടക്കുന്നതിനുള്ള കോവണി അതിഥിസൽക്കാരശാലയുടെ പുറകുവശത്തുള്ള വരാന്തയുടെ ഒരു കോണിലാണു്. അതിൽകൂടി കയറി മുകളിലേയ്ക്കു ചെന്നാൽ വണ്ടികൾ വന്നു നിൽക്കുന്ന പൂമുഖത്തിന്റെ നേരേ മുകൾ ഭാഗത്തുള്ള മട്ടുപ്പാവാണു്. അവിടെ നിന്നും നാലുപാടും നോക്കിയാൽ കാണാവുന്ന പ്രകൃതിവിലാസം ആരിലും അത്യാനന്ദമുളവാക്കും. പച്ചനിറം പൂണ്ട ആ പ്രകൃതിയുടെ വൈചിത്ര്യവും അകലെയുള്ള വിവിധ കാഴ്ചകളും ഏതൊരു സുകുമാരഹൃദയത്തെയും ആകർഷിക്കും. അവിടെ നിന്നും വലത്തുവശത്തേയ്ക്കു തിരിഞ്ഞാൽ ഒരു വലിയ വാതലുണ്ടു്. അതിൽകൂടി ഉള്ളിലേയ്ക്കു പ്രവേശിച്ചാൽ ചുവരുകളിൽ അതിമനോഹരമായ പ്രകൃതാലോകചിത്രങ്ങൾ തൂ

ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു കാണാം. അവ ചിത്രകാരിയുടെ ചിത്തവൃത്തിയേ ദൃഷ്ടാന്തീകരിച്ചിരുന്നു. ഈ മുറിക്കു വിശാല വാതായനങ്ങളുണ്ട്. അവ ശുഭ്രവൎണ്ണമുള്ള തുണികൾകൊണ്ടു മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. സുകുമാരിയെ ഈ ഹാളിനുള്ളിൽ കണ്ടേയ്ക്കാമെന്നുള്ള അതിമോഹത്തോടുകൂടി സാവധാനത്തിൽ ചന്ദ്രസേനൻ അകത്തു കടന്നു. ഹാ! എന്തു പറയാം? അവിടെയും തന്റെ പ്രാണേശ്വരിയെക്കണ്ടില്ല. ചന്ദ്രസേനൻ നിരാശയോടുകൂടി വീണ്ടും അന്വേഷണം തുടൎന്നു. ബിലാത്തിയിൽനിന്നും മടങ്ങിയതിൽപിന്നീട് അയാൾ മുകളിൽ പോയി ഉല്ലസിച്ചിട്ടില്ല. എന്തെല്ലാമാണു സുകുമാരിയുടെ നവീകരണങ്ങൾ. 'ഒക്കെ ഒന്നു നോക്കിയിട്ടു താഴെപ്പോകാം' എന്നു വിചാരിച്ച് ഓരോ മുറിയിലായി ചുററിനടന്നു. അപരിചിതനായ ഒരുവന് അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന ഓരോ കാഴ്ചകൊണ്ട് ഏറക്കുറേ ദേവിയുടെ യഥാൎത്ഥസ്വഭാവം ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിയുമായിരുന്നു. ദേവിയുടെ മാതാപിതാക്കന്മാർ സഖിമാർ എന്നിവരുടെ ഛായകൾ അനവധി അവിടവിടെ വച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹാളിന്റെ മദ്ധ്യഭാഗത്തായി ഒരു കളിക്കൽമേശപ്പുറത്തു സ്ഫടികംകൊണ്ടുള്ള വിചിത്രസാമാനങ്ങളും ചന്ദ്രസേനന്റെ ഒരു ഛായയും ഉണ്ട്. അടുത്ത മുറിയിലേയ്ക്കു കടക്കുമ്പോൾ അവിടെ ഇരുവശത്തും മെത്തകളോടുകൂടിയ രണ്ടു കട്ടിലുകൾ. ഒരു ചെറിയ മേശപ്പുറത്തു കുറേ അപൂൎവ്വ മാസികകളും ഗ്രന്ഥങ്ങളും വിതറിയിട്ടിട്ടുണ്ട്. അതൊക്കെ നോക്കി ഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ സുകുമാരിയുടെ വൈദുഷ്യത്തെ അയാൾ മനസ്സുകൊണ്ടഭിനന്ദിച്ചു. 'ഇനിയും ദേവിയേ കണ്ടില്ലല്ലോ' എന്നുള്ള ആശാഭംഗത്തോടുകൂടി താഴത്തിറങ്ങിപ്പോകാമെന്നു വിചാരിച്ച് ഇടത്തുഭാഗത്തേയ്ക്കു തിരിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം അവിടെ ഒരു വാതൽ പകുതി തുറന്നുകിടക്കുന്നതു കണ്ടു. 'ഹാ! എന്റെ ഹൃദയവല്ലഭ ഇതാ ഗാഢനിദ്രയാൽ ആലിംഗിതയായി ആ സോഫായിൽ കിടക്കുന്നു' എന്നു പറഞ്ഞു കാലൊച്ച കേൾപ്പിക്കാതെ വളരെ സൂക്ഷിച്ചു നടന്ന് അരികിൽ ചെന്നു. ചന്ദ്രസേനനു തത്സമയത്തുണ്ടായ മനോവികാരങ്ങൾ വൎണ്ണ്യങ്ങളല്ല. ആ മുറിയുടെ ഭിത്തികൾ ചരിത്രപണ്ഡിതന്മാർ, രാജ്യതന്ത്രനിപുണന്മാർ, മഹാകവികൾ നിയമശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ മുതലായവരുടെ ചിത്രങ്ങൾകൊണ്ട് അലംകൃതമായിരുന്നു. സുകുമാരിയുടെ സമീപത്തായി കുറേ കടലാസുകൾ എഴുതിത്തീൎത്തിട്ടിരിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. ചന്ദ്രസേനൻ അവയൊക്കെ എടുത്ത് അടുക്കിവച്ചിട്ടു സമീപത്തു നിന്നുകൊണ്ടു രണ്ടാമതും ഒന്നുകൂടി മുറിക്കു ചുററും നോക്കി. പരിമളപരിപൂൎണ്ണമായ പൂച്ചട്ടികൾ ജനാലുകളിൽ വച്ചിട്ടുണ്ട്. എവിടെ നോക്കിയാലും മാസികകളും, പകുതിയാക്കി വച്ചിട്ടുള്ള ചിത്രങ്ങളും, തുന്നൽ

വേലത്തരങ്ങളും തന്നെ. "നിദ്രാണയായ ഈ സുന്ദരിക്കു ഞാൻ അനുരൂപനാണൊ?" എന്നുള്ള സംശയം ചന്ദ്രസേനനെ അപ്പോൾ ബലമായി ബാധിച്ചു. "ഈ അല്പകാലത്തിനിടയ്ക്കു് ഇവൾ എത്ര ഔന്നത്യപദത്തിലെത്തിയിരിക്കുന്നു. ഇവൾ എന്നോടു് ഈവിധം പെരുമാറുന്നതു യഥാൎത്ഥത്തിലുള്ള പുച്ഛംനിമിത്തമായിരിക്കാമോ?" എന്നിങ്ങനെയുള്ള ചിന്തകൾക്കു വശംവദനായി അവിടെ നിന്നുകൊണ്ടു സുകുമാരി വില്ലൂസുപൊതിഞ്ഞിട്ടുള്ള സോഫായിൽ കിടന്നുറങ്ങുന്നതു നോക്കി അത്യാനന്ദം അനുഭവിച്ചു. അവളുടെ തലമുടി അഴിഞ്ഞുലഞ്ഞു നിലത്തു കിടക്കുന്നു. അവളുടെ പല്ലവകോമളങ്ങളായ അധരങ്ങൾ അല്പം വികസിച്ചു പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി കിടന്നുറങ്ങുന്നതിനിടയ്ക്കു പ്രവാളതുല്യമായ ദന്താഗ്രങ്ങൾ കാണാമായിരുന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ തന്റെ പരമാഹ്ലാദം തടുക്കാൻ ശക്തനല്ലാതെ ഈ നിസൎഗ്ഗസൗന്ദൎയ്യത്തിന്റെ സമൃദ്ധികണ്ടു് അവളുടെ അധരങ്ങളിൽ ചുംബിക്കയാൽ അവളുണൎന്നു. "പ്രിയേ, ദേവീ, ഞാൻ നിദ്രാഭംഗം ചെയ്ത കുററത്തിനു ശിക്ഷാൎഹനാണു്. ഈൎഷ്യ തോന്നരുതേ! പ്രഭു തനിച്ചിരുന്നു മുഷിയുന്നു. വേഗം ദേവിയെ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടു ചെല്ലാൻ എന്നെ അയച്ചതാണു്. ഇവിടെ എന്തായിരുന്നു ജോലി?" എന്നു ചോദിച്ചു സുകുമാരിയുടെ നെഞ്ചിൽ ഇരുന്ന മാസിക എടുത്തു മാററിയപ്പോൾ എന്തോ ഒന്നു നിലത്തു പതിച്ചു. അതൊരു ഛായ ആയിരുന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ അതു കുനിഞ്ഞെടുക്കുന്നതിനു മുമ്പായി സുകുമാരി സസംഭ്രമം ഝടിതിയിൽ അതെടുത്തു സൂക്ഷിച്ചു വച്ചു. ചന്ദ്രസേനൻ വല്ലാതെ കുഴങ്ങി. ആ ഛായ ആരുടേതാണെന്നു് അറിയാനുള്ള മോഹം വൎദ്ധിച്ചു. അയാളുടെ സംശയങ്ങൾ ശക്തിമത്തായി. "ഇവളോടു് ഏതുപ്രകാരമാണു് ഇതെപ്പററി ചോദിക്കുന്നതു്? ഇവൾ എന്തു വിചാരിക്കുന്നോ? ഏതായാലും ഞാൻ ഒരു ദുൎഭഗനാണു്. ഈ ലളിതാംഗിയുടെ സ്നേഹാദരങ്ങൾക്കു പാത്രീഭവിച്ചവൻ ആരൊ? ദൈവംതന്നെ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ!" എന്നിങ്ങനെയുള്ള വിചാരങ്ങൾക്കധീനനായി അസ്വസ്ഥനായി അയാൾ അല്പമിരുന്നു.

സുകു:—(പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി) അങ്ങു് ഇവിടെ എങ്ങനെ വന്നു? അച്ഛൻ എന്തു ചെയ്യുന്നു?

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ താഴത്തൊക്കെ തിരഞ്ഞുനോക്കിയിട്ടും ഭവതിയെ കണ്ടില്ല. പ്രഭുവിന്റെ അസുഖം വൎദ്ധിച്ചതിനാൽ ഞാൻ മുകളിലേയ്ക്കു കയറിവന്നു.

സുകു:—അങ്ങു മുമ്പിട്ടു പോവുക. ഞാൻ ഇതാ വന്നുകഴിഞ്ഞു. ഇതൊക്കെ മാററിവച്ചിട്ടു പിന്നാലെ എത്തിക്കൊള്ളാം.

ചന്ദ്ര:—ഇതാ നോക്കൂ, അതൊക്കെ ശരിയാക്കി വച്ചതിൽ പിന്നീടല്ലേ ഞാൻ ദേവിയെ ഉണർത്തിയതു്? ഞാനിവിടെ വന്നിട്ട് ഏകദേശം അരമണിക്കൂറായി. നാളെ ഈ സമയത്തു ഞാൻ തീവണ്ടിയിലായിരിക്കും. ഇനി ഏകാകിയായി അന്യ ദിക്കുകളിൽ പോയി ഏതെല്ലാംവിധദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിക്കേണമോ? ദേവിയുടെ ഹൃദയത്തിന് എപ്പോൾ ഒരലിവുണ്ടാകുമോ? എനിക്ക് ഏകാന്തവാസം ദേവി വിധിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ദൈവവും അതിന്നനുകൂലിയായിത്തന്നെയിരിക്കും. ദേവി 'ഓട്ടകയുമില്ല, പിടിതരുകയുമില്ല' എന്ന മട്ടിലല്ലേ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു്? ഇഷ്ടംപോലെയാകട്ടെ. ഇത്രയും സുശീലയും പ്രഗത്ഭയുമായ ദേവിയോടു ഞാൻ എന്താണുപദേശിക്കാനുള്ളതു്?

സുക:—(രക്തവർണ്ണമായ മുഖത്തോടും ബാഷ്പംനിറഞ്ഞു നില്ക്കുന്ന കണ്ണുകളോടും കൂടി) എനിക്ക് ഇന്നു വളരെ ക്ഷീണവും ശിരോഭാരവും തോന്നുന്നു. പതിവില്ലാതെ പകലുറങ്ങിപ്പോയി. അച്ഛനോടു ഞാൻ എന്തു പറയും?

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു ക്ഷണംകൊണ്ട് ഭാവം പഴയപടിയാക്കി സുകുമാരി നിന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ ഊർജ്ജസ്വലനും മേധാവിയുമാണെങ്കിലും സുകുമാരിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ അപഹൃതചിത്തനായി തീൎന്നു. സുകുമാരി വ്യഥ അതിക്രമിച്ചപ്പോൾ മറയ്ക്കുന്നതിനായി വൎത്തമാനപ്പത്രം എടുത്തു വായിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ചന്ദ്ര:—(പ്രേമത്താൽ ഉജ്ജ്വലത്തായിരുന്ന ദേവിയുടെ മുഖകമലം പൊക്കിപ്പിടിച്ചുംകൊണ്ട്) സുക്കൂ, ഞാൻ ഒരു ജോടി കമ്മലും ഒരു മുക്താഹാരവും കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്. ഇതു ഞാൻ അണിയിക്കട്ടെയോ? എന്റെ ഈ തുച്ഛമായ ഉപഹാരം സദയം സ്വീകരിക്കുന്നതിനു ദേവിക്കു വൈമനസ്യമുണ്ടാവുകയില്ലെന്നു വിശ്വസിക്കാമോ?

സുക:—ബാബൂ, കഷ്ടം! എന്നോട് അന്യഥാതത്വം ഭാവിച്ചു സംസാരിക്കുന്നുവല്ലോ. എന്റെ അസ്വാസ്ഥ്യം വർദ്ധിപ്പിക്കാതിരിക്കൂ!

ചന്ദ്ര:—(ആഭരണം അണിയിച്ചുകൊണ്ട്) ഏതായാലും എഴുന്നേല്ക്കൂ. എനിക്കു വിശന്നുതുടങ്ങി. ഇന്നു ദേവിയുമൊരുമിച്ചു ചായ കുടിക്കാനുള്ള ആഗ്രഹം നിമിത്തം ഈ മദ്ധ്യാഹ്നത്തിൽ തിരിച്ചതാണ്.

സുക:—ചായകുടിക്കാൻ വയറുമിളക്കി വന്നിരിക്കയാണോ? അതിനുള്ള പ്രതിഫലം വളരെ കൂടുതലാണല്ലോ. (ഗൗരവസ്വരത്തിൽ) ഈ അമൂല്യസമ്മാനങ്ങളേ ഞാൻ ഏതൊരു കാലത്തും എന്റെ ജീവനെക്കാൾ പ്രിയതരമായി സൂക്ഷിച്ചുപോരുന്നതാണ്.

ദേവിക്കു തന്നിൽ പൂർണ്ണപ്രേമമുണ്ടെന്നുള്ള ബോധം ചന്ദ്രസേനന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അപാരമായ സന്തോഷത്തേയും പ്രത്യാശയേയും ജനിപ്പിച്ചു.

സുക:—ബാബു, അങ്ങ് എനിക്ക് ഈ സമ്മാനം തന്നു. എന്റെ ഓർമ്മയ്ക്കായി ഞാനെന്താണു തരേണ്ടത്? (മധുരസ്വരത്തിൽ) എന്റെ ഈ മോതിരം അങ്ങ് എല്ലായ്പോഴും ധരിച്ചുകൊള്ളുന്നതായിരുന്നാൽ ഞാൻ അതിധന്യയാകും.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു സുകുമാരി തന്റെ മോതിരം താൻതന്നെ ചന്ദ്രസേനന്റെ വിരലിന്മേൽ ധരിപ്പിച്ചു.

ചന്ദ്രസേനൻ, "എന്റെ ദേവി എന്നെക്കളഞ്ഞാലും ഞാൻ ഈ മോതിരം കളയുമോ? ഇപ്പോൾ എന്റെ പ്രാണേശ്വരി പ്രദാനംചെയ്ത ഈ അംഗുലീയം എന്റെ ജീവസന്ധാനത്തിനുള്ള ഒരു രക്ഷായന്ത്രമായിട്ടാണു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്. ദേവീ, ഇന്നു മുഖപ്രസന്നത തീരെ ഇല്ലാതെ ഒരു വാട്ടം കാണുന്നല്ലൊ. പകലുറക്കം പതിവില്ലാത്ത ആൾ ഇന്നു ഗാഢനിദ്രയ്ക്കടിമപ്പെട്ടതെന്ത്?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു സുകുമാരിയുടെ മുഖത്തു പൊടിച്ചു നിന്നിരുന്ന സ്വേദകണങ്ങളെ തന്റെ വസ്ത്രാഗ്രംകൊണ്ടു തുടച്ചു. കേശഭാരം ഒതുക്കി പുറകോട്ടാക്കി. "എന്താണ് ഇത്ര വലിയ ചിന്താപാരവശ്യം? പറയൂ. നമുക്ക് ഇനി താഴത്തേയ്ക്കു പോകാം" എന്നു പറഞ്ഞു ദേവിയെ മാറോടണച്ചു.

സുക:—താഴത്തേയ്ക്കു പോകമ്പോൾ ഞാനും മുഖം കഴുകി പിന്നാലെ എത്തിക്കൊള്ളാം.

ചന്ദ്രസേനൻ ഈ പ്രൗഢയുടെ ഗംഭീരാജ്ഞ അനുസരിച്ച് അടുത്ത മുറിയിലേയ്ക്കു വന്ന് ഒട്ടുകൂടി ക്ഷമയില്ലാതെ തിരിഞ്ഞു നോക്കിയപ്പോൾ ആ തരുണീരത്നം ആ സോഫായിൽ തന്നെ വീണുകിടന്നു രോദനം ചെയ്യുന്നതാണു കണ്ടത്. അയാൾ വീണ്ടും അടുത്തുചെന്ന് "ദേവി അറിവില്ലാത്ത ജനങ്ങളെപ്പോലെ ഈ ചാപല്യം കാട്ടുന്നതെന്ത്? ഈ കാര്യം എനിക്കു ദുസ്സഹമായിരിക്കുന്നു. ദേവീ, മനോഭാവം ഇന്നതെന്ന് ഇനിയും പറയുകയില്ലെ? എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ! എന്റെ പ്രാണവല്ലഭ എന്തിനായി ഈ മനോവേദനം അനുഭവിക്കുന്നു? ഞാൻ ഏതുവിധമാണു സമാധാനപ്പെടേണ്ടത്? ദേവിയുടെ പ്രസന്നവദനം കണ്ടുകൊണ്ടു പോയാൽ അത്രയ്ക്കാശ്വാസമുണ്ടല്ലൊ. കഷ്ടം! ഞാൻ ഇത്ര ദുർഭഗനായിപ്പോയല്ലൊ. എന്റെ മനഃസ്ഥിതിയെ ദേവി തീരെ ചിന്തിക്കുന്നില്ലെന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ട്. ദേവിയുടെ

രഹസ്യം എന്നോടു പറഞ്ഞു് ആ ഭാഗത്തിൽ പ്രകൃതിയെങ്കിലും കറയ്ക്കു ദേവിയുടെ ദൌൎഭാഗ്യം നിമിത്തം ഞാൻ എന്നെന്നും അകാരണമായി എന്തുമാത്രം ദുഃഖമനുഭവിക്കുന്നു? [illegible] ഒന്നിച്ചു വന്നാൽമാത്രമേ ഇനി ഞാൻ [illegible] പറഞ്ഞു് പല്ലവകോമളമായ ദുഃശീലം [illegible] അവളുടെ അടുത്തിരുന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ തന്റെ [illegible] അടക്കി എങ്കിലും ചിത്തമൂരകിയ [illegible] കണ്ണ ബഹീഭവിച്ചു് ആർദ്രമായി കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു. [illegible] കുറെനേരം നിശ്ചേഷ്ടനായിരുന്ന ശേഷം ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു് അയാൾ ധൈൎയ്യമവലംബിച്ചു്, "ദേവി വേഗത്തിൽ പോയി മുഖം കഴുകി വരൂ" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടെഴുന്നേറ്റു.

സുകുമാരി, "ഇന്നു് എന്തോ ഒരു താപം എന്റെ മനസ്സിൽ കടന്നുകൂടി. ഇന്നതാണെന്നു വിവരിക്കുവാൻ വയ്യാ. അതുകൊണ്ടു സുഖമില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു താഴത്തേയ്ക്കിറങ്ങി. ചന്ദ്രസേനൻ ഒരു പാവയെപ്പോലെ അവളെ അനുഗമിച്ചു.

പ്രദ്യു രണ്ടാളുടെയും വരവു പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിപ്പായിരുന്നു. ചന്ദ്രസേനന്റെ കാലൊച്ച കേട്ടപ്പോൾ, "സുകുമാരിയെ കണ്ടുവോ? അവൾ എവിടെ?" എന്നു പ്രശ്നം ചെയ്തു.

ചന്ദ്ര:—കണ്ടു. ചായ കൊണ്ടുവരുവാൻ പറയുന്നതിന് അകത്തേയ്ക്കു പോയി.

പ്രദ്യു:—സുകുമാരിക്കു് ഈയിടെ ശരീരദാൎഢ്യം കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്തൊക്കെയോ വിചാരം കലശലായി ഉള്ളിൽ കടന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ടു്. ബാബുവിനോടു വല്ലതും സൂചിപ്പിച്ചുവോ? അവളുടെ മനോവ്യാപാരങ്ങളറിയുന്നതിന് ആൎക്കും സാധിക്കില്ല.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചപ്പോഴേയ്ക്കു സുകുമാരി പിതാവിന്റെ അടുക്കലെത്തി:—അച്ഛാ! ഇന്നു [illegible] താമസിച്ചിരിക്കേണ്ടിവന്നു; ഇല്ലേ? എനിക്കു് ഇന്നു് ഒരു വിഷയത്തെക്കുറിച്ചു കുറെ എഴുതിത്തീൎക്കാനുണ്ടായിരുന്നു. കുറച്ചധികം ആലോചനയും വേണ്ടിവന്നു. നേരം പോയതറിഞ്ഞില്ല.

പ്രദ്യു:—നീ എഴുതിയതു ബാബുവിനെ കാണിച്ചുവോ? (ചന്ദ്രസേനനോടായി) ഇപ്പോൾ മിക്ക [illegible] സുകുമാരി എഴുതാറുണ്ടു്. "ഞാൻ ചിലപ്പോൾ വായിച്ചു [illegible]" എന്നു പറഞ്ഞു് ചന്ദ്രസേനൻ പ്രേയസിയുടെ നേൎക്കു നോക്കി മന്ദസ്മിതം തൂകി. അപ്പോഴേയ്ക്കു ചായയുംകൊണ്ടു് രാമദാസ് എത്തി.

പ്രഭു:—ചന്ദ്രസേനാ, കാശ്മീരത്തേയ്ക്കു നാളെ യാത്രയായി ഇല്ലേ? ഇനി എന്നാണു് ഇങ്ങോട്ടു മടങ്ങിവരുന്നതു്? ഞാൻ പ്രായാധിക്യം കൊണ്ടു് ഇന്നോ നാളെയോ എന്ന അവസ്ഥയിലെത്തിയിരിക്കുന്നു. പക്ഷെ, ബാബു മടങ്ങി എത്തുന്നതിനു മുമ്പു് എന്റെ കഥ നാമാവശേഷമായി തീർന്നേയ്ക്കാനും മതി.

ചന്ദ്ര:—ഒരിക്കലും അങ്ങനെ സംഭവിക്കില്ല.

പ്രഭു:—ബാബു വന്നതിൽപിന്നീടു് ഒരു ദിവസം എങ്കിലും ദീർഘസംഭാഷണത്തിനു സൗകര്യം ലഭിച്ചില്ല. എന്നാൽ ഇന്നു് ഇത്രയും സാവകാശം ലഭിച്ചതിൽ എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമുണ്ടു്. (പുത്രിയോടു്) സുകുമാരി, നിന്റെ ശബ്ദം അടച്ചിരിക്കുന്നല്ലോ? വത്സേ, നിനക്കീയിടെ ചിന്ത കുറെ കൂടുതലായിരിക്കുന്നല്ലോ. "ദേവി നല്ല ഉറക്കമായിരുന്നു" എന്നു മുഴുവൻ പറയുന്നതിനുമുമ്പു് സുകുമാരി ചന്ദ്രസേനന്റെ വാ പൊത്തി.

പ്രഭു:—എന്നുമുതലാണു് ഉച്ചയ്ക്കുറക്കം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു്? എന്തോ ജോലിയിൽ പ്രവേശിച്ചിരിക്കും എന്നു വിചാരിച്ചു ഞാൻ വിളിച്ചില്ല.

സുകു:—ഇദ്ദേഹം വന്നപ്പോൾ ഞാൻ ഒരു വിഷയത്തെക്കുറിച്ചു് ആലോചിച്ചുകൊണ്ടു കിടക്കുകയായിരുന്നു.

പ്രഭു:—നിങ്ങളുടെ ഭാവിയെക്കുറിച്ചായിരിക്കാം; അല്ലേ?

ഇതു കേട്ടിട്ടു സുകുമാരി ഒന്നും ശബ്ദിച്ചില്ല. തത്സമയം അവളുടെ മുഖത്തുണ്ടായ ഭാവപ്പകർച്ച ചന്ദ്രസേനനെ അത്ഭുതപരതന്ത്രനാക്കി.

പ്രഭു:—ബാബു, ആരും ഒന്നും മിണ്ടാത്തതെന്താ? നിങ്ങളുടെ വിവാഹത്തെപ്പറ്റി എന്താലോചനയാണു നടക്കുന്നതു്. ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ നടക്കുന്നതായിരുന്നാൽ എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമായിരിക്കും. എനിക്കിനി അധികകാലം വേണ്ടിവരുമോ? നിങ്ങളുടെ ആലോചന ഞാൻ കൂടി അറിയട്ടെ. പറയൂ. ഈ മൗനത്തിന്റെ അർത്ഥമെന്തു്?

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ തീർച്ചയാക്കിയിട്ടു് അഞ്ചുകൊല്ലം കഴിഞ്ഞു. സുകുമാരിക്കും സമ്മതംതന്നെ. പക്ഷെ..........

സുകു:—അച്ഛാ, ഞാനെന്താ പറയേണ്ടതു്? അച്ഛനല്ലേ ഒക്കെ തീരുമാനിക്കേണ്ടതു്?

പ്രള:—അതൊക്കെ ശരിതന്നെ. എങ്കിലും നിൻെറ അഭിപ്രായംകൂടി അറിയേണ്ടേ?

സുകു:—ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ എനിക്കു പ്രത്യേകിച്ചു് ഒരഭിപ്രായവുമില്ല. എല്ലാം ദൈവഹിതംപോലെ ഭവിക്കട്ടെ!

ചന്ദ്ര:—ദേവിയേ ഞാൻ ഉപദ്രവിക്കുന്നില്ല. എത്രകാലം വേണമെങ്കിലും കാത്തിരിക്കാം. എനിക്കു് ഇതു് ഉപദ്രവകരമാണെന്നു മാത്രമേ ധരിപ്പിക്കാനുള്ളു.

പ്രള:—ബാബൂ, അവൾക്കു നിങ്ങളുടെ നേൎക്കനുരാഗമില്ലാഞ്ഞതല്ല. എൻെറ അവസ്ഥ ഓൎത്തായിരിക്കാം ഒന്നും തീൎച്ചപ്പെടുത്താതെയിരിക്കുന്നതു്. എനിക്കുവേണ്ടി നിങ്ങളുടെ ജീവിതം പാഴാക്കുന്നതിനു ഞാൻ സമ്മതിക്കില്ല.

സുകു:—അച്ഛാ, ഒന്നിനും തിടുക്കം വേണ്ട. ഒക്കെ സാവധാനത്തിലല്ലേ നല്ലതു്?

പ്രള:—ബാബൂ, ചായ കുടിച്ചില്ലേ? ഇവളുടെ ആലോചനകളെ തുടൎന്നുന്നതിന് എനിക്കുതന്നേ ചിലപ്പോൾ സാധിക്കുന്നില്ല. ദൈവം നിങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ! ഞാൻ എൻെറ ഓമനപ്പുത്രിയെ നിങ്ങളെ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു് പ്രള പുത്രിയുടെ കരങ്ങൾ പിടിച്ചു ചന്ദ്രസേനനെ ഏല്പിച്ചു് ആനന്ദബാഷ്പം തൂകി രണ്ടാളുടെയും ശിരസ്സിൽ തൊട്ടു്:—"എൻെറ പുത്രി നിങ്ങളെ അതി ധന്യനാക്കിച്ചെയ്യട്ടെ" എന്നാശീൎവ്വദിച്ചു.

ചന്ദ്രസേനൻ ദേവിയുടെ കരകമലങ്ങളെ സ്നേഹബഹുമാനപുരസ്സരം വൃദ്ധൻെറ കൈയിൽനിന്നേറ്റു മുഖവായി അമൎത്തി.

പ്രള:—കുട്ടീ, ബാബുവിനെ യാത്ര അയച്ചിട്ടു വരൂ.

ചന്ദ്രസേനൻ ദേവിയുടെ കൈയും കോൎത്തുപിടിച്ചുംകൊണ്ടു മുറിക്കു പുറത്തു വന്നു. അകാരണമായി രണ്ടാമതും ബാബുവിനോൎമ്മ വന്നു. "ഈ മഹാപാപി എങ്ങനെയോ പ്രളയൻെറ അടുക്കൽ പററിയിരിക്കുന്നല്ലൊ. അദ്ദേഹത്തിനു കുറേശ്ശെ വിശ്വാസം ജനിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. എന്തെല്ലാമാണെന്നു കലാശം കണ്ടാലേ അറിയാവൂ" എന്നീ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി സുകുമാരിയോടു്:—ദേവീ, ഓമനയേ തനിച്ചാക്കിയിട്ടു പോകാൻ എന്നെ എൻെറ മനസ്സനുവദിക്കുന്നില്ലല്ലൊ? എനിക്കു വല്ലാതെ ഓരോ ഭയങ്ങൾ കടന്നുകൂടിയിരിക്കുന്നു. എന്തോ ദുൎന്നിമിത്ത

ങ്ങളും മനസ്സിൽ ഉത്ഭൂതമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഞാനെന്താണു വേണ്ടതു്? എൻെറ ഹൃദയം അകാരണമായി തുടിക്കുന്നുണ്ടു്.

സുകു:—അതെന്താണു്?

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ ഈയിടെ രണദേവനേയും മററും കുറിച്ചു ചില കഥകൾ കേട്ടുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

സുകു:—നാം അവരെപ്പററി എന്തിനാലോചിക്കുന്നു?

ചന്ദ്ര:—(ഗൗരവസ്വരത്തിൽ) ദുഷ്ടന്മാരെപ്പററി മുന്നറിവു തരേണ്ടചുമതല എനിക്കില്ലേ? എനിക്കു് അയാളുടെ പൂർവ്വചരിത്രം അല്പം ഈയിടെ മനസ്സിലായി. ഈ കാട്ടുന്നതൊക്കെ വ്യാജമാണു്. സൂക്ഷിച്ചിരുന്നുകൊള്ളുക.

സുകു:—(അവ്യക്തമായി) എനിക്ക.........റി..........യാം. ഇതൊക്കെ വ്യാജമാണു് എങ്കിലും..........

ചന്ദ്ര:—എങ്കിലും.........എന്താണു്? പറയൂ!

സുകു:—(പരിഭ്രമത്തോടേ) പ്രാണവല്ലഭ, എനിക്കു് അങ്ങു് ഒരു വാഗ്ദാനം ചെയ്യണം! അങ്ങയ്ക്കു് എന്നിൽ സ്നേഹവും പ്രത്യാശയുമുണ്ടല്ലോ?

ചന്ദ്ര:—അതു ദേവി ഇതേവരെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലേ?

സുകു:—എന്നാൽ എനിക്കു വാക്കുതരണം.

ചന്ദ്ര:—എന്തിനു്?

സുകുമാരി തൻെറ നിർമ്മലനേത്രങ്ങളെ ബാബുവിൻെറ മുഖത്തിൽ പതിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു ദയനീയസ്വരത്തിൽ:—ഒരു തുച്ഛമായ കാര്യം. രണദേവൻ എപ്പോഴെങ്കിലും എന്നെക്കുറിച്ചു വല്ല ദൂഷ്യവും പറയുന്നതായാൽ അങ്ങു് അതു വിശ്വസിച്ചു പോകരുതു്!

ചന്ദ്ര:—ദേവിയെപ്പററി എന്നോടു് ആരെങ്കിലും ദൂഷ്യം പറയാൻ സന്നദ്ധരാകുമോ?

സുകു:—അയാൾ എൻെറ ബദ്ധവൈരിയാണു്.

ചന്ദ്ര:—അതെനിക്കറിയാം. [രൗദ്രഭാവത്തിൽ] അഥവാ ദേവിയുടെ നാമം എൻെറ മുമ്പിൽവച്ചു് ഉച്ചരിക്കുവാൻ തുനിഞ്ഞാൽ പിന്നെ അവൻ അനുഭവിക്കുന്ന സങ്കടം എന്തായിരിക്കും?

സുകു:—[ചിന്താപാരവശ്യത്തോടേ] അയാൾ പറയുന്നതു് അപമാനകരവും ഭയങ്കരവുമായിരുന്നാലോ?

ചന്ദ്ര:—എന്തെങ്കിലും ആവട്ടെ. ഉള്ള സത്യാവസ്ഥ പറയൂ. എന്തിന് ഈ മനോവ്യഥ അനുഭവിക്കുന്നു?

സുകു:—രണദേവൻ ഇളയമ്മയുടെ ആത്മമിത്രവും എൻെറ ബദ്ധവൈരിയുമാണെന്നു മാത്രമെ ഇപ്പോൾ പറയാൻ സാധിക്കു.

ചന്ദ്ര:—ദേവി എൻെറ പ്രാണവല്ലഭയായിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് അന്യഭയത്തിന്നവകാശം എന്ത്?

സുകു:—ഇല്ല. എന്നിൽ സ്ഥിരവിശ്വാസമുള്ള പക്ഷം എനിക്കു യാതൊരു ഭീതിയുമില്ല.

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുകയും സ്നേഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സുകുമാരി മ്ലാനമായ മുഖം പൊക്കി ബാബുവിനെ നോക്കിയിട്ട്:—"എൻെറ പ്രാണേശ്വരാ, ഞാൻ അങ്ങയ്ക്കു സ്വാധീനയാണ്. ഇതിനു യാതൊരു ഭംഗവും നേരിടാതെയിരുന്നാൽ ഞാൻ കൃതാൎത്ഥയായി. താവകീനയായ എനിക്കു ഭയത്തിന്നവകാശവുമില്ല.

ചന്ദ്ര:—യാത്രപറഞ്ഞു പിരിയേണ്ടിവന്ന അവസരത്തിൽ ദേവിയേ ഈ വിധം കാണുന്നതു് വളരെ സങ്കടകരമാണ്. സദാ സന്തോഷമായിരിക്കുക.

സുകു:—[വിഷണ്ണയായി] എനിക്കു സന്തോഷമോ?

ചന്ദ്ര:—സകലതും എന്നോടു തുറന്നുപറഞ്ഞാൽ ഞാൻ ഒക്കെ ഇപ്പോൾ ശരിയാക്കാം.

സുകു:—അയ്യോ? സാഹസം തുടങ്ങരുതേ!

ചന്ദ്ര:—എൻെറ ദേവീ, ഇതൊരു വല്ലാത്ത ശാഠ്യംതന്നെ. ഇതിൽനിന്നും എങ്ങനെയാണു രക്ഷ പ്രാപിക്കുന്നതു്!

സുകു:—അങ്ങ് ഇപ്പോൾ എന്തെങ്കിലും രണദേവനെ സംബന്ധിച്ച് അച്ഛനോടു പറഞ്ഞാൽ അതു് അയാളുടെ അല്ല എൻെറ നാശത്തിനു ഹേതുവായത്രേ തീരുക.

ചന്ദ്ര:—കഷ്ടം! എനിക്കൊന്നും മനസ്സിലാകുന്നില്ല.

സുകു:—അതാണ് എൻെറ പരിതാപകരമായ രഹസ്യം.

ചന്ദ്ര:—[പരുഷമായി] അതേ. രഹസ്യം. എന്തു രഹസ്യമാണാവോ? ഞാൻ അറിയാൻ പാടില്ലാത്ത രഹസ്യം ഭവതിക്കെന്താണ്? അതു പറയാതെ നിവൃത്തിയില്ല.

സുകു:—അങ്ങുക്രടി ഈ അവസരത്തിൽ എന്നെ സങ്കടപ്പെടുത്തരുതേ!

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ ദേവിയുടെ അർദ്ധമാണെന്ന സമ്മതിച്ചിരിക്കെ ചില രഹസ്യങ്ങൾ എന്നിൽനിന്ന മറച്ചുവയ്ക്കുന്നത് മൎയ്യാദയ്ക്കും ധൎമ്മത്തിനും അടുത്തതാണോ? നമ്മുടെ ദേഹം രണ്ടെന്നല്ലാതെ ദേഹി ഒന്നല്ലേ? അതുകൊണ്ട് എന്നോട് സകലതും വിട്ടു പറയൂ!

"ഞാൻ പറയാൻ ശക്തയല്ല. എനിക്കീവിധം ഒരനുഭവം വന്നല്ലോ" എന്നുപറഞ്ഞു സുകുമാരി ബാബുവിൻെറ മാറിൽ മുഖം മറച്ചുകൊണ്ടു ഹൃദയം തകൎന്നുപോലെ പൊട്ടിക്കരഞ്ഞു. "ഞാൻ ചിലതൊക്കെ അങ്ങയോടു പറഞ്ഞതു വിഡ്ഢിത്തമായിപ്പോയി. എന്റെ രഹസ്യം ഹൃദയത്തിൽ തന്നേ വച്ചുകൊണ്ടു മരിച്ചാലും വേണ്ടില്ല. അങ്ങയോടു ഞാൻ ഏതുവിധം പറയും?"

അദ്ധ്യായം ൯.

"പിണക്കിയകററവൻ ഞാനിവനെയും പുനരവളെയും രാജ്യമകലെയും"

ഒരു ദിവസം പ്രഭുവും സുകുമാരിയും ഒന്നിച്ചു സംസാരിച്ചിരിക്കുന്ന മദ്ധ്യേ രണദേവൻ കടന്നുവന്നു. അയാൾ സ്വതസ്സിദ്ധമായ തന്ത്രങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചു പ്രഭുവിനെ എങ്ങനെയോ പാട്ടിലാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നു മുമ്പു പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലൊ. ഇയ്യാൾ ഒരു ക്രസലുംക്രടാതെ പ്രഭുവിൻെറ കൈയ്ക്കു പിടിച്ചുകൊണ്ട്:—"എണീക്കുക. നമുക്കു കുറച്ചുനേരം ഉദ്യാനത്തിൽ നടക്കാം" എന്നുപറഞ്ഞു.

സുകുമാരി ഈ ധിക്കാരപ്രവൃത്തി കണ്ടു കുപിതയായി "കഷ്ടം! എൻെറ പിതാവിൻെറ ഔർജ്ജിത്യം ഒക്കെ നശിച്ചുവല്ലൊ. ഇനി എന്തെല്ലാം വിശേഷവിധികളാണു കാണാൻ ഇടയാകുക" എന്നു വിചാരിച്ച് അത്യന്തം വ്യസനിച്ച് അടുത്തമുറിയിലേയ്ക്കു കടന്നു കവാടം ബന്ധിച്ചു.

പ്രഭുവിന് ഇതത്ര രസിച്ചില്ല. എന്നുമാത്രമല്ല, പലേ ദുരൂഹങ്ങളും മനസ്സിൽ അങ്കുരിച്ചു.

രണ:—ഈയിടെ ചില ദുർബ്ബുദ്ധികളും അസൂയാലുക്കളുമായ ആളുകൾ നാം തമ്മിലുള്ള സ്നേഹവിശ്വാസങ്ങൾ കണ്ടു സഹിക്കവെ ഹിയാതെ ഓരോ അപവാദങ്ങൾ പറഞ്ഞുതുടങ്ങീട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഞാൻ യജമാനൻെറയും നീലോല്പലത്തിൻെറയും മാനരക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി ഇവിടത്തേ സഞ്ചാരം ഒന്നു ചുരുക്കിവെയ്ക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു.

പ്രള:—രണദേവൻെറ ഉപായംകൊണ്ടു ദുർബ്ബുദ്ധികളേ തടുക്കാൻ കഴിയുമോ?

രണ:—ഇതല്ലാതെ ഒരു മാർഗ്ഗവും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. ചിലർ നാനാവിധമായ പ്രസ്താവങ്ങൾകൊണ്ടു മനസ്സിനേ പീഡിപ്പിക്കുന്നു. ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ ബാല്യംമുതൽക്കേയുള്ള പരിചയമാണ്. ഇതേവരെ അതിനു വ്യത്യാസം വന്നിട്ടില്ല. പ്രഭാവതി വളരെ ഗുണവതിയും സാധ്വിയുമാണ്.

പ്രള:—നീലോല്പലം നിങ്ങളുടെ ഗുണാതിശയങ്ങളെപ്പററി പലേ സന്ദർഭങ്ങളിലും പ്രശംസിച്ചു പറയാറുണ്ട്. എനിക്കു നിങ്ങളേ നല്ലപോലെ അറിയാം.

രണ:—അവിടുത്തേ ഈ വാക്ക് എന്നിൽ അളവററ സമാധാനത്തേ ഉളവാക്കുന്നുണ്ട്. അവിടത്തെ ഒരു പ്രത്യേക ആശ്രിതൻെറ നിലയിൽ എന്നെ ഗണിച്ചുകൊള്ളണമെന്നാണ് എൻെറ പ്രത്യേക പ്രാർത്ഥന.

പ്രള:—(വാത്സല്യപുരസ്സരം) സുകുമാരി അകത്തുപോയോ? നിങ്ങൾ വന്നതുനിമിത്തം പൊയ്ക്കളഞ്ഞതാണ്. നിങ്ങൾ തമ്മിൽ അധികം പരിചയമില്ലേ?

രണ:—ഒരുവിധം ഉണ്ടെന്നേയുള്ളു. എനിക്ക് അവിടുത്തേ യശസ്സിനു മാലിന്യം വരരുതെന്നു വളരെ താല്പര്യമുള്ളതുകൊണ്ട് എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും പ്രത്യേക നിഷ്കർഷയുണ്ടായിരിക്കുമെന്നു പറയാതെ അറിയാമല്ലോ. അങ്ങേ പുത്രിക്ക് എന്നോട്ട് അത്ര നല്ല രസമില്ലെന്നാണു ഞാൻ ധരിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിനു തക്ക കാരണവുമുണ്ട്.

പ്രള:—എന്താ അത്? കേൾക്കട്ടെ.

രണ:—ഞാൻ ആ കാര്യങ്ങൾ ഇവിടെ ധരിപ്പിക്കുന്നത് അത്ര ഉചിതമല്ല. എങ്കിലും അവിടുത്തേ ഭാവിയെ ഓർത്തു മാത്രം പറയാൻ ധൈര്യപ്പെടുകയാണ്. അനുവാദം ഉള്ളപക്ഷം... ...

പ്രള:—പറയാം: വിരോധമില്ല.

രണ:—സുകുമാരിയും ചന്ദ്രസേനനും തമ്മിലുള്ള ചില കരാറുകളെ സൂചിപ്പിച്ചു നീലോല്പലം എന്തൊക്കെയോ പറഞ്ഞു. സുകുമാരിക്ക് ഇത്ര ദീൎഘാലോചനയില്ലാതെ പോയതിൽ നീലോല്പലം അത്യധികം വ്യസനിക്കുന്നുണ്ട്.

പ്രള:—(പുച്ഛസ്വരത്തിൽ) എനിക്ക് എന്റെ പുത്രിയുടെയും ചന്ദ്രബാബുവിന്റെയും പ്രകൃതം നല്ലപോലെ അറിയാം. അവരെ ആരും ശാസിച്ചു നേരേ ആക്കേണ്ടതില്ല. ബാബുവിന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാരും എന്റെ സുഹൃത്തുക്കളാണ്. അതിനാൽ നീലോല്പലം അവളുടെ കാൎയ്യം കണിശമായി നോക്കുന്നതു വലിയ ഉപകാരമായിരിക്കും.

"അടവൊന്നു പിഴച്ചു; ആട്ടെ തരക്കേടില്ല നിവൃത്തിയുണ്ട്" എന്നു വിചാരിച്ചുംകൊണ്ട്; "ഞങ്ങൾ അവരേ ശാസിക്കുകയോ ദൂഷിക്കുകയോ ചെയ്യുമോ? അതല്ല. അവിടുന്ന് അങ്ങനെ ശങ്കിക്കരുത്."

പ്രള:—പിന്നെ! അവരുടെ കരാറിനെന്താ? എന്തു ദൂഷ്യമാണുള്ളതു്?

രണ:—മറെറാന്നുമല്ല. ചന്ദ്രസേനൻ നമ്മുടെ ഇടയിൽ ഏററവും കീൎത്തിയും ബഹുമാനവും അർഹിക്കുന്ന ഒരു പുരുഷരത്നമാണ്.

പ്രള:—അതേ, അതിനെന്താ?

രണ:—അദ്ദേഹം ജനിച്ചുവളൎന്നതു് ഇൻഡ്യയിലല്ലേ? ബിലാത്തിയിലെ താമസവും മററു.........സഹവാസവും നിമിത്തം അദ്ദേഹം ഒരു ധാരയായിത്തീൎന്നിരിക്കുകയാണ്.

പ്രള:—ബിലാത്തിയിൽ പോയി പഠിച്ചെങ്കിലും അയാൾക്കു ഗുരുത്വം, ദൈവഭക്തി, സ്വജനസ്നേഹം ഇത്യാദി ആത്മികമായും സാമുദായികമായും ഉള്ള സൽഗുണങ്ങൾ പൂൎവ്വാധികം വൎദ്ധിച്ചിട്ടേയുള്ളൂ. വേറേ വിശേഷിച്ചൊന്നും പറയാനില്ലല്ലൊ.

രണ:—അതുതന്നെയാണു നീലോല്പലം പറഞ്ഞതു്. ഇത്ര യോഗ്യനായ ഒരു പുരുഷനേ സുകുമാരിക്കു ലഭിക്കുന്നതു് ഒരു വലിയ യോഗമാണ്. എന്നാൽ അതിന്റെ വിലയറിയാതെ അവർ തമ്മിലുള്ള വിവാഹകാലാവധി നീട്ടിവയ്ക്കുന്നതു് അയുക്തവും ദോഷവുമാണ്. ഇതയുള്ളവരുടെ ആശ അതു വേഗം നടക്കണമെന്നായിരുന്നു. അതൊ

ക്കെ വിഫലമായിത്തീന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ കാശ്മീരത്തേയ്ക്കു പോയി. സുകുമാരി സ്വതന്ത്ര്യയുമായി.

പ്രഭു:—ഈ ആശാഭംഗത്തിനവകാശമില്ലല്ലൊ. പിന്നെയെന്താണു് ഈ കുഴപ്പങ്ങൾ?

രണ:—ചന്ദ്രസേനന്റെ അനുമോദനാത്ഥം ഇവിടെ ഒരു വിരുന്നുസൽക്കാരം ഉണ്ടായിരുന്നില്ലേ? അന്നു സുകുമാരി എവിടെയായിരുന്നു. പുറത്തുവന്നോ? ഒന്നുരണ്ടു തവണ കോലാഹലമായി വിരുന്നുകൾ നടത്തിയിട്ടും സുകുമാരി അലക്ഷ്യമായിരുന്നതേയുള്ളു. സുകുമാരിയെ ഒഴിച്ചു മററു സകല ആളുകളും സന്നിഹിതരായിരുന്നുവല്ലൊ.

പ്രഭു:—ആ വിവരം എനിക്കിതേവരെ അറിഞ്ഞുകൂടാ. ചന്ദ്രസേനനെ ഉദ്ദേശിച്ചാണോ വിരുന്നുകൾ നടത്തിയതു്? അല്ലേ! ഞാൻ അപ്പോഴൊക്കെ അവളോടു വളരെ നിർബന്ധിച്ചു പറഞ്ഞുവല്ലൊ? അവൾ അതിൽ ചേരാതിരിപ്പാനുള്ള കാരണം എന്താണോ? സുകുമാരി ഇവിടെ ഒന്നും പറഞ്ഞുകേട്ടില്ല.

രണ:—അങ്ങെയ്ക്കു നയനസൗഖ്യമില്ലാത്തതിനാൽ രക്ഷകത്താവിന്റെ ഭാരം ഒക്കെ നീലോല്പലം വഹിച്ചു നടത്തി. അതിൽ സുകുമാരി സഹകരിക്കുകയോ അനുമോദിക്കുകയോ ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. പലേ പൗരപ്രധാനികളും ഓരോ ലക്ഷ്യംവച്ചു് അദ്ദേഹത്തേ സൽക്കരിച്ചു. അയാളുടെ ഗതി എതിലേയെന്നറിഞ്ഞില്ല. സുകുമാരിയോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിഷയത്തിൽ വളരെ വൈമുഖ്യം കാട്ടുകയാണുണ്ടായതു്.

പ്രഭു:—ആഹാ! നിങ്ങളുടെ മുൻകരുതൽ വളരെ കേമമായി. ഇതിന്റെ ഒക്കെ സൂക്ഷ്മാവസ്ഥ ഞാൻ ഇപ്പൊഴല്ലേ ഗ്രഹിച്ചുള്ളു.

രണ:—അദ്ദേഹം വന്നിരുന്ന അവസരങ്ങളിൽ സുകുമാരിയുടെ അഭാവം ദോഷഹേതുകമായേക്കാമെന്നു് അങ്ങെയ്ക്കു് അറിഞ്ഞുകൂടാത്തതല്ലല്ലൊ. അല്പനേരം കാത്തിരുന്നിട്ടു് അവർ, അമ്മയും മകനും സുകുമാരിയെപ്പററി എടുത്തു ചോദിച്ചു. ഉടനേ നീലോല്പലം ഒന്നുരണ്ടു പ്രാവശ്യം ദാസിമാരെ അയച്ചു വിളിപ്പിച്ചിട്ടും അവൾ വന്നില്ല. ചന്ദ്രസേനൻ ആശാഭംഗസൂചകമായ മുഖമ്ലാനതയോടെയാണു മടങ്ങിപ്പോയതു്.

പ്രഭു:—അന്നു് അവൾക്കു തലവേദനയായിരുന്നതിനാൽ എന്റെ ഒന്നിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു. എങ്കിലും ഞാനും ഒന്നുരണ്ടു തവണ നിബ്ബന്ധിച്ചു.

രണ:—പിറേറന്നു രാവിലേ നീലോല്പലം സുകുമാരിയോടു വരാതിരുന്നതിനെപ്പററി ചോദിക്കുമ്പോൾ ഞാനും അടുക്കലുണ്ടായിരുന്നു. വളരെ മയ്യാദഹീനമായ മറുപടിയാണു പറഞ്ഞതു്. നീലോല്പലം സ്തബ്ധയായി നിന്നുപോയി. എനിക്കു് അതുദ്ധരിച്ചുച്ചരിക്കുവാൻ പോലും ധൈയ്യം വരുന്നില്ല.

പ്രഭ:—അവൾ അങ്ങനെ എന്തു പറഞ്ഞു?

രണ:—ഞാൻ അതെങ്ങനെ അവിടെ ധരിപ്പിക്കും. അതു കേട്ടാൽ അങ്ങയ്ക്കു കോപമുജ്ജ്വലിക്കാതെയിരിക്കില്ല. അനുവാദമുള്ള പക്ഷം.........വേണ്ടാ അതു് അവിടുന്നു കേൾക്കേണ്ട.

പ്രഭ:—എൻെറ കുട്ടി അത്ര നിന്ദ്യവും നീചവുമായ വാക്കുകൾ പറകയില്ല. ഇതാശ്ചയ്യംതന്നെ.

രണ:—'നിങ്ങളുടെ ഹിതമനുസരിക്കാൻ എന്നാൽ സാദ്ധ്യമല്ല. എൻെറ കായ്യം ഞാൻ നോക്കിക്കൊള്ളാം. നിങ്ങളും ഒന്നിച്ചുള്ള പെരുമാററത്തിനു ഞാൻ സന്നദ്ധയല്ല.' എന്നിങ്ങനെ പലതും പറഞ്ഞുകൂട്ടി. പിന്നീടു നീലോല്പലത്തിനേ നീരിലും നിഴലിലും കണ്ടുകൂടാ. ഇതു കേട്ടനിന്നാ എൻെറ കഥ പറയാനുമില്ലല്ലൊ.

പ്രഭ:—ഇതൊക്കെ ഞാൻ ഇതാ ഇപ്പോൾ അറിയുന്നതേയുള്ളൂ. നീലോല്പലം എന്നോടു് എന്തുകൊണ്ടു പറഞ്ഞില്ല? ഇവൾ ചന്ദ്രസേനനിൽ ഇത്ര ഉദാസീനയാകാനുള്ള കാരണമെന്താണാവോ?

രണ:—നീലോല്പലത്തിൻെറ ബുദ്ധിഗുണം അതല്ലേ? മാതാവില്ലാത്ത ഒരു യുവതിയുടെ ചാപല്യസാഹസത്തേ ശാസിച്ചൊതുക്കുകയോ ക്ഷമിക്കുകയോ അല്ലാതെ പിതാവിൻെറ പിന്നത്തേ ഭായ്യയുടെ യഥാൎത്ഥധമ്മമെന്താണു്. സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയസ്ഥിതി അറിയാൻ ഒരു പരീക്ഷ മതി. ഈ മാസത്തിൽ തന്നേ വിവാഹം നടത്തണമെന്നു നിർബ്ബന്ധിക്കുക. അപ്പോൾ പൂച്ചൊക്കെ തെളിയും.

പ്രതാ:—അതു ഞാൻ പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ബാബുവിനും വളരെ താല്പയ്യമുണ്ടായിരുന്നു. നിങ്ങൾ പറഞ്ഞപോലെ, സുകുമാരിക്കു് അതിലത്ര അഭിനിവേശം ഉണ്ടായില്ല.

രണ:—അപ്പോൾ ഞങ്ങളുടെ സംശയവും അസ്ഥാനത്തിലല്ല. ചന്ദ്രസേനനു് ഇക്കായ്യത്തിൽ വളരെ ആശങ്കകളുണ്ടു്. യോഗ്യനാകയാൽ പുറത്തുവിടുന്നില്ലെന്നേയുള്ളൂ.

പ്രഭ:—ഏതായാലും ഞാൻ വെളിവായി ചോദിച്ചറിയാം.

രണ:—അയ്യോ! അരുതേ. ഞാനാണു് ഈ അറിവു തന്നതെന്നു സുകുമാരി അറിഞ്ഞാൽ സർവ്വവും കുഴപ്പത്തിലാകും. നീലോല്പലത്തിനും രസിക്കുകയില്ല. അങ്ങു് ഇതൊന്നും അറിഞ്ഞതായി ഭാവിക്കേണ്ട. സുകുമാരി കുട്ടിയല്ലേ? നാമൊക്കെ തെററിദ്ധരിച്ചുപോയതാണെന്നും വരാമല്ലോ. ഈ വിവാഹം വേഗം നടത്തിയില്ലെങ്കിൽ പശ്ചാത്താപത്തിനിടവരും. ഇടയ്ക്കു് ഒന്നു ചോദിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. അവിടുത്തേയ്ക്കു ഗൌരീമന്ദിരത്തിലേ സുധീരകുമാരനെ അറിയാമൊ?

പ്രഭു:—ആ ഗോവിന്ദബാബുവിൻെറ മകനോ? ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഈയിടയുണ്ടായ പരിഷ്കാരത്തിൽ അയാളേ ഡിസ്ട്രിക്ട് പോലീസുസൂപ്രണ്ടായി നിയമിച്ചുവെന്നു കേട്ടു. എന്താ അയാൾ ഇവിടെയുണ്ടോ?

രണ:—അവരാരും ഇവിടെ വരുക പതിവില്ല. അയാൾ ചന്ദ്രബാബുവിൻെറ വലിയ ഒരിഷ്ടനാണു്. ഞാൻ ഈയിടെ കാണ്മാനിടയായി. എന്നെ അദ്ദേഹം കണ്ടുമില്ല.

പ്രഭു:—അതെങ്ങനെ? എവിടെവച്ചാണു കണ്ടതു്?

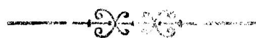
രണ:—ഇവിടത്തെ വിരുന്നുസൽക്കാരത്തിനു ഞാൻ ഗൌരീമന്ദിരത്തിൽ ക്ഷണക്കത്തുംകൊണ്ടു പോയിരുന്നു. മടങ്ങി വരുമ്പോൾ അസമയമായതുകൊണ്ടു് ഇടയ്ക്കു താമസിക്കേണ്ടി വന്നു. ഒരുറക്കം കഴിഞ്ഞുണർന്നപ്പോൾ നല്ല ചന്ദ്രികയുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ഉടൻ തന്നെ ഇങ്ങോട്ടു പുറപ്പെട്ടു. ഒരു നാഴിക അകലെ വന്നപ്പോൾ ഒരു വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ ഒരു കൂടാരം അടിച്ചിരിക്കുന്നതു കണ്ടു. ഒരു കുതിര കോപ്പോടുകൂടി സജ്ജീകൃതമായി നില്പുണ്ടു്. കൂടാരത്തിനുള്ളിൽ ഒരു ചെറിയ മേശപ്പുറത്തു് ആവി പറക്കുന്ന ചായ വച്ചിരിക്കുന്നു. രണ്ടുമൂന്നാളുകൾ മേശയുടെ ചുററും ഇരിപ്പുണ്ടു്. അതിൽ ഒരാൾ ഈ സുധീരകുമാരനാണെന്നു് എനിക്കു മനസ്സിലായി. അവർ തമ്മിലുണ്ടായ സംഭാഷണം എനിക്കത്ര രസമുള്ളതല്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ സുധീരകുമാരൻെറ മുഖത്തുനിന്നു പുറപ്പെട്ട പുഷ്കരണി എന്ന വാക്കു് എൻെറ ശ്രദ്ധയെ അങ്ങോട്ടാകർഷിച്ചു. സംഗതി ഒന്നും നല്ലപോലെ മനസ്സിലായില്ല. നാലഞ്ചു വാക്കുകൾ ഇടയ്ക്കിടെ ചെവിയിൽ പെട്ടു. ശൈബലിനീദേവി വലിയ പണക്കാരത്തി, സുകുമാരി, സാധു, കള്ളപ്രമാണം, വഷളൻ, നീലോല്പലം, പ്രതാപചന്ദ്രൻ ഇങ്ങനെ ചിലതൊക്കെ കേട്ടു. ഇതിൻെറ സാരം എന്താണാവോ? എനിക്കൊന്നും മനസ്സിലായില്ല.

പ്രഭു:—സാധുവെന്നു പറഞ്ഞതു് ആരെ ഉദ്ദേശിച്ചായിരിക്കാം?

രണ:—എനിക്ക് ഒരു ശ്രുപവുമില്ല. രതിവിലാസത്തു നടന്ന ഒരു മോഷണം തെളിയിക്കാനായിട്ടാണ് അന്ന് അവിടെ അയാരം വന്നു കൂടാരം അടിച്ചിരുന്നതു്.

പ്രഭ:—ഒടുവിൽ പറഞ്ഞ വാക്കെന്തായിരുന്നു?

രണ:—അതു് അങ്ങയേ ഉദ്ദേശിച്ചായിരുന്നു. ധൃതരാഷ്ടർ ഒക്കെ ശരിയാക്കും എന്നാണു പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചതു്. ഇതാ സുകുമാരി വരുന്നു. സൗകര്യംപോലെ ഞാൻ വീണ്ടും വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാം. ഒന്നും നടിക്കേണ്ട.

അദ്ധ്യായം ൧൦.

"അതിനല്ലിതുനാകംവരസ്സുമതാരോ
ചതിയും ദയയും പ്രവൃമത്ത്യസാക്ഷതിഞാൻ."

പ്രഭ:—കുട്ടീ! നീലോല്പലം നാളെ കാശിയിൽ നിന്നും ഇങ്ങോട്ടു തിരിക്കുന്നുണ്ടു്. അവളുടെ കൂടെ ചില മാന്യന്മാർ കുടുംബസമേതം വരുന്നുണ്ടെന്നും, കമ്പി വന്നിരിക്കുന്നു. അവരെ യഥോചിതം സൽക്കരിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തുകൊള്ളണം. രണദേവൻ കൂടി വേണ്ട സഹായങ്ങൾ ചെയ്തുതരും. അതിഥികൾ വളരെ മാന്യരാണു്.

പിതാവു് ഒരു നിന്ദ്യപുരുഷനെ അഭിമാനപൂർവം തൻെറ സഹകരണത്തിനു നിയമിച്ചതു സുകുമാരിക്കു തീരെ രസമായില്ല. എങ്കിലും തൻെറ മനഃക്ഷോഭത്തെ അടക്കിവച്ചുംകൊണ്ടു് ഇക്കാര്യത്തിൽ വേണ്ടതൊക്കെ അവൾ തയ്യാറാക്കി.

പിറേറന്നു രാവിലെ അതിഥികളും മററും വന്നെത്തി. പുഷ്കരണിയിൽ ഒരു ഉത്സവഘോഷം തന്നെയായിരുന്നു. പ്രഭ തനിച്ചിരുന്നു മുഷിഞ്ഞിട്ടു് ഒരു വടിയും എടുത്തു സാവധാനത്തിൽ നടന്നു. "കഷ്ടമേ എൻെറ ഓമനക്കുട്ടിയുടെ മുഖം ഒന്നുകൂടി കാണാൻ കഴിയാത്തവിധമുള്ള ഒരു പാപിയായല്ലൊ ഞാൻ" എന്നു വിചാരിച്ചു് ഏകദേശം അതിഥിസൽക്കാരശാലയ്ക്കു സമീപമായപ്പോൾ പാട്ടിൻെറയും ഫിഡിൽ മുതലായ വാദ്യങ്ങളുടെയും മധുരനാദം കേട്ടു. എനിക്കു് ഇതിൽ പങ്കുകൊള്ളുന്നതിനു വേണ്ട ആരോഗ്യമില്ലാതായിപ്പോയല്ലൊ. ദൈ

വം എന്റെ ഈ പരിതാപകരമായ ജീവിതം എന്തിനായി ദീഘി പ്പിക്കുന്നു. എന്നിപ്രകാരമുള്ള വിചാരങ്ങൾക്കു വശഗനായി. അദ്ദേഹം തിരികേ ഗൃഹാന്തർഭാഗത്തേയ്ക്കു പോയി.

സുകുമാരി പത്മമണിയോടുകൂടി കൂട്ടത്തിൽ നിന്നും പിരിഞ്ഞു പിതാവിന്റെ മുറിയിൽ ചെന്നു വിവരങ്ങളൊക്കെ ധരിപ്പിച്ച് അദ്ദേഹത്തിനു വേണ്ടതൊക്കെ അന്വേഷിച്ചിട്ടു തന്റെ കിടക്കമുറിയിൽ ചെന്ന് ഒരാഖ്യായികയും വായിച്ചു കിടന്നു. കിടക്കുന്നതിനു മുമ്പായി ആഭരണങ്ങൾ പെട്ടിക്കകത്തു വയ്ക്കുന്നതിനു കഴുത്തിൽ കൈവച്ചപ്പോൾ തന്റെ ജീവനെക്കാൾ പ്രിയതരമായ രത്നമാല കാണ്മാനില്ല. സുകുമാരി അങ്ങുമിങ്ങും ഓടി നടന്നു നോക്കിയിട്ടും അതു കാണാതെ മടങ്ങി പിതാവിന്റെ മുറിയിൽ കടന്നപ്പോൾ അവിടം അന്ധകാരമയമായിരിക്കുന്നു. വല്ലവിധവും വിളക്കു കത്തിക്കാനായി മേശയുടെ നേർക്കു നടന്നപ്പോൾ എന്തോ ഒന്നനങ്ങുന്നതായിത്തോന്നി. സുകുമാരിക്കു പരിഭ്രമം വർദ്ധിച്ചു. വിളക്കു കത്തിച്ചപ്പോൾ വാതലൊക്കെ തുറന്നിട്ടിരിക്കുന്നതായിക്കണ്ടു. രണദേവൻ ഇരുമ്പുപെട്ടിയുടെ മുമ്പിലായി നില്ക്കുന്നുമുണ്ട്.

സുകു:—(കോപോജ്ജ്വലയായി) ദ്രോഹീ, താൻ ഈ അസമയത്ത് ഇവിടെ എങ്ങനെ കയറിവന്നു? അച്ഛന്റെ പെട്ടി എന്തിനായി, എങ്ങനെ തുറന്നു? വാതലൊക്കെ തുറന്നുകിടക്കുന്നല്ലൊ. തന്റെ വക്രവിക്രിയകൾക്ക് ഒരതിരില്ലാണ്ടായിത്തീർന്നുവോ? പറയൂ! തന്റെ ഉദ്ദേശ്യം എന്ത്? ഈ ധീരത—അല്ലാ സാഹസം എന്തിനു കാട്ടി?

രണദേവൻ ഈ സുകുമാരഹൃദയത്തിനുള്ളിൽ ഇത്ര ഭയങ്കരമായ ക്രോധാഗ്നി കത്തുമെന്നു സ്വപ്നേപി കരുതിയില്ല. വികസിച്ച ചെന്താമരപ്പൂ പറിപ്പാനടുക്കുമ്പോൾ അതിൽ ഒരു നല്ല സർപ്പം ചുററിപ്പിണഞ്ഞു കിടന്നാലെങ്ങനെ പ്രാണഭയം നിമിത്തം പിന്നാക്കം വലിയുമോ അതുപോലെ തന്നെത്താനറിയാതെ അയാൾ രണ്ടു നാലടി പിന്നാക്കംവച്ചു.

രണ:—(ധൈര്യമവലംബിച്ച്) എന്റെ സുകുമാരീദേവിയെ ഈ വേഷത്തിൽ കണ്ടിട്ട് എത്ര കോമളമായിരിക്കുന്നു! ഭയപ്പെടേണ്ട.

സുകു:—താൻ എന്റെ പിതാവിന്റെ പെട്ടി തുറന്നു പരിശോധിക്കുകയാണ്; അല്ലേ?

രണ:—ദേവീ, അത് എന്റെ ആവശ്യം പ്രമാണിച്ചാണ്. ഇവിടെ ഈ അസമയത്തു വന്നു നിൽക്കുന്നത് ഉചിതമല്ല. പോയിക്കിടന്നുറങ്ങു.

സുകു:—താൻ ഇവിടെ എന്തിന്നു വന്നു? ഏതുവിധം അകത്തു കടന്നു? എന്തിന്നു പെട്ടിതുറന്നു? അതല്ലേ ഞാൻ ചോദിച്ചതു്?

രണ:—അതു ഞാൻ പറയാൻ ഭാവമില്ല.

സുകു:—ഞാൻ അച്ഛനെ വിളിച്ചുണർത്തട്ടെ. താൻ പുറത്തു പൊയ്ക്കൊള്ളു.

"ഞാൻ സുകുമാരിയേ കുറേശ്ശെയെങ്കിലും അറിയില്ലെ? ഇത്ര ബഹളമൊന്നും കൂട്ടണ്ട" എന്നു് പുച്ഛസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് രണദേവൻ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും ലാത്തിത്തുടങ്ങി.

സുകു:—(കോപകാലുഷ്യത്തോടേ) താൻ കള്ളനും ചതിയനുമാണെന്നുള്ള വിവരം അച്ഛനേ ധരിപ്പിക്കട്ടെ. നടക്കൂ, ഒന്നിച്ചു് അങ്ങോട്ടു പോകാം.

ഹ! ഹാ! എന്നു് ഒന്നു പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു കൊണ്ടു് രണദേവൻ:—ഞാൻ ഇതൊക്കെ ഒന്നു പകർത്തി എടുത്തു കൊള്ളട്ടെ. ദേവിയുടെ കയ്യടയല്ലേ?

സുകു:—അച്ഛൻെറ കാൎയ്യം തനിക്കറിഞ്ഞിട്ടാവശ്യമെന്തു്? കടക്കൂ; പുറത്തു്. ഇളയമ്മയും താനും കൂടി എന്നെ നന്നെ ദ്രോഹിക്കുന്നുണ്ടു്. പോരാഞ്ഞിട്ടു് അച്ഛൻെറ അടുക്കലും അടുത്തു കൂടിയിരിക്കുകയാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്നു കാഴ്ചയുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ അര വിനാഴിക ഈ ഗൃഹത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുവാൻ നിങ്ങൾക്കിടവരുകയില്ലായിരുന്നു. എന്തുചെയ്യാം. നിങ്ങളുടെ ശുശ്രൂഷ എന്നേ പറയേണ്ടു. നിങ്ങൾ രണ്ടാളുടേയും സകല നടപടികളും ഞാൻ അറിയുന്നുണ്ടു്. മനസ്സിലായോ?

"ഓ, മനസ്സിലായി. ഞാൻ വന്ന കാൎയ്യം നിൎവ്വഹിച്ചു കൊള്ളട്ടെ" എന്നു പറഞ്ഞു് രണദേവൻ പ്രമാണങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുത്തു തുടങ്ങി.

സുകു:—ഇളയമ്മയുടെ അറിവോടും അനുവാദത്തോടും കൂടിയാണോ ഈ പ്രവൃത്തി ചെയ്തതു്. അല്ലെങ്കിൽ താക്കോൽ എങ്ങനെ കൈക്കലാക്കി. അവർ ഇത്ര നീചയാണോ? തൻെറ ദുസ്സ്വാതന്ത്ര്യം നിമിത്തം ലോകരെന്തു പറയുന്നുവെന്നു താനറിയുന്നുണ്ടോ? അവരറിയുന്നുണ്ടോ?

രണ:—ലോകരെന്തും പറയട്ടെ. എനിക്കറിഞ്ഞിട്ടാവശ്യമില്ല.

സുകു:— താൻ ആ സാധു സ്ത്രീയെ ദ്രോഹിക്കുന്നതിന്നു് ഒരു കൈയ്യും കണക്കും വേണ്ടേ?

രണ:—സദാ ദോഷപ്രഖ്യാപനം ചെയ്യുന്നതാണു ലോകസ്വഭാവം. എൻെറ സഹവാസത്തെപ്പററി എന്താണിത്ര പറയാനുള്ളതു്? സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ തമ്മിൽ പരിശുദ്ധമായ സ്നേഹം പാടില്ലെന്നുണ്ടോ?

സുക:—സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ തമ്മിൽ പരിശുദ്ധ പരിചയം ദോഷമല്ല. പക്ഷെ—

രണദേവൻ സുകുമാരിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തെ ഗണ്യമാക്കാതെ വീണ്ടും ഓരോന്ന മേശയിൽ നിന്ന് എടുത്തു പരിശോധിച്ചു തുടങ്ങി. സുകുമാരി എന്തു ചെയ്യും? ഏതുവിധം പ്രവർത്തിച്ചാൽ രക്ഷയുണ്ട്? ഒരു പുരുഷനായിരുന്നാലത്തേ കഥ വേറെ. എങ്കിലും പ്രശാന്ത ഗംഭീരയും ധീരോദാത്തയും ആയ ആ കുലീന പൂർവ്വാപരവിരുദ്ധങ്ങളായ ലോകപ്രകൃതിയേ വിചാരിച്ചു തത്സമയം ഒന്നടങ്ങി. "ഈ പ്രമാണങ്ങൾ കൊണ്ടു യാതൊരു കാര്യസാദ്ധ്യവും ഈ ദുഷ്ടന ലഭിക്കാനില്ല. പിന്നെ......എന്തിനായിട്ടീയാൾ ഈ ദുർഘടരംഗത്തു പ്രവേശിക്കുന്നു" എന്ന ശാന്തമായി ചിന്തതുടങ്ങി.

അന്നേദിവസം രാവിലെ, മാനേജർ രവീന്ദ്രഘോഷ് വന്ന മൂന്നനാലു മണിക്കൂറുനേരം പ്രഭുവുമായി വിശേഷം പറഞ്ഞിരിക്കയുണ്ടായി. സുകുമാരിയും അയാളും തമ്മിൽ കാണ്മാൻ തരമായില്ല. പ്രഭുവും മാനേജരും ഒന്നിച്ചു കാര്യസംബന്ധമായിക്കാണുന്ന അവസരങ്ങളിൽ പ്രഭുവിന്ന വിശേഷാൽ ആലോചന കൂടും. തലേദിവസം വളരെ ഭദ്രമായി സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കാൻ തന്നെ പിതാവേല്പിച്ച ലക്കോട്ട് ഇയാൾ എടുത്തു തിരിച്ചും മറിച്ചും ഇട്ടു നോക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ സുകുമാരി വല്ലാതെ ഒന്നന്ധാളിച്ച് അത്യുൽകണ്ഠയോടേ,

സുക:—എടോ, ആ കടലാസുകളെ യഥാസ്ഥാനത്തുവച്ചു പൂട്ടിതാക്കോൽ ഇങ്ങു തരൂ! ഇല്ലെങ്കിൽ താൻ പശ്ചാത്തപിക്കാനിടവരും.

രണ:—(അധിക്ഷേപസ്വരത്തിൽ) എനിക്കതിനുത്ര മനസ്സില്ലെങ്കിലോ?

സുക:—ഇല്ലെങ്കിൽ തൻെറ തുള്ളൽ ഇപ്പോൾ നിറുത്തുന്നുണ്ട്. (കുറെക്കൂടി ഗാംഭീര്യത്തോടെ) എന്തു പറഞ്ഞു? തനിക്കു മനസ്സില്ല; അല്ലേ? ഈ വിവരം അച്ഛനേ ധരിപ്പിച്ച് തന്നെ ഞാൻ നല്ലപോലെ മര്യാദ പഠിപ്പിച്ചേയ്ക്കുന്നുണ്ട്. കണ്ടോളു.

രണ:—(വീണ്ടും ഓരോന്ന തിരഞ്ഞെടുത്തുകൊണ്ട്) ഓഹോ! പോയിപ്പറഞ്ഞിട്ടു വരൂ! എനിക്കു നിങ്ങളെ ആരെയും അത്ര ഭയമൊന്നമില്ലെന്ന് എത്രതവണ ധരിപ്പിക്കണം. ആവശ്യമുള്ളതൊക്കെ കരസ്ഥമാക്കീട്ടേ ഇവിടെനിന്നും ഞാൻ ഇളകുകയുള്ളു.

സുകു:—(അത്യുച്ച സ്വരത്തിൽ) താൻ പുറത്തിറങ്ങിപ്പോവില്ലെ?

രണദേവൻ ഇതുകേട്ട നിവന്നിരുന്ന സുകുമാരിയെ ഒന്ന തുറിച്ചു നോക്കിയിട്ട്:—"ഇപ്പോൾ പോകാൻ ഒരുക്കമില്ല. എന്താണ് 'എടോ' 'താൻ' എന്നൊക്കെ സർവസാധാരണമായി നാവിൽ വഴങ്ങിത്തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്? നീ തന്നെത്താൻ മറന്നുതുടങ്ങിയോ? ച്ഛീ! ഇവിടെനിന്നും കടന്ന പുറത്തുപോ!" എന്ന കോപാവേശത്തോടെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടെഴുന്നേററു.

സുകു:—കഷ്ടം! ഇല്ല. തന്റെ അധഃപതനം അധികം അടുത്തു. അതാണ് ഈ ചിത്തഭ്രമം കാട്ടുന്നത്. ആട്ടെ. പുറത്തു പോകതന്നെ.

രണ:—മകരം അച്ഛനെ ഈ വിവരം ധരിപ്പിച്ചുവന്നിട്ടേ ഞാൻ പോകാൻ ഭാവമുള്ളു.

സുകു:—തന്നെ ഈ മുറിയിൽ നിറുത്തിയിട്ട ഞാൻ പോകയോ? നന്നായി!

രണ:—പോവില്ല. ഇല്ലെ? ഞാൻ എല്ലാം എടുത്ത് ഈ ഉരുപ്പടികളുംകൂടി തട്ടിപ്പറിച്ചുകൊണ്ട പോയാലോ?

സുകു:—അതു തന്റെ സഹജസ്വഭാവമല്ലേ? അതും വേണ്ടതുതന്നെ. എന്നോട്ട താൻ ഈവിധം ധിക്കാരവാക്കുകൾ പറയുന്നതു ഞാൻ ഏകാകിനിയാണെന്നുള്ള മുഷ്കുകൊണ്ടാണോ? അന്നത്തേ സംഭവത്തിൽപിന്നീട്ട ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് അടിമപ്പെട്ട ഭയന്ന ജീവിതം കഴിക്കുകയാണെന്നായിരിക്കും വിചാരം. അങ്ങനെയൊന്നും അശേഷം ശങ്കിക്കേണ്ട. ഓ! ഭയങ്കരകൃത്യം തന്നെ.

രണ:—(സാമഭാവത്തിൽ) ഞാൻ ദേവിയുടെ ഹിതംപോലെ ഒക്കെ ചെയ്യുന്നില്ലേ? പിന്നെ എന്തിനാണ കുററം പറയുന്നത്? ദേവിയ്ക്കു വേണ്ട സൗകര്യം ഉണ്ടായിരുന്നല്ലൊ.

സുകു:—താൻ അസംബന്ധം പുലമ്പുന്നതെന്താ? മിടുക്കൊന്നും അധികം പ്രകടിക്കണ്ട. എന്നെ ദുർഘടാവസ്ഥയിൽനിന്നും രക്ഷിക്കുന്നതിനും..................എന്നെ നിർവ്യാജമായി സ്നേഹിക്കുന്ന ആളുണ്ടെന്നറിഞ്ഞു പെരുമാറിക്കൊൾക.

രണ:—അയാളെ ഒരുററബന്ധുവായിക്കരുതിയിരിക്കുകയാണോ? വെടുപ്പായി. പിന്നെ ആരും വേണ്ട.

സുകു:—അച്ഛനെ വേണ്ടിടത്തോളം കഴിവുപോലെ നിങ്ങൾ ദ്രോഹിച്ചിട്ടും തനിക്ക് ഒരു തൃപ്തിയും കലുക്കവുമില്ലല്ലൊ.

രണ:—ഞങ്ങൾ നിങ്ങളേ രക്ഷിക്കുകയാണു ചെയ്തുപോരുന്നതു്. ദ്രോഹം എന്ന വാക്കു് മേലാൽ ഉപയോഗിക്കരുതു്. പണത്തിന്റെ ആവശ്യം എല്ലാവക്കും ഒന്നുപോലെ തന്നെ. അതിനാൽ ചിലപ്പോൾ ഞങ്ങൾ ശ്രുപ എടുക്കാറുണ്ടു്. അതിനെന്താ? അതു ദ്രോഹപ്രവൃത്തിയോ ചതിയോ ആകുമൊ?

സുകു:—ഞാൻ കുറച്ചു ദിവസം മുമ്പു കണക്കുകൾ പരിശോധിച്ചപ്പോൾ ഇളയമ്മ ബാങ്കിൽനിന്നും അച്ഛന്റെ കള്ളയൊപ്പിട്ടു രണ്ടായിരം പവൻ വാങ്ങിയിരിക്കുന്നതായിക്കണ്ടു. കേസിന്മേൽ വന്നാൽ പിന്നത്തേ അവസ്ഥ അറിയാമല്ലൊ? പാടില്ലേ?

രണ:—(വലിയ പുച്ഛരസത്തോടേ) ഓ! സുകുമാരി ഒരു വലിയ അത്ഭുതകാര്യം കണ്ടുപിടിച്ചല്ലൊ? ഹാ, എന്തു സമ്മാനമാണാവോ ഇപ്പോൾ ഇതിനു തരേണ്ടതു്?

സുകു:—ഞാൻ ഇതേവരെ ആ വിവരം അച്ഛനേ ധരിപ്പിക്കാത്തതു നിങ്ങളേ ഭയന്നിട്ടല്ല. അനാവശ്യമായി അദ്ദേഹത്തേ ഖേദിപ്പിക്കേണ്ടാ എന്നു വിചാരിച്ചിട്ടാണു്. അദ്ദേഹത്തിനിപ്പോൾ തന്നെ വേണ്ടിടത്തോളം മാനക്ഷയവും ദുരിതവും നേരിട്ടുകഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

രണ:—നിങ്ങളുടെ പിതൃഭക്തി വിസ്മയനീയംതന്നെ. അതൊക്കെയിരിക്കട്ടെ. പ്രഭുവിനു നിങ്ങളിൽ തൃപ്തിയും വിശ്വാസവും ഉണ്ടെന്നാണോ നിങ്ങളുടെ വിചാരം? വളരെ അനുസരണയുള്ള പുത്രിതന്നെ! പക്ഷെ പണ്ടത്തെക്കാര്യം വല്ലതും പുറത്തായാൽ എങ്ങനെയോ?

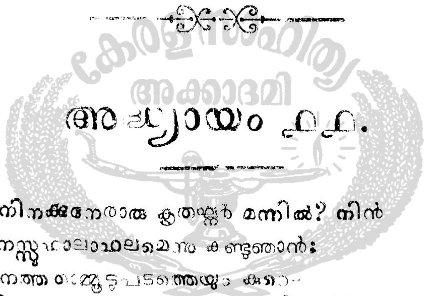
സുകു:—സത്യം ഒരിക്കൽ വെളിപ്പെടും. എന്റെ ജീവിതം മലിനമാക്കാനും ശൂന്യമാക്കാനുമാണു നിങ്ങൾ ശ്രമിക്കുന്നതു്. ഞാൻ മനസാ വാചാ കർമ്മണാ അപരാധിയല്ലെന്നു നിങ്ങൾക്കു ബോദ്ധ്യമുണ്ടല്ലൊ. സവ്വേശ്വസാക്ഷിയായ ഈശ്വരൻ എന്നെ ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ല. ഞാൻ നിങ്ങളുടെ മാർഗ്ഗനിരോധിനിയായിരിക്കുകയാണു്. എന്റെ പ്രാണാപായത്തിനു നിങ്ങൾ ഉദ്യമിക്കുന്നുണ്ടെന്നും എനിക്കു നല്ലപോലെ അറിയാം.

രണ:—ഇന്നെന്താ ഇത്ര വളരെ തത്വജ്ഞാനം? ഉറക്കമിളയ്ക്കാതെ പോയിക്കിടന്നുറങ്ങണം. എന്റെ പ്രിയ സുകുമാരിയല്ലേ? പറയുന്നതു കേൾക്കു! ഇന്നുരാത്രി ഇവിടെക്കണ്ടതും കേട്ടതുമൊക്കെ സ്വപ്നമായി വിചാരിച്ചുകൊള്ളൂ.

സുകു:—പെട്ടി പൂട്ടി താങ്കൾ തന്നല്ലാതെ ഞാൻ പോകയില്ല. സകല സംഗതികളും അച്ഛനെ ധരിപ്പിച്ചിട്ടേ ഇന്നുറക്കം ഭാവമുള്ളൂ. വരുന്നതൊക്കെ അനുഭവിക്കാൻ ഞാൻ തയ്യാറാണ്.

ഇത്രയും പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചപ്പോൾ പുറത്തു വടിയുടെ ശബ്ദം കേട്ടുതുടങ്ങി. രണ്ടുപേർ വിദ്യുച്ഛക്തി ഏറ്റതുപോലെ പെട്ടെന്നു സ്വരം താഴ്ത്തി. "മിണ്ടാതിരിക്കൂ. ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ കഴിയുന്നതൊക്കെ അറിയാമല്ലോ" എന്നു ഗൗരവസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

പ്രഭു അപ്പോഴയ്ക്കു തപ്പിത്തപ്പി നടന്നു വാതലിനു സമീപം എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. വാതലിൽ മുട്ടിനോക്കിയപ്പോൾ തുറന്നുകിടക്കുന്നതായി ഗ്രഹിച്ചു. "സുകുമാരി, ഈ അർദ്ധരാത്രി ഇവിടെ എന്തെടുക്കുകയാണ്?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം അകത്തു വന്നു.

അദ്ധ്യായം ൧൧.

"നിനക്കു നേരാരു കൃതഘ്നർ മന്നിൽ? നിൻ
മനസ്സു ഹാലാഹലമെന്നു കണ്ടു ഞാൻ;
കനത്തൊരാമ്രേഡപടത്തെയും കടം-
ട്ടിനങ്ങളാൽ കാലമരത്തു മാറ്റിടും."

സ്തബ്ധയായി നിന്നുപോയതിനാൽ സുകുമാരിയ്ക്കു് ഒരക്ഷരം പോലും ഉച്ചരിക്കുവാൻ ശക്തിയും ധൈര്യവുമുണ്ടായില്ല. "സുകു, ഞാൻ നിന്റെ ശബ്ദം കേട്ടുവല്ലൊ?" എന്നു വൃദ്ധൻ വീണ്ടും ഉച്ചരിച്ചു. വല്ലവിധവും തപ്പിത്തടഞ്ഞു മുറിയ്ക്കകത്തു കടന്ന് പ്രഭു നേരേ മേശയുടെ നേർക്കു നടന്നുചെന്നു തപ്പിനോക്കിയപ്പോൾ, മേശ തുറന്നുകിടക്കുന്നതായിക്കണ്ടു. ആരോ തന്റെ പുത്രിയുടെ സഹായത്തോടുകൂടി ആഭരണങ്ങളും മറ്റുള്ള പ്രമാണങ്ങളും കരസ്ഥമാക്കുകയാണെന്നു പെട്ടെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി. "സുകുമാരീ, എവിടെയാണ്? നീ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ സംസാരിക്കുന്നതു ഞാൻ കേട്ടല്ലൊ? നീ എന്തിനായി ഒളിച്ചു നിൽക്കുന്നു? സമയം വളരെ അതിക്രമിച്ചല്ലൊ?" വൃദ്ധന് അപാരമായ താപവും പരിഭ്രമവും ഉണ്ടായി. "സുകുമാരീ, ഈ വയസ്സുകാലത്തു നീയും എനിക്കു ശത്രുവായി ഭവിച്ചോ?" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന കസേരയിൽ അല്പനേരം മുഖത്തെ രണ്ടു കൈകൾകൊ

ണ്ടും പൊത്തി ഇരുന്നുപോയി. "ഹാ! ദൈവമെ, ഇതെന്തൊരു ദുഃഖ ജീവിതമാണ്? എത്രകാലമാണു ഞാൻ ഈവിധം കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ടത്?" എന്നിങ്ങനെ ഓരോന്നു പറഞ്ഞു വിലപിച്ചുതുടങ്ങി. "കുട്ടീ, സുകു," എന്നു വീണ്ടും ആർദ്രമായി വിളിച്ചു. അതിനും ഉത്തരമൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. രണദേവൻ നിന്ന സ്ഥലത്തുനിന്നു അനങ്ങിയാൽ തീച്ചയായും പ്രഭുവിനു മനസ്സിലാകും. എങ്കിലും അയാൾ വളരെ പണിപ്പെട്ടു് പ്രമാണങ്ങളും ഒന്നുരണ്ടു ബാങ്കുനോട്ടുകളും കുപ്പായക്കീശയിൽ സൂക്ഷിച്ചു വച്ചു. "പുറത്തു പറഞ്ഞാൽ നോക്കിക്കൊള്ളൂ" എന്നു് ആംഗ്യം കാണിച്ചിട്ടു് അതിക്രൂരമായി അയാൾ ദേവിയെ ഒന്നു തുറിച്ചുനോക്കി. സുകുമാരിയുടെ കോപം വ്യസനമായി പരിണമിച്ചു. വൃദ്ധൻ സംസാരം നിറുത്തിയതോടുകൂടി അവിടെ വീണ്ടും നിശ്ശബ്ദമായിത്തീന്നു. രണദേവൻ, വ്യസനാകുലവും കഠിനമായ എന്തോ വികാരാഗ്നിയുടെ വശത്താൽ ഉജ്ജ്വലത്തുമായ ദേവിയുടെ മുഖകമലത്തെ ഗാഢമായി നോക്കിനിന്നതേയുള്ളു. ഒരു ക്ഷണനേരത്തേയ്ക്കു രണദേവനു് അല്പം പശ്ചാത്താപം ഉണ്ടായി; അതുപോലെ തന്നെ പെട്ടെന്നു് അതു് ഇല്ലാതാകുകയും ചെയ്തു.

"കഷ്ടം! എന്റെ ഓമനക്കുട്ടി ഈവിധം ആയിപ്പോയല്ലൊ? അവൾ എന്തോ ഒരു ചതിവിൽ അകപ്പെട്ടുകിടക്കുകയാണ്. ഇല്ലെങ്കിൽ ഇത്ര ദുർബ്ബലയാകാൻ തരമില്ല. അയ്യോ! എന്റെ മുറിയിൽ കള്ളൻ കയറിവരുന്ന കാലമായല്ലൊ. സുകുമാരീ, അവൻ നിന്നെ വധിച്ചോ? അല്ല! നീ അനുകൂലയായിനിന്നു സഹായിക്കുന്നോ? സുകു, എന്റെ അടുത്തുവന്നു് എന്നെ താങ്ങിക്കൊള്ളുക: ദൈവമേ, എന്നെ ഈ അവസ്ഥയിൽ സഹായിക്കേണമേ?" എന്നിങ്ങനെ ഓരോന്നു പറഞ്ഞു പ്രതാപസേനൻ രോദനം തുടങ്ങി. ഈ ബഹളത്തിനിടയിൽ രണദേവൻ താക്കോൽ കൈവശമാക്കി.

പ്രതാ:—സുകുമാരീ, നീ എന്നെച്ചതിച്ചോ? നീ തന്നെത്താൻ ചതിയിൽ പെട്ടോ? താക്കോൽക്കൂട്ടം നീ എങ്ങനെയെടുത്തു?

"അച്ഛാ ഞാനല്ലെടുത്തതു്" എന്നാടക്കീട്ടും അടങ്ങാതെ സുകുമാരി പുറത്തു പറഞ്ഞുപോയി.

പ്രതാ:—ഇവിടെ വരൂ. ഞാൻ നിന്റെ കൈയിൽ പിടിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.

സുകുമാരി ഭയവിഹ്വലയായി രണദേവന്റെ മുഖത്തുനിന്നും ദൃഷ്ടിയിളക്കാതെ ഒററച്ചുവടുവച്ചു തന്റെ പ്രിയപിതാവിന്റെ സമീപത്തു ചെന്നുനിന്നു.

"ഓമനേ, നീ എന്താ വിറയ്ക്കുന്നതു്? നിന്റെ ശരീരമാസകലം വിയൎത്തു തണുത്തിരിക്കുന്നല്ലൊ? ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ വരുമെന്നു നീ കരുതിയിരുന്നില്ല; അല്ലേ? ഇതെന്തൊക്കെയാണു് ഈ കാണുന്നതു്?" എന്നു കോപിഷ്ഠനായി പ്രതു ചോദിച്ചു. "സുകുമാരീ, നീ ഇവിടെ എന്തു ചെയ്യുകയായിരുന്നു? നിനക്കു് ഈ പ്രമാണങ്ങൾ പുറത്തെടുത്തിട്ടുള്ള ആവശ്യമെന്തു്? ഞാൻ കൂടി അറിയട്ടെ" എന്നു വീണ്ടും തുടൎന്നു. സുകുമാരിക്കു് എന്തുത്തരം പറയാൻ കഴിയും?

രണദേവൻ സുകുമാരിയുടെ ഭാവപ്പകൎച്ചയും ഒരുക്കവും കണ്ടു് ഒന്നന്ധാളിച്ചു. അവൾ സത്യം പറഞ്ഞുപോയാൽ തന്റെ കാൎയ്യം ഏതുവിധം പൎയ്യവസാനിക്കുമെന്നു കണ്ടാലേ അറിയാവൂ. ഒരു മാൎഗ്ഗവും കാണാതെ രണദേവൻ കുഴങ്ങി.

സുകു:—ഞാൻ അച്ഛന്റെ പെട്ടി തുറന്നാൽ അതിൽ ഇത്രവളരെ കോപത്തിനും ക്ലേശത്തിനും കാരണമെന്താണു്? എനിക്കല്ലാതെ മററാൎക്കാണു് അതിനുള്ള കൎത്തവ്യം?

പ്രതാ:—നീ എന്തിനായി ഈ ദ്രോഹകൃത്യത്തിനൊരുങ്ങി? ആരാണു നിന്നെ ഇത്തരം ദുൎമ്മാൎഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതു്?

സുകു:—അച്ഛാ! ഞാൻ ഈ ജന്മം അച്ഛനു ദ്രോഹിയാകില്ല. അച്ഛനു് ഇതേവരെ എന്നെ അറിയാൻപാടില്ലാതെ പോയതിൽ എനിക്കു വളരെ വ്യസനമുണ്ടു്.

രണദേവൻ ഈ സംഭാഷണമെല്ലാം നടക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു് ഓരോ കൃത്രിമോപായങ്ങൾ ആലോചിച്ചുറയ്ക്കുകയാണു്.

പ്രതാ:—കഷ്ടം! എന്റെ ശോച്യാവസ്ഥയിൽ എനിക്കു ബന്ധുവായി ആരുമില്ലാതെ പോയല്ലൊ? ഞാൻ എന്റെ ഈ ദുരിതം ആരോടു പറഞ്ഞാശ്വസിക്കും? എന്റെ സ്വന്ത പുത്രിയോ എന്റെ പരമവൈരിയായിത്തീൎന്നു. ഇനി ആരാണു് എനിക്കൊരവലംബം?

രണ:—ആരുമില്ലേ? അവിടുത്തെ സദാ കാത്തുകൊണ്ടു ഞാനുണ്ടല്ലൊ. ഞാൻ അങ്ങയുടെ ദാസനായിരിക്കുന്ന കാലത്തോളം അവിടുത്തേയ്ക്കു യാതൊരു ദോഷവും പററുകയില്ല. രാപ്പകൽ ഞാൻ അവിടുത്തെ സൂക്ഷിച്ചു ചുററിനടക്കുകയാണു്. ഞാൻ വീട്ടിൽ നിന്നും മടങ്ങിവരുമ്പോൾ ഇവിടെ വെളിച്ചം കണ്ടു. ഒന്നുരണ്ടാളുകൾ സംസാരിക്കുന്നതും കേട്ടു. വലിയ ജിജ്ഞാസയോടുകൂടിയാണു ഞാനിങ്ങോട്ടു കടന്നതു്. അപ്പോൾ സുകുമാരിയും വേറെ ഒന്നുരണ്ടാളുകളുമായി വളരെ ഗൗ

രവത്തിൽ സംഭാഷണം നടക്കുന്നു. അവിടുത്തെ പുത്രിയെക്കുറിച്ചു പരിതപിക്കാതെ ഗത്യന്തരമില്ല. എന്നെക്കണ്ട ക്ഷണത്തിൽ ഒന്നു ഞെട്ടി എഴുനേററു. ഈ പാപകൃത്യം ദേവിക്കടുത്തതല്ല എന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞു. അതിന്ന് എന്നെ വളരെ അധിക്ഷേപിച്ചു. അവിടുത്തെ അടുക്കലും പല കൃതികളും ഇനി പറഞ്ഞുപിടിപ്പിക്കണമെങ്കിൽ അതിന്നു വേണ്ട സാമർത്ഥ്യം സുകുമാരിക്കുണ്ടല്ലൊ?

സുകു:—എന്റെ പിതാവിന്റെ മുമ്പിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ഇമ്മാതിരി അസത്യങ്ങൾ എന്നെപ്പററി പറയുന്നതിന്നു തന്റെ ഹൃദയം എങ്ങനെ അനുവദിക്കുന്നു?

പ്രതാ:—മതി, മതി, എനിക്കിങ്ങനെ ഒരു സൽപുത്രിയുണ്ടായല്ലൊ.

രണ:—അവിടുന്നു വെറുക്കരുത്. സ്ത്രീസഹജമായ ഗുണം പ്രദർശിപ്പിച്ചു. ഇനി സൂക്ഷിച്ചു കൊണ്ടാൽ മതി.

പ്രതാ:—എനിക്കു സംശയം തുടങ്ങിയിട്ടു കുറേ ദിവസമായി. അതാണ് ഞാൻ ഇന്നു വീണ്ടും പുറത്തു ചുററിനടന്നതു്. ഇപ്പോൾ സംശയനിവൃത്തി വന്നല്ലൊ. കഷ്ടം! കലിയുഗധർമ്മശക്തി എന്റേയും നിന്റേയും നാശത്തിന്നു മകളേ, നീ തന്നേ കാരണഭൂതയായിത്തീർന്നല്ലൊ?

രണ:—അങ്ങു വ്യസനിക്കരുതു്. അബദ്ധം എല്ലാവക്കും വരാവുന്നതല്ലേ? ഒരിക്കലേയ്ക്കു മാപ്പു കൊടുക്കുക. സുകുമാരിക്ക് അങ്ങയെപ്പററി ഭയഭക്തിബഹുമാനാദികൾ ഇല്ലായ്കയില്ല. എന്തോ ഇങ്ങനെയൊക്കെ സംഭവിച്ചുവെന്നേയുള്ളു. മേലിൽ, ഗുണദോഷിച്ചാൽ ദേവി എല്ലാ വിധത്തിലും ഗുണവതിയായിത്തീരും; സംശയമില്ല.

പ്രതാ:—ഏതായാലും ഈ വിശ്വാസഘാതകം കാട്ടിയ സ്ഥിതിക്ക് ഇനി എന്റെകൂടെ താമസിക്കണ്ടാ. അവളുടെ മാതൃഗൃഹത്തിൽ പോകട്ടെ.

സുകു:—അച്ഛാ! എന്താണ് ഈ പറയുന്നതു്? എന്റെ സംസർഗ്ഗംകൂടി ഇത്ര വേഗം വെറുക്കുന്നതിന്നുമാത്രം നികൃഷ്ടയായിപ്പോയോ ഞാൻ? നിരപരാധിനിയാണു ഞാനെന്നുകൂടി ഓർമ്മിച്ചു കൊള്ളണം. എന്നെ യാതൊരു പ്രകാരത്തിലും സംശയിക്കേണ്ട. ഒരു ദുഷ്കൃത്യവും ഞാൻ സ്വപ്നേപി വിചാരിക്കപോലും ചെയ്കയില്ല. എന്നെ വൃഥാ ത്യജിക്കരുതെ! അച്ഛന്റെ പാദശുശ്രൂഷ വലുതെന്നു കരുതി സ്വസുഖത്തെ മുഴുവൻ ബലികഴിപ്പാൻ അർഹയും സന്നദ്ധയുമാണല്ലൊ ഞാൻ.

പ്രതാ:—ഈ ക്ഷണംവരെ എനിക്ക് അദ്വിതീയയും ഉൽകൃഷ്ടയും ആയ ഒരു പുത്രിയുണ്ടെന്ന ഞാൻ, ഇടയ്ക്കു ചില സംശയം ജനിച്ചിട്ടും സന്തോഷിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ എന്റെ ഗർവിനെ ശമിപ്പിക്കുമാറുള്ള ഹീനകൃത്യങ്ങൾക്കു നീ സന്നദ്ധയായി. എന്റെ സകല ആശയും ജീവിതസുഖവും നശിച്ചു. എന്നെ ശത്രുക്കളുടെ പക്കലേയ്ക്കു നീ വിട്ടുകൊടുത്തുകഴിഞ്ഞു. എന്റെ കുട്ടീ, ഞാൻ ഈ ദുഃഖം ഏതുവിധം സഹിക്കും? എന്റെ സകല ജീവിതഭാരവും വഹിച്ച് എന്നെ കൃതാൎത്ഥനാക്കേണ്ട കടമ നിന്റേതായിരുന്നിട്ടും നീ ഈവിധം എന്നോടു പ്രവൎത്തിച്ചുവല്ലൊ. നിന്റെ കണ്ണുകൾകൊണ്ടല്ലേ ഞാൻ സകലതും കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നത്. നിന്റെ ബുദ്ധി ഭേദിച്ചുപോകാൻ കാരണവും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. എനിക്കു ജീവിച്ചിരുന്നതൊക്കെ മതി. മരണം ഇപ്പോൾ അത്യന്തം ആദരണീയംതന്നെ. ജീവദശയിൽ എന്തെല്ലാം അസാംഗത്യങ്ങൾ നടക്കുന്നു. ഞാൻ ഇതൊക്കെ മുൻകൂട്ടി ആലോചിക്കേണ്ടതായിരുന്നു! ഇനി എത്ര നാളോ? എത്ര നിമിഷമോ? നിന്റെ ക്ഷേമത്തിനുവേണ്ടിത്തന്നെയാണ് ഞാൻ ഇത്ര ബുദ്ധിമുട്ടി ഇതേവരെ ജീവിതം വഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. ആ ഏക ഉദ്ദേശ്യം മാത്രമാണ് എന്നെ എല്ലാവിഷയങ്ങളിലും പ്രേരിപ്പിക്കുകയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നത്. രവീന്ദ്രഘോഷൻ പറഞ്ഞത് ഇപ്പോൾ ശരിയായില്ലേ?

സുകു:—അച്ഛാ, എന്നെ വൃഥാ തിരസ്കരിക്കരുതേ? അനാഥയായ എന്നെ അച്ഛൻ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതായാൽ എന്റെ ഭാവിജീവിതം പിന്നെ എന്തായിരിക്കും? എനിക്കീലോകത്തു വേറെ ആരാണാശ്രയം? അച്ഛൻ എന്നെ ഇങ്ങനെ ശങ്കിക്കുന്നതു വലുതായ പാപമാണ്.

പ്രതാ:—രണദേവാ, താൻ ഈ സമയത്ത് ഇവിടെ വന്നു ചേൎന്നുവല്ലൊ. അതെനിക്കു വളരെ ആശ്വാസകരമായി. ഇല്ലെങ്കിൽ എന്തെല്ലാം കൂടുതൽ അപകടങ്ങൾ പററുമായിരുന്നോ?

സുകു:—(അച്ഛന്റെ രണ്ടു കൈകളിലും പിടിച്ചുകൊണ്ട്) അച്ഛാ, സാഹസമരുത്. എന്നോടു വിശദമായി എല്ലാം ചോദിക്കൂ. എനിക്കു പറയാനുള്ളതുകൂടി കേൾക്കൂ. ഞാൻ നികൃഷ്ടയല്ല. ഈ പറഞ്ഞതൊന്നും വിശ്വസിക്കരുതേ! ഇയാളെയാണ് ഉടൻ ഇവിടെനിന്നു ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടത്, എന്നെയല്ല. ഞാൻ പരമാൎത്ഥമൊക്കെപ്പറയാം. ഇതിനുമുമ്പു ഞാൻ അച്ഛനോടു ചിലതൊക്കെ ഇയാളെപ്പററി സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലൊ. ഇത്രക്ഷണം അതെല്ലാം മറന്നുപോയത് എ

ന്റെ കാലവൈപരീത്യമോ ഏഷണിയുടെ ശക്തിയോ കൊണ്ടുതന്നെ യായിരിക്കണം.

പ്രതാ:—നിന്റെ പറച്ചിലും എന്റെ കേൾവിയും ഒക്കെ കഴിഞ്ഞു. ഇനി ശബ്ദിക്കരുത്. നീ ഈയിടെ സത്യം മാനം മര്യാദ ഒക്കെ വെടിഞ്ഞിരിക്കയാണ്. നീ ഒടുവിൽ പറയുന്നതു കേട്ടുംകൊണ്ടാണു ഞാൻ വന്നത്. നിന്നെ സഹായിക്കാൻ ആളുണ്ട്. പിന്നെ ഈ വൃദ്ധനെ ഗണ്യമാക്കീട്ടു കാര്യമുണ്ടോ? ഇനി ആ സഹായം മാത്രം മതി. (ഗംഭീരമായി) ദ്രോഹീ, എന്നെ ഇങ്ങനെ ചതിച്ചുവല്ലോ? എന്റെ മുമ്പിൽ നിന്നും പോ! (രണദേവനോട്) നാളെ ഈ വിവരം ഒക്കെ നീലോല്പലത്തിനെ അറിയിച്ച് ഈ കുടിലയുടെ യാത്രയ്ക്കു വേണ്ടതൊക്കെ ഒരുക്കം ചെയ്തു കൊടുക്കാൻ പറയൂ. എനിക്കു പുത്രിയില്ല. എനിക്കു ഇനി എന്തു വേണമെങ്കിലും ചെയ്യാമല്ലൊ. ആലോചനയും ശങ്കയും വേണ്ട. ഞാൻ സ്വതന്ത്രനായി.

സുകു:—അച്ഛാ, ആലോചനാശൂന്യമായ കഠിന വാക്കുകളും വിചാരണകൂടാതുള്ള വിധിയും പശ്ചാത്താപത്തിനു കാരണമാകും. ഇപ്പോൾ അധികദോഷമൊന്നും സംഭവിച്ചിട്ടില്ല. എന്നെക്കൂടി കളഞ്ഞാൽ പിന്നത്തെ കഥ സ്മരിക്കപോലും വഹിയാ. ഇവരുടെ നിരന്തര പ്രയത്നം ഇതിനായിരുന്നു. അതു സാധിച്ചുവല്ലൊ? അച്ഛന് ഒരിക്കലും അവിവേകം വരുവാനവകാശമുള്ളതല്ല. നിർദ്ദോഷിയാണെന്ന് ഇതാ ദൈവസന്നിധിയിൽ ഞാൻ സത്യം ചെയ്തു പറയുന്നു. ഇത്രകാലം വാത്സല്യപൂർവം വളർത്തിയ പുത്രിയെ ഒരു സമാധാനവും കേൾക്കാതെ ആട്ടിയോടിക്കുന്ന അച്ഛന്റെ ബുദ്ധിക്ക് എന്തുഭവിച്ചു? ഏഷണി ഇത്ര വളരെ വിഷമുള്ളതോ?

പ്രതാ:—പുറത്തുപോകാം. എന്നെ ആപൽസമുദ്രത്തിൽ ചാടിച്ചിട്ടു പിന്നെ കളവു പറഞ്ഞു മേനി കയറുവാൻ വരുന്നോ? എന്നോടു സംസാരിക്കരുത്. രണദേവാ! പൊയ്ക്കൊള്ളരുത്. എനിക്ക് ചിലതൊക്കെ പറയാനുണ്ട്.

സുകുമാരി നിർഭയം സത്യം പെട്ടെന്നു തുറന്നു പറഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ ഈ ആപത്തു നേരിടുകയില്ലായിരുന്നു. രണദേവന്റെ വശ്യത്തിൽ പ്രഭു അകപ്പെട്ടുപോയി. ഇനി സാധു സുകുമാരിക്ക് ഒരു ഗതിയുമില്ല. സുകുമാരി പുറത്തിറങ്ങുന്നതിനു മുമ്പു ചിലതൊക്കെ പറയാൻ ശ്രമിച്ചിട്ട് അതു വിഫലമായതേ ഉള്ളു.

പ്രതാ:—(ഊർജ്ജിതസ്വരത്തിൽ) നിന്റെ സാമാനങ്ങൾ ഒക്കെ ഒരുക്കുന്നതുവരെ നീ എന്റെ മുമ്പിൽ വരരുത്.

സുകു:—അച്ഛാ! ഒരു ദാസിയോട് ഇതിലും കുറച്ചുകൂടി ഔദാര്യം കാട്ടുമല്ലൊ. ഞാൻ അതിലും കേവലമായിപ്പോയി ഇല്ലേ? ഒക്കെയ്ക്കും ദൈവം സാക്ഷി.

സുമനസ്വിനിയായ സുകുമാരിക്ക് ഇതിൽപരം ദുസ്സഹമായ ഒരാപത്തു നേരിടാനില്ലെന്നു തോന്നി. കോപം, മാനക്ഷയം, നിന്ദ ഇതെല്ലാം ഓരോ നോട്ടത്തിലും സ്ഫുരിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അച്ഛന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന്:—"അച്ഛാ, ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞതൊക്കെ ഈ നിലയിലുള്ളവൎക്കു പറയാവുന്ന സംഗതികളായിരിക്കാം. ഞാൻ പറയുന്നതൊന്നും അച്ഛനു രസിച്ചില്ലെന്നും വന്നേയ്ക്കാം. എങ്കിലും കൎമ്മഫലം കുബേരനായാലും കുചേലനായാലും അനുഭവിച്ചേ മതിയാവൂ. ഈശ്വരൻ സത്യസ്വരൂപനല്ലേ? എന്റെ പരിശുദ്ധഹൃദയം അച്ഛനറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും അദ്ദേഹം അറിയാതെയിരിക്കയില്ലല്ലൊ. അതിനാൽ നമ്മുടെ നാശത്തിനു ഹേതുഭൂതരായിത്തീരുന്നവരൊക്കെ അതിന്റെ ദോഷഫലം അനുഭവിക്കാതിരിക്കില്ല. അച്ഛൻ ഇന്നല്ലെങ്കിൽ നാളെ കഠിനമായി പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവരും. അതിൽ മാത്രമേ ഇനി എനിക്കു സങ്കടമുള്ളു." ഇത്രയും പറഞ്ഞിട്ടു സുകുമാരി ഒരു മിന്നൽപോലെ ആ ഉദ്യാനത്തിൽ വൃക്ഷങ്ങൾക്കിടയിലേയ്ക്കു പാഞ്ഞു മറഞ്ഞു. സുകുമാരിയുടെ ഒടുവിലത്തേ വാക്കു പ്രഭുവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ തറച്ചു. സുകുമാരി തന്റെ മുറിയിൽ കടന്നു വാതലടച്ചു. പിതാവിന്റെ ക്രോധം നിമിത്തം ഉണ്ടായ ദുഃഖം, മാനഭംഗംകൊണ്ടുള്ള ലജ്ജ, ഖലശിരോമണിയായ രണദേവന്റെ നേൎക്കുള്ള പ്രതികാരേച്ഛ ഇത്യാദി വികാരങ്ങൾ ഏകകാലത്തിൽ സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയത്തേ മൎദ്ദിച്ചുംകൊണ്ടിരുന്നു. "അയ്യൊ! ഈ ക്ഷണംമുതൽ എന്റെ പ്രിയപിതാവു് ഈ ദുഷ്ടന്മാരുടെ കൈയിലായല്ലൊ. ദുൎമ്മോഹം നിമിത്തം എല്ലാവരും കൂടിച്ചേൎന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥ കഴിക്കുന്നോ, ദരിദ്രനാക്കിത്തീൎക്കുന്നോ? ഇനി അച്ഛന് ആരാണ് ഒരു യഥാൎത്ഥസഹായിയുള്ളതു്. ഇപ്പോൾ ഞാൻ എന്തുതന്നെ പറഞ്ഞാലും ആരു കേൾക്കും? ഇതെല്ലാം എന്റെ ബുദ്ധിമോശം അഥവാ ദീൎഘസൂത്രത്വം കൊണ്ടുവന്ന ആപത്തുകൾ തന്നെ." എന്നിങ്ങനെ ഓരോ വിചാരങ്ങൾകൊണ്ടു് അവൾ സമയം കഴിച്ചുകൂട്ടി.

പ്രതാ:—അവൾ പോയോ?

രണ:—ആശ്വസിക്കണം. ഇതൊന്നും മനഃപൂൎവ്വമായിരിക്കയില്ല. എന്തോ അബദ്ധം പററിയതായിരിക്കയേയുള്ളു. വലിയ തകരാറൊന്നും പററിക്കാണുകയില്ലായിരിക്കും.

പ്രതാ:—സ്വല്പ ദിവസത്തിനു മുമ്പു ബാങ്കിൽനിന്നും കള്ള ഒപ്പിട്ടു രണ്ടായിരം പവൻ അവൾ വാങ്ങിച്ചെട്ടുത്തതായി ഇന്നു ഞാനറിഞ്ഞു. അതു പുറത്തു കാണിച്ചില്ല. ഇന്ന് ഇതു എന്തൊക്കെയാണോ കാട്ടിക്കൂട്ടിയിരിക്കുന്നത്? ഇനി ഒക്കെ പരിശോധിച്ചു നോക്കിയാലറിയാം. ഞാൻ നേരിട്ടു കണ്ടു പിടിച്ചതു് ഒരു രക്ഷയായി.

രണ:—തക്കമുണ്ടോ? സുകുമാരിയേ വിശ്വസിച്ചുകൂടെന്നു പ്രഭു പലപ്പോഴും പറയാറുണ്ടു്. പക്ഷെ ഞാനതു ഗണ്യമാക്കിയിരുന്നില്ല. അവിടുത്തെ അടുക്കൽ പറഞ്ഞാൽ തെറ്റിദ്ധാരണയ്ക്കിടയാകുമെന്നു കരുതി പറഞ്ഞുമില്ല. പറയരുതെന്നു പ്രഭുവിയോടുപദേശിച്ചു പോരുകയും ചെയ്തു. സ്ത്രീസഹജമായ ചാപല്യമാണെന്നേ ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നുള്ളു. ഏതായാലും അവിടുത്തെ ഇടപാടുകളൊന്നും പരസ്യമായിട്ടില്ലല്ലൊ?

പ്രതാ:—ഒക്കെ പുറത്തായി. ഇനി എന്താണു വേണ്ടതു്? ഈക്കാര്യങ്ങൾ ഒന്നും ഞാൻ മുമ്പു ധരിച്ചിരുന്നില്ല.

രണ:—അവിടുത്തേയ്ക്കു് എന്നിൽ വിശ്വാസമുള്ള പക്ഷം മേൽവേണ്ട കാര്യങ്ങൾ എന്റെ പ്രാണനെ ഉപേക്ഷിച്ചും ദോഷം കൂടാതെ വഹിച്ചു കൊള്ളാവുന്നതാണു്.

പ്രതാ:—സുകുമാരിയെ ഇനി താമസിപ്പിക്കുന്നതു് ആപൽക്കരവും ദുര്യശസ്സിനു കാരണവും ആണു്. ഞാൻ മന്ത്രശേഷനായല്ലൊ. രണദേവൻ സൗകര്യമുള്ളപ്പോൾ എന്നെ വന്നന്വേഷിച്ചുകൊള്ളണം. അതൊരുപദ്രവമായിത്തോന്നുകയില്ലല്ലൊ? തോന്നരുതെന്നപേക്ഷയുമുണ്ടു്.

രണ:—ഹാ ഇവിടുത്തെക്കാര്യത്തിൽ ഉപദ്രവമായി വിചാരിക്കുകയോ. ഞാൻ അങ്ങയുടെ ദാസനല്ലേ?

പ്രതാ:—ബാങ്കിൽ നിന്നും രൂപാ മേടിച്ചു് എന്തു ചെയ്തുവെന്നും ഈ പ്രമാണങ്ങളൊക്കെ കരസ്ഥമാക്കാൻ ശ്രമിച്ചതെന്തിനാണെന്നും തിരക്കി അറിയണം. ഞാൻ പോയി കുറച്ചു കിടക്കട്ടെ. ഉറക്കം ഉണ്ടാകുകയില്ല. പിന്നെക്കാണാം.

രണദേവൻ അവിടെ നിന്നുകൊണ്ടു് ഓരോ ഗൂഢാലോചന ചെയ്യുകയായിരുന്നു. അതിൽ പ്രധാനമായിരുന്നതു് രാത്രി തന്നേ സുകുമാരിയോടു് ഒരു പോർ കൂടി നടത്തുന്നതായിരുന്നു.

അദ്ധ്യായം ൧൨.

"ഒരു മത്ത്യനണഞ്ഞു; കൃഷ്ണസപ്പം
കരുവിക്കുട്ടിനകംകടന്നപോലെ."

"ആനമിവിപത്തെല്ലാം പോയ്മായും
ആനന്ദം വന്നുതോയും"

പിതാവിനു തന്നോട് ഉണ്ടായിരുന്ന പ്രീതിയെക്കാൾ ഒട്ടും കുറയാത്ത ദ്വേഷമുണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നും അതു് ഈ രാത്രിയിലെ സംഭവങ്ങൾകൊണ്ടു മാത്രമുണ്ടായിട്ടുള്ളതല്ലെന്നും തന്റെ സമാധാനം കേൾക്കാൻപോലും ക്ഷമ വരാത്ത വിധം മുൻവിധിയുണ്ടാകുമാറു പിതൃഹൃദയത്തിൽ വിഷം വ്യാപിച്ചു് അദ്ദേഹം കേവലം വിഭ്രാന്തധീയായിത്തീന്നിരിക്കുന്നുവെന്നും കണ്ടാണു സുകുമാരി പിതൃസന്നിധിയിൽനിന്നും ചാടി വെന്തെരിയുന്ന ശരീരത്തിനു ശാന്തി തേടുവാൻ ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്കു പാഞ്ഞതു്. പുറത്തു വന്നപ്പോഴേയ്ക്കു ഭൂമി കീഴ്മേൽ മറിയുന്നതുപോലെ അവൾക്കു തോന്നി. അന്ധകാരത്തിലുഴലുന്ന പാന്ഥനെപ്പോലെ തപ്പിയും തടഞ്ഞും അവൾ ഒരു വിധം തന്റെ ഉറക്കറയിലെത്തി ഒരെഴത്തെഴുതിവച്ചിട്ടു സോഫയിൽ കയറി ശ്ലക്ഷ്ണശിലാവിഗ്രഹംപോലെ ഉടനടി മൂർച്ഛിച്ചു വീണു. അർദ്ധരാത്രിസമയം അനന്യശരണയായ ഒരു യുവതീരത്നം അതികഠിനമായ ഹൃദയവ്യഥയാൽ ബുദ്ധി മന്ദിച്ചു് ഇതാ അവൾ ബോധഹീനയായിക്കിടക്കുന്നു. ശുശ്രൂഷിപ്പാനാരെയും കാണുന്നില്ല. മുമ്പ് ഏതു കഠിനസങ്കടത്തിലും കുലുങ്ങിയിട്ടില്ലാത്ത ഇവളുടെ ഇപ്പോഴത്തെ ബോധക്ഷയം ശീതോപചാരംകൊണ്ടു തീക്കുവാൻ അവിടെ ആരെയും കാണുന്നില്ല. ഈ വിളറിയ പ്രതിമയുടെ ശ്വാസവേഗവും ഇങ്ങനെ കിടന്നു നിലച്ചുപോയേയ്ക്കുമോ? ഇവളുടെ ഈ അനാഥസ്ഥിതിയിൽ പ്രകൃതികൂടി നിശ്ചലമായി നില്ക്കുന്നുവല്ലോ? ഈ തക്കം നോക്കിയിട്ടെന്നപോലെ ഒരാൾ ഇതാ പാദന്യാസശബ്ദം പുറപ്പെടുവിക്കാതെ ആ മുറിയിലേയ്ക്കു കടക്കുന്നു. അവളുടെ അച്ഛൻ തന്നെ പശ്ചാത്തപിച്ചു തപ്പിത്തടഞ്ഞു പിന്നാലെ എത്തിയതായിരിക്കുമോ? ഒരിക്കലുമല്ല. ഈ ആൾ ആ വിഗ്രഹത്തെ നോക്കി നിശ്ചലനായി നിൽക്കുന്നല്ലോ. അവളുടെ പ്രാണവല്ലഭൻ തന്നെ വിരഹാസഹനായി മടങ്ങിയെത്തി വേഷപ്രച്ഛന്നനായി കടന്നു ചെല്ലുകയായിരിക്കുമോ? ആയിരിപ്പാനിടയില്ല. സുകുമാരിയുടെ ദയനീയാവസ്ഥയിലുള്ള ഈ കിടപ്പു കണ്ടാൽ ഒരു നിമിഷംപോലും മുന്നോട്ടു പായാതെ നിൽക്കാൻ ചന്ദ്രസേനനു ധൈര്യമുണ്ടാകയില്ല. മരിച്ച

പോയ സുലോചനാദേവിയുടെ ആത്മാവു പുത്രിയുടെ നിരാവലംബ സ്ഥിതിയും ഭർത്താവിൻെറ ദയാഹാനിയും അറിഞ്ഞ് അവളെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ വന്നതായിരിക്കുമോ? എന്നിൽ വിലയ്ക്കു വാങ്ങാൻ പോകുന്ന സാധനത്തെയെന്നപോലെ ആ സുകുമാരകളേബരത്തെ പ്രതി പ്രതീകം വീക്ഷിച്ചു ബുദ്ധി മന്ദിച്ചു രണ്ടു ചുവടു പിന്നാക്കം വലിയാൻ കാരണമില്ല. ഏതായാലും സദുദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടി കടന്നു ചെന്നയാളല്ലെന്ന് അപ്പോഴത്തെ നോട്ടവും നിലയും സ്പഷ്ടമാക്കുന്നുണ്ട്.

സുകുമാരിയാകട്ടെ ഉൾക്കരുത്തു കുറഞ്ഞവളല്ലാതിരുന്നതിനാൽ ഈ നിലയിൽ പ്രജ്ഞാശൂന്യയായി അധികസമയം കിടന്നില്ല. തുറന്നിട്ടിരുന്ന വാതായനത്തിൻെറ മുമ്പിൽ ചാഞ്ഞുകിടന്ന മാങ്കൊമ്പുകളുടെ മറവിൽക്കൂടിയും ചന്ദ്രികാപ്രസരം മുറിയിൽ ഇല്ലാതിരുന്നില്ല. ബോധംവന്നപ്പോൾ അവൾ മുറിക്കകത്തു നാലുപാടും നല്ലതിൻവണ്ണം ഒന്നു കണ്ണോടിച്ചു. തത്സമയത്തെ പ്രകൃതിസൗകുമാര്യമൊന്നും അവളെ അശേഷം ആകർഷിച്ചില്ല. എവിടെയും കടന്നുചെന്ന് ഏതും കണ്ടതുപോലെ വർണ്ണിക്കുകയും എങ്ങനെ ധരിച്ചുവെന്നു പറയാതെ കഴിക്കുകയും ചെയ്വാൻ പൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യമുള്ള കഥാനിർമ്മാതാവിന്നു സുകുമാരിയുടെ ശരീരം ചന്ദ്രികാപ്രകാശത്തിൽ നല്ലതിൻവണ്ണം കാണാം. തലമുടി അഴിഞ്ഞു നിലത്തുവീണു ഒരു കടവാട്ടപ്പാടു തറയിൽ ചന്ദ്രികാ പ്രവേശം നിരോധിച്ചിട്ടുണ്ട്. കളഞ്ഞുപോയെന്നുവിചാരിച്ച് അങ്ങുമിങ്ങും തിരഞ്ഞുനടന്ന മുക്താഹാരത്തിലും വിരലിലുള്ള അംഗുലീയത്തിലും ദൃഷ്ടിപതിക്കവെ അവൾക്ക് ഇതാ അശ്രു ധാരധാരയായി പ്രവഹിക്കുന്നു. കരത്തിലും കണ്ഠത്തിലും ചന്ദ്രസേനൻ അണിയിച്ച പണ്ടങ്ങളെ അവൾ ഇതുപര്യന്തം പിരിഞ്ഞിരുന്നിട്ടില്ലെങ്കിലും ഇത്രകാലവും അതിൽ ലീനമായിരുന്ന പ്രേമവിശ്വാസപ്രത്യാശകൾ ഇപ്പോൾ നാമാവശേഷമായതുപോലെയായി സുകുമാരിയുടെ മുഖദ്യുതി. ആഭരണങ്ങളെ നോക്കുംതോറും അഗ്നിമദ്ധ്യസ്ഥയെന്നപോലെ ശരീരനീററൽ അനുഭവിച്ച അവൾക്ക്, കെട്ടിനിന്ന ചിറ പൊട്ടി മുകളിൽ പൊന്തിനിന്ന ജലം പുറത്തുപോയതോടുകൂടി ഒരാശ്വാസമോ ആ വാരിയാൽ തന്നേ ക്ഷാളിതയായതുകൊണ്ടെന്നവിധം ഒരു തണുപ്പോ ജനിച്ചതായി തോന്നുന്നുണ്ട്. ദാസിമാരേ വിളിപ്പാനായി പൊളിച്ച വായ് കണ്ഠകുഡ്മളങ്ങളെ ദ്രഷ്ടാക്കൾക്കു കാണുമാറാക്കുന്നതല്ലാതെ രസനേന്ദ്രിയസാന്നിദ്ധ്യം അതിനുള്ളിലുണ്ടെന്നറിയിക്കാൻ പര്യാപ്തമാകുന്നില്ല. ദാസിമാർ കോവിൽനിന്നു കുറേ അകലെയായി ഗാഢനിദ്രപൂണ്ടു കിടപ്പുണ്ട്. അവരേ ഉണർത്തുവാൻ തനിക്കു കരുത്തുമില്ല. ഈ നി

ലത്തിൽ കിടക്കുമ്പോഴാണ് ഒരു ഭയങ്കരരൂപം തന്നെ സമീപിക്കുന്നതാ
യി അവൾക്കു തോന്നിയതു്. എന്തോ ഒരു വിപത്തു തനിക്കാസന്ന
മായിരിക്കുന്നുവെന്നൊരു ബോധം അവൾക്കുണ്ടായി. ഹൃദയം വല്ലാതെ
തുടിച്ചുതുടങ്ങി. പെട്ടെന്നു കണ്ണുകൾ രണ്ടും അവൾ മുറുകെയടച്ചു. ഇ
വളുടെ മനോധൈര്യപരീക്ഷയ്ക്കു് ഇതാ നല്ല ഒരവസരം സിദ്ധിച്ചിരി
ക്കുന്നു

അല്പനിമിഷങ്ങൾക്കു ശേഷം അവൾ നിശ്ചേഷ്ടയായി കിടന്നു
കൊണ്ടു് തന്നെസ്സമീപിക്കുന്ന സ്വരൂപത്തെ പകുതി തുറന്ന കണ്ണുക
ളാൽ പരിശോധിച്ചു. വേഷം നല്ലതിൻവണ്ണം മറച്ചിരിക്കയാൽ ആളാ
രെന്നറിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും ദീർഘകായനും ദൃഢഗാത്രനും ആയ ഒരായുധധാ
രിയാണെന്നു് അവൾ ക്ഷിപ്രം ഗ്രഹിക്കാതിരുന്നില്ല. തൽക്ഷണം ശ്വാ
സോച്ഛ്വാസഗതിപോലും മാറാതെ സൂക്ഷിച്ചു് അവൾ വീണ്ടും കണ്ണുക
ളടച്ചു. ഏകക്ഷണത്തിൽ അവളുടെ ഉള്ളിൽക്കൂടി ആലക്തികശക്തി
പോലെ പാഞ്ഞുപോയ വിചാരപരമ്പരകൾ വർണ്ണിപ്പാൻ രണ്ടായിരം
നാവുള്ള വിദ്വാനു സംഭാഷണസാമർത്ഥ്യം സിദ്ധിച്ചാലും സാദ്ധ്യമാകു
മോ എന്നു സംശയമാണു്. പണിപ്പെട്ടു ശബ്ദം പുറത്തുവരുമോ എന്നു
പരീക്ഷിക്കാമെന്നുവച്ചാൽ ആ ശ്രമത്തിൽവച്ചു ജീവഹാനിവരാനാണെ
ളുപ്പം. കടന്നുവന്നവന്റെ ആയുധധാരണവും നോട്ടവും മട്ടും ഒരു കവ
ർച്ചക്കാരന്റേതുപോലെയാണു കാണുന്നതു്. ഉദ്ദിഷ്ടമാർഗ്ഗത്തിൽ ഉണ്ടാകു
ന്ന പ്രതിബന്ധങ്ങളേ നീക്കാൻ മടിക്കാത്ത ആയുധം അവൻ സജ്ജീ
കരിച്ചാണു വന്നു നിൽക്കുന്നതു്. ഇവന്റെ ഉദ്യമത്തെ തടയാനുള്ള
ഏതു ശ്രമവും തന്റെ ജീവഹാനിയിലേ കലാശിക്കയുള്ളു. ധൈര്യമവ
ലംബിച്ചു വിധിക്കു വിധേയയായി കിടക്കുകയല്ലാതെ യാതൊരു ഗത്യ
ന്തരവും അവൾ കണ്ടില്ല.

മുറി മുഴുവൻ പരിശോധിച്ചു് എല്ലാവരും ഉറക്കമെന്നു ബോധ
പ്പെട്ടപ്പോൾ ആഗതൻ തന്നോടു നല്ലതിൻവണ്ണം അടുത്തു വന്നുവെ
ന്നു സുകുമാരി ഗ്രഹിച്ചു. വസ്ത്രചലനംകൊണ്ടു് ആൾ തന്റെ കട്ടിലി
നോടുചേർന്നു നിലകൊണ്ടിട്ടുണ്ടെന്നു മനസ്സിലായി. ഓരോനിമിഷവും
ഓരോ യുഗംപോലെ അവൾക്കു തോന്നി. എന്തെങ്കിലും ഒന്നു സംഭവി
ക്കാനുള്ള ഉൽക്കണ്ഠ അവളുടെ ഉള്ളിൽ തിങ്ങിവിങ്ങി. വേഷപ്രച്ഛന്നൻ
തന്റെ സൗന്ദര്യാമൃതം പാനംചെയ്തു മതിമറന്നു നിൽക്കുകയായിരിക്കു
മെന്നുള്ള ശങ്ക സുകുമാരിക്കുണ്ടായില്ല. അതുകൊണ്ടു മുഖത്തു വർണ്ണഭേദം
സംഭവിച്ചുമില്ല. ആയുസ്സിന്റെ വലുപ്പം തന്നെ. കഠാരി ഇപ്പോൾ
നെഞ്ചിൽ താഴും എന്നു പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഇവളുടെ കിടപ്പു്

ഭീതികൊണ്ടു സ്തംഭിച്ചിട്ടോ ധീരതകൊണ്ടോ എന്നെങ്ങനെയറിയാം? ആ ഘാതകൻ തന്റെ ശരീരത്തിലേയ്ക്കു കുനിഞ്ഞുവന്ന ദേഹത്തിൽ തറച്ച ശ്വാസത്തിന്റെ ചൂടുകൊണ്ട് അവളറിഞ്ഞു. ഈ സുന്ദരാംഗിയെ വധിക്കാൻതന്നെയായിരിക്കുമോ ഈ ക്രൂരന്റെ ഉദ്യമം? അവളുടെ പല്ലവകോമളമായ ഒരു കൈ കട്ടിലിൽനിന്നു താഴോട്ടു കിടപ്പുണ്ട്. ആഗതന്റെ കരം അവൻ അങ്ങോട്ടാണു നീട്ടുന്നതു്. ശരി! ചന്ദ്രസേനൻ സ്വയം അണിയിച്ച സുകുമാരിയുടെ രത്നമോതിരത്തെ അയാൾ ഇതാ പതുക്കെ ഊരിയെടുക്കുന്നു. അവളുടെ ജീവനു തുല്യമായ ഈ സാധനം ഊരിയെടുത്തതിനാൽ ആയുധം പ്രയോഗിക്കാതെയും രക്തം ചൊരിയാതെയും അവളെ ഒരു തരത്തിൽ വധിക്കുകതന്നെയാണ് ഈ നീചൻ ചെയ്തിട്ടുപോകുന്നതു്. ഘാതകസമ്പർക്കം വിരലിന്മേലുണ്ടായപ്പോൾ ശരീരത്തിൽ പാഞ്ഞ വിദ്യുത്തിനെ അടക്കിക്കിടപ്പാൻ കഴിഞ്ഞ ഇവൾ സ്തബ്ധതന്നെയായിരുന്നിരിക്കണം. അഥവാ നിശ്ശബ്ദമായി ഇത്തരമൊരു വധത്തിനു കീഴ്പെട്ടതു് ഉള്ളിൽനിന്നു പൂർവ്വപുണ്യപരിപാകത്താൽ വല്ല ശക്തിയും പ്രേരിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടും ആയിക്കൂടാത്തതല്ല.

ആഗതൻ പോകാനായിത്തിരിഞ്ഞ വിവരം അയാളുടെ വസ്ത്രത്തിന്റെ കാറ്റുതട്ടി അറിഞ്ഞപ്പോൾ സുകുമാരി സാവധാനത്തിൽ കണ്ണു തുറന്നു ഘാതകനേ പിന്നിൽനിന്ന് ഒന്നു പരിശോധിക്കാൻ ഒരുമ്പെട്ടു. ആ ശോധനകൊണ്ടും ആളാരെന്നുള്ള ശരിയായ ഒരനുമാനത്തിനു വക കിട്ടിയില്ല. ചോരൻ ഇറങ്ങിപ്പോകുമ്പോൾ ഒന്നുകൂടി തിരിഞ്ഞു സുകുമാരിയെ നോക്കിയിട്ട് ഏതുവഴിക്കോ അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു. സുകുമാരിയുടെ അനന്തരനോട്ടമെല്ലാം തന്റെ അംഗുലിയിന്മേലായിരുന്നു. അവൾ ആ വിരലിന്റെ ആഭരണഹാനിയിൽ സ്വന്ത വൈധവ്യത്തിലെന്നപോലെ ദുഃഖിച്ചു. "ഹാ, പ്രിയചന്ദ്രസേനാ, എന്റെ പ്രാണവേദന അങ്ങറിയുന്നുണ്ടോ? അയ്യോ! ഹൃദയമേ, ജീവനെക്കാൾ പ്രിയതമവും പ്രേമവിശ്വാസലക്ഷ്യവുമായ അങ്കം എന്നിൽനിന്നു പോയിട്ടും നീ ഭാഗ്യഹീനമായി എങ്ങനെ തകരാതിരിക്കുന്നു!" എന്നിപ്രകാരം അവൾ ശിശുസദൃശം രോദിച്ചു. അയാൾ പുറത്തു പോയതായി ബോധിച്ചപ്പോൾ സുകുമാരി, ആസന്നമരണത്തിൽനിന്നു തൽക്കാലം രക്ഷപ്പെട്ടെന്നറിഞ്ഞു് എഴുനേററിരുന്ന്:—"ചിത്തമേ, ചാപല്യം വിട്ടു ധൈര്യമവലംബിക്കുക. ഈ ദ്രോഹകൃത്യത്തിനു പ്രതീകാരം ചെയ്യാതെ അടങ്ങുകയോ? അതിനു വേണ്ട ഉൾക്കരുത്തു ദൈവം എനിക്കു തരാതിരിക്കുമോ?" എന്നിങ്ങനെ പ്രലപിച്ചിട്ടു വീണ്ടും ശവപ്രായമായി ശയ്യയിൽ വീണു.

അരുണോദയത്തിൽ ആരോ തന്നെ തൊട്ടതായിത്തോന്നുകയാൽ സുകുമാരി പെട്ടെന്നു ഞെട്ടിഎഴുന്നേററു. ജാലകദ്വാരാ ഉള്ളിൽ കടന്ന സൂര്യകിരണജാലം പ്രകൃതിയെ മുഴുവൻ ഉൽബുദ്ധമാക്കിയിരിക്കുന്നതായി അറിഞ്ഞുവെങ്കിലും അപ്പോഴും എന്തോ സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ കിടന്നുഴലുംപോലെ അവൾക്കു തോന്നി. "ആരു്?" എന്നു കിടന്നകിടപ്പിൽ ചോദിച്ചുവെങ്കിലും നാവു കുഴഞ്ഞിട്ടു കുറേനേരത്തേയ്ക്കു സംസാരിക്കാൻ അവൾക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. ഗതസംഭവങ്ങളൊന്നും സ്വപ്നമല്ലെന്നു വിരൽനോക്കി മോതിരം യഥാർത്ഥമായി അവിടെയില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ ബോധിച്ചു. എന്നിട്ട്, "നീ എപ്പോൾ ഇവിടെ വന്നുകിടന്നു?" എന്നു തൻെറ അടുക്കൽനിന്ന ദാസിയോടു ചോദിച്ചു.

രജനി:—രാത്രി രണ്ടുമണിക്കേ ഞാൻ വന്നു. കുഞ്ഞമ്മ എന്തോ സുഖമില്ലാത്തപോലെ കിടക്കുന്ന കണ്ടപ്പോൾ എനിക്കും ഉറക്കം വന്നില്ല. കുറേ അങ്ങനെ കിടന്നു ഞാനും അങ്ങു മയങ്ങി. കുഞ്ഞമ്മയ്ക്കെന്തു്? മോത്തു ചോരമയമില്ലല്ലു്?

സുകുമാരി തൻെറ ദാസികളായ രജനിയുടെയും കാമിനിയുടെയും സങ്കടസമ്മിശ്രമായ സംഭ്രമം കണ്ടു പൂർവരാത്രിയിലേ സംഭവങ്ങൾ വിവരിച്ചു. തങ്ങളുടെ സ്വാമിനി ഘാതകനിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെട്ടതിലേയ്ക്കു അവർ അവരുടെ ചിത്തവൃത്തിക്കനുസരിച്ചു ഈശ്വരസ്തോത്രം ചെയ്തു.

അവരുടെ പരിശോധനയും ഓരോ യുക്തിവാദങ്ങളും വിവരം മററുള്ളവരേ ധരിപ്പിക്കാനുള്ള തിടുക്കവും കണ്ടു സുകുമാരി അവരേ ഗൗരവസ്വരത്തിൽ തടഞ്ഞുകൊണ്ടു്:—"ഈ സംഭവത്തെപ്പററി ആരോടും ഒരക്ഷരം ഉരിയാടിപ്പോകരുതു്. ഞാൻ നാളെ വലിയമ്മയുടെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പോകുകയാണു്. വഴിയാത്രയിൽ സൂക്ഷിക്കണമെന്നുള്ളതിനു് ഒരു മുന്നറിവായിട്ടായിരിക്കാം ദൈവം സ്വന്തഭവനത്തിൽ വച്ചുപോലും മനുഷ്യർക്കു പല അപകടങ്ങളും നേരിടാമെന്നു കാണിച്ചുതന്നതു്" എന്നു പറഞ്ഞു് അവരേ പിരിച്ചു.

അതിനുശേഷം സുകുമാരി വസ്ത്രം മാറി രാവിലേ പതിവുള്ള ആഹാരവും കഴിച്ചു പുറത്തിറങ്ങി. അച്ഛൻെറ മുറിയുടേ നേരേ നോക്കി നെടുതായി ഒന്നു നിശ്വസിച്ചിട്ടു് എങ്ങോട്ടെന്നില്ലാതെ അവൾ നടപ്പുതുടങ്ങി. തൻെറ ശരീരക്ഷീണത്തെ അവൾ അറിയുന്നോ

ഇല്ല. ബാല്യത്തിൽ ചന്ദ്രസേനനുമൊരുമിച്ചു കളിച്ചുനടന്ന സ്മരണപഥത്തിലാണു പെട്ടെന്നു് അവളുടെ മനോരഥം സഞ്ചരിച്ചുതുടങ്ങിയതു്. എത്രദൂരം എങ്ങോട്ടു പോകുന്നുവെന്നു് അവൾ അറിഞ്ഞതേയില്ല. തന്റെ ജീവദശയിൽ ആദ്യമായി തൻറടം വിട്ടു സുകുമാരി പ്രവൎത്തിച്ചതു് ഈ അവസരത്തിലാണു്. അവൾ നടന്നു രണ്ടുനാഴിക ദൂരെയുള്ള ഒരു നദീതീരത്തിലെത്തി സമീപമുണ്ടായിരുന്ന ഒരുന്നത ശിലയിന്മേൽ സ്ഥാനമുറപ്പിച്ചു. പ്രഭാതമന്ദമാരുതന്റെ സ്പൎശത്താൽ അവളുടെ തലമുടി നാനാഭാഗത്തേയ്ക്കും പറന്നുവീണു. അഗ്നിജ്വാലപോലെ എരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന മുഖം കുറേ തണുത്തു. രക്തവൎണ്ണങ്ങളായ മേഘപടലങ്ങളിൽനിന്നു നിൎഗ്ഗമിച്ച പ്രഭാവിശേഷം അവിടെ സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന ആ തരുണീരത്നത്തിന്റെ രൂപലാവണ്യത്തെ ദ്വിഗുണീഭവിപ്പിച്ചു. സുകുമാരി പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങിയ സമയം ആരെയും കണ്ടില്ല. എല്ലാ വിധത്തിലും പരിചിതസ്ഥലങ്ങളിൽ നിന്നും ഒഴിഞ്ഞുള്ള വാസം തന്നെ തൽക്കാലം കൊള്ളാമെന്നു് അവൾ തീൎച്ചപ്പെടുത്തി. ഈ വിചാരങ്ങളൊക്കെ ഒരു കടവിൽ കൊണ്ടുചെന്നടുപ്പിച്ചപ്പോളാണു സ്വഭവനത്തിൽ നിന്നു വളരെ ദൂരം പോന്നു എന്നു് അവൾക്കു മനസ്സിലായതു്. അവൾ പാറയിൽനിന്നു താഴത്തിറങ്ങി:—

“ഇനി പൂൎവ്വരംഗത്തിനും പ്രകൃതത്തിനും മദ്ധ്യേ ഒരു തിരശ്ശീലയിടണം. എന്നാൽ തന്നെയേ മനസ്സമാധാനമുണ്ടാവാൻ തരമൊള്ളൂ. അച്ഛൻ എന്നോടു യാത്ര പറഞ്ഞതിനാൽ ഞാൻ മുറിക്കുള്ളിൽ വന്നയുടനേ എന്റെ പ്രാണവല്ലഭനെഴുതിയ എഴുത്തു വായിച്ചുനോക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹം ഏതുവിധം കഴിച്ചുകൂട്ടും? എന്റെ ആ പ്രവൃത്തി എത്ര ബോധഹീനമാണു നടന്നതു്. അങ്ങനെയൊന്നെഴുതിയതുതന്നെ ഇന്നലത്തെ ഇതരസംഭവങ്ങളെപ്പോലെ സ്വപ്നപ്രായമായിത്തോന്നുന്നു. മററുള്ളവയൊക്കെ പരമാൎത്ഥമായ സ്ഥിതിക്കു ജാഗ്രത്തിൽത്തന്നെ ഞാൻ എഴുതിയ വാക്യങ്ങളാണു ഞാനോൎക്കുന്നവ എന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഞാൻ സ്ത്രീചാപല്യംകൊണ്ടു മറെറാരാളേ സ്നേഹിക്കുന്നുവെന്നൊരു ശങ്ക, അടുത്തകാലങ്ങളിലെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിൽ കണ്ടുവരുന്നതു്, വൎദ്ധിപ്പിക്കാനായിരിക്കുമോ എന്റെ എഴുത്തു സഹായിക്കുന്നതു്? കഷ്ടം! ഞങ്ങൾ എന്നെന്നേയ്ക്കും പിരിഞ്ഞതിന്മണ്ണം ആയിത്തീൎന്നല്ലോ. എന്നെപ്പോലുള്ള കഷ്ടദശ അനുഭവിക്കുന്ന ജീവികൾ വേറേ ഉണ്ടായിരിക്കുമോ? കാണുകയില്ല. ഇനി ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ കാണുക എന്നുള്ളതു് അസാദ്ധ്യമായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നതിനാൽ കരാറിൽനിന്നും ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ വിമുക്തനാക്കി. അതെന്റെ ധൎമ്മമല്ലേ? എന്റെ കത്തു വായിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ അദ്ദേ

ഹത്തിനു നിരാശയുണ്ടായേക്കാം. തൽഫലമായി എന്തെല്ലാം കാട്ടിക്കൂട്ടുമോ? വേണ്ട മനഃശാന്തി ദൈവം നൽകട്ടെ." ഇപ്രകാരം ഓരോ വിചാരങ്ങളോടെ അടിയളക്കുംപോലെ അവൾ നടക്കയായിരുന്നു. അവളുടെ ഓഷ്ഠാധരങ്ങൾ ഉണങ്ങി. നേത്രങ്ങളിൽ വീണ്ടും ബാഷ്പബിന്ദുക്കൾ നിറഞ്ഞു കവിഞ്ഞൊഴുകി. അപ്പോൾ കുറച്ചകലെയായി അതിമധുരമായ ഒരു ഗാനവും ഇടയ്ക്കിടെ ഒരു ചൂളവും കേട്ടു. സുകുമാരി നാലുവശവും നോക്കി. ആരെയും കാണ്മാനില്ലായിരുന്നു. അവൾക്ക വിഷാദം വർദ്ധിക്കുമ്പോൾ ഈ ശബ്ദം വീണ്ടും കേൾക്കും. ഇങ്ങനെ അവളുടെ ചിന്താപ്രവാഹത്തിനു തടവുണ്ടായി. അവൾ രണ്ടാമതും അതേപാറയിൽ കയറി ഇരുപ്പായി. കുറേ അകലെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയിരുന്നപ്പോൾ വിചിത്രതരമായ ഒരു രൂപം മുന്നോട്ടു വരുന്നതുകണ്ടു. വനദേവതകൾ ഇപ്പോഴും പ്രത്യക്ഷമാകാറുണ്ടോ' എന്നു പെട്ടെന്നുണ്ടായ ശങ്ക മാറി അതൊരു മനുഷ്യനാണെന്ന് അവൾ തിച്ചപ്പെടുത്തി. ദീർഘകായനും വിസ്തൃതവക്ഷസ്സും അനവരതചഞ്ചലനേത്രനും ആയ ഒരു പുരുഷനെയാണ് അവൾ കണ്ടത്. വെള്ളത്തിലിട്ട തീക്കട്ടയുടെ നിറമുള്ള ദേഹമായിരുന്നു എങ്കിലും വൈരൂപ്യമുണ്ടായിരുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞുകൂട. തലമുടി സാമാന്യം ചുരുണ്ടും ഇടയ്ക്കിടെ ജഡകെട്ടിയും ഇരുന്നു. അതിന്റെ സ്വാഭാവികമായ ഇരുണ്ടവർണ്ണം സ്നേഹസ്പർശമില്ലാത്തതിനാൽ ചെമ്പിച്ചനിറമായിപ്പകർന്നിരുന്നു. ഒരുവിധം വൃത്താകാരമായ മുഖത്തു ഗണ്ഡങ്ങളിൽ ഉള്ള അസ്ഥി ഏറെക്കുറേ വ്യക്തമായി കാണ്മാനുമുണ്ട്. മിഴികൾ ഇളകിക്കൊണ്ടിരുന്നുവെങ്കിലും അവയിൽ ദീപ്തിയും ആർദ്രതയും മിശ്രമായിരുന്നു. തടിച്ചു നീണ്ടിരുണ്ട ബാഹുദണ്ഡങ്ങളിൽ ഒരു കുറുവടി മാറിമാറിപ്പിടിച്ചു ചിലപ്പോൾ അതിന്റെ അഗ്രംകൊണ്ടു തലയിൽ തടവിയും, താളം ചവുട്ടിയും, കതിച്ചുചാടിയും, പാട്ടുപാടിയും തന്റെ അരുകിൽ എത്തിയ ഈ മനുഷ്യന്റെ ചേഷ്ടകൾ സുകുമാരിയേ ഭ്രമിപ്പിച്ചു. ഈ സ്വരൂപം കാഷായവസ്ത്രത്തിന്റെ തുണ്ടുകൾകൊണ്ടു ദേഹനഗ്നത മറച്ചിരുന്നു. ഒരു കീറിയ സഞ്ചിയായിരുന്നു കണ്ഠാഭരണം. കൂടക്കൂടെ വഴിയിൽ കാണുന്ന കല്ല്, കായ്, വേര്, ഇല, ഇവററ പെറുക്കി എടുത്തു സഞ്ചിയിൽ ഇടുന്നതും കൈയിൽ കിട്ടിയതൊക്കെ തിന്നുന്നതും കണ്ടിട്ടു സുകുമാരിയുടെ പരിഭ്രമം മാറി വിസ്മയമായി. ഈ രൂപത്തിന്റെ സ്വരമാധുര്യവും വേഷവൈചിത്ര്യവും തമ്മിൽ ഒരു യോജിപ്പുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. സുകുമാരി ചെവിയോർത്തു കേട്ടപ്പോൾ ആ പാട്ടു കുറേ സാരഗർഭമായിത്തോന്നി. ആ ആളിന്റെ സന്നിധാനം സുകുമാരിയുടെ മനസ്സിൽ പെട്ടെന്ന് അല്പം സമാധാനമുളവാക്കി.

സുകു:—അങ്ങയുടെ വേഷവും സമ്പ്രദായവും കണ്ടിട്ട് ഒരു സാമാന്യനല്ലെന്നു തോന്നുന്നുണ്ട്. എന്തിനാണ് ഈ വേഷംധരിച്ചു ചാപല്യങ്ങൾ കാട്ടുന്നത്. അങ്ങയുടെ സ്വദേശം ഏതു്? ഈ സ്ഥലത്തെന്തിനായിവന്നു?

സന്ന്യാസി:—വത്സേ! ഈ പുസ്തകം വായിച്ചുനോക്കൂ. മനോവ്യാപാരങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ചു സങ്കടങ്ങളിൽ നിന്നു രക്ഷ നേടുന്നതിന്ന് ഇതൊരു നല്ല ഔഷധമാണ്. ഞാൻ കുറച്ചു പ്രസാദം തരാം. അതു നിത്യം നെററിയിൽ ധരിച്ചാൽ സകല സൗഭാഗ്യവും സന്തുഷ്ടിയും ഉണ്ടാകും.

സുകു:—അതെന്തു പുസ്തകമാണ്? എടുക്കണം. സഞ്ചിയിൽ ഇനിയും അനേകം സാധനങ്ങൾ കാണുന്നുവല്ലൊ? അതൊക്കെ എന്താണ്? എനിക്കു കാണ്മാൻ വളരെ കൗതുകമുണ്ട്.

സന്ന്യാ:—കുട്ടീ, നീ ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തിലുള്ളതൊക്കെ ഉടൻ കാണാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു; ഇല്ലേ? നീ ഒരിക്കൽ ഒരാത്മജ്ഞാനിയായി തീരും. അപ്പോൾ കാണാം. ഇപ്പോൾ എൻെറ സഞ്ചിക്കുള്ളിൽ ഉള്ള വസ്തുക്കൾ കാണുന്നതിനു നിൻെറ നേത്രങ്ങൾക്കു ശക്തിയില്ല. ഇനിയൊരവസരത്തിൽ തമ്മിൽ കാണാം. "വിപദി ധൈര്യം" എന്നാണു മഹദ്വചനം.

സുകു:—എനിക്കു വിപത്തു് ഒന്നും നേരിട്ടിട്ടില്ലല്ലൊ?

സന്ന്യാ:—[മന്ദസ്മിതത്തോടേ] ആട്ടെ; ഇനി ഇവിടെ അധികനേരം ഇരിക്കേണ്ട. പോയി യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങിക്കൊൾക.

സുകു:—എവിടെയ്ക്കുള്ള യാത്രയ്ക്കാണ്?

സന്ന്യാ:—വത്സേ! അതു് ഇതുവരെ അറിഞ്ഞില്ലേ? എന്നാൽ എൻെറ ഒന്നിച്ചുപോരൂ. ചന്ദ്രഗിരി, ഉദയഗിരി മുതലായ പർവ്വതങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കാം.

"എൻെറ താൽകാലികാവസ്ഥ ഇദ്ദേഹം അറിഞ്ഞു പറയുന്നല്ലൊ? ഇതാരായിരിക്കും? സാധാരണ ഉപജീവനാർത്ഥം വേഷം ധരിച്ചു നടക്കുന്ന കൂട്ടരിൽ ചേർന്ന ആളല്ല. ഇദ്ദേഹം ഒരു മഹാനാണെന്നുള്ളതിനു രണ്ടുപക്ഷമില്ല. വേഷംമാത്രം കണ്ടു വിശ്വസിക്കുന്നതെങ്ങനെ? പറയുന്നവാക്കുകൾ അർത്ഥഗർഭമായിരിക്കുന്നുണ്ട്. രണ്ടായാലും ഒന്നുകൂടി ചോദിച്ചുകളയാം" എന്നിങ്ങനെ വിചാരിച്ചുറച്ചു.

സുകു:—ഞാൻ വിശുദ്ധചന്ദ്രഗിരിയെ എന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ മലിനപ്പെടുത്തരുതെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയവളാണ്. അങ്ങു ചന്ദ്രഗിരി മുതലായ പാവനസ്ഥലങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചിട്ടായിരിക്കുമല്ലൊ ഇവിടെ വന്നതു്. ഇനി എവിടയ്ക്കാണു യാത്ര? നമ്മുടെ പുനർദ്ദർശനം ഇനി എവിടെവെച്ചായിരിക്കും?

"ഒക്കെ അന്ധകരമയമായിരിക്കുന്നു. ഇല്ല പ്രകാശവുമുണ്ടു്" എന്നു പൂർവ്വദിക്കിലേയ്ക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടു സന്ന്യാസി ഉച്ചരിച്ചു. ഒരു കാർമേഘം, ആകാശമണ്ഡലത്തിൽ പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സൂര്യ്യകാന്തിയേ മറച്ചു. ക്ഷണംകൊണ്ടു് ആ മേഘം നീങ്ങിപ്പോവുകയും സൂര്യ്യൻ പൂർവ്വവൽ പ്രശോഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

സുകു:—പ്രഭോ! ഞാൻ ചോദിച്ചതിനുത്തരം ഒന്നും പറഞ്ഞില്ലല്ലൊ. അതെന്തുകൊണ്ടാണ്?

"വത്സേ! ധ്യാനിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ നിന്റെ അരുകിലുണ്ടു്. ഖേദം വേണ്ടാ" ഇത്രയും പറഞ്ഞു സന്ന്യാസി നഭോമണ്ഡലത്തിലേയ്ക്കു കൈചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു ഹഹഹ!! എന്നു പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു തുള്ളിച്ചാടി ആ കാട്ടിനുള്ളിൽ മറഞ്ഞു.

സുകുമാരിക്കു് ഇതൊരു പുതിയ അനുഭവമായിരുന്നു. നന്നെ ചെറുപ്പംമുതൽക്കേ അവൾക്കു് ആത്മീയവിഷയങ്ങളിലും വിചാരണയില്ലാതിരുന്നില്ല. എന്നാൽ അവസ്ഥാഭേദം നിമിത്തം തന്റെ അന്തരംഗത്തിൽ ദൃഢമായി വേരൂന്നിക്കിടന്ന ഈ മഹദ്വിഷയത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു ജീവിതം ഫലപ്രദമാക്കി ചെയ്യുന്നതിനു പിതൃശുശ്രൂഷാധർമ്മനിർവ്വഹണത്തിനും പ്രേമപ്രകർഷങ്ങൾക്കും ഇടയ്ക്കു സാധിച്ചില്ലെന്നേയുള്ളു. തന്റെ യൗവ്വനദശയ്ക്കനുരൂപമായ ഒരു പദവി ലഭിക്കുന്നതു് ഇപ്പോൾ അവൾക്കു ദുസ്സാദ്ധ്യമല്ല. ചന്ദ്രസേനൻ അവളിൽനിന്ന് എത്രയോ അകന്നുപോയിരിക്കുന്നു. "ഏതായാലും ഈ മിഥ്യാഭ്രമങ്ങളൊന്നും ഇനി എന്നെ പീഡിപ്പിക്കാൻ ഇടകൊടുക്കരുതു്" എന്നുറച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു വടവൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ അവൾ കുറേനേരം സ്വസ്ഥയായിരുന്നു.

സുകുമാരിക്കു് ഇങ്ങനെ ഒരാളിനേ കാണ്മാൻ ഇദംപ്രഥമമായിട്ടാണു സംഗതി വന്നതു്. കാഷായവസ്ത്രം ധരിച്ചുവരുന്ന യാചകന്മാരെ യഥാശക്തി സൽകരിക്കുകയും ആദരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിൽ ഉത്സുകയായിരുന്നുവെങ്കിലും അവരിൽ മുക്കാൽ ഭാഗവും കപടവേഷധാരികളാണെന്നു പിന്നീടു ബോധം വരുകയാൽ പലപ്പോഴും അവൾ പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ടു്. യദൃച്ഛയാ നദീതീരത്തുവച്ചുണ്ടായ ഈ ദർശനം അവളേ വിഷമിപ്പിച്ചു. വിഷാദഭാരംകൊണ്ടു മുകുളീഭവിച്ചിരുന്ന

ഹൃദയകുസുമത്തിന് അല്പം വികാസവുമുണ്ടായി. അവൾ പലതും നിരൂപിച്ചുകൊണ്ട് ആ സ്ഫടികനിർമ്മലമായ ജലം കോരി മുഖം കഴുകി പുഷ്കരണിയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചുപോയി തന്റെ മുറിയിൽ കടന്നു വാതലടച്ചു. തന്റെ പ്രാണവല്ലഭന്റെ ച്ഛായ മേശപ്പുറത്തു വച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നതിനെ അവൾ എടുത്തു മുഖത്തിന്റെ നേർക്കു പിടിച്ച് ഏറെനേരം ഒരു ചലനവുംകൂടാതെ നിന്നു. "അയ്യോ! ദൈവമേ, ഈ മുഗ്ദ്ധമായ മുഖം ഇനി ഈ ജന്മം കാണുന്നതിന് എനിക്കു കഴിവില്ലാതെ വരുന്നുവല്ലൊ" എന്നു വിചാരിച്ചപ്പോൾ അവളുടെ ഹൃദയം ശിഥിലമായി. നിരർഗ്ഗളമായി ഒഴുകിയ അശ്രുപ്രവാഹംകൊണ്ട് അവളുടെ കപോലദർപ്പണങ്ങളുടെ ശോഭ മങ്ങി. "അനന്യശരണയായ എന്നെ എന്റെ പിതാവു ബഹിഷ്കരിച്ചു. പ്രാണനാഥനെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതു് എന്റെ കൃത്യമായിത്തീർന്നതിനാൽ അതു ഞാൻ കഴിച്ചു" എന്നിത്യാദി ചിന്താസാഗരത്തിൽ കിടന്നുഴലുന്ന സമയത്താണു ദാസിമാർ വന്നു കതകിനു മുട്ടിയതു്. സുകുമാരി വാതൽ തുറന്നു.

രജനി:—കുഞ്ഞമ്മ എങ്ങോട്ടാ യാത്ര ഒരുങ്ങുന്നെ? ഞങ്ങളും കൂടി തീർച്ചയായും പോരും. ഇനി വണ്ടി കൊണ്ടുവരാനുള്ള താമസേയുള്ളു. ഞങ്ങടെ തുണിയൊന്നും എടുത്തില്ലല്ലൊ.

സുകു:—നിങ്ങൾക്കു മനസ്സാണെങ്കിൽ പോരിൻ. പക്ഷെ ഒരു കരാറിൻമേലേ ഞാൻ കൊണ്ടുപോകൂ. എന്റെ കൂടെപ്പോന്നാൽ യാതൊരു ചോദ്യങ്ങൾകൊണ്ടും എന്നെ ബുദ്ധിമുട്ടിക്കരുതു്. സമ്മതമാണെങ്കിൽ പോന്നുകൊള്ളുക.

രജനി:—എന്തരിനും ഞങ്ങളൊരുക്കംതന്നെ. കുഞ്ഞമ്മേ വിട്ടുടാൻ മാത്രം പറേരുതു്. ഞങ്ങടെ ചീവനെക്കൂടെ ഉപേക്ഷിക്കാം.

യാത്രയൊക്കെ തയ്യാറായി എന്നു ഭൃത്യൻ വന്നുണർത്തിച്ചു. സുകുമാരി പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങിയപ്പോൾ നാലഞ്ചു തലമുറകളായി അവിടെ ആശ്രയിച്ചു നിൽക്കുന്ന ഒരു പടുകിഴവൻ വന്നു വിനയാദരപുരസ്സരം സുകുമാരിയോടു രഹസ്യസംഭാഷണമാവശ്യപ്പെട്ടു.

"പറയാം" എന്നു സുകുമാരി ആജ്ഞാപിച്ചുവെങ്കിലും ഗതരാത്രിയിലേ സംഭവത്തെപ്പററി വല്ലതും പറയാനാരംഭിക്കുകയാണെന്നൂഹിച്ചു സുകുമാരി അല്പം അസ്വാസ്ഥ്യചിഹ്നം കാണിച്ചു.

വൃദ്ധൻ:—ദേവീ, ഈ രണ്ടു പെങ്കോലങ്ങളെ മാത്രം തൊണയാക്കി പോവാനോ ഒരുങ്ങുണതു്? നന്നായി! എങ്കി ആപത്തും അനന്തവും തന്നെ.

സുകു:—[ഭീതിയോടേ] എന്താ? കാരണം പറയൂ.

വൃദ്ധൻ:—ഇവിടെ ഒന്നു രണ്ടു ദുഷ്ടന്മാരുടെ തഞ്ചാരമില്ല്യോ? തക്കം നോക്കി കഴുത്തിനു കത്തീം വയ്ക്കും. നല്ല തൊണക്കൂട്ടി വേണം എന്റെ കുഞ്ഞു വെളിയിൽ പൂവാൻ.

സുകു:—നിങ്ങൾ ആരെ ഉദ്ദേശിച്ചാണു പറയുന്നത്?

വൃ:—ഞാൻ പടുകിഴവനല്ലെ? ഈ പ്രദേശത്തൊള്ള ആളുകടെ യോഗ്യതയൊക്കെ എനിക്കറിയാം. അതാണിത്ര പേടി. കുഞ്ഞിന്റെ അമ്മ ഇരിപ്പൊണ്ടെങ്കി ഇങ്ങനെ ഒക്കെ വരുമൊ? ആ ഒരു ചീവൻ മറഞ്ഞപ്പം ഇവിടെ എന്തരു മാററം വന്നിരിക്കിണ്? എങ്ങനേം ചീവനേ കാപ്പാററണം. എനിക്കു വയ്യാണ്ടായി. അല്ലേൽ ഞാനൊരുത്തൻ മതി. ഇപ്പം കാട്ടിൽ കെടന്നോൻ കൂട്ടായില്ലേ? ഇപ്പം ഇവിടെച്ചെല കൊള്ളാവുന്ന കുടുംബത്തീന്നു പെഴച്ചെറങ്ങിയതെല്ലാം ചുത്ത ചട്ടമ്പിചമഞ്ഞു തീവെട്ടിക്കൊള്ള യ്ക്കും കൊലപാതത്തിനും ഒക്കെ നടക്കുന്നൊണ്ട്. ചിലടത്തൊക്കെ ആ കള്ളക്കൂട്ടം പതുങ്ങിപ്പാപ്പൊണ്ട്. ഇതൊന്നും പാവം കൊച്ചമ്മയ്ക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. ഇവിടെക്കൂടിയിരിക്കുന്ന ആ മൊരച്ചിക്കള്ളൻ അതിൽ പെട്ടതെന്നാ എനിക്കു തോന്നണേ. കുഞ്ഞിനു പാനൊള്ള വഴിയൊക്കെ അവൻ നിച്ചയിച്ചതാണെന്നുപാലും.

ഇതു കേട്ടു സുകുമാരിയുടെ മുഖം വിവർണ്ണമായി.

"എനിക്കിപ്പോൾ തന്നേ പുറപ്പെട്ടേ തീരൂ. വഴിക്കു സഹായത്തിനു ബലിഷ്ഠന്മാരും വിശ്വസ്തന്മാരുമായ രണ്ടു പേരെ വിട്ടുതരാമോ?" എന്ന് ഉൽകണ്ഠയോടേ ചോദിച്ചു.

"അതു ഞാൻ വ്യാരിച്ചാൽ സാദിക്കും". എന്നു പറഞ്ഞു വൃദ്ധൻ പുറത്തിറങ്ങിപ്പോയി സുകുമാരിയുടെ യാത്രാസമയം ആളുകളെ തയ്യാറാക്കിക്കൊണ്ടു വന്നേല്പിച്ചു. "ഇവർ ചീവനെക്കളഞ്ഞും കുഞ്ഞിനെ രക്ഷിച്ചോളും" എന്നു പറഞ്ഞു വണങ്ങി നിന്നു.

സുകു:—നിങ്ങൾ ചെയ്ത ഈ ഉപകാരം ഞാൻ ഒരിക്കലും മറക്കില്ല. പോയി വരട്ടെ.

സുകുമാരി നല്ലപോലെ ഈശ്വരധ്യാനം ചെയ്തശേഷം പുറത്തു വന്ന് പിതാവിന്റെ മുറിയിൽ ചെന്നു സാഷ്ടാംഗംനമസ്കരിച്ചു യാത്ര പറഞ്ഞു.

"കുറച്ചുകാലത്തേയ്ക്കു നീ നിന്റെ മാതൃസഹോദരിയും ഒന്നിച്ചു പാർക്കുക. ഞാൻ കത്തയച്ചിട്ട് ഇങ്ങോട്ടു വന്നാൽ മതി. വണ്ടി തയ്യാറുണ്ടല്ലൊ" എന്ന് യാതൊരു കലുക്കമോ ലവലേശം ആർദ്രതയോ ഇല്ലാത്ത മൊഴിയാണു മറുപടി കിട്ടിയത്.

———

അദ്ധ്യായം ൧൩.

"തൊണ്ടയിൽ മുഴയില്ലാതുള്ളൊരു വർഗ്ഗത്തോടു
ചെണ്ടക്കാരല്ലാതാരാൻ നേരൊക്കെച്ചൊല്ലീടുമോ?"

നീലോല്പലം ദേഹസുഖാർത്ഥം പുഴവക്കത്തു താമസമാക്കി. ഒരു ദിവസം അകാരണമായി "കുറച്ചുകാലത്തേയ്ക്കു നിങ്ങൾ ഇവിടെനിന്നും മാറി താമസിക്കണം" എന്നു രണദേവനോട് അവൾ പറഞ്ഞു.

"പെട്ടെന്നിങ്ങനെ ബുദ്ധി ഭേദിക്കാനുണ്ടായ കാരണം?" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ജനലിന്റെ നേക്കു നോക്കിയപ്പോൾ കുറേ ദൂരെയായി കശ്മലസിംഹൻ ലാത്തുന്നതു രണദേവൻ കണ്ടു. "ഞാൻ കുറച്ചു നടന്നിട്ടുവരാം" എന്നു പറഞ്ഞു പെട്ടെന്നു സംഭാഷണം നിറുത്തി അയാൾ പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങി. കശ്മലസിംഹൻ രണദേവനഭിമുഖമായി വന്നു.

കശ്മ:—ഹേ, നിങ്ങൾ ഇവിടെയുള്ള വിവരം ഞാനറിഞ്ഞില്ലല്ലൊ? കണ്ടതു സന്തോഷായി. എന്തെല്ലാമാണു പുഷ്കരണിയിലെ വിശേഷങ്ങൾ. ചന്ദ്രസേനൻ കാശ്മീരത്തിലേയ്ക്കു പോയി; ഇല്ലേ? സുകുമാരിയേ പുറത്താക്കിയതിൽ പിന്നീട് അവിടത്തേ കാര്യ്യങ്ങൾ ഒക്കെ എങ്ങനെയിരിക്കുന്നു?

രണ:—അതിൽ പിന്നീടു പ്രഭുവിന്റെ വിശ്വസ്തനായ ഗോകുലദാസൻ സദാപി ഒരുമിച്ചാണിരിക്കുന്നത്. പ്രഭുവിലും വലുതായ ഒരു മാററം കാണ്മാനുണ്ട്.

കശ്മ:—ബാങ്കിൽനിന്നും വല്ലതും പുറത്തായോ?

രണ:—ആയി.

കശ്മ:—അതെങ്ങനെ?

രണ:—സുകുമാരിയുടെ അതിസാമർത്ഥ്യംകൊണ്ടു കണ്ടുപിടിച്ചതായിരിക്കണം. അതോ സുധീരകുമാരൻമൂലമോ എന്നു നിശ്ചയമില്ല. അദ്ദേഹം നമുക്കു വലവീശി നടക്കുകയല്ലേ? ആ ദ്രോഹിയുടെ വേല തന്നെയായിരിക്കണം. എന്നാലുംതന്നെ എന്താണ്? നമ്മെ ആരു സംശയിക്കും?

കശ്മ:—ഹേ! നിങ്ങളുടെ അവിവേകവും അജാഗ്രതയും കൊണ്ടു കളിപ്പെട്ടു എന്നാണു തോന്നുന്നത്. ആകപ്പാടേ കുഴപ്പത്തിലാക്കിയാ

യിരിക്കും. ആ കേസു മുറയ്ക്കു നടന്നുകൊണ്ടുതന്നേയിരിക്കും. ചങ്ങല കാലിൽ കയറി എന്നുറച്ചുകൊള്ളു.

രണ:—ഏതായലും ആ ശനി പുഷ്കരണിയിൽ നിന്നും പോയതു നമ്മുടെ മഹാഭാഗ്യംതന്നെ. അതിലേയ്ക്കു ഞാൻ എന്തു പണിപ്പെട്ടു എന്നു നിങ്ങൾക്കറിയാമോ? ആ പെൺകുട്ടി മഹാ ബുദ്ധിശാലിനിയാണെന്നുള്ളതിനു തക്കമില്ല. പ്രഭു സാരമില്ല. പുത്രി സമീപത്തില്ലാതിരുന്നാൽ അയാളുടെ കാൎയ്യം മോശത്തിലാണു്.

കശ്മല:—ഒക്കെ ശരിതന്നെ. എങ്കിലും ചില കാൎയ്യങ്ങളിൽ നിങ്ങൾ ബുദ്ധിശൂന്യത നന്നാ പ്രദൎശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

രണ:—അവളൊരു സ്ത്രീതന്നല്ലൊ. ഇത്ര വളരെ ഭയപ്പെടാനെന്താ കാൎയ്യമുള്ളതു്?

കശ്മ:—പക്ഷെ അവൾക്കു് ഒരു സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ മന്ത്രിയായിരിക്കുന്നതിനുള്ള ഗാംഭീൎയ്യവും ബുദ്ധിശക്തിയും പ്രാഗത്ഭ്യവുമുണ്ടു്. നമ്മുടെ പതനത്തിന് അവൾ തന്നേ ഒരു കോടാലിയായിത്തീരും. ഞാൻ പറയുന്നതു് ഇപ്പോൾ നിസ്സാരമായിത്തോന്നിയേയ്ക്കാം. എന്നാൽ—

രണ:—നീലോല്പലത്തിന്റെ വൎത്തമാനത്തിൽ നിന്നും പലേ രഹസ്യങ്ങളും സുകുമാരി കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

കശ്മ:—കഷ്ടം! ആ സ്ത്രീക്കു കുറച്ചു വിവരമുണ്ടെന്നല്ലേ ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നതു്.

രണ:—ഞാൻ പല പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞിട്ടും അനുസരിച്ചില്ല.

കശ്മ:—എന്നാൽ ആദ്യമായി അവർതന്നേ അപകടത്തിൽ ചാടട്ടെ. ഞാനിവിടെ ഉള്ള വിവരം അവക്കറിയാമോ? നമ്മുടെ ഗതാഗതങ്ങളെപ്പററിയെങ്കിലും അവരോടു വിട്ടു പറയരുതേ. അവർ ഭവിഷ്യത്തുകൾ ഓക്കാതെ പ്രഭുവിനോടു സത്യംപറയാൻ പുറപ്പെടാനും മതി.

രണ:—[മതിമറന്നു്] സത്യം പറകയൊ? നിശ്ചയമായും അത്ര വിഡ്ഢിത്തം കാട്ടുകയില്ലെന്നു തോന്നുന്നു. അന്നു പ്രമാണങ്ങൾ ഒക്കെ വായിച്ചുനോക്കിയതിൽ പിന്നീടു് അവൾക്കു് അശേഷം മനസ്സുഖമില്ല. ഇതേവരെ സകല കാൎയ്യവും അവരുടെ അറിവോടും സഹകരണത്തോടും കൂടി നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇനി ഒക്കെ അവരിൽനിന്നും മറച്ചുവയ്ക്കേണ്ടതായി വന്നിരിക്കുന്നു.

കശ്മ:—കാൎയ്യങ്ങളുടെ ഗൗരവം ഓക്കാതെ വല്ലതും പറഞ്ഞാൽ നാം വട്ടത്തിലാവില്ലേ?

രണ:—ആരും ഒന്നും പുറത്തുപറയാൻ ധൈര്യപ്പെടാത്തവിധത്തിൽ ഒക്കെ പറ്റിച്ചു വച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഞാൻ പ്രഭുവിനോടു ചിലതൊക്കെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. മകളുടെ മാനം വിചാരിച്ചു് അദ്ദേഹം ഒന്നിലും പ്രവേശിക്കില്ല.

കശ്മ:—കാര്യം ഒക്കെ ഭംഗിയാക്കി. പക്ഷെ അവിടെയാണു് അബദ്ധം കാട്ടിയതു്.

രണ:—അപ്പോൾ ആ വിദ്യ എടുക്കാനേ അവിടെ തരമുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. വേറേ വഴിയൊന്നും തെളിഞ്ഞു കണ്ടില്ല. ഒന്നാമതായി താക്കോൽക്കൂട്ടം കരസ്ഥമാക്കി. അന്നാർക്കുംതന്നേ സംശയമുണ്ടായില്ല.

കശ്മ:—നിങ്ങൾ കാട്ടിയതു കുറെ സാഹസംതന്നെ. എന്നു ഞാൻ ഒന്നുപോലെ പത്തുപ്രാവശ്യം പറയും. സുകുമാരിയുടെ ശക്തിയും സ്വഭാവവും നിങ്ങൾ തീരെ മനസ്സിലാക്കീട്ടില്ല.

രണ:—അങ്ങനെ അവൾ നമുക്കെതിരായി നില്ക്കുമോ? എന്നാൽ അവളുടെ കഥ...........

കശ്മ:—ഇതൊക്കെ ഭീരുക്കളുടെ സമ്പ്രദായമാണു്. ആട്ടെ. ആ കുട്ടി ഇപ്പോൾ എവിടെ?

രണ:—അവളുടെ മാതൃഗൃഹത്തിൽ പാർക്കുന്നു.

കശ്മ:—തനിക്കു് അവളുടെ നേർക്കു് അനുകമ്പ തോന്നുന്നുണ്ടോ?

രണ:—എനിക്കോ? ഒരു കമ്പവുമില്ല. പണമില്ലാഞ്ഞാൽ നമ്മുടെ ഭാവി വളരെ ശോചനീയമാണു്. കുറെ ഏറെ രൂപാ വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതെങ്ങനെയും തട്ടണം. നീലോല്പലത്തിന്റെ ചെലവിനു പ്രഭു ഇപ്പോൾ രൂപ അയയ്ക്കാറില്ല.

കശ്മ:—എനിക്കൊക്കെ മനസ്സിലായി. നിങ്ങൾ പ്രമാണത്തിന്റെ കാര്യം പറയേണ്ടിയില്ലായിരുന്നു. പ്രഭുവിനു പ്രായാധിക്യംകൊണ്ടു യാതൊരു കുഴപ്പവും ഓർമ്മശക്തിക്കുണ്ടായിട്ടില്ല. വല്ലവിധവും ഈ വൃദ്ധൻ എവിടെയെങ്കിലും തട്ടിവീണു മരിക്കുന്നതായിരുന്നാൽ ഹാ! എന്തു രസമുണ്ടു്?

കശ്മലൻ പലേ കൃത്രിമോപായങ്ങൾക്കിടയിൽ രണദേവന്റെ നിസ്സഹായത കണ്ടു സഹതാപത്തോടുകൂടെ:—"നിങ്ങൾക്കു കുണ്ഠിതം വേണ്ടാ. പ്രഭുവിന്റെ സൂത്രങ്ങളൊക്കെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രിക്കു ദോഷമായിട്ടു ഭവിക്കുകയേ ഉള്ളു."

രണ:—ഞാൻ ഇനി എന്തുചെയ്യണം? പറയുന്നതുപോലെ പ്ര വൎത്തിക്കാം. എനിക്കു മനോധൎമ്മം കുറവാണ്. നീലോല്പലം പുഴവക്കത്തു താമസമാക്കിയതിൽ ഭൃത്യവൎഗ്ഗങ്ങൾക്കു വളരെ ആശ്വാസമുണ്ട്.

കശ്മ:—കാശ്മീരത്തുനിന്നു വല്ല വാൎത്തകളും അറിഞ്ഞോ?

രണ:—വിശേഷിച്ചൊന്നും അറിഞ്ഞില്ല. അബദ്ധം കാട്ടിയെങ്കിലും സുകുമാരിയെ ആണു ബലമായി സംശയിച്ചിരിക്കുന്നത്. ആ സംശയം ദീർഘത്തിൽ നിലനിൽക്കുമോ എന്നാണ് ആലോചിക്കേണ്ടത്. കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ പുറത്താകുന്നതിനു മുമ്പു ധാരാളം പണം തട്ടിച്ചുകൊണ്ടു കടക്കണം. പുഷ്കരണിയിൽ അടുത്ത കാലത്തു സുകുമാരി സകല ഏർപ്പാടുകളും അതിഗൂഢമായിട്ടാണു നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. അവൾക്കേ എല്ലാം അറിയാവു. നീലോല്പലത്തിന് ഒരു രൂപവുമില്ല. ഹാ! ഇപ്പോൾ നമുക്ക് ഒരു നല്ല പന്തുണ്ടു വീഴുന്ന കാലമാണ്.

രണ:—സകല കാൎയ്യങ്ങൾക്കും ഇത്ര വളരെ ഗോപനമുള്ളതിനാൽ ധനത്തിന്റെ ഉല്പത്തിസ്ഥാനം ശുദ്ധമുള്ളതല്ല എന്നു വ്യക്തമാകുന്നുണ്ട്.

കശ്മ:—സുകുമാരി നമ്മുടെ എതിരാളിയായിരിക്കുന്നതിനാൽ അവൾ എങ്ങനെയും ഇവിടെ വന്നുചേരും; തൎക്കമില്ല. വിശേഷിച്ചും ഇത്ര ബുദ്ധിസാമൎത്ഥ്യമുള്ള പുത്രിയുടെ വേൎപാട് അദ്ദേഹം അധികനാൾ സഹിക്കില്ല.

രണ:—[നിസ്സാരമായി] ഇനി ഒന്നും സാരമില്ല.

കശ്മ:—അതെന്താ?

രണ:—നമുക്കു വിപരീതമായി ഒന്നിനും അവൾ പുറപ്പെടുകയില്ല.

കശ്മലൻ അത്ഭുതരസത്തോടേ രണദേവന്റെ നേക്കു നോക്കിയതല്ലാതെ ആദ്യം ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. "താൻ കടന്നു കയറി സ്ത്രീകളേ വിശ്വസിക്കുന്നതു ആപൽകരമാണ്. അവൾ നല്ല ഊൎജ്ജസ്വലയാണ്. അവൾക്കനേരൂപനായ ഒരു ബന്ധുവുമുണ്ട്. അതു താൻ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല." എന്നു സംഭാഷണം തുടൎന്നു.

രണ:—ഇല്ല. അതിനെന്താണ്?

കശ്മ:—സുകുമാരിയുടെ ജീവനേ ഹനിക്കുന്നതിനു തുല്യമാണ് ആ കാട്ടുംപുറത്തുള്ള താമസം. അത് അവൾക്കത്ര സ്പൃഹണീയമായിരിക്കാൻ തരമില്ല.

രണദേവൻ ദീർഘനിശ്വാസം ചെയ്തിട്ട് അധോമുഖനായി നിന്നു.

കശ്മ:—നമ്മുടെ അഭിലാഷം സാധിക്കണമെങ്കിൽ പ്രഭുവിന്റെ വലത്തുകൈയായ സുകുമാരിയെ വധിക്കണം. അല്ലാതെ തരമില്ല.

രണ:—ഞാൻ എല്ലാവരെയും പരസ്പരം ഛിദ്രിപ്പിച്ചുവല്ലൊ. ഇനി വലിയ ആപത്തൊന്നും നേരിടില്ല. ഞാൻ കുറച്ചുകാലത്തേയ്ക്കു കൂട്ടത്തിൽനിന്നു മാറിത്താമസിക്കണമെന്നു നീലോല്പലം ആവശ്യപ്പെട്ടതിനു കാരണമെന്തായിരിക്കും?

കശ്മ:—ആവോ? സ്ത്രീബുദ്ധിയല്ലേ? ചാപല്യവും ഭീരുത്വവും കൂടുമല്ലൊ. ഏതായാലും സുകുമാരിയുടെ ജീവിതം സങ്കടകരമായിത്തീന്നു. ഇനി താമസിക്കാതെ നമ്മുടെ ഉദ്ദേശ്യം ഫലിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കണം. നീലോല്പലം ഇപ്പോൾ തത്വജ്ഞാനിയായിത്തീന്നു; ഇല്ലേ? ഈ കൃത്യം നടത്താഞ്ഞാൽ ഉണ്ടാകുന്ന വിപത്തിനെക്കാൾ വലുതാണോ മററൊക്കെയും.

രണ:—അവക്ക് അതൊട്ടും രസമല്ല.

കശ്മ:—നമ്മുടെ രക്ഷയ്ക്ക് ഈ ഒരു മാർഗ്ഗമേ ഉള്ളൂ. അത്രയ്ക്കു തകരാറുകൾ നിങ്ങൾ രണ്ടാളും കൂടി ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. നീലോല്പലം തന്നെച്ചുററിക്കും. അതിനു സംശയമില്ല. അവനവന്റെ ഭാര്യയായിരുന്നാൽ തന്നെയും പറയാവുന്നവയല്ലാതെ എല്ലാം തുറന്നു വിട്ടുകൊടുത്താൽ പിന്നെ അവർ നമ്മെ വകവയ്ക്കുമോ? ഇവററയുടെ നിറം മാറുന്നത് എപ്പോഴാണെന്ന് ആക്കും ഗണിക്കാൻ തരമില്ല.

ഈ അത്ഥഗർഭമായ അഭിപ്രായം കേട്ട രണദേവൻ ഒന്നു ഞെട്ടി. "എനിക്ക് അവരിൽ പ്രത്യേക പ്രതിപത്തിക്കു കാര്യമൊന്നുമില്ല" എന്നു നമ്രമുഖനായി നിന്നുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

കശ്മ:—തുമ്പില്ലാതെ പണം വാരി വിതറുന്നതുകൊണ്ട് എല്ലാവരും തൽക്കാലം സ്തുതിക്കും. സുകുമാരിക്കു നീലോല്പലത്തിന്റെ യഥാത്ഥസ്വഭാവം മനസ്സിലായതിനാൽ അവരെ ഭത്സിക്കുന്നു.

രണ:—അപ്പോൾ നമ്മേ കാലപാശം ചുററിക്കഴിഞ്ഞു എന്നു തന്നേ വിചാരിക്കാം. ഇല്ലേ?

കശ്മ:—സുകുമാരി സ്വതന്ത്രയും ധീരയുമാണ്. ആ ശുഷ്കബുദ്ധിയായ വൃദ്ധയുമൊന്നിച്ച് ഒരു മാസം തികച്ചു താമസിക്കുകയുണ്ടാവില്ല. സുകുമാരി സകല സംഗതിയും ഒരിക്കൽ പുറത്തു പറയും. അത് ഇന്നോ അല്ല പത്തു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞിട്ടോ? നാം സദാ ആ മുഹൂത്തം

പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നുകൊള്ളുകയേ വേണ്ടൂ. അവരം ഇപ്പോൾ മന സാ ഓരോ മാൎഗ്ഗങ്ങരം ആലോചിച്ചുറയ്ക്കുകയാണ്. സാധാരണ സ്ത്രീകളെപ്പോലെ മൂലയിൽ കുത്തിയിരുന്നു കരയുകയായിരിക്കയില്ല.

"പിന്നെ എന്താണു വേണ്ടതു്?" എന്നു പറഞ്ഞതോടുകൂടി രണദേവനു പെട്ടെന്ന് ഒരു മുഖപ്രസന്നതയുണ്ടായി.

കശ്മലനു കാൎയ്യം മനസ്സിലായി: എങ്കിലും ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. നീലോല്പലത്തിനെ അയാൾക്കു തീരെ വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ആത്മരക്ഷയ്ക്കുള്ള സമയം വരുമ്പോൾ അവരം എല്ലാവരെയും വിട്ടുകൊടുക്കുമെന്ന് ഇയാൾ തീൎച്ചപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. "നീലോല്പലം ഇപ്പോഴും തൻെറ ബന്ധുവാണ് ഇല്ലേ?" എന്നു പുച്ഛരസത്തോടെ ചോദിച്ചു. "പലരും അവരുടെ ഗുണാതിശയങ്ങളെപ്പററി വൎണ്ണിച്ചുകേൾക്കാറുണ്ടു്. നിങ്ങരം ഭാഗ്യവാൻതന്നെ."

രണ:—അതേ അവർ ഗുണവതിതന്നെ. അവരുടെ പരിചയം നമ്മൾക്കില്ലാണ്ടിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കുമായിരുന്നു എന്നു ചിന്തിച്ചുനോക്കുക. നമ്മെ സഹായിക്കുന്നതിന് അവർ സദാ ഒരുക്കമാണ്.

അദ്ധ്യായം ൧൪.

"വ്യാകുലംകളകനീ കഥഞ്ചിദവ
മേഘവാർകുഴലി നിജ കായം."

സുകുമാരി പത്തു മണിയോടുകൂടി വൃദ്ധൻ സഹായത്തിന്നയച്ചു കൊടുത്ത രണ്ടു യുവാക്കന്മാരും ദാസിമാരും ഒരുമിച്ചു പിതൃഗൃഹത്തിൽ നിന്നു പിരിഞ്ഞുപോയി. കാലം വസന്തമായിരുന്നു. പാൎശ്വത്തിൽ നിന്നു വീശുന്ന ശീതക്കാററു ശമിച്ചു. മന്ദമാരുതൻ പൂത്തുതളിൎത്തുനില്ക്കുന്ന വൃക്ഷലതാദികളിൽ കളിയാടി. അവൎക്കു കടന്നുപോകേണ്ടിയിരുന്ന ചെറിയ വനത്തിനുള്ളിൽ പുഷ്പങ്ങളും ഫലങ്ങളും സമൃദ്ധിയായിരുന്നു. ആകാശമണ്ഡലത്തിലെങ്ങും വ്യാപിച്ചിരുന്ന പരിമളത്തിന്റെ ലഹരിപിടിച്ചു ചെറുപക്ഷികൾ വൃക്ഷശാഖകളിലിരുന്നു മധുരഗാനം തുടങ്ങി. സുകുമാരിയും കൂട്ടരും പകുതി ദൂരം ചെന്നപ്പോൾ വനത്തിൻെറ

പൂർവ്വഭാഗത്തുനിന്നും ഒരിളക്കമുണ്ടായി. ധീരോദാത്തയായ ആ യുവതീരത്നത്തിന്റെ ഹൃദയം ഭയാവേശത്താൽ തുടിച്ചു. വാഹനങ്ങളുടെ ഗതിക്കു വേഗം കൂട്ടാൻ അവൾ ആജ്ഞാപിച്ചു. അതിനിടയ്ക്കു് അതിഭയംകരമായ ഒരു ഗർജ്ജനം കേട്ടു് എതിലേയാണു പോകേണ്ടതെന്നു് ഒരു രൂപവുമില്ലാതെ അവർ വാഹനങ്ങൾ നിറുത്തി. ദാസിമാർ ഭയവിഹ്വലകളായി വിറച്ചു തുടങ്ങി. സഹചരന്മാർ അവരെ സാന്ത്വനവചനങ്ങളാൽ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. അവർ രണ്ടാളും മുൻപും പിൻപുമായി വീണ്ടും യാത്ര തുടൎന്നു. അവരെ ആവരണം ചെയ്തിരുന്ന ആ വനത്തിന്റെ അന്തർഭാഗത്തിൽ പല ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളും സമ്മേളിയായിട്ടുണ്ടു്. ഒരു ഇല ഇളകിയാലും അവൎക്കു ഭീതി തോന്നിത്തുടങ്ങി. അനുചരന്മാർ തോക്കുകൾ കൈയിൽ എടുത്തു നാലുപുറവും വളരെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. അല്പനേരത്തേയ്ക്കു് ഇവരുടെ വണ്ടികളുടെയും കുതിരക്കുളമ്പിന്റെയും ശബ്ദമല്ലാതെ മറെറാന്നും കേൾപ്പാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. പെട്ടെന്നു് ഒന്നു രണ്ടു ഗർജ്ജനവും വനത്തിനുള്ളിൽ ചെടികളുടെയും മററും വലിയ ഇളക്കവും ഉണ്ടായതോടുകൂടി ഒരു വ്യാഘ്രം പുറത്തേയ്ക്കു കുതിച്ചു മുമ്പിൽ പോകുന്ന യുവാവിന്റെ നേൎക്കു ചാടിപ്പാഞ്ഞു. ഉടൻതന്നെ ഒരു വെടിതീരുന്ന ശബ്ദവും കേട്ടു. ദാസിമാർ മുറവിളി തുടങ്ങി. വണ്ടിക്കാളകൾ വിരണ്ടു് ഓട്ടമായി. കുതിരയിൽ സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന യുവാവിനെ വ്യാഘ്രം വലിച്ചിഴച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നതു സുകുമാരി കണ്ടു് അവളുടെയും ധൈര്യം ക്ഷയിച്ചു. അതിഭയങ്കരമായ ആ കാഴ്ചയാൽ അവൾ സ്തംഭിച്ചു. വീണ്ടും വെടി ഒന്നു കൂടി തീൎന്നു. വ്യാഘ്രത്തിനു് ഒന്നുരണ്ടു മുറിവേററു എന്നല്ലാതെ അതു നിലംപതിച്ചില്ല. മരണവേദനയോടുകൂടി ആ ദുഷ്ടമൃഗം രണ്ടാമനേയും എതിൎത്തു. അശ്വങ്ങൾ രണ്ടും ഭയത്തോടെ രക്ഷാമാൎഗ്ഗം നോക്കിക്കുതിച്ചു. വ്യാഘ്രം ഒരു ചാട്ടത്തിനു് അവനെയും അധഃപതിപ്പിച്ചു. ഈ ബഹളത്തിനിടയിൽ ഒരു വെടി കൂടെ തീൎന്നു. വ്യാഘ്രവും താഴത്തു വീണു. അപ്പോൾ മൂന്നുപേർ അതിന്റെ നേൎക്കു കുതിര ഓടിച്ചു വന്നു. സുകുമാരിയുടെ വണ്ടി അവർ പിടിച്ചുനിറുത്തി. അനന്തരം അതിസുന്ദരനും ഗംഭീരനും ആയ ഒരു യുവാവു് സുകുമാരിയുടെ മുമ്പിൽ വന്നു് ആദരത്തോടേ:—"ഭവതിയുടെ ഒന്നിച്ചു വന്ന രണ്ടാൾക്കും ജീവാപായം വരുകയില്ല. എന്നാൽ ഒന്നു രണ്ടുമാസങ്ങൾ ചികിത്സ ചെയ്യേണ്ടിവരും. ഞാൻ അവരേ മഞ്ചൽ വരുത്തി ആശുപത്രിയിലേയ്ക്കയച്ചുകൊള്ളാം. സന്ധ്യയ്ക്കു മുമ്പു നാം ഈ പ്രദേശം കടക്കണം. ഇത്ര ധൈര്യസമേതം ഇതിലേ യാത്രയ്ക്കൊരുമ്പെട്ടതെന്താണു്? ഭവതി ആരാണു്?

സുകു:—ഇവിടങ്ങളിൽ കള്ളന്മാരുടെ ശല്യവുമുണ്ടോ?

യുവാ:—ഇപ്പോൾ ഞാൻ ഒന്നും പറയുന്നില്ല. ഭവതിയെ വേണ്ട വിധം രക്ഷിച്ചിട്ട പിന്നീട് എല്ലാം അറിയിച്ചുകൊള്ളാം. എവിടെയ്ക്കാണു നിങ്ങൾക്കു പോകേണ്ടത്?

സുകുമാരിയെ പലവിധമായ ശങ്കകളും പീഡിപ്പിച്ചു. "ഇയാളാരാണ് സത്യം പറഞ്ഞാലുള്ള അവസ്ഥ എന്ത്? ഭോഷ്ക പറഞ്ഞാലുണ്ടാകാവുന്ന ഭവിഷ്യത്തെന്ത്?" ഇങ്ങനെ ചിന്തിച്ച് അവൾ ഒന്നും തീർച്ചയില്ലാതെ ഈ യുവാവിനേ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വീക്ഷിച്ചു.

യുവാ:—ഭവതി എന്താലോചിക്കുന്നു. എന്നോട് എന്തു പറയേണ്ടു എന്നാണ്; ഇല്ലേ? സത്യം പറയാഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾക്കു ചുററാണ്. ഞാനാരെന്നറിയാത്തതുകൊണ്ടാണെങ്കിൽ അത് ആദ്യമേ അറിയിച്ചേയ്ക്കാം. ഞാൻ ഉദയപുരി രാജകുമാരനാണ്. ഇവിടെ ഒന്നരണ്ടു ദിവസമായി വേട്ടയ്ക്കു താമസിക്കുകയാണ്. എന്നാൽ നിങ്ങളുടെ ദൈവാധീനത്തിൻെറ തികവുകൊണ്ടു ഞങ്ങളുമായി സന്ധിച്ചു എന്നേ ഞാൻ പറയുന്നുള്ളു. ഇല്ലെങ്കിൽ സൂര്യ്യാസ്തമയം ഏതുവിധവും നിങ്ങളുടെ ജീവനോടൊപ്പമായിരുന്നേനേ. ഈ വണ്ടിക്കാർ സ്വന്തമാണോ? എന്തപകടമാണു പററിയത്? വഴിതെററിച്ചതോ അല്ല തെററിയതോ? സത്യം പറക.

സുകുമാരിക്ക് എന്നിട്ടും സംശയനിവൃത്തി വന്നില്ല.

യുവാ:—നിങ്ങളേ ഈ അനാഥസ്ഥിതിയിൽ കണ്ടിട്ടു പോകുന്നതിനു രാജധമ്മം അനുവദിക്കുന്നില്ല. (വിചാരം) കഷ്ടം! ദുർഗ്ഗയായ ഈ തരുണീരത്നം ഏതു കുടുംബത്തെയാണ് അലംകരിക്കുന്നത്. ഇവളുടെ നിസ്സഹായത എത്രയോ ദുസ്സഹമായിരിക്കുന്നു. ഇവൾക്ക് ആരും സഹായമില്ലേ? കൂടെ രണ്ടു ദാസിമാരുണ്ടല്ലൊ. ഇവർ ആരായിരിക്കാം?

സുകു:—(വളരെ വിനയത്തോടെ) അങ്ങ് ആരുതന്നെ ആയിരുന്നാലും എനിക്കു ചെയ്ത രക്ഷമൂലം ഞാൻ അങ്ങേ അടിമയായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. ഇതിലധികം ആപത്ത് ഇനി ഒരാൾക്കുണ്ടാകാനില്ല. അതിനാൽ അങ്ങു പറഞ്ഞതു സത്യമായിരുന്നാലും അസത്യമായിരുന്നാലും ഞാൻ എൻെറ യഥാർത്ഥസ്ഥിതി ഇവിടെ ധരിപ്പിക്കുന്നതിന് ഒട്ടും മടിക്കുന്നില്ല. സർവ്വാന്തര്യ്യാമിയായ ജഗദീശ്വരൻ എന്നെ രക്ഷിക്കട്ടെ. എനിക്കു ഹംസപുരിക്കടുത്തുള്ള ഒരു ഗ്രാമത്തിലാണു പോകേണ്ടത്. ഇതിലേ വണ്ടിക്കാർ വണ്ടി തെളിച്ചതു ചതിപ്രയോഗഫലമായിരിക്കാം. എങ്കിലും അവിടുന്ന് എനിക്കു രക്ഷ ചെയ്തല്ലൊ. ഇനി എന്താണു വേണ്ടത്? ആജ്ഞപ്രകാരം ചെയ്യാം.

യുവാവ്:—ഭവതി ആശ്വസിക്കുക. ഞാൻ നിങ്ങളെ ഹംസപുരിയിൽ കൊണ്ടുചെന്നാക്കിത്തരാം പിന്നെ....................

സുകു:—പിന്നെ ആയാസം വഴിതെററിക്കില്ല. ബാക്കി വഴി എനിക്കു നിശ്ചയമുണ്ട്.

"നാം യാത്രതുടരുന്നതിനുമുമ്പായി ഞാൻ പോയി മുറിവേററുകിടക്കുന്നവരേ വേണ്ടവിധം ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതിന് ഏർപ്പാടുചെയ്തു് അവരെ അവിടെനിന്നും അയച്ചിട്ടു വരാം. അവരെപ്പററി ഒരുവിധമായ ക്ലേശവും വേണ്ട" എന്നു പറഞ്ഞു യുവാവ് അവിടെനിന്നും പോയി. അരമണിക്കൂറിനകം വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ എല്ലാം ചെയ്തിട്ട് അദ്ദേഹം സുകുമാരിയുടെ അടുക്കലെത്തി. സുകുമാരിയോ ഇതെന്തൊ ജാലമാണെന്നറിയാതെ വിഷമിക്കുകയായിരുന്നു. ഏകദേശം സായാഹ്നമായതോടുകൂടി അവർ റോട്ടിലെത്തി. വഴിയരുകിൽ അംഗഹാനിഭവിച്ച ചില യാചകന്മാർ കുത്തിയിരുന്ന് ഇരക്കുന്നതുകണ്ടു. നമ്മുടെ കഥാനായിക ജീവകാരുണ്യാതിരേകത്താൽ ഒരാൾക്കു രണ്ടുറുപ്പിക ഇട്ടുകൊടുത്തു. ആ യുവാവും സുകുമാരിയുടെ സൽപ്രവൃത്തിയെ അനുകരിച്ചു. തത്സമയം ആ യുവാവിൻെറ കുതിര എന്തോകണ്ട് ഒന്നു തുള്ളിച്ചാടി. അപ്പോൾ ഈ യാചകൻ കൈയിലിരുന്ന സഞ്ചി തുറന്ന് ഉറുപ്പിക ഇട്ടുകെട്ടുകയായിരുന്നു. സുകുമാരിയും എങ്ങനെയോ ഈ സഞ്ചിക്കുള്ളിൽ ഒരംഗുലീയം കിടന്നു തിളങ്ങുന്നതുകണ്ടു. കുതിര വിരണ്ടതും ഇതിൻെറ തിളക്കം കണ്ടായിരിക്കാം. സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയവും ഇതുകണ്ടു തുടിച്ചു: മുഖപ്രസാദം കുറെക്കൂടി മങ്ങി: ദീർഘമായ ഒരു നിശ്വാസം ബഹിർഗ്ഗമിച്ചു.

യുവാ:—ഭവതി എന്താണു പെട്ടെന്നു കൂടുതൽ അസ്വാസ്ഥ്യലക്ഷണം കാണിച്ചതു്? സഞ്ചാരക്ലേശം അധികരിക്കുന്നുണ്ടോ? വിശ്രമിക്കണമെന്നുണ്ടായിരിക്കും; ഇല്ലേ?

"ഇല്ല വേഗം സത്രത്തിലെത്തിയാൽ മതി." എന്നു ത്വരയോടേ പറഞ്ഞു സുകുമാരി ചിന്താസാഗരത്തിൽ മുഴുകി. "ഇതു് എൻെറ മോതിരത്തോട് അത്യന്തം സാമ്യമുള്ള ഒന്നായി കാണുന്നല്ലൊ? ഈ യാചകൻ ആരോ? അതോ മോഷ്ടാവിൻെറ വ്യാജവേഷമോ? ഇതിൽ എന്തൊ കള്ളമുണ്ട്? ഈ യുവാവിനെ എങ്ങനെ വിവരം ധരിപ്പിക്കാം? ഇവൻ ഇങ്ങനെ എന്തിനായി ഇവിടെ കുത്തിയിരിക്കുന്നു? പക്ഷെ, ഞാൻ തനിച്ചുവരുന്നുണ്ടെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടായിരിക്കാമോ? ഈ യുവാവിൻെറ ആകൃതിക്കും പ്രകൃതിക്കും തമ്മിൽ യോജിപ്പു കാണുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും ഇദ്ദേഹം രാജാവുതന്നെയാണോ?" എ

നിങ്ങനെ ആലോചിച്ചുംകൊണ്ട് "എന്നെ ഒന്ന വേഗത്തിൽ സത്രത്തിലാക്കി വേണ്ട ഏപ്പ്ലാടുകൾ ചെയ്തുതരണേ" എന്ന ദയനീയസ്വരത്തിലപേക്ഷിച്ചു. "ഭവതിക്ക് അശേഷം ഭീതി വേണ്ട. ഞാൻ ശരിയായ ഏപ്പ്ലാടുകൾ ചെയ്തുതരാം." എന്ന പറഞ്ഞുകൊണ്ടു യുവാവു വേഗം യാത്രചെയ്തു. ഏഴുമണിയോടുകൂടി അവർ സത്രത്തിലെത്തി. സത്രം എന്ന പേരല്ലാതെ അവിടം താമസത്തിനുപയുക്തമല്ലായിരുന്നു. മുറികൾക്ക ശരിയായ വാതലുകളും പൂട്ടും ഒന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇടിഞ്ഞുപൊളിഞ്ഞ ഒരു ശൂന്യസ്ഥലം. ഒരു മങ്ങിയ വെളിച്ചം ഒരു കോണിൽ കത്തിച്ചു വച്ചിട്ടുണ്ട്. സമീപത്തെങ്ങും ജനവാസം ഉള്ളതായി തോന്നിയില്ല. അവിടെ രാത്രി തങ്ങുന്നതു രക്ഷാകരമല്ലെന്ന സുകുമാരി നിശ്ചയിച്ചു. അവിടെനിന്നും ഒരുവിളിപ്പാടകലെ ഒരു ചെറിയ വീടിന്റെ ചിഹ്നംകണ്ടു. അതു സത്രംസൂക്ഷിപ്പുകാരനായ ഒരു ചെട്ടിയുടെ ഗൃഹമാണു്. അവിടെ ഈ യുവാവു ചെന്നു് എന്തൊക്കെയോ അയാളുടെ ചെവിയിൽ മന്ത്രിച്ചു്, ലുബ്ധനും ശുഷ്കബുദ്ധിയുമായ ആ ചെട്ടിയെ, ഇവരെക്കൂടി രാത്രി താമസിപ്പിക്കുന്നതിന്ന പറഞ്ഞു സമ്മതിപ്പിച്ചു. അവരെ അവിടെ രാത്രി താമസിപ്പിച്ചിട്ടു യുവാവും അനുചരന്മാരും സത്രത്തിൽ തങ്ങി. സുകുമാരി അശ്വങ്ങളെയും വാഹനങ്ങളെയും യഥാസ്ഥാനം നിറുത്തിച്ചിട്ടു് ഉള്ളിൽ കടന്ന ഉടനെ ചെട്ടി ചെയ്ത സൽക്കാരത്തിന്ന കൈയ്യും കണക്കമില്ലായിരുന്നു. ഇയാൾ അത്യുപചാരം ചെയ്തിട്ടും സുകുമാരിയുടെ അസ്വാസ്ഥ്യത്തിന്ന കുറവുണ്ടായില്ല. സുകുമാരി ഈ ചെട്ടിയാരോടുള്ള സംഭാഷണത്തിൽ അവിടെനിന്നും ആറുനാഴികയ്ക്കപ്പുറം വിജയമംഗലം എന്നൊരു ഗ്രാമമുണ്ടെന്നും വഴിയാത്രക്കാരിൽ ഭേദമായിട്ടുള്ളവർ ഒക്കെ അവിടെച്ചെന്നു് ഒന്നരണ്ടുദിവസം വിശ്രമിച്ചിട്ടേ പോകയുള്ളു എന്നും ഗ്രഹിച്ചു. നേരേയുള്ള രാജപാതയല്ലാതെ ഊടുവഴികൾ ഒന്നുമില്ലായിരുന്നു. സുകുമാരിക്കു് ഉറക്കം വന്നില്ല. ഇനിയും അപകടത്തിൽ ചാടാതെ ഉള്ള ജീവനോടുകൂടി ഇവിടെനിന്നും കടക്കണമെന്ന തീച്ചപ്പെടുത്തി. ദാസിമാരേ ധൈയ്യപ്പെടുത്തി പിൻവശത്തുള്ള വാതലിൽക്കൂടെ ആ രാത്രി സമയം ജീവരക്ഷാത്ഥം അവർ ഒളിച്ചോടിപ്പോയി.

ഏതോ ഒരു വലിയ ആപത്തിൽനിന്ന രക്ഷപ്പെട്ടു എന്നായിരുന്ന ഇവരുടെ വിചാരം. എല്ലാംകൊണ്ടും ഒരടിവയ്ക്കുവാൻ അവക്ക വഹിയാ. എന്നിട്ടും അവർ കാലുകൾ കുഴഞ്ഞു് ഉരുണ്ടുവീണും തപ്പിത്തടഞ്ഞും നടന്നു. "ആ ചെട്ടി സൂചിപ്പിച്ച ഗ്രാമം എവിടെയോ? ഇനി എത്രദൂരമുണ്ടു്? നേരേയുള്ള മാഗ്ഗമാണെങ്കിൽ വെളിച്ചമാകുന്നതിന്ന

മുമ്പു നമുക്കു മാതൃഗൃഹത്തിൽ എത്താം. നമ്മുടെ മാൎഗ്ഗം ഒക്കെ തെററിയാണു കാണുന്നതു്. ഈ യാത്രയേ സംബന്ധിച്ചു് ആ വൃദ്ധൻ പറഞ്ഞ മാതിരി ഒക്കെ ശത്രുക്കൾ മുൻകരുതലുകൾ ചെയ്തിരിക്കുന്നു! ഞാൻ ഇപ്പോൾ ചെട്ടിയുടെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നും നിങ്ങളെയുംകൊണ്ടു് ഓടിപ്പോന്നതു് എന്തുകൊണ്ടാണെന്നറിയാമോ? നിങ്ങൾ വഴിമദ്ധ്യേ സ്തുതിച്ച ആ യുവാവു കാഴ്ചയിൽ കുലീനനായിരുന്നാലും കള്ളന്മാരുടെ യജമാനനാണെന്നാണു് എൻെറ സംശയം. അയാളും നമ്മെ വഴി തിരിച്ചു് ആ യാചകന്മാർ ഇരുന്നു് ഇരക്കുന്നസ്ഥലത്തല്ലേ കൊണ്ടുവന്നു മുട്ടിച്ചതു്? അതെന്തുദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടിയായിരിക്കും? ഞാൻ ഗൗരവമേറിയ ഒരു വസ്തുത കണ്ടുപിടിച്ചു. എൻെറ മോതിരം ഞാൻ ആ ഉറുപ്പിക ഇട്ടുകൊടുത്ത യാചകൻെറ സഞ്ചിക്കുള്ളിൽ കണ്ടു. ഇവരൊക്കെ ഒന്നാണെന്നു് അപ്പോൾ എനിക്കു ശങ്കതുടങ്ങി. മോതിരം എൻേറതുതന്നെ; അതിനു യാതൊരു തൎക്കവുമില്ല. അതുകൊണ്ടു പെട്ടെന്നു് എൻെറ ഭാവം പകൎന്നു. അയാൾ അതറിയാതിരിപ്പാൻ ഞാൻ വേഗം മുഖം തിരിച്ചുകളഞ്ഞു. ഇനി ഏതുപ്രകാരത്തിലാണോ ഈ വക ദുൎഘടങ്ങളിൽനിന്നും നാം തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കേണ്ടതു്? ആ സത്രത്തിലേ വൃത്തിഹീനതകണ്ടു വേറേ സ്ഥലം അടുത്തുണ്ടോ എന്നു ഞാൻ ചോദിച്ചില്ലേ? ആ ചെട്ടി ആദ്യമായി വൈമനസ്യം കാട്ടി. ഈ യുവാവു് എന്തോ ചെവിയിൽ മന്ത്രിച്ചതോടുകൂടി അവൻ അത്യുപചാരം കാട്ടിയില്ലേ? അതു് എൻെറ ശങ്കയേ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു. അതാണു പെട്ടെന്നു് അവിടെനിന്നു നാം തിരിക്കാനുണ്ടായ കാരണം. അയാൾ ചെവിയിൽ മന്ത്രം ഓതിയതു് നമ്മെ നിഗ്രഹിക്കാനോ അനുഗ്രഹിക്കാനോ എന്നു് എനിക്കു തീൎച്ചപറയാൻ നിവൃത്തിയില്ല. നാം രക്ഷയായി വിചാരിക്കുന്ന ചില കാൎയ്യങ്ങൾ എന്തുമാത്രം ആപത്തിനാൽ ചൂഴപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു നോക്കുക. ഒന്നും മുൻകൂട്ടി നിൎണ്ണയിക്കാൻ തരമില്ല." ഇപ്രകാരം, ചോദ്യംകൊണ്ടു ബുദ്ധിമുട്ടിക്കയില്ലെന്നു ശപഥംചെയ്തിട്ടുള്ള ദാസിമാരോടു സുകുമാരി സ്വയം പറഞ്ഞു.

ദാസിമാർ സംഭ്രാന്തചിത്തരായി ഭവിച്ചു. ഭയവും വിഷാദവും നിമിത്തം സംസാരിക്കാൻ അവൎക്കു വയ്യാണ്ടായി. ഇവർ മൂന്നാളും വിശപ്പും ദാഹവും നടപ്പും നിമിത്തം ക്ഷീണിച്ചു കുഴങ്ങി. ദൈവഗത്യാ അവർ ആ ചെറിയ പാതയിൽനിന്നും പബ്ളിക്റോഡിൽ ചെന്നിറങ്ങി. അവൎക്കു് അല്പം ആശ്വാസം ലഭിച്ചു. പൂൎവ്വഭാഗത്തു നിന്നും ഒരു വെളിച്ചം കണ്ടു. അതിനാഭിമുഖമായിച്ചെന്നപ്പോൾ അതു് ഒരു കളപ്പുരയാണെന്നു മനസ്സിലായി. സുകുമാരി ക്ഷണത്തിൽ വാതലിന്മേൽ

തട്ടി. കുറച്ചു നേരത്തേയ്ക്കു് അകത്തു നിന്നു് അനക്കമൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. വീണ്ടും ഉറക്കെ മുട്ടിയതോടുകൂടി മദ്ധ്യവയസ്കയായ ഒരു സ്ത്രീ പടിക്കൽ വന്നു് "ഈ അദ്ധരാത്രിക്കു വാതലിൽ മുട്ടി വിളിക്കുന്നതാരാണു്? എവിടെ നിന്നും വരുന്നു? എന്താ വേണ്ടതു്" എന്നു തുടരെ ചോദ്യം തുടങ്ങി. അവർ ആ വീട്ടിന്റെ ഉടമസ്ഥയായിരിക്കാം. രൂപഗുണങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നുള്ളതിനു തക്കമില്ല. എന്നാൽ സമീപകാലത്തുണ്ടായ എന്തോ ദുഃഖം കൊണ്ടു മുഖം ക്ലാന്തമായിരിക്കുന്നു.

സുകുമാരി:—അമ്മേ, വാതൽ തുറക്കുക. ഞങ്ങൾ വഴിയാത്രക്കാരാണു്. സ്ത്രീകളാണു്. അതിയായ ക്ഷീണവും വിശപ്പും ഉണ്ടു്.

സ്ത്രീ വാതൽ തുറന്നു് അവരെ അകത്തേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി. അവരുടെ രണ്ടു പെൺകുട്ടികളെക്കൂടി വിളിച്ചുണത്തി.

"വാസന്തീ, ഇവക്കു ഭക്ഷണം കൊടുത്തിട്ടു് ഉറക്കത്തിനു വേണ്ട സൗകര്യം ഉണ്ടാക്കി കൊടുക്കൂ" എന്നുള്ള ഗൃഹനായികയുടെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു കുട്ടികൾ അവരെ യഥായോഗ്യം സൽക്കരിച്ചു കിടക്കുവാൻ വേണ്ടതൊക്കെ തയ്യാർ ചെയ്തുകൊടുത്തു. ക്ഷീണാധിക്യം നിമിത്തം ശയ്യയേ ശരണം പ്രാപിച്ചുവെങ്കിലും അവക്കു് ഉറക്കം വന്നില്ല. വരാനും തരമില്ലല്ലൊ. ഈ സ്ത്രീയും കുട്ടികളും ചുററും വന്നിരുന്നു. അവക്കു സുകുമാരിയേ കണ്ടപ്പോൾ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു. അവരുടെ സംഭാഷണത്തിൽ നിന്നും ആ സ്ത്രീയുടെ മുഖത്തുള്ള വിഷാദചിഹ്നം ഭത്തൃവിയോഗത്താൽ മാത്രമുണ്ടായതല്ലെന്നും വേറെ ഏതോ ഒരു രഹസ്യഹേതു കൂടി അതിനുണ്ടെന്നും ഇവർ അനുമാനിച്ചു.

സ്ത്രീ:—[സാശ്ചര്യം] പുരുഷസഹായം കൂടാതെ നിങ്ങൾ മൂന്നാളും മാത്രം ഈ ഭയങ്കരമായ വഴിയിൽ കൂടി അർദ്ധരാത്രി സമയം യാത്ര ചെയ്യാനുണ്ടായ കാരണം എന്താണു്?

സുകു:—ഞങ്ങൾ കനിച്ചല്ല തിരിച്ചതു്. പുരുഷന്മാർ സഹായത്തിനുണ്ടായിരുന്നു. അവരെ വഴിക്കു വച്ചു വ്യാഘ്രം പിടിച്ചുപദ്രവിച്ചതിനാൽ അവരുടെ ശുശ്രൂഷയ്ക്കു വേണ്ട ഏപ്പ്പാടുകൾ ചെയ്തിട്ടു ഞങ്ങൾ തനിയേ തിരിച്ചതാണു്. വഴിമദ്ധ്യേ തങ്ങാൻ ഞങ്ങൾക്കു നിവൃത്തിയില്ലാതായി. വഴിയും തെററി.

ഇത്രയുമല്ലാതെ മറെറാന്നും ഇവർ അറിയിച്ചില്ല. ആ സ്ത്രീയിൽ നിന്നു കിട്ടിയ ഒരു വത്തമാനം ഇവക്കു വ്യസനകരമായിരുന്നു. സുകുമാരിയുടെ കഷ്ടപ്പാടുകളെ അവൾ മറച്ചു വച്ചതെയുള്ളു. തങ്ങൾക്കും ഹംസപുരിക്കും മദ്ധ്യേ അറുപതു നാഴിക ഇടയുണ്ടെന്നു ധരിച്ചതിനാൽ

രാ മുഴവൻ അവിടെത്തങ്ങുകയല്ലാതെ ഗത്യന്തരമില്ലാതായി. എല്ലാവരും മൗനം ദീക്ഷിച്ചു പരസ്പരം നോക്കി ഇംഗിതം മനസ്സിലാക്കി. ആ പെൺകുട്ടികൾ നിദ്രാദേവിയാൽ ആശ്ലിഷ്ടരായി. അപ്പോൾ ആ സ്ത്രീ സംഭാഷണം തുടൎന്നു. "എനിക്കീ രണ്ടു കുട്ടികൾ മാത്രമല്ല; എന്റെ സീമന്തപുത്രി അഹല്യാഭായി ആണ്" എന്നു പറഞ്ഞുതീരുന്നതിനു മുമ്പ് അവർ വിലപിക്കാൻ തുടങ്ങി.

സുകു:—അവർ മരിച്ചുപോയി ഇല്ലേ?

സ്ത്രീ:—ഇല്ല, മരണമല്ല; എന്നാൽ എന്റെ വ്യഥ ഇപ്പോഴേയ്ക്കു കുറേ ശമിക്കുമായിരുന്നല്ലോ. എന്റെ ഓമനയെപ്പററി പറയാൻ വളരെയുണ്ട്. അതു വ്യസനകരമായ ഒരു കഥയാണ്. അവൾക്കിപ്പോൾ ഇരുപത്തിരണ്ടു വയസ്സു പ്രായമുണ്ട്. എന്റെ കുട്ടികളുടെ സൗന്ദൎയ്യം ഞാൻ തന്നേ വൎണ്ണിക്കുക പതിവില്ല. അതുചിതവുമല്ലല്ലോ. എങ്കിലും അവളുടെ രൂപലാവണ്യങ്ങളെപ്പററി പറയാതിരിക്കാൻ എന്റെ ഹൃദയം അനുവദിക്കുന്നില്ല. പ്രകൃതിയും ആകൃതിക്കനുരൂപമായിരുന്നു. വളരെ ജീവകാരുണ്യമുള്ള ഒരു കുട്ടിയാണ്. അവൾ ഈ പ്രദേശത്തുള്ള സകല ജീവികളുടെയും കണ്മണിയായിരുന്നു. ഒരു പ്രഭു അവളെ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനു തീൎച്ചപ്പെടുത്തി. എന്റെ ഭൎത്താവിനെ ഒരു കൃഷ്ണസൎപ്പം ദംശിച്ചു മരിച്ചതിൽ പിന്നീട് അവളായിരുന്നു ഞങ്ങളുടെ ഒക്കെ രക്ഷയ്ക്കു കാരണം. ഹാ! ജഗദീശാ, ഞാൻ എന്തു വേണ്ടു. ഏതു വിധം സമാധാനിക്കും? [കണ്ണുനീർ തുടച്ചുകൊണ്ട്] ഇവിടങ്ങളിൽ ഒരു തരം കൊള്ളക്കാർ ഉണ്ട്. അതിൽ പ്രധാനിയായുള്ളവൻ ഒരു ദിവസം ഭടന്മാരും ഒന്നിച്ചു വന്ന് എന്റെ കുട്ടിയേ ബലാൽ തട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി. പിന്നെ ഇതേവരെ ഒരറിവും അവളേ സംബന്ധിച്ചു ഞങ്ങൾക്കില്ല. ഞാൻ കുറേ ഏറെപ്പണവും ചെലവാക്കി. എന്നിട്ടും അഹല്യ എനിക്കു നഷ്ടയായി. ഹാ! എന്നെന്നേയ്ക്കും.

സു:—ഇത്ര നാളായിട്ടും ഒരറിവുമില്ല; അല്ലേ?

സ്ത്രീ:—ഇല്ല. ഇതാ കുട്ടികൾ ഉണരുന്നു. അവർ ഇതു കേൾക്കേണ്ട. നിങ്ങൾ അല്പം വിശ്രമിക്കിൻ. പുലൎച്ചയ്ക്കു ഞാൻ വിളിച്ചുണൎത്താം.

പ്രഭാതത്തിൽ ഈ സ്ത്രീയും കുട്ടികളും സുകുമാരിക്കു വേണ്ടതൊക്കെ ഒരുക്കം ചെയ്തു കൊടുത്തു. വഴിക്കു തുണയായി ചില പുരുഷന്മാരെ അയച്ചുകൊടുത്താൽ കൊള്ളാമെന്നു സുകുമാരി അപേക്ഷിച്ചു.

സ്ത്രീ:—ഞാനെന്തു വേണ്ടൂ. ഒരു അടിയന്തിരം പ്രമാണിച്ച് എല്ലാവരും പോയിരിക്കുകയാണ്. നിങ്ങൾ തനിച്ചു പോകുന്നത് എനിക്കു തീരെ ഹിതമല്ല. രണ്ടു ദിവസം എന്നോടു കൂടി ഇവിടെ പാർക്കുക. ശരിയായ ആളുകളെ കൂട്ടി നിങ്ങളെ ഞാൻ അയയ്ക്കാം.

സുകു:—(സാഭിമാനം) നിങ്ങളുടെ ഔദാര്യത്തിനും മഹാമനസ്കതയ്ക്കും ഞാൻ ഹൃദയപൂർവ്വം നന്ദി പറയുന്നു. എനിക്ക് ഒരു നാഴിക മുമ്പേ ഗൃഹത്തിലെത്തിയാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്. കൃതഘ്നതയെന്നു വിചാരിക്കരുത്. എനിക്കു തീരെ നിവൃത്തിയില്ലാഴികയാലാണ്. ഞങ്ങൾ സൂക്ഷിച്ചു യാത്ര ചെയ്തുകൊള്ളാം. ഇത്ര വേഗം നിങ്ങളെ വിട്ടു പിരിയേണ്ടിയിരിക്കുന്നതിൽ എനിക്കു വളരെ വ്യാകുലതയുണ്ട്. ഞങ്ങൾക്ക് ഒരു വണ്ടി തെയ്യാറാക്കിച്ചു തന്നാൽ മതി.

പിന്നീടുള്ള ഇവരുടെ യാത്ര, തുറന്ന നാട്ടിൻപുറത്തുള്ള പബ്ളിക് നിരത്തിൽ കൂടിയായിരുന്നതിനാൽ സാവധാനത്തിലും, സമാധാനപൂർവ്വം ആയിരുന്നു. അവിടവിടെ ശ്രമം തീർത്തു ലഘുഭക്ഷണവും കഴിച്ചു പിറേറദിവസം ഉഷക്കാലത്തു് ഇവർ മാതൃഭവനത്തിനടുത്തുള്ള ആരാമത്തിലെത്തി. അവിടെ വണ്ടിയിൽ സവാരിചെയ്യാൻ തരമില്ലാത്തതിനാൽ അവർ ഇറങ്ങിനടന്നു. പ്രകൃതിക്കു പ്രഭാതത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന വിചിത്രതരമായ മാററങ്ങൾ കണ്ടു ചിത്തം അതിലേയ്ക്കു് ആകർഷിതമാകയാൽ ദുഃഖചിന്തകൾ അവയുടെ ആക്രമണവൃത്തികൾ അല്പനേരത്തേയ്ക്കു നിറുത്തി വിശ്രമിച്ചു. സുകുമാരിയുടെ വിചാരങ്ങൾ ശാന്തവും സമാധാനയുക്തവുമായ മാർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു തിരിഞ്ഞു. ശൈത്യത്തേയും ഹൃദയാഹ്ളാദകരമായ ധവളചന്ദ്രികയേയും ഇതേവരെ നൽകിയ പൂർണ്ണചന്ദ്രന്റെ മുഖപ്രസാദം മങ്ങിയിരിക്കുന്നു. രാത്രിയോ യാത്രയ്ക്കു വട്ടംകൂട്ടിക്കഴിഞ്ഞു. തങ്ങളുടെ നാഥനുമായുണ്ടാകാൻ പോകുന്ന വിരഹം വിചാരിച്ചു നക്ഷത്രങ്ങളുടെ മുഖം മ്ലാനീഭവിച്ചു. കരംകൊണ്ടു സർവ്വജീവികളെയും തപിപ്പിച്ചാലും അതവരുടെ രക്ഷയ്ക്കും ആവശ്യമാണെന്നറിവുള്ള പ്രതാപവാന്റെ പിൻബലമുണ്ടെന്നുള്ള വിശ്വാസത്താലായിരിക്കണം, രണദേവന്റെ തുണകണ്ടുള്ള നീലോല്പലത്തെപ്പോലെ പ്രാചിയുടെ മുഖം പ്രസന്നമായിരിക്കുന്നത്. സുഗന്ധവാഹകനായ പ്രഭാതമാരുതൻ മന്ദമായി വീശി ജീവികളെ സുഖിപ്പിക്കുകയും, രണദേവനടുവൻ നീലോല്പലത്തെയെന്ന വണ്ണം പത്രലതാദികളെക്കൊണ്ടു മനോഹരനർത്തനം നടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. വൃക്ഷങ്ങളിൽ സുഖനിദ്ര അവലംബിച്ചിരുന്ന പലതരം ചെറുപക്ഷികൾ, ഉണർന്ന് ഉത്സാഹത്തോടേ ഈശ്വരസ്തോത്രം ചെയ്യു

ന്ന ശിശുക്കളെന്നവണ്ണം തങ്ങളുടെ കണ്ണാമൃതമായ മൃദുസ്വപ്നംകൊണ്ടു പ്രഭാതസംകീൎത്തനം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. പുഷ്പങ്ങൾതോറും പറന്നു നടക്കുന്ന മധുപവൎഗ്ഗം ഝംകാരത്തോടു കൂടി താമരയെ അഭിനന്ദിക്കയും ആമ്പലിനെ ഉപേക്ഷിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഈ സമയത്താണു പ്രയോജനമുള്ളവയെ ആശ്രയിക്കയും വാസ്തവത്തിൽ എത്ര ഗുണമുള്ളതായിരുന്നാലും തൽക്കാലം ഉപയോഗശൂന്യമായവയിൽ ഉദാസീനത തോന്നുകയും ചെയ്യുന്ന ലോകസ്വഭാവത്തിനു വിശേഷബുദ്ധിയില്ലാത്ത ജീവജന്തുക്കൾ ഒരു നല്ല ദൃഷ്ടാന്തമായിത്തീരുന്നതു്. ഈ വക പ്രകൃതിവൈചിത്ര്യങ്ങളേ പരിഹസിക്കുന്നോ എന്നു തോന്നുമാറു കാകന്മാരും പൂങ്കോഴികളും അവരുടെ ശക്തി മുഴുവനും പ്രയോഗിച്ചു രൂക്ഷസ്വരം വമിക്കുന്നു. പ്രപഞ്ചം സരസവിരസമിശ്രമായ പ്രതിദ്വന്ദ്വം കൊണ്ടാണല്ലൊ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. ഇപ്പോൾ ഗാഢാന്ധകാരമില്ല. പ്രകാശം വന്നിട്ടുമില്ല. ഇതു പ്രാണികൾക്കു് ആനന്ദമുണ്ടാക്കുന്ന സമയമായിരിക്കുന്നതാനും. ഇനി കുറേ കഴിഞ്ഞാൽ സൂൎയ്യൻ പ്രകാശിക്കയും അഗ്നിജ്വാലാസദൃശങ്ങളായ അതിൻെറ കിരണങ്ങൾ സ്പൎശിക്കുന്നിടമെല്ലാം തപിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. എന്നാൽ ചൂടു ജീവസന്ധാരണത്തിനു മുഖ്യമായ വസ്തുവാണു്. മഴ, മഞ്ഞു് ഇത്യാദികളെ ശീതമായും ശീതോഷ്ണമായും ചില കാലവ്യവസ്ഥയോടുകൂടെ നിയമിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതും ജീവികളുടെ സുഖത്തിനായിട്ടുതന്നെ. സൃഷ്ടികളിലൊന്നും ഉപയോഗമില്ലാത്തതില്ല. എല്ലാം മനുഷ്യൎക്കു് അനുഭവത്തിൽ വന്നിട്ടില്ലെന്നു മാത്രമേയുള്ളു. വസ്തുക്കളേയും വിശേഷബുദ്ധിയേയും സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നതിൽ ലോകനിയന്താവിൻെറ സങ്കല്പം ബുദ്ധി ഉപയോഗിച്ചു പദാൎത്ഥങ്ങളുടെ പ്രയോജനം കണ്ടുപിടിക്കണമെന്നും പ്രയത്നിച്ചു ജീവിക്കണമെന്നും അല്ലയോ എന്നു നല്ലവണ്ണം നാം ആലോചിക്കേണ്ടതാണു്. സൃഷ്ടങ്ങളൊന്നും ശാശ്വതമായി നിൽക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ അവ നശിക്കുന്നുമില്ല; രൂപാന്തരത്തേ പ്രാപിക്കുന്നതേയുള്ളു. നാം ഒരു വൃക്ഷത്തെ മുറിച്ചു വിറകാക്കിയാൽ അതു വിറകിൻെറ രൂപമായി. ചുട്ടെരിച്ചാൽ അതു ചാമ്പലിൻെറ ആകൃതിയായി. വെള്ളത്തിൽ കലക്കി ആററിൽ ഒഴുക്കിയാൽ ചുവട്ടിൽ ഉറഞ്ഞു മണ്ണോടുചേൎന്നു കിടക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം ലോകഘടനയിൽ സ്രഷ്ടാവിൻെറ മാഹാത്മ്യം വിചാരിച്ചാൽ അവസാനമില്ല. നമ്മുടെ സുഖദുഃഖാദികളും സന്തോഷസന്താപാദികളും അവ്യവസ്ഥിതങ്ങളാണെന്നുള്ളതിനു പ്രപഞ്ചം നമ്മുടെ ഗുരുവാണു്. ഈ പാഠം അതിൽ നിന്നു നാം അഭ്യസിക്കാതെ മാൎഗ്ഗാന്തരമില്ല. ആ കുഗ്രാമത്തിലെ ഒററയടിപ്പാത ഹിമകണങ്ങളെ ശിരസ്സിൽ വഹിച്ചു പച്ചപ്പുൽക്കൊടികളെക്കൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞു സൂൎയ്യ

പടസഞ്ചരമായിരുന്നതുകൊണ്ടു സഞ്ചാരക്ലേശവും ആലോചനകൊണ്ടു മാൎഗ്ഗദൈൎഘ്യവും അറിയാതെ അന്യായികളേയും മറന്ന് ഒരു സൂത്രപ്പാവപോലെ സുകുമാരി നടന്നു. ഏകദേശം ആറരമണിയായപ്പോൾ "വിശപ്പും ക്ഷീണവും ഇല്ലേ?" എന്നു ദാസി സാവധാനത്തിൽ ചോദിച്ചു. അപ്പൊഴാണു സുകുമാരിയുടെ മനസ്സു വീണ്ടും തന്റെ കഷ്ടസ്ഥിതിയിലേയ്ക്കു പ്രവേശിച്ചതു്. കണ്ണുകളിൽ നിറഞ്ഞ അശ്രുകണങ്ങളേ തുടച്ചുംകൊണ്ടു് അവൾ "അസംബന്ധം പറയാതിരിക്കൂ" എന്നു സഗൽഗദം പറഞ്ഞു. ആ മലഞ്ചരിവിന്റെ താഴ്‌വരയിലായി അതിവിസ്തീൎണ്ണമായ ഒരു പാറ കണ്ടു. അതിന്റെ ഒരുവശത്തായി ഒരു കുളപ്പുരയുടെ ശൂന്യശിഷ്ടങ്ങൾ കിടന്നിരുന്നു. ആയിടയ്ക്കുണ്ടായ കൊടുംകാററിൽ പല കെട്ടിടങ്ങൾക്കും വൃക്ഷങ്ങൾക്കും പററിയ നാശത്തിന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ സുകുമാരിയുടെ ദൃഷ്ടിയിൽപെട്ടു. ജനവാസമുള്ള പ്രദേശത്തെത്തുവാൻ അധികതാമസം വേണ്ടിവന്നില്ല. ഇടതൂൎന്നു തിങ്ങിവളൎന്നു നിന്നിരുന്ന വൃക്ഷക്കൂട്ടത്തിന്റെ അന്തരാളത്തിൽ കൂടി സുകുമാരി സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിയപ്പോൾ ഒരു വെള്ളനിറം കണ്ടു. അവിടെ എത്തുവാൻ ഒരു ചെറിയ കുന്നുകൂടി കടന്നാൽമതി എന്ന് അവൾക്കു ബോധംവന്നു. അവളുടെ ഹൃദയം തുടിച്ചു തുടങ്ങി. ആറുവയസ്സുള്ളപ്പോൾ തന്റെ മാതാമഹിയുടെ ഷഷ്ടിപൂൎത്തി അടിയന്തിരം പ്രമാണിച്ചു് അവിടെ പോയതും അക്കാലത്തു് ഒരു ഗൃഹത്തിൽ തുള്ളിച്ചാടിക്കളിച്ചതും സമീപം പടൎന്നുകിടന്ന ഒരു വൃക്ഷത്തിൽ പററിപ്പിടിച്ചു കയറി നിലത്തു വീണു മുറിവേററതും ഒരു കുപിതയായ വൃദ്ധ തന്നെ ശാസിച്ചതും ഒക്കെ സുകുമാരിയുടെ സ്മരണയിൽ വന്നു. തനിക്കു ലഭിക്കുവാൻ പോകുന്ന സൽക്കാരം ഏതു വിധമായിരിക്കും എന്നൊരു ഭീതിയും സംശയവും അവളിൽ ജനിച്ചു. പല ചിന്തകൾക്കധീനയായി മാൎഗ്ഗക്ലേശം കൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചു് ഏഴരമണിയോടുകൂടി മാതൃസഹോദരിയുടെ ഗൃഹത്തിൽ സുകുമാരി പ്രവേശിച്ചുവെന്നു പറഞ്ഞാൽ ചുരുക്കത്തിൽ കഴിഞ്ഞു.

അദ്ധ്യായം ൧൭.

"ഗ്രാമ്യംനന്ദനവനമരമ്യംചൈത്രരഥവും
കാമ്യംനിനക്കുന്നാകിൽ സാമ്യമല്ലിതുരണ്ടും."

"ഗുണഗണങ്ങൾ തികഞ്ഞുലകിൽത്തനി-
ക്കിണപെടാത്ത പുരോഹിതരത്നമേ,
ഘൃണ പരാൻതുടരുന്ന ഭവൽപദ-
പ്രണതിതാണതിതാമസബുദ്ധിഞാൻ."

മൃണാളിനീദേവി ഒരു പ്രാചീനമട്ടുകാരിയാണ്. അവർ സമ്പന്നനായ ഒരു പ്രഭുവിൻെറ ഭാൎയ്യയായി വളരെക്കാലം പാൎത്തു. പ്രഭു നിൎയ്യാതനായിട്ടു കൊല്ലം പതിനാറു കഴിഞ്ഞു. തൻെറ ജീവിതകാലത്തിനിടയിൽ ഒരു ദിവസമെങ്കിലും സമാധാനം എന്നതു് അദ്ദേഹം അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ടു മാത്രം മൃണാളിനി കലഹശീലയായിരുന്നു എന്നു തെററിദ്ധരിച്ചു പോകരുതു്. പ്രഭുവോ മഹാവിക്രമനായിരുന്നു. ഹംസപുരിയിലുള്ള സകല കാൎയ്യങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിൻെറ ആജ്ഞാപ്രകാരമാണു നടന്നുവന്നതു്. ആ പുരിയിൽ സിവിൽകോടതിയുടേയോ പോലീസ്സിൻേറയോ അധികാരരശ്മികൾ തട്ടുവാൻ അദ്ദേഹം അനുവദിച്ചിരുന്നില്ല. രാവിലേ മുതൽ അൎദ്ധരാത്രിവരെ അദ്ദേഹത്തിനു വ്യവഹാരം തീരുമാനിക്കുന്ന ജോലിയായിരുന്നു. എന്നാൽ പ്രതിഫലം മോഹിച്ചല്ല ഈ ജോലി നിൎവ്വഹിച്ചു വന്നതു്. യാതൊരു കാൎയ്യലാഭവും കൂടാതെ രാപ്പകൽ അദ്ദേഹം ക്ലേശിച്ചതിൻെറ രഹസ്യം ആരും ധരിച്ചിരുന്നില്ല. ഒരു നാട്ടുവാഴിയുടെ നിലയിൽ സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുകൂടി വസിച്ചിരുന്ന മോഹനഘോഷൻെറ ബാഹ്യജീവിതം മാത്രമേ ലോകരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെട്ടിരുന്നുള്ളു. ഗൃഹിണിയായ മൃണാളിനീദേവിയുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നാൽ അദ്ദേഹം കിടുകിടാ വിറയ്ക്കുമെന്നു പലരും പറയാറുണ്ടായിരുന്നു.

മൃണാളിനി അവരുടെ മാതാവിൻെറ ദ്വിതീയപുത്രിയാണ്. തനിക്കനുരൂപനല്ലെന്നു വീട്ടുകാർ ഗണിച്ചിരുന്നവനും, ലക്ഷ്മീകടാക്ഷവൈമുഖ്യത്താൽ ലൗകികാവസ്ഥയിൽ ക്ഷീണഗതിയേ പ്രാപിച്ചവനും അതിബുദ്ധിമാനും ആയ ഒരു യുവാവിനെയാണ് ഇവർ ചെറുപ്പത്തിൽ സ്നേഹിച്ചിരുന്നതു്. സ്ത്രീയാകയാൽ അസ്വതന്ത്രയാണെന്നുള്ള ന്യായം പ്രമാണിച്ചു് അവരുടെ മാതാപിതാക്കന്മാർ ഈ പ്രണയത്തിൽ വൈപരീത്യം ഭാവിച്ചു. പക്ഷേ ദേവി വലിയ നിൎബന്ധം പ്രദൎശിപ്പിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ എതിൎത്തു നിൽക്കുവാൻ ആരും ശക്തരായിത്തീരുകയുമി

ല്ലായിരുന്നു. മോഹനഘോഷിനെക്കൊണ്ട് അവരേ വിവാഹം ചെയ്യിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ച വിവരം രക്ഷകത്താക്കൾ വളരെ ഭയന്നാണു പുറത്തു പറഞ്ഞതു്. ഇതുകേട്ടിട്ടു യാതൊരു വികാരവും പ്രകടിക്കാതെ അവർ ഒരു പാവയെപ്പോലെ മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ ഇഷ്ടം അനുസരിച്ചു. ഇതു കണ്ടു സന്തോഷഭരിതരായി അവർ മോഹനഘോഷിനു ജാമാതൃസ്ഥാനം നൽകി. അന്നുമുതലാണു മൃണാളിനിയുടെ സ്വഭാവത്തിന് ഒരു പകച്ച് നേരിട്ടതു്. ഇത്ര യോജിപ്പുള്ള ദാമ്പത്യം ഇല്ലെന്നു ലോകക്കു തോന്നി. യഥാത്ഥം അങ്ങനെയല്ലായിരുന്നു. മൃണാളിനി ഭത്താവിന്റെ ഹിതാനുവത്തനത്തിലും ഗൃഹഭരണത്തിലും അല്പവും വൈമനസ്യം കാട്ടിയിരുന്നില്ല. ശണ്ഠകൂട്ടുകയോ ഭത്താവിനേ പുച്ഛിക്കയോ ചെയ്തില്ല. പക്ഷെ ഇതെല്ലാം ലോകബോദ്ധ്യത്തിനായിരുന്നു. ചാരിത്രശുദ്ധിയും ദൈവവിശ്വാസവും ഈ ദേവിയ്ക്കു സ്വതസ്സിദ്ധമായ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങളായിരുന്നു. എന്തൊക്കെ ആയിരുന്നിട്ടും മഞ്ഞുകട്ടി കൊണ്ടുള്ള ഒരു ഭിത്തി ഇവരുടെ മദ്ധ്യേ പ്രത്യക്ഷമായി. കുറച്ചുകാലം കഴിഞ്ഞിട്ടും ഇവർ തമ്മിൽ സ്വരച്ചേച്ചയുണ്ടായില്ല. പാതിവ്രത്യവും ദൈവഭക്തിയും മാത്രം കൊണ്ടു് ഒരുവൾ ഒരുത്തമഭായ്യയാകുന്നതല്ല. നിഷ്കളങ്കമായ ഭത്തൃസ്നേഹവും ആജ്ജവവും കൂടിയുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ ശ്രേഷ്ഠദാമ്പത്യഫലവും സുഖജീവിതവും ലഭിക്കൂ. ഒരു സന്താനസിദ്ധി ഉണ്ടായെങ്കിൽ ഇവരുടെ ഭവിഷ്യജ്ജീവിതം ഒന്നു മാറിയേനേ. പക്ഷെ അതിനും യോഗം വേണമല്ലൊ. ഇവക്കു പരസ്പരമുള്ള ഔദാസീന്യം മൂത്തു വൈരസ്യമാകുകയാണു ചെയ്തതു്. ആദ്യം മൃണാളിനി ലോകരേ വെറുത്തു. പിന്നീടു ശുദ്ധവൃത്തി മുതലായതിൽ വലിയ ഭ്രാന്തു കാട്ടി. ദിവസം പത്തും പന്ത്രണ്ടും പ്രാവശ്യം കുളിക്കുക, രുദ്രാക്ഷമാല ധരിക്കുക, ജപാദികൾകൊണ്ടു മിക്കവാറും സമയം നയിക്കുക എന്നിങ്ങനെയായി. അടിച്ചുതളിച്ച മുററത്തു തുപ്പുകയോ ചുവരിൽ ചാരി നിൽക്കുകയോ ചെയ്താൽ ഭത്താവിന്റെ മുമ്പിൽവച്ചുപോലും ആരെയും ശകാരിക്കും. ഭൃത്യരെയും കൂടക്കൂടെ പ്രഹരാദികഷായം സേവിപ്പിച്ചുവന്നു. മോഹനഘോഷ് എത്രയോ ശാന്തനായിരുന്നിട്ടും ചിലപ്പോൾ തന്നെ മറന്ന് ഇവർ നിമിത്തം കോപത്തിന്നധീനനായിത്തീന്നിട്ടുണ്ടു്. എങ്കിലും സൂക്ഷ്മഗ്രാഹിയായ അദ്ദേഹം ഭായ്യയുടെ വൈരസ്യത്തിനുള്ള യഥാത്ഥകാരണം ധരിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു്, താൻകൂടി അതിലേയ്ക്കു് ഉത്തരവാദിയാണെന്നു ധമ്മബുദ്ധ്യാ തീച്ചപ്പെടുത്തുകയും അഭിമാനക്ഷയമുണ്ടാകാതിരിക്കാൻവേണ്ടി മനഃക്ലേശം സഹിക്കയും ചെയ്തുവന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അന്ത്യകാലത്തിൽ മൃണാളിനി, ധമ്മപത്നിക്കുചിതമായ വിധത്തിൽ ശയ്യയ്ക്കു സമീപത്തിരുന്ന്, ഊണും ഉറക്കവും ഉപേക്ഷിച്ച്

അദ്ദേഹത്തേ ശുശ്രൂഷിച്ചു. തൻെറ പതി മനസ്സലിഞ്ഞു തന്നോടു നിഷ്കളങ്കപ്രേമം പ്രദശിപ്പിച്ചു എന്നുള്ള ബോധത്തോടെയാണു ഘോഷൻ ഇഹലോകം വെടിഞ്ഞതു്. മരണം ആസന്നമാകുന്നതിനു മുമ്പു തന്നെ അദ്ദേഹം സ്വത്തൊക്കെ ഭായ്യയ്ക്കു ഒസ്യത്തെഴുതി വച്ചിരുന്നു. ഭത്തൃമരണാനന്തരം ദേവി മുൻവ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളിൽ പൂവ്വാധികം ശ്രദ്ധ കാട്ടിത്തുടങ്ങി. ഒരുനേരം ഉണക്കൽവച്ചൂണും, ഭസ്മലേപനവും, നാമജപവും ഇടയ്ക്കിടെ ഭൃത്യശാസനയും ആയിരുന്നു ഇവരുടെ ദിനചയ്യാക്രമം. ഇങ്ങനെയുള്ള വലിയമ്മയുടെ ഗൃഹത്തിലാണു സുകുമാരി ചെന്നുചേന്നതു്.

സുകുമാരി ഒരു അപരിചിതയെന്ന നിലയിലാണ് അകത്തു കാൽവച്ചതു്. സൽകരിക്കുവാൻ പുറത്താരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ആഗതരുടെ കാലൊച്ച കേട്ടു് ഒരു പട്ടി കുരച്ചുംകൊണ്ടെത്തി. "പട്ടിയേ പിടിച്ചു നിത്തു" എന്നുള്ള വാക്കിനുത്തരമായി "ആരവിടെ?" എന്നു ഗൃഹാന്തഭാഗത്തുനിന്ന് ഒരു ഗംഭീരസ്വരം പുറപ്പെടുകയും ഒരു വൃദ്ധവേഷം രംഗപ്രവേശം ചെയ്കയും ഉണ്ടായി.

"നിങ്ങൾ എവിടെനിന്നു വരുകയാണ്" എന്നു സുകുമാരിയോടു വൃദ്ധ ശാന്തമായി ചോദിച്ചു. "പട്ടി കടിക്കില്ല. ഇരിക്കൂ. വിശേഷം പറയൂ. വയസ്സുകാലമായതുകൊണ്ടു നേത്രസൂക്ഷ്മം പോരാ. ഓമ്മക്കുറവും ഇല്ലെന്നില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു.

സുകു:—(വ്യസനപൂവം) വലിയമ്മ എന്നെ അറിയുന്നില്ല ഇല്ലേ? എന്നെക്കണ്ടിട്ടു പത്തുപന്ത്രണ്ടു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞുവല്ലൊ?

മൃണാളിനീദേവിക്കു പെട്ടെന്ന് ആളോമ്മവന്നു. "എനിക്കോ സന്താനമില്ല. എൻെറ സോദരിയുടെ പുത്രി എൻേറതുതന്നെ. നീ തനിച്ചു് ഈ സ്ത്രീകളും ഒന്നിച്ചു വരാനുണ്ടായ കാരണമെന്തു്? പണ്ടേതന്നേ നിൻെറ പിതാവു നിർദ്ദയനാണ്. ഇല്ലെങ്കിൽ പുരുഷസഹായം കൂടാതെ നിന്നെ അയയ്ക്കുമോ? ഏതായാലും, ആഹാരംകഴിച്ചിട്ടാവാം മററു കായ്യങ്ങളെല്ലാം" എന്നു് ഉൽകണ്ഠയോടേ പറഞ്ഞു.

"കുറച്ചു ദിവസം വലിയമ്മയും ഒന്നിച്ചു താമസത്തിനായിട്ടാണു ഞാൻ ഇവരേ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടതു്. അച്ഛൻ വലിയമ്മയ്ക്കു കത്തയയ്ക്കാമെന്ന് ഏററിരുന്നു" എന്നിത്രയും പറഞ്ഞു നിത്തിയതല്ലാതെ സുകുമാരി മററു വിവരങ്ങൾ ഒന്നും വിശദമായി പറഞ്ഞില്ല. മൃണാളിനീദേവിക്കു ചില സംശയങ്ങൾ ഉളവായി. "എൻെറ സ്വത്തൊക്കെ കൈയ്ക്കലാക്കാൻവേണ്ടി പ്രതാപസേനപ്രഭു എടുത്ത വി

ദ്ദ്യയോ, അല്ല നീലോല്പലത്തിൻെറ സ്തുത്രമോ? രണ്ടിലൊന്നുതന്നെയാണു്” എന്നു് അവർ തീച്ചപ്പെടുത്തി.

സുകുമാരി ഹംസപുരിയിൽ താമസമാക്കിയിട്ടു മാസം ആറു കഴിഞ്ഞു. പ്രഭുവിൻെറ മനസ്സിനു് അലിവുണ്ടായതായ ലക്ഷ്യങ്ങൾ ഒന്നും ഇതേവരെ കണ്ടില്ല. സുകുമാരിക്കോ പ്രതിദിനം ദുഃഖം അധികരിക്കുന്നു. ഏതെല്ലാം വീഴ്ചകൾ അവൾ ചെയ്തിരുന്നാലും ഈ ശിക്ഷ കുറേ കഠിനമായിപ്പോയി എന്നു ജനങ്ങൾ പരക്കെപ്പറഞ്ഞു. എല്ലാററിനും പുറമേ, ഈ വൃദ്ധ അനവരതം തൻെറ പിതാവിൻെറ മേൽ ശകാരവർഷം ചൊരിയുന്നതു സുകുമാരിക്കു ദുസ്സഹമായിത്തീൎന്നു.

“കുട്ടീ, നിന്നെ പ്രഭു ഇങ്ങോട്ടു തള്ളിവിട്ടതിൻെറ ഉദ്ദേശ്യം എന്തായിരിക്കും? നിൻെറ ഇളയമ്മയ്ക്കും നിന്നോടു സൗഹാർദ്ദമില്ലേ? ഞാൻ ഈ വയസ്സുകാലത്തു നിന്നെക്കൂടി രക്ഷിച്ചുകൊള്ളാമെന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്തിരുന്നില്ലല്ലൊ? നീ യൗവ്വനദശയെ പ്രാപിച്ചില്ലേ? പുരുഷസഹായംകൂടാതെ ഇത്ര ധീരതയോടുകൂടെ ഇറങ്ങി പുറപ്പെട്ടതെങ്ങനെ? നിൻെറ അച്ഛൻ ഇതുവരെ കത്തയയ്ക്കാത്തതെന്തു്?” എന്നിങ്ങനെ വൃദ്ധ ഇടവിടാതെ ചോദ്യംചെയ്തുപോന്നു.

സുകുമാരി തനിച്ചിരുന്നു മുഷിയുമ്പൊഴാണു് പൂൎവ്വകഥകൾ ഓൎമ്മവരുന്നതു്. പുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചു സമയവ്യയം ചെയ്യാമെന്നുവച്ചാൽ അതിനും അവിടെത്തരമില്ല. മഴയായാലും വെയിലായാലും ദിവസേനയുള്ള സവാരിക്കു് അവൾ മുടക്കം വരുത്തിയിരുന്നില്ല. ഒരു ചതിവിൽ അകപ്പെടുക നിമിത്തം അവളുടെ പ്രകാശമുള്ള ജീവിതം അന്ധകാരാവൃതമായി. ഈ ദുഃഖത്തേ ദൂരീകരിച്ചു പ്രകാശത്തിലിറങ്ങുന്നതിനു പലേ മാൎഗ്ഗങ്ങളും അവൾ ചിന്തിച്ചുനോക്കിയതിൽ ഒന്നും സുകരമായി തോന്നിയില്ല.

ഒരു ദിവസം പതിവുപോലെ സുകുമാരി രാവിലേ എഴുന്നേററു കുറേ അകലെയുള്ള രമണീയമായ വനത്തിനുള്ളിൽ കടന്നു. അവിടത്തേ സ്ഥിതികൾ കണ്ടറിയുന്നതിനുള്ള ജിജ്ഞാസയോടുകൂടി അവൾ അവിടെ ചുററിനടന്നു. അവിടം ആൾ സഞ്ചാരമില്ലാത്ത ഒരു വിജനപ്രദേശമായിട്ടു തോന്നി. സുകുമാരി പ്രകൃത്യാ ഭയശീലയല്ലാത്തതിനാൽ നിബിഡമായ വനത്തിനുള്ളിൽ കടന്നു് അധികദൂരം നടന്നു. അപ്പോൾ ജീൎണ്ണിച്ചു് ഇടിഞ്ഞു പൊളിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ഒരു ദുൎഗ്ഗാലയവും അതിൻെറ പുരോഭാഗത്തായി ഒരു വടവൃക്ഷവും അതിമനോഹര

മായ ഒരു തടാകവും അക്ഷികൾ ലക്ഷീഭവിച്ചു. അവൾ ഇതു കണ്ടു് സഹഷം അടുത്തു ചെന്നു. തടാകത്തിലും വൃക്ഷലതാദികളിലും പുഷ്പങ്ങളിലേ പരിമളം വഹിച്ചു വീശിക്കൊണ്ടിരുന്ന മന്ദാനില സ്പർശം കൊണ്ടും ചുററുമുള്ള പ്രകൃതിയുടെ വിലാസം ഹേതുവാലും അവളുടെ മനസ്സിൽ അംകുരിച്ച പരമാഹ്ലാദം സകല ദുഃഖങ്ങളേയും ദൂരീകരിച്ചു താൻ സ്വർഗ്ഗവാസസുഖം അനുഭവിക്കുകയാണോ എന്നുള്ള സംശയം കൂടി അവളിലുണ്ടാകാതിരുന്നില്ല. ആ പുഷ്കരണി സ്നാനപാനാദികൾക്കുപയുക്തമായ നിമ്മലജലംകൊണ്ടു സംപൂണ്ണമായിരുന്നു. അവിടം വിജനമാണെന്നുള്ള ശങ്ക മാറി. ആളുകൾക്കു് ഇറങ്ങിക്കുളിക്കുന്നതിനുചിതമായ ഒരു കടവു കണ്ടു. അവിടവിടെ നിന്നും താമരപ്പൂ ധാരാളം പറിച്ചെടുത്തിരിക്കുന്നു. തടാകത്തിൻെറ ഒരു കോണിൽ വെള്ളം ഒഴുകുന്നതിനു് ഒരു ചെറിയ തോടുണ്ടായിരുന്നു. അതിൻെറ ഗതി സമീപത്തുള്ള ഒരു ആരാമത്തിൻെറ മദ്ധ്യേക്കൂടി ആയിരുന്നു. അവിടെ ഒരു മണ്ഡപം ഉണ്ടായിരുന്നതു്, സുകുമാരി ആദ്യം കണ്ടില്ല. മണ്ഡപം ധാരാളമായുള്ള വള്ളികൾ കൊണ്ടു് ആവൃതമായിരുന്നതിനാൽ പ്രഥമദൃഷ്ടിക്കു് ഒരു ലതാഗൃഹം പോലെ തോന്നി. സുകുമാരി പരമാനന്ദചിത്തയായി മണ്ഡപത്തിൻെറ മുൻവശത്തു ചെന്നു് അന്തർഭാഗത്തേയ്ക്കു നോക്കിയപ്പോൾ അവിടെ തേജോമയനായും നിശ്ചലനായും ഉള്ള ഒരു ചൈതന്യസ്വരൂപനേ കണ്ടു. ഈ രൂപം അവളിൽ എന്തോ ഒരു പൂവസ്മരണയും വലിയ ഭക്തിയും ഉളവാക്കി. സ്ഫടികധവളമായ ആ ജലത്തിൻെറ നൈമ്മല്യം സുകുമാരിയെ ആ സരസ്സിലേയ്ക്കു് ആകഷിച്ചു. അവൾ അധികം ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിക്കാതെ ഇറങ്ങിക്കുളിച്ചു. ആ പൊയ്കയിൽ നിന്നും പറിച്ചെടുത്ത പത്മപുഷ്പങ്ങളെ അവൾ ആ തേജസ്വിയുടെ പാദങ്ങളിൽ വച്ചു ബദ്ധാഞ്ജലിയായി സ്വല്പനേരം നിന്നു. ആഗന്തുകമായുണ്ടായ ഭക്തിപ്രചുരിമകൊണ്ടു് അവളുടെ നേത്രങ്ങളിൽ നിന്നും ആനന്ദാശ്രുക്കൾ പൊഴിഞ്ഞു. ബുദ്ധിക്കുള്ള മാന്ദ്യവും മനസ്സിനെ അമത്തിയിരുന്ന ഭാരവും അവളിൽ നിന്നു ക്ഷണേന നീങ്ങി. സുകുമാരി അധികനേരം അവിടെ നിന്നിട്ടും ആ ദിവ്യൻ കണ്ണുകൾ തുറക്കുകയോ മൗനവ്രതം ലംഘിക്കുകയോ ചെയ്തില്ല. ഇനിയൊരവസരത്തിൽ വന്നു് അദ്ദേഹത്തേ കണ്ടാൽ സംഭാഷണസൗകര്യം സിദ്ധിച്ചേയ്ക്കുമെന്നുള്ള ഒരാശ അവൾക്കു കുറേ ആശ്വാസം നൽകി. നേരം മദ്ധ്യാഹ്നമായപ്പോൾ അവൾ വലിയമ്മയേയും അവരുടെ സ്വഭാവശാഠ്യത്തേയും സ്മരിച്ചു സംഭ്രമത്തോടു കൂടി വസതിയിലേയ്ക്കു മടങ്ങി. സുകുമാരിയുടെ ഊഹം തെററിപ്പോയില്ല.

വൃദ്ധ:—(കോപത്തോടെ) സുകുമാരി, മദ്ധ്യാഹ്നമായല്ലോ. പ്രാതൽ കഴിക്കാതെ ഇത്രനേരം എവിടെയായിരുന്നു?

സുക:—അമ്മേ! ഞാൻ അതിരാവിലെ ഇതിന്റെ ചുററുമുള്ള പ്രദേശങ്ങൾ കാണാനായിട്ടു പോയി. ആ മനോഹരമായ വനത്തിനുള്ളിൽ കടന്നു ചെന്നതിനാൽ സമയം പോയതറിഞ്ഞില്ല. ക്ഷമിക്കണേ!

വൃദ്ധ:—കുളിയും കഴിച്ചുവോ? അതെവിടെയായിരുന്നു?

സുക:—ആ വനത്തിനുള്ളിൽ കണ്ട സരസ്സിലിറങ്ങി കുളികഴിച്ചു.

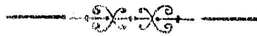
വൃദ്ധ:—(വല്ലാതെ ഒന്നു ഞെട്ടിയിട്ട്) എന്ത്?ആ സരസ്സിലൊ? അമ്പ! നിൻെറ ധീരത ചില്ലറയല്ല. അതു ജനസഞ്ചാരമില്ലാത്ത സ്ഥലമല്ലേ? അവിടെ ഒരുഗ്ര ദേവതയെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ നട്ടുച്ചയ്ക്ക് അവിടെയും പോയി ദർശനം കഴിച്ചുവോ?

സുക:—(സസന്തോഷം) ഉവ്വ്. എനിക്ക് അവിടെ കടന്നപ്പോൾ ആകപ്പാടെ വളരെ ആനന്ദം തോന്നി.

വൃദ്ധ:—അവിടെ അസമയത്ത്, അർദ്ധരാത്രിക്കും നട്ടുച്ചയ്ക്കും, പ്രത്യേകിച്ചു സ്ത്രീജാതികൾ പോവില്ല. ചുററും ഒരുപടി ഉപദേവതകളുണ്ട്. എൻെറ ഈ വയസ്സിനിടയിൽ ഞാൻ അവിടം ചുററിനോക്കാൻ പോയിട്ടില്ല. എന്തായാലും ഇനി വനാന്തരപ്രദേശങ്ങളിലുള്ള സഞ്ചാരം മതിയാക്കണം. ഇല്ലാഞ്ഞാൽ പിന്നെ താനേ അതിൻെറ ദോഷഫലം അനുഭവിക്കേണ്ടിവരും.

സുകുമാരി ഇതെല്ലാംകേട്ട് അധോമുഖിയായി നിന്നുകൊണ്ടു തൻെറ സഞ്ചാരത്തെപ്പററി നിരൂപണംചെയ്യുകയായിരുന്നു. "ഈ മഹാത്മാ ആരാണാവോ? എന്തെങ്കിലും കൃത്രിമവേഷമാണെങ്കിൽ ഈ ജ്യോതിസ്സ് ഉജ്ജ്വലിക്കാൻ തരമില്ല. ഇദ്ദേഹം യഥാർത്ഥയോഗി തന്നെയാണു സംശയമില്ല. ഇങ്ങോട്ടുള്ള യാത്രാദിവസം കണ്ട മഹാൻെറ ഒരു ഛായ ധാരാളമുണ്ട്. എത്രകാലമായോ ഈ തപോവൃത്തി തുടങ്ങിയിട്ട്. എനിക്ക് എന്തെന്നില്ലാണ്ട് ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ നേക്ക് അതിയായ ഒരു ഭക്തി തോന്നിപ്പോകുന്നു. ഹ! എന്തൊരു മനോഹരമായ കാഴ്ചയാണ് ആ വനത്തിനുള്ളിൽ കടന്ന സമയം ഉണ്ടായത്! എന്തു സംഭവിച്ചാലും വേണ്ടില്ല. ഞാൻ പ്രതിദിനം അവിടെപ്പോയി അദ്ദേഹത്തിനു വേണ്ട ശുശ്രൂഷകൾ ചെയ്യും. അന്ധവിശ്വാസികൾക്കല്ലേ ഭയത്തിന്നവകാശമുള്ളൂ. ഈശ്വരചൈതന്യം വിളയാടുന്നതു് ആർക്കും കാണാവുന്ന ഒന്നാണ്. എന്നാൽ അതിൻെറ ഗൗരവത്തെപ്പററി ചിന്തിച്ച് അനുഭവത്തിൽ കൊണ്ടുവരാൻ സാദ്ധ്യമായില്ലെന്നു വന്നേയ്ക്കാം.

ഹ! ജഗദീശാ, ആ പുണ്യപുരുഷന്റെ ദൎശനസുഖം ലഭിച്ചതിൽ പിന്നീട് എന്റെ പ്രപഞ്ചപീഡയ്ക്ക് എന്തോ ഒരൗഷധം സേവിച്ചതുപോലെ ഒരു ശമനം തോന്നുന്നുണ്ട്. എന്റെ യാത്രയും മഹദ്ദൎശനവും ദൈവഗത്യാ ഉണ്ടായതുതന്നെ."

അദ്ധ്യായം ൧൭.

"പുരുഷകീടക തവ പരുഷവാക്കുകൾകേൾക്കയാൽ കരളിലിന്നധികംമേ-
പെരുകിയ കോപം വിരവൊടു വളരുന്നു."

മുന്നദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞ വൃദ്ധയുടെ സംഭാഷണം കഴിഞ്ഞ ശേഷം സുകുമാരി പുറത്തിറങ്ങാതെ ഒരാഴ്ചവരെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഇതിനിടയ്ക്കു പുഷ്കരണീസമീപവാസികൾ, പ്രതാപസേനന്റെ പുത്രിക്കു ചിത്തഭ്രമം ആകയാൽ ഹംസപുരിയിൽ കൊണ്ടുചെന്നു താമസിപ്പിച്ചിരിക്കയാണെന്നു പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. സുകുമാരിക്കു ചന്ദ്രസേനന്റെ വേർപാടു സഹിക്കവഹിയാതായിത്തീൎന്നു. അദ്ദേഹത്തെ മറക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടും സാധിക്കുന്നില്ല. ആകപ്പാടെ ബുദ്ധി മന്ദിച്ചു. അതികലശലായി മഴപെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. സുകുമാരി വിരഹക്ലേശത്തെ വിസ്മരിക്കാനായി ഹാർമ്മോണിയത്തിന്റെ മുമ്പിലിരുന്നു ചില ഇംഗ്ലീഷ് നോട്ടുകൾ വായിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അപ്പോൾ വൃദ്ധ അകത്തേയ്ക്കു കടന്നു പറഞ്ഞു:—"നീ എന്തിനായിട്ടാണ് ഈ വികൃതഗാനങ്ങൾ വായിക്കുന്നത്. നല്ല പാട്ടു വല്ലതും വായിച്ചുകൊണ്ടു പാടരുതോ? അതു കേൾക്കാൻ സുഖമുണ്ടായിരിക്കുമല്ലൊ" എന്നു പുരികം ചുളുക്കിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

സുകു:—അമ്മേ, ഒരു വിഷയത്തിന്റെ ഗുണദോഷപരിജ്ഞാനമില്ലാതിരിക്കെ അതേ സംബന്ധിച്ചു യാതൊരഭിപ്രായവും പുറപ്പെടുവിക്കാതിരിക്കയല്ലേ നല്ലത്? ഒന്നുകിൽ അതിന്റെ നന്മതിന്മയെപ്പററി അറിയാൻ മനഃപൂൎവ്വം ശ്രമിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ മൗനം അവലംബിക്കണം.

വൃദ്ധ:—ഓഹോ! നീ ഒരു വിദഗ്ദ്ധതന്നെ. അധികം പാടേണ്ട. ഒക്കെ അറിഞ്ഞിട്ടും ഇമ്മട്ടിലായല്ലൊ?

സുകുമാരി ഹാർമ്മോണിയം അടച്ചു.

വൃദ്ധ:—ഞാൻ നിന്നോട് അതടച്ചുവയ്ക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടോ? നല്ല പാട്ടു പാടിക്കേൾക്കണം എന്നല്ലേ പറഞ്ഞത്? നീ ഇങ്ങനെ അ

നുസരണയില്ലാത്ത കുട്ടിയായിട്ടുതന്നെയാണു നിന്നെ നിഷ്ഠുരണം എല്ലാവരും നിരസിച്ചു കളഞ്ഞതു്.

സുകുമാരി മെല്ലെ എഴുന്നേററു മുന്നോട്ടു് ഓരോ ചുവടുവച്ചു നടന്നു്:—"ഞാൻ ഒന്നു പുറത്തിറങ്ങീട്ടു വരാം" എന്നു പറഞ്ഞു വെളിയിലേയ്ക്കു പോയി.

വൃദ്ധയും സുകുമാരിയും പരസ്പരം സൗഹാർദ്ദത്തിലല്ല കഴിയുന്നതെന്നു വേലക്കാരും ജനങ്ങളും മുമ്പേതന്നേ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തുവന്നിരുന്നു. സുകുമാരി അവിടെ നിന്നിറങ്ങി ചിന്താസാഗരത്തിൽ വീണു നീന്തിത്തുടിച്ചു നടന്നതിനാൽ പിന്നിൽ നടക്കുന്ന സംഗതികൾ അവളുടെ ശ്രദ്ധയെ ആകർഷിച്ചില്ല. ഒരു ഫർലാംഗ് ദൂരെയായപ്പോൾ പിന്നിൽ നടന്നുവന്ന ഒരാൾ വേഗം മുന്നിൽ കടന്നുചെന്നു്, "സുകുമാരീ" എന്നു വാത്സല്യപൂർവം വിളിച്ചു. അവൾ തല നിവർത്തുനോക്കിയപ്പോൾ രണദേവൻ ഇതാ മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്നു. ഈ കാഴ്ചകണ്ടയുടൻ അവളുടെ മുഖം രക്തവർണ്ണമായി.

രണ:—ഞാൻ ബദ്ധപ്പെട്ടു് ഇവിടെ എത്തിയതു് ഒരു സ്വകാര്യം പറയാനായിട്ടാണു്.

സുകുമാരി ഇതു കേൾക്കാത്ത ഭാവത്തിൽ ഗതിവേഗം കൂട്ടി നടയായി.

രണ:—സുകുമാരീ, നിൽക്കൂ. ഞാൻ പറയുന്നതു കേൾക്കുക.

സുക:—(തിരിഞ്ഞുനിന്നിട്ടു്) എന്നോടു താൻ പറയേണ്ടതോ ഞാൻ കേൾക്കേണ്ടതോ ആയ യാതൊരു കാര്യവുമില്ല.

രണ:—(വീണ്ടും) നമ്മുടെ രഹസ്യം മററാരും അറിയേണ്ട. ശാന്തമായി നിന്നു കേൾക്കൂ.

സുക:—എന്റെ ഭാവിയെക്കുറിച്ചു് എനിക്കു യാതൊരു ചിന്തയുമില്ല. തന്റെ മുഖത്തുനിന്നും എനിക്കൊന്നും കേൾക്കുകയും വേണ്ട.

രണ:—സുകുമാരി അനുഭവിച്ച മനോദണ്ഡങ്ങൾക്കൊക്കെ ഞാനും ഒരു പങ്കാളിയാണു്. ഇവിടത്തേ താമസം സുഖമാകാൻ തരമില്ല. എനിക്കീവിചാരം ഒന്നും ഇല്ലെന്നു തെററിദ്ധരിക്കരുതു്. എന്റെ നിരന്തരശ്രമം ഈ തെററു തിരുത്തി സുകുമാരിക്കു വേണ്ട സൗഭാഗ്യങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നതിനാണു്.

സുക:—ഹാ! തനിക്കിപ്പോഴെങ്കിലും പശ്ചാത്താപം തോന്നിയല്ലൊ? അച്ഛനോടു കുറെക്കൂടി ഏഷണി പറഞ്ഞു പിടിപ്പിക്കാഞ്ഞതെന്തു്? താൻ എന്തെല്ലാം ചതി പ്രയോഗിച്ചു?

രണ:—എന്റെ സുകുമാരി എന്നെക്കുറിച്ചു വളരെ ചീത്തയായിട്ടാണു ധരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എങ്ങനെ ഒക്കെ ആയാലും ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഇത്രടം ബദ്ധപ്പെട്ടു വന്നതു്, ഒന്നാമതു്, ഇത്രയൊക്കെ കുഴപ്പം ഞാൻ നിമിത്തം ഉണ്ടായതിനു ക്ഷമായാചനം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നതിനും, രണ്ടാമതു്, അനുവാദമുള്ളപക്ഷം മേലാൽ വേണ്ട സഹായം ചെയ്തുതരുന്നതിനുമായിട്ടാണു്.

സുകു:—എടോ, നീചാ, തന്റെ സഹായം ഞാൻ ആവശ്യപ്പെടുകയോ? താൻ എനിക്കു സഹായിക്കുകയോ?

രണ:—എനിക്കു ദേവിയുടെ നേക്കു നിഷ്കളങ്കമായ വാത്സല്യം ഉണ്ടു്. അതു ഞാൻ അനുഭവത്തിൽ കാട്ടിത്തരാം. ഇനി സുകുമാരി എന്നെ വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളു.

സുകു:—ഏറെക്കാലമായി പലപ്രകാരത്തിലും എന്നെ ദ്രോഹിച്ചവനേ ഞാൻ വിശ്വസിക്കണം. അല്ലേ? നിങ്ങൾ രണ്ടാളുംകൂടി വയ്ക്കുന്ന കുടുക്കിൽ ഇനി ഞാൻ വീഴുകയില്ലെന്നുള്ള വിവരം ഇളയമ്മയേ ധരിപ്പിച്ചേയ്ക്കു.

രണ:—എന്റെ കുട്ടീ, ഞാൻ പറയുന്നതു ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കു. ഇതിൽ നീലോല്പലത്തിനു് ഒരു കാര്യവുമില്ല. ഞാൻ ദേവിയുടെ ഗുണത്തേ കാംക്ഷിച്ചുമാത്രം വന്നതാണു്. എന്റെ മനഃപൂർവ്വമായ ശ്രമം സുകുമാരിയെ വീണ്ടും പിതൃഗൃഹത്തിൽ കൊണ്ടുചെന്നാക്കുന്നതിനാണു്.

സുകു:—നിങ്ങളുടെ ശ്രമത്തെയും കൂട്ടുകെട്ടിനെയും പററി കൂടുതലായി എനിക്കു് ഒന്നും ഗ്രഹിക്കാനില്ല. ഇനി നിങ്ങളുടെ കുരുക്കിൽ നിങ്ങൾതന്നേ വീഴും.

രണ:—ഇനിയും എന്നെ ശത്രുവിന്റെ നിലയിൽ വിചാരിക്കുന്നല്ലൊ? പ്രഭു സദാകാലവും സുകുമാരിയെ ഓർത്തു വ്യസനിച്ചുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. സുകുമാരി അദ്ദേഹത്തിന്റെ വലത്തുകൈയായിരുന്നല്ലൊ. അങ്ങനെയുള്ള പുത്രിയുടെ വേർപാടു സഹിക്കാൻ അദ്ദേഹം ഇപ്പോൾ ശക്തനാകുന്നില്ല.

സുകുമാരിയുടെ നയനങ്ങൾ അശ്രുപൂർണ്ണങ്ങളായി. "ഞാൻ ഇപ്പോൾ അങ്ങോട്ടില്ല" എന്നു സഗൽഗദം പറഞ്ഞു.

രണ:—അദ്ദേഹം തൽക്കാലത്തേ കോപാവേശത്താൽ എന്തോ പറഞ്ഞു എന്നല്ലാതെ അതിനേ ഗൗരവമായിട്ടെടുക്കാനുണ്ടോ? എന്റെ വീഴ്ചകൾക്കൊക്കെ ഞാൻ എത്രയോ പ്രാവശ്യം ക്ഷമായാചനം ചെയ്യുന്നു.

സുക:—താൻ ഇളയമ്മയെ സ്വാധീനപ്പെടുത്തി വച്ചുംകൊണ്ടു കള്ളത്താക്കോലുകൾ ഉണ്ടാക്കുക, പൂട്ട പറിക്കുക, ദ്രവ്യം അപഹരിക്കുക ഈ വക നീചപ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുമെന്നു ഞാൻ നേരത്തേ അറിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ എനിക്കു യാതൊരാപത്തിനും ഇടവരുകയില്ലായിരുന്നു. തന്റെ ഭാഗ്യം എന്നേ പറയാനുള്ളു.

രണ:—സുകുമാരി പറയുന്നതൊക്കെ ഞാൻ സമ്മതിക്കുകയേ നിവൃത്തിയുള്ളൂ. ഞാൻ ഒരു ദ്രോഹിതന്നെ. രക്ഷയ്ക്കു വേറേ മാർഗ്ഗമില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ എന്റെ സുകുമാരിയേ പിടിച്ചു മുമ്പിൽ നിറുത്തി. അതിനെന്താ?

സുക:—ഞാൻ അപ്പോൾ സത്യം പറഞ്ഞിരുന്നാലോ?

രണ:—ഹാ-ഹാ-അതു പറകയില്ലെന്ന് എനിക്കു നല്ല ഉറപ്പുണ്ട്.

സുക:—എന്റെ അഭിമാനരക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി ഞാൻ പറകയില്ലെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ഇല്ലേ?

രണദേവൻ തലകുലുക്കി.

സുക:—എനിക്കീയവസ്ഥ ഒക്കെ ദൈവകോപം നിമിത്തം ഉണ്ടായതാണ്. എന്റെ ബുദ്ധിമോശം. ഇനി വരുന്നതൊക്കെ വരട്ടെ. ഞാൻ ആരെയും ഭയപ്പെടാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല. എന്റെ സുഖജീവിതം നശിച്ചു. ദേഹവും നശിക്കട്ടെ. എന്റെ സുഖാനുഭവങ്ങൾ ഒക്കെ സ്വപ്നപ്രായമായിത്തീർന്നു. ഒരുകാലത്ത് എന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിരുന്നു? ഇപ്പോൾ എങ്ങനെയായിരിക്കുന്നു? ഇനി ഞാൻ ഒന്നിനും കൊതിച്ചിട്ടു ഫലമില്ല; കൊതിക്കുന്നുമില്ല.

രണ:—ഞാൻ പറയുന്നതൊക്കെ നിസ്സാരമായി ഗണിക്കേണ്ട. ചിലപ്പോൾ ഒന്നിനു മറെറാന്നായി എന്നും വന്നേയ്ക്കാം. സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളൂ. എന്നെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തുന്നോ? നാം പരസ്പരം നല്ലപോലെ അറിയുന്നവരല്ലേ? എന്റെ സഹായം നിഷേധിക്കുന്നത് അത്ര ശുഭമല്ലായിരിക്കും.

സുക:—ഈ വിദ്യയുംകൊണ്ടു തന്നെ ഇങ്ങോട്ടു അയച്ചതാരാണ്? നിങ്ങളുടെ കൃത്രിമം കുറേ കടന്നുപോയി എന്ന് ഇപ്പോഴെങ്കിലും തോന്നുന്നുണ്ടോ? ആകട്ടെ, ഇതിനൊക്കെ ഒരു നല്ല സമയം വരും. അപ്പോൾ ചോദിച്ചുകൊള്ളാം."

ഇത്രയും പറഞ്ഞു യാത്ര തുടന്ന സുകുമാരിയേ തടുത്തുകൊണ്ട്,

രണ:—സുകുമാരീ, അങ്ങനെയല്ല. ഞാൻ പറയുന്നതു കേൾക്കൂ. കാര്യത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മം ഗ്രഹിച്ചാൽ ഈ വിധം ശഠിക്കില്ല: നിശ്ചയം.

സുകു:—നിങ്ങളുമായുള്ള സംഭാഷണം ഞാൻ ഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. ദൈവം സർവ്വസാക്ഷിയല്ലേ? 'സത്യമേവ ജയതി നാനൃതം.'

സുകുമാരിയുടെ ഭാവപ്പകർച്ചയും നിലയും കണ്ടു രണദേവൻ വല്ലാതെ ഭ്രമിച്ചുവശായി:—"പ്രിയസുകുമാരീ, എന്താണീപ്പറയുന്നത്? നിങ്ങളുടെ അച്ഛൻ ക്രമത്തിലധികം പശ്ചാത്താപപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഒരു കത്തങ്ങോട്ടയച്ചാൽ അദ്ദേഹം ഉടൻ നിങ്ങളേ തിര്യേ വിളിക്കും.

സുകു:—(സധൈര്യം) ഞാൻ നിമിത്തം അച്ഛനു മാനഹാനിയും ദുഃഖവും ഒന്നും വേണ്ട.

രണ:—ചന്ദ്രസേനനേ വിചാരിച്ചിട്ടെങ്കിലും ഒന്നടങ്ങരുതോ? ഞാൻ ഈയിടെ അദ്ദേഹത്തേ ജഡായുപുരത്തു വച്ചു കണ്ടു. ഞങ്ങൾ ഒന്നിച്ചായിരുന്നു രണ്ടു ദിവസത്തേ താമസം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രതിപാദ്യവിഷയം മിക്കവാറും സുകുമാരി തന്നെയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു സുകുമാരിയുടെ നേർക്കുള്ള പ്രേമത്തിന് ഒരു കുറവും വന്നിട്ടില്ല. സുകുമാരിയുടെ വേർപാട് അദ്ദേഹത്തേ കൃശനാക്കി തീർത്തിരിക്കുന്നു.

സുകുമാരിയുടെ പെട്ടെന്നുണ്ടായ മാററം കണ്ടിട്ടു രണദേവൻ തന്റെ ഉപായം ഫലിച്ചുവെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

സുകു:—എന്നെക്കാൾ വ്യസനം മററാർക്കും ഉണ്ടാവാനില്ലല്ലൊ.

രണ:—ചന്ദ്രസേനൻ നന്നെ വിരഹപീഡ അനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്. അത്രമാത്രം എനിക്കറിയാം.

സുകു:—ഞാൻ ഇനി വ്യസനിച്ചിട്ടാവശ്യമില്ല, ഒട്ടും വ്യസനിക്കുന്നുമില്ല.

രണ:—സുകുമാരി അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു കത്തയച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു; ഇല്ലേ? അതെന്തിനാണ് അപ്രകാരം എഴുതി അയച്ചത്?

സുകു:—(ആശ്ചര്യപൂർവ്വം) അദ്ദേഹം നിങ്ങളോട് എന്റെ കത്തിനെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞുവോ?

യഥാർത്ഥത്തിൽ രണദേവൻ ചന്ദ്രസേനൻ പാർക്കുന്ന ദേശത്തു ക്രടി കടന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇതൊക്കെ അയാളുടെ മനോധർമ്മകൗശലമെന്നു നമുക്കറിയാമല്ലൊ.

സുകു:—അദ്ദേഹം നിങ്ങളോട് എന്തെല്ലാം ചോദിച്ചു?

രണദേവൻ ഒന്നു സംശയിച്ചു. എന്താ കളവു പറയേണ്ടത് എന്നാലോചിച്ചുറയ്ക്കുകയായിരുന്നു. "ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ ഉണ്ടായ സംഭാ

ഷണം എന്തായിരുന്നു എന്നറിയണം; ഇല്ലേ?" എന്നുള്ളതിന് "അ തേ" എന്നു സുകുമാരി മറുപടി നൽകി.

രണ:—അതു നിങ്ങളുടെ വേർപാടിനുണ്ടായ കാരണത്തെക്കുറിച്ചായിരുന്നു. ഈയിടെ പുഷ്കരണിയിൽ ഒന്നു രണ്ടു പ്രാവശ്യം അദ്ദേഹം വരുകയുണ്ടായി.

സുകു:—എന്നെക്കാണ്മാനാഗ്രഹിച്ചുവോ?

രണ:—പിന്നെയില്ലേ? ഞാൻ പറയുന്നതൊന്നും സുകുമാരി വിശ്വസിക്കുന്നില്ലല്ലോ. സുകുമാരി വളരെ ദയാശൂന്യത കാണിച്ചു കളഞ്ഞുവെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യസനം.

സുകു:—അത് എനിക്കറിയാം. അദ്ദേഹത്തെ ഞാൻ നന്നെ ക്ലേശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ ഫലമായിരിക്കാം എന്റെ ഈ അനുഭവം. ഞാൻ മാനമായ ഒരു മാർഗ്ഗമാണു സ്വീകരിച്ചത്. ഏതുവിധമായാലും ഞാൻ സ്വപ്നേപി അറിയാത്ത ഒരു കുററം എന്നിൽ ആരോപിതമായി. തന്നിമിത്തം ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ വിമുക്തനാക്കിയതാണ്.

രണ:—ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ കൂടി നിങ്ങളേ വേഗം പിതൃഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു മടക്കി അയച്ചുകൊടുക്കണമെന്നു ചന്ദ്രസേനൻ പറയുകയുണ്ടായി.

സുകു:—(മുഖത്തു തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ട്) ഞാൻ ഇനി പിതൃഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങുകയൊ? നന്നായി. നിങ്ങൾ എന്നെ എങ്ങനെ അയയ്ക്കും? എന്റെ പ്രാണനാഥൻ നിങ്ങളോടങ്ങനെ പറഞ്ഞുവോ?

രണ:—അദ്ദേഹത്തിന്റെ താല്പര്യം അതാണ്.

സുകു:—ഞാൻ സത്യം പുറത്തു പറയുന്നതുവരെ എന്റെ അച്ഛൻ എനിക്കു ഗുണമായി യാതൊന്നും പറകയുണ്ടാവില്ല. തീർച്ച തന്നെ.

രണ:—എന്തു പറയുന്നതുവരെ?

സുകു:—നടന്ന സംഭവങ്ങളെല്ലാം പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കുന്നതുവരെ.

രണ:—അത് ഒരിക്കലും ഉണ്ടാകുകയില്ല.

സുകു:—അങ്ങനെ ശങ്കിക്കേണ്ടാ. ഞാൻ തീർച്ചയായും പറയാതെ അടങ്ങുകയില്ല.

രണ:—ശരി, ആയിക്കൊള്ളൂ. എന്നാൽ തന്നിമിത്തം ഉണ്ടാകാവുന്ന ഗുണദോഷങ്ങളെക്കൂടി മുൻകൂട്ടി ആലോചിച്ചുകൊള്ളണം; കേട്ടോ?

സുകു:—ഓഹൊ. അതൊക്കെ ഞാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിട്ടു വളരെനാളായിക്കഴിഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കുടുക്കിൽ അക

പ്പെട്ടുകിടന്നുഴലുന്നു. അതിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടണമെങ്കിൽ സത്യം പറയാതെ എന്താ നിവൃത്തി?

രണ:—(ഭീതിയോടെ) അരുതേ. സത്യമായും സാഹസം കാട്ടരുതേ.

സുക:—ഞാൻ നിങ്ങളുടെ വിദ്യ ഒക്കെ അറിഞ്ഞു.

രണ:—അപ്പോൾ ഈ ദിക്കിൽ കിടന്നു നശിക്കാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിരിക്കുകയാണോ? കാര്യം പറഞ്ഞാൽ അനുസരിക്കൂ. അദ്ദേഹം ഇപ്പോഴും പൂർവാധികം സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ട്. സമയം വ്യർത്ഥമാക്കിക്കളയരുത്. എന്റെ സ്വന്ത കാര്യങ്ങൾ ഒക്കെ സാധിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇനി സുകുമാരിയുടെ ഗുണത്തിനായിട്ടാണ് എന്റെ പ്രയത്നം.

സുക:—താൻ അച്ഛന്റെ ദ്രവ്യമൊക്കെ കൈക്കലാക്കി ഇളയമ്മയേയും വഴിയാധാരമാക്കി. എനിക്കു തന്റെ സഹായവും സഹകരണവും ആവശ്യമില്ല. ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുമില്ല. ഞാൻ സത്യമായും നടന്ന സംഭവങ്ങൾ ഒക്കെ പുറത്താക്കും. തീർച്ചതന്നെ.

രണദേവൻ നിന്ന് ആടിത്തുടങ്ങി.

സുകുമാരി അശ്രുധാര വർഷിച്ചുംകൊണ്ടു ബദ്ധപ്പെട്ടു നടന്നു.

അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രധാനമായി വ്യാപിച്ചിരുന്നതു് ചന്ദ്രസേനന്റെ വിചാരമായിരുന്നു. ആ ഗംഭീരപുരുഷന്റെ ഛായ അവളുടെ മനസ്സിൽ പ്രതിഫലിച്ചു.

രണദേവൻ വീണ്ടും അടുത്തുകൂടി.

സുക:—(ഗംഭീരസ്വരത്തിൽ) താൻ ഓടി നടന്ന് എന്നെ ഉപദ്രവിക്കരുതു്. അച്ഛന്റെ മിത്രമെന്നു ഭാവിക്കുന്ന എന്റെ വൈരിയാണു താൻ. ഇനി ഒന്നും എന്നോടു പററില്ല. പോകാം.

രണ:—നീലോല്പലം നന്നെ വ്യസനിക്കുന്നു. സുകുമാരിക്കുവേണ്ടി പുഴവക്കത്തുള്ള ബംഗ്ലാവു് ഒഴിച്ചിട്ടിരിക്കുന്നു. അവിടെ അവർ വന്നു വേണ്ട അന്വേഷണങ്ങൾ നടത്തിക്കൊള്ളും.

സുക:—എനിക്കു മദ്ധ്യസ്ഥതയ്ക്കും ആരും വേണ്ട. താൻ അതിനു യോഗ്യനുമല്ല.

രണ:—താമസം ഇവിടെത്തന്നേ തീർച്ചയാക്കിയിരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിനു വേണ്ടുന്നതൊക്കെ സൗകര്യപ്പെടുത്തിത്തരാൻ ഏർപ്പാടു ചെയ്യാം. ഇല്ലെങ്കിൽ വരൂ. ഒന്നിച്ചു പോകാം.

സുകു:—ഞാൻ എന്റെ ശത്രുവിനു കീഴ്പ്പെടുകയോ? ഹാ! ദൈവമേ, എന്റെ ജീവിതം ഇങ്ങനെയായല്ലൊ.

ദുസ്സഹമായ വ്യസനത്തോടെ ഇത്രയും പറഞ്ഞപ്പൊഴേയ്ക്കു സുകുമാരി പൊട്ടിക്കരഞ്ഞുപോയി. അല്പം ശാന്തയായപ്പോൾ അവൾ:—താൻ എന്റെ മുമ്പിൽനിന്നു പോവുക! എനിക്ക് ഒന്നും കേൾക്കേണ്ട.

രണ:—സമസ്താപരാധവും ക്ഷമിച്ചു കൊള്ളുക. നാം തമ്മിൽ പിണങ്ങുന്നതു് ഉഭയകക്ഷികൾക്കും നന്നല്ല. എന്നെ ഭയപ്പെടുത്താൻ നിഷ്പ്രയാസം സാധിക്കും; കരയാതിരിക്ക. സുകുമാരിയുടെ വലിയമ്മ അന്യഥാ ശങ്കിക്കും.

രണദേവൻ സുകുമാരിയെ നിഴൽ പോലെ പിൻതുടരുന്നതിന്റെ സാരം അവൾക്കു മനസ്സിലായില്ല. രണ്ടാളും ഒന്നിച്ചു നടന്നു വാസസ്ഥലത്തോടടുത്തപ്പോൾ അയാൾ:—സുകുമാരീ, എന്റെ ഉപദേശം സ്വീകരിക്കൂ, അതാണു നന്ന്.

സുകു:—എനിക്കു തോന്നിയതിന്മണ്ണം ഞാൻ പ്രവൎത്തിക്കാം. ഞാൻ തന്നോടു പറയാനുള്ളതൊക്കെ പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. ഇനി എന്നെ ഈ വിധം ഉപദ്രവിക്കുന്ന പക്ഷം.....................

രണ:—അതേ, വല്ലതുമൊക്കെ വിഡ്ഢിത്തം കാട്ടി കുറെക്കൂടി ഗ്രഹപ്പിഴ വലിച്ചുവയ്ക്കൂ.

"എന്റെ രക്ഷയ്ക്കുള്ള മാൎഗ്ഗം ഞാൻ നോക്കിക്കൊള്ളാം." എന്നു പറഞ്ഞു സുകുമാരി വീട്ടിലേയ്ക്കു കടന്നുപോയി.

അവൾ രണദേവന്റെ ഓരോ വാക്കിനെയും വിമൎശിച്ചുനോക്കി. "ചന്ദ്രസേനന് എന്നിൽ ഇന്നും പ്രത്യാശയുണ്ടെന്നും വിരഹവേദന അനുഭവിക്കുന്നുണ്ടെന്നും ഇയാൾ പറയുന്നതു് എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കാം? ഈയാൾ ഇളയമ്മയുമായി ആലോചിച്ചു് എന്തോ ഒരു പുതിയ ചതിപ്രയോഗവുംകൊണ്ടു വന്നതായിരിക്കണം. ഈയാളുടെ നടപടികൾ ഒക്കെ പിശകിയാണു കാണുന്നതു്." സുകുമാരി ബാല്യത്തിൽ ചന്ദ്രസേനനോടൊരുമിച്ചു കളിച്ചുല്ലസിച്ചതും മററും ഓരോന്നായി വിചാരിച്ചു വിചാരിച്ചു് ചന്ദ്രസേനനെ അവൾ സദാകാലവും തന്റെ മനോദൎപ്പണത്തിൽ പ്രതിഫലിപ്പിച്ചു കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. ഏതായാലും ചന്ദ്രസേനന് ഒരുകത്തുകൂടി എഴുതിക്കളയാമെന്ന് അവൾ തീൎച്ചപ്പെടുത്തി.

എന്റെ പ്രാണനാഥാ,

അങ്ങ് ഇപ്പോൾ എവിടെയാണ്. ശരീരസുഖം ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കട്ടോ? ഞാൻ ഇതിനുമുമ്പ് ഒന്നുരണ്ടു കത്തയച്ചതിനെപ്പററി വളരെ പശ്ചാത്തപിക്കുന്നു. ഞാൻ അങ്ങയെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടാണു ജീവിക്കുന്നത്. ഞാൻ ഏതു കാലവും അങ്ങയ്ക്കധീനയാണ്. തമ്മിൽ കാണാൻ വൈകിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതു എത്രയും വേഗത്തിൽ ആയാൽ കൊള്ളാം. ഇല്ലെങ്കിൽ......................തമ്മിൽ കാണുക അസാദ്ധ്യമാണ്.

ശേഷം കാഴ്ചയിൽ

എന്ന്, സ്വന്തം സുകു.

ഈ കത്തു പലപ്രാവശ്യവും വായിച്ചു നോക്കിയിട്ടു താൻതന്നേ കൊണ്ടുപോയി തപാലിലിട്ടു. ചന്ദ്രസേനന്റെ കമ്പിയോ മറുപടിക്കത്തോ രണ്ടുദിവസത്തിനകം കിട്ടും എന്നിങ്ങനെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുപ്പായി. വളരെ ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞിട്ടും ഫലമുണ്ടായില്ല. സുകുമാരിക്കു വ്യഥ വർദ്ധിച്ചു. വലിയമ്മയുടെ ശല്യം അതിലും ദുസ്സഹമായിത്തീർന്നു.

:0:

അദ്ധ്യായം ൧൮.

''താന്താൻ നിരന്തരം ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങൾ
താന്താനനുഭവിച്ചീടുകെന്നേ വരൂ.''

''അന്യഥാചിന്തിതംകാര്യം
ദൈവമന്യത്ര ചിന്തയേൽ.''

പിറേറന്നു രാവിലേ സുകുമാരി എണീററു വിഷാദത്തോടേ നടന്നു മഹൽസന്നിധിയിൽ എത്തി. അന്നും സ്നാനംചെയ്തു പുഷ്പങ്ങളും ശേഖരിച്ചുകൊണ്ടു ആ മഹാന്റെ പാദത്തിൽ വച്ചു വളരെനേരം കാത്തുനിന്നു. കണ്ണുകൾ തുറന്നില്ല. "ഇന്നും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സമാധിക്ക് ഒരു വ്യത്യാസവും കണ്ടില്ലല്ലൊ. ഇങ്ങനെ എത്രനാളായി ഇരിക്കുന്നോ? ഇനി എത്രകാലം ഈ സ്ഥിതിയിലിരിക്കുമോ? ഇദ്ദേഹത്തിന് ആഹാരം ഉണ്ടോ ഇല്ലയോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ അതെങ്ങനെ കഴിക്കുന്നു? ഒരു പക്ഷെ ഇദ്ദേഹം ഇവിടെനിന്നും ഗമിച്ചുകളഞ്ഞാൽ പിന്നെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെപ്പററി അറിയുന്നതെങ്ങനെ?" അവസാന

മില്ലാതെ ഈവിധം ഓരോന്നു ചിന്തിച്ചുംകൊണ്ടു പത്തടി മുന്നോട്ടു മന്ദം മന്ദം നടന്നു. അപ്പോൾ "നിന്റെ ജീവനെ സൂക്ഷിച്ചോ? മരണം ആസന്നമായിരിക്കുന്നു" എന്ന് ഒരു ഗംഭീരസ്വരം പുരോഭാഗത്തായിക്കേട്ടു. സുകുമാരി കുഴങ്ങി വശമായി. "ഇതാരുടെ വചനമാണ്? ഇവിടെ ഈ ദിവ്യനല്ലാതെ മററാരെയും കാണാൻ കഴിയുന്നില്ലല്ലൊ? അദ്ദേഹമോ ചലനമില്ലാതെയിരിക്കുന്നു! ഇതെന്തൊരാശ്ചര്യം? ഇതേവരെ ഇങ്ങനെ ഒരു സംഭവം ഞാൻ കേട്ടും അനുഭവിച്ചും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. പുരാണങ്ങളിൽ അശരീരി ഉണ്ടായി എന്നു ഘോഷിക്കുന്നതു നേരായിരിക്കണമല്ലൊ." എന്നിങ്ങനെ വിചാരിച്ച് അത്ഭുതരസത്തോടെ മുൻഗതിയേ തുടൎന്നു. "മരണം ആസന്നമായിരിക്കുന്നു എന്നല്ലേ കേട്ടതു്. ഇനിയും ആപത്തു നേരിടുമോ? ദൈവമേ ഗതി" എന്നുറച്ചു സമാധാനചിത്തത്തോടെ സരസ്സിന്നഭിമുഖമായി നടന്നു. അവിടെ കോമളാംഗികളായ മൂന്നു തരുണീരത്നങ്ങൾ ആ പുല്ലിന്മേൽ ചാരിക്കിടന്നു കൊട്ടംകൈ കുത്തിക്കൊണ്ട് ഉല്ലാസമായി പലഹാരം ഭക്ഷിക്കുകയായിരുന്നു. അവരുടെ സമീപത്തു പാത്രങ്ങളിൽ ചായ പകൎന്നു വച്ചിട്ടുണ്ട്. സുകുമാരി ഇവരുടെ വൃത്താന്തം അറിയാനുള്ള ജിജ്ഞാസയോടുകൂടി അവരുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നു മന്ദസ്മിതം തൂകിക്കൊണ്ടു നിന്നു. അതിൽ ഒരു സ്ത്രീ തന്റെ മുഖത്തു പെട്ടെന്നു പ്രത്യക്ഷമായ ക്ഷോഭം മറച്ചുകൊണ്ടു നിവൎന്നിരുന്നു സുകുമാരിയേ നോക്കി ശിരഃകമ്പം ചെയ്തു ചിരിച്ചു. ഇവർ പരസ്പരം നല്ലപോലെ മുഖത്തു സാമുദ്രികാലക്ഷണങ്ങൾ നോക്കിത്തുടങ്ങി.

സുകു:—എനിക്കു നിങ്ങളുടെ സാന്നിദ്ധ്യം വളരെ ആഹ്ലാദത്തേയും സമാധാനത്തേയും നൽകുന്നു. നിങ്ങൾ ആരാണെന്നും എവിടെനിന്നു വരുന്നുവെന്നും അറിയാൻ ആഗ്രഹമുണ്ട്.

"നീ താനേവന്ന് എന്റെ വലയിൽ ചിക്കിയോ" എന്ന് ഉള്ളിൽ സന്തോഷിച്ചുകൊണ്ട് "ഇന്നത്തോടേ നിന്റെ കഥ തീൎന്നുവല്ലൊ" എന്നു തീൎച്ചപ്പെടുത്തിയിട്ട് അവിടെ ഇരുന്നതിൽ പ്രായംകൂടിയ സ്ത്രീ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—"ഞങ്ങൾ ലളിതാപുരിയിൽനിന്നു വന്നിട്ടുള്ളവരാണ്. ഒരു ദിവസം മുഴുവനും യാത്ര ചെയ്താലേ ഇവിടെ എത്തു. ഞങ്ങൾ ഒരു പഴയ തറവാട്ടുകാരാണ്. ഈ സ്ഥലം പണ്ടു ഞങ്ങൾക്കുള്ളതായിരുന്നു. ഈ ദുൎഗ്ഗ ഞങ്ങളുടെ കുലദേവതയാണ്. ഈ ക്ഷേത്രം ജീൎണ്ണോദ്ധാരണം ചെയ്ത് ഇവിടം വളരെ പരിഷ്കരിക്കാൻ ഭാവമുണ്ട്. കൊല്ലത്തിലൊരിക്കൽ ഞങ്ങൾ ഇവിടെ പന്ത്രണ്ടു ദിവസം ഭജനം പാൎക്കുകയും പതിവുണ്ട്. ഇനി പ്രതിദിവസം നമുക്കു ത

മ്മിൽ കാണാമല്ലൊ. കുറച്ചു ചായ കുടിക്കൂ. ഞങ്ങളുടെ ഭൃത്യവർഗ്ഗവും കൂടാരവും പിന്നാലെ എത്തുന്നുണ്ട്. ഞാൻ പ്രഭാതത്തിൻെറ രാമണീയകത്വം കണ്ടാനന്ദിക്കുന്നതിനായി ഇവരും ഒന്നിച്ചു മത്സരിച്ചു നടന്നിവിടെ എത്തി. ഹാ! എന്തു ചേതോഹരമായ കാഴ്ചയാണ്. ഞങ്ങൾക്ക് ഒന്നു രണ്ടു ഭൃത്യരുള്ളതു് ആ മടപ്പള്ളിയിൽ ഭക്ഷണം തയ്യാറു ചെയ്യുകയാണ്.

സുകു:—ഞാൻ ചായകുടിച്ചിട്ടാണു തിരിച്ചതു്. ഇപ്പോൾ വേണ്ട. നിങ്ങളുടെ ഔദാര്യത്തിനായി വന്ദനം പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു. ഇന്നുമുതൽ പന്ത്രണ്ടു ദിവസത്തേയ്ക്കു നിങ്ങളുടെ സഖ്യം ലഭിച്ചല്ലൊ.

"ഞങ്ങൾക്കും അപ്രകാരംതന്നെ യാദൃച്ഛികമായി നിങ്ങളുടെ പരിചയം സിദ്ധിച്ചതിൽ വളരെ കൃതാർത്ഥതയുണ്ട്" എന്നു പറഞ്ഞു് ആ സ്ത്രീ ചിന്താസാഗരത്തിൽ മുഴുകി.

സുകുമാരി വളരെ കരുതലോടുകൂടിത്തന്നെയാണ് ഇവരോടു പെരുമാറിയതു്. അവളുടെ കരുതൽ കണ്ടു് അവരും പൊതുക്കാര്യങ്ങളെപ്പററി മാത്രം പ്രസ്താവിച്ചുതുടങ്ങി. ഈ സ്ത്രീ അനേക പ്രശസ്തഗുണങ്ങൾക്കിരിപ്പിടമാണ്. എങ്കിലും ഏതോ നിർഭാഗ്യം ഹേതുവാൽ അവയൊക്കെ നീചസംസർഗ്ഗംകൊണ്ടു മലിനപ്പെട്ട ലക്ഷണമാണു പ്രത്യക്ഷമായതു്. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ നിസർഗ്ഗഗുണങ്ങൾ പ്രകാശിക്കാതിരുന്നുമില്ല. അവരുടെ ചായ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ എല്ലാവരും ഒന്നിച്ചു് ആ വടവൃക്ഷത്തിൻെറ തറയിൽ ചെന്നിരുപ്പായി. തത്സമയം കാഷായവസ്ത്രം ധരിച്ചു് ഒരു സഞ്ചിയുമായി ഒരു സ്ത്രീ അവിടെയെത്തി. മദ്ധ്യവയസ്കയാണ്. മുടി കിരീടംമാതിരി പൊന്തിച്ചു കെട്ടി ചുവന്ന പുഷ്പവും ചൂടിയിട്ടുണ്ട്. നെററിയിൽ പഞ്ചവർണ്ണത്തിൽ ധാരാളം കുറികളുണ്ട്. കണ്ഠത്തിൽ സ്ഫടികം, പവിഴം മുതലായവകൊണ്ടുള്ള മാലകൾ ധരിച്ചിരിക്കുന്നു. ആകപ്പാടെ ഒരു വിചിത്രസ്വരൂപം എന്നു പറഞ്ഞാൽ കഴിഞ്ഞല്ലൊ. ഈ സ്ത്രീയും ആ വടവൃക്ഷത്തിൻെറ ചുവട്ടിൽ വന്നിരുപ്പായി. അവർ കൈയിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന സഞ്ചി എടുത്തു നിവത്തു് അതിനുള്ളിൽ ഉള്ള കുപ്പികൾ ഒക്കെ എടുത്തു കുലുക്കി താഴത്തു വച്ചു. അതൊക്കെ ഓരോ ഔഷധങ്ങൾ ആയിരുന്നുവത്രെ. വേറെ ഒരു ചെറിയ പെട്ടിക്കുള്ളിൽ കുറേ സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ സ്ത്രീ ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്:—തമ്പുരാട്ടിമാരേ, അടിയൻ ജാതിയിൽ കുറത്തിയാണ്; എങ്കിലും സന്യസിച്ചു. അടുത്തു വരട്ടെയോ? അടിയന്റെ പഴയ പേർ ചമ്പകം എന്നായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ മായാവതി എന്നാ

ണ്ട് എല്ലാവരും വിളിക്കുന്നത്. അടിയൻെറ ഖ്യാതി ഈ ഭാരതഭൂമി ഒട്ടുക്കു പരന്നിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ അടിയൻെറ ഔഷധങ്ങളുടെയോ, സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളുടെയോ മാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞറിയിക്കണമെന്നില്ല. എന്തെങ്കിലും ഈയുള്ളവളുടെ പക്കൽ നിന്നും മേടിച്ചേതീരൂ. ഈ സുഗന്ധ ദ്രവ്യങ്ങൾ വാങ്ങിച്ചുപയോഗിച്ചാൽ തമ്പുരാക്കന്മാർ പിന്നാലെ ഓടി എത്തും. ഈ തെണ്ടിനടക്കുന്നവൾക്ക് ഒരു സഹായം ചെയ്യുന്നതു വലിയ ധർമ്മമാണേ, തമ്പുരാട്ടിമാരേ. ഇതു കൂട്ടുചേർക്കാത്ത അസ്സൽ ഗുലാബാണ്. ചൊറി ചിരങ്ങു മുതലായ സുഖക്കേടുകൾക്കു നല്ല ഔഷധമുണ്ട്. ചന്ദ്രനഗരത്തിലേ രാജാവിന് ഒരു വേലക്കാരി വിഷം ചേർത്തു ചായ കൊടുത്തു. അന്ന് ഈ മായാവതിയാണു രക്ഷിച്ചത്. വിഷത്തിനു നല്ല ഔഷധങ്ങൾ ഉണ്ട്. മഹത്തുക്കളുടെ ഉപദേശം അനുസരിച്ചാണ് അടിയൻെറ ചികിത്സ. വളരെ വിശേഷമാണു തമ്പുരാട്ടികളേ. ഇവൾ പറയുന്നതൊക്കെ സത്യമാണ്. തമ്പുരാട്ടിമാർക്ക് അടിയനെക്കണ്ടിട്ടു നേരമ്പോക്കായിരിക്കുന്നു. സത്യമായിട്ടും അടിയൻ എത്രയോ രാജാക്കന്മാർ മുതലായവരേ ചികിത്സിച്ചു രക്ഷപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. തമ്പുരാട്ടിമാർ ചിരിക്കുന്നല്ലൊ. അടിയനു മുഖക്കുറി പറയാനറിയാം. അടിയൻ പറഞ്ഞാൽ തെററുകയില്ല." ഇങ്ങനെ ഇടമുറിയാതെ പറഞ്ഞു ശ്രദ്ധമായി സുകുമാരിയെ വീക്ഷിച്ചു. "തമ്പുരാട്ടീ, അടിയൻ നല്ല കഥ ഒന്നു പറയട്ടെ. കേൾക്കുമോ?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു ഒരു കഥ പറയാനാരംഭിച്ചു. കഥ പകുതിയായപ്പോൾ അവിടെ ഇരുന്നവരിൽ മൂത്ത സ്ത്രീ ഒന്നു ഞെട്ടി നിലവിളിച്ചു. എല്ലാവരും വല്ലാതെകണ്ടു പരിഭ്രമത്തിനു വശഗരായി. ആ സുന്ദരി തൻെറ അരയിൽ ചുററിയിരുന്ന വസ്ത്രത്തെ അല്പം പൊക്കിനോക്കിയപ്പോൾ ഒരു കൃഷ്ണസർപ്പം കാലിൽ ചുററിയിരുന്നതു കണ്ടു മായാവതിയെ ഒഴിച്ചു മറെറല്ലാവരും ഭയവിഹ്വലകളായി. അവൾ തന്റേടം വിടാതെ വേഗം വനത്തിനുള്ളിൽ കടന്ന് ഒരു പച്ചയില പറിച്ചു കാട്ടിയപ്പോൾ സർപ്പം താനേ കാലിൽ നിന്നും ചുററുവിട്ട് ഇഴഞ്ഞുപോയി. കൂടെയുണ്ടായിരുന്ന സ്ത്രീകളോട് സർപ്പം ദംശിച്ചു ബോധരഹിതയായ സ്ത്രീയെ അവിടെ നിന്നും മാററിക്കിടത്താൻ പറഞ്ഞിട്ടു കുറത്തി വേഗം തൻെറ സഞ്ചി അഴിച്ച് ഒരൗഷധം എടുത്തു കടിവായിൽ പുരട്ടി. ഒരു ചൂർണ്ണം നാസികാരന്ധ്രത്തിലും കാട്ടി. വേറേ ഒരു വേരെടുത്ത് ഉരച്ച് ഉള്ളിൽ കൊടുത്തു. ആകപ്പാടെ വടവൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ ഉണ്ടായ സംഭവം വളരെ പരിതാപകരമായിരുന്നു. മായാവതി ആ നിശ്ചലരൂപത്തേ നോക്കി നിന്നു. വിധിയുടെ ദുർവിപാകത്തെപ്പററി എന്താ പറയേണ്ടത്? ഹാ! ഈ സ്ത്രീ മരിക്കുകയോ? എന്തൊരു രൂപഗുണം! എല്ലാവരും

പുറവുമിരുന്നു വിലപിച്ചു തുടങ്ങി. സുകുമാരി:—"ഈ സ്ത്രീയെ ജീവിപ്പിച്ചാൽ ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു് എന്തു വേണമെങ്കിലും പ്രതിഫലം തരാം. ഈ ഔഷധങ്ങൾ കൊണ്ടു രക്ഷപ്പെടുമെന്നു തോന്നുന്നുണ്ടോ?" എന്നു ചോദിച്ചതിനു മായാവതി:—"ഔഷധങ്ങൾ കൊടുക്കാമെന്നല്ലാതെ ജീവൻ തടുത്തു നിർത്തുന്നതിനു് അടിയനു കഴിയുമോ? തമ്പുരാട്ടിയുടെ സഖി ഒരു പക്ഷെ ജീവിച്ചേയ്ക്കാം. ദൈവശക്തി എല്ലാററിലും വലുതല്ലേ? ആർക്കറിയാൻ കഴിയും?" "അയ്യോ! നിഷ്പ്രയോജനമാണെന്നു തോന്നുന്നുവല്ലോ" എന്നു സുകുമാരി വളരെ ഉൽക്കണ്ഠയോടുകൂടി പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ മരണാവസ്ഥയിൽ കിടക്കുന്ന സ്ത്രീ "ഞാൻ മരിച്ചുപോകും. മരണം ആസന്നമായിത്തന്നേയിരിക്കുന്നു. കഷ്ടം! സുകുമാരിക്കു് എന്നിൽ അനുഭാവം തോന്നിയതിനെക്കുറിച്ചു ഞാൻ വ്യസനിക്കുന്നു." തന്റെ പേർ ചൊല്ലിപ്പറഞ്ഞപ്പോൾ സുകുമാരി വല്ലാതെ കണ്ടു പരിഭ്രമിച്ചു് എഴുനേററു. സുകുമാരി ആളറിയിക്കാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി എന്നു സന്തോഷിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു.

"എനിക്കു സുകുമാരിയെ നല്ലതുപോലെ അറിയാം. വളരെ കാര്യങ്ങൾ നിങ്ങളോടു പറയാനുമുണ്ടു്. സ്വല്പനേരത്തേയ്ക്കു് ഈശ്വരകൃപയാൽ ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ സകലവിവരവും പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കാം. ഇതിനെ ആദ്യമായി സ്വീകരിച്ചു സൂക്ഷിച്ചുകൊൾക." എന്നു് അധികരിക്കുന്ന വേദനയോടുകൂടിപ്പറഞ്ഞു് ആ സ്ത്രീയുടെ അടിയിൽനിന്നും ഒരു ചെറിയ ഡപ്പി എടുത്തു കൊടുത്തു. സുകുമാരി ആ സൂര്യപടസദൃശമായ പുല്ലിന്മേൽ കരിവണ്ടിന്റെ നിറമായിക്കിടക്കുന്ന ആ കമനീയാംഗിയുടെ മുഖകമലത്തിൽ നോക്കി അശ്രുകണങ്ങൾ പൊഴിച്ചു. "ഞാൻ ഇത്ര നികൃഷ്ടയായിപ്പോയല്ലോ. ഈ ശാന്തവും, പ്രകാശവുമുള്ള നീലോല്പലതുല്യനയനങ്ങളിൽ അശ്രുപ്രവാഹം ഉണ്ടാക്കുന്നതു വലിയ പാപമാണു് എന്നൊരു ദിവ്യശബ്ദം എന്റെ ഉള്ളിൽ രഹസ്യമായി സദാ മന്ത്രിച്ചിരുന്നു ഈ കന്യക എന്റെ മുമ്പിൽകിടന്നു മരണവേദനയോടുകൂടി പിടയ്ക്കുന്നതു കാണ്മാനല്ലേ ഞാൻ പുറപ്പെട്ടതു്? ഈ ദുഷ്ടവിചാരങ്ങൾ എന്നെ എങ്ങനെ ബാധിച്ചു? അയ്യോ! ഞാൻ ഒരിക്കലും ഈ ഓമനക്കുട്ടിയെ ദ്രോഹിക്കയില്ല. പല പ്രാവശ്യവും ഇവളെക്കണ്ടപ്പോൾ എന്റെ സോദരിമാരെപ്പോലെ മാറോടണച്ചു വാത്സല്യപൂർവ്വം ചുംബിക്കുന്നതിനു് എന്റെ ഹൃദയം ഉദ്യുക്തമായി. എങ്കിലും സംസർഗ്ഗജമായ ദോഷം എന്നെ പെട്ടെന്നു വിട്ടൊഴിയാൻ മടിച്ചു" എന്നിങ്ങനെ ആ സ്ത്രീ ചിന്ത തുടങ്ങി. സുകുമാരിയുടെ നേർക്കുണ്ടായ ആർദ്രത അധികനേരം നിലനിന്നില്ല. ചിരപരിചയംകൊണ്ടു തന്റെ പ്രകൃതഗുണത്തേ മലിനപ്പെടു

ത്തിയിരുന്ന പൈശാചികബുദ്ധിയുടെ ശൃംഖലയിൽ നിന്നുള്ള മോചനം ആ സ്ത്രീയ്ക്കു സുസാദ്ധ്യമായിരുന്നില്ല. എങ്കിലും സച്ചരിതേയുള്ള ഗുണം ഒടുവിൽ പ്രകാശിച്ചു.

സുകു:—നിങ്ങൾ എന്റെ പേര് എങ്ങനെ മനസ്സിലാക്കി? "ദൈവാധീനം ജഗൽസർവം"എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ ഞാൻ മഹൽസന്നിധാനത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടപ്പൊഴേയ്ക്കു് എന്തോ ഒരാപത്തു പിണയാൻ പോകുന്നതായി മനസ്സിലായി. സർവ്വം ഈശ്വരങ്കൽ സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ധൈര്യമായി ഞാൻ പുറപ്പെട്ടതാണു്. നിങ്ങൾ എന്തുദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടിയാണു് ഇവിടെ പാളയം അടിച്ചതു്? ഏതോ ഒരു ദ്രോഹകൃത്യത്തിനല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങളെ ഈ കൃഷ്ണസർപ്പം ദംശിക്കയില്ല, നിശ്ചയം. "അന്യഥാ ചിന്തിതം കാര്യം ദൈവമന്യത്ര ചിന്തയേൽ" എന്ന ആപ്തവാക്യം ഇവിടെ ദൃഷ്ടാന്തമായില്ലേ? നിങ്ങൾ എന്നോടു പറയാനാഗ്രഹിക്കുന്നതെന്താണു്?

സ്ത്രീ:—ഭവതി ഈ പ്രദേശങ്ങളിൽ സഞ്ചാരമുണ്ടെന്നും ഇവിടെ എത്തിയാൽ നിഷ്പ്രയാസം നിങ്ങളുടെ കഥ കഴിക്കാമെന്നും തീർച്ചപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു് എന്റെ ഭർത്താവു് എന്നെ ഇവിടേയ്ക്കു നിയോഗിച്ചയച്ചതാണു്. ഭവിഷ്യത്തു നോക്കുക. ആർക്കു മരണം നേരിടുന്നു? ഇനി കഷ്ടിച്ചു പത്തുനിമിഷംകൂടി ഞാൻ സംസാരിക്കുമായിരിക്കാം. അതും സംശയാധീനമാണു്. ഭവതിയെ വധിക്കാനായി ഒരുമ്പെട്ട അവസരങ്ങളിലൊക്കെ "ദൈവം മനുഷ്യരൂപേണ" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ ആരെങ്കിലും തൽക്കാലസഹായത്തിന് അവിടെ വന്നുചേരും. ആ വനത്തിനുള്ളിൽ വച്ചു് ഇപ്പോൾ ഒക്കെ കഴിയും എന്ന സ്ഥിതിയിലായപ്പോൾ ഉദയപുരിയിലേ മഹാരാജാവു് എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇനി ഭവതിക്കു് അധികം ആപത്തൊന്നും ഉണ്ടാകയില്ല. എങ്കിലും ഈ കൂട്ടരെ ഒതുക്കുന്നതുവരെ സൂക്ഷിച്ചു സഞ്ചരിക്കണം. (സഖിമാരേ നോക്കി ഞാൻ ദുഷിച്ചുപോയതിന്റെ ഫലം കണ്ടുവോ? ഞാൻ എത്രയോ സുശീലയും എന്റെ ഹൃദയം എത്രയോ പരിശുദ്ധവുമായിരുന്നു! ഒക്കെ പൂർവകഥയായിത്തീർന്നു. ഞാൻ അത്യന്തം ഹീനമായ ഒരു കൃത്യത്തിനു സന്നദ്ധയായിരുന്നില്ലേ? എന്തു ചെയ്യാം. ഇനി ഏതായാലും പശ്ചാത്താപംകൊണ്ടു നന്നാകാൻ തരമില്ലാത്ത ഘട്ടമായല്ലൊ. ജീവിതത്തിൽ നന്മ വളത്തുന്നതിനു സജ്ജനസംസർഗ്ഗം അത്യന്താപേക്ഷിതമാണു്. ഭവതി ഹൃദയപൂർവം എന്റെ അപരാധങ്ങളേ ക്ഷമി

ക്കണമെന്നു ഞാൻ പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നു. രണദേവൻെറ ഭാൎയ്യയായ അഹല്യാഭായിയാണു ഞാൻ. എൻെറ കുടുംബത്തിലുള്ളവരെ നിങ്ങൾ കണ്ട കഥ എനിക്കറിയാം. എന്നെയും അപ്രകാരംതന്നെ വളൎത്തി വന്നിരുന്നു. ദുഷ്കാലം എന്നെ ഈ ഘാതകന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ കൊണ്ടു വന്നു ചാടിച്ചു. ഇവരുടെ സകല ദുഷ്പ്രവൃത്തികൾക്കും അനുകൂലിയായിത്തീരുന്നതുവരെ ഞാൻ അനുഭവിച്ച കഷ്ടത (അടയാറായ കണ്ണുകളേ പണിപ്പെട്ടു മേലോട്ടുയൎത്തിയിട്ട്) ആ ഒരാൾക്കേ അറിയാൻ കഴിവുള്ളു. എൻെറ പ്രിയസോദരി അരനിമിഷം ഇനി ഇവിടെ നിൽക്കരുത്. ഈ കുറത്തിയേ സഹായത്തിനു കൊണ്ടുപോവുക. ആപത്തു മുഴുവനൊഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. നിങ്ങളുടെ ജീവനു തുല്യമായ മോതിരം തിരികേ കിട്ടിയല്ലൊ." ഇത്രയും പറഞ്ഞപ്പോഴേയ്ക്കു് ആ മനോഹരാംഗി ആ പുല്ലിന്മേൽതന്നേ വീണു. ജീവൻ ആ ജഡത്തിൽനിന്നും അപ്രത്യക്ഷമാകുകയും ചെയ്തു. സുകുമാരി വിധിയുടെ യന്ത്രത്തിരിപ്പിനെപ്പററി ആശ്ചൎയ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അഹല്യയുടെ ആജ്ഞ ലംഘിക്കാതെ ഉടൻ പുറപ്പെട്ടു. കുറത്തിയും പിന്നാലെ എത്തി.

സുകു:—എൻെറ ഹൃദയഭാരം എന്നെ ഒരടി മുന്നോട്ടു വയ്ക്കാൻ സമ്മതിക്കുന്നില്ല. ഞാൻ ഏതുവിധം ഈ ദുഘടത്തിൽ നിന്നെല്ലാം രക്ഷപ്പെടുന്നു? ഞാൻ വളരെ വിവശയാകുന്നു. ആ സ്ത്രീയുടെ അവസ്ഥ കണ്ടില്ലേ? അയ്യോ! എൻെറ ഹൃദയം വല്ലാതെ തുടിക്കുന്നു.

കുറ:—തമ്പുരാട്ടീ, ഇങ്ങനെതന്നേ ലോകചക്രം തിരിയുന്നതു്. തൻവിന തന്നെച്ചുററും. തമ്പുരാട്ടിക്കു ദൈവം തുണയുണ്ടല്ലോ? പിന്നെ എന്തിനായി അധൈൎയ്യപ്പെടണം? അടിയൻ തൊട്ടതു സേവിക്കാമോ? എന്നാൽ ഒരൗഷധം തരാം. അതു സേവിച്ചാൽ നടക്കുന്നതിനു പകരം ഓടാറാകും. അടിയനു സകല രഹസ്യങ്ങളും അറിയാം. അടിയനെ വിശ്വസിക്കാം. ആ സ്ത്രീകളെപ്പോലെയല്ല. ഔഷധം എടുക്കട്ടേ, തമ്പുരാട്ടീ.

സുകു:—വേണ്ടാ! എനിക്കിപ്പോൾ അത്ര ക്ഷീണം തോന്നുന്നില്ല. നിങ്ങൾ ആരാണ്? പരമാൎത്ഥം കേൾക്കട്ടെ.

കുറ:—തമ്പുരാട്ടിക്കു സഹായത്തിനുവന്ന യുവാക്കളേ അടിയനല്ലേ സുഖപ്പെടുത്തി വിട്ടതു്? അവർ രണ്ടുദിവസംകൊണ്ടു് വ്രണങ്ങളുണങ്ങി നാട്ടിലേയ്ക്കു പോയി. തമ്പുരാട്ടിയുടെ ഗ്രഹപ്പിഴകൊണ്ടു് ആ ഉത്തമോത്തമനായ മഹാരാജാവിനേയും അവിശ്വസിച്ചു ജീവര

ക്ഷയ്ക്കായി ഓടി. അവിട്ടന്നു വളരെ അസ്വാസ്ഥനായി അടിയനേ നിങ്ങളുടെ വിവരം തിരക്കി അറിയാനായി കല്പിച്ചയച്ചു. തിരുമേനി ദയാലുവും ദാനശീലനുമാണ്. പ്രജാവത്സലനായ അവിട്ടത്തേയ്ക്കു നിങ്ങളുടെ ചരിത്രം അറിയാൻ വളരെ അത്യാകാംക്ഷയുണ്ട്. അടിയനും തമ്പുരാട്ടിയെ നല്ലപോലെ അല്ലെങ്കിലും കുറച്ചൊക്കെ അറിയാം. അടിയൻ കഴിഞ്ഞ മാസത്തിൽ തമ്പുരാൻെറ കൈനോക്കി സാമുദ്രികാലക്ഷണം പറഞ്ഞു. സമ്മാനമായി ഒരു കാശ്മീർസാൽവാ തന്നു. അടിയൻെറ അടുക്കൽ വളരെ സന്തോഷമാണ്." ഇതെല്ലാം കേട്ട സുകുമാരിക്കു വീണ്ടും ജീവഭയം തുടങ്ങി. എന്നാൽ ഈ കുറത്തിയിൽ അത്ര വളരെ അവിശ്വാസം ഉള്ളിൽ ഉണ്ടായതുമില്ല. എങ്കിലും "നിങ്ങൾ എൻെറ ഭവനപ്പടിവരെ വന്നാൽമതി; ഔഷധം ഒന്നും തരേണ്ട" എന്നു പറഞ്ഞു.

കുറ:—(ലേശവും അസന്തോഷം കൂടാതെ) തമ്പുരാട്ടിക്ക് അടിയനെ വിശ്വാസം വരുന്നില്ല; അതാണ്. ചൂടുവെള്ളത്തിൽ വീണ പൂച്ച പച്ചവെള്ളം കാൺമ്പോൾ അറയ്ക്കുമെന്ന് അടിയനറിയാം. ഈ അത്തർകുപ്പി അടിയൻെറ ഓർമ്മയ്ക്കായി ഇരിക്കട്ടെ. തമ്പുരാട്ടിയുടെ വിവാഹമഹോത്സവത്തിന് അടിയനും വന്നെത്തും. അപ്പോൾ നല്ല സമ്മാനം കൈത്തരണം.

കുറത്തിയുടെ അകമ്പടിയോടുകൂടി സുകുമാരി സ്വവസതിയുടെ വാതുക്കലെത്തി. നേരം സന്ധ്യയും ആയി.

അദ്ധ്യായം ൧൮.

"സകലഗുണങ്ങളുമുള്ളവനെന്നുടെ-
മകളെ വിവാഹം ചെയ്യാനുചിതൻ."

മൃണാളിനീദേവി രാവിലെ എണ്ണീററു തൈരുകടഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നു. അവരുടെ സമീപത്തുകൂടെ മിന്നൽപ്പിണർ പോലെ നമ്മുടെ സുകുമാരാംഗിയായ സുകുമാരീദേവി കടന്നുപോയി. അവർ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന മത്തിനെ ആ പാത്രത്തിൽ തന്നെ ഇട്ടിട്ട് അല്പനേരം ചിന്താഗ്രസ്ഥയായിരുന്നു. "സുകുമാരീ, കുട്ടീ," എന്ന് ഒന്നു രണ്ടു പ്രാവശ്യം വാത്സല്യപൂർവം വിളിച്ചു. സുകുമാരി, വല്ലാതെ പരിഭ്രമിച്ചു വൃദ്ധയുടെ അടുക്കൽ വന്നു വണക്കത്തോടുകൂടി നിന്നു. അ

പ്പോൾ സൂൎയ്യരശ്മി തട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ അഴിഞ്ഞു പാദംവരെ കിട ന്നിരുന്ന തലമുടിയുടെ ഭംഗി ഹാ! എന്തു പറയാം.

വൃദ്ധ:—കുട്ടീ, എനിക്കു നിന്നോടു ചില കാൎയ്യങ്ങൾ പറയാ നുണ്ട്.

സുകു:—അതിനെന്താ? പറയാമല്ലൊ.

വൃദ്ധ സുകുമാരിയോട് അവിടെ ഇരിക്കാനായി ആംഗ്യം കാ ണിച്ചു.

സുകു:—ഈയിടെ വലിയമ്മയ്ക്കു കലശലായ വിചാരം കടന്നു കൂടിയിരിക്കുന്നതെന്താണ്?

വൃദ്ധ:—കുട്ടീ, നിനക്കു വയസ്സ് ഇരുപതു കഴിഞ്ഞല്ലൊ?

സുകു:—അമ്മേ, അതിനെന്താ?

വൃദ്ധ:—നിൻെറ അമ്മയും മരിച്ചു. പിതാവ് ഈ മട്ടിലുമാ ണ്. എനിക്കീലോകത്തിനി എത്ര കാലമോ? ആരറിഞ്ഞു? നീ അനുരൂപനായ ഒരു വരനോടു ചേൎന്നു കണ്ടാൽ ജന്മം കൃതാൎത്ഥമായി. ഇപ്പോൾ സകല ഭാരവും എന്നിൽ വന്നല്ലൊ. ഞാൻ അത്ര ധനപു ഷ്ടിയുള്ളവളല്ല. വലിയ തരത്തിൽ ജീവിതം നയിച്ചുപോന്നിരുന്ന നി നക്ക് ഈ ഉപായ കാലക്ഷേപം സുഖമാകുകയില്ല. പോരാത്തതിനു സ്വാതന്ത്ര്യബുദ്ധിയുമാണ്. എനിക്ക് ഒക്കപ്പാടേ വിചാരിക്കുമ്പോൾ തല തിരിയുന്നു.

സുകു:—(മന്ദസ്മിതസമേതം) അമ്മേ, ഒന്നുകൊണ്ടും ക്ലേശിക്കേ ണ്ട. ഞാൻ അമ്മയ്ക്കു് ഒരു ഭാരമായിത്തീരുകയില്ല.

വൃദ്ധ:—നിൻെറ അമ്മയുടെ വിവാഹം പതിനഞ്ചാംവയസ്സിലാ യിരുന്നു. നിനക്കോ, കൂടെ ഒരഞ്ചുകൂടിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കണം.

സുകു:—അതുകൊണ്ടെന്താ? ഓരോ കൊല്ലം കഴിയുമ്പോൾ ഓ രോ വയസ്സുകൂടുന്നതു് ഒരു വലിയ ദൂഷ്യമാണോ?

വൃദ്ധ:—പിന്നെ; അല്ലേ? എനിക്ക് അല്പസ്വല്പമുള്ളതിനെ ഒ ക്കെ ദ്രവ്യയം ചെയ്താൽ പിന്നെ നിൻെറ അച്ഛൻ തരുമോ എനി ക്ക്? വിശേഷിച്ചും നീ ഒരു ഭൎത്താവോടൊന്നിച്ചിരിക്കേണ്ട പ്രായം അ തിക്രമിച്ചില്ലേ?

സുകു:—അമ്മേ, കാൎയ്യമൊക്കെ ശരിതന്നെ. എങ്കിലും എനി ക്കു നേരിട്ടിരിക്കുന്ന സങ്കടത്തിൽ തെല്ലു കരുണ കാണിക്കണേ!

വൃദ്ധ:—(ഇതൊന്നും കേൾക്കാതെ) നിനക്കു വരനായി ഒരാളേ ഞാൻ തീൎച്ചപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞു. എന്താ മനസ്സിലായില്ലേ?

സുകു:—അമ്മേ! ഇതൊക്കെ അത്ര തിടുക്കത്തിൽ തീച്ചപ്പെടുത്തേണ്ട കാൎയ്യമല്ലല്ലൊ? ഈ വിഷയത്തിൽ ഞാൻ എൻെറ ബുദ്ധിയെ വ്യാപരിപ്പിച്ചിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ ശരിയായ ഒരു സമാധാനം പറയുന്നതിന് എനിക്കു സ്വല്പസമയം വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

വൃദ്ധ:—എന്തെങ്കിലും ആയിക്കൊള്ളു. വിജയമന്ദിരത്തിലേ ഗോകുലദാസ് നിന്നെ പരിഗ്രഹിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ട്. അതിലേയ്ക്കുവേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തുകൊള്ളണം.

സുകു:—വലിയമ്മ ഇത്ര തിടുക്കം കൂട്ടിയാൽ എങ്ങനെയാണ്? ഈ ഗോകുലദാസ് എന്നുപറയുന്ന ആൾതന്നേ എനിക്ക് അപരിചിതനാണ്. അദ്ദേഹത്തെപ്പററി എനിക്കു യാതൊരു വിവരവും അറിവില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു ഞാൻ എന്താ ഒരുങ്ങേണ്ടതു്? ആലോചിച്ചു പറയാം. അതുവരെ ഒന്നടങ്ങണം?

വൃദ്ധ:—[കോപത്തോടെ] എന്താ രാജ്യകാൎയ്യം വല്ലതുമാണോ ഇത്രവളരെ ആലോചിക്കാൻ?

സുകു:—അല്ല രാജ്യകാൎയ്യമാണെങ്കിൽ ഇത്ര ആലോചിക്കേണ്ട. ഒരുവിധമല്ലെങ്കിൽ മറെറാരുവിധമാകാം. ഇതു ജീവിതത്തേ സംബന്ധിക്കുന്ന കാൎയ്യമായതുകൊണ്ട് ആലോചന വളരെ വേണം.

വൃദ്ധ:—നിൻെറ ശാഠ്യം ഒക്കെ മാററിവയ്ക്കൂ. അദ്ദേഹം ചെറുപ്പക്കാരനെങ്കിലും ഒരു നാട്ടുവാഴിയാണ്. ഏററക്കുറേ പരിഷ്കാരിയുമാണ്. വിദ്യാഭ്യാസവും ചുരുക്കത്തിൽ ഉണ്ട്. നാളെയൊരുകാലം നീ തന്നെ ഈ സ്വത്തിനൊക്കെ അവകാശിയായിത്തീരും.

സുകു:—അമ്മേ, എനിക്കന്യൻെറ സ്വത്തിന്നാശയില്ല. അതു് ഇതുവരെ വലിയമ്മ ഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ലേ? പിന്നെക്കുററമല്ല.

വൃദ്ധ:—നാം തമ്മിൽ വാദപ്രതിവാദം ആവശ്യമില്ല. ഈ സന്ദേഹം നീ വിട്ടുകളഞ്ഞുകൂടാ എന്നുമാത്രമേ ഞാൻ ഇപ്പോൾ പറയുന്നുള്ളു. നിൻെറ അമ്മയുണ്ടായിരുന്നാൽ ഞാൻ ഈ വിവാഹം ഇന്നുതന്നേ പറഞ്ഞു നടത്തിക്കുമായിരുന്നു.

സുകുമാരിക്കു വിവാഹം എന്ന വാക്കു കേട്ടപ്പോൾ ഒരു പരിഭ്രമം കലശലായിട്ടുണ്ടായി. "എന്താ വലിയമ്മേ ഇങ്ങനെ ഒക്കെ പറയുന്നതു്. ഞാൻ മനുഷ്യവൎഗ്ഗത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടതല്ലെന്നുണ്ടോ? എന്റെ വിഷയത്തിൽ ബന്ധപ്പെട്ട വരനേ തേടേണ്ടതില്ല" എന്ന് ഉദ്വേഗത്തോടേ പറഞ്ഞിട്ടു തുടന്നു: "എൻെറ കാൎയ്യം എനിക്കറിയാം. ഞാൻ ആക്കും

ഒരു ദോഷവും ചെയ്യാതെ ജീവിച്ചുകൊള്ളാം. വലിയമ്മയ്ക്കു് ഒന്നുകൊണ്ടും സംഭ്രമം വേണ്ട."

വൃദ്ധ:—നിന്റെ ഈ തോന്ന്യാസം വളരെ പോരാത്തതാണ്. ശരിയായ ശാസനയിൽ വളൎന്ന ലക്ഷ്യങ്ങളൊന്നും നിന്നിൽ കാണുന്നില്ല. ഇക്കാൎയ്യത്തെപ്പററി ആലോചിച്ച് ഇന്നുതന്നേ അഭിപ്രായം പറയണം. നാളെ ഗോകുലദാസ് നിന്നെക്കാണ്മാനതിന്നു വരുന്നുണ്ട്. അപ്പോഠം നിന്റെ സ്വഭാവവൈരൂപ്യങ്ങളൊന്നും കാട്ടരുതു്. കേട്ടുവോ?

സുകു:—എന്നെക്കൊണ്ടു വലിയമ്മയ്ക്കുപദ്രവം എന്നു തോന്നുന്ന പക്ഷം.........

വൃദ്ധ:—എന്താ പക്ഷം...പറയൂ. മുഴുവനാക്കൂ. നിന്റെ നോവൽ വായനയും തെണ്ടിനടപ്പും ഒന്നും കുലീനകഠംക്കൊത്തതല്ല. നീ, ഭൎത്തൃസമേതം സുഖിക്കാതെ കന്യകാവൃത്തി കൈക്കൊള്ളുന്നതിന്നു നമ്മുടെ ആചാരങ്ങഠം സഹായിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ ആ നിശ്ചയങ്ങളിൽനിന്നും വിരമിക്കുന്നതാണു സൎവ്വോപരി ശ്രേഷ്ഠം. നിനക്കു് ഉപദേഷ്ടാക്കഠം പലരുമുണ്ടായിരിക്കാം. എന്റെ ഒന്നിച്ചു താമസിക്കുന്നപക്ഷം ഈ രീതികഠം ഒന്നും യോജിക്കില്ല. 'ഇഷ്ടംപറയുന്ന ബന്ധുക്കളാരുമേ കഷ്ടകാലത്തിങ്കലില്ല' എന്നറിയാമല്ലൊ. നിന്റെ പിതാവു നിഷ്ഠുരനും നിന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചപ്പോഠം ഞാനല്ലാതെ വേറേ ആരുണ്ടായി രക്ഷിക്കാൻ?

സുകുമാരി ഈ വാക്കുകഠം കേട്ടു നന്നെ വ്യസനിച്ചു. "ഈശ്വരാ, ഞാനെന്താണു വേണ്ടതു്. എനിക്കിങ്ങനെ ഒരു ദുരവസ്ഥ നേരിട്ടുവല്ലൊ? എനിക്കു മറെറാരാഠം വിവാഹം ആലോചിച്ചുവെന്നുകൂടി കേട്ടാൽ പിന്നെ ബാബുവിന്റെ കഥ എന്തായിരിക്കും? ഈ ഘട്ടത്തിൽ എനിക്കാരും ഒരു സഹായമില്ലാതായല്ലൊ. എന്റെ കത്തിന്നു മറുപടിയും ഇല്ല. ദൈവം എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചപ്പോഠം എല്ലാവരും വിധിഗതിയേ തുടൎന്നതായിരിക്കാം" എന്നായിരുന്നു ഇവളുടെ വിചാരം.

മൃണാളിനീദേവിയുടെയും മററും അത്താഴം ഏകദേശം എട്ടുമണി സമയത്താണ്. എട്ടിന്നു രണ്ടു മിനിട്ടുള്ളപ്പോഠം തന്നേ ഗോകുലദാസ് പടിക്കൽ എത്തി. ഭൃത്യൻ റാന്തലും എടുത്തു് ഓടിച്ചെന്നു. സുകുമാരിക്കു ശരീരമാസകലം ഒരു വിറയലുണ്ടായി. വൃദ്ധ ഗോകുലദാസിനെ യഥോചിതം സൽക്കരിച്ചിരുത്തി. അല്പനേരം രണ്ടാളും തമ്മിൽ കുറേ രഹസ്യസല്ലാപം നടന്നു. വൃദ്ധ അകത്തേയ്ക്കു കടന്നു:—സുകുമാരീ, നിന്നെക്കാണ്മാനായി ഗോകുലദാസു് വന്നിരിക്കുന്നു. വരൂ, പുറത്തു

വത്രം. നിങ്ങളൊക്കെ ഇംഗ്ലീഷ്കാരല്ലേ? ഒരാൾ വന്നാൽ വേണ്ട മര്യാദയൊക്കെ അറിയാമല്ലൊ" എന്നു ലാളനസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

സുകുമാരി പ്രായത്തിനും സ്ഥിതിക്കും അടുത്ത മര്യാദയോടുകൂടി പുറത്തുവന്നു. ഗോകുലദാസ് സുകുമാരിയുടെ മുഖത്തു നോക്കിയപ്പോൾ അവൾ സ്വതസ്സിദ്ധമായ വിനയത്തോടും കൗതുകത്തോടുംകൂടി ശിരസ്സ് ഒന്നു നമിപ്പിച്ചു യഥാവൽ നിന്നു. അവൾ, അയാളെ ആപാദചൂഡം ഒന്നു വീക്ഷിച്ചു. ദാസിന് ഏകദേശം മുപ്പത്തഞ്ചു വയസ്സു പ്രായമായിരിക്കണം. ദീർഘകായനും വൃഷസ്കന്ധനുമായിരുന്നു. സുന്ദരനല്ല. രൂക്ഷത സ്ഫുരിക്കുന്ന വിമലനേത്രങ്ങൾ ചഞ്ചലങ്ങളായിരുന്നു. മൃദുസ്വരം. ഒട്ടുക്ക് ഒരു സുമുഖനും സുശീലനുമാണെന്നു തോന്നി. ഏതു പുരുഷനായാലും എന്തെല്ലാം സ്വഭാവഗുണങ്ങളുണ്ടായിരുന്നാലും സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയം കവർന്നുകളയാൻ അതവിടെയില്ലല്ലൊ. ഏതു മാന്യനേയും ഒരു സുഹൃത്തിൻെറ നിലയിൽ പരിഗണിക്കാനല്ലാതെ അതിലുപരിക്കു സുകുമാരിയുടെ മനസ്സിൽ സ്ഥലമില്ല. ഗോകുലദാസ് മധുരമായി സംസാരിക്കുമെന്നേയുള്ളു. അത് അയാളുടെ ബുദ്ധിമാന്ദ്യത്തെ അന്യരിൽനിന്നു മറച്ചുവയ്ക്കുവാനും പക്ഷേ പര്യാപ്തമായേക്കാം. ചിലർ വിദേശസഹവാസംകൊണ്ടും മററു ചിലർ സ്വതസ്സിദ്ധമായ വാക്പാടവംകൊണ്ടും ശ്രവണാനന്ദമല്ലാതെ സംഭാഷണം ചെയ്യും. അതിനു വിദ്യാഭ്യാസം അത്രതന്നേ വേണമെന്നില്ല. എന്നാൽ വിദേശശാണോപലത്തോടടുക്കുമ്പോൾ ആ സംസാരത്തിൻെറ മാററു തെളിയാതിരിക്കയില്ല. സാരവത്തായ ഒരു വിഷയത്തെപ്പററി തുടൎന്നു സംസാരിച്ചു നിരാക്ഷേപമായ ഒരഭിപ്രായം സ്ഥാപിക്കാൻ ഇക്കൂട്ടർ ശക്തന്മാരാകയില്ല. ഇവർ സംസാരിക്കുന്നിടത്തോളം, രസശൂന്യവും ഗൗരവഹീനവുമല്ലാതിരുന്നേയ്ക്കാം. സാരാംശം കുറയുമെന്നേയുള്ളു.

എല്ലാവരും എഴുനേററു ഭക്ഷണത്തിനായി അകത്തേയ്ക്കുപോയി. ആഹാരം പകുതിയാകുന്നതുവരെയും ദാസും മൃണാളിനീദേവിയുംകൂടി സ്ത്രീവിദ്യാഭ്യാസത്തിൻെറ ആവശ്യകത എത്രകണ്ടുണ്ടെന്നുള്ളതിനെ ഉപപാദിക്കുകയായിരുന്നു. ഗോകുലദാസ് സംഭാഷണം തുടങ്ങിയപ്പോൾ ആളിൻെറ കൈവശമുള്ള ചരക്കിത്രയെന്നു സുകുമാരി തീർച്ചപ്പെടുത്തി. രണ്ടാളുടേയും അൎത്ഥമില്ലാത്ത ചില വിമർശങ്ങൾ അവളേ പൊട്ടിച്ചിരിപ്പിച്ചു.

വൃദ്ധ:—സുകുമാരി ദാസിനെ ഇന്നാണു കാണുക; ഇല്ലേ? കേട്ടു പരിചയം ധാരാളം ഉണ്ടല്ലൊ.

സുക:—[പൗരുഷത്തോടേ] ഇന്ന് ആദ്യമായിട്ടാണ കണ്ടത്. കേൾവികൊണ്ടുള്ള പരിചയവും തീരെയില്ല.

വൃദ്ധ:—സുകുമാരി ലജ്ജിച്ചിട്ടായിരിക്കാം ഒന്നും സംസാരിക്കാത്തത്.

സുക:—(തീരെ പുച്ഛസ്വരത്തിൽ) ലജ്ജയ്ക്ക് ഇവിടെ ഒരാവശ്യവും ഞാൻ കാണുന്നില്ല. വലിയമ്മയും അദ്ദേഹവും തമ്മിലുള്ള രസകരമായ സല്ലാപം ഞാൻ ശ്രദ്ധിച്ചുകേൾക്കുന്നുണ്ട്. ഇടയ്ക്കുകടന്നു പറയുക മര്യാദയല്ലല്ലൊ. വിശിഷ്യ ഇദ്ദേഹം എനിക്കു മുമ്പ് ഒരുവിധത്തിലും പരിചിതനല്ലാത്തയാളും.

വൃദ്ധ:—ഇവൾ ഒരു വിദുഷിയാണ്. എല്ലാ വിഷയങ്ങളിലും നല്ല നൈപുണ്യമുണ്ട്. ദാസിന് ഇവളെ അറിയാൻപാടില്ലേ?

ദാസ്:—ഈ മഹതിയെപ്പററി പലരും പ്രശംസിച്ചു പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഒരു ദിവസം കാണുകയും ചെയ്തു.

വൃദ്ധ:—ഇവൾ സകല സൽഗുണസമ്പന്നയാണ്. എന്നാൽ കുറേ സ്വാതന്ത്ര്യബുദ്ധിയും കലശലാണ്. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ താൻ ഒരു സ്ത്രീയാണെന്നുള്ള ബോധംകൂടി ഇവൾക്കുണ്ടായിരിക്കാറില്ല.

സുക:—സ്ത്രീകൾക്കു സ്വാതന്ത്ര്യം ആവശ്യമല്ലേ? പാടില്ലെന്നാണോ നിങ്ങളുടെ അഭിമതം. സ്ത്രീപുരുഷസംഘടിതമല്ലേ പ്രപഞ്ചം. സ്ത്രീകൾക്കും പുരുഷന്മാർക്കൊപ്പം ഗുണദോഷനിരൂപണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ശക്തിയും സ്വാതന്ത്ര്യവും ഉണ്ടായിരുന്നാൽ അത് എത്ര ആശ്വാസജനകമാണ്. പൂർവ്വകാലങ്ങളിൽ സ്ത്രീകളേ തുല്യപദവിയിൽ വെച്ചു ബഹുമാനിക്കയും ഗൗരവമേറിയ വിഷയങ്ങളിൽ അവരുടെ അഭിപ്രായം അംഗീകൃതമാകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ അക്കാലത്ത് അവരുടെ ബുദ്ധി വികസിക്കുന്നതിനും തദ്വാരാ തങ്ങൾക്കും നാട്ടിനും ക്ഷേമം ഉണ്ടാകുന്നതിനും സംഗതി വന്നിരുന്നു. ക്രമേണ അതില്ലാണ്ടാക്കി "നഃസ്ത്രീസ്വാതന്ത്ര്യമർഹസി" എന്നിടത്തോളം വരുത്തി. അത് ഒട്ടും ആദരണീയമല്ല. സ്ത്രീപുരുഷന്മാരേ രണ്ടു ജോലികൾക്കായി ദൈവം തിരിച്ചു വിട്ടിരിക്കയാണ്. സൂക്ഷ്മം നോക്കിയാൽ കൂടുതൽ ഉത്തരവാദിത്വം സ്ത്രീയ്ക്കാണ്.

വൃദ്ധ:—ഇവൾ ഇതൊക്കെ വല്ല പുസ്തകങ്ങളിലും വായിച്ചറിഞ്ഞതായിരിക്കാം. അതാണ് ഇത്ര വഷളായിപ്പോയത്. ഞങ്ങൾ ഒ

ക്കെ ജീവിതകാലം ഒരുവിധം കഴിച്ചുകൂട്ടി. സ്വാതന്ത്ര്യവും മററും ഞങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ കീഴ്മേലാണല്ലോ ഗതി!

ദാസ്:—സുകുമാരിക്ക് എഴുതാനും വായിക്കാനും സാമാന്യം വശമില്ലെ?

വൃദ്ധ:—നന്നായി. അവൾ ഒരു മഹാവിദ്ദുഷിയല്ലെ? ഒരു മന്ത്രിസ്ഥാനംകൊടുത്താലും വഹിച്ചുകൊള്ളുമല്ലൊ. ദാസ് ഇത്രയേ മനസ്സിലാക്കിയുള്ളോ? കൊള്ളാം! അനവധി ഭാഷ അവൾക്കു നിശ്ചയമുണ്ട്. എഴുത്തുകുത്തുകൾക്കു നല്ല സാമൎത്ഥ്യമാണ്. അതല്ലേ ഈ പൊട്ടപ്രദേശത്തുകിടന്നു വിഷമിക്കുന്നതു്. അവൾ ഇവിടെ നിന്നു കടക്കാൻ വൈകിയിരിക്കയാണ്. പ്രഭു ഏതുവിധം മകളേ പിരിഞ്ഞു കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നുവോ? ഈ പെൺകുട്ടി തുമ്പില്ലാണ്ടായി ത്തീൎന്നു.

ഗോകുലദാസ് ഈ സ്തോത്രം കേട്ടു് അന്ധാളിച്ചു. സുകുമാരിയ്ക്കു പുച്ഛരസം തോന്നിക്കാതെ വല്ലവിധവും പുറത്തു ചാടിയാൽ മതിയെന്നുള്ളിടത്തോളം അയാൾക്കു തോന്നി. താൻ പറയുന്നതൊക്കെ ശരിയായ വിധത്തിൽ ഇരിക്കണേ എന്നുള്ള പ്രാൎത്ഥനയോടുകൂടി വളരെ സൂക്ഷിച്ചേ പിന്നീട് ഒന്നും രണ്ടും അക്ഷരങ്ങൾ പുറത്തു വിടുവാൻ ധൈൎയ്യം വന്നൊള്ളു. "ഞാൻ അധികമൊന്നും പഠിച്ചിട്ടില്ല. അച്ഛൻ മരിച്ചതിൽ പിന്നീട് ഗൃഹഭരണം കൈയേൾക്കേണ്ടിവന്നു. അതോടുകൂടി പഠിത്തവും മതിയാക്കി. സൗകൎയ്യമുള്ളപ്പോൾ വല്ല പുസ്തകങ്ങളും വായിക്കും" എന്നുള്ള പരമാൎത്ഥം പുറത്താക്കിയിട്ടു ദാസ് മന്ദിച്ചിരുന്നു.

വൃദ്ധ:—നല്ല ചന്ദ്രികയുള്ള രാത്രി, നമുക്കു തോട്ടത്തിൽ കസേരകളിടുവിച്ച് അവിടെപ്പോയിരിക്കാം.

തോട്ടമെന്നു പറഞ്ഞതിനാൽ പൂന്തോട്ടമെന്നോ മറേറാ വായനക്കാർ ശങ്കിക്കരുതു്. അപൂൎവം ചില പുഷ്പച്ചെടികളും അവിടെ ഇല്ലെന്നില്ല. ആവകച്ചെടികൾ ഇടയ്ക്കിടെ ഒരു ഭംഗിക്കുവേണ്ടി നട്ടു പിടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്. ഈ തോട്ടത്തിനുള്ളിൽ കടന്നാൽ ഏതെല്ലാം മാൎഗ്ഗത്തിൽ നമ്മുടെ കഥാനായികയുടെ ബുദ്ധി പ്രവേശിക്കുമെന്നുള്ളതു ദൃഷ്ടാന്തരൂപേണ അറിയാൻ കഴിയും. ഈ സ്ഥലം സുകുമാരി വന്നതിൽപ്പിന്നീടു പ്രയത്നിച്ചു നന്നാക്കീട്ടുള്ളതാണ്. അവിടെ ഇല്ലാത്ത പദാൎത്ഥങ്ങൾ ചുരുക്കമെന്നു പറയാം. ഇപ്പോൾ ഇവിടെ നിന്ന് ഒരു നല്ല തുക ആദായവും ലഭിക്കുന്നുണ്ടു്. നവീന സമ്പ്രദായം അനുസരിച്ചു

കൃഷിക്കുപയുക്തങ്ങളായ അനവധി ആയുധങ്ങളും സുകുമാരി അവിടെ വരുത്തി വച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഗോകുലദാസും സുകുമാരിയും ഇരുന്നു കുറച്ചു കഴിഞ്ഞയുടനെ "എനിക്കു വളരെ കുളിരുന്നു; ഞാൻ പോയി സാൽവാ എടുത്തുകൊണ്ടു വരട്ടെ" എന്നു പറഞ്ഞു വൃദ്ധ അകത്തേയ്ക്കു പോയി.

സുകുമാരി വല്ലാതൊന്നു കുഴങ്ങി. മുഖപ്രസാദം മങ്ങി. "ഇവർക്കെന്താ ഭ്രാന്തുണ്ടോ? ഈ വിദ്വാൻ എന്തു വിചാരിക്കും? മുൻ കരുതലോടുകൂടി ചെയ്ത ഒരു പ്രവൃത്തിയാണെന്നല്ലാതെ വിചാരിക്കുമോ? ഇതൊക്കെയൊ വാർദ്ധക്യചാപല്യങ്ങൾ?"

സുകുമാരിയുടെ പെട്ടെന്നുണ്ടായ ഭാവപ്പകർച്ച കണ്ട് ദാസ് അത്ഭുതപരവശനായി മൗനം അവലംബിച്ചു.

സുകു:—[ഹൃദയക്ഷോഭം പണിപ്പെട്ട് അടക്കിക്കൊണ്ട്] വലിയമ്മയെ കണ്ടില്ലല്ലോ. നിങ്ങൾ ഇരുന്നു മുഷിയുന്നുവല്ലോ?

സുകുമാരിയുടെ ഈ വാക്കു ക്ഷണനേരത്തേയ്ക്കു ഗോകുലനിൽ സന്തോഷത്തെ ഉളവാക്കിയെങ്കിലും അതു വേഗം നാമാവശേഷമായി. "ഞാൻ ഇന്നു വന്നതു സുകുമാരിയേക്കണ്ടു പരിചയമാകാനും ഒരു കാര്യം നേരിൽ ചോദിക്കാനുമായിട്ടാണ്. അനുവാദമുള്ളപക്ഷം പറയാം. ഹാ! ഈ തോട്ടം എത്ര മനോഹരമായിരിക്കുന്നു! നിങ്ങളുടെ പരിശ്രമശീലം ഇവിടെ നന്നായി പ്രതിബിംബിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്. ഇത്രയും ബുദ്ധിവൈദഗ്ദ്ധ്യം ഉള്ള ഈ സ്ത്രീരത്നം എന്റെ...........

സുകു:—(ഗാംഭീര്യത്തോടെ) എന്താ നേരിട്ടു പറയാനുള്ളത്? പറയാം. സമയം അതിക്രമിക്കുന്നു.

ദാസ്:—നിങ്ങളുടെ പരിചയം ലഭിച്ചതിൽ ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

സുകു:—എനിക്കും അങ്ങനെതന്നെ.

ദാസ്:—നിങ്ങൾ വലിയ പരീക്ഷകൾ ഒന്നും ജയിച്ചിട്ടില്ലായിരിക്കും...............

സുകു:—(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) ഇല്ല.

ദാസ്:—(ഇരുന്നു ചാഞ്ചാടിക്കൊണ്ട്) നിങ്ങൾ ഗൃഹത്തിൽവച്ച് ഇത്രയും വൈദുഷ്യം സമ്പാദിച്ചതിൽ ഞാൻ ആശ്ചര്യപ്പെടുന്നു.

മണി ഒമ്പതാകാറായപ്പോൾ സുകുമാരി മെല്ലേ കാലുകൾ ചലിപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. "എന്നാൽ, ഇനി കൂടക്കൂടെ കാണാമല്ലൊ. സമയം അതിക്രമിക്കുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞ് അവൾ എഴുന്നേററു നിന്നു.

ദാസ്:—(വിഷണ്ണനായി) എനിക്കു പറയാനുണ്ടായിരുന്നതു് ഇതേവരെ പറഞ്ഞില്ല.

സുക:—(ഉദ്ധതയായി നിന്നുകൊണ്ടു്) ഓഹോ! നിങ്ങൾ ഒക്കെപ്പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു എന്നു വിചാരിച്ചിട്ടാണു് എഴുന്നേററതു്. എന്നാൽ കാര്യം പറയുക.

ദാസിൻെറ മുഖത്തു ലജ്ജയോ ഭയമോ ഒക്കെ ഇടകലൎന്നു നൃത്തം തുടങ്ങി. അയാൾ ഒന്നുംതന്നെ പറയാൻ ശക്തനായില്ല.

സുക:—[ഈയാളുടെ കുഴക്കംകണ്ടു് അനുഭാവംതോന്നി ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു് മധുരസ്വരത്തിൽ] "സംശയിക്കേണ്ടാ, പറഞ്ഞുകൊള്ളൂ. സ്വപ്രഭുവിനെ കാണുമ്പോൾ കവാത്തു മറക്കുന്ന പോലീസുകാരനെപ്പോലെ ദാസ് സുകുമാരിയുടെ ഗാംഭീൎയ്യവും നിലയും കണ്ടപ്പോൾ മന്ദിച്ചു നിന്നുപോയതായിരുന്നു. ആജ്ഞാലംഘനം വരാതെ ഒടുവിൽ, സ്വാഭിലാഷം പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കാൻ അയാൾ ശ്രമിച്ചു.

ദാസ്:—(സഗൽഗദം)എന്റെ ആഗ്രഹങ്ങൾ ഞാൻ മൃണാളിനീദേവിയേ ധരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ അതിനു് എനിക്കു അശേഷം യോഗ്യതയില്ലെന്നുള്ളതു് ഇവിടെ വന്നു ഭവതിയേ ദൎശിച്ചപ്പോൾ മനസ്സിലായി. ധന്യനാക്കുന്നപക്ഷം എന്നെയും എൻെറ സൎവസ്വത്തെയും ഞാൻ ഭവതിക്കായി സമൎപ്പണംചെയ്തുകൊള്ളാം.

സുക:—എന്തുചെയ്യാം? അങ്ങയുടെ അൎപ്പണം സ്വീകരിക്കുന്നതിനു തരമില്ലാത്തതിൽ ഞാൻ വ്യസനിക്കുന്നു.

ദാസ്:—ആലോചിച്ചു പറഞ്ഞാൽ മതി. തിടുക്കമില്ല. പിന്നീടു വന്നു ഞാൻ കണ്ടുകൊള്ളാം. തൽക്കാലം ഇങ്ങനേ പറയുകയുള്ളൂവെന്നു മൃണാളിനീദേവി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഞാൻ ആശ വെടിയുന്നില്ല. ക്ഷമയോടെ കാത്തിരിക്കാം. ഭവതിയുടെ ഹൃദയം മററാക്കും അധീനമല്ലെങ്കിൽ ഞാൻ കഴിവുള്ളിടത്തോളം സന്തോഷപ്രദാനംചെയ്യാൻ ശ്രമിക്കാം.

സുക:—വലിയമ്മ എൻെറ ഭാവിയെക്കുറിച്ചു നിങ്ങളോടു വല്ലതും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതു് എൻെറ ഹിതമറിഞ്ഞിട്ടല്ല. ഞാൻ വിവാഹബന്ധത്തിൽ ഉൾപ്പെടാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല.

ദാസ്:—[വിഷണ്ണനായി നിന്നുകൊണ്ടു്] ഏതൊരു കാലത്തെങ്കിലും സുകുമാരി മറിച്ചു വിചാരിക്കുന്ന പക്ഷം എന്നിൽ ഒരലിവുണ്ടാ

കുമെന്നാണ് എൻെറ ദൃഢവിശ്വാസം. അതുവരെ ഞാൻ ഏകാകിയായിക്കഴിച്ചുകൂട്ടിക്കൊള്ളാം. എന്നൊത്തെററിദ്ധരിക്കരുത്. ഞാൻ പോയിവരട്ടെ?

സുകു:—അങ്ങ് എന്നെപ്പററിയുള്ള ചിന്ത വച്ചുവളത്തിയിട്ടു യാതൊരു ഫലവുമില്ല. അതുപേക്ഷിച്ചു മററു വല്ല യുവതികളേയും ധന്യയാക്കുന്നതാണ് ഉത്തമം. ഞാൻ എൻെറ വിചാരം വ്യക്തമായി പറഞ്ഞറിയച്ചല്ലൊ.

ദാസ്:—[കുണ്ഠിതത്തോടെ] നിങ്ങൾ തുറന്നു പറഞ്ഞു. ശരി, പക്ഷെ, കുറച്ചുകൂടി സൌമ്യമായിട്ടാകാമായിരുന്നു.

ഇതു കേട്ടു സുകുമാരി തൻെറ മുഖത്തു സംഭാഷണമദ്ധ്യേ പ്രത്യക്ഷമായി സ്ഫുരിച്ചിരുന്ന കോപമോത്തു ലജ്ജിച്ചു. "അയ്യോ! വലിയമ്മ ഇനി എന്താണാവോ കാട്ടുന്നത്? എനിക്ക് ഒന്നും രൂപമില്ല. പക്ഷെ ഉടൻ പുറത്തു പറഞ്ഞയയ്ക്കാഞ്ഞാം മതി." എന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ട് അവൾ ഗൃഹത്തിനുള്ളിലേയ്ക്കു പ്രവേശിച്ചു.

അദ്ധ്യായം ൨൦.

"ആരഹോ നീ സുകപോലെ?
സാക്ഷാൽ ചാരുതവിലസുകപോലെ."

"കാലഭേദംകൊണ്ടിവിടെച്ചാലവേ വന്നതു ഞാനും
വേലചെയ്തുമേലിലുപജീവിക്കാൻമേ മോഹം.

പിറേറന്നു രാവിലെയുള്ള തീവണ്ടിയിൽ ജഗന്നാഥപുരിയിലേയ്ക്കു ടിക്കററു വാങ്ങി രണ്ടാംക്ലാസുമുറിയിലിരുന്നു പെൻസിൽകൊണ്ട് ഒരു കത്തെഴുതുന്നവളായിട്ടാണു സുകുമാരിയെ കാണുന്നത്. കത്തു താഴെ ചേക്കുംപ്രകാരമായിരുന്നു:—

പ്രിയ വലിയമ്മേ,

എൻെറ പെട്ടെന്നുള്ള വേർപാട് വലിയമ്മയിൽ വളരെ താപകോപങ്ങൾ ജനിപ്പിക്കുമായിരിക്കാം. എൻെറ ഗ്രഹപ്പിഴ മാറുന്നതുവരെ ഞാൻ എവിടെയെങ്കിലും പോയി മാനമായി ഉപജീവിച്ചുകൊള്ളാം. ഇവിടെത്തന്നെ വല്ലവിധവും താമസിക്കാമെന്നുവച്ചാൽ വലിയമ്മ വിവാഹകായ്യത്തിൽ എന്നെ പിടികൂടിയിരിക്കുന്നു. തന്മൂലം കൂടക്കൂടെ പരസ്പരം വളരെ നീരസമുളവാകാനിടയുണ്ട്. മാതൃഗൃ

ഹംവിട്ടു പോകുന്നതു ഭംഗിയല്ല എങ്കിലും എന്റെ ദിഷ്ടദോഷംനിമിത്തം സ്ത്രീത്വംവിട്ട് ഓരോന്നു പ്രവൎത്തിക്കേണ്ടിവന്നിരിക്കുന്നു. ഇന്നലെപ്പകൽ വലിയമ്മ പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ എന്റെ ഹൃദയത്തെ വളരെ വ്രണപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അച്ഛൻ തന്ന ആഭരണങ്ങൾ മാത്രം ഞാൻ കൊണ്ടുപോകുന്നു. ഏതെങ്കിലും ഒരുപജീവനമാൎഗ്ഗം കണ്ടുകിട്ടുന്നതുവരെ ഇതുകൊണ്ടു ഞാൻ ദിവസംകഴിച്ചുകൂട്ടിക്കൊള്ളാം. ഒന്നുകൊണ്ടും എന്നെ സംബന്ധിച്ചു നിങ്ങൾ വിഷാദിക്കേണ്ട.

എന്ന്, സുകുമാരി.

ഇതെഴുതിത്തീൎത്തിട്ട് സുകുമാരി ചിന്താസാഗരത്തിൽ നീന്തിത്തുടങ്ങി.

സായാഹ്നമായപ്പോൾ ജഗന്നാഥപുരി സ്റ്റേഷനിലെത്തി. 'ജഗന്നാഥപുരി' 'ജഗന്നാഥപുരി' എന്നു വിളിച്ചുപറയുന്നതുകേട്ടു ചിന്തകൾ വെടിഞ്ഞു സുകുമാരി കണ്ണുകൾ തുറന്നു. അവളുടെ ഭാണ്ഡവുംമററും പേറുവാൻ സന്നദ്ധരായി പല തരക്കാർ വന്നുകൂടി. സുകുമാരിക്കു യാത്രചെയ്തു ശീലമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ഈ ബഹളം ഒന്നും ഒരു പുതുമയായി തോന്നിയില്ല.

വളരെ സാമാനങ്ങൾ ഒന്നും എടുപ്പിക്കാനില്ലെന്നും ഒരു വണ്ടി മാത്രം മതി എന്നും അവൾ ശാന്തമായി പറഞ്ഞു. ഉടൻ കൊണ്ടുവന്ന ഒരു വണ്ടിയിൽ കയറി അവൾ നേരെ തന്റെ പിതൃഷ്വസാവിന്റെ ഭവാനീമന്ദിരത്തിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. കമ്പോളത്തിൽ വന്നപ്പോൾ ഒരു പെട്ടി വാങ്ങി അവൾ ഭാണ്ഡം അതിനുള്ളിൽ നിക്ഷേപിച്ചു. സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയം പിടയ്ക്കുകയും കൈകാലുകൾ കുഴഞ്ഞു മനോരാജ്യത്തിലെത്തി. "ഞാൻ ഇത്ര ബുദ്ധിശൂന്യയായല്ലൊ. ഏതു വിധമാണ് രക്ഷ പ്രാപിക്കേണ്ടതു് എന്നു രൂപമില്ലല്ലൊ. ഭവാനീമന്ദിരത്തിൽ ചെന്നാലുള്ള അവസ്ഥ ഇനി എന്താണാവോ? സുകുമാരിയുടെ ജീവിതദശയിൽ ഏകാകിനിയായിട്ടുള്ള യാത്ര ഇദംപ്രഥമമായിട്ടാണ്. ഇവൾ ഒരിക്കലേ ഈ പ്രദേശങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അതു് നന്നെ ചെറുപ്പത്തിലാണ്. യേനകേനപ്രകാരേണ വണ്ടി ശരിയായ സ്ഥലത്തു ചെന്നു നിന്നു. അവൾ അതിൽ നിന്ന് ഇറങ്ങി വാതലിൽ തട്ടി. ഒരു ഭൃത്യൻ വന്ന് വാതൽ തുറന്ന് "ആരാണ്?" എന്ന് വിനീതനായി ചോദിച്ചു.

സുക:—(സാശങ്കം) ഇതല്ലെ ഭവാനീമന്ദിരം?

ഭൃ:—അതേ.

സുകു:—ഒരാൾ കാണ്മാനാഗ്രഹിക്കുന്നതായി ഗൃഹനായികയോടു ചെന്നു പറയൂ.

ഭൃ:—എന്റെ ഒരുമിച്ചു തന്നെ അകത്തേയ്ക്കു പോരാം.

സുകു:—"വേണ്ടാ. പോയി പറഞ്ഞിട്ടു വരൂ" എന്നു പറഞ്ഞു് അവൾ അവിടെ നിന്നു തന്റെ സംഭ്രമത്തെ അടക്കി.

ഗൃഹസ്ഥയായ ശാന്താഭായി സംഭാഷണശബ്ദം കേട്ടു പുറത്തു വന്നു് "ആരാ അവിടെ"? എന്നു ചോദിച്ചു.

ഭൃ:—അതിസുന്ദരിയായി ഒരു സ്ത്രീ പടിക്കൽ വന്നു നിൽക്കുന്നു കൊച്ചമ്മയേ കാണ്മാൻ.

ശാന്താ:—അകത്തുവരാൻ പറയൂ. എന്തിനാ അവിടെ നിന്നു വിഷമിക്കുന്നതു്?

അകത്തു കടന്നു ചെന്നപ്പോൾ, ശാന്താഭായി സുകുമാരിയെത്തന്നേ നോക്കി, നിന്നുപോയി. അവരുടെ നിലകണ്ടു് ഇവൾക്കു് അല്പം ആശ്വാസം തോന്നി. "ഇവക്കു് എന്നെ മനസ്സിലായില്ലെന്നു നോട്ടംകൊണ്ടു തോന്നുന്നു. ആദ്യമായി ഇവിടെ താമസത്തിനു സ്ഥലം തരുമോ എന്നു ചോദിക്കാം" എന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു്:—"എനിക്കിവിടെ സ്വല്പദിവസം താമസിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ടു്. സൗകര്യമുണ്ടാക്കിത്തരാമോ?"

ശാന്താ:—നിങ്ങൾ ആരാണെന്നു മനസ്സിലായില്ലല്ലോ. ഇവിടെ എന്തിനായിട്ടു വന്നു എന്നു് അറിയാൻ എനിക്കു് അതിയായ ആഗ്രഹമുണ്ടു്. ഇപ്പോൾ എവിടെ നിന്നു വരുന്നു? ഏതാണു്? കൂടെ ആരെല്ലാമുണ്ടു്?

ഇവരുടെ തുടരെയുള്ള ചോദ്യം സുകുമാരിക്കു ധൈര്യം ഉണ്ടാക്കിത്തീർത്തു. പിതൃഷ്വസാവിനു തീരെ ആൾ മനസ്സിലായില്ലെന്നു തീർച്ചപ്പെട്ടു. "ഇനി ഇവിടെ ഒരു വിദ്യ എടുത്തില്ലെങ്കിൽ കുറച്ചു നാൾ കഴിയുമ്പോൾ ഇവക്കും മുഷിഞ്ഞു എന്നുവരാം. ഈ വർത്തമാനം അച്ഛനും രസിക്കാതെ വന്നേയ്ക്കും" എന്നു് ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടു്,

സുകു:—വിജയപുരിയിൽ നിന്നും വന്നിരിക്കയാണു്. എവിടെയെങ്കിലും സൗകര്യമായ ഒരു സ്ഥലം വാസത്തിനു കിട്ടിയാൽ വളരെ ഉപകാരമായിരിക്കും. ഞാൻ തനിച്ചേ വന്നിട്ടുള്ളൂ. എവിടെയെങ്കിലും ഒരു പണിയിൽ പ്രവേശിച്ചു മാനമായി ഉപജീവിക്കണമെന്നാണു മോഹം.

ശാന്താ:—ഇതെന്തു കഥയാണ്? എന്താണീപ്പറയുന്നത്. നിങ്ങളുടെ മുഖത്തു പ്രഭുത്വമല്ലേ പ്രകാശിക്കുന്നത്. ആരുമില്ലെന്നോ? ഏതു മാന്യ കുടുംബമാണു നിങ്ങളുടെ അഭാവം നിമിത്തം ക്ലേശമനുഭവിക്കുന്നത്? വല്ല ച്ഛിദ്രവും നിമിത്തം പുറപ്പെട്ടതാണോ? എന്നോടു വസ്തുത പറയൂ. എന്റെ മനസ്സു വല്ലാതെകണ്ടിളകി സ്വപുത്രിയിലെന്നപോലെ നിങ്ങളോടു വാത്സല്യം തോന്നുന്നു! ബന്ധുക്കളൊരുമില്ലേ?

സുകു:—ഇനി ഇപ്പോൾ അതൊക്കെ ചിന്തിച്ചിട്ടു കാര്യമെന്താ? വന്നു കഴിഞ്ഞുവല്ലോ. എന്റെ അപേക്ഷയ്ക്കു മറുപടി എന്താ?

ശാന്താ:—(സസന്തോഷം സ്വാഗതപൂർവം) ഏതായാലും താമസിപ്പിക്കാം. ആകട്ടെ! ഉപജീവനമാർഗ്ഗം എന്താണു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്?

സുകു:—ഏതെങ്കിലും മാന്യ കുടുംബത്തിൽ വല്ല പണിയിലും പ്രവേശിക്കാമെന്നാണ്.

ശാന്താ:—അതു് എല്ലാററിലും വിചിത്രം തന്നെ. പുരുഷന്മാരല്ലേ അത്തരം ജോലികൾക്കായി പുറപ്പെടുന്നത്. സ്ത്രീകളും അവരെ അനുകരിച്ചു തുടങ്ങിയോ? ഉദ്യോഗം ലഭിക്കുന്നതിനു പഠിത്തം വേണ്ടേ? നിങ്ങൾക്കു പരീക്ഷാവിജയമുണ്ടോ?

സുകു:—അതില്ല. എങ്കിലും ഏതു ജോലിയും വീഴ്ചകൂടാതെ ശുഷ്കാന്തിയോടേ ചെയ്യാൻ മനസ്സുണ്ട്.

ശാന്താ:—[വത്സല്യപുരസ്സരം] ഇവിടെ തൽക്കാലം ഞാനും ഭൃത്യരും മാത്രമേയുള്ളു. കുട്ടികളൊക്കെ ബിലാത്തിയിൽ പഠിച്ചു താമസിക്കയാണ്. അവർ മടങ്ങിവരുന്നതുവരെ വൈമുഖ്യമില്ലെങ്കിൽ ഇവിടെ ത്താമസിക്കാം.

സുകു:—എനിക്കു വളരെ ആശ്വാസമായി. നിങ്ങൾ എന്നോടു കാണിക്കുന്ന ദയയ്ക്കു ഞാൻ അത്യന്തം കൃതജ്ഞയായിരിക്കുന്നു.

ശാന്താഭായി, പ്രതാപസേനന്റെ ഉററ സഹോദരിയാണ്. ഇവർ ഗൃഹച്ഛിദ്രം നിമിത്തം ഇരുപതു കൊല്ലമായി പിരിഞ്ഞു താമസിക്കയാണ്. അതിൽ പിന്നീട് അവർ തമ്മിൽ മുഖദർശനം ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ശാന്താഭായി ഒരു ധീരയാണെന്നു പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽ തന്നേ ആർക്കും തോന്നും. നവീന രീതിയിലുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം ഇല്ലെങ്കിലും ഒരു ത്തമസ്ത്രീയ്ക്കു വേണ്ട ജ്ഞാനവൈദുഷ്യങ്ങൾ സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. വളരെ

കൃത്യനിഷ്ഠയുള്ളതിനും പുറമേ ഔദാര്യവും കട്ടകട്ടിയാണ്. സുകുമാരിയെ കണ്ടക്ഷണം ഇവരുടെ ഹൃദയം അയസ്സു കാന്തത്താലെന്നപോലെ ഹഠാദാകൃഷ്ടമായി.

ശാന്താ:—കുഞ്ഞേ, നിൻെറ പേരെന്താണ്.

സുകുമാരി:—[സത്യം പറഞ്ഞാൽ അബദ്ധത്തിൽ ചാടിയേക്കാമെന്നുവിചാരിച്ച്] സ്വർണ്ണമയീദേവി എന്നാണ്.

ശാന്താ:—കുടുംബപ്പേരെന്ത്? തനിച്ചു പുറപ്പെടാനുണ്ടായ കരണമോ? പറയൂ. തരക്കേടില്ല. സ്വർണ്ണമയിയേ കണ്ടപ്പോൾ തന്നേ ഏതോ ഒരു പ്രഭുകുടുംബത്തിലെ സന്തതിയാണെന്നു തോന്നി. എന്നോട് എല്ലാം വിട്ടുപറയാം. എന്താണു സംഭവം. ഗൃഹത്തിൽ ആരുമായി പിണങ്ങിയിട്ടാണു തിരിച്ചത്? എന്നോടു പരമാൎത്ഥമെല്ലാം പറഞ്ഞാൽ ദുഃഖത്തിലും നിവൃത്തിയ്ക്കുള്ള യത്നത്തിലും പങ്കുകൊള്ളുവാൻ ഒരാൾക്കൂടിയാകുമല്ലൊ. ഏതായാലും ചായകുടിച്ചിട്ടു കുറേ വിശ്രമിക്കു. പിന്നീടൊക്കെ സംസാരിക്കാം.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു ചായകൊണ്ടു വരുന്നതിനായിട്ട് ശാന്താഭായി എഴുന്നേററപ്പോൾ സുകുമാരി സ്വമാതാവിൻെറ നേൎക്കെന്നപോലെ ഭക്ത്യാദരസ്വാതന്ത്ര്യങ്ങൾ തോന്നി സ്വല്പനേരത്തേയ്ക്കു തന്നെത്തന്നേ മറന്നിട്ട് അവരുടെ കൈയിൽ കടന്നു പിടിച്ചുകൊണ്ട് അമ്മേ, എനിക്കീ പ്രദേശത്തു തീരെ പരിചയമില്ല. മാനമായി ജീവിക്കാനുള്ള ഏകോദ്ദേശത്തോടുകൂടിയാണ് ഇങ്ങോട്ടു വന്നിട്ടുള്ളത്. ഞാൻ ഏതു സ്ഥലത്തു പോയാൽ ഉപജീവനത്തിന് ഒരു വഴി കണ്ടു പിടിക്കാം. ഒരു മാസത്തേയ്ക്കു കൈയിൽ വകയുണ്ട്. പിന്നത്തെ കാൎയ്യത്തിനാണ് ഇപ്പൊഴേ പ്രയത്നിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. ഈ അവസരത്തിൽ എന്നെ വേണ്ട വിധം ഉപദേശിച്ചു രക്ഷിക്കണം.

ശാന്താ:—കഷ്ടം! കഷ്ടം! എൻെറ ഹൃദയം തകരുന്നു. എന്നോടു സത്യംപറയൂ. എന്നെ സ്വന്തമാതാവിനെപ്പോലെ കരുതിക്കൊള്ളൂ. ലവലേശം ക്ലേശം വേണ്ട. കൈയിൽ എത്ര ഉറുപ്പികയുണ്ട്. അത് ഇവിടെത്തരു. ഞാൻ സൂക്ഷിച്ചുവച്ചുകൊള്ളാം.

സുകു:—ഉറുപ്പികയല്ല ഉരുപ്പടികളാണ്.

ശാന്താ:—[വാത്സല്യത്തോടെ] അതെവിടെ? എടുക്കൂ!

ആഭരണങ്ങൾ കാണിച്ചാൽ ആൾ വെളിപ്പെട്ടേയ്ക്കുമൊ എന്നു സുകുമാരി ഒന്നു സംശയിച്ചു. എങ്കിലും എടുത്തു കൈയിൽ ഏല്പിക്കാൻ അമാന്തിച്ചില്ല.

ശാന്താഭായി അവയേ നല്ലപോലെ പരിശോധിച്ചിട്ട സുകുമാരിയെ ഒന്നുകൂടി സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി പിടിച്ചുടുക്കലിരുത്തി അവളേ തലോടിക്കൊണ്ടു് "കുട്ടീ! ഇതാണോ ഒരു മാസത്തെ ചിലവിന്നു കരുതിയിരിക്കുന്ന വക? രാജാക്കന്മാൎക്കല്ലാതെ മററാക്കും ശരിയായ വിലതന്നു ഇതു വാങ്ങിക്കാൻ സാധിക്കില്ലല്ലൊ. എന്റെ ഊഹം തെററിയില്ല. ഞാനറിയാതെ ഈ പണ്ടങ്ങൾ ആൎക്കും കൊടുക്കരുതു്" എന്നു പറഞ്ഞു് അവ തിരിയെ നീട്ടി.

സുകു:—വേണ്ട ഇവിടെയിരിക്കട്ടെ. ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ എടുത്തുകൊള്ളാം.

ശാന്താ:—എന്നോടു സത്യംപറഞ്ഞാൽ യഥായോഗ്യം വേണ്ടതു ചെയ്യാമായിരുന്നു. ഞാൻ ആരോടാണു സാധാരണരീതിയിൽ പെരുമാറുന്നതു് എന്നു നിശ്ചയമില്ലാതായിത്തീൎന്നു. ഈ പണ്ടങ്ങളുംകൊണ്ടു തനിച്ചു പുറപ്പെട്ടുവല്ലൊ. മഹാധീരതന്നെ. തൎക്കമില്ല. ഏതു രാജവംശജയായിരുന്നാലും ഞാൻ പുത്രീനിൎവ്വിശേഷം സ്നേഹിക്കുന്നതിനു ബാധകമില്ലല്ലൊ. ഇതു സ്വൎണ്ണമയീദേവിയുടെ ഗൃഹംപോലെ വിചാരിച്ചുകൊൾക. എന്റെ കുട്ടികൾ വന്നാലും അവർ മറിച്ചു വിചാരിക്കുകയും ഭാവിക്കുകയുമില്ല നിശ്ചയം. ഇങ്ങനെയുള്ള ഒരു സോദരിയെ ലഭിക്കുന്നതിനു് അവർ എത്ര സുകൃതികളായിരിക്കണം. ഇനിയും എന്നോടു സത്യംപറയാനമാന്തിക്കേണ്ട. ഒരപമാനവും ഉണ്ടാവില്ല. ഞാൻ ആശ്വസിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ഏതു ശ്രേഷ്ഠകുലത്തെയാണു ദേവി അലംകരിക്കുന്നതു്. പറയൂ. ഞാൻ ധന്യയാകട്ടേ.

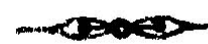
സു:—ഞാൻ കുറച്ചുകാലം കഴിഞ്ഞു് ഒക്കെ അമ്മയോടു പറയാം. ഇപ്പോൾ എന്നേ ഞെരുക്കേണ്ടാ. എന്റെ കാൎയ്യം ഞാൻ അന്വേഷിക്കേണ്ട ഘട്ടമായപ്പോൾ ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നു. മാനമായി ഉപജീവിക്കുന്നതിൽ അലൌകികം ഒന്നും ഉണ്ടാവാൻ തരമില്ലല്ലൊ. എനിക്കു് ഒരു പണിയിൽ പ്രവേശിച്ചേ മതിയാവൂ. എനിക്കീ പണ്ടങ്ങൾ മറെറാരാൾ സ്പൎശിക്കുന്നതുപോലും ജീവഹാനിക്കു തുല്യമാണു്. അതിനാൽ ഞാൻ പണിയെടുത്തു കഴിച്ചുകൊള്ളാം. ഇതു വിൽക്കാൻ ഹൃദയം അനുവദിക്കുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു് അവയേ നോക്കി സുകുമാരി വളരെ ദീൎഘമായി ഒന്നാശ്വസിച്ചു.

ശാന്താ:—ഇവിടെനിന്നും ഒരു മൈയിൽ ദൂരെ ഒരു ജമിന്ദാരുടെ ഭവനത്തിൽ, അവരുടെ പെൺകുട്ടികളേ പഠിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഒരു വിദുഷിയേ കിട്ടിയാൽ കൊള്ളമെന്നു പലപ്പൊഴും പറയുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അവർ പ്രാചീനരീതിക്കാരാണു്. ഒരു ആൺകുട്ടിയേ മാത്രം ബി

ലാത്തിക്കയച്ചു പഠിപ്പിച്ചു. ഞാൻ അവിടെ തിരക്കാം. ദേവിയും ആ കുടുംബക്കാരും ഏകദേശം തുല്യാവസ്ഥയുള്ളവരായിരിക്കാനും മതി. ഞാൻ അന്വേഷിക്കാം! ഒരാളുടെ ആവശ്യത്തിനു മാത്രം പണിയെടുത്തേ ഉപജീവിക്കാവൂ എന്ന് ഇത്ര നിർബന്ധമെന്താ? ഇവിടെ എന്റെ കൂടെ താമസിക്കുന്നതു് എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമായിരിക്കുമല്ലൊ.

സ്വർണ്ണ:—ഇല്ല. അങ്ങനെ ആയാൽ ഞാൻ അലസയായിത്തീരും. മാത്രമല്ല അതു നിങ്ങൾക്ക് ഒരു ഭാരവുമല്ലെ?

ശാന്താദേവി പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങിയപ്പോൾ സുകുമാരി ചന്ദ്രസേനനേയും പിതാവിനേയും ഓർത്തു വിമ്മി കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. "അയ്യോ! ദൈവമേ, എന്റെ പിതാവിന്റെ ഗതി എന്തായിരിക്കുന്നു? ഏതു വിധമെല്ലാം കഷ്ടത അനുഭവിക്കുന്നോ? ഞാൻ അച്ഛനേ പിരിഞ്ഞിട്ട് ഒരു യുഗം കഴിഞ്ഞതുപോലെ തോന്നുന്നു. എനിക്ക് ഒരു കത്തുപോലും അയച്ചുതരുവാൻ വേണ്ട കാരുണ്യം എന്റെ പിതാവിനുണ്ടായില്ലല്ലൊ:, എന്റെ പ്രാണവല്ലഭനും ഹാ! അതികഠിനം തന്നെ. ഈ മാററം മനുഷ്യസാധാരണമല്ല. ഏകകാലത്തു് എല്ലാവരും എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ഇരിക്കട്ടെ. എന്നിൽ എന്തോ കലശലായ ദുശ്ശങ്കയും വൈരസ്യവും ഇല്ലെങ്കിൽ തൽക്ഷണം പ്രിയൻ വലിയമ്മയുടെ ഗൃഹത്തിൽ എത്തുമായിരുന്നില്ലേ? എന്റെ ഭീരുതമല്ലേ ഇതിനൊക്കെ ഇടയാക്കിത്തീർത്തതു്? ഇനി വ്യസനിച്ചിട്ടെന്തുഫലം. ചപലഹൃദയമേ, നിന്റെ കുററത്തിനുള്ള ശിക്ഷ നീ അനുഭവിക്കുക!"

അദ്ധ്യായം ൨൦.

"......ഇവൻ തലവണങ്ങിയുമേതും
നിന്നിലില്ലലിവു, വീണ്ടുമിതാഞാൻ
മുന്നലെത്തി;യിനിയെന്തുവിളംബം?"

"നൂററിഅമ്പതു്. ഒരുതരം. രണ്ടുതരം. ഇതേ നല്ല സാമാനം. വില ചുരുക്കം. വിട്ടാൽ പോയി. മൂന്നുതരം" എന്നു ലേലം സ്ഥിരപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ ആ ഹാളിനുള്ളിൽനിന്നും ഒരു യുവാവു പുറത്തു വന്ന് ഒരു പെട്ടി കൈയിൽ മേടിച്ചു നോക്കി. അതു സ്വർണ്ണവും വെള്ളിയും കൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞു കെട്ടിയതായിരുന്നു. ആ യുവാവ് അടുത്തുണ്ടായിരുന്ന ആളിന്റെ ചെവിയിൽ എന്തോ മന്ത്രിച്ചിട്ടു വീണ്ടും ഹാ

ളിനുള്ളിലേയ്ക്കു കടന്നു. അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന വിലപിടിച്ച സാമാന മെല്ലാം ലേലത്തിൽ കൊണ്ടതു് ഈ യുവാവുതന്നെയായിരുന്നു. അ തൊന്നും പുറമേ ആരും അറിയാനിടയായില്ല. അദ്ദേഹത്തിൻെറ സ്വ ന്തയാളുകളിൽ പലരുമാണു് ഓരോന്നു പിടിച്ചുകൂട്ടിയതു്. വിലകൂടിയ തൊക്കെ ലേലം കഴിഞ്ഞു. ഉടഞ്ഞതും ഒടിഞ്ഞതും ആയ സാമാനങ്ങൾ ശേഷിച്ചപ്പോൾ പലരും പോയി. മററു ചിലർ പോകാനുള്ള ഒരുക്ക മായി. യുവാവുമാത്രം പെട്ടിയും കൈയിൽ വച്ചുംകൊണ്ടു് അവിടെ ത്തന്നേ നിന്നു. അപൂർവ്വം ചിലർ ആ ശാലയിൽ അങ്ങുമിങ്ങുമായി ഉറ ക്കെ ചില അഭിപ്രായങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു. പുറത്തു ണ്ടായിരുന്ന ചെടികളും പുഷ്പങ്ങളുമെല്ലാം നശിച്ചു. വണ്ടിയും കുതി രയും അനവധി സഞ്ചരിച്ചു് വഴിയുടെ പൂർവ്വമോടിപോലും നശിച്ചിരി ക്കുന്നു.

ഈ ബഹളങ്ങളെല്ലാം, ഒരു കാലത്തു പ്രതാപവാനായ ഒരു രാ ജാവായിരുന്നശേഷം പല ഭരണദൂഷ്യങ്ങളും ആരോപിച്ചു ബ്രിട്ടീഷ് ഗ വൺമെൻറു് ഒരു ക്ലിപ്തസംഖ്യ മാലിഖാനും കൊടുത്തു സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി യ കൃഷ്ണദാസിൻെറ ഭവനത്തിലായിരുന്നു.

ആ സൗധത്തിൻെറ ഒരു മുറിയ്ക്കുള്ളിൽ കിടന്നു് ഈ കഷ്ടശിഷ്ട ങ്ങൾക്കു് അനുഭവസാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നതു രണ്ടു സ്ത്രീകളാണു്. വാതൽ പകുതി അടച്ചിട്ടുള്ളതും, പുറത്തു ക്രൂരമുഖക്കാരിയോടുകൂടിയ ഒരു വൃദ്ധ കാവലിരിക്കുന്നതുമായ ഒരു മുറിയ്ക്കുള്ളിൽ പുറമേ നടക്കുന്ന ശബ്ദമെ ല്ലാം തൻെറ മുതുകിലേൽക്കുന്ന പ്രഹരമായി ഗണിച്ചു്, മദ്ധ്യവയസ്കയാ യ ഒരു സ്ത്രീ ഒരൊടിഞ്ഞ കട്ടിലിൽ മുഖവും പൊത്തി നിശ്ശബ്ദം കര ഞ്ഞു പ്രാണൻ ഉപേക്ഷിപ്പാൻ സന്നദ്ധയെന്നപോലെ കിടക്കുന്നു. അവരുടെ മാറിൽ മുഖമൊളിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു ചേതോഹരാംഗിയായ യുവതിയും കിടപ്പുണ്ടു്. ഹാ! ആ കാഴ്ച എത്ര ദയനീയം. പ്രൗഢ സ ങ്കടംകൊണ്ടു് ഏങ്ങുന്നുണ്ടെങ്കിലും യുവതി വിധിക്കു വഴങ്ങി സ്തോഭം മ റച്ചു കിടക്കുകയാണു്. പുറത്തേ രവം കുറേ കുറഞ്ഞപ്പോൾ വാസന്തി എന്നു പേരായ പ്രായംകൂടിയ സ്ത്രീ പുത്രിയായ യുവതിയോടു്:—"മക ളേ, ഇപ്പോൾ ബഹളമൊക്കെ ശമിച്ചിരിക്കുന്നുവല്ലൊ. ഓരോരുത്തരും കൈയിൽ കിട്ടിയതുംകൊണ്ടു് ഓരോ വഴിക്കു കടന്നുപോയായിരിക്കും. ഇല്ലേ?

നളിനി:—[കണ്ണുകൾ തുറക്കാതെതന്നെ] അമ്മേ, എല്ലാം ഒരു സ്വപ്നംപോലെ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നമുക്കിനി ഇവിടംവിട്ടു് അന്യദേ

ശത്തേങ്ങാനും പോയി ഗൂഢമായി കാലയാപനം ചെയ്യണം. അതാണുത്തമം. പക്ഷെ, പൂർവ്വസ്മരണ നമുക്കു വളരെ ദുഃഖം ഉണ്ടാക്കാതിരിക്കയില്ല. എങ്കിലും അനുഭവിക്കയല്ലേ നിവൃത്തിയുള്ളു. നമുക്കിനി ഇത്ര വലിയ ഗൃഹം ആവശ്യമില്ല. നമ്മുടെ താൽക്കാലിക സ്ഥിതിക്ക് അനുരൂപമായ ഒരു ചെറുഭവനം നമ്മെ അധികമാരും അറിയാത്ത ദിക്കിൽ സമ്പാദിച്ച് അങ്ങോട്ടു മാറണം.

വാസന്തി ഇതുകേട്ടു തന്നെത്താൻ മറന്ന് "അയ്യോ! ദൈവമേ, ഒരു ചെറുഭവനമോ? അന്യദിക്കിലോ?" എന്നു രോദിച്ചു.

ഈ പ്രൗഢയായ വാസന്തി ഇന്നലെവരെ വളരെ പ്രതാപത്തിൽ കഴിഞ്ഞിരുന്നവരും അതു നഷ്ടപ്പെടുന്നതിൽ അളവററ കുണ്ഠിതമുള്ളവരുമായിരുന്നു. അയൽവാസികൾക്കും ദരിദ്രർക്കും എന്നപോലെ സ്തുതിപാഠകർക്കും മനംകൊണ്ടും ധനംകൊണ്ടും ഇവർ നിരവധി ഉപകാരങ്ങൾ ചെയ്തു കൊടുത്തിട്ടുള്ളവരാണ്. സാംക്രമിക രോഗബാധ അടുത്തിരിക്കുന്ന ഗൃഹങ്ങളേ നിസർഗ്ഗവാസനാവിശേഷത്താൽ ചില ജന്തുക്കളെന്നപോലെ, ഏകദേശം ഒരുകൊല്ലത്തോളമായി വന്ദിവേഷംകെട്ടി നടന്നിരുന്ന പലരും ഇവരുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തെ, അല്പാല്പമായി വർജ്ജിച്ചുതുടങ്ങിയിരുന്നതു് ഈ ശുദ്ധപ്രകൃതി വേണ്ടതുപോലെ ധരിച്ചിരുന്നില്ല. അല്പം ചിലർ മനഃപൂർവ്വം വിട്ടൊഴിയുകയാണോ എന്നു ശങ്ക തോന്നിയിട്ടും അതിൻെറ വാസ്തവഹേതു അനുമിച്ചറിവാൻ ഇവർക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. ഇപ്പോൾ ഇവർക്കും പുത്രിയ്ക്കും ഉണ്ടായിട്ടുള്ള അധഃപതനം, വാസന്തിയുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ വിശേഷിച്ചും, അതികഠോരമായിരുന്നു. ഇവരുടെ ക്ഷിപ്രക്ഷയം ജനങ്ങളെയും അല്പം അത്ഭുതപരതന്ത്രരാക്കാതിരുന്നില്ല. ഭർത്താവു നിർദ്ധനനായി മരിച്ചതെങ്ങനെയെന്നു വാസന്തിക്ക് ഒരു വിവരവുമില്ല. അതെപ്പററി അവർ ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നും സംശയമാണ്. കൃഷ്ണദാസ് മരിച്ചിട്ട് ഇന്നേയ്ക്കു പതിനാറു ദിവസമേ ആയിട്ടുള്ളു. മരിക്കുമ്പോൾ ഒററക്കാശെങ്കിലും അവിടെ ഇരിപ്പില്ലെന്നു മാത്രമല്ല സർവ്വസ്വവും വിററിട്ടും ഇതാ ഇനിയും കടക്കാരെ മുഴുവൻ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനു കഴിഞ്ഞിട്ടുമില്ല. വിധിവൈഭവം ഇതാ ഇവരേ കേവലം ദരിദ്രരാക്കിയിരിക്കുന്നു. ജനനം മുതൽ മാതൃഗൃഹത്തിലനുഭവിച്ചതിൽ പതിന്മടങ്ങായി പത്തിരുപതു കൊല്ലം സകല സുഖാനുഭോഗങ്ങളും അനുഭവിച്ചു്, ഇങ്ങനെയൊരവസ്ഥകൂടി ലോകത്തിൽ, തങ്ങൾക്കുണ്ടാകുമെന്നോ ഉണ്ടെന്നുതന്നെയോ സ്വപ്നേപി വിചാരിക്കാതിരിക്കവേ പൂർവ്വപദവികൾ ഉടനടി ഉപേക്ഷി

ക്കുന്നതു വാസന്തിക്കു മരണത്തെക്കാൾ ഭയങ്കരവും നരകത്തെക്കാൾ അചിന്ത്യവുമായിരുന്നു. എന്നാൽ സുന്ദരിയായ പുത്രിയോ മാതാവിനെപ്പോലെ അഭിമാനസംരക്ഷണാൎത്ഥമല്ലാതെ ദാരിദ്ര്യത്തിലുള്ള അനുഭാവംകൊണ്ടു സൽപാത്രദാനം ചെയ്തു പോന്നവളാകയാൽ "ദൈവഗതിക്കു കവാടനിരോധം" ഒരിടത്തുമില്ലെന്നും ഈശ്വരൻ വരുത്തുന്നതെല്ലാം നന്മയ്ക്കായിട്ടെന്നും നന്നായി ബോധിച്ചു് ആധുനികാവസ്ഥയിലും അതൃപ്തിതോന്നാത്ത ധീരചിത്തയായിരുന്നു. മാതാവിൻെറ മനസ്സ് പൂൎവസുഖസ്മരണകളിലും പുത്രിയുടേതു വൎത്തമാനഭാവിചിന്തനങ്ങളിലും വ്യാപൃതമായിരുന്നു. വാസന്തി മകളേ വിളിച്ചു് "എൻെറ മകൾ മനസ്സുവച്ചാൽ ഇതിലും നല്ല ഭവനവും ഉൽകൃഷ്ടസുഖവും നമുക്കുണ്ടാകാം. എങ്കിലും അതു ദ്രുതസാദ്ധ്യമല്ലല്ലൊ" എന്നും മററും ഇടയ്ക്കിടെ പറഞ്ഞു കരഞ്ഞിരുന്നു. ഒടുവിൽ:—"നിൻെറ അച്ഛൻ എന്നോടു നമ്മുടെ ഈ ശോച്യഭാവിയെപ്പററി ലേശം സൂചിപ്പിക്കപോലും ചെയ്തിരുന്നില്ലല്ലൊ മകളേ. എന്തൊരു ചതിയാണു് അദ്ദേഹം ചെയ്തതു്? ഈ ദ്രോഹം മൂലം നമുക്കു വഴിയാധാരമായല്ലോ" എന്നു് ഇച്ഛാഭംഗം പ്രദൎശിപ്പിച്ചു. യൗവ്വനത്തിനുശേഷം ഇരുപതുകൊല്ലത്തോളം സഹവസിച്ചിട്ടും വാസന്തി ഗ്രഹിച്ചിരുന്നതിനെക്കാൾ, കൃഷ്ണദാസിനെപ്പററി, അറിവായതിനു പിമ്പുള്ള എട്ടോ പത്തോ കൊല്ലംകൊണ്ടു പുത്രി പൂൎണ്ണമായി ധരിച്ചിരുന്നു. തിരിയിൽനിന്നു കത്തിച്ച പന്തംപോലെ പിതാവിനെക്കാൾ ബുദ്ധിവികാസവും മാതാവിനെക്കാൾ അംഗലാവണ്യവുമുള്ള നളിനിക്കു്, ഉത്തമസാത്വികനും പ്രേമമൂൎത്തിയായ ഭൎത്താവും വാത്സല്യപൂൎണ്ണനായ പിതാവുമായിരുന്ന സ്വതാതനെ അമ്മയായാലും അപലപിക്കുന്നതു കേവലം അസഹ്യമായിരുന്നു. പ്രധാനമായി മാതാവിൻെറ ധൂൎത്തും ബുദ്ധിമാന്ദ്യവും നിമിത്തമാണു് ഈ നാശമെല്ലാം ഇത്ര ക്ഷണത്തിൽ വന്നുകൂടിയതെന്നു നളിനീദേവിക്കു നല്ല ബോധമുണ്ടു്. അതിനാൽ അവൾ,

അമ്മേ, കഴിഞ്ഞതിനെപ്പററി ദയവുചെയ്തു് അമ്മ ഒരക്ഷരം ഇനി എന്നെക്കേൾക്കെ ഉച്ചരിക്കരുതു്. അടുത്ത ക്ഷണം മുതൽ നടക്കേണ്ട കാൎയ്യങ്ങളെപ്പററി നമുക്കു് അവധാനപൂൎവം യോജിച്ചു പൎയ്യാലോചിക്കാം. നമ്മുടെ നാശത്തിൻെറ പരമാൎത്ഥകാരണം പറഞ്ഞു് അമ്മയേ പീഡിപ്പിക്കാൻ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല.

വാസ:—അദ്ദേഹം നമ്മോടു് അതികഠിനമാണു പ്രവൎത്തിച്ചതെന്നു് ഇനിയും നിനക്കു ബോദ്ധ്യമായില്ലേ? കഷ്ടം!

നളി:—അമ്മ വീണ്ടും അതേ കമ്പിതന്നേ മീട്ടുന്നല്ലൊ. അച്ഛന്റെ കഥ കഴിഞ്ഞില്ലേ? ഇനി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണദോഷത്തെപ്പററി നിരൂപണം ചെയ്കിട്ടാവശ്യമെന്താണ്? അദ്ദേഹം തുമ്പില്ലാത്ത ആളും ദ്രോഹിയും തന്നെ ആയിരുന്നുവെന്നിരിക്കട്ടെ. സമത്ഥയായ അമ്മ ഇവിടെത്തന്നെയുണ്ടായിരുന്നില്ലെ? വേണ്ട കരുതലുകൾ മുൻകൂട്ടി ചെയ്യാമായിരുന്നില്ലെ? സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് ഒരു കുറവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ലല്ലൊ. അദ്ദേഹത്തെ ശ്രീമാനാക്കിത്തീക്കേണ്ട കടമ അമ്മയ്ക്കായിരുന്നില്ലെ? അമ്മയുടെ കൃത്യം അമ്മ ശരിയായി അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ നാം ഇപ്പോൾ എത്രയോ ഉന്നതപദവിയിൽത്തന്നെ ഇരിക്കുമായിരുന്നു? കുടുംബത്തിന്റെ ശ്രേയസ്സ് പുരുഷനെ മാത്രമല്ല ആശ്രയിച്ചു നിൽക്കുന്നതു്. ഒരു പുരുഷൻ എത്രതന്നേ ധനാർജ്ജനം ചെയ്താലും ഗൃഹിണി കാര്യപ്രാപ്തിയില്ലാത്തവളായിരുന്നാൽ ആ കുടുംബം നശിക്കതന്നെ ചെയ്യും; അതായതു് പുരുഷപ്രയത്നം ഒക്കെ കുടം കമത്തിവെച്ചു വെള്ളം ഒഴിക്കുംപോലെ ആയിത്തീരും. കുററം പുരുഷന്നായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. എന്റെ അച്ഛൻ ലേശം സ്വകൃത്യലോപം വരുത്തിയില്ല. പക്ഷെ അമ്മയ്ക്കു് അതറിഞ്ഞു വേണ്ടവിധം സഹകരിക്കുന്നതിനു ത്രാണിയില്ലാതെപോയി. അച്ഛനാണോ അതിനു വീഴ്ച ഏൽക്കേണ്ടതു്? അച്ഛനു വേണ്ട സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഉചിതംപോലെ ഉപദേശം ചെയ്യുന്നതിനോ അദ്ദേഹം കായക്ലേശവും മനഃക്ലേശവും സഹിച്ചു വരുന്ന അവസരങ്ങളിൽ മനസ്സിനു സമാധാനം നൽകി അദ്ദേഹത്തേ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതിനോ, അമ്മ സന്നദ്ധയായിരുന്നില്ല. കുറച്ചു ബുദ്ധി ചെലുത്തി അമ്മ പ്രവൃത്തിച്ചിരുന്നാൽ നിഷ്പ്രയാസം അച്ഛന്റെ സ്നേഹവിശ്വാസങ്ങൾക്കു പാത്രീഭവിക്കുമായിരുന്നു. അപ്പോൾ ഒരു കാര്യവും അമ്മ അറിയാതെ നടക്കുമായിരുന്നുമില്ല. എന്റെ പൊന്നമ്മ തൽക്കാല സുഖത്തേയും പ്രതാപത്തേയും മാത്രം ആഗ്രഹിച്ചു. ഭാവിയെപ്പററി അശേഷം ചിന്തിച്ചില്ല. അച്ഛൻ ഭാവി ഓത്താണു പല ഘട്ടങ്ങളിലും കോപിക്കയും വ്യസനിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നതു്. അതിനെ അമ്മ ഗണ്യമാക്കിയില്ല. അതിന്റെ ഭവിഷ്യൽഫലമാണിതു്. ഇനി എന്താ, അനുഭവിച്ചുകൊള്ളുക. "പാതിയും മനുഷ്യനു ഭാര്യയെന്നറിയണം" എന്നാണു് ആപ്തവാക്യം.

പുത്രിയുടെ വൈരാഗ്യവും ഉപദേശവുംകൊണ്ടു ലജ്ജിതയോ അത്ഭുതചിത്തയോ ആയിത്തീൎന്ന വാസന്തി സാവധാനത്തിൽ പ്രസ്താവവിഷയം മാററി:—"കുഞ്ഞേ നീ മന്മഥകുമാരനേ ധിക്കരിച്ചുകളയാതെ

ഇരുന്നുവെങ്കിൽ ഇപ്പോൾ ഇത്ര കഷ്ടത അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുമായിരുന്നില്ലല്ലൊ.

നളി:—മിക്ക കാൎയ്യങ്ങളിലും അമ്മയും ഞാനും തമ്മിൽ രഞ്ജിപ്പുണ്ടായിരിക്കാൻ പ്രയാസമാണ്. അദ്ദേഹം നമ്മേ സ്വന്ത സ്ഥലത്തേയ്ക്കു ക്ഷണിച്ചുവെന്നതു വാസ്തവംതന്നെ. എത്രനാളത്തേയ്ക്കാണതെന്ന് അമ്മയ്ക്കു നിശ്ചയമുണ്ടോ? അന്യന്റെ ആതിഥ്യസ്വീകരണത്തിനാണ് അതംഗീകരിക്കുന്നതെന്ന് അമ്മ വിചാരിക്കാത്തതെന്താണ്? ഇപ്പോൾ നമ്മെ അതിഥികളായി സ്വീകരിക്കാൻ അധികംപേർ ഉണ്ടാകുമെന്നു വിചാരിക്കുന്നുണ്ടോ? മുമ്പ് അമ്മയുടെ ചുററും കൂടിയിരുന്ന വലിയ ജനസംഘം ഇപ്പോൾ എവിടെ? അമ്മ ഇതെന്തു ഭ്രാന്താണ് ഈ പറയുന്നത്! അവിടെയുള്ള താമസം നമുക്കു ശ്രേയസ്കരമല്ല. വിശേഷിച്ചും അവരും നാമും പണ്ടേ നീരസമുള്ള കുടുംബക്കാരായിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് അനാഥകളായ നാം ഇപ്പോൾ അവരുടെ ഒരു സ്ഥലത്തുചെന്നു പാക്കുന്നത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അമ്മ അറിഞ്ഞാൽ നമുക്കതെത്ര അഭിമാനക്ഷയമാണ്. അവൎക്കതു രസിക്കുമോ? എന്നെങ്കിലും തിരികെ ഇങ്ങോട്ടല്ലേ നാം പോരേണ്ടതു്? എന്തെങ്കിലും ഒരു വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നതുവരെ ഇവിടെനിന്നു മാറീട്ടു കാൎയ്യമില്ല.

വാസ:—നീ കുറേ സന്തോഷപൂൎവ്വം പെരുമാറിയാൽ മന്മഥകുമാരൻ നമുക്കു വേണ്ട നന്മകൾ ചെയ്യാതിരില്ലേ?

ഇതു കേട്ടു നളിനീദേവിയുടെ മുഖം രക്തവൎണ്ണമായി. അവൾ:—അമ്മേ, അച്ഛൻ മരിക്കുന്നതിനു മുമ്പു ഞാൻ കുമാരന്റെ പലേ ദുൎവൃത്തികളും ചാപല്യങ്ങളും കണ്ട് അനേകം പ്രാവശ്യം ഗുണദോഷിച്ചിട്ടും വിഫലമായതുകൊണ്ട് എന്റെ ഹൃദയത്തെ വ്യസനപൂൎവ്വം പിൻവലിക്കുകയായിരുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള ഒരാളിനെ ഇനിയും ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കണമെന്നാണോ അമ്മയുടെ ആഗ്രഹം? ഹാ, കഷ്ടം! പിന്നത്തേ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കും? ഗൗരവബുദ്ധിയുള്ള ആളാണെങ്കിലും വേണ്ടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവവും സമ്പ്രദായവും ഒന്നു വേറേയാണ്. ഇമ്മാതിരി കുറച്ചുകാലംകൂടി കഴിഞ്ഞാൽ നമ്മുടെ ബന്ധുവാകാനുള്ള പൂൎണ്ണയോഗ്യതയുണ്ടാകും!

വാസ:—വത്സേ, എന്റെ ബുദ്ധി ക്ഷയിച്ചു. എന്റെ ചിന്താശക്തി കുറഞ്ഞു. നീ പറഞ്ഞതൊക്കെ ശരിതന്നെ. എങ്കിലും തൽക്കാലത്തേയ്ക്കു് അങ്ങോട്ടു മാറിയാലെന്താണ്? ആരും അറിയേണ്ടാ.

നളി:—വളരെ കേമമായി. ആരും അറിയേണ്ട; അല്ലേ? ഇതു് എന്താലോചനയാണ്? അതു ഭംഗിയല്ല. അമ്മ ആശ്വസിക്കു. ഞാൻ അമ്മയെ എങ്ങനെയും സുഖമായി പാലിച്ചുകൊള്ളാം. അധൈര്യം ലേശം വേണ്ട. നമ്മുടെ രണ്ടാളുടേയും ജീവിതം സുഖമായി കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതിനു ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ മതി. എന്റെ കൈയിലുള്ള ധനം അക്ഷയമാണ്. അച്ഛനെ ഒരിക്കലും മറക്കാനും ദൂഷിക്കാനും എനിക്കവകാശമില്ല. ഞാനതു ചെയ്കയുമില്ല. ആരും ലോകത്തിൽകൊണ്ടുപോകാത്തതും മോഷ്ടിക്കാത്തതുമായ ധനമല്ലേ അദ്ദേഹം എനിക്കു തന്നിട്ടുള്ളതു്. അമ്മ ഇനി ഒന്നും പറയുകയും വിലപിക്കയും അരുതു്. കുമുദത്തിനു നമ്മേ വിട്ടുപോകുന്നതിനു സമ്മതമില്ല. അതിനാൽ അവൾ നമ്മോടൊരുമിച്ചു പാർത്തുകൊള്ളട്ടെ. എനിക്കും അവളേ വിട്ടുപിരിയുന്നതിൽ മനോവേദന തോന്നുന്നുണ്ട്. നമുക്കും ഒരാൾ വേണ്ടേ?

ഇതു പറഞ്ഞവസാനിപ്പിക്കുന്നതിനു മുമ്പ് നളിനിയുടെ ധൈര്യമെല്ലാം അസ്തമിച്ചു ഗൽഗദോദയമായിപ്പോയി. വാസന്തിക്ക് ഒന്നും അത്ര പന്തിയായി തോന്നിയില്ല. തങ്ങളുടെ ഭവനം ആരെങ്കിലും വാടകയ്ക്കു ചോദിക്കുന്നെങ്കിൽ അതാണു വിൽക്കുന്നതിനെക്കാൾ ഉത്തമമെന്ന് അവർ മനസാ നിശ്ചയിച്ചുറച്ചു. ഇത്ര വലിയ എടുപ്പു വാടകയ്ക്കെടുപ്പാനാരുണ്ടാകുന്നു?

ലോലബഹളം ഒക്കെ അമന്നു. ചുററും നിശ്ശബ്ദമായി. ഈ സ്ത്രീകൾ രണ്ടുപേരും യഥാസ്ഥാനത്തുതന്നെയിരിപ്പുണ്ട്. ജനലിൽ കൂടി അസ്തമയസൂര്യന്റെ ചെങ്കതിർപ്രഭ അകത്തു കടന്ന് ആ തരുണീരത്നത്തിന്റെ കനകവിഗ്രഹത്തെ ശോഭായമാനമാക്കിത്തീർത്തു. നളിനിയുടെ നിറം ഗുലാബിന്റേതായിരുന്നു. പ്രതിപ്രതീകം സൗന്ദര്യം വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഇവളുടെ പ്രകൃതിക്കും പല സുകുമാരഗുണങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ഈ കുഴപ്പങ്ങൾ നിമിത്തം അവരിരുവരും അന്നേദിവസം ചായ കുടിച്ചിരുന്നില്ല. അതിനാൽ നീലോല്പലസദൃശങ്ങളായ അവളുടെ കണ്ണുകൾ കുറേ കുഴിഞ്ഞും മുഖം വാടിച്ചുമിരുന്നു. ഏകദേശം ആറരമണിയോടുകൂടി ആരോ വാതലിൽ തട്ടി. കുമുദം വന്നു:—"കൊച്ചേമാൻ പുറത്തു കാത്തുനിൽക്കുന്നു" എന്നുപറഞ്ഞു. വാസന്തി:—"വരാൻ പറയൂ." കുമുദം:—"ഇവിടെയോ?" എന്നു ചോദിച്ചു പൊട്ടിക്കരഞ്ഞുതുടങ്ങി. നളിനി വേഗം കുമുദത്തിന്റെ അരുകിൽ ചെന്നു മുതുകിൽ തടവിക്കൊ

ണ്ട്:—"അല്ല! ഇത്ര കഥയില്ലേ? ഉദയാസ്തമയങ്ങൾ ദിവസവും കാണുന്നില്ലേ? ഇത്ര വ്യസനിക്കാനെന്താണുള്ളത്? വേണ്ടാ. കരയരുത്. ആശ്വസിക്കു. പോയി ഇവിടെത്തന്നേ വരാൻ പറയു."

നാലുകൊല്ലത്തിനിപ്പുറം നളിനി വളരെ ശാന്തയും സംതൃപ്തയുമായിത്തീർന്നിരുന്നു. അവൾ പ്രാണനുതുല്യമായി സ്നേഹിച്ച പുരുഷൻ എപ്പോൾ തനിക്കനുരൂപനല്ലാതെ തീർന്നുവോ അപ്പോൾ മുതൽ അവളിലും ഒരു മാററം ഉണ്ടായി. വാസന്തി പുത്രിയേ നോക്കിക്കൊണ്ട് "ഈ മുറി എങ്ങനെ ആയിപ്പോയി?" എന്നു വ്യസനപൂർവം പറഞ്ഞു. നളിനി കൃശാംഗിയും അല്പം ദീർഘഗാത്രയും ആയിരുന്നു. അവളുടെ ചേതോമോഹനമായ നിലയും, ഗാംഭീര്യവും അഴിഞ്ഞുലഞ്ഞു പാദംവരെ കിടക്കുന്ന കേശഭംഗിയും കണ്ടാൽ ആരാണ് ആകർഷിതരാകാത്തത്? സർവദാ പ്രസന്നകോമളമായ മുഖം സമീപസമയത്തേ ദുഃഖസംഭവം നിമിത്തം ഒന്നു മങ്ങിയിരുന്നുവെങ്കിലും അവളുടെ അപ്പോഴത്തേ ഭാവപ്പകർച്ച കണ്ടു മാതാവും ഒരു മഹിളയുമായ വാസന്തിക്കുടിയും അല്പമൊന്നമ്പരന്നു.

നളി:—അമ്മേ, ഞാൻ ഇവിടെ നിന്നു മാറി നിൽക്കാം.

വാസ:—നിൻെറ ദുശ്ശാഠ്യത്തിന് ഇനിയും കുറവു കാണുന്നില്ലല്ലൊ. നിന്നെ കാണ്മാനാഗ്രഹിച്ചു കുമാരൻ വരുമ്പോൾ നീ മാറിക്കളയുന്നതു് ഉചിതമാണോ? പുരുഷന്മാരുടെ പ്രായസഹജമായ തെററിനേ നാം വലുതായി വിചാരിക്കാൻപാടുണ്ടോ? അവിടെ ഇരിക്കു. എന്താണു ഭാവം എന്നറിയാമല്ലൊ. എൻെറ ഓമനപ്പുത്രിയല്ലേ!

'ഇവിടെത്തന്നേ വരാൻ പറയു.' എന്നുള്ള നളിനിയുടെ സ്വരം ആ മുറിക്കുള്ളിൽ വല്ലാതെ പ്രതിദ്ധ്വനിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവൾ തൻെറ പ്രാകൃതവേഷം അല്പം മാററുന്നതിനു മുമ്പായി യുവാവ് മുറിക്കകത്തു പ്രത്യക്ഷനായിക്കഴിഞ്ഞു. എന്താണു പറയേണ്ടതെന്നും ഏതുവിധമാണ് അസുഖംകൂടാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ടതെന്നും നളിനിക്ക് അറിയാൻ വഹിയാതായി.

"കാണ്മാൻ സൗകര്യപ്പെടുമോ എന്നു ഞാൻ സംശയിച്ചു" എന്നു വാസന്തിയേ നോക്കിയും, "ഞാൻ ഒരു കാര്യമാലോചിക്കാനായിട്ടാണ് ഇത്ര ബദ്ധപ്പെട്ടു വന്നതു്" എന്നു നളിനീദേവിയോടായും പറഞ്ഞിട്ടു യുവാവ്:—ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഒരു പ്രസ്താവം കേട്ടു. അതു വാസ്തവമാണെങ്കിൽ ഈ ഭവനം ഞാൻ തന്നെ എടുത്തുകൊള്ളാം.

നളിനി:—[അല്പം ഗൗരവത്തോടേ] ഇതിലും വലുതായ ഒരു ഗൃഹം വൃഥാ ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുമ്പോൾ ഇതു കൂടി വാടകയ്ക്കെടുത്തിട്ടുള്ള ആവശ്യം അങ്ങയ്ക്കു് എന്താണ്?

യുവാ:—[ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്] എനിക്കവിടെ താമസത്തിനത്ര സുഖം തോന്നുന്നില്ല. ഈ സ്ഥലം എനിക്കു തരാൻ മനസ്സുള്ളപക്ഷം മററൊക്കെ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കാര്യസ്ഥനുമായി പറഞ്ഞു തീർച്ചപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളാം.

"എന്നാണ് അങ്ങയ്ക്കു് ഇങ്ങോട്ടു മാറേണ്ടതു്" എന്നു വാസന്തി ബദ്ധപ്പെട്ടു സസന്തോഷം ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ ആ യുവാവു്, വിലയ്ക്കുവാങ്ങാൻ പോകുന്ന സാധനത്തെ സാധാരണമനുഷ്യർ നോക്കുംപോലെ നളിനിയുടെ മുഖത്തു ദൃഷ്ടി പറിക്കാതെ നോക്കി നിൽക്കുകയായിരുന്നു.

നളിനി:—അമ്മേ, എന്താ ഇത്ര തിടുക്കം. സ്ഥലം വേണമോ എന്നുതന്നേ നല്ലവണ്ണം ആലോചിച്ചു തീർച്ചപ്പെടുത്തട്ടെ. പിന്നീടു മററൊക്കെ ആലോചിക്കാം. അമ്മ പരിഭ്രമിക്കേണ്ടാ എന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ. ഇദ്ദേഹം സൗകര്യംപോലെ ഇനി ഒരിക്കൽ വരട്ടെ. അല്ലെങ്കിൽ ഈ കാര്യത്തെപ്പററി ആലോചിച്ചു കാര്യസ്ഥൻ മുഖാന്തരം തെയ്യപ്പെടുത്താം. ഇന്നു് ഒന്നും തീർച്ചപറയാൻ തരമില്ല.

യുവാവു്:—എനിക്കു് ഈ സ്ഥലം കുറച്ചുദിവസം കഴിഞ്ഞിട്ടു തന്നാലും മതിയാകും. എന്നാൽ തരാമോ എന്നു് ആലോചിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞതിൻെറ സാരം മനസ്സിലായില്ല.

നളിനി:—അല്പം ആലോചിച്ചുനോക്കിയാൽ നിങ്ങൾക്കു താനേ ബോധപ്പെടും. നിങ്ങൾ കാര്യസ്ഥനേ കണ്ടുവോ?

യുവാവു്:—ഇപ്പോഴും കണ്ടിട്ടാണു വരുന്നതു്.

വാസന്തി:—[വ്യാകുലയായി] നളിനിക്കു് എല്ലാംകൊണ്ടും ഈയിടെ മനഃക്ലേശം അതികഠിനമായിട്ടുണ്ടു്. അവൾ പറയുന്നതൊക്കെ കാര്യമായി ഗണിച്ചുകൊള്ളരുതു്.

യുവാവു്:—എൻെറ ഭാഗ്യദോഷം നിമിത്തം ദേവിക്കു് എന്നെപ്പററി നല്ല അഭിപ്രായമില്ല. ഞാൻ നിങ്ങളുടെ അതൃപ്തി സമ്പാദിക്കത്തക്ക യാതൊരു നീചകൃത്യവും ചെയ്യുന്നില്ല; ചെയ്തിട്ടുമില്ല. പിന്നെ എന്തു കാരണവശാലാണു് എന്നോടു ദയാഹീനം പെരുമാറുന്നതെന്നറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം.

നളിനി:—നിങ്ങൾ ഇനി ഇങ്ങോട്ടുവന്നു ബുദ്ധിമുട്ടണമെന്നില്ല. സ്ഥലത്തെപ്പററി കാൎയ്യസ്ഥനോടു ചോദിച്ചാൽ വിവരം മനസ്സിലാക്കാം.

വാസന്തി ചീട്ടു പട്ടുത്തുണ്ടാക്കിയ മാളിക ഇതുകൊണ്ടു തുരുതുരെ ത്താഴെ വന്നു. അവരുടെ മുഖം വാടി: ചുണ്ടു വരണ്ടു. ഉടൻതന്നേ വീടിനേ സംബന്ധിച്ചു് ഏൎപ്പാടുചെയ്യണമെന്നായിരുന്നു അവരുടെ ആഗ്രഹം. "ഇത്രയും സൽസ്വഭാവിയായ ഒരു യുവാവിനേ കണ്ടുകിട്ടാൻ പ്രയാസംതന്നെ. ഇവളുടെ ധിക്കാരവും അധിക്ഷേപവും ഒക്കെ സഹിച്ചു പിന്നെയും എന്തൗദാൎയ്യം കാട്ടുന്നു! ഇവളുടെ അപമൎയ്യാദ കണ്ടില്ലേ? ഈ മാതിരി ധാൎഷ്ട്യം സ്ത്രീകൾക്കുട്ടുത്തതല്ല. ഇവൾക്കു ലോകത്തോടു ജുഗുപ്സ തോന്നിയിരിക്കയാണു്. എന്തൊരുന്മാദമോ?" എന്നിങ്ങനെ സുഖമാത്രലോലുപയായ ആ മാതാവിൻെറ വിചാരധാര പ്രവഹിച്ചു.

"കാൎയ്യസ്ഥനേ പോയി കാണട്ടെ" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു പോകുംവഴി ആ യുവാവു് അവരുടെ ആശ്രിതയായ കുമുദത്തേ കണ്ടു് അല്പനേരം എന്തോ സംഭാഷണംചെയ്തു. ഈ യുവാവിനെ ഇട്ടു നട്ടംതിരിക്കാതെ പെട്ടെന്നു വിവാഹം നടത്തിയിരുന്നുവെങ്കിൽ എല്ലാവൎക്കും എത്ര കൃതാൎത്ഥരാകാമായിരുന്നുവെന്നു് അവൾക്കും തോന്നി.

(o)

അദ്ധ്യായം ൨൧.

"നേത്രഹീനനാമെന്നെച്ചതിച്ചോരവളെൻെറ
പുത്രിയോ? കഷ്ടം, കഷ്ടം! കൈക്കൊൾകില്ലവളെ ഞാൻ."
"എനിക്കില്ലെന്നറിക കുടുംബവും, ഇന്നു്
നിനക്കില്ല നീയൊഴിഞ്ഞവലംബവും."
"പിഴ നീ പൊറുക്ക, നുകരാതെ വിഡ്ഢി ഞാൻ
കഴൽ തേനെടുത്തു കഴുകാൻ തുടങ്ങിനേൻ."

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഞാൻ നാടകകൎത്താക്കളെപ്പോലെ വായനക്കാരേ രണ്ടുമൂന്നു രംഗങ്ങളിലേയ്ക്കു മാറി മാറി നയിക്കേണ്ടതായിട്ടാണു് ഇരിക്കുന്നതു്. ആദ്യമായി നമുക്കു പുഷ്കരണിയിൽ പ്രതാപസേനൻെറ അറ്റുക്കലേയ്ക്കു് ഒന്നെത്തിനോക്കുകതന്നെ. അവിടെ ഇ

താ അന്ധനായ പ്രഭു തന്റെ മാനേജരുമായി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇവരുടെ സംഭാഷണം നമുക്കല്പം ശ്രവിക്കാം.

പ്രതാപസേനൻ:—എന്റെ പുത്രിയേ ചന്ദ്രസേനനും കൂട്ടരും കൂടി ഇളക്കിവിട്ടു കളിപ്പിച്ചതാണു്. ഇതിനു മുമ്പു പല പ്രാവശ്യവും എനിക്കു ചില സംശയങ്ങൾ ജനിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതൊക്കെ എന്റെ മനോരാജ്യസ്വപ്നങ്ങളായിരിക്കുമെന്നു് അന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചു.

മാനേജർ:—സുകുമാരി അവിടുത്തെ യശസ്സിനും ക്ഷേമത്തിനും ഹാനികരമായ യാതൊരു പ്രവൃത്തിയിലും ഉൾപ്പെടുന്നവളല്ല. അതു സ്വയദ്രോഹമല്ലേ? വല്ല ഗ്രഹപ്പിഴവശാലും വല്ല ബുദ്ധിമോശവും വന്നിരുന്നാൽ തന്നെ ഒരു തവണ മാപ്പു കൊടുക്കേണ്ട കടമ അങ്ങേയ്ക്കുണ്ടു്. ദേവിക്കു് ഇത്രയുംകാലം അനുഭവിച്ച ശിക്ഷ മതിയാകും. ഇനി തിരികെ വരുത്തണം. സുകുമാരിയില്ലായ്കയാൽ കാര്യങ്ങൾ കുഴയുന്നതു കാണുന്നില്ലയോ? ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നേ താമസിച്ചാൽ പന്തിയാവില്ല; ദേവിയെ ഞാൻതന്നേ പോയി കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരാം. ഈയിട ഹനുമന്തന്റെ സഞ്ചാരവും ശല്യവും കുറച്ചധികമാണു്. അവന്റെ അക്രമങ്ങൾ നിലച്ചിട്ടില്ല. കൂടിക്കൂടിത്തന്നേ വരുകയാണു്. ഇവിടെയുള്ള കാര്യങ്ങൾ ആരോ അപ്പഴപ്പോൾ അവനെ അറിയിക്കുന്നുമുണ്ടു്. അതു് ഇതിനുള്ളിൽ നിന്നും ആണു്. ഇപ്പോൾ അതിലേയ്ക്കു സുകുമാരിയുടെ മേൽ കുററം ചുമത്തുവാൻ സാധിക്കയില്ലല്ലോ. ഇവിടെ സഞ്ചരിക്കുന്ന മററാരോ ആണു നമ്മുടെ ശത്രു. അതാണു സുകുമാരി നിർദ്ദോഷിയാണെന്നു ഞാൻ ധൈര്യപൂർവ്വം തീർത്തു പറയാനുള്ള ഹേതു.

പ്രതാ:—എത്ര കാലമാണു നാം ഇവരെ ഭയന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ടതു്. എനിക്കീയിടെ തീരെ സുഖമില്ല. സുകുമാരി ഇവിടംവിട്ടതിൽപിന്നീടു് എന്റെ ഊണും ഉറക്കവും ഒക്കെ ഒരു കഥയാണു്.

മാനേ:—രണദേവൻ ഇവിടെ വലിയ സേവയാണോ? കാര്യങ്ങളുടെ കിടപ്പു വല്ലതും അയാൾ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ?

പ്രതാ:—ഒരിക്കലുമില്ല. അയാൾ ഒരു മര്യാദഹീനനെന്നു പണ്ടു ഞാൻ തെററിദ്ധരിച്ചിരുന്നു. അതു ശുദ്ധമേ അബദ്ധമാണെന്നു പിന്നീടുള്ള അനുഭവംകൊണ്ടു് എനിക്കു മനസ്സിലായി. അയാൾ ഒരു പരോപകാരിയും ഉത്സാഹശീലനുമാണു്. ജനങ്ങൾ പലതും അയാളെപ്പററി പറയാറുണ്ടു്.

മാനേ:—(അത്യന്തം നീരസത്തോടേ) രണദേവനു സുകുമാരിയെപ്പററി നല്ല അഭിപ്രായമാണോ?

പ്രതാ:—സുകുമാരി പെട്ടി തുറന്നു പ്രമാണങ്ങളും നോട്ടും കൈയ്യിലാക്കിയതു നേരിട്ടു കണ്ടപ്പോൾ അയാൾക്കു ചില അഭിപ്രായങ്ങൾ ഉണ്ടാകാതിരിക്കുമോ? അന്നുമുതൽക്കാണു രണദേവനിൽ എനിക്കു നല്ല വിശ്വാസം ജനിച്ചതു്.

മാനേ:—(അസ്വാസ്ഥ്യത്തോടേ) അന്നത്തെ സംഭവത്തേ കുറിച്ചാണു് എനിക്കു വലുതായ ഭയവും സംശയവും ഉള്ളതും. സാധു സുകുമാരിയ്ക്കു് എന്തോ ഒരു കപ്പാടു പററീട്ടുണ്ടു്. ഇല്ലെങ്കിൽ ഇതൊന്നും നടക്കില്ലായിരുന്നു. അതു പുറത്തു പറയാനുള്ള ദുരഭിമാനം ഹേതുവായി ഇതു കഷ്ടം അനുഭവിക്കയാണു്. അതിനു യാതൊരു തർക്കവുമില്ല. ഈയിടെ ദേവിയുടെ കത്തുകൾ വരാറില്ലേ? എവിടെയാണെന്നു് അറിഞ്ഞുകൂടേ?

പ്രതാ:—രണ്ടുമാസത്തിനുമുമ്പു് ഒരെഴുത്തു വന്നു. അതിൽ പിന്നീടു് ഒന്നും കണ്ടില്ല. വന്നതിനൊന്നും ഞാൻ മറുപടി കൊടുത്തുമില്ല.

മാനേ:—അവിടുത്തേയ്ക്കു് ഈ അബദ്ധം പററിയതിൽ എനിക്കു വളരെ വിസ്മയം തോന്നുന്നു. ഞാൻ അവളേ ചെന്നു തിരികെ കൊണ്ടുവരാം.

പ്രതാ:—നഷ്ടപ്പെട്ട കാഴ്ചയ്ക്കു പകരം എന്റെ കണ്മണിയായി വച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന പുത്രി എന്നെ ദ്രോഹിച്ച സ്ഥിതിക്കു് ഈ ജന്മം ഞാൻ അവളെ ഇനി തിരിച്ചു വിളിക്കുകയുണ്ടാകില്ല.

മാനേ:—അതൊക്കെശ്ശരിതന്നെ. ഈ സാഹസം കാട്ടിയതിനു് ഒരിക്കൽ പശ്ചാത്താപപ്പെടേണ്ടിവരും.

പ്രതാ:—അവൾക്കു മാപ്പുകൊടുക്കുകയോ? എന്താണിപ്പറയുന്നതു്? നേത്രഹീനനായ എന്നോടു് ഈവിധം ചെയ്വാൻ ധൈര്യം വന്നില്ലേ? അയ്യോ! ഇല്ല, ഒരിക്കലും വിളിക്കില്ല.

വിശ്വസ്തബന്ധുവായ മാനേജർ ഇതുകേട്ടു വളരെ വ്യസനിച്ചു. അയാൾ പുറത്തിറങ്ങിയ ക്ഷണത്തിൽ ഒളിച്ചുനിന്നു സംഭാഷണം ശ്രവിച്ച രണദേവൻ പ്രഭുവിന്റെ അടുക്കലെത്തി.

* * * * * *

ഇനി നമുക്കു സ്വർണ്ണമയീനാമം ധരിച്ച നമ്മുടെ നായികയെ ഒന്നാരായുകതന്നെ. ജോലിക്കുള്ള അന്വേഷണം അവൾ തിടുക്കത്തിൽ

നടത്തുകയായിരുന്നു. ആഴ്ച്ച രണ്ടു കഴിഞ്ഞു. ഒരു ഫലവും ഉണ്ടായില്ല. കാണുന്ന പത്രങ്ങൾ ഒക്കെ തിരിച്ചും മറിച്ചും അപേക്ഷക്കാരെ ആവശ്യപ്പെട്ടുള്ള പരസ്യപങ്ക്തിയിൽ നോക്കി. അതിലൊന്നും ഒരു പ്രയോജനവുമുണ്ടായില്ല. മനസ്സുകൊണ്ട് അവൾ നന്നെ വിഷമിച്ചു. ശാന്താദേവിയും അനവരതം പരിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവൾക്കു സുവർണ്ണമയിയുടെ ദയനീയാവസ്ഥ കണ്ടു വളരെ കനിവു തോന്നി. പല സാന്ത്വനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞിട്ടും അവൾക്ക് ഒരാശ്വാസവും വന്നതായി തോന്നിയില്ല. ഏതായാലും ഒന്നു പുറത്തിറങ്ങീട്ടു വരാമെന്നു കരുതി സുവർണ്ണമയി വസ്ത്രങ്ങൾ മാറി. പട്ടിണി കിടന്നാലും വേണ്ടില്ല; പിതൃഷ്വസാവിന്നു താൻ ഒരു ഭാരമായി വരാൻ പാടില്ല എന്നുള്ള നിർബന്ധം അവൾക്കു നന്നെയുണ്ടായിരുന്നു. പണി ഇന്നു കിട്ടും നാളെ കിട്ടും എന്നിങ്ങനെ വിചാരിച്ചു പലനാൾ കഴിഞ്ഞു. വസ്ത്രം മാറിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇച്ഛാഭംഗംമൂലം പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങണമെന്നുള്ള വിചാരത്തിൽനിന്നും വിരമിച്ച് ഒരു പുസ്തകവുമെടുത്തു തന്റെ മുറിയിലുള്ള സോഫായിൽ ചെന്നു കിടപ്പായി. ചിന്താധീനതയാൽ വായന നേരേയാകാതെ പുസ്തകവും ക്രൂട്ടാക്കി അവൾ കിടന്നുറങ്ങി. ഒന്നുരണ്ടു മണിക്കൂറുനേരത്തെ ഗാഢനിദ്ര കഴിഞ്ഞു് ഉണൎന്നു നോക്കിയപ്പോൾ കണ്ടതു മാതൃസദൃശയായ ഗുണവതി ശാന്താദേവിയുടെ മുഖമായിരുന്നു.

ശാന്ത:—കുട്ടീ, നീ അനുഗൃഹീതയായി. ഇന്നത്തേ ദിവസം ഒരു സുദിനമാണെന്നു വിചാരിക്കാം. എന്റെ ശ്രമങ്ങൾ ഏറെക്കുറേ ഫലിച്ചു എന്നുതന്നേ പറയാം. ഞാൻ കുഞ്ഞിന്നു ഒരു നല്ല ജോലി ഏൎപ്പാടുചെയ്തിട്ടാണു വന്നിരിക്കുന്നത്. ഒരാഴ്ച്ച മുമ്പ് ഒരുത്തമ ജമീൻ കുടുംബത്തിന്റെ സ്ഥിതിയെപ്പററി ഞാൻ പ്രസ്താവിച്ചില്ലേ? അവൎക്കിപ്പോൾ കുട്ടികളേ പരിശീലിപ്പിക്കാനായി ഒരു സ്ത്രീയേ ലഭിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്ന് ഇങ്ങോട്ടു പറയുകയുണ്ടായി. ഞാൻ സുവർണ്ണമയിയേ ശുപാൎശചെയ്തിട്ടു പോന്നു. അവിടെ പുരുഷന്മാരാരുമില്ല. ഗൃഹഭരണവും സ്ത്രീതന്നെയാണു്. അവരുടെ മൂത്തപുത്രൻ മാത്രം ഈയിടെ ബിലാത്തിയിൽനിന്നും മടങ്ങിവന്നിട്ടുണ്ട്. കുട്ടികൾ ഒക്കെ ഒരു തരമാണ്. കാൎയ്യസ്ഥൻ ഒരുത്തൻ അതിവിക്രമൻ. ഗൃഹനായിക വളരെ നല്ല ക്രൂട്ടത്തിലാണ്. സുശീലയുമാണ്. അവരുടെ ശോച്യാവസ്ഥ കണ്ടു ഞാൻ പലപ്പോഴം അനുതപിക്കാറുണ്ട്. ദേവി ചെയ്യേണ്ട ജോലി കുറേ ഭാരവാഹിത്വമുള്ളതാണ്. എങ്കിലും സുവർണ്ണമയിക്ക് അതു നിഷ്പ്രയാസമെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നതു്.

സ്വൎണ്ണ:—ഭൃത്യവേല കഴിച്ചു ശേഷമൊക്കെ ഞാൻ വീഴ്ചകൂടാതെ വഹിച്ചുകൊള്ളാം. അമ്മ എനിക്കുവേണ്ടി ഇത്രയും പ്രയത്നിച്ചതിലേയ്ക്കു ഞാൻ എന്നെന്നേയ്ക്കും സ്മരണയുള്ളവളായിരിക്കും.

ശാന്ത:—കാൎയ്യസ്ഥന്മാർ ഒന്നുരണ്ടാളുണ്ട്. അവർ നശിപ്പിക്കുന്നവരാകയാലും പുത്രൻ അവൾക്കു ചേൎന്നതാകയാലും ആ സ്ത്രീതന്നെയാണു കുടുംബഭരണമേൽനോട്ടം വഹിക്കുന്നത്. എന്റെ കുഞ്ഞു് അവരേ തൃപ്തിപ്പെടുത്തിയാൽ അതു ഭാവിശ്രേയസ്സിനു നിദാനമാകും. ഞാൻ നല്ല ശുഭസന്ദൎഭത്തിലാണു് അവിടെച്ചെന്നെത്തിയതു്. ഏതായാലും രാവിലേ ചായ കഴിച്ചിട്ടു് എന്റെ മകൾക്കു് അങ്ങോട്ടു പോകാം.

പിറേറദിവസം രാവിലെ സ്വൎണ്ണമയി ശാന്താദേവിയുടെ എഴുത്തോടുകൂടി ആ ജമീൻദാരുടെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. കുറേദൂരം വരെ ഇളവെയിലിൽ നടന്നപ്പോൾ സ്വൎണ്ണമയിയുടെ മുഖകമലം ഒന്നു വികസിച്ചു. അപ്പോൾ കണ്ടാൽ ഏവനും സ്വൎണ്ണമയിയെ ഒന്നു കൂടി തിരിഞ്ഞുനിന്നു വീക്ഷിക്കാതെ പോകാൻ ധൈൎയ്യം വരുമായിരുന്നില്ല. ആ ഗൃഹത്തിനു രജനീവിലാസം എന്നാണു പേർ കല്പിച്ചിരുന്നതു്. അവിടെ വെളിയിലുള്ള മുഖപ്പിൽനിന്നു വിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടു് ദേവി അകത്തേയ്ക്കു കത്തു കൊടുത്തയച്ചു. ഭൃത്യർ മടങ്ങിവന്നു് സ്വൎണ്ണമയിയെ അതിവിശാലവും രമണീയവുമായ ഒരു ശാലയ്ക്കുള്ളിൽ കൊണ്ടു ചെന്നിരുത്തി. അപ്പോഴേയ്ക്കു് മറെറാരു വാതലിൽകൂടി അംഗസൗഷ്ഠവവും ഗാംഭീൎയ്യവുമുള്ള ഒരു സ്ത്രീ കടന്നുവന്നു മന്ദസ്മിതപൂൎവ്വം ആഗതയുടെ പ്രത്യംഗപരിശോധന നീരസജനകമാകാത്ത വിധത്തിൽ നടത്തി. ഭൎത്തൃവിയോഗത്താൽ ദേഹാലങ്കാരങ്ങൾ കുറച്ചുവച്ചിട്ടുള്ളവരായിരുന്ന ആ ഗൃഹനായികയായ രജനി. എങ്കിലും കണ്ഠത്തിൽ ഒരു സ്വൎണ്ണനൂലിൽ ഒരു താലിയും കൈയിന്മേൽ ഒരു വൈരമോതിരവും ധരിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അവർ അധികം ഉച്ചത്തിൽ സംസാരിക്കയും ചിരിക്കയും പതിവില്ല. എന്നിരിക്കിലും മുഖപ്രസന്നതയ്ക്കു് ഒട്ടും കുറവുണ്ടായിരുന്നില്ല. ആവശ്യമുള്ള കാൎയ്യങ്ങൾ അന്യന്മാരേ പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കുന്നതിനും രസകരമായി സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നതിനും അവൎക്കശേഷവും വിഷമമില്ല. സ്വൎണ്ണമയിയേ നോക്കി കുറേനേരം വിസ്മയിച്ചു നിന്നിട്ടു് അവർ:—"നിങ്ങളെക്കുറിച്ചാണോ ശാന്താദേവി പ്രസ്താവിച്ചതു്? കുഞ്ഞേ, നീ ഞാൻ വിചാരിച്ചതിലും വളരെ ചെറുപ്പക്കാരിയാണല്ലൊ? എത്രകണ്ടു് പഠിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇവിടെ താമസിച്ചു് കുട്ടികളേ അഭ്യസിപ്പിക്കാമോ?" എന്നു സംശയഗ്രസ്തയായി ചോദിച്ചു.

സ്വർണ്ണ:—എനിക്കു വയസ്സിരുപതായി. കുട്ടികളേ പഠിപ്പിക്കാം. സൎക്കാർപണിയിൽ പ്രവേശിക്കണമെന്നു മോഹമില്ലാത്തതിനാൽ പരീക്ഷയൊന്നും ഞാൻ ജയിച്ചിട്ടില്ല. അതിനു ചെന്നിട്ടുമില്ല. ജ്ഞാനവർദ്ധനയ്ക്കായി മാത്രമേ ഞാൻ ഇതുപൎയ്യന്തം യത്നിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അതിനാൽ മൂന്നു നാലു ഭാഷകളിൽ ഒരു വിധം പരിജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഏതു ജോലിയും ചെയ്യുന്നതിനു സമ്മതവും ഒരുക്കവുമുണ്ട്.

രജനി:—[സാശ്ചൎയ്യം] നിനക്കാരുമില്ലേ?

സ്വർണ്ണ:—ഇപ്പോൾ ഞാൻ കേവലം അനാഥയാണ്.

രജനി:—നീ ഒരു കുലീനയാണെന്നു മുഖവും ഭാവവും മററുംകൊണ്ടു സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ട്. ഏതു വംശജയാണ്? വിവാഹം കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ?

സ്വർണ്ണമയി ഉത്തരം ഒന്നും പറയാതെ ചിന്താകുലയായി നിന്നതേയുള്ളു.

രാജ:—നാളെ പത്തുമണിക്കു വരുക. കുട്ടികൾ തെയ്യാറായിരിക്കും. തൽക്കാലം പ്രതിമാസം ഇരുപത്തഞ്ചുറുപ്പിക പ്രതിഫലം തരാം. വരാനും പോകാനും വണ്ടിയും അയയ്ക്കാം. സമ്മതമാണോ?

സ്വർണ്ണ:—എനിക്ക് എന്റെ ദിനചൎയ്യകഴിച്ചുകൂട്ടണമെന്നല്ലാതെ ഒററക്കാശും സമ്പാദിച്ചുവയ്ക്കണമെന്നില്ല. അവിടുത്തെ ഹിതംപോലെ ഒക്കെ നിശ്ചയിക്കുന്നത് എനിക്കു സമ്മതംതന്നെയാണ്. നാളെ എത്തിക്കൊള്ളാം.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു് സംതൃപ്തയായി സുകുമാരി അവിടെനിന്നു പിരിഞ്ഞു.

* * * *

ഇനി മുന്നദ്ധ്യായത്തിലേ കഥ തുടരേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വ്യാഴാഴ്ച രാവിലേ മന്മഥകുമാർ നളിനിയുടെ ഗൃഹത്തിലെത്തി. പടിവാതൽ അടച്ചിരുന്നു. എത്തി നോക്കിയപ്പോൾ വാടിയ കുസുമംപോലെയായിത്തീൎന്ന നളിനി മന്ദഗതിയിൽ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും ലാത്തുന്നതു കണ്ടു. സൂൎയ്യപ്രകാശസദൃശമായ പുൽക്കൊടികൾ അവളുടെ നിഷ്ഠുരണമായ പാദപ്രക്ഷേപണംകൊണ്ടു നിലത്തുപതിച്ചു കശങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നു. പ്രഭാതത്തിലേ ഹിമകണങ്ങൾ പതിച്ചിട്ടും അതിന്റെ അഗ്രങ്ങൾ തീരെ പൊന്തിയിരുന്നില്ല. ചെടികളോടുകൂടെ അവിടവിടെ നിരത്തിവച്ചിരുന്ന പൂച്ചട്ടികൾ ഉരുണ്ടുവീണും ഉടഞ്ഞും കിടന്നിരുന്നു. ഈ കാൎയ്യ ന

ളിനിക്ക് എത്രയോ ദുസ്സഹമായിരുന്നുവെന്നു നമുക്കു നിഷ്പ്രയാസം ഊഹിക്കാവുന്നതാണല്ലോ? യുവാവു കാലടികളുടെ ഒച്ച കേൾപ്പിക്കാതെ കടന്നു നളിനിയുടെ സമീപത്തെത്തി. "കഷ്ടം! അതിമനോമോഹനമായ ഈ തോട്ടം എത്ര മലിനമായി നശിച്ചിരിക്കുന്നു. എങ്കിലും അല്പം ശ്രദ്ധ പതിപ്പിച്ചാൽ പൂർവരീതിയിലാക്കാവുന്നതേയുള്ളൂ. അങ്ങയുടെ ഉല്ലാസത്തിനും ഉപയോഗത്തിനുമായി ഇവിടം നന്നായിരിക്കണമെന്നു ഞാൻ ഹൃദയപൂർവം ആഗ്രഹിക്കുന്നു" എന്നു് അവൾ തന്റെ വിചാരധാരയെ അറിയാതെ ഉച്ചത്തിൽ പ്രവഹിപ്പിച്ചു നടന്നപ്പോൾ "നളിനിയുടെ ആവശ്യത്തിനുംകൂടി ഇവിടം നന്നായിരിക്കണം" എന്നു കുമാരൻ തട്ടിമൂളിച്ചു. നളിനി ചിന്താപാരവശ്യത്തോടുകൂടി നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ ഇദ്ദേഹം കയറി അടുത്തു ചെന്നതു ലേശം അറിഞ്ഞിരുന്നേയില്ല. എങ്കിലും തന്റെ ജല്പന ഉന്മാദത്താൽ മറന്നിട്ടോ പരിഭ്രമലജ്ജകളെ നല്ലതിൻവണ്ണം നിഗ്രഹനം ചെയ്തിട്ടോ, "അതേ ഇവിടെ പ്പാക്കുന്നിടത്തോളം ഞങ്ങളുടെയും" എന്നു പൂരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വാടിയ പുഷ്പദളങ്ങളെ ശേഖരിച്ച് അവിടെ ഒക്കെ വിതറി.

മന്മ:—എന്തു തീർച്ചപ്പെടുത്തി?

നളിനി:—സ്ഥലത്തെപ്പററിയല്ലേ? അതു് അന്നുതന്നെ "വേണ്ടാ" എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയല്ലേ പോയതു്.

മന്മ:—നിങ്ങൾ കുറേ ശഠിച്ചു എന്നല്ലാതെ ഒന്നും തീരുമാനിച്ചതായി ഞാൻ ധരിച്ചില്ല.

നളിനി, "എന്റെ ഹൃദയം ഇപ്പോൾ ഈ വാടിയ കുസുമങ്ങൾക്കു തുല്യമാണ്" എന്നു പറഞ്ഞു കൈയിൽ ശേഷിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്ന സുമദളങ്ങളെയും താഴത്തിട്ടു. "ലേലത്തിന്റെ ആരവം ഇപ്പഴം കർണ്ണത്തിൽ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടുതന്നേയിരിക്കുന്നു. ഞാൻ അങ്ങയോടു നിർദാക്ഷിണ്യം സംസാരിച്ചതിനു ക്ഷമായാചനം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നു."

തന്നിലുണ്ടായിരുന്ന പ്രേമം നളിനിക്ക് അപ്പോഴും നശിച്ചിട്ടില്ലെന്നു മനോബോധം വരുകയാൽ, മന്മഥകുമാരനു "പ്രിയേ കഴിഞ്ഞതൊക്കെ മറന്നുകളയുക. ഖേദം വേണ്ട." എന്നുപറഞ്ഞവസാനിപ്പിക്കുവാനാഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും "നളിനീദേവീ" എന്നാണു വിളിച്ചുപോയതു്. "ഭവതിയുടെ ഹൃദയകമലം വാടിയിരുന്നാലും ഈ പുഷ്പത്തോടു കാണിച്ച കാഠിന്യം ആ കുസുമത്തിനു സഹജമായ ഗുണമ

ല്ല. ഹാ! എത്ര മോഹനമായ ദളങ്ങൾ" എന്നു പറഞ്ഞു് അവയെ കുമാരൻ കുനിഞ്ഞെടുത്തു. "ഇവയെ ഇങ്ങനെ ഛിന്നഭിന്നമാക്കി വിതറിക്കളഞ്ഞതു കുറേ കഠിനംതന്നെ."

നളിനി:—അമ്മയേ കാണണ്ടേ? അങ്ങയുടെ വരവിനേ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയാണു്. ഞാൻ ഇതാ അകത്തേയ്ക്കു പോകുന്നു.

മന്മ:—നളിനീദേവീ! നില്ക്കു. എനിക്കു ചിലതെല്ലാം ചോദിച്ചറിയാനുണ്ടു്. ഞാൻ ഇവിടത്തെ ലേലത്തിൽ ഒരു പെട്ടി പിടിച്ചു. അതിന്റെ വിചിത്രവേല വർണ്ണിപ്പാൻ എന്നാലാവതല്ല. സ്വർണ്ണവും വെള്ളിയും കൊണ്ടാണു് ആ പെട്ടി പൊതിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്.

നളിനി:—(അലക്ഷ്യമായി) ആ പെട്ടിയ്ക്കുമാത്രം എന്താണിത്ര വിശേഷം. ഇവിടത്തെ മിക്ക സാമാനങ്ങളും അങ്ങല്ലേ വാങ്ങിയതു്. എപ്പൊഴാണു് ഈ സാമാനങ്ങൾ മാററുന്നതു്?

മന്മ:—കൊണ്ടുപോകുന്നതിലേയ്ക്കല്ല ഞാൻ ഇത്ര പ്രയാസപ്പെട്ടു മററാരും കരസ്ഥമാക്കാതെ എല്ലാം പിടിച്ചിട്ടതു്! അതൊക്കെ യഥാസ്ഥാനങ്ങളിൽ കിടക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണു്. ഞാൻ ഒരു ഭേദഗതിയും ചെയ്യാനിച്ഛിക്കുന്നില്ല. കുമുദത്തിനോടു പ്രത്യേകം സാമാനങ്ങളെല്ലാം പൊടിതുടച്ചിട്ടുകൊള്ളാൻ പറയണം.

നളിനി ഇതുകേട്ടു് ഒന്നും പറയാതെ നമ്രശിരസ്കയായി നിന്നു.

മന്മ:—ഞാൻ പറഞ്ഞ പെട്ടിയുടെ ഉത്ഭവത്തെപ്പററി ഭവതിയ്ക്കു് എന്തെങ്കിലും അറിയാമോ?

നളിനി:—അതോ, പൂർവ്വകാലംമുതൽക്കു വളരെ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി സൂക്ഷിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്ന ഒന്നാണു്. അതിന്റെ വില ആരാലും മതിക്കത്തക്കതല്ല. എന്റെ അച്ഛൻവരെ ആരും അതു തുറന്നു നോക്കീട്ടില്ല. എന്തെങ്കിലും പ്രത്യേക മാഹാത്മ്യം ഉണ്ടായിട്ടായിരിക്കണമല്ലോ ഇത്ര വളരെ താല്പര്യമായി സൂക്ഷിച്ചിരുന്നതു്. ഞങ്ങൾക്കു വളരെ സന്തോഷമായി. നിങ്ങൾക്കാണല്ലോ അതു ലഭിച്ചതു്! പതിററിമ്പടി തുമ്പില്ലാതെ കളയാതിരുന്നാൽ കൊള്ളാം. ഒരറബി മുത്തച്ഛനു സമ്മാനമായി കൊടുത്ത പെട്ടിയാണതു്.

മന്മ:—അപ്പോൾ അതു പരമ്പരയാ സൂക്ഷിച്ചു വരുന്നതാണു്. എങ്കിൽ വിശേഷിച്ചും നളിനിയുടെ കൈവശം ഇരിക്കേണ്ടതുതന്നെയാണതു്.

നളിനി:—(സലജ്ജം) അങ്ങു വാങ്ങിയ സാധനം എനിക്കെന്തിനാണ്? എനിക്ക് അതിന്മേൽ ഇനി യാതൊരു ബാദ്ധ്യതയും ഇല്ലല്ലൊ. വേണ്ട, വേണ്ട, അങ്ങുതന്നേ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളൂ.

മന്മ:—അങ്ങനെ പറയരുത്. ഞാൻ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നു തരാം. ഞാനതിന് അധിക വിലയൊന്നും കൊടുത്തതല്ല: ഭവതിയെ ഉദ്ദേശിച്ചു വാങ്ങിയതുമാണ്.

നളിനി:—അറുപതു കൊല്ലത്തിനുമുമ്പ് അതിവിശിഷ്ടനായി ഈ കുടുംബത്തിൽ ഒരു പ്രപിതാമഹൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു ദിവസം പുറമേ സഞ്ചരിച്ചു വരുമ്പോൾ ആ അകലെക്കാണുന്ന മൈതാനത്തിൽ കുറേ അറബികൾ കൂടാരം അടിച്ചു കിടന്നിരുന്നു. അവർ വളരെ ധനപുഷ്ടിയുള്ളവരും രാജ്യം കാണ്മാൻ വന്നവരുമായിരുന്നു. ആ കൂടാരത്തിനുള്ളിൽ വലുതായ ഒരു ദുഃഖസംഭവം നേരിടാൻ പോകുന്നു എന്നു കണ്ടു് അദ്ദേഹം അവിടെക്കയറിച്ചെന്നു. അനവധി സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ കോമളഗാത്രനായ ഒരു യുവാവിനെ മദ്ധ്യേ കിടത്തി ചുററും കുത്തിയിരുന്നു വിലപിക്കുന്നുണ്ടു്. അദ്ദേഹം കുറേ ജലം വാങ്ങി ജപിച്ചു് ആ യുവാവിൻെറ മുഖത്തു പ്രോക്ഷിച്ചിട്ടു് ഇറങ്ങിപ്പോന്നു. ലക്ഷണംകണ്ടു് അദ്ദേഹം കയറിച്ചെന്നതിൽനിന്ന് ഇതൊരു സർപ്പദംശനമാണെന്നു ധരിച്ചിരിക്കുമല്ലൊ. പലരും നോക്കി പ്രയോജനമൊന്നുമില്ലാതെ കൈവെടിഞ്ഞിട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഇദ്ദേഹം ഇത്രയും ചെയ്തു ഇറങ്ങിപ്പോന്നയുടൻ ആ യുവാവിൻെറ നിറം മാറി; ക്രമേണ കണ്ണുകൾ തുറന്നു. അതിലേ പ്രധാനികൾക്കു് ഇതുകണ്ടു് അപാരമായ സന്തോഷം തോന്നി ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ പിന്നാലെ പാഞ്ഞെത്തി ഒരു വിധം താണുകേണപേക്ഷിച്ചു് അവർ ഇദ്ദേഹത്തേ തിരികേ കൂടാരത്തിനുള്ളിൽ കൊണ്ടുപോയി. എൺപത്തഞ്ചു വയസ്സു പ്രായമുള്ള ഒരു വൃദ്ധൻ ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ രണ്ടു കൈകളിലും പിടിച്ചുകൊണ്ടു്:— "ഈ കുട്ടി എൻെറ ഏകസന്താനമാണ്. അവൻ മരിച്ചുപോയിരുന്നാൽ പിന്നത്തേ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കും? കുട്ടി മരിച്ചുപോയതു തന്നെയായിരുന്നുതാനും. ഈ പെട്ടി ഞങ്ങളുടെ ഓർമ്മയ്ക്കായി വച്ചുകൊള്ളണമെന്നു പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നു. ഒരു ജീവദാനത്തിനു പ്രതിഫലം നൽകാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. അതുകൊണ്ടു് ഇതിനെ അതിലേയ്ക്കുള്ള സംഭാവനയായിക്കരുതി ഉപേക്ഷിക്കരുതു്. ഒരുകാലത്തു് ഇതു നിങ്ങളുടെ സന്താനങ്ങൾക്കു് ഒരാപത്തിൽ ഉപകാരമായിത്തീൎന്ന് അവർ ഇതുപോലെ സന്തോഷിക്കാൻ ദൈവം സംഗതിവരുത്തട്ടെ. ഞങ്ങളുടെ സ്മരണയ്ക്കായി ഇതു ഭദ്രമായി സൂക്ഷിക്കണം" എന്നു പറഞ്ഞു വളരെ

നിർബന്ധിച്ച് അദ്ദേഹത്തെ അതു കെട്ടിയേല്പിച്ചു. ഇത്രയുംകാലം അതിനെ അനന്തരാവകാശികൾ സൂക്ഷിച്ചും രക്ഷിച്ചും പോന്നു. ഇത്രയുമാണ് എനിക്ക് ആ പെട്ടിയെപ്പററിയുള്ള അറിവ്.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു നളിനി നിൽക്കാതെ അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു.

—— (0) ——

അദ്ധ്യായം ൨൨.

"ഋങ്കമ്പുമിസ്സചിവനല്ലൊരു ദോഷമേതും
പങ്കംപെടാത്തൊരവിടെയ്ക്കറിയാവതല്ല
തങ്കമണിക്കടയ ദൃഷ്ടു തെളിഞ്ഞുകാണ്മാൻ
തങ്കണ്ണുപോര, മുകുരംകരതാരിൽവേണം."

ഇനി നമുക്കു സ്വർണ്ണമയിയുടെ ആധുനികസ്ഥിതി അന്വേഷിക്കാം. അവളും കുട്ടികളും അന്യോന്യം വളരെ സ്നേഹിച്ചു. അവർ പൂർവനടപടികൾ ഒക്കെ ഒന്നു മാറി നല്ല സാന്മാർഗ്ഗികരും സുശീലകളും ആയിത്തുടങ്ങി. രജനീദേവിയ്ക്കു വളരെ തൃപ്തിയും സന്തോഷവുമായി. ഗൃഹസംബന്ധമായ കാര്യങ്ങൾകൂടി സ്വർണ്ണമയിയോടാലോചിച്ചേ നടത്തുകയുള്ളു എന്ന മട്ടിലായി. കുടുംബകാര്യങ്ങളെപ്പററി സംസാരിക്കുന്ന അവസരങ്ങളിൽ സ്വർണ്ണമയി അവിടത്തെ ഭരണന്യൂനതകളിൽ പലതിനെയും ദൃഷ്ടാന്തസഹിതം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു കൊടുക്കുകയും നവീനരീതിയിൽ കൃത്യങ്ങൾ നിർവഹിക്കേണ്ടതിനു നല്ല ഉപദേശങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്തുപോന്നിരുന്നു.

ഒരു ദിവസം രജനീവിലാസം മാനേജർ കണക്കുകൾ എഴുതിത്തീർത്തുകൊണ്ടു വന്നു. ഗൃഹനായിക തത്സമയം കുറേ അസ്വാസ്ഥ്യയായിരുന്നതിനാൽ പുസ്തകങ്ങളെല്ലാം അവിടെ വച്ചിട്ടു പോകാൻ ആയയാളോടാജ്ഞാപിച്ചു. തൻെറ കണക്കുകളിലേ കുഴപ്പങ്ങൾ കണ്ടുപിടിക്കാൻ രജനിയെക്കൊണ്ടു കഴിയുകയില്ലെന്നു ധൈര്യമുള്ള മാനേജർ അതിന്നൊട്ടും മടികാണിച്ചില്ല.

സ്വർണ്ണമയി പതിവുപോലെ പഠിപ്പിക്കാനെത്തി. രജനീദേവി അപ്പോൾ ഒരു കുന്നു പുസ്തകം വാരി മുമ്പിലിട്ടുംകൊണ്ടു നക്ഷത്രം എണ്ണുകയായിരുന്നു. ഒടുവിൽ ദുസ്സാദ്ധ്യം എന്നു കണ്ട് ഓരോന്നിലും അടയാളം വച്ചുതുടങ്ങി.

സ്വർണ്ണമയി പരിഷ്കരിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ സ്വല്പസമയം വിനോദിച്ചു കഴിച്ചുകൂട്ടുക പതിവുണ്ടായിരുന്നു. അന്നു കുട്ടികളുടെ അഭ്യസനം കഴിഞ്ഞയുടൻ രജനി നമ്മുടെ നായികയെ വിളിപ്പിച്ചു:—"സ്വർണ്ണമയീ, ഇന്നലെ കാര്യസ്ഥൻ കണക്കുകൾ കൊണ്ടുവന്നപ്പോൾ ഞാൻ വളരെ ക്ഷീണയും അലസയുമായിരുന്നു. അതിനാൽ അയാൾ പുസ്തകങ്ങളെല്ലാം ഇവിടെ വച്ചിട്ടുപോയി. ഇപ്പോൾ ആ ജോലി തീർക്കുന്നതിന് അവയെ എടുത്തു നോക്കിയതിൽ എനിക്ക് ഒരു വസ്തു മനസ്സിലാകുന്നില്ല. അയാൾ വായിച്ചു കേൾപ്പിക്കുകയും ഒടുവിൽ ഞാൻ അടയാളം വച്ചു കൊടുക്കുകയുമാണു പതിവ്. ഈ കണക്കുകൾ ഒന്നു പരിശോധിച്ചു പറഞ്ഞുതരാമോ? ഈ കാര്യസ്ഥൻ എന്നെ കുറേശ്ശെ കബളിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഈയിടെ ഉരുപ്പിടികളും വളരെ മുട്ടുകാണുന്നു. ഇവിടെ പണം മിച്ചമാണു ധാരാളം കാണേണ്ടതു്. വസ്ത്ര. ഇവിടെ ഇരിക്കു. മാനേജർ ഇപ്പോൾ വലിയ പൊലിക്കടക്കാരനായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടെന്നും ഞാൻ കേൾവി. ഇത്ര വളരെ ഉരുപ്പടികൾ അയാൾക്കു പെട്ടെന്ന് എവിടെനിന്നും ഉണ്ടായി? എനിക്കു തീരെ സുഖമില്ല. എന്താ ചെയ്യുക? കുട്ടികൾ ഇപ്പോൾ വളരെ ഭേദപ്പെട്ടു വരുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ എൻെറ പുത്രൻ ഒട്ടേറെ വഷളായിപ്പോയി. ആ ദുഃഖമാണ് എന്നെ നന്നെ പീഡിപ്പിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ അവൻ ഒട്ടും ബുദ്ധിഹീനനുമല്ല. എന്തോ ഗ്രഹചാരദോഷം അവനെയിട്ടു നട്ടംതിരിക്കുന്നു. ഞാൻ അവനേ കണ്ടിട്ടുതന്നേ കുറേനാളായി. ഇവിടെ വരുന്നതു് അപൂർവ്വമാണ്."

സ്വർണ്ണമയിക്ക്, ഇവരിൽ, ഇതെല്ലാം കേട്ടു വളരെ അനുകമ്പ തോന്നി. പുസ്തകങ്ങളെല്ലാം പരിശോധിച്ചു. ഒരുമാസത്തേ കണക്കുകൾ നോക്കിയപ്പോൾ ദേവിയുടെ മുഖത്തുണ്ടായ ഭാവപ്പകർച്ച രജനിയേ വിവശയാക്കി.

സ്വർണ്ണ:—ഞാൻ ഒരാഴ്ചയ്ക്കുള്ളിൽ ഇതു മുഴവൻ ഒന്നു പരിശോധിച്ചു് ഈ കണക്കുകൾ വിശദമാക്കിത്തരാം. ഇപ്പോൾ ഒന്നും ശരിയായി പറവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. ഈ കണക്കു മുഴവൻ കുഴച്ചിട്ടിരിക്കയാണ്. വളരെ പ്രയാസംതന്നെ. ഇങ്ങനെ ഒന്നുരണ്ടു കൊല്ലംകൂടി കഴിഞ്ഞാൽ ഒരുവേള നിങ്ങൾക്കു നിർദ്ധനഹർജി എഴുതി ഒപ്പിട്ടുവാൻ തന്നേയ്ക്കാനും മതിയാകുമെന്നുമാത്രം തൽക്കാലം പറയാം.

സ്വർണ്ണമയി കണക്കിലെ ചില്ലറ വ്യത്യാസങ്ങളെല്ലാം ഉടൻ പറഞ്ഞു ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തു. രജനിയുടെ മുഖപ്രസന്നത മങ്ങി.

അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ അപ്പോഠം തിങ്ങിപ്പൊങ്ങിയ വിചാരങ്ങളെ എങ്ങനെയാണു വിവരിക്കുക? എഴുതിയിട്ടുള്ള കണക്കുകൊണ്ടു വരവു ചെലവു നിൎണ്ണയിക്കാൻ ഒരു തരവുമില്ലാത്ത മട്ടാണ്. മിച്ചം ഒററക്കാശ്ശും ഇല്ല. പ്രതിമാസവും വരവിലിരട്ടിച്ചെലവാണു കണക്കിൽ കാണുന്നതു്. ഏകദേശം നാലുലക്ഷത്തോളം കടം പററും എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്.

രജനി:—സ്വൎണ്ണമയി, എൻെറ തല തിരിയുന്നു. ഞാനെന്താണു വേണ്ടതു്. എനിക്ക് ഇതിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടാൻ എൻെറ കുട്ടി ഒരു ഉപായം പറഞ്ഞുതരൂ. കുട്ടികളും ഞാനും അറിയാതെതന്നേ സമുദ്രമദ്ധ്യത്തിലായി എന്നു തോന്നുന്നുവല്ലൊ. ഞങ്ങളുടെ രക്ഷയ്ക്കു് ഒരു പൊങ്ങുതടിയെങ്കിലും എടുത്തെറിഞ്ഞുതരുവാൻ നിനക്കു കഴിയുമോ? ഈശ്വരാ, ഞാനെന്താണു വേണ്ടതു്?

സ്വൎണ്ണ:—അവിടുന്നു് ഇതൊന്നും ഒട്ടും ഇതേവരെ ധരിച്ചിരുന്നില്ലേ? എന്താണിത്ര വളരെ അധൈൎയ്യപ്പെടാനുള്ളതു്. ഇവിടത്തേ സ്വത്തിൻെറ സ്ഥിതിയ്ക്കു് ഇതൊരു തുച്ഛമായ കടമല്ലേ ഉള്ളൂ. മിതവ്യയം ചെയ്യുന്നപക്ഷം നിഷ്പ്രയാസം ഈ വിഷമഘട്ടത്തിൽനിന്നു മുക്തി പ്രാപിക്കാം. ഇല്ലെങ്കിൽ പോക്കാണു്. സൎവ്വസ്വവും കളഞ്ഞു കുളിക്കും.

വിപത്തിനെയും സൂചിപ്പിച്ചുള്ള ഈ വാക്യങ്ങൾ രജനിയേ വളരെ സമാധാനപ്പെടുത്തിയെങ്കിലും പലേ വ്യഥകളും മനസ്സിൽ കടന്നുകൂടി അവരേ ധാരാളം വിഷമിപ്പിക്കാതിരുന്നില്ല.

സ്വൎണ്ണ:—നാം കണ്ടുപിടിച്ച കഥയൊന്നും പെട്ടെന്നു കാൎയ്യസ്ഥനേ മനസ്സിലാക്കേണ്ട. ഒന്നുകൂടി സൂക്ഷ്മമായി ശോധനചെയ്തു നോക്കട്ടെ. ഇപ്പോഴും, എനിക്കു തെററൊന്നും പററീട്ടില്ലെന്നാണു് എൻെറ ബോദ്ധ്യം. അയാളോടു സൂത്രത്തിൽ ഒക്കെ ചോദിച്ചറിയുക. നാളെ നേരത്തേ തന്നേ ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടു വരാം. അയാളെ മുഷിപ്പിക്കേണ്ട.

ഇത്രയും ഉപദേശിച്ചു പോയ സ്വൎണ്ണമയി പിറേറന്നു് അതിരാവിലെ അവിടെയെത്തി.

രജനി:—കുട്ടീ, ഇന്നലെ ഞാൻ തീരെ ഉറങ്ങീട്ടില്ല. കുട്ടികളെ ഇന്നു പഠിപ്പിക്കേണ്ട. വന്നു് ഈ കുഴപ്പങ്ങൾ ഒക്കെ ഒന്നു നോക്കി ശരിയായി കണ്ടുപിടിക്കൂ. ഞാനെന്തു വേണ്ടു? മകനോ ബുദ്ധിമാനെങ്കിലും നമുക്കു് ഉതകാത്തവനായിത്തീൎന്നു. പിന്നെ പ്രായംചെന്നിട്ടു ഞാൻ മാത്രമേയുള്ളുവല്ലൊ.

സുവർണ്ണ:—അതിനെന്താ? അമ്മ ഖേദിക്കേണ്ടാ. ഈ കുട്ടികളെ ശരിയായവിധം വളർത്തിയാൽ ഇവർ പോരേ? ഇവരേ എല്ലാവിഷയത്തിലും പരിജ്ഞാനമുള്ളവരാക്കിത്തീക്കണം. എത്ര കാര്യസ്ഥന്മാരുണ്ടായിരുന്നാലും നമ്മുടെ കാര്യത്തിൽ നാം പ്രത്യേകം ദൃഷ്ടിവയ്ക്കാഞ്ഞാൽ ഇങ്ങനെ ഒക്കെത്തന്നെയിരിക്കും. ഞാൻ ആറുമാസംകൊണ്ട് ഈ കുട്ടികൾക്കു ഗൃഹഭരണരീതി മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കാം. മൂത്തകുട്ടിയ്ക്കു വയസ്സു പതിനാറായില്ലേ? അവർ വിചാരിച്ചാൽ അവിടുത്തേ സഹായിക്കാമല്ലൊ. ഇതൊരസാദ്ധ്യ വിദ്യയൊന്നുമല്ല.

രജനി:—എന്റെ മകന്റെ കുട്ടിക്കളി ഇനിയും മാറീട്ടില്ല. അവന്റെ പണവും തൂണവും സമംതന്നെ.

ഇത്രയും പറഞ്ഞപ്പൊഴേയ്ക്കു കണ്ണിൽ അശ്രു നിറഞ്ഞു ധാരയായി വർഷിച്ചുതുടങ്ങി.

സുവർണ്ണ:—അവിടുന്ന് ഇങ്ങനെ വ്യസനിക്കുന്നതുചിതമല്ല. എനിക്ക് ഇതു വളരെ ദുസ്സഹമാണ്. എന്റെ ശരീരംകൊണ്ട് അവിടുത്തേ ശ്രേയസ്സിനും സുഖത്തിനും വേണ്ടി എന്തെല്ലാം ചെയ്വാൻ കഴിയുമോ അതിനൊക്കെ ഞാൻ സന്നദ്ധയാണ്. ഒന്നുകൊണ്ടും ഇപ്പോൾ വ്യസനിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ഞാൻ പോയി കണക്കിന്റെ ശരിയായ ഒരു വിവരപ്പട്ടിക തയാറാക്കിക്കൊണ്ടു വരാം.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു സ്വന്തമുറിയിലേയ്ക്കു പോയ സുവർണ്ണമയി മദ്ധ്യാഹ്നമായപ്പോൾ വിയർത്തുതളൎന്നു വാടിയ മുഖത്തോടേ പട്ടികയും തയാറാക്കിക്കൊണ്ടു വന്ന്:—"മേൽ വേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ബുദ്ധിപൂർവം നടത്തിയാൽ ഋണങ്ങൾ തീർത്തു പൂർവാധികം സുഖമായും മാനമായും കഴിച്ചുകൂട്ടാം" എന്നു പറഞ്ഞു—"ഈ ഉള്ള സ്വത്തുക്കളുടെ കണക്കുകൊണ്ടൂഹിച്ചതിൽ കടത്തിന്റെ അത്ര സംഖ്യയ്ക്കുള്ള കൂടുതൽ സ്വത്തോ ഉറുപ്പികയോ കാണേണ്ടതാണ്. ഇതുപോലെ പല വ്യത്യാസങ്ങളും ഉണ്ട്. തൂകിപ്പോയ പാലിനെപ്പററി വളരെ ഖേദിച്ചിട്ടു ഫലമില്ല. ഉടനടി വേണ്ടതു ചെയ്യുക."

രജനി:—എനിക്ക് ഒന്നും പന്തിയായിട്ടു തോന്നുന്നില്ല. തലകറങ്ങുന്നു. ദൈവം വരുത്തുംപോലെ ഒക്കെ വരട്ടെ.

സുവർണ്ണ:—കഷ്ടദശയിൽ മനോധൈര്യമാണു പ്രകടിക്കേണ്ടതു്. ഇല്ലെങ്കിൽ ഇക്കൂട്ടർ മുതുകിൽ കയറും. അവിടുത്തേ മുഖത്തുനിന്ന് ഈ മാതിരി വാക്കുകൾ പുറപ്പെട്ടാൽ, കുട്ടികളായ ഞങ്ങൾക്കു ജീവിത

മത്സരത്തിൽ പരാജയം പ്രാപിക്കുന്നതിന്ന് അതൊരു വളമായിത്തീരും. അങ്ങനെ ഔദാസീന്യം തോന്നേണ്ട കാൎയ്യമല്ല ഇതു്. നിർവ്വിഘ്നം നിറവേററിത്തരുന്നതിനു ദൈവത്തേ ഭരമേല്പിച്ചിട്ടു പ്രയത്നം ചെയ്യേണ്ടതു് മനുഷ്യന്റെ കൎത്തവ്യകൎമ്മമാണ്. കുടുംബത്തേ സാരമായി സ്പൎശിക്കുന്ന ഒരു ദോഷമല്ലേ? വേണ്ടതു് ഉടൻ പ്രവൎത്തിക്കണം. ആ കാൎയ്യസ്ഥനെ ഉടൻ പണിയിൽനിന്നും പിരിച്ചയയ്ക്കണം. സത്യനിഷ്ഠയും കൃത്യശേഷിയുമുള്ള ഒരുവനെ ഉടൻ പകരം നിയമിക്കയും വേണം.

രജനി:—ഞാൻ എത്രയോ കാൎയ്യസ്ഥരേ പരീക്ഷിച്ചുകഴിഞ്ഞു. എന്റെ സ്വത്തു് എനിക്കൊരു ഭാരമായിട്ടാണു തീൎന്നിരിക്കുന്നതു്. ഞാൻ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതു്. കുടുംബഭരണം ഞാൻ കൈയേററതിൽപിന്നീടു് എന്റെ ശരീരവും ഓജസ്സും ഒക്കെ നശിച്ചു. എനിക്കു് ഒരു പ്രസരിപ്പുമില്ലാതെ കണ്ടായി. ഏതായാലും കുറച്ചുകാലത്തേയ്ക്കു് ആരുംവേണ്ടാ. അങ്ങനെ കഴിയട്ടെ. സ്വൎണ്ണമയി കഴിയുംവണ്ണം സഹായിച്ചുതന്നാൽ മതിയാകും.

സ്വൎണ്ണ:—വളരെ നന്നായി! അത്യധികം കൃതാൎത്ഥത ഈ നിശ്ചയത്തിൽ എനിക്കുണ്ടു്. അങ്ങനെ പരീക്ഷാൎത്ഥം നോക്കുക. അതിന്റെ പ്രയോജനം അനുഭവിച്ചറിയുമ്പോൾ അതിൽ ഉത്സാഹം തോന്നും. നശിച്ചുപോയതൊക്കെ തിരികെ വരും. ഞാൻ അയാളേ തള്ളിക്കളയിച്ചതായി വന്നാൽ വളരെ ന്യൂനതയുണ്ടു്. അതു പാടില്ല.

രജനി:—എന്തായാലും വേണ്ടില്ല. ഞാൻ ഇന്നു് ആട്ടി പുറത്തയയ്ക്കും. ദ്രോഹി!

സ്വൎണ്ണമയി ഈ സംഭാഷണശേഷം മെല്ലെ യാത്രതിരിച്ചു.

രജനി:—എവിടേയ്ക്കാണു്? ഇരിക്കു. ചായകഴിച്ചിട്ടു പോകാം.

ഇത്രയുമായപ്പോൾ കാൎയ്യസ്ഥൻ വന്നുനിൽക്കുന്നതായി ഭൃത്യൻ വന്നറിയിച്ചു. "അകത്തുവരാൻ പറയൂ" എന്നു രജനി ആജ്ഞാപിച്ചു. ആയാൾ ഹാജരായപ്പോൾ,

രജനി:—തന്റെ കണക്കുകളൊന്നും ഞാൻ തീരെ വിശ്വസിക്കുകയും തന്നെ അശേഷം അഭിനന്ദിക്കാൻ വകകാണുകയും ചെയ്യുന്നില്ല. ഭരണരീതി തൃപ്തികരമല്ലാത്തതിനാൽ തന്നെ ഞാൻ ഇന്നുമുതൽ വേലയിൽനിന്നു പിരിച്ചിരിക്കുന്നു. കൈവശമുള്ള രേഖകളൊക്കെ ഇപ്പോൾ തന്നേ കൊണ്ടുവന്നേല്പിക്കണം. (ഭൃത്യനോടായി) ആപ്പീസു പൂട്ടി താക്കോലുംകൊണ്ടു പോരൂ.

കാൎയ്യ:—(പശ്ചാത്താപഭാവത്തിലും യാചനാസ്വരത്തിലും) എൻെറ പിടിപ്പില്ലായ്മകനിമിത്തം എന്തപരാധം ചെയ്തിരുന്നാലും ക്ഷമിച്ച് ഒരിക്കലേയ്ക്കു മാപ്പുതരണം. ഞാൻ ഇനി തെററുവരാതെ വളരെ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം.

രജനി:—(അക്ഷമയായി) മതി, മതി. ഇനി അരനിമിഷം നിൽക്കേണ്ട. കൈ ഇവിടെ വച്ചിട്ടു പുറത്തുകടക്കൂ.

സ്വൎണ്ണമയി ഒരാഴ്ച രാപ്പകൽ നിരന്തരം പരിശ്രമിച്ചു നോക്കി. മിക്ക അസ്സൽപ്രമാണങ്ങളും കാണ്മാനില്ലായിരുന്നു. പ്രമാണങ്ങൾ ഇല്ലാത്ത സ്ഥിതിയ്ക്കു പുറത്തേയ്ക്കു കൊടുത്തിട്ടുള്ള സംഖ്യയൊക്കെ നിശ്ചയമായും നഷ്ടപ്പെട്ടും. അതും ഒരു ലക്ഷത്തിനുമേലുണ്ട്. ഇതുപോലെയുള്ള ന്യൂനതകളൊക്കെ കണ്ടുപിടിച്ചു ദേവി അവരേ ധരിപ്പിച്ചു. മനസ്സു ഭേദിച്ചുപോകാതെ അപ്പഴപ്പോൾ ധൈൎയ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുമിരുന്നു. ഈ ജോലിത്തിരക്കിനിടയിൽ കുട്ടികളുടെ പഠിത്തവിഷയത്തിലും അമാന്തം വരുത്തിയില്ല. മൂത്തപുത്രിയെക്കൂടി ഈ കണക്കുകൾ പരിശോധിച്ച് ഓരോന്നു കണ്ടു മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും മേലാൽ ശരിയായ രീതിയിൽ കണക്കെഴുതി സൂക്ഷിക്കുന്നതിനും മററും പരിശീലിപ്പിച്ചുപോന്നു. മേൽ കണക്കുകളെഴുതുവാനും ആ കുട്ടിയെത്തന്നേ ഭരമേല്പിച്ചു.

രജനി:—അവൾ കുട്ടിയല്ലേ? ഞാൻ ഉള്ളപ്പോൾ അവളെ എന്തിനുപദ്രവിക്കുന്നു? അവൾ സുഖമായിരിക്കട്ടെ.

സ്വൎണ്ണ:—ആ സുഖം എന്നു പറഞ്ഞതു പിന്നീടും അവൾക്കുണ്ടാകണമെങ്കിൽ ഇപ്പൊഴേ ഇക്കാൎയ്യങ്ങളിൽ പഴക്കണം. ഇല്ലെങ്കിൽ വീണ്ടും ഈ അവസ്ഥതന്നേ വന്നുചേരും. അവരേ സകല വിഷയങ്ങളിലും ധാരാളം സാമാന്യജ്ഞാനമുള്ളവരാക്കിത്തീൎക്കാനാണ് എൻെറ ഉദ്യമവും മനഃപൂൎവ്വ മോഹവും.

രജ:—ഈയിടെ എൻെറ മനസ്സിനു വലിയ കുഴപ്പം ഒന്നുമില്ല. സ്വൎണ്ണമയിയുമായി അടുത്തു പെരുമാററം തുടങ്ങിയതിൽ പിന്നീട് ഉത്സാഹവും കായബലവും വൎദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. എൻെറ കുട്ടികളും പൂൎവ്വാധികം മൎയ്യാദയും ഗുരുത്വവും ഉള്ളവരായിത്തീൎന്നു കാണുന്നു. അവൎക്കും കുടുംബകാൎയ്യങ്ങളിൽ അഭിരുചി തോന്നിത്തുടങ്ങീട്ടുണ്ട്. ഞാൻ തക്കതായ ഒരു പ്രതിഫലം തരാം. നിങ്ങൾ എനിക്കുവേണ്ടി വളരെ പ്രയാസപ്പെടുന്നതു ഞാനറിയാതിരിക്കുകയല്ല.

സ്വൎണ്ണ:—എനിക്കു സ്വല്പകാലം ഉപജീവനം കഴിച്ചുകൂട്ടണമെന്നല്ലാതെ സ്വത്തു സമ്പാദിച്ചുവെയ്ക്കണമെന്നു ലേശം ആഗ്രഹമില്ല. ഇവിടത്തെ കുഴപ്പങ്ങൾ ഒക്കെ ഒരുവിധം ശരിപ്പെട്ടു. ഇനി ഈ കുട്ടികളുടെ സഹായംകൊണ്ടു നടത്താവുന്നതേയുള്ളു. അവൎക്ക് ഒരുവിധം നല്ല പരിജ്ഞാനം വന്നിട്ടുണ്ട്. വസ്തുക്കളെല്ലാം ചെന്നു നോക്കി വേണ്ട പരിഷ്കാരങ്ങൾ ചെയ്ത് അവയിലെ ആദായം വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ യത്നിക്കുകയാണു മേൽ വേണ്ടത്. ഭൂസ്വത്തുക്കളിൽ നല്ലതിൻവണ്ണം വേലചെയ്യിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കണം. ഈ കുട്ടികളിൽ രണ്ടുപേൎക്ക് ഇക്കാൎയ്യങ്ങളിൽ കുറേശ്ശെ ബുദ്ധി ചെലുത്താം. അടുത്ത് അനാഥമായി കിടക്കുന്ന വസ്തുക്കൾ ഇവൎക്കു വെവ്വേറെ തിരിച്ചുകൊടുക്കണം. അതു പരിഷ്കരിച്ചു നന്നാക്കിയാൽ അവൎക്ക് ഓരോ നല്ല സമ്മാനങ്ങളും കൊടുക്കണം. ഇങ്ങനെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചു വിദ്യാഭ്യാസത്തിലും ഭവനഭരണത്തിലും ഗൃഹ്യവ്യവസായത്തിലും ഏകസമയത്തുതന്നേ അഭിരുചി ജനിപ്പിക്കണം. അവിടുത്തെ ഭാരവും ചുമതലയും അപ്പോൾ താനേ കുറയും. എന്റെ അഭിപ്രായം ഇങ്ങനെയാണ്. പിന്നെ യുക്തംപോലെ ആവാം.

രജനി:—സ്വൎണ്ണമയിക്ക് ഇതെല്ലാം ഭരമേറ്റു നടത്തിയാലെന്താണ്?

സ്വൎണ്ണ:—ഞാൻ പറഞ്ഞവിധത്തിൽനിന്നു വന്നുചേരുന്നതും അങ്ങനെ തന്നെയല്ലേ? എന്നാൽ ഞാനാണെന്നു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തേണ്ട. ഒഴിഞ്ഞ കാൎയ്യസ്ഥന് അസുഖം തോന്നി അയാൾ നമ്മെ ഭിന്നിപ്പിക്കുന്നതിനു കഴിയുന്നതു യത്നിച്ചേയ്ക്കാനിടയുണ്ട്. മനുഷ്യചിത്തമല്ലേ? എന്നെപ്പററിയുള്ള അഭിപ്രായം മാറിവീണാൽ പിന്നെ ഞാൻ ജീവിച്ചിരുന്നിട്ടു ഫലം എന്ത്? എനിക്കീ പണികൾ എടുപ്പിക്കുന്നത് വളരെ ഉത്സാഹവും സന്തോഷവുമുള്ള കാൎയ്യമാണ്. അഭ്യസനശേഷം കുട്ടികളേ മുൻനിറുത്തി ഞാൻ വേണ്ടതൊക്കെ ചെയ്യാം. അവൎക്കും അപ്പോൾ അതിൽ ഉത്സാഹം തോന്നും. ഞാനാണു കാൎയ്യസ്ഥനേ പുറത്താക്കിച്ചതു് എന്നൊരു ശ്രുതി ഇപ്പൊഴേ പരന്നിട്ടുണ്ട്. ആ ക്ഷോഭം വച്ചുകൊണ്ട്, പല അപവാദങ്ങളും പറഞ്ഞു്, എന്നെ ചീത്തയാക്കാൻ അയാൾ മടിക്കില്ല. ആ ഏകകാരണത്താൽ ഞാൻ ഭരണം കൈയേൽക്കില്ല.

രജനി:—അപ്പോൾ ഞാൻ ഒരു വ്യവസ്ഥയും സ്ഥൈൎയ്യവും ഇല്ലാത്തവളാണെന്നാണോ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു വരുന്നതു്?

സ്വൎണ്ണ:—എന്നല്ല, എന്റെ ജീവിതത്തിൽ വളരെ ദുർഘടമായ ഒരു ഘട്ടത്തെയാണു ഞാൻ ഇപ്പോൾ തരണംചെയ്യുന്നതു്. പലവിധമായ അരിഷ്ടതകൾ ഞാൻ ഇക്കാലത്തനുഭവിക്കുന്നുണ്ടു്. ലോകത്തിലെ ഗുണദോഷങ്ങൾ നാനാവിധത്തിലും ഞാൻ അനുഭവിച്ചറിഞ്ഞു. മനുഷ്യർക്കു സാധാരണങ്ങളായ സ്ഥിതിഭേദങ്ങളുടെ താരതമ്യവിവേചനം പ്രായം കുറഞ്ഞിരുന്നാലും എന്നോളം അറിയാൻ ആൎക്കും ഇടയുണ്ടായിരിക്കയില്ലെന്നാണു് എന്റെ വിശ്വാസം. അതിനാൽ ഒരു കാൎയ്യവും ഞാൻ ശാശ്വതമായി വിചാരിക്കില്ല. വിശേഷിച്ചും അവിടുത്തേയ്ക്കു വെളിയിൽ സഞ്ചരിച്ചു കാൎയ്യങ്ങളുടെ എല്ലാ പക്ഷങ്ങളും അറിയുന്നതിനുള്ള സൗകൎയ്യം ചുരുക്കമായതിനാൽ മിക്ക സംഗതികളും തെററിധരിച്ചുവെന്നു വന്നേക്കാം. അതിൽ അവിടുത്തേ കുററപ്പെടുത്താനും തരമില്ല. ഞാനും ഈ സ്ഥാനത്താണെങ്കിൽ എനിക്കും ഈ അപകടങ്ങൾ പിണഞ്ഞു എന്നു വന്നുകൂടാത്തതല്ല. ദുഷ്ടന്മാർ വിചാരിച്ചാൽ എന്തും സാദ്ധ്യമാണു്. ആൎജ്ജവബുദ്ധികൾ അനായാസേന അവരാൽ വഞ്ചിതരാകയും ചെയ്യും.

രജനി:—എന്റെ ബുദ്ധി സ്വൎണ്ണമയിയേ സംബന്ധിച്ചിട്ടത്തോളം ആരു പറഞ്ഞാലും മാറുകയില്ല. ആ സംശയം വേണ്ടാ.

സ്വൎണ്ണ:—എന്തായാലും കുറച്ചുകാലത്തേയ്ക്കു ഞാൻ നേരിട്ടു ഭരിച്ചുകൂട തന്നെ. അതിനു പല കാരണങ്ങളുമുണ്ടു്. ഇവിടെ സിൽബന്ധികൾ വേണ്ടിടത്തോളം ഉണ്ടല്ലൊ. അവരെക്കൊണ്ടു ധാരാളം മതിയാകും. വസ്തുക്കളെ ചുററിനോക്കുന്നതു് അവിടുന്നുതന്നേ വേണം. ഞാൻ കൂടി ഒരുമിച്ചു വരാം.

രജനി:—സ്വൎണ്ണമയീ, എന്റെ സംശയം ഒന്നു നിവൎത്തിച്ചുതന്നാൽ ഞാൻ അനുഗൃഹീതയായി. നീ ഒരു സാമാന്യകുടുംബത്തിൽ ജനിച്ചവളല്ലെന്നു പല ലക്ഷണങ്ങൾകൊണ്ടും ഞാൻ അനുമാനിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ജന്മനാ നിനക്കുള്ള ഗുണങ്ങൾ നീ എത്ര മറച്ചാലും പുറത്തു പ്രകാശിച്ചുപോകുന്നു. ഏതു ശ്രേഷ്ഠകുടുംബമാണു നിന്റെ വിയോഗംകൊണ്ടു തപിക്കുന്നതെന്നുള്ള വാസ്തവം പറയൂ. അനവധി ആളുകളുടെ മേലധികാരം വഹിച്ചു പാടവം ഇല്ലെങ്കിൽ ഈ കുടുംബത്തിലെ കുഴപ്പങ്ങൾ ഇത്രവേഗം എങ്ങനെ കണ്ടുപിടിച്ചു പരിഹാരം നിൎദ്ദേശിച്ചു? നിനക്കു ബുദ്ധിയും പരിചയവും രണ്ടുമുണ്ടു്. നിന്റെ അമ്മയില്ലേ? കുട്ടീ, എനിക്കു നിന്നോടുള്ള വാത്സല്യത്തിനും ബഹുമാനത്തിനും ഒരതിരില്ലാതായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നു.

ഇവരുടെ സംഭാഷണം ഇത്രത്തോളമായപ്പോൾ രജനീദേവിയുടെ സഹോദരി അവിടെ കടന്നുവന്നു. രണ്ടുദിവസത്തേ വഴിക്കപ്പുറം താമസിക്കുന്ന അവരേ ച്ഛായാസാദൃശ്യംകൊണ്ട് ഇന്നാരെന്നു സ്പഷ്ടമായി ഊഹിച്ചു. സഹോദരിമാരോടു യാത്രപറഞ്ഞിട്ട് അവൾ സ്വവസതിയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. "ഇതാരാണു്? അപൂർവ്വദൃഷ്ടമായ രൂപമായിരിക്കുന്നുവല്ലൊ? എത്ര മനോഹരിയായ യുവതി!" എന്നു് ആഗത ചോദിച്ചു.

രജനി:—നമ്മുടെ സഖിയായ ശാന്താദേവി ഈ തരുണിയേ നമ്മുടെ കുട്ടികളേ പഠിപ്പിക്കാനായി അയച്ചുതന്നതാണ്. ആകൃതിപോലെ തന്നേ പ്രകൃതിയും വളരെ വിശേഷമാണ്. ബുദ്ധിവൈഭവവും പ്രസരിപ്പും കുടുകട്ടിയാണ്. ഞാൻ ഇങ്ങനെ ഒരു പെൺകിടാവിനേ കണ്ടിട്ടില്ല. ഈയിടെ നമ്മുടെ തറവാട്ടുസംബന്ധമായ ചില കുഴപ്പങ്ങൾ അവൾ എത്ര എളുപ്പം തീർത്തു ശരിപ്പെടുത്തി എന്നറിയാമോ? ഈ അവസരത്തിൽ ആ കുട്ടി ഇവിടെ വന്നുചേർന്നിരുന്നില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ നന്നേ കുഴങ്ങുമായിരുന്നു. നമ്മുടെ പൂർവ്വപുണ്യം മൂർത്തീകരിച്ചു വന്നതാണോ എന്നുകൂടി ചിലപ്പോൾ എനിക്കു തോന്നിപ്പോകാറുണ്ട്.

സഹോ:—ചേച്ചീ, അതൊക്കെ ശരിതന്നെ. പക്ഷേ ചില ആഖ്യായികകളിൽ യുവപ്രഭുക്കന്മാർ ഉപാദ്ധ്യായിനികളേയും മററും വിവാഹം കഴിച്ചതായി വായിച്ചിട്ടില്ലേ? സൂക്ഷിച്ചോളൂ. നമ്മുടെ കുമാരൻ അതു യഥാർത്ഥീകരിക്കാൻ ഇടവരുത്തിയേക്കരുതു്. അവൾക്കു് അത്ര യോഗ്യതയുണ്ട്. ഹാ! ആ മുഖഭാവം നോക്കുക.

രജനി:—എന്താണു നീ ഇങ്ങനെ അഭിപ്രായം പറഞ്ഞതു്? അവൾ ഒരു കുലീനയാണെന്നുള്ളതു കണ്ടാൽ അറിഞ്ഞുകൂടയോ? അവളുടെ നടപടികളും അതിന്നനുരൂപമാണ്. അവൾ മഹാമനസ്വിനിയുമാണ്. നിന്റെ സ്വതസ്സിദ്ധമായ അസൂയയുടെ ആധിക്യത്താലാണു നീ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു്. അവൾ എനിക്കു് ഒരു വലിയ തുണയാണ്. എന്റെ ബോധം ഒരിക്കലും പിഴച്ചുപോകയില്ല. നിശ്ചയം തന്നെ.

സഹോ:—ഞാൻ എന്തുതന്നേ പറഞ്ഞാലും ചേച്ചിക്കു സമ്മതമാകയില്ല. കുലവും ഗോത്രവും ഒന്നും വെളിപ്പെടുത്താതെ സ്വയം വേലചെയ്തുപജീവിക്കാൻ വന്നുകയറിയ ഇവൾ ദുർമ്മാർഗ്ഗചാരിണിയോ, യക്ഷിണിയോ രക്ഷിണിയോ എന്നൊന്നും ആലോചിക്കാതെയും ആരായാതെയും കുട്ടികളേ വഷളാക്കാൻ പിടിച്ചു് അവളെ ഏൽപ്പിച്ചുവ

ല്ലൊ! ചേച്ചിയുടെ ബുദ്ധി അതിശയകരംതന്നെ. ശാന്താദേവിയ്ക്കു തന്നേ അവളെപ്പററി എന്തറിയാം? ചേച്ചീ, ഈ മാതിരി അവിവേകം നല്ലതല്ല. പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടി വന്നേയ്ക്കും.

രജനി:—ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ നിന്റെ അഭിപ്രായം ഇവിടെ അസ്ഥാനത്താണ്. അവൾ അശേഷം ചീത്തയല്ല. അമ്പ! നിന്റെ അസൂയ ഒട്ടും ചില്ലറയല്ല.

അദ്ധ്യായം ൨൩.

"സ്മരണോറിവയ്ക്കുമളവററതാം ത്രപാ-
ഭരമുദപാഹിപ്പതിനു ശക്തിയെന്നിയേ
പരമമ്പരക്കുമബലയ്ക്കുയൎത്തുവാൻ
തരമൊത്തിടാതെ തല തത്ര താണുപോയ്."

"ആരിവളവനിതലാമരീവര-
നാരി ധൃതവപുഷീ മാധുരീ?"

മന്മഥകുമാരൻ പെട്ടിയുടെ ചരിത്രം മുഴുവനും ശ്രദ്ധാപൂൎവ്വം കേട്ട് അതിനുള്ളിൽ എന്തൊക്കെയാണെന്നറിയാനുള്ള ജിജ്ഞാസയോടുകൂടി ചെന്നു പെട്ടി തല്ലിപ്പൊളിച്ചു. അതിനുള്ളിൽ ഒരുപടി ചെറിയ അറകൾ കണ്ടു. അപ്പോൾ ആ യുവാവിനുണ്ടായ ചേതോവികാരം അവൎണ്ണനീയമായിരുന്നു. ആദ്യമായി അയാളുടെ ദൃഷ്ടി പതിച്ചതു കോടിസൂൎയ്യപ്രകാശമുള്ള ഒരു വൈരക്കല്ലിലായിരുന്നു. ഓരോ അറകളിലും വിലമതിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത രത്നങ്ങൾ നിറച്ചുവച്ചിരുന്നു. അടിത്തട്ടിൽ സ്വൎണ്ണനാണയങ്ങളും സുലഭം തന്നെ. ഇതത്രയും കണ്ടപ്പോൾ ആ യുവാവിന് അവാച്യമായ സന്തോഷമാണുണ്ടായത്. എല്ലാം പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം നോക്കി വിസ്മയിച്ചശേഷം ഓരോന്നും ഇരുന്നിരുന്നതുപോലെ സൂക്ഷിച്ചുവച്ചു പെട്ടി തിരികേ പലകവച്ചുറപ്പിച്ചു. "കഷ്ടം! ഈ പെട്ടി ഞാൻ തട്ടിപ്പൊളിച്ചു ചീത്തയാക്കിയല്ലൊ" എന്നുള്ള വിഷാദം നിമിത്തവും മററും അയാൾക്കന്നു നല്ല ഉറക്കമുണ്ടായില്ല. "ഇതു് എന്റെ കൈവശം ഇരിക്കേണ്ടതല്ല. ഇതിന്റെ യഥാൎത്ഥാവകാശി നളിനീദേവി തന്നെയാണ്. ഞാൻ ആററിൽ ചിലപ്പോൾ രൂപാ കൊടുത്തതല്ലേ ഉള്ളൂ. ഒരു രാജ്യംതന്നേ വിലപിടിക്കുന്ന സാമാനം ഇ

തിനുള്ളിൽ ഉണ്ടല്ലൊ. നളിനിയുടെ കഥ യഥാൎത്ഥമായി ഭവിച്ചു. 'മുസ്ലിം തങ്ങള്'ടെ ആദിസങ്കല്പവും സഫലമായി. അയാൾ ഒരു ദീൎഘ ദൎശിയായിരുന്നെന്നുകൂടി ഈ സംഭവം മൂലം ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇല്ലെങ്കിൽ സാത്വികനും ബുദ്ധിമാനും ആയ പ്രബല ഇത്രവേഗം നശിച്ചു പോയതെങ്ങനെ? നളിനിയുടെ ദുർദ്ദശ മാറി. ദൈവം അവളെ എല്ലാ വിധത്തിലും അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ." എന്നിങ്ങനെയുള്ള ചിന്തയോടും പ്രാൎത്ഥനയോടുംകൂടി അയാൾ രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടി.

പിറെറദിവസം രാവിലേ പെട്ടിയും എടുപ്പിച്ചുകൊണ്ടു കുമാരൻ നളിനിയേ കാണ്മാനെത്തി. അവൾ വളരെ ക്ലേശിച്ചു വിവശയായിരിക്കുന്ന സമയമായിരുന്നു അപ്പോൾ. "ഈ ഭവനം ധൂൎത്തനായ അദ്ദേഹമല്ലാതെ മററാരു മേടിക്കും? പക്ഷെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ന്യൂനതകളേ മറയ്ക്കുന്നതിനുള്ള വിദ്യ എടുക്കയായിരിക്കുമോ? കഷ്ടം, ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ എന്തുമാത്രം സ്നേഹിച്ചു. ഹാ! മനുഷ്യരേ സ്നേഹിച്ചാൽ ഒരിക്കലല്ലെങ്കിൽ മറെറാരിക്കൽ ഹൃദയം ശിഥിലമാക്കുമെന്ന് എന്റെ അനുഭവം കൊണ്ടു തീൎച്ചയാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. എന്റെ ഉപദേശങ്ങൾ ഒക്കെ ജലരേഖപോലെ ആയിപ്പോയല്ലൊ? ദൈവമേ, സ്ത്രീപുരുഷന്മാൎക്ക തമ്മിൽ എന്തൊരന്തരമാണുള്ളതു്! സ്ത്രീ ഹൃദയം ഭേദിച്ച് ഒഴുകുന്ന രക്തത്തിൽ മജ്ജിക്കുന്നതിലാണോ പുരുഷന്റെ സുഖം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്." എന്നിങ്ങനെയുള്ള ചിന്താസരണിയിൽ സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന നളിനിയുടെ മുഖഭാവം കണ്ടു മന്മഥകുമാരൻ പരിഭ്രാന്തനായി. അവൾ, "പുരുഷന്മാൎക്ക സ്വഭാവജന്യമായുള്ള സ്വാൎത്ഥതല്പരത അങ്ങും അംഗീകരിച്ചു. സ്ത്രീകൾ വിശ്വസിക്കുന്നിടത്തോളം പുരുഷന്മാർ അവരേ തൃണപ്രായമായി ഗണിച്ചു ചതിക്കുന്നതു സഹജമാണ്." ഇത്യാദി മനോവിചാരത്തുടൎച്ചയാൽ ക്ഷീണയായി കിടക്കുകയായിരുന്നു.

നളിനീദേവി യൗവനയുക്തയാണെങ്കിലും ലോകസ്വഭാവം നല്ലതുപോലെ ഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. "ഇദ്ദേഹം എന്നോടു വിവാഹം ചെയ്യണമെന്നു പറഞ്ഞാൽ എന്റെ ഹൃദയം അനുവദിക്കുമോ? ആവോ! ഞാൻ ഔന്നത്യത്തിൽ ഇരുന്ന കാലത്തു ത്യജിച്ച സാധനങ്ങളെ ആപൽക്കാലത്തു കൈക്കൊള്ളുന്നതു് ഉത്തമമാകുമോ? ഇല്ല. ഒരിക്കലുമില്ല. അതു നിന്ദ്യംതന്നെ!" എന്നിപ്രകാരമുള്ള മനോരാജ്യത്തിലേയ്ക്കു കടന്നപ്പോൾ അവൾ വ്രണത്തിൽ മുള്ളുകൊണ്ടാലെന്നപോലെ ഞെട്ടി എഴുന്നേററു. ഈ മാററങ്ങൾ നളിനിയിലുണ്ടായതൊന്നും ആ യുവാവു

ഗ്രഹിച്ചില്ല. നളിനീദേവി പുറത്തിറങ്ങിയപ്പോഠം അയാഠം പ്രത്യക്ഷ നായി.

നളിനി:—ഈ സമയത്തു തിരിക്കാനുണ്ടായ ഹേതുവെന്താണ്?

യുവാവ്, "ദേവി അതിരാവിലെ എഴുനേററു പുറത്തു വരുമെന്ന് എനിക്കറിയാം. ഒരത്യാവശ്യകാൎയ്യം പറയാനായിട്ടാണ് ഓടി എത്തിയതു്" എന്നു സസന്തോഷം പറഞ്ഞു പെട്ടി നളിനിയുടെ കൈയിൽ കൊടുത്തു.

നളിനി:—ഇതെന്തൊരു കഥയാണ്. ഈ പെട്ടി ആരു തല്ലിപ്പൊളിച്ചു. ഇതിനുള്ളിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതാരെങ്കിലും തട്ടിപ്പറിച്ചു കൊണ്ടുപോയോ?

യുവാവ്:—ഇല്ല. ഞാൻതന്നേ തട്ടിപ്പൊളിച്ചു നോക്കിയതാണ്. ഇതിനുള്ളിൽ ഒരുപടി രത്നങ്ങളും നാണയങ്ങളും ഉണ്ടു്. ഹൃദയം തട്ടിപ്പറിച്ചവൎക്കു മനസ്സാലേ പ്രതിഫലം കൊടുപ്പാൻ കൊണ്ടുവന്നിരിക്കയാണ്. തുറന്നുനോക്കൂ. പറഞ്ഞാൽ ബോദ്ധ്യമാകയില്ല. അതിലെ ഉള്ളടക്കത്തിന്ന് ഒരു രാജ്യംതന്നേ വിലപിടിക്കും.

ഒടുവിലത്തേ വാക്കുകേട്ട് നളിനി യുവാവിൻെറ മനോഭാവങ്ങഠം നോക്കിനിന്നിട്ട് അറ പരിശോധനകഴിച്ചു. "ഇതെന്തൊരത്ഭുതമാണ്. ഇത്രയും വലുപ്പവും പ്രകാശവുമുള്ള ഒരു രത്നം ഇതിന്നുമുമ്പ് ആരുംതന്നേ കണ്ടിരിക്കാനിടയില്ലല്ലൊ" എന്ന് ആശ്ചൎയ്യത്തോടേ പറഞ്ഞു.

യുവാവ്:—[അകളങ്കസന്തോഷത്തോടേ] പെട്ടി തുറന്നു നോക്കിയതിൽ പിന്നീട് ഒരു നിമിഷമെങ്കിലും കൈവശം വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിന് അവകാശമില്ലെന്നു തോന്നി. അതാണ് ഇപ്പോഠം തന്നേ തിരിച്ചതു്. ഇതു നളിനീദേവിയുടെ പിതൃധനമാണ്.

നളിനി:—ഇതെങ്ങനെ എൻേറതാകും? പെട്ടി നിങ്ങഠം ലേലത്തിൽ കൊണ്ടതല്ലേ? ഇനി എനിക്കും കുടുംബത്തിനും അതിന്മേൽ എന്തവകാശമാണ്?

യുവാവ്:—ഈ പെട്ടി ഞാൻ മേടിച്ചില്ലെങ്കിൽ ആ ദിവ്യൻെറ വാക്കു മിഥ്യയായി ഭവിച്ചേനേ. ഈശ്വരലീല എന്നല്ലാതെ മററൊന്നും പറയാൻ കാണുന്നില്ല. ഇതിൻെറ അവകാശി നളിനിതന്നെയാണ്. എല്ലാംകൊണ്ടും അതിന്നുള്ള സമയവും ആവശ്യവും നേരിട്ടിരിക്കുന്നുമുണ്ടല്ലൊ. നളിനിക്ക് ഈ വാക്കുകഠം എരിയുന്ന തീയിൽ എണ്ണ ഒഴിച്ചതുപോലെയായിരുന്നു. അവഠം ആ രത്നങ്ങളേ കൈയിൽ

നീട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു ധീരപുരുഷനെപ്പോലെ:—"ആ ശുഷ്കതൃണവും ഈ രത്നങ്ങളും എനിക്ക് ഒരുപോലെ തോന്നുന്നു എന്നല്ലാതെ വിശേഷാൽ ഒരാഹ്ലാദമോ സമാധാനമോ എൻെറ ഹൃദയത്തിൽ ഇതു കണ്ടിട്ടുണ്ടാകുന്നില്ല. നിങ്ങൾക്ക് ഇതു യഥേഷ്ടം ഉപയോഗിച്ചുകൊള്ളാം"എന്നു രോഷസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു ശിരഃകമ്പനം ചെയ്തു.

യുവാവ്:—നളിനി, ഞാൻ ഭവതിയുടെ താൽകാലിക ദയനീയാവസ്ഥ ഒരു നല്ല തരമെന്നുവച്ചു സഹായിക്കാൻ വന്നുവെന്നു തോന്നിയിട്ടായിരിക്കാം എന്നെ ഈവിധം ധിക്കരിക്കുന്നത്.

നളിനി:—ഞാനാരെയും ധിക്കരിക്കുന്നും പുരസ്കരിക്കുന്നുമില്ല. വിശേഷിച്ചു നിങ്ങളെ.........

യുവാവ്:—[പെട്ടി വാങ്ങിക്കൊണ്ട്]നളിനിയുടെ ഹിതംപോലേ ആകട്ടെ. അല്ലാതെ ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ എന്തു പ്രയോജനമാണുള്ളത്.

നളിനി:—നേരം അതിക്രമിക്കുന്നു. അമ്മയെപ്പോയി കാണുക. ഇപ്പോൾ എണീററിരിക്കും. പോയിക്കാണാം.

യുവാവ്:—(അതിവിഷണ്ണനായി) എനിക്കാരെയും കാണേണ്ട. ഞാൻ എൻെറ നിർഭാഗ്യത്തെ പഴിക്കുന്നതേയുള്ളു.

യുവാവിൻെറ ദയനീയമായ സ്വരം നളിനിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഒരങ്കുശമേല്പിച്ചതുപോലെ അവൾ പെട്ടെന്നു നിന്നുപോയി.

യുവാവ്:—ഓമനേ, എൻെറ ഭാവിയെക്കുറിച്ച് ഒന്നും പറയാത്തതെന്ത്? ഞാൻ ത്യാജ്യനാണോ? എന്തൊക്കെ പറഞ്ഞിട്ടും പ്രവൃത്തിയിൽ കാണിച്ചിട്ടും ഒരലിവു ജനിച്ചതായി തോന്നുന്നില്ലല്ലൊ. ഞാൻ ഒരാഴ്ചയ്ക്കകം ഇങ്ങോട്ടു താമസം മാററും. അപ്പോൾ നളിനി എൻേറതായിരിക്കുമല്ലൊ. ഞാൻ എല്ലാ വിധത്തിലും ഭവതിയുടെ പ്രേമത്തിനും അഭിമാനത്തിനും പാത്രമായിത്തീരാൻ ശ്രമിക്കാം. ഒരു പ്രകാരത്തിലും ഇനി നിന്ദ്യനായിക്കാണപ്പെടുന്നതല്ല.

ഇത്രയും പറഞ്ഞതും നളിനിയെ അടക്കവയ്യാത്ത പ്രേമാവേശത്താൽ ബലാദാശ്ലേഷിച്ചതും ഉള്ളിലൊതുക്കുകയാൽ ഭാരംകൂടിനിന്ന സ്നേഹലജ്ജാഭരത്താൽ അവൾ നമ്രമുഖിയായി അതിനു വശപ്പെട്ടതും ആലക്തികപ്രവാഹംപോലെ പെട്ടെന്നു കഴിഞ്ഞു.

* * * * * *

ഇനി യുവാവിനെ നമുക്കു മറെറാരു രംഗത്തിലേയ്ക്കു പിന്തുടരേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

രജനീവിലാസത്തേ കടുംബഭരണം തൽക്കാലം രജനീദേവിതന്നേ നടത്തുന്നതായിട്ടാണ പുറമേ പ്രസ്താവമെങ്കിലും ഒന്നരണ്ടാംക്ക് അതിന്റെ യാഥാത്ഥ്യം അറിയാമായിരുന്നു. എന്നു മുതൽ രജനീദേവി കായ്യങ്ങാം നോക്കിത്തുടങ്ങിയോ അന്നുമുതൽ പ്രതിമാസം ചെലവുനീക്കി ഒട്ടധികം ഉരുപ്പിക മിച്ചം വന്നുതുടങ്ങി. "രജനീദേവി" എന്നു പറയുമ്പോാം അതിൽ സ്വണ്ണമയി അന്തർഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു വായനക്കാർ ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുമല്ലൊ. ക്രമേണ വസ്തുക്കളുടെ വിധമൊക്കെ മാറിയതായി അപ്പൊഴപ്പോാം ഉണ്ടായിരുന്ന പ്രകൃതിവ്യത്യാസങ്ങാം രജനീദേവിയെ ധരിപ്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ രണ്ടുകൊല്ലത്തെ നിരന്തരപ്രയത്നത്താൽ കടങ്ങാം എല്ലാം തീൎന്ന സമൃദ്ധിയുടെ ലക്ഷണങ്ങാം കണ്ടുതുടങ്ങി. കുട്ടികളും ത്രാണിയുള്ളവരായിത്തീൎന്നു. സ്വണ്ണമയിക്ക് ഉള്ളിൽ സന്തോഷവും സംതൃപ്തിയും ഉണ്ടായി. അവാം അതുവരെയുള്ള സകല കണക്കും തീൎത്തു പുതുതായ ഒരു രീതി നിശ്ചയിച്ചു തന്റെ ബാദ്ധ്യത ഒഴിക്കണമെന്നു വിചാരിച്ച് അവിടത്തെ ആപ്പീസിലിരുന്നു നൂതനരീതിയിൽ കണക്കുവയ്ക്കേണ്ടതിന്റെ ഒരു പകർപ്പ് എഴുതിയുണ്ടാക്കുകയായിരുന്നു. അപ്പോാം ഒരു യുവാവിന്റെ കലഹരവം കേട്ടു. "ഞാൻ മരിച്ചുപോയാൽ നീ എന്റെ കുട്ടികളെ ഉടൻ വഴിയാധാരമാക്കും" എന്നു രജനീദേവി പറയുന്നതും കേട്ടു.

ഭൃത്യൻ ഒരു പാത്രമെടുക്കാൻ അകത്തുചെന്നപ്പോാം രജനി:—"സ്വണ്ണമയി വന്നില്ലെ" എന്ന് ഉൽകണ്ഠയോടേ ചോദിച്ചു. ഭൃത്യൻ, 'ഉവ്വ്' എന്നു പറഞ്ഞു. രജനിക്ക് ഒരാശ്വാസംതോന്നി:—"അകത്തു വരാൻ പറയൂ" എന്നാജ്ഞാപിച്ചു. വന്നപ്പോാം,

രജനി:—[വിഷാദസ്വരത്തിൽ] സ്വണ്ണമയി ഇന്നു നേരത്തേ വന്നുവല്ലൊ? എന്റെ പുത്രൻ വന്നിട്ടുണ്ട്. അവനു കുറേ ഉരുപ്പിക വേണമെന്നു ശാഠ്യം പിടിക്കയാണ്. കുട്ടികാംക്കൊക്കെ ഉരുപ്പികയും മാട്ടോടും സമമാണ്. സ്വണ്ണമയിക്കു ജോലിത്തിരക്കു ധാരാളം ഉണ്ട്. ഇല്ലേ?

സ്വണ്ണ:—ഉണ്ട്. അതിനെന്താ? സ്വസ്ഥയായിരുന്നാൽ ബുദ്ധിമാന്ദ്യം ഉണ്ടാകും. ഞാൻ ഇന്ന് അതിരാവിലേ തിരിച്ചത് നമുക്കൊന്നിച്ച് ആ ഗ്രാമം ചുററിനോക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചാണ്. അവിടെ പരാതിക്കാർ വളരെയുണ്ട്. ഇന്നു യാത്ര സാദ്ധ്യമാകയില്ലായിരിക്കാം. ജയപുരിയിലേ കളപ്പാടിനേ സംബന്ധിച്ചു ചില വ്യവസ്ഥകാം ചെയ്യേണ്ടിയുമിരിക്കുന്നു. അത് അവിടെച്ചെന്നിട്ടായിക്കളയാം എന്നു വിചാരിച്ചു.

രജനി:—ശരിയായ ഒരു പുരുഷനില്ലാത്ത ന്യൂനത കണ്ടില്ലേ? സ്വർണ്ണമയി ഇത്രയൊക്കെ പണിപ്പെട്ട് ഈ കുടുംബം പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചാലും നാളെ ഈ ശപ്പനല്ലേ അനുഭവിക്കേണ്ടതു്. ഇവന് എത്ര ദിവസത്തേ പുളിശ്ശേരിക്കുണ്ടാകുമോ? എന്തിനായി നാം കഷ്ടപ്പെടണമെന്നു ചിലപ്പോൾ തോന്നിപ്പോകുന്നു.

സ്വർണ്ണ:—അങ്ങനെ വിചാരിക്കാമോ? അവിടുത്തേ ഭാവി ശ്രേയസ്കരമായിത്തന്നെയിരിക്കും.

രജനി:—സ്വർണ്ണമയീ, നിന്നെ ദൈവം വേണ്ടവിധം അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ. നിന്റെ ഈ അതിസാഹസത്തിനു ഞാനെന്തു പ്രത്യുപകാരമാണു ചെയ്യേണ്ടതു്. എന്തുതന്നേ ചെയ്താലും മതിയാവില്ല. നീ അത്ര കണ്ടു പണിപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഒററക്കാശും നീ കൂട്ടുതൽ വാങ്ങുന്നില്ലല്ലോ. ഇരുപത്തഞ്ചുറുപ്പികകൊണ്ടു് എത്ര ഭംഗിയായി കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നു. നാളത്തേയ്ക്കു കരുതുന്നില്ല. നിന്റെ പ്രയത്നങ്ങളെല്ലാം അന്യോദ്ദേശ്യകങ്ങളാണല്ലോ! അതെന്താണങ്ങനെ? പരാർത്ഥം നന്നെങ്കിലും സ്വാർത്ഥം ലൗകികത്തിൽ കേവലം ത്യാജ്യമാണോ? എന്റെ പുത്രിമാരിൽ ഒന്നായിട്ടേ നിന്നെ ഞാൻ ഗണിക്കുന്നുള്ളു. എനിക്കിനി ഒന്നും കഴിയുകയില്ല. ഇഷ്ടംപോലെ വേണ്ടതൊക്കെ ചെയ്തുകൊള്ളുക.

സ്വർണ്ണ:—നന്നായി! കാര്യസ്ഥൻ ഈ നാശമൊക്കെ വരുത്തിയതു് അയാളുടെ വീഴ്ച തന്നെയല്ല. എന്നെയും അതുപോലെ ആക്കിത്തീർക്കാൻ വട്ടംകൂട്ടുകയാണല്ലേ? അവിടുന്ന് ഉദാസീനയായിത്തീരുന്നതായാൽ ഞാൻ ഇവിടെനിന്നും മാറിക്കളയും. അവിടുത്തെ ആജ്ഞ എന്തോ, അതിനെ ഉത്തമവിശ്വാസമായി നിർവ്വഹിക്കാൻ ഒരു യന്ത്രംപോലെ ഉപയോഗിക്കയല്ലാതെ സകല സ്വാതന്ത്ര്യവും എനിക്കു നൽകിയാൽ നിർദ്ദോഷമായി അതു വഹിക്കാൻ എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിക്കയില്ല. ഒരാൾക്കുള്ള സാക്ഷാൽ യോഗ്യതയിൽ കവിഞ്ഞു മതിക്കുന്നതും നടിക്കുന്നതും ദോഷകരമാണു്. എന്നെ പുത്രീനിർവിശേഷം സ്നേഹിക്കുന്നതു് എനിക്കു് അത്യന്തം ചാരിതാർത്ഥ്യജനകമാണു്. അവിടുത്തേയ്ക്കു വേണ്ട സഹായം കുടുംബഭരണത്തേ സംബന്ധിച്ചു ചെയ്യാമെന്നല്ലാതെ, ഒക്കെ ഞാൻതന്നേ ഭരമേററു നടത്തുന്നതു് ആപൽകരമായിട്ടത്രേ പരിണമിക്കുക. മററാരെയും തന്നെ അങ്ങനെ ചുമതലപ്പെടുത്തുകയുമരുതു്. സ്വശക്തി മന്ദീഭവിപ്പിച്ചുകൂടാ. ജീവിതത്തിലെ ഒരു മുഖ്യരഹസ്യം തന്നെ, സ്വസ്വാതന്ത്ര്യം സ്വയം സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക എന്നതാണു്.

ഞാൻ ഇപ്പറയുന്നത് അവിവേകമെന്നു തോന്നുന്നെങ്കിൽ ക്ഷമിച്ചുകൊള്ളണം.

രജനി:—എന്റെ കുട്ടീ, നീ പറഞ്ഞതൊക്കെ സത്യംതന്നെ. എന്നാലും നീ എനിക്ക് ഒരു വ്യത്യസ്തയാണ്. എന്നെ ഇനി ഉപദ്രവിക്കരുത്. നീ ഒരു രാജ്ഞിയായിരിക്കേണ്ടവളാണല്ലോ. എന്തെല്ലാ ത്യാഗങ്ങൾ നീ പ്രദർശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു! ഈ പ്രച്ഛന്നവേഷം ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ നിന്റെ നോട്ടം, ഭാവം, തന്നെത്താനറിയാതെ പറഞ്ഞുപോകുന്ന വാക്കുകളുടെ ഗൗരവം ഇതൊക്കെ നിന്റെ പ്രഭുത്വത്തെ നന്നായി പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. നിന്നെ വിശ്വസിച്ചിട്ടു വരുന്ന ദോഷമൊക്കെ ഞാൻ സഹിച്ചുകൊള്ളാം.

സ്വർണ്ണ:—എനിക്കും സ്വന്തരക്ഷയ്ക്കവകാശമില്ലേ? അതു നോക്കണമല്ലോ.

രജനി:—സ്വർണ്ണം, ചായകുടിച്ചുവോ? എന്റെ മകൻ ഇനി ഒരാഴ്ച ഇവിടെ താമസിക്കും. സ്വർണ്ണമയിക്കു പരിചയമാകേണ്ടേ? [പുത്രനോടായിട്ട്] കുമാരാ, ഈ സ്ത്രീരത്നത്തെ നിന്റെ സഹോദരിമാരിൽ ഒന്നായി ഗണിച്ചുകൊള്ളണം. ഈ കുട്ടിയാണു നമ്മുടെ കുടുംബം പുനരുദ്ധാരണം ചെയ്തത്. [സ്വർണ്ണമയിയോട്] ഇതാണ് എന്റെ സീമന്തപുത്രൻ. പഠിത്തം വേണ്ടിടത്തോളം ഒക്കെ ആയിട്ടുണ്ട്. ഉദ്യോഗഭ്രമമില്ല. തുടർച്ചയായി ഒരാൾ ഈ കുടുംബത്തിൽ വലിയ സ്ഥാനങ്ങൾക്കർഹനായിരിക്കും. ഒന്നുരണ്ടവസരങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ അതു തെററിയിട്ടുമുണ്ട്. എന്താ ചെയ്ക?

സംഭാഷണം ഈ ഘട്ടത്തിലെത്തിയപ്പോൾ ചായ കൊണ്ടുവന്നു. എല്ലാവരും അതു കുടിക്കാൻ ആരംഭിച്ചു. യുവാവു തന്റെ ദൃഷ്ടികളെ സ്വർണ്ണമയിയിൽ പതിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു മെല്ലെ ചായ കുടിച്ചുതുടങ്ങി. മാതാവിന്റെ ചോദ്യങ്ങൾക്കു പ്രത്യുത്തരം ഒന്നുമില്ല. എങ്കിലും തന്റെ ചാപല്യങ്ങൾ മാതാവിനേയും സ്വർണ്ണമയിയേയും അറിയിക്കാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ വളരെ പണിപ്പെടുന്നുണ്ട്. സ്വർണ്ണമയിക്കു യുവാവിന്റെ സമ്പ്രദായങ്ങൾ ഒട്ടും തൃപ്തികരമാകുന്നില്ല. എന്നാൽ ഉള്ളിൽ ഒരു സഹതാപമാണുണ്ടായതും. അവൾ ചായകുടിയും കഴിഞ്ഞു പുറത്തു കടക്കാൻ ശ്രമിച്ചു.

"നല്ല വെയിലായില്ലേ? നടന്നു പോവുകയോ? ദൂരം വളരെയില്ലേ?" എന്നു പറഞ്ഞു യുവാവു പെട്ടെന്നെഴുന്നേററു.

സ്വൎണ്ണ:—സ്വല്പംദൂരം നടക്കണം.

"വണ്ടി കൊണ്ടുവരുവിക്കാമല്ലൊ? എന്തിനു വെയിലത്തു നടക്കു ന്നു?" എന്നായി യുവാവ്. രജനി ചിന്താമഗ്നയായിരുന്നതിനാൽ മക ന്റെ ഗോഷ്ടികളും ഔദാൎയ്യപ്രകടനവും അത്ര ശ്രദ്ധിച്ചില്ല. സ്വൎണ്ണ മയി യാത്രപറഞ്ഞു പുറത്തിറങ്ങി. യുവാവും കൂടെച്ചാടി.

സ്വൎണ്ണ:—വേണ്ട. ഞാൻ നടന്നുപോകുക പതിവാണ്. അതു തനിച്ചുമായിരിക്കും. അതുപോലെ പൊയ്ക്കൊള്ളാം.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു സ്വൎണ്ണമയി നടന്നുപോയി. വഴിമദ്ധ്യേ രണ ദേവൻ പ്രത്യക്ഷനായി.

രണ:—ഇവിടെയും എന്നെ ദ്രോഹിക്കാനെത്തി ഇല്ലേ? എന്റെ ഒരു നിഴൽപോലെ കൂടിയിരിക്കുകയാണ്. വീടു തീരെ ഉപേക്ഷിച്ചോ? ഇനി അങ്ങോട്ടു മടങ്ങിപ്പോകാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ലേ? എന്റെ കാൎയ്യം വല്ലതും പുറത്താക്കിയാൽ പിന്നെ......................അന്നു ഞാൻ ഇവിടെ നിന്നും ഓടിയ്ക്കും. സുകുമാരീ, ഇപ്പോഴും എന്റെ പിടിയിൽപെട്ടു കി ടക്കുകയാണെന്നു നല്ല ഓൎമ്മയിരിക്കട്ടെ.

സരോഷം ഇത്രയും പറഞ്ഞശേഷം രണദേവൻ പോയി. മന്മഥകു മാരയുവാവ് സ്വൎണ്ണമയി പോയ വഴി നോക്കി ചിന്താപരവശനായി നിൽക്കുകയായിരുന്നു. രജനിയും പുറത്തുവന്നു.

യുവാവ്:—അമ്മേ, അവർ ആരാണ്? സാമാന്യയല്ലല്ലൊ.

രജനി:—ഞാൻ കുറച്ചുമുമ്പു പറഞ്ഞില്ലേ? ഇപ്പോൾ ഈ കുടും ബത്തിന്റെ ഭരണകൎത്രി അവൾ തന്നെയാണ്.

യുവാവ്:—ഹേ, എന്തു സമൎത്ഥയാണ്? ഏതുനാട്ടിൽനിന്നും വ ന്നതാണ്? ഏതോ പ്രച്ഛന്നവേഷയാണെന്നാണ് എനിക്കു പ്രഥമ ദൃഷ്ടത്തിൽ തോന്നിയതു്. എന്തോ ഒരു രഹസ്യം ഈ മഹതിയിൽ ഉള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നുണ്ടു്.

രജനി:—എന്തെങ്കിലും ഉണ്ടായിക്കൊള്ളട്ടെ. നിനക്കതറിഞ്ഞി ട്ടെന്താണാവശ്യം? അവളെ ജയിക്കാൻ ഈ നാട്ടിലാരുമില്ല. ഞാൻ നിന്നെ പ്രസവിച്ചിട്ടെന്താ ഫലം? അപമാനവും ദുരിതവും മാത്രം! നീ വേണ്ടതുപോലെ ഇരുന്നുവെങ്കിൽ എനിക്കീ കഷ്ടപ്പാടുണ്ടോ? നിന്നോ ടെത്ര ഉപദേശിച്ചാലും ഒക്കെ വ്യൎത്ഥമാണല്ലൊ? ഒരിക്കൽ നീ എല്ലാം അറിയും.

രജനി ഇത്രയും പറഞ്ഞു് അതിദീർഘമായി ഒന്നു നിശ്വസിച്ചു. യുവാവു മാതാവിൻെറ പരുഷവാക്കുകൾ കേട്ടിട്ടും അസ്വസ്ഥനായി മൗനം ഭിക്ഷിച്ചു നിന്നതേയുള്ളൂ.

——(ഠ)——

അദ്ധ്യായം ൨൪.

"വൈരസ്യം പലകാട്ടുംപുരുഷനെ
സാരസ്യത്തിന്നു കൊള്ളരുതേതും
ചേരുകയില്ലെന്നല്ലവളധുനാ
വൈരമവങ്കലുറച്ചേതീരൂ."

രണ്ടാഴ്ചയ്ക്കു ശേഷം ഒരു ദിവസം സ്വർണ്ണമയി ചുററിനടന്നു ശാന്താവിലാസത്തോടു സമീപിച്ചപ്പോൾ ഒരു യുവാവു വഴിയിൽ ലാത്തിക്കൊണ്ടു നിൽക്കുന്നതു കണ്ടു. അവൾ അടുത്തെത്തിയപ്പോൾ അയാൾ പരിചയം ഭാവിച്ചുകൊണ്ടു് "കണ്ടതു സന്തോഷമായി. ഞാനും ഒന്നിച്ചു വരാം" എന്നു പറഞ്ഞു.

സ്വർണ്ണമയിക്കു്, ഇയാൾ വളരെ നേരമായി തൻെറ പ്രത്യാഗമനം പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു നിൽക്കുകയായിരുന്നുവെന്നു മനസ്സിലായി. "ഇഷ്ടംപോലെ" എന്നു പുച്ഛസ്വരത്തിൽ മറുപടി നൽകി.

യുവാവു്:—[ഉള്ളതിൽ കൂടുതൽ പരിചയം നടിച്ചുകൊണ്ടു്] വന്ദനം, ഞാൻ നിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി വളരെ നേരമായി കാത്തുനിൽക്കുന്നു.

സ്വർണ്ണ:—എന്തിനായിട്ടു്?

യുവാവു്:—"നിങ്ങളേ കാണ്മാനായി മാത്രമാണു്. ഇന്നു രാവിലെ എനിക്കു് ഒരു വലിയ ആപത്തു നേരിട്ടു. പാശികളിച്ചതിൽ കുറച്ചു രൂപാ പൊടിഞ്ഞു. മനസ്സിന്നു വളരെ ക്ഷീണം തോന്നുന്നു. നിങ്ങൾക്കു് ഈവക ഉപദ്രവം ഒന്നും നേരിട്ടിരിക്കുകയില്ലല്ലൊ.

സ്വർണ്ണ:—എന്താ ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നതു്. ഞാൻ പാശികളി കണ്ടിട്ടുപോലുമില്ല. സ്ത്രീകൾ പാശികളിക്കുന്നതായി അധികം കേട്ടിട്ടുമില്ല.

യുവാവു്:—ഭാഗ്യവതി തന്നെ.

സ്വർണ്ണ:—എന്തിനാ എന്നെക്കാത്തു നിന്നതു്? അമ്മ വല്ലതും പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുണ്ടോ?

യുവാവ്:—[വെറും ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ] നിങ്ങളേ കണ്ടാൽ കുറേ മനസ്സമാധാനമുണ്ടാകുമല്ലോ. എന്താ? അങ്ങനെയല്ലേ? നിങ്ങൾ ബഹുസമൎത്ഥയാണെന്നു പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽ തന്നേ ഞാൻ ഗ്രഹിച്ചു. നിങ്ങൾ അമ്മയുടെ ഭാരം ഇത്ര വേഗം ലഘൂകരിച്ചുകളഞ്ഞുവല്ലോ.

സ്വർണ്ണമയിക്കു് ഇതു കേട്ട രോഷത്തിനു പകരം അല്പം ആർദ്രതയാണുണ്ടായതു്.

“എന്താ അപകടം പററിയതു്? പറയാമോ?” എന്നു സ്വർണ്ണമയി അനുകമ്പയോടുകൂടി ചോദിച്ചു. അന്യദുഃഖത്തിൽ വളരെ അലിവുള്ളവളായിരുന്നതിനാൽ ആൎക്കും വിപത്തിൽ സഹായിക്കുകയെന്നുള്ളതു അവളുടെ ഒരു സ്വഭാവമായിത്തീർന്നിരുന്നു.

യുവാവ്:—പതിവിൽ കൂടുതൽ ഒന്നും പററിയില്ല.

സ്വർണ്ണ:—പതിവെന്താണാവോ? ഞാൻ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലല്ലോ.

യുവാവ്:—ഇന്നും കുറേ പണം പൊടിച്ചു. വളരെ വ്യസനവും ലജ്ജയും തോന്നുന്നു. പലപ്പോഴും ഈ കളി ചീത്തയാണെന്നു തോന്നാറുമുണ്ടു്. പക്ഷേ സംഘത്തിൽ ചേരുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന വ്യാമോഹത്തെ തടുക്കുന്നതിനു ശക്തിയില്ലാതായിപ്പോകുന്നു.

സ്വർണ്ണമയിയിൽ ഈ വാൎത്ത പല ആശങ്കകളും ഉദിപ്പിച്ചു. സംഘം എന്നു കേട്ടപ്പോൾ അതിലെ അംഗങ്ങൾ ആരെല്ലാമെന്നറിയാനുള്ള ഉൽക്കണ്ഠ അതികലശലായി. “ആകട്ടേ, ആരെല്ലാമാണ് കളിക്കാർ എന്ന് എന്നോടു പറയാമോ?”

യുവാവ്:—അനവധിയാളുകളുണ്ടു്. പറഞ്ഞാൽതന്നെയും നിങ്ങൾ അവരെ ഒക്കെ അറിയുമോ?

സ്വർണ്ണ:—ഇല്ല. എങ്കിലും ധരിച്ചിരിക്കാമല്ലോ. ഞാനും ഒരിക്കൽ അവിടെവന്നു പക്ഷേ കളിയിൽ ചേൎന്നേയ്ക്കാം. അതിനാൽ പ്രധാനികളെ അറിഞ്ഞിരിക്കാമെന്നേയുള്ളു.

യുവാവ്:—പ്രമാണികൾ രണദേവൻ, വിക്രമസിംഗ് എന്നിവരാണ്. രണദേവൻ ഞങ്ങളുടെ കാൎയ്യസ്ഥനാണ്. പക്ഷെ എഴുത്തുകുത്തുകളൊക്കെ വേറേ പേരുവച്ചാണ്.

ഇത്രയും ശ്രവിച്ചപ്പോൾ സുവർണ്ണമയിയുടെ ഭാവം പകൎന്നു. "കഷ്ടം! എത്ര കുടുംബം ഇവന്റെ ദ്രോഹകൃത്യങ്ങൾക്കിരയായിത്തീരുന്നു. ഇവനെ ഒന്നമൎച്ചചെയ്യില്ലെങ്കിൽ വളരെ ദോഷമുണ്ട്" എന്നു വിചാരിച്ചപ്പൊഴേയ്ക്കു് തന്റെ അനുഭവങ്ങളെല്ലാം ഓൎത്തു കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു. അവൾ തന്റെ സ്തോഭത്തേ മറച്ചുംകൊണ്ടു ഝടിതിയിൽ നടന്നു. "ഞാൻ ഈ വിധ്ധിയും ഒന്നിച്ചു് അകത്തുകടന്നാൽ ശാന്താദേവിക്ക് എന്തു തോന്നും? എന്നെക്കുറിച്ചു് അന്യഥാ വിചാരിക്കുന്നതിനല്ലാതെ ന്യായമുണ്ടോ? ലോകത്തു ഗുണദോഷങ്ങൾ തിരിച്ചറിഞ്ഞു് ഒരുകാൎയ്യത്തിലഭിപ്രായം പറയാൻ മനുഷ്യൎക്ക് ക്ഷമയുണ്ടാകാറില്ല. ഞാൻ ഇപ്പോൾ എന്താണു വേണ്ടതു്? ഇവർ എന്നെ പുറത്താക്കി എന്നു വരരുതല്ലൊ" എന്നിത്യാദി ചിന്തയോടെയാണു നടന്നതു്. പടിക്കലെത്തിയപ്പോൾ സുവർണ്ണമയി അല്പം സംശയിച്ചു് ഒന്നുനിന്നു.

യുവാവു്:—എന്താ ശങ്കിച്ചു നിൽക്കുന്നതു്? ശാന്താദേവിക്ക് എന്നെ നല്ലതുപോലെ അറിയാം. കടന്നുകൊള്ളൂ. അവിടെ എനിക്കും വരാം.

സുവർണ്ണ:—ഞാൻ എന്തോ ആലോചിച്ചു നിൽക്കുകയായിരുന്നു. നല്ലതുപോലെ അറിയാമെങ്കിൽ പിന്നെ എനിക്കു ശങ്കയുണ്ടായാൽതന്നേ നിങ്ങൾക്കെന്താണു്?

യുവാവു്:—ഹേ, മഹതി, എനിക്കു നിങ്ങളേ കണ്ട ക്ഷണം മുതൽ വാചാമഗോചരമായ സ്നേഹബഹുമാനാദികൾ തോന്നിയിട്ടുണ്ടു്. അതിനു കാരണം നിങ്ങളുടെ മാഹാത്മ്യം ഒന്നു മാത്രമാണു്. നിങ്ങൾ ഈ പ്രായത്തിൽ കാട്ടുന്ന ധൈൎയ്യവും സാമൎത്ഥ്യവും പുരുഷസാദ്ധ്യമല്ല. അവ സ്തുത്യഹംതന്നെ.

സുവർണ്ണ:—പുരുഷസാദ്ധ്യമല്ലാത്ത കാൎയ്യം ലോകത്തു വളരെ ചുരുക്കമാണു്. ഈശ്വരനേ പ്രത്യക്ഷനാക്കുന്നതിൽ വലുതാണോ ഈ തുച്ഛമായ കാൎയ്യങ്ങളെല്ലാം. അതിനു കൊള്ളരുതാത്തവനെ ഞാൻ പുരുഷനായി ഗണിക്കാറില്ല.

യുവാവു്:—ഞാനും, അപ്പോൾ ആ കൂട്ടത്തിൽതന്നെ? ഇല്ലേ?

സുവർണ്ണ:—അതിനെന്തു തൎക്കം? പ്രായം ഇത്രയും ആയില്ലേ? താന്താങ്ങളുടെ കാൎയ്യമറിയാൻ പാടില്ലാതെ ദുർവൃത്തന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ചേൎന്നു പാശികളിച്ചു ദ്രവ്യനാശംചെയ്യുന്നതു പുരുഷധൎമ്മമാണോ? ശരിയായ കുടുംബഭരണം നടത്തി മാതാവിനേയും സഹോദരിമാരേയും മാനമായി രക്ഷിക്കേണ്ട ഒരു പുരുഷനാണോ ഈ വിധം ധൂൎത്തടിച്ചു

നടക്കേണ്ടതു്. സുകൃതക്ഷയം. നിങ്ങൾ മൃഗപ്രായമാണു്: നല്ല കാലത്തു മാത്രമേ സൽബുദ്ധി വന്നു സന്മാൎഗ്ഗികളും ഒന്നിച്ചു സഹവസിക്കുന്നതിനു തോന്നുകയുള്ളൂ. കഷ്ടം! കഷ്ടം!!

യുവാവു്:—അമ്മ പലപ്പോഴും ഇതൊക്കെ പറഞ്ഞു വിലപിക്കാറുണ്ടു്. ഒന്നും മനസ്സിൽ പതിയുന്നില്ല. ഞാൻ എന്തുവേണ്ടു?

സ്വൎണ്ണ:—അതാണു സുകൃതം പോരായെന്നു പറഞ്ഞതു്.

യുവാവു്:—സ്വൎണ്ണമയി ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ എന്റെ കൎണ്ണരന്ധ്രങ്ങളിൽ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടുതന്നെയിരിക്കും. വേണ്ടതു് ഉപദേശിച്ചുതരിക. വല്ലവിധവും ഈ ദുൎഘടാവസ്ഥയിൽ നിന്നും തപ്പിപ്പിഴച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നു മോഹമുണ്ടു്. സ്വൎണ്ണമയിക്കു വല്ല തന്ത്രവും പ്രയോഗിച്ചു് എന്നെ രക്ഷപ്പെടുത്താമെങ്കിൽ ആയിക്കൊള്ളൂ.

സ്വൎണ്ണ:—മദ്യപാനം ഉണ്ടോ?

യുവാവു്:—അയ്യൊ! അതുമാത്രമില്ല.

സ്വൎണ്ണ:—മറെറല്ലാത്തിലും വിദഗ്ദ്ധനാണു്: ഇല്ലേ?

യുവാവു്:—ഒരുവിധം. മറേറ ക്ലാസിൽ നമുക്കു കയററം കിട്ടിയിട്ടില്ല. സംഘം പലപ്പോഴും നിൎബ്ബന്ധിച്ചു നോക്കിയിട്ടുണ്ടു്. സത്യമായും ഞാൻ മദ്യം ഘ്രാണിച്ചിട്ടുകൂടിയില്ല. അമ്മ തല്ലിക്കൊല്ലും എന്നുള്ള ഭയം എന്നെ പിൻവലിപ്പിച്ചതാണു്.

സ്വൎണ്ണ:—ഈശ്വരകൃപതന്നെ. എന്നാൽ നിങ്ങളെ ഈ ദയനീയാവസ്ഥയിൽ നിന്നു് ഒരുവിധം മോചിപ്പിക്കാമെന്നു് ഒരാശ തോന്നുന്നുണ്ടു്.

യുവാവു്:—ഞാൻ പറഞ്ഞ ഇക്കാൎയ്യങ്ങൾ ഒന്നും അമ്മയോടു പറയരുതു്. പറഞ്ഞാൽ എന്റെ കഥ കഴിഞ്ഞു. പിന്നെ അമ്മയും ജീവിച്ചിരിക്കയുണ്ടാവില്ല.

സ്വൎണ്ണ:—ഞാൻ നിങ്ങളേ ബുദ്ധിമുട്ടിപ്പിക്കുന്നതിനല്ല അവിടെ വരുന്നതും ഇവിടെ വന്നിട്ടുള്ളതും. എന്റെ ജോലി ദൂഷ്യംകൂടാതെ നടത്തണമെന്നല്ലാതെ അന്യകാൎയ്യങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചിട്ടു് എനിക്കെന്താ കാൎയ്യം? ഇത്ര വളരെ ഉറുപ്പിക എവിടെനിന്നു് എങ്ങനെ കൈവശലാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു?

യുവാവു്:—അതിൽ ഒരു രഹസ്യമുണ്ടു്. അതു പറയാൻപാടില്ല. എങ്കിലും സ്വൎണ്ണമയിയിൽനിന്നു് ഒന്നും മറച്ചുവയ്ക്കാൻ എനിക്കു ധൈൎയ്യവും മതിയാകുന്നില്ല. കാൎയ്യസ്ഥൻ ഉറുപ്പിക തന്നുകൊണ്ടേയിരുന്നു.

കളിയിൽ അത്രയും കുറെക്കൂടിയും എൻെറ പക്കൽ നിന്ന് അങ്ങോട്ടു മേടിച്ചുംകൊള്ളും. സംഘക്കാരിൽ അമ്മയേ വഞ്ചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു രണദേവനും വിക്രമ സിംഹനും മാത്രമായിരുന്നു.

സുവണ്ണ:—ശിവ! ശിവ! അങ്ങനെ പുറത്തു പറയൂ. നിങ്ങളുടെ കുടുംബക്ഷയത്തിൻെറ കാരണം ഇതാണല്ലേ? നിങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശ്യം എന്തായിരുന്നു? കാരണമില്ലാതെ കാര്യമുണ്ടാകാൻ തരമില്ല. നിങ്ങൾ അവരേ സ്വന്തദ്രവ്യം തട്ടിപ്പറിക്കാൻ സഹായിച്ചിട്ടു പിന്നെ എന്താണാവോ ഭാവിച്ചിരുന്നതു്? അമ്മയേയും സോദരിമാരേയും നിരാശ്രയകളാക്കി........ശേഷം നിങ്ങൾ തന്നേ പൂരിപ്പിച്ചുകൊള്ളൂ. കഷ്ടം! എല്ലാം വിശദമായി കേൾക്കട്ടെ! ഞാൻ ഒന്നും പുറത്തു പറകയില്ല. ഇ പ്രകാരമായിരുന്നാൽ നിങ്ങളുടെ ദ്രവ്യം എത്ര കാലത്തേയ്ക്കു നിലനിൽക്കുമെന്നാണു നിങ്ങൾ വിചാരിച്ചിരുന്നതു്?

ഇത്രയൊക്കെ കേട്ടപ്പോൾ യുവാവു കാര്യങ്ങളുടെ ഗൗരവം ഓത്തു ലജ്ജിച്ചു് അധോമുഖനായി നിന്നു ബാലനെപ്പോലെ രോദനം തുടങ്ങി.

സുവണ്ണ:—ഇതൊന്നും പുരുഷലക്ഷണമല്ല. വേണ്ടാ, കരഞ്ഞിട്ടാവശ്യമില്ല. സ്വന്ത തെററുകൾ തീൎന്നു സന്മാൎഗ്ഗിയാകുന്നതിനുള്ള മനഃസ്ഥൈര്യം ഉണ്ടാകണമെന്നു സൎവ്വശക്തനോടു പ്രാൎത്ഥിക്കുക. സ്വമാതാവിൻെറ നേൎക്കു ചെയ്തിട്ടുള്ള കഠിനകൃത്യങ്ങൾക്കും കാട്ടിയിട്ടുള്ള അസത്യത്തിനും എന്തു പരിഹാരം ചെയ്താലും പാപശമനമാകുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല. നിങ്ങൾ നന്നാവാൻ ശ്രമിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഇഹവും പരവുമില്ല എന്നു ധരിച്ചുകൊള്ളുക.

യുവാവ്:—ഈ വാഗ്ബാണങ്ങൾ ഒക്കെ എൻെറ നെഞ്ചിൽ തറച്ചു വ്രണപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് ഇനി കൂടുതൽ എന്തു പറഞ്ഞാലും അറിയാനുള്ള ഉണർവ്വും ശക്തിയും മങ്ങിപ്പോയിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഈ പ്രയോഗങ്ങൾ നിറുത്തി മേലാൽ ദോഷങ്ങൾ നേരിടാതെ എന്നെ രക്ഷപ്പെടുത്തുന്നതിനു ഭവതിക്കു കരുണയുണ്ടാകണം. ഞാൻ എന്തു ചെയ്യേണ്ടു എന്നറിയാതെ കുഴങ്ങുകയാണു്. എൻെറ സോദരിമാർ, അമ്മ ഇവരെ ഒക്കെ ആരെങ്കിലും അലക്ഷ്യമാക്കി വെരുമാറിയാൽ ഞാൻ സഹിക്കുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല. എനിക്കു നികൃഷ്ടവിചാരങ്ങൾ ഒന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എൻെറ പ്രായക്കുറവു നിമിത്തം അച്ഛൻെറ മരണശേഷം ശിക്ഷിതാവില്ലാതെ അവിവേകിയായിത്തീൎന്നു. ബിലാത്തിയിൽ ഞാൻ ആവശ്യപ്പെടുന്ന ഉരുപ്പിക ഒരു കണക്കും

കൂടാതെ അമ്മ അയച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അച്ഛനാണെങ്കിൽ വളരെ നിഷ്കർഷയോടുകൂടി ഒരു പൈസ്സപോലും വരവുചെലവു കണക്കുചോദിക്കുമായിരുന്നു.

സപർണ്ണ:—അതു് അമ്മയുടെ ദുഷ്യംതന്നെ! എന്തെന്നാൽ അതിയായ പുത്രവാത്സല്യം നിമിത്തം ഒരുവിധത്തിലും അന്യദിക്കിൽ കിടന്നു കഷ്ടതയനുഭവിക്കരുതെന്നുള്ള ആർദ്രതയോടുകൂടി ആവശ്യപ്പെട്ട സംഖ്യ മുഴുവൻ അപ്പഴപ്പോൾ അയച്ചുതന്നുവല്ലൊ. അതിനു് ഈ ശിക്ഷകൊടുത്താൽ പോരാ. മഹാപാപം!

യുവാവു്:—ഞാൻ ഇനി എന്തുവേണ്ടു? ദൈവം സാക്ഷിയായി ഞാൻ വല്ലാതെ അനുതപിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇനി ഞാനെന്തുവേണമെങ്കിലും പറയുംപോലെ ചെയ്യാം. നിങ്ങളേ ഹൃദയപൂർവം ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു.

സപർണ്ണ:—അങ്ങനെയാണോ? എന്നാൽ നിങ്ങളുടെ പൂർവചരിത്രം ലേശം മറയ്ക്കാതെ എന്നോടു തുറന്നുപറയണം. ഞാൻ ആലോചിച്ചു കഴിവുപോലെ ഉപദേശിക്കയും വേണ്ടതു പ്രവർത്തിക്കയും ചെയ്യാം.

യുവാവു്:—അതു ഞാൻ പറയാം. അച്ഛന്റെ മരണംവരെ എന്റെ ചരിത്രത്തിൽ ലജ്ജാപൂർവം മറിച്ചുനോക്കേണ്ട വശങ്ങളില്ല. പിന്നീടു് ഒന്നുരണ്ടുകൊല്ലം ഇവിടെ വന്നു പാർത്തു. അപ്പോഴാണു് ഈ സഹവാസങ്ങൾ ലഭിച്ചതു്. എന്റെ അധഃപതനത്തിനു മുമ്പു ഞാൻ നളിനീദേവിയുടെ കാമുകനായിരുന്നു. അവിടെ ഈ രണ്ടുദേവൻ കടന്നുകൂടി ഓരോ ദുരുപദേശങ്ങൾ ചെയ്തു് എന്നെ ഈ മട്ടിലാക്കി എന്നു പറഞ്ഞാൽ കഴിഞ്ഞു. ഉരുപ്പികയും കറേ പൊടിഞ്ഞു. ഞാൻ ബി. ഏ. വരെ അതിക്ഷേമമായി പഠിച്ചു. പ്രസിഡൻസിയിൽ ഒന്നാമനായിട്ടാണു ജയിച്ചതു്. എനിക്കു കിട്ടിയ സമ്മാനമുദ്രകൾ കൂടി പിന്നെ ഞാൻ കളഞ്ഞു എന്നു പറഞ്ഞാൽ അനന്തരചരിത്രം വ്യക്തമാകുമല്ലൊ. അതോടുകൂടി നളിനീദേവിയുടെ കുഡുംബത്തെയും നാമാവശേഷമാക്കിത്തീർത്തു. അതും ഈയിടെ ആണു്. ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ ബിലാത്തിയിൽവച്ചു പരിചയമായതാണു്. ഞങ്ങളുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾ തമ്മിൽ പൂർവവൈരികളാണു്. അതിനാൽ വിവാഹത്തിനു കാലവിളംബം നേരിട്ടു. ഉടൻ വിവാഹം നടന്നിരുന്നുവെങ്കിൽ എന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിരുന്നേനേ? ഹാ! അതെല്ലാം ഇനി എന്തിനു ചിന്തിക്കുന്നു? എനിക്കു പ്രിയതമയായിരുന്ന ആ സ്ത്രീരത്നം എന്റെ അനന്തരനട

പടി മുഴുവനും മനസ്സിലാക്കി എന്നെ ത്യജിക്കേണ്ടിവന്നു. പലതവണ യും മുന്നുപായവും കഴിവുള്ള ഉപദേശവും അവൾ പ്രയോഗിച്ചതു വി ഫലീഭവിച്ചു. അവളുടെ ഹൃദയം ശിഥിലമായി. എന്നെ അവൾ വെ റുത്തു. ഇപ്പോൾ അന്വേഷണങ്ങൾ ഒന്നുമില്ല. വല്ല കാരണവശാലും തമ്മിൽ കാണ്മാൻ ഇടവന്നാൽ ഒന്നോ രണ്ടോ വാക്കുകൾകൊണ്ടു കുശലംപറഞ്ഞവസാനിപ്പിക്കും. എനിക്കു വിദ്യാസമ്പാദനത്തിലുള്ള മോഹം ഒക്കെ നശിച്ച് ഇതാ ഈ അവസ്ഥയിലായി. ഞങ്ങൾ ത മ്മിൽ ഏകദേശം പിരിഞ്ഞു എന്ന ഘട്ടത്തിലായശേഷമുള്ള എന്റെ നടപടികൾ വർണ്ണിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. ആശാഭംഗംക്രുടി ഉണ്ടാ യ ഒരു സാഹസികനായ അസ്ഥിരചിത്തന്റെ വിക്രിയകൾ നിങ്ങൾ ഊഹിച്ചുകൊൾക. നളിനിയുടെ ലാവണ്യം അതിവിസ്മയനീയമാണ്. നിങ്ങൾ തമ്മിൽ ആക്കാണു ക്രുടുതൽ സൗന്ദര്യമെന്നു നിർണ്ണയിക്കാൻ ഒരാൾക്കും സാധിക്കയില്ല. അവൾക്കു തീരെ നിവൃത്തിയില്ലാതായിട്ടാ ണ് എന്നെ വെടിഞ്ഞതു്. അതോടുക്രുടി സംഘക്കാക്ക് ഞാൻ എ ന്നെ മുഴുവനായി ബലികൊടുത്തു.

സ്വർണ്ണ:—ആ സ്ത്രീ ന്യായമല്ലേ പറഞ്ഞതു്? ഈ നടപടികൾ ക്കു നിങ്ങളെ ഉപേക്ഷിക്കുകയല്ലാതെ ഗത്യന്തരമുണ്ടോ? അവർ വേ റേ വിവാഹംചെയ്തോ?

യുവാവ്:—ഇല്ല. അവൾ അപരനേ സ്മരിക്കപോലും ചെയ്യുമെ ന്നു തോന്നുന്നില്ല. അവളുടെ അച്ഛൻ മരിച്ചിട്ട് ഒരുമാസമായി. ഗൃഹം ഒഴിച്ചു മററൊക്കെ ലേലത്തിൽപോയി. ഞാൻതന്നെ അവയൊക്കെ പിടിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. ഒരു പെട്ടിനിറച്ചു നവരത്നങ്ങളുണ്ടായിരുന്നതു ഞാൻ കൊണ്ടുചെന്നു കൊടുത്തതിൽ അതിന്റെ ഉടമസ്ഥ അവളായിരുന്നി ട്ടും, അതിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തിനു ഞാൻ വില കൊടുത്തതല്ലാതിരുന്നി ട്ടും, അവൾ അതു തിരസ്കരിക്കയാണുണ്ടായതു്. എന്നിൽ തീരെ വിശ്വാ സവും ബഹുമാനവും ഇല്ലാതായിട്ടുണ്ടെന്നു പലതരത്തിലും എന്നെ ധരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഞാൻ എന്റെ സ്വന്ത ബംഗ്ലാവു വാടകയ്ക്കു കൊടുത്തിട്ട് അവളുടെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു മാറി. അതൊരു സുഖ വാസസ്ഥലത്താണു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. അവിടെ ഒരാഴ്ച ഞങ്ങൾ ഒരുമിച്ച് ഒരുവിധം സമാധാനമായി താമസിച്ചു. ഒരുദിവസം രണ ദേവൻ വന്ന് എന്നോടു രഹസ്യസംഭാഷണം ചെയ്തുനിൽക്കുന്നതു നളിനി കണ്ടു. പിറേറദിവസം ഉണന്നപ്പോൾ ആ ഗൃഹത്തിൽ ഞാൻമാത്രം ശേഷിച്ചിരിക്കുന്നതായി കണ്ടു. പല അന്വേഷണങ്ങൾ നടത്തിനിട്ടും അവളെപ്പററി ഇതുവരെ ഒരറിവും എനിക്കു കിട്ടിയിട്ടി

ല്ല. പിന്നെ ഞാൻ എന്തിനായി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു? എൻെറ പ്രേമ ഭാജനത്തിൻെറ നിന്ദയ്ക്കു ഞാൻ പാത്രമായി.

ഇത്രയും പറഞ്ഞപ്പോൾ ശാന്താദേവി അകത്തുവന്ന്:—"ഓ! ഇതാരാണ്. സൗഖ്യംതന്നെയല്ലെ?"

യുവാവ്:—ഈയിടെ നിങ്ങളെ ആരെയും കാണാറില്ല. അതു കൊണ്ട് ഇവിടെക്കയറി കണ്ടിട്ടുപോകാമെന്നു വിചാരിച്ചു.

ശാ:—ഞാൻ ഒരു പ്രാരബ്ധക്കാരിയല്ലേ? സമയം കിട്ടണ്ടേ? നിങ്ങളുടെ യോഗക്ഷേമവിവരങ്ങൾ ഞാൻ സദാ അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞു കൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഇരിക്കുന്നത്.

സു:—ഇദ്ദേഹം ഇപ്പോൾ വന്നതു ചില കാര്യങ്ങൾ എന്നോടു പറയാനായിട്ടാണ്.

"പിന്നീടു കാണാം" എന്നു പറഞ്ഞു ശാന്തപോയി.

യുവാവ്:—എൻെറ കഥയെല്ലാം കേട്ടു മനസ്സിലാക്കിയല്ലൊ. ഇനി ഞാനെന്താ ചെയ്യേണ്ടതെന്ന് ഉപദേശിക്കുക.

സു:—എനിക്കിപ്പോൾ ഒന്നും പറയാൻ തോന്നുന്നില്ല. ഇനിയൊരവസരത്തിൽ ഇതെപ്പററി പ്രസ്താവിക്കാം. നേരം അതിക്രമിക്കുന്നു. അമ്മ കാത്തിരിക്കും. നേരെ അങ്ങോട്ടുതന്നേ പോയാൽ കൊള്ളാമെന്നൊരപേക്ഷ തൽക്കാലമുണ്ടുതാനും.

"എന്താണിനി ചെയ്യേണ്ടതെന്നു പറഞ്ഞല്ലാതെ ഞാൻ ഇവിടെനിന്നിളകുകയില്ല" എന്നുപറഞ്ഞു മന്മഥകുമാരൻ ഉറച്ചിരുന്നു. ഇതു കണ്ടു സുവർണ്ണമയി വല്ലാതെ വിഷമിച്ചു. "ഇതൊരു ദുർഘടമായല്ലൊ. ഈ വിധാൻ പോകുന്നവട്ടമല്ല" എന്നു വിചാരിച്ചു ലേശം അനാദരംകൂടാതെ, "ഞാൻ ഇതാ വിരുന്നിനു തിരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. നാളെ നിങ്ങളുടെ ഭവനത്തിൽ വരുമ്പോൾ കാണാം. ഇപ്പോൾ സദയം പോകുക" എന്നപേക്ഷിച്ചു.

യുവാവ്:—ഞാനുംകൂടെ വരാമല്ലൊ. എന്തിനു തനിച്ചു പോകുന്നു?

സു:—തനിച്ചുപോകേണ്ട കാര്യങ്ങൾക്ക് ആരെയെങ്കിലും കൂടെ കൊണ്ടുപോകുമോ? അതുവേണ്ട. പൊയ്ക്കോളൂ.

യുവാവ്:—ഞാൻ നിങ്ങളും ഒരുമിച്ച് അകത്തേയ്ക്കു വരുകയില്ല. പുറത്തുവരെ വന്നു നിൽക്കുന്നതിൽ വൈഷമ്യമോ വൈരസ്യമോ ഉണ്ടോ?

സ്വൎണ്ണമയിക്ക് ഈ യുവാവിൻെറ ശോച്യാവസ്ഥയിൽ വെറുപ്പിനെക്കാൾ അനുഭാവമാണു തോന്നിയതു്. "ആകട്ടെ, എന്നാൽ ഒന്നിച്ചു പോകാം. ഇവിടെ അല്പം ഇരിക്കുക" എന്നുപറഞ്ഞു് അവൾ അകത്തുപോയി വസ്ത്രം മാറിവന്നു. രണ്ടാളും ഒന്നിച്ചു സ്വൎണ്ണമയിയേ ക്ഷണിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്കുപോയി. അവിടെ എത്തിയ ശേഷം,

സ്വൎണ്ണ:—ഞാൻ മാത്രമല്ല ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചുവന്നതു്. എന്റെ യജമാനൻ കൂടെയുണ്ടു്.

ലതാംഗി എന്നു പേരായ ആ ഗൃഹനായിക:—"ഓഹോ! നന്നായി. ഇതു നമ്മുടെ ബഹുമാനപ്പെട്ട മന്മഥകുമാരനല്ലേ? ഇരിക്കൂ! അപ്രതീക്ഷിതമായ ഒരു ബഹുമതി നിങ്ങളുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ എനിക്കു ലഭിച്ചു. ഞാൻ ഏതുവിധമാണു് എൻെറ നന്ദിയെ പ്രദൎശിപ്പിക്കേണ്ടതു്. കുറേ ചായ കൊണ്ടുവരട്ടയോ?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടു് അനേകം നല്ല പദാൎത്ഥങ്ങൾ മേശപ്പുറത്തു വരുത്തിവച്ചു് അവരും അരുകിൽ ഇരുന്നു.

സ്വൎണ്ണമയി, എന്നെ ഒരു അത്യാവശ്യകാൎയ്യത്തിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാമെന്നു കരുതി രജനീദേവിയുടെ ആജ്ഞപ്രകാരം ഇദ്ദേഹം വന്നിരിക്കയാണു്. ഞാൻ ഇനിയൊരവസരത്തിൽ വരാം." എന്നു പറഞ്ഞു വേഗം ചായ കുടിച്ചുംകൊണ്ടു് അയാളെയും കൂട്ടി അവിടെ നിന്നിറങ്ങി.

ഇവരെ ഇതേവരെ പിന്തുടൎന്നിരുന്ന ഒരു പ്രച്ഛന്നവേഷനും അല്പം അകലെയായി ഇവരുടെ പിന്നാലേ കൂടിയിട്ടുണ്ടു്.

യുവാവു്:—"ഇതാ ഈ കാണുന്ന ഉപവനം എത്രയോ മനോഹരമായിരിക്കുന്നു! അതു് എനിക്കല്പം മനശ്ശാന്തിയെയും നിങ്ങൾക്കു നല്ല ഉന്മേഷത്തെയും തരുമെന്നു തോന്നുന്നുണ്ടു്. അവിടെച്ചെന്നു കുറേ വിശ്രമിച്ചിട്ടു നമുക്കു പോകാം" എന്നു പറഞ്ഞു രണ്ടാളും അതിനുള്ളിൽ കടന്നു് ഓരോ സ്ഥലത്തിരുപ്പുറപ്പിച്ചു.

——(0)——

അദ്ധ്യായം ൨൫.

"മതിതന്നിലേവമവനാൎന്നിശ്ചയം
സതിയോടുചെന്നു, ഭയലേശമെന്നിയേ
അതിപാപിയോതി അതിലെന്തിതത്ഭുതം?
കൊതിയങ്കലെങ്ങു സദസദ്വിവേചനം?
പ്രലയപ്രചണ്ഡപവനങ്കൽ മുററുമാ-
ലിലപോലിതിങ്കൽ വിറപൂണ്ടിടേണ്ടവൾ
നിലയിങ്കൽനിന്നു ധൃതിയാൎന്നു, മന്ദനാം
മലയാനിലങ്കൽ മലയെന്നപോലവെ."

സ്വൎണ്ണമയീനാമധാരിണിയായ സുകുമാരി ഒരുദിവസം മദ്ധ്യാഹ്നത്തിൽ ശാന്താദേവിയുടെ ഗൃഹത്തിലെ ജനലിന്നരുകേ ജനങ്ങൾ ഗതാഗതംചെയ്യുന്നതു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതിന്നടുത്തുള്ള ക്ഷേത്രത്തിൽ നിന്ന് ഉച്ചപ്പൂജസമയം പുറപ്പെട്ട മണിനാദവും ഇടവിടാതെ കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന നാഗസ്വരാദി വാദ്യഘോഷങ്ങളും സുകുമാരിക്കു ചേതോഹരമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ സ്വല്പനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഈ നാദശ്രവണം ഇവളുടെ മൃദുവായ മനസ്സിനെ ഉരുക്കി താനറിയാതെ നേത്രങ്ങളിൽക്കൂടി അശ്രുവായി പ്രവഹിപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. അവൾ എത്ര അടക്കീട്ടും അതു നിന്നില്ല. തത്സമയം ശാന്താദേവി വന്ന്, രജിനീവിലാസത്തിലേ മന്മഥകുമാരൻ അവിടെയെത്തി കാത്തുനിൽക്കുന്നു എന്നറിയിച്ചു. അവൾ മുഖംതുടച്ചു തൽക്കാലവികാരങ്ങളെ അടക്കിക്കൊണ്ടു പുറത്തിറങ്ങിച്ചെന്നു. യുവാവ് അലസനായി അവിടെ ഒരു സോഫായിൽ ശയിക്കുകയായിരുന്നു. അയാളുടെ കിടപ്പുകണ്ടു പരിഭ്രമിച്ചിട്ട്,

സ്വൎണ്ണ:—എന്താണു വിശേഷം?

യുവാവ്:—ഏതു വിശേഷത്തെക്കുറിച്ചാണു ചോദിക്കുന്നത്.

സ്വൎണ്ണ:—ഈ മദ്ധ്യാഹ്നസൂൎയ്യന്റെ ചൂടുപോലും ഗണ്യമാക്കാതെ ഇറങ്ങിത്തിരിച്ചതു് വല്ല വിശേഷവുമുണ്ടായിട്ട് മാതാവിന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരമോ അല്ല തോന്ന്യാസമായോ എന്നാണു ചോദിച്ചതു്!

യുവാവ്:—വിശേഷമൊന്നുമില്ല. ശാന്താദേവി വന്നു ചോദിച്ചപ്പോൾ കാണേണ്ടു അത്യാവശ്യമുണ്ടെന്നു ഞാൻ ഒരു ചെറിയ കള്ളം പറഞ്ഞു എന്നേയുള്ളു. ഞാൻ വന്നതു് എന്റെ ദേവിയേ കണ്ടാരാധിക്കാനായിട്ടു മാത്രമാണ്,

സ്വർണ്ണ:—കഷ്ടം! അസത്യം പറയുന്ന അഭ്യാസം നിറുത്തുകയില്ലേ?

യുവാവ്:—അവരുടെ ശല്യം നീക്കാൻ എന്തെങ്കിലും ഒന്നു പറയണ്ടേ? അതിന് ആ വിദ്യ എടുത്തെന്നേയുള്ളു.

സ്വർണ്ണ:—ഒരു സദുദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടി പുറപ്പെട്ടിരുന്നാൽ നിങ്ങൾ ആരെക്കണ്ടാലും ചൂളുങ്ങേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ഒരുദ്ദേശ്യവും ആവശ്യവും ഇല്ലാത്ത പുറപ്പാടായതുകൊണ്ടല്ലേ അസത്യം പറയാൻ നിർബ്ബന്ധിതനായത്. ഇത് ഉഭയകക്ഷികൾക്കും അഭിമാനഹേതുകമല്ല. നിങ്ങളോടു കാര്യമില്ലാതെ സഹവാസം ചെയ്താൽ ജനങ്ങൾ എന്നെ ഭത്സിക്കും; വെറുക്കും. അതു നന്നല്ല. ഒരാവശ്യവുമില്ലാതെ സമയം "പോക്കടിക്കാ"നായി മാത്രം വന്നതാണെങ്കിൽ ഉടൻ തിരികെപ്പോകണം.

യുവാവ്:—ഓഹോ! ഒരാവശ്യവുമില്ലാതെ വന്നു കണ്ടുകൂടയോ വലിയ കഠിനചട്ടംതന്നെ. രണ്ടു മൂന്നു ദിവസമായില്ലേ നിങ്ങളേ കണ്ടിട്ട്? അതിനാൽ ഇങ്ങോട്ടുവന്നു. ഈയിടെ വളരെ ബുദ്ധിമുട്ടനുഭവിച്ചു. ഒരു സമയവും തനിച്ചിരിക്കാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ല.

സ്വർണ്ണ:—കുടിശ്ശികതീർത്ത് എന്താ പണ്ടത്തേതിലിരട്ടി പാശികളിയായിരുന്നോ? പിന്നെ ആരുണ്ടായിരുന്നു കൂടെ?

യുവാവ്:—എന്താ ചെയ്യുക? അന്നു സ്വർണ്ണമയിയേ പിരിഞ്ഞതിൽപിന്നീടു രണ്ടുമൂന്നു ദിവസം പുറത്തിറങ്ങാതെ സുഖമായി കഴിച്ചുകൂട്ടി. ദേവിയുടെ ഉപദേശങ്ങൾ ഞാൻ വേദവാക്യംപോലെ വിചാരിച്ചു. അമ്മ അപ്പോൾ കാര്യസ്ഥനേ പറഞ്ഞയച്ച്, എന്റെ വസതിയിൽ നിന്നു പെട്ടികളൊക്കെ എടുപ്പിച്ചു കൊണ്ടുപോയി. ആ തക്കം നോക്കി കൂട്ടുകാർ വീണ്ടും വന്നുപദേശങ്ങൾ തുടങ്ങി. എങ്ങനെയോ മൂന്നു ദിവസമായി രാപ്പകൽ കളി തന്നെയായിരുന്നു. ഉറക്കമിളച്ചും തല തിരിഞ്ഞും ഒരു ചിത്തഭ്രമക്കാരനെപ്പോലെയായി.

ഇതുകേട്ടു സ്വർണ്ണമയിക്കു ചില ശങ്കകളും ഭീതിയും കടന്നുകൂടി. "രണദേവൻ എന്തെങ്കിലും അവതാളം പററിച്ചുവോ? കാര്യസ്ഥനേ പറഞ്ഞയച്ചു എന്ന് ഈ വിഡ്ഢി പറയുന്നതിനെ എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കാം? ഇപ്പോൾ അവിടെ ഏതു കാര്യസ്ഥനാണ്? ഏതായാലും അക്കാര്യത്തിൽ ഞാൻ ജിജ്ഞാസ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതു യുക്തമല്ല. താനേ സംഗതികൾ പുറത്താകുമല്ലോ."

സ്വർണ്ണ:—കാര്യസ്ഥൻ എന്തെല്ലാം വ്യവസ്ഥകൾ ചെയ്തു?

യുവാവ്:—എന്റെ സ്വകാൎയ്യസ്വത്തിനെ സംബന്ധിച്ചു മാത്രമാണ്. അവർ എന്നെ അമ്മയോടെതിൎപ്പിച്ചു വഴക്കുണ്ടാക്കുന്നതിനു ബദ്ധശ്രദ്ധരായിരുന്നു. ഞാൻ സ്വൎണ്ണമയിയേ ദൎശിച്ച നാൾ മുതൽ ഭേദപ്പെട്ടുപോയ കഥ ആ സാധുക്കൾ അറിഞ്ഞിട്ടില്ല.

സ്വൎണ്ണ:—അങ്ങയെക്കുറിച്ചു സ്നേഹമുള്ളവർ ഉണ്ടല്ലൊ? അതു് ആശ്വാസജനകംതന്നെ. ആട്ടെ, പ്രമാണങ്ങളും പെട്ടിയും അമ്മയുടെ ആജ്ഞപ്രകാരം ഇവർ കൊണ്ടുപോയോ? അല്ല, ഈ കൂട്ടർ കബളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പോകയായിരുന്നോ? അതിന്റെ സൂക്ഷ്മം അറിഞ്ഞോ? അറിയുന്നതിനാഗ്രഹിച്ചോ?

യുവാവ്:—രണ്ടുമില്ല. എന്നെ അലട്ടാതെ ആരു കാൎയ്യങ്ങൾ നിൎവ്വഹിച്ചാലും വേണ്ടില്ല. എനിക്കൊന്നും കഴികയില്ല.

സ്വൎണ്ണ:—നിങ്ങളുടെ അവസ്ഥ ഓൎത്തിട്ടു് എന്റെ ഹൃദയം ശിഥിലമാകുന്നു.

യുവാവ്:—എന്തെങ്കിലും ആകട്ടെ. നാളെ മൈതാനത്തു് ഒരു നാടകാഭിനയമുണ്ടു്. പോരുന്നോ?

സ്വൎണ്ണമയിയ്ക്കു് ഈ യുവാവിന്റെ കിടപ്പും ഭാവവുംകണ്ടു മദ്യപിച്ചിരിക്കുമോ എന്നു സംശയം തോന്നി. "ഒരാഴ്ചയ്ക്കു മുമ്പു് ഇദ്ദേഹം ഇത്ര വഷളനായിരുന്നില്ല. ഇതെന്തൊരത്ഭുതമാണ്! കഷ്ടം!! മനുഷ്യനിൽ ഏതെല്ലാം ദുർബീജങ്ങൾ വന്നു പററുന്നു" എന്നു ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടു്,

സ്വൎണ്ണ:—ഞാൻ നിങ്ങളും ഒന്നിച്ചു പാൎശികളിസ്ഥലത്തും നാടകശാലയിലും വരാൻ തയാറില്ല. സ്വബുദ്ധിയില്ലാതെ സംസാരിക്കുകയാണെന്നു് ഈ മട്ടു കണ്ടു സംശയിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. പരസ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ അങ്ങും ഒന്നിച്ചു വന്നാൽ പിന്നത്തേ കഥ എന്തായിരിക്കും?

യുവാവ്:—എന്താ? എനിക്കു പ്രാഭവം പോരായിരിക്കാം. ഇല്ലെ?

സ്വൎണ്ണ:—ഏയ്! അതല്ല. ഞാൻ അങ്ങയുടെ ആശ്രിതയാണ്. എന്നെയുംകൊണ്ടു നടക്കുന്നതു് അങ്ങയുടെ സ്ഥിതിക്കും യോഗ്യതയ്ക്കും പോരാത്തതാണ്. ഞാൻ അങ്ങയുടെ കുടുംബത്തിലെ ഒരു ശമ്പളക്കാരിയല്ലേ? ജനങ്ങൾ അങ്ങേ അപഹസിക്കും.

യുവാവ്:—ഈ പരിഷ്ക്കാരകാലത്തു് ഇതൊക്കെ ആരു ഗണിക്കും?

സ്വൎണ്ണ:—ഏതായാലും ഞാനില്ല.

ഇയ്യാളോടു സ്വൎണ്ണമയിക്കു അനുകമ്പയോ അലിവോ ദയയോ എന്തെല്ലാം ചേൎന്നുള്ള ഒരു ഭാവമാണു തോന്നിയതെന്നു വൎണ്ണിക്കു വാൻ വഹിയാ. ഏതുവിധവും ഇയാളെ ഒരു നല്ല പന്ഥാവിൽ തിരിച്ചുവിട്ടാൽ വേണ്ടില്ലെന്നു തോന്നി. യുവാവിൻെറ അപ്പോഴത്തെ നോട്ടവും സമ്പ്രദായവും ആകപ്പാടെ വളരെ ജുഗുപ്സാവഹമായിരുന്നു. എന്നിട്ടും അവൾ അതു കൂട്ടാക്കാതെഅയാളെ അടുത്തുള്ള ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

യുവാവു്:—[കേവലം ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ] ഹാ! എത്ര രമണീയമായ ഉപവനം? വിശേഷിച്ചും ഭവതിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യം ആ രാമണീയകത്വത്തേ ദ്വിഗുണീഭവിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ മുഖകമലം വികസിച്ചു് എത്ര കാന്തിയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നു.

സ്വൎണ്ണ:—[സംഭാഷണം മാററാൻ ശ്രമിച്ചുംകൊണ്ടു്] കാപ്പിയുടെ ലഹരി തലയ്ക്കു നന്നായി പിടിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇല്ലേ? സ്വന്തകാൎയ്യങ്ങളേ കാററത്തു പറത്തിയിട്ടു നാടകത്തിനും പാശികളിക്കും ആണു പുറപ്പാടു്. പണ്ടുള്ളവരുടെ ചില ഏൎപ്പാടുകൾ ഓൎത്താൽ വളരെ കഷ്ടമെന്നു തോന്നുന്നു. ഇവർ തങ്ങളുടെ പിൻഗാമികളെ വഷളന്മാരാക്കുന്നതിനു്, ഉള്ള ദ്രവ്യമൊക്കെ സദ്വിഷയങ്ങൾക്കും പരോപകാരാൎത്ഥവും വ്യയംചെയ്യാതെ ഈട്ടംകൂട്ടിവയ്ക്കും. താൻ പ്രയത്നംചെയ്തുണ്ടാക്കിയ സ്വത്തിന്റെ രുചി അല്പവും അനുഭവിക്കാതെ ദിവസേന, കണ്ടു കണ്ണും തൊട്ടു മെയ്യും കളിപ്പിച്ചു്, നിധികാത്ത ഭൂതംപോലെ കഴിഞ്ഞു ലോകത്തിൽനിന്നു മറയുകയുംചെയ്യും. അപ്പൊഴേയ്ക്കു മക്കളും മരുമക്കളും ഒക്കെ ഓരോ ദുൎവ്യവഹാരങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചും മദ്യപിച്ചും ജ്ഞാനശൂന്യതയാൽ ഓരോ ദുൎവൃത്തികൾ അഭ്യസിച്ചും അതുമുഴുവൻ നശിപ്പിക്കും. ആവശ്യമുള്ളിടത്തോളം കരുതിവയ്ക്കുക എന്നല്ലാതെ താൻകൂടി അന്നവസ്ത്രങ്ങൾക്കരിഷ്ടിച്ചു് ഒക്കെപ്പൊടേ ചേൎത്തുവയ്ക്കുന്നതു് ഈശ്വരശക്തി എന്നൊന്നുണ്ടെന്നു ബോധമില്ലാത്ത ആളുകളാണെന്നാണു് എൻെറ അഭിപ്രായം. സൽപാത്രങ്ങളാണെങ്കിൽ എത്രകണ്ടു് ആവശ്യപ്പെടുമോ അത്രമാത്രം ചേൎത്തുവയ്ക്കണം. ബാക്കി സാധുജനോപയോഗാൎത്ഥം പൂൎണ്ണമനസ്സോടുകൂടി കൊടുക്കണം. (യുവാവിൻെറ നേക്കു ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടു്) ശ്രീമാനായ അങ്ങുന്നുതന്നേ ഒരു നല്ല ദൃഷ്ടാന്തമല്ലേ? പിതാവിൻെറ സങ്കല്പം എന്തായിരുന്നു? നിങ്ങളുടെ പുറപ്പാടു് എങ്ങോട്ടാണു്? രണ്ടുംകൂടി ആലോചിച്ചു നോക്കുക. നിങ്ങൾ ഒരാദൎശപുരുഷശിരോമണിയായിത്തീരേണ്ടതല്ലായിരുന്നുവോ? നിങ്ങളുടെ

പിതാവിന്റെ സങ്കല്പം അതായിരുന്നിരിക്കണം. നിങ്ങൾക്ക പ്രായം കൂടി വരുംതോറും ഈ കുടുംബം ഉത്തരോത്തരം അഭിവൃദ്ധിയേ പ്രാപിക്കേണ്ടതായിരുന്നില്ലേ? അതിന്ന പകരം ഇപ്പോൾ ജനങ്ങൾ അങ്ങേ ധനമദദൂഷിതന്ന് ഒരു മാതൃകയാക്കി ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു പറഞ്ഞു പരിഹസിക്കയല്ലേ ചെയ്യുന്നത്! രജനീവിലാസത്തിലെ ഏകാവകാശിയായ ആ യുവാവു പാശികളിക്കാരനാണ്, ശപ്പനാണ്, ധൂൎത്തനാണ്, ദുർവൃത്തികളുടെ വിളനിലമാണ് എന്നുള്ള അപഖ്യാതി നേടിയതു നിങ്ങളുടെ കുടുംബത്തിന്ന് ഒരു നല്ല ഭൂഷണമല്ലേ? അങ്ങയെപ്പോലുള്ള ഒരു ദുഷ്പുത്രനെ പത്തുമാസം പേറിയ തള്ളയുടെ ജീവിതം എത്ര മനസ്സുഖമുള്ളതാണെന്ന് ഒന്നാലോചിച്ചുനോക്കുക. കാൎയ്യങ്ങളുടെ ഗൗരവം ചിന്തിക്കാനുള്ള മനഃശക്തിയും ആലോചനാവൈഭവവും ലവമെങ്കിലും നിങ്ങളിൽ ശേഷിച്ചിട്ടുണ്ടോ? ഇങ്ങനെ ദുർവിഷയങ്ങൾക്ക് ഉറുപ്പിക കോരിച്ചൊരിയുന്നതു സ്വയദ്രോഹമല്ലേ? ഹാ! കഷ്ടം!! ആ മനസ്വിനിയായ മാതാവിന്റെ അവസ്ഥ ഓൎക്കുമ്പോൾ എന്റെ ഹൃദയം പൊടിയുന്നു. നിങ്ങളുടെ ജന്മം നിന്ദ്യവും നികൃഷ്ടവും തന്നെ. നിങ്ങൾ തറവാട്ടിന്റെ പൂൎവ്വപാപശക്തി കൈക്കൊണ്ടുവന്ന മൂൎത്തിമത്തായ ഒരു പുരുഷസ്വരൂപം തന്നെ.

യുവാവ്:—ഞാൻ സ്വൎണ്ണമയിയെ ഒഴിച്ച് ഈ ലോകത്തു മററു സൎവ്വ വസ്തുക്കളെയും മറന്നിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ എന്റെ ഭാൎയ്യയായിരിക്കുമെങ്കിൽ ഞാൻ ചൊല്പടിക്കു ദാസനായി നിന്നുകൊള്ളാം; എന്നാൽ എന്റെ ജന്മവും കൃതാൎത്ഥമായി. അതിന്നു തരമില്ലല്ലോ എന്നാണെന്റെ വ്യസനം. ആ ഇച്ഛാഭംഗമാണ് എന്നെ വീണ്ടും ദുസ്സഹവാസത്തിന്ന പ്രേരിപ്പിക്കുന്നത്. നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതുപോലെ എന്റെ നടപടികൾ എല്ലാം വളരെ മോശംതന്നെ. ഒന്നിൽ നിന്നു മാറിയപ്പോൾ മറെറാന്നിൽ ചാടി. ഒരു വിധത്തിലും മനസ്സുഖമില്ല. രണദേവൻ എന്നെച്ചതിച്ചു. ഏതെല്ലാംവിധമെന്നു പുറത്തു പറയാൻ കൂടി എനിക്കു ധൈൎയ്യമില്ല. ഇക്കാരണവശാലാണു നളിനീദേവി എന്നെ വെടിഞ്ഞത്. ഇപ്പോൾ ആ സ്ത്രീ എന്നെ വട്ടത്തിലാക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നുവെന്നും ഇല്ലെങ്കിൽ പതിനായിരം ഉറുപ്പിക കൊടുത്ത് ആ ബാധ ഒഴിക്കണമെന്നുമാണു രണദേവൻ പറയുന്നത്. ഞാൻ എന്തു ചെയ്യും?

സ്വൎണ്ണമയിക്കു തന്റെ ശകാരം കേട്ടിട്ടും കൂടുതൽ പശ്ചാത്താപം മാത്രം പ്രകടിപ്പിച്ച കുമാരനോടു വളരെ സഹതാപം തോന്നി.

സ്വൎണ്ണ:—നിങ്ങൾ എന്താ ഇങ്ങനെ വിഡ്ഢിത്തം പറയുന്നത്? പൂൎവ്വാപരവിരുദ്ധങ്ങളായ കാൎയ്യങ്ങൾ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞും പ്രവ

ത്തിച്ചും ജന്മം പാഴാക്കിക്കളയരുത്. എന്നെ ഭാൎയ്യയാക്കാൻ ഈ ജന്മം നിങ്ങാം വിചാരിക്കേണ്ട. നിങ്ങാം നിങ്ങളേ സ്നേഹിക്കുന്ന ഒരു സ്ത്രീയുടെ കാൎയ്യം പറഞ്ഞില്ലേ? അവരേ തിരക്കിപ്പിടിച്ചു വിവാഹം നടത്തി സുഖമായിരിക്കൂ. ഈ തുമ്പില്ലാത്ത മട്ടൊക്കെ ഉപേക്ഷിക്കുക! അതാണുത്തമം.

യുവാവു്:—വിവാഹം നടത്തുന്നതിന് അമ്മ എന്നെ നിർബന്ധിക്കുന്നുണ്ടു്.

സ്വൎണ്ണ:—നിങ്ങാംക്കു സ്ഥിരത വേണ്ടേ? നിങ്ങളേ സ്നേഹിച്ചിരുന്ന സ്ത്രീ വേറേ വിവാഹം കഴിച്ചുവോ? അതെപ്പററി പൎയ്യാലോചിക്കാത്തതെന്താണ്? അവരെ അന്വേഷിച്ചു കണ്ടുപിടിച്ച് ഒക്കെ നേരെയാക്കണം.

യുവാവു്:—എൻെറ മാതാപിതാക്കന്മാരെയും മാതുലന്മാരെയും പോലെ ഉള്ളവർ നിങ്ങാംക്കും ഉണ്ടായിരുന്നാലല്ലേ എൻെറ വിഷമം അറിയാൻ കഴിയൂ. ഇപ്പോാം ധനപുഷ്ടിയുള്ള ഒരു കുടുംബത്തിൽ വിവാഹം നടത്തണമെന്നാണ് അമ്മയുടെ നിർബന്ധം. ഏതു വിധവും എന്നെക്കൊണ്ടു സംബന്ധം തുടങ്ങിക്കുവാനാണ് അവരുടെ ശ്രമം.

സ്വൎണ്ണ:—നിങ്ങാം ഒരാളല്ലെ ഉള്ളു. എത്ര സ്ത്രീകളെ വിവാഹം കഴിക്കാം. ഏതായാലും ആദ്യമായി സ്നേഹിച്ച ആളെ അല്ലേ സ്വീകരിക്കേണ്ടതു്? നിങ്ങാംക്കു വ്യവസ്ഥ ഒന്നിനും ഇല്ലല്ലൊ. കാററത്തിട്ട പഞ്ഞിപോലെതന്നെ. ശൂന്യഹൃദയം! ഇപ്പോാം നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ത്രീയേ കണ്ടിട്ടുണ്ടോ? നിങ്ങാംക്കവെളിൽ അനുരാഗമുണ്ടോ?

യുവാവു്:—ഞാൻ സ്വപ്നത്തിൽ കൂടി കണ്ടിട്ടില്ല. എങ്കിലും അവക്ക് എന്നെ വേണമത്രെ. എനിക്കും തൽക്കാലമുള്ള പണക്കുഴപ്പത്തിൽ നിന്നു രക്ഷപ്പെടാമല്ലോ എന്നുണ്ടു്. എന്തു സംഖ്യ വേണമെങ്കിലും വരസ്ത്രൽക്കം തരാമെന്നാണു കരാറു്.

സ്വൎണ്ണ:—കഷ്ടം! ഇതൊക്കെ ഒരു വ്യാപാരശേഖരത്തിലേ നിങ്ങാം ഗണിക്കുന്നുള്ളു. ഇപ്പോാം ഉള്ള നടപ്പും അങ്ങനെയാണെന്നു വയ്ക്കുക. ഒരു വിവാഹം നടത്തണമെങ്കിൽ പഠിത്തത്തിനുള്ള സംഖ്യ മുൻകൂറ് അടയ്ക്കണം. വധു അംഗഹീനയോ മന്ദബുദ്ധിയോ ഏതായാലും വേണ്ടില്ല; ഉറപ്പിക്ക വേണം. ഇങ്ങനെയുള്ള വധൂവരന്മാർ തമ്മിലുണ്ടാകാവുന്ന അന്യോന്യാനുരാഗം എത്ര പാവനമായിരിക്കുമെന്നു നമുക്ക് ഊഹിക്കാവുന്നതാണല്ലൊ. നാം ഒരിക്കൽ നിന്ദിച്ച ഏൎപ്പാടിനെ ഇപ്പോാം വന്ദിക്കയാണു ചെയ്യുന്നതു്.

യുവാവ്:—ഈ വിഷയത്തെപ്പററി ഞാൻ ഇതേവരെ ചിന്തിച്ചിട്ടില്ല. എൻെറ നളിനീദേവിയെ ഞാൻ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടില്ല.

സ്വൎണ്ണമയിക്ക് ഈ യുവാവിൻെറ അഭ്യുദയത്തിലുള്ള ആകാംക്ഷ നിമിത്തം വീണ്ടും ഓരോന്നു പറഞ്ഞു് അയാളുടെ മനസ്സു ശരിയാക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. "കഷ്ടം! നിൎവ്യാജമായ അനുരാഗമില്ലാതെ സ്ഥാനലാഭത്തിനും ധനാൎജ്ജനത്തിനും വേണ്ടി വിവാഹം നടത്തുന്നതു് എന്തു പാപകരമാണ്! ഈ യുവാവിനെ ഏതുവിധം രക്ഷിക്കേണ്ടു?" എന്നിങ്ങനെ അവൾ ആലോചനതുടങ്ങി. സൂൎയ്യാസ്തമയം സമീപിച്ചു. നിഴൽ നീണ്ട് അഗ്രം അദൃശ്യമായിത്തുടങ്ങി. നഭോമണ്ഡലം പാടലവൎണ്ണം കലൎന്ന സ്വൎണ്ണദീപ്തിയാൽ പ്രശോഭിച്ചു. പാശ്ചാത്യ ഭൂചക്രവാളം, പ്രകൃതിയാകുന്ന ചിത്രകാരി വിവിധവൎണ്ണം ചേൎത്തെഴുതിയിട്ടുള്ള മേഘശകല ചിത്രങ്ങളാൽ അലംകൃതമായി. വൃക്ഷാഗ്രങ്ങൾ മഞ്ഞവെയിൽ തട്ടുകയാൽ പച്ച നിറത്തിൽ തങ്കരേഖ ഇട്ടതുപോലെ അതിമനോഹരങ്ങളായിത്തീൎന്നു. അന്തിമന്ദാരം (അന്തിമലരി—പന്തീരടി) മുല്ല, മല്ലിക മുതലായ പുഷ്പങ്ങൾ വികസിച്ചുതുടങ്ങി. ഇവയുടെ സൗരഭ്യം, ലഘുശൈത്യം, മാന്ദ്യം എന്നീ മൂന്നു ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ മാരുതൻ ചുററിസ്സഞ്ചരിച്ചു ലോകത്തേ സുഖിപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. ദിനാന്തഭാനു തൻെറ കരപ്രതാപത്തെ ഒതുക്കി ജനങ്ങൾക്ക് അനായാസേന ദൃശ്യനായി ഭവിച്ചു. എന്നുമാത്രമല്ല കരംകൊണ്ടു ലോകത്തേ പീഡിപ്പിച്ചതിലുള്ള പശ്ചാത്താപഭരത്താൽ സ്വയമത്തിയ്യെന്നപോലെ മുഖവും ചെമപ്പിച്ചു പശ്ചിമാംബുധിയിലേക്കു താണു തുടങ്ങി. അന്തിക്കൊല്ലൻ തോയിക്കാൻ വെള്ളത്തിലെടുത്തിട്ട ആ തപ്തരവിഗോളം വീണ ദിക്കിലേ ജലത്തിൽ ചില നുരികൾ പൊക്കുന്നുവോ എന്നു സമുദ്രതീരത്തിൽ ചെന്നുനിന്ന് അതു ദൎശിച്ചവരിൽ ആശങ്ക ജനിപ്പിച്ചു. തങ്ങളുടെ ജീവനോപായങ്ങളന്വേഷിച്ചു് ഉല്ലാസമായി സഞ്ചരിപ്പാൻ പ്രതിബന്ധമായിത്തീൎന്ന അന്ധകാരത്തിൽ ഏതാനും സമയം കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ടതിനെപ്പററി ജഗന്നിയന്താവിൻെറ സന്നിധിയിൽ സങ്കടം വിളിച്ചറിയിക്കയോ എന്നു തോന്നുമാറു കാകാദി പക്ഷിനിവഹം ഉച്ചത്തിൽ ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടു് അങ്ങുമിങ്ങും പറന്നു് വൃക്ഷങ്ങളിൽ സ്വൈരവാസസ്ഥാനം തേടിത്തുടങ്ങി. അല്പം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ആ ആരാമഭൂമി, ശാന്തതയും നിശ്ശബ്ദതയുംകൊണ്ടു പകലിൻെറ പരിണാമരമണീയതയെ പരമാനന്ദദമായി പ്രദൎശിപ്പിച്ചു. സ്ഥലം വിജനമായി. സ്വൎണ്ണമയി മന്മഥകുമാരനേ നോക്കി, വീണ്ടും യാചനാരൂപേണ ഉപദേശമാരംഭിച്ചു. "ഒരു പ്രഭുകുടുംബജാതനായ നിങ്ങൾക്ക് ഈ വിചാരം അനുയോ

ജ്യമല്ല. മുമ്പു പ്രസ്താവിച്ച ആവശ്യത്തിലേയ്ക്കായി ഒരു വിവാഹം ചെയ്യരുതു്. കാര്യസിദ്ധിയോടുകൂടി ആ വിവാഹബന്ധം ശിഥിലമാകയോ കേവലം നശിക്കയോ ചെയ്യുമെന്നു നിശ്ചയംതന്നെ. അതു ലേശം ശ്രേയസ്കരമല്ല. അങ്ങനെ ഒരിക്കലും ചെയ്യരുതു്. ഈവിധം, അബലയായ ഒരു സ്ത്രീയെ, വഞ്ചിക്കുന്നതിനെക്കാൾ മരണമാണുത്തമം. നിങ്ങളുടെ ദുർഗ്ഗുണങ്ങളെ തീരേ വെടിഞ്ഞു ദുർവ്യയം കുറയ്ക്കുക. അപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ കഷ്ടതകൾ ഒക്കെത്തീരും. സ്വത്തിൽനിന്നുള്ള ആദായവും വർദ്ധിപ്പിക്കണം. അതാണു പുരുഷത്വം. അല്ലാതെ, സത്യം, ദയ, ധർമ്മം, മര്യാദ മുതലായതെല്ലാം തിറെഴുതി പണം സമ്പാദിച്ചു പാഴ ചെലവു ചെയ്യുന്നതു നപുംസകത്വത്തിലും നിന്ദ്യമാണു്. പരസ്പരാനുരാഗമില്ലാതെ വല്ല നികൃഷ്ടോദ്ദേശ്യത്തോടുംകൂടി ഉണ്ടാകുന്ന ബന്ധത്തിൽ രണ്ടാളും ഹൃദയത്തെ വഞ്ചിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കുറച്ചുമുമ്പു് എന്നെ വിവാഹം ചെയ്വാൻ തരമില്ലാത്തതിലും വ്യസനിച്ചില്ലേ?"

സംഭാഷണം ഈ ഘട്ടത്തിലെത്തിയപ്പോൾ കുമാരൻ ഉന്മാദവാനെപ്പോലെ മുന്നോട്ടൊന്നു കുതിച്ചു. ഇരുവരും നിന്നതിനു മദ്ധ്യേ ഒരു ചാരുബെഞ്ചു കിടന്നതു സുകുമാരിക്കു് ഒരു തൽക്കാലരക്ഷയായിത്തീർന്നു. അവൾ ലേശവും കൂസാതെയും ചലിക്കാതെയും നിന്നുകൊണ്ടു തുടർന്നു പറഞ്ഞു:—"അതിനടുത്തുതന്നേ നിങ്ങളുപയോഗിച്ച വാക്കുകൾ കൊണ്ടു നിങ്ങളെ ഏതുവിധമാണു വിശ്വസിക്കേണ്ടതെന്നു സംശയമായിരിക്കുന്നു. ഞാൻ ഒരാളേ സ്നേഹിച്ചാൽ എന്താപത്തുവന്നാലും എന്തെല്ലാം പ്രതിബന്ധങ്ങൾ നേരിട്ടാലും പ്രാണഹാനി വരുന്നതുവരെ പിൻമാറുകയില്ല. നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ കാരണങ്ങൾക്കായി ഞാൻ ഒരുവനേ സ്വീകരിക്കുകയുമില്ല. ക്ഷമിക്കുക! ഏതുകാലത്തെങ്കിലും ആത്മമായി സ്നേഹിച്ച സ്ത്രീയേ കണ്ടെത്തുന്നതുവരെ ഈവക വ്യാപാരങ്ങളിൽ മനസ്സിനെ വിടരുതു്. നിങ്ങളുടെ ഹൃദയാശ്വത്തിന്റെ കടിഞ്ഞാൺ തോന്നിയവഴിക്കു പോകാൻ വിട്ടേയ്ക്കാതെ വേണ്ടതുപോലെ നിയന്ത്രിച്ചാൽ അതു നിങ്ങളേ സൗഭാഗ്യവും സന്തോഷവും നിറഞ്ഞസ്ഥലത്തു കൊണ്ടുചെന്നാക്കും. തൽക്കാലം എനിക്കു നിങ്ങളോടു പറയാനുള്ളതൊക്കെ പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ഇനി ഇഷ്ടംപോലെ ആയിക്കൊള്ളു."

സ്വർണ്ണമയിയുടെ നിഷ്കളങ്കമായ താല്പര്യവും വാത്സല്യവും കണ്ടു്:—"ഞാൻ അപ്രകാരം ചെയ്യാം" എന്നു വീണ്ടും വീണ്ടും അയാൾ

അറിയിച്ചു. അയാളുടെ ഹൃദയത്തിൽ എന്തോ ഒരു പ്രകാശം ഉളവായതുപോലെ അവൾക്കും തോന്നി.

യുവാവു്:—സ്വർണ്ണമയി എനിക്കൊരു ശ്രേഷ്ഠ ഗുരുതന്നേ; സംശയമില്ല. ദൈവം സാക്ഷിയായി ഞാൻ ഇനി പാശികളിക്കയോ നീചസംസർഗ്ഗം ചെയ്കയോ ഉണ്ടാകയില്ല. നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതു ഞാൻ അക്ഷരംപ്രതി അനുസരിക്കാം. ഈശ്വരസന്നിധിയിൽ അതിൻവണ്ണം ഞാൻ ഇതാ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു.

സുക:—[മന്ദസ്മിതത്തോടെ] നിങ്ങളുടെ സത്യവും വാഗ്ദാനവും കൊണ്ടു യാതൊരു പ്രയോജനവുമില്ല. നന്മ ചെയ്താൽ നല്ലതു കിട്ടും. ഞാൻ ഇതാ പോകുന്നു. കുറച്ചു ദിവസത്തേയ്ക്കു് എന്നെക്കാണരുതു്. അതു് എനിക്കൊരു വലിയ സഹായവും നിങ്ങളുടെ നിഷ്ഠാപരീക്ഷയ്ക്കു് ഒരു ശാണോപലവുമായിരിക്കും.

—(0)—

അദ്ധ്യായം ൨൭.

> ''ഒരുവിധമവസാനം കണ്ടുഞാൻ വേണ്ടുകില്ലി-
> പ്പെരുവഴി, മുതിനൽകാൻ ചോരകാണാതെ പററി,
> ഒരുവനുമറിയില്ലെൻ കള്ളി, കൂട്ടുക്കു വാഴ്കൂം
> പുരുരസ,മിവനോളം ധന്യനായന്യനുണ്ടോ?''

പ്രഭാതമായപ്പോൾ രണദേവൻ രജനീവിലാസത്തിന്റെ പടിക്കലെത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ഭൃത്യന്മാർ ഉത്സാഹപൂർവ്വം ചുററിക്കൂടി വിശേഷങ്ങൾ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. അയാൾ ആവശ്യമുള്ള വിവരങ്ങൾ ഒക്കെ അവരിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കുന്നതുവരെ അവിടെ നിന്നിട്ടു്:—"എനിക്കു സ്വാമിനിയെ ഒന്നു കണ്ടാൽ കൊള്ളാം." എന്നു് ഒരാൾ മുഖാന്തിരം അകത്തറിയിച്ചു. രജനി പൂമുഖത്തു കസേരയിൽ വന്നിരുന്നു. രണദേവൻ ഭയഭക്തിവിനയാദരങ്ങളോടുകൂടി മുമ്പിൽ കടന്നുചെന്നു കൈക്കൂപ്പി പഞ്ചപുച്ഛവും ഒതുക്കി ഓച്ഛാനിച്ചു നിന്നു. "എന്താ താൻ ഇവിടേയ്ക്കു വന്നതു്" എന്നു തന്റെ കോപത്തെ അടക്കിക്കൊണ്ടു് ആ ഗൃഹനായിക ചോദിച്ചു.

രണ:—ഞാൻ അവിടുത്തേ ദാസനല്ലെ? കണ്ടു ചില വിവരം പറഞ്ഞിട്ടു പോകാമെന്നു വിചാരിച്ചു് ഇത്രടം വന്നു.

രജ:—എന്താ സംഗതി? പറയാം.

രണ:—ഞാൻ ഇവിട്ടുത്തേയ്ക്കു് ഒരു ദ്രോഹിയും അവിശ്വാസിയുമായിത്തീൎന്നു. എങ്കിലും എന്റെ അറിവിൽപെട്ട ചില സംഗതികൾ ഇവിടെ ധരിപ്പിക്കാഞ്ഞാൽ ഞാൻ കൃതഘ്നനാകുമല്ലൊ.

രജനി:—എടോ അധികപ്രസംഗം ഒന്നും എടുക്കേണ്ടാ. കാൎയ്യം പറയുക. എനിക്കിതിനു സമയമില്ല. എന്താ നിത്യവൃത്തിയ്ക്കു വല്ലതും വേണമോ? ഇപ്പോൾ കൊള്ളയ്ക്കു തരമില്ലാത്തതിനാൽ കഷ്ടപ്പാടുണ്ടായിരിക്കാം. അതിന് ഓരോന്നു പറയാനെന്ന വ്യാജേന പുറപ്പെട്ടിരിക്കയാണു്.

രണ:—ഞാൻ ഇന്നലെയും പടിക്കൽ വളരെ നേരം കാത്തുനിന്നു. മടങ്ങിപ്പോകുംവഴി നന്ദാവനത്തിൽ കയറി കുറച്ചു പൂ പറിച്ചെടുത്തു. ഞാൻ ഇവിടത്തേ കൊച്ചെജമാനനെ യാദൃച്ഛികമായി അവിടെ വച്ചുകണ്ടു. സ്വൎണ്ണമയിയും കൂടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടാളും അകാലംവരെ സമ്മേളിച്ചു മദിക്കുകയായിരുന്നു. പലതും ഓരോന്നു പറഞ്ഞു പരിഹസിക്കുന്നതു കേട്ടിട്ടുള്ളതിനാൽ എന്താണു മട്ടെന്നറിയാനായി ഞാൻ ചെടികളുടെ ഇടയിൽ ഒളിച്ചുനിന്നു. അവരുടെ കാൎയ്യങ്ങൾ ഒക്കെ മനസ്സിലായി. അവളെ ഇദ്ദേഹം എങ്ങനെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നു ചേൎത്തു? ആശ്ചൎയ്യം! അവളേ തീണ്ടുന്നവർ നരകത്തിൽ പതിക്കും. ഞാൻ അവർ തമ്മിലുണ്ടായ സംഭാഷണം മുഴുവൻ കേട്ടു. അവൾ ഒരു ദുൎമ്മാൎഗ്ഗചാരിണിയാണു്. യക്ഷിണിയെക്കണ്ടു ഭ്രമിച്ചു് ഓരോരുത്തർ നാശത്തിന്നിരയാകുന്നതുപോലെയാണു് ഈ നീചയുടെ സംസൎഗ്ഗത്താൽ ഈ കുടുംബത്തിനു വരാൻപോകുന്ന ആപത്തു്. ഏതു വിധവും യജമാനനെ ഭൎത്താവാക്കി ഈ കുടുംബം ക്ഷയിപ്പിക്കണമെന്നാണു് അവളുടെ താല്പൎയ്യം. അതു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കി. ഏകദേശം ഒക്കെ അവൾ സാധിക്കും. ഇവരെ ഒരുമിച്ചു വിട്ടാൽ വിവാഹം താമസിയാതെ നടന്നുകൊള്ളും. അതു് ഈ കുടുംബത്തിന്റെ യശസ്സിനു പോരാത്തതാണു്. ഒരു തെണ്ടി സ്ത്രീ എന്റെ ചെറിയ യജമാനന്റെ പത്നിയാവുകയോ? നിങ്ങൾ എന്നെ എന്തു ചെയ്താലും വേണ്ടില്ല. ആപൽഭാവിയെപ്പററി കിട്ടിയ മുന്നറിവു് ഇവിടെത്തരേണ്ടതു് എന്റെ കൃത്യമാണു്. അതു ഞാൻ നടത്തി. ഈശ്വരാ, പല ഭാഷകളും പഠിച്ചു സാധുക്കളെ മിരട്ടാൻ നടക്കുന്ന ഇവൾക്കു് ഇവിടെ എന്തൊരു പദവിയാണു്? ഇവിടുന്നു് ഇതൊന്നും ഗ്രഹിച്ചതായി നടിക്കേണ്ട. എത്രയോ നൂറാണ്ടുകളായി സത്യം, ധൎമ്മം, കുലാചാരം ഇത്യാദിയെ ലോ

പം കൂടാതെ പരിപാലിച്ചുപോരുന്ന ഈ കുടുംബം ദുഷ്കൃത്യഫലത്താൽ ക്ഷണഭംഗുരമായി പോകുന്നതു കഷ്ടമല്ലേ?

ആരംഭത്തിൽ വക്താവിനോടുള്ള വൈരസ്യംകൊണ്ടു മൗനം ദീക്ഷിച്ച രജനി ഇയാളുടെ വാൎത്ത തന്റെ കുടുംബത്തേ സ്പൎശിക്കുന്നു എന്നു കണ്ടപ്പോൾ ശങ്കയും പശ്ചാത്താപവും ക്രോധവും എല്ലാം ചേൎന്ന ഒരു വികാരത്തിനു വശംവദയായി നിശ്ചേഷ്ടയായി ഇരുന്ന് ഈ അപവാദം മുഴുവൻ ശ്രദ്ധാപൂൎവ്വം കേൾക്കാനിടയായി. കുടുംബാഭിമാനക്ഷയത്തിൽ ഹൃദയക്ഷതം നന്നെ ഉണ്ടായെങ്കിലും സംഗതികളുടെ ഗൗരവലാഘവങ്ങളും സൂക്ഷ്മാസൂക്ഷ്മങ്ങളും ആലോചിക്കാതെ സാഹസമൊന്നും നിനയ്ക്കുന്നില്ലെന്നു തീരുമാനിച്ചു സമാധാനപ്പെട്ടുവെങ്കിലും കേട്ടതിനെ മുഴുവൻ അവിശ്വസിപ്പാനോ വൃത്താന്തനിവേദനത്തെ നിരോധിപ്പാനോ അവൾക്കു മനസ്സും ധൈൎയ്യവും ഉണ്ടായില്ല. രണദേവൻ പുറത്തു കടന്ന ക്ഷണം മുതൽ ഒരു വിഷാദം അവരുടെ ഉള്ളിൽ വേരൂന്നി, ദേഹകാന്തിയേയും, പുഷ്ടിയേയും ക്രമേണ നശിപ്പിച്ചു തുടങ്ങി. അന്നുമുതൽ അവർ പുത്രന്റെയും അദ്ധ്യാപികയുടെയും നടപടികളെ പ്രത്യേകദൃഷ്ടിയോടേ ശങ്കാപൂൎവ്വം വീക്ഷിച്ചുതുടങ്ങി. മുൻവിധി വച്ചുകൊണ്ടുള്ള അവരുടെ വീക്ഷണങ്ങളെല്ലാം സ്വസംശയങ്ങളെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചതേയുള്ളു. സമയാസമയം ഗണിക്കാതെയുള്ള പുത്രന്റെ ഗമനാഗമനങ്ങളും ആഹാരലോപവുമെല്ലാം ഇതിനു സഹായമായിത്തീൎന്നു. ഒരുദിവസം മന്മഥകുമാരൻ വേലക്കാരോടു മാതാവു ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞോ എന്നന്വേഷിച്ചപ്പോഴാണ് ആയിടയ്ക്ക് അവരും ദിനചൎയ്യകളിൽ ഉദാസീനയും ക്ഷീണയും ആയിത്തീൎന്ന കഥയും അന്നു പതിവല്ലാതെ അല്പം ക്ഷോഭിച്ച പ്രകൃതത്തിൽ കാണപ്പെട്ട വിവരവും അയാൾ അറിഞ്ഞതു്. അമ്മയേ ഭയന്ന് അയാൾ അന്നു മുഴുവൻ അവരുടെ സാമീപ്യത്തെ മനഃപൂൎവ്വം വൎജ്ജിച്ചു. മററു കൂട്ടുകാരെ മിക്കവാറും അയാൾ കേവലം ഉപേക്ഷിച്ചകൂട്ടത്തിലായി. രണദേവനും മററും ഇതിൽ പരിഭ്രമം വൎദ്ധിച്ചു. സ്വൎണ്ണമയി ആയ സുകുമാരിയുടെ മന്ത്രശക്തിയാണ് ഈ കുമാരനെ ഇപ്രകാരമാക്കിയതെന്ന് അവർ തീൎച്ചപ്പെടുത്തി. യുവാവോ അവളെ മന്മഥനു മാത്രം അനുരൂപയായ രതിയെപ്പോലെ ഗണിച്ചുപോന്നു. ഇടയ്ക്കിടെ അവളുടെ ഉപദേശങ്ങൾ മനസ്സിൽ നിന്ന് അല്പം മാഞ്ഞുപോയാലും അവളെ ഓൎക്കുമ്പോൾ അവ വീണ്ടും അയാളിൽ ദൃഢീകരിച്ചു പോന്നിരുന്നു. ദേവിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യവും തന്റെ പൂൎവ്വപുണ്യാവശേഷഭാഗ്യത്താൽ സിദ്ധിച്ചതെന്ന് അയാൾ ഗാഢമായി വിശ്വസിച്ചു. ദേവിയുടെ ചരിത്രത്തെപ്പററി

ഒന്നുംതന്നെ അറിയാൻ കുമാരൻ ജിജ്ഞാസുവായില്ല. അയാൾ സ്വ
ർണ്ണമയിയുടെ ആകൃതി, അതിനനുയോജ്യമായ പ്രകൃതി, ബുദ്ധിവൈശി
ഷ്ട്യം, ഗുണഗണം എന്നിവയെപ്പററി എവിടെവെച്ചും പ്രശംസിച്ചു
വന്നു. സ്വർണ്ണമയിക്ക് ആ പ്രദേശം അത്യന്തം വാസസുഖമുള്ള ഒ
ന്നായിത്തോന്നി. "സ്വന്തപ്രയത്നത്താൽ കാലക്ഷേപം ചെയ്യുന്നതി
നും ജീവിതമത്സരത്തിൽ പിന്നണിയിലാകാതെ നിൽക്കുന്നതിനും
വേണ്ട മനോധൈര്യം ദൈവം തന്നുവല്ലൊ. ആ കരുണാനിധി എ
ന്നെ ഒരിക്കലും കൈവെടിയുന്നതല്ല." എന്നുള്ള വിചാരത്തോടും ഈ
ശ്വരസ്മരണയോടുംകൂടി അവൾ ദിവസങ്ങൾ കഴിച്ചുപോരുകയായിരു
ന്നു. ഇതിനിടെ ഒരുദിവസം ഉച്ചതിരിഞ്ഞു മൂന്നു മണിയോടുകൂടി
സ്വർണ്ണമയി ഏഴെട്ടു നാഴിക അകലെയുള്ള രജനീവിലാസംവക കള
പ്പാട്ടിലേയ്ക്കു പോയി. അവിടെ ചില്ലറ പരിശോധനകൾ ചിലതു നട
ത്തേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. ആ സ്ഥലത്തെത്തുന്നതിനു പല ദുർഘടവഴി
കളും കടന്നുപോകേണ്ടിയിരുന്നു. സുകുമാരി ശീഘ്രം നടന്ന് അവിടെ
യുള്ള ഒരു കുററിക്കാട്ടിന്റെ മദ്ധ്യേ എത്തി. സുധീരകുമാരനും സുകു
മാരിയുടെ പാർപ്പിടം അന്വേഷിച്ചു മനസ്സിലാക്കി അവിടെ എത്തിക്ക
ഴിഞ്ഞിരുന്നു. പക്ഷെ, സുകുമാരിയുമായി, കണ്ടുമുട്ടിയില്ലെന്നേയുള്ളു.
അദ്ദേഹവും ആ പ്രദേശങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചിട്ടു പ്രസ്തുത കാട്ടിൽത്തന്നെ
എത്തി. അപ്പോൾ അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന ഒരു വലിയ പുഴയുടെ
വക്കിൽകൂടി മിന്നൽപിണർപോലെ ഒരു തരുണീരത്നം കടന്നുപോ
കുന്നതു കണ്ടു. സുധീരകുമാരൻ ഇതാരാണെന്നറിയാനുള്ള ഉൽക്കണ്ഠ
യോടുകൂടി തന്റെ ഗതിക്കു വേഗംകൂട്ടി. രണ്ടു ഫർലാംഗ് ദൂരെ എ
ത്തിയപ്പോൾ ആ നദിയിലുള്ള പാലത്തിന്മേൽ ഒരു യൗവനയുക്തയാ
യ സ്ത്രീയും കറച്ചുപ്രായം കവിഞ്ഞ ഒരു പുരുഷനും തമ്മിൽ എന്തോ
വാഗ്വാദം നടക്കുന്നതായി കണ്ടു. കഷ്ടം! "ഞാൻ പ്രയാസപ്പെട്ടതു
വൃഥാതന്നേ. ഇതു സുകുമാരിയല്ല" എന്നു വിചാരിച്ചു ഭഗ്നാശയനാ
യി ആ ചെടികളുടെ ഇടയിൽ ഒളിച്ചുനിന്നു. അവർ തമ്മിൽ ഗൗരവ
സ്വരത്തിൽ സംഭാഷണം തുടർന്നു. "ഇതേതെങ്കിലും രസമുണ്ട്. കഥ
മുഴുവനും ഗ്രഹിക്കണം" എന്നു നിശ്ചയിച്ചു ശ്രദ്ധിച്ചു കേട്ടുനിന്നു. എ
ങ്കിലും കാററടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ ചില വാക്കുകളേ കേൾക്കാൻ
സാധിച്ചൊള്ളൂ. പെട്ടെന്നുണ്ടായ കാററിൽ വസ്ത്രം അല്പം മാറി. അ
തിനെ തടുക്കുന്നതിനായി ആ സ്ത്രീ ഒരു വശത്തേയ്ക്കു് ഒന്നു തിരിഞ്ഞു.
അപ്പോൾ സുധീരകുമാരൻ ആശ്ചര്യഭരിതനായിനിന്നുപോയി. "ഇതെ
ന്തത്ഭുതമാണ്? ഇതു സുകുമാരിയാണല്ലൊ! ഈ വിജനസ്ഥലത്തു്

"ഇവർ തമ്മിൽ ഇത്ര കഠിനമായ വാക്കുതർക്കത്തിനുണ്ടായ കാരണമെന്താണ്?" എന്ന് ഉറക്കെപ്പറഞ്ഞുപോയി. "അല്ല! മററതു കശ്മലനം ആണല്ലോ. ഭംഗിയായി." കശ്മലൻ ഭയങ്കരമാംവണ്ണം ചില ആംഗ്യങ്ങൾ കാണിച്ചുംകൊണ്ടു നിൽക്കുകയായിരുന്നു. ഇതു കണ്ട ക്ഷണത്തിൽ സുധീരകുമാരൻെറ രക്തം തിളച്ചു പൊങ്ങിത്തുടങ്ങി. ചെടിയുടെ ഇടയിൽക്കൂടി അദ്ദേഹം അല്പാല്പം അടുത്തുചെന്നു. "സുകുമാരി ഈ ഘാതകനെ ഇവിടെവന്ന് ഏകയായി കാണ്മാനുണ്ടായ ഹേതു എന്താണാവോ? ഇവളോ? അതിസുന്ദരി. ഇവൾ എന്തോ അഹിതം പറഞ്ഞ് ഈയാളുടെ ക്രോധത്തെ ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചതായിത്തോന്നുന്നു. ഇടയ്ക്കിടെ ഇവൾ വിറയ്ക്കുന്നുണ്ട്. ഇയാൾക്കു രൗദ്രം കൂടുന്നു. ശാസന അധികമാകുന്നു. ഭയപ്പെടുത്തുന്നുമുണ്ട്. കൈയോങ്ങി പ്രഹരിക്കാനും ഭാവമുണ്ടോ? കൊള്ളാം!" സുധീരകുമാരന് അവളുടെ നിസ്സഹായമായ ശോച്യാവസ്ഥ കണ്ടു വളരെ അനുഭാവം തോന്നി. ഏതായാലും എന്താണു ഭാവമെന്നറിയാൻ ക്ഷമിച്ചു നിൽക്കതന്നെ എന്നുറച്ചു. സുകുമാരി, ചെന്നായുടെ അടുക്കലകപ്പെട്ട ആട്ടിൻകുട്ടിയെപ്പോലെ വിഷമിച്ചു പിന്നാക്കം ഓരോ പദം വച്ചുതുടങ്ങി. കാലോ നിലത്തു പതിയുന്നില്ല. പുഴയുടെ വളവുള്ള സ്ഥലത്തായപ്പോൾ സുധീരകുമാരന് അവരെ നല്ലപോലെ കാണ്മാൻ പാടില്ലാതായി; ശണ്ഠകൂടുന്ന വിധമുള്ള ശബ്ദം മാത്രം കേൾക്കാം. എന്തോ ഉച്ചത്തിൽ പറയുന്നതും ഏതോ സാധനം പുഴയിൽ വീഴുന്നതുമായ ശബ്ദം കുമാരൻ കേട്ടതു് ഒരേ സമയത്തു കഴിഞ്ഞു. അദ്ദേഹം തൽക്ഷണം മറവിൽനിന്നും ആ ഭാഗത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി ഓടി എത്തിയപ്പോൾ സുകുമാരി അഗാധമായ പുഴയിൽ കിടന്നു നീന്തിത്തുടിച്ചു താഴുകയും പൊന്തുകയും ചെയ്യുന്നതു കണ്ടു. ചിന്തിച്ചു നില്പാൻ ലേശം സമയം ചെലവഴിക്കാതെ കുമാരനും പിന്നാലേ ചാടി. വളരെ നേരത്തേ പ്രയത്നഫലമായി അദ്ദേഹം സുകുമാരിയെ ഒരുവിധത്തിൽ കരയിൽ കൊണ്ടുവന്നടുപ്പിച്ചു. രണ്ടാളും മരിച്ചതിനു തുല്യമായി. കുറേ നേരത്തേയ്ക്കു സുധീരനു നേരേ ശ്വാസോച്ഛ്വാസം ചെയ്യുന്നതിനും സംസാരിക്കുന്നതിനും ത്രാണിയുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിന് അല്പം ആശ്വാസം തോന്നിയപ്പോൾ ആദ്യമായി കണ്ടതു തന്റെ മുമ്പിൽ കിടക്കുന്ന നിശ്ചേഷ്ടകോമളവിഗ്രഹത്തെയായിരുന്നു. ബോധരഹിതയായിക്കിടക്കുന്നോ? അല്ല, മൃതയായിപ്പോയോ? എന്നറിയാനുള്ള ആതുൽകണ്ഠയോടുകൂടി കുമാരൻ തനിയ്ക്കു ശേഷിച്ച ബലം ആസകലം പ്രയോഗിച്ച് ആ രൂപവതിയെ പൊക്കിയെടുത്ത് അവിടെയുള്ള ഒരു പാറയിന്മേൽ കമിഴ്ത്തിക്കിടത്തി. വെള്ളം കുറച്ചൊക്കെ ഒഴുകിപ്പോയതിൽ പിന്നീട് അദ്ദേഹം തന്റെ വസ്ത്രം പിഴിഞ്ഞു

ടുത്തു ശരീരം തുടച്ചിട്ടു സാവധാനത്തിൽ സുകുമാരീ, എന്നു് ഒന്നുരണ്ടു പ്രാവശ്യം മൃദുസ്വരത്തിൽ വിളിച്ചു. അവൾ വെള്ളം ധാരാളം കുടിച്ചിരുന്നു. വദനനാസാദ്വാരങ്ങളിൽക്കൂടി ഉള്ളിലെ വെള്ളം ഒട്ടൊക്കെ പുറത്തുപോയിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവൾ നേത്രങ്ങൾ തുറന്നു നോക്കി എങ്കിലും നല്ല പ്രജ്ഞയുണ്ടായതായി തോന്നിയില്ല. സുധീരകുമാരൻ പഠിച്ച പണിയെല്ലാം നോക്കി. സാവധാനത്തിൽ അവളെ സംസാരിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. സ്വാവസ്ഥ ബോധം വരാഴികയാൽ മൗനം ദീക്ഷിക്കുന്നതായിരിക്കുമെന്നു കരുതി സാന്ത്വനവാക്യങ്ങളോടെ അവളെ എഴുന്നേല്പിച്ചിരുത്തിയിട്ടു്:—"സോദരീ, ഇനി ഈറൻവസ്ത്രം മാറാതെകണ്ടിരുന്നാൽ എന്തെല്ലാം ഉപദ്രവം നേരിടുമെന്നറിഞ്ഞുകൂടാ. ഈ സ്ഥലമോ വിജനം. എനിക്കീ പ്രദേശങ്ങളിൽ യാതൊരു പരിചയവുമില്ല. സമീപത്തെങ്ങാൻ ആൾപാർപ്പുള്ളതായി അറിയാമോ? ഉണ്ടായിരുന്നാലും ഈ സന്ദർഭത്തിൽ സോദരിയെ തനിച്ചാക്കിയിട്ടു ഞാനെങ്ങനെ പോകും?

സുകു:—ഇവിടെനിന്നും കാൽനാഴിക ദൂരെ ഒരു കളപ്പാട്ടുണ്ടു്. അവിടെ ഒരു കൃഷിക്കാരനും കുടുംബവുമാണു താമസിക്കുന്നതു്. അത്രടം ചെന്നെത്തിയാൽ നമ്മുടെ ആവശ്യങ്ങൾ ഒരുവിധം നിർവഹിക്കാം. ഇപ്പോൾ എനിക്കു കുറേശ്ശെ നടക്കാമെന്നു തോന്നുന്നുണ്ടു്.

ഇത്രയും പറഞ്ഞു് അവൾ സുധീരകുമാരന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി എഴുന്നേററു നിന്നു. നിങ്ങൾ ഇവിടെ എത്തിയതു് എന്റെ അതിഭാഗ്യം തന്നെയാണു്. ഞാൻ ഇതിലേയ്ക്കായി എന്താണു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യേണ്ടതു്?

സുധീ:—ഒന്നും വേണ്ടാ. സോദരി സൗഖ്യമായിരുന്നാൽ മതി. എനിക്കു് ഈ ആപത്തിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടുത്തി വിടുന്നതിനുള്ള യോഗം ഉണ്ടായല്ലൊ. അല്ല, സോദരിയ്ക്കു് ഒരു വസ്ത്രമല്ലേയുള്ളു. മേൽ ചുററിയിരുന്ന സാരി വെള്ളത്തിൽ പോയിരിക്കും? ആകട്ടെ. ഇപ്പോൾ പകരം എന്റെ വസ്ത്രം ഉപയോഗിച്ചുകൊള്ളുക. അന്യഥാതാപം വിചാരിക്കരുതു്. [സുധീരൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞതോടുകൂടിത്തന്നെ തന്റെ അങ്കവസ്ത്രം എടുത്തു മുറുകെപ്പിഴിഞ്ഞു സുകുമാരിയ്ക്കു കൊടുത്തു.] ഈ വേഷം വേഗം മാറണം. എതുഭാഗത്തേയ്ക്കാണു നമുക്കു പോകേണ്ടതു്. ഞാൻ ഇവിടങ്ങളിൽ ഇതിനുമുമ്പു വന്നിട്ടില്ല.

സുകു:—ഞാൻ മുമ്പു പറഞ്ഞ കളപ്പാട്ടിലേയ്ക്കു നടന്നു പോരുകയായിരുന്നു. അങ്ങോട്ടുതന്നേ പോകാം.

സുധീ:—(നടന്നുകൊണ്ട്) നാം തമ്മിൽ കണ്ടിട്ട് ഇപ്പോൾ എട്ടു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു. ഇല്ലേ? ദൈവം എന്നെ ഇപ്പോൾ ഇവിടെക്കൊണ്ടുവന്നു വിട്ടുവല്ലൊ.

വളരെ ചാരിതാൎത്ഥ്യമായി. യൗവനവൃദ്ധിക്കുശേഷം കണ്ടിട്ടില്ലാതിരുന്ന സുധീരകുമാരൻ സുകുമാരിയുടെ ആകൃതി നല്ലപോലെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയത് ഇപ്രകാരം സംഭാഷണംചെയ്തു യാത്ര തുടൎന്നപ്പോഴായിരുന്നു. "എന്തു മനോഹരമായിരിക്കുന്നു!" എന്ന വിചാരമുദിച്ചതോടുകൂടിത്തന്നേ ജലമജ്ജനത്താൽ ഭാവമാററം ഭവിച്ച ആകൃതിയിലും തെളിഞ്ഞുനിന്ന ചേതോഹാരിത കണ്ട് "നല്ലോരാകൃതികൾക്കലങ്കരണമാമെല്ലാപ്പദാൎത്ഥങ്ങളും"എന്നുള്ള കാളിദാസസിദ്ധാന്തവും സ്മരിച്ചു. "ഈയിടെ അനേകം തവണ സോദരിയുടെ പ്രസ്താവത്തിന് എനിക്കു ഹേതുവുണ്ടായി എങ്കിലും ഈവിധം ഒരാപത്തിൽ കാണ്മാനും ഉപകരിപ്പാനും സംഗതിയാകുമെന്നു സ്വപ്നേപി വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. ഈ ആപത്ത് എങ്ങനെ നേരിട്ടു? എന്ന് ഒന്നും അറിയാത്ത മട്ടിൽ സുധീരൻ ചോദിച്ചു.

സ്വല്പനേരം തന്റെ വിശാലനേത്രങ്ങൾ തുറന്നു സുധീരകുമാരനേ നോക്കി എന്താ പറയേണ്ടതെന്നാലോചിച്ചു നിന്നു. അതിനുശേഷം,

"എനിക്ക്.....................എനിക്ക്..................ഏതുവിധം പററി എന്നുള്ളത് അറിഞ്ഞുകൂടാ. പുഴവക്കത്തെ വഴുക്കലുണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം. ഞാൻ കുറേ അധികം സമീപത്തുകൂടിയാണു നടന്നുവന്നത്."

കുമാരൻ ഈ ഉത്തരം കേട്ടു വിസ്മയിച്ചു. "ഇവളുടെ ജീവനെ അപഹരിക്കാൻ ശ്രമിച്ച ഘാതകനെ ഇവൾ ഏതുവിധം രക്ഷിക്കുന്നുവെന്നു നോക്കുക? അവൻ പുഴയിൽ പിടിച്ചു തള്ളിയിട്ട് ഓടിക്കളഞ്ഞതല്ലേ? സുകുമാരിക്ക് അവൻ നിശ്ചയമായും അപരിചിതനല്ല. എന്തിനായി ഇവർ തമ്മിൽ ഈ രഹസ്യസന്ദൎശനം ഉണ്ടായി?" എന്നിങ്ങനെ പലതും വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു രണ്ടാളുംകൂടി വയലിന്റെ വരമ്പുവഴി കൃഷിക്കാരന്റെ വസതിയിലെത്തി.

സുകു:—അയ്യോ! അങ്ങയുടെ വസ്ത്രം ഒക്കെ ചീത്തയായല്ലൊ.

സുധീ:—സോദരിയുടേതും അപ്രകാരം തന്നെ. ഒന്നു വെള്ളത്തിൽ പോവുകകൂടിച്ചെയ്തു. ഇതൊക്കെ ജനസഞ്ചാരം അധികമില്ലാത്ത ശുദ്ധ നാട്ടിൻപുറമാണ്.

ഇവർ ഇങ്ങനെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ കൃഷിക്കാരന്റെ ഭാര്യ പുറത്തുവന്നു. ഇവരിരുവരുടെയും നിലകണ്ട് അവർ വല്ലാതെ പരിഭ്രമിച്ചു. "ഇതെന്തു കഥയാണ്? രണ്ടാളും ക്ഷീണിച്ചു പരവശരായിരിക്കുന്നുവല്ലൊ. വസ്ത്രങ്ങളൊക്കെ നനഞ്ഞും കാണുന്നു. എന്താ പുഴയിലോ മറ്റോ വീണുപോയോ? കുടിക്കാൻ കുറച്ചു പാൽ കൊണ്ടുവരട്ടയോ?"

സുവർണ്ണ:—ആദ്യമായി ഞങ്ങൾക്ക് ഈറൻ മാറാൻ വല്ല വസ്ത്രവുമുണ്ടെങ്കിൽ കിട്ടുകയാണു വേണ്ടത്. മറ്റൊക്കെ പിന്നീടാവാം. ആ സ്ത്രീ വസ്ത്രവും പാലും കൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്തു വളരെ ഉപചാരത്തോടേ നിന്നു. കുമാരീകുമാരർ ഓരോന്നാലോചിച്ചുംകൊണ്ടു വസ്ത്രം മാറി. കശ്മലൻ സുകുമാരിയേ കൊല്ലാൻ ശ്രമിച്ചതെന്തിനാണെന്നുള്ള ചിന്ത സുധീരകുമാരനേ വിട്ടു മാറിയില്ല. സുകുമാരിക്കോ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സഞ്ചാരത്തെപ്പറ്റി പല ഊഹങ്ങളും ഉളവായിത്തുടങ്ങി. രണ്ടാളും വസ്ത്രം ഉണങ്ങുന്നതുവരെ പുറത്തുള്ള ബെഞ്ചിന്മേൽ ഇരുന്നു സംഭാഷണം തുടൎന്നു. ചില രഹസ്യങ്ങൾ തന്നിൽനിന്നു മറയ്ക്കാൻ സുകുമാരി ശ്രമിക്കുന്നതിനേ സുധീരൻ പ്രത്യേകം ധരിച്ചു. കശ്മലനേ സ്മരിക്കുമ്പോൾ സുധീരകുമാരന്റെ രോമങ്ങൾ ഊൎദ്ധ്വമായി നിന്നുതുടങ്ങി. ദൈവാധീനംകൊണ്ടു സത്യം അറിയാവുന്നതിനാൽ ഇവന്റെ ഈ ദുഷ്പ്രവൃത്തിയ്ക്കു തക്ക ശിക്ഷകൊടുക്കാതെയിരുന്നുകൂടാ എന്നയാൾ മനസ്സുകൊണ്ടു വിചാരിച്ചുറപ്പിച്ചു.

— (൦) —

അദ്ധ്യായം ൧൭.

"പ്രമദം വിഷാദമിവരണ്ടിനും സ്ഥലം
സമമേകിടുന്നൊരകതാരിലോമലാൾ
ശമലം ശമിച്ചു ശമലംവരുന്നതി-
ന്നമതമ്പദങ്ങൾ നിലനിർത്തി മേവിനാൾ."

"ഭീതങ്കമുള്ളത്തൊടു വൎത്തമാനം
ഭൂതം ഭവിഷ്യത്തിവയോൎത്തനേരം
മാതംഗയാനയ്ക്കുളവാം വികാരം
ഭൂതല്പജം നാക്കുപിടിച്ചു താഴ്ത്തി."

സുകുമാരി ഹംസപുരിയിലുള്ള സ്വവസതിയിൽ ഏകാകിനിയായി ഒരു വീണയും കൈയ്യിൽവച്ചു മീട്ടിക്കൊണ്ടു മൂളിപ്പാട്ടും പാടി തലേ

ദിവസത്തെ സംഭവത്തെക്കുറിച്ചാലോചിക്കയായിരുന്നു. സുകുമാരിയുടെ വിചാരമെല്ലാം സുധീരകുമാരന്റെ ആഗമനത്തെപ്പററിയാണ്. "ഇദ്ദേഹം എന്തിനായി ഇവിടെ വന്നു? സഞ്ചാരോദ്ദേശ്യത്തെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹം ഒന്നും പറയുന്നില്ലല്ലൊ. ഞാൻ പ്രത്യേകിച്ചു ചോദിച്ചിട്ടും വൈമനസ്യമാണല്ലോ കാട്ടിയതു്. എന്റെ ജീവന്ന് അപായം നേരിടുമെന്നുള്ള ഘട്ടത്തിലായപ്പോൾ മുമ്പോട്ടുവന്നു രക്ഷപ്പെടുത്തിയതാണ്. കശ്മലന്റെ സംഭാഷണവും മററും കേട്ടിരിക്കുമോ? ഇനി ഒരിക്കൽ കാണാമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടാണല്ലോ പിരിഞ്ഞതു്. വളരെക്കാലത്തിനുമുമ്പു കണ്ടു സ്വല്പ പരിചയം മാത്രമുള്ള ഇദ്ദേഹമാണല്ലൊ എന്നെ രക്ഷിച്ചതു്. എന്റെ പ്രാണവല്ലഭൻ ഇപ്പോൾ എവിടെയോ? എന്റെ കത്തിന് ഒരു മറുപടിപോലും അയയ്ക്കാൻ ദയവുണ്ടായില്ലല്ലൊ. കഷ്ടം! ഈ ഏകവിചാരം അവസ്ഥാത്രയത്തിലും എന്നെ പീഡിപ്പിക്കുന്നുവല്ലൊ. ഒരുപക്ഷെ, ഇനി എഴുതുകയുമില്ലായിരിക്കാം. എന്റെ അഗണ്യതനിമിത്തം എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കും. ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടു പോരുന്നതിനുമുമ്പയച്ച എഴുത്തു കുറേ കടന്നുപോയി. ഇനി വിചാരിച്ചിട്ടും ഫലമില്ലല്ലൊ." ഇങ്ങനെയുള്ള ചിന്താസരണി തുടന്ന് ആ മനോഹരാംഗി ഹൃദയം ഉരുകി കണ്ണിൽക്കൂടി അല്പാല്പം പുറത്തേക്കൊഴിച്ചു. ഞാൻ പോകുന്നിടത്തൊക്കെ അശുഭലക്ഷണമാണല്ലോ കണ്ടുവരുന്നതു്. ഞാൻ ഒരു ഭാഗ്യഹീനയാണ്, സംശയമില്ല. എന്റെ ശത്രുക്കൾ എന്റെ പ്രായക്കുറവിനെ പ്രമാണമാക്കി എന്നെ അവരുടെ ചരടിൽ കോർത്തിട്ടു കളിപ്പിക്കുന്നു! ഞാൻ അളവില്ലാതെ അദ്ദേഹത്തെ സ്നേഹിക്കുന്നതു് ഈശ്വരനല്ലാതാരറിയുന്നു?" വിചാരവും വീണമീട്ടലും ഇടകലന്ന് ഇങ്ങനെ നടക്കവെ ശാന്താദേവി ഒരു കത്തു സുകുമാരിയുടെ മടിയിൽ കൊണ്ടുവന്നിട്ടു. ആലക്തികപേടകത്തിൽ പിടിച്ചതുപോലെ സുകുമാരി താനറിയാതെ ഒന്നു ഞെട്ടി. വീണ താഴത്തുവീണു. "ഇതാരാ കൊണ്ടുവന്നതു്?" എന്ന് അവൾ സംഭ്രാന്തചിത്തയായി ചോദിച്ചു.

ശാന്താ:—ഒരു വയസ്സനായ മഹമ്മദൻ എന്റെ കൈയിൽ തന്നതാണ്. എനിക്കാളെ അറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്താ നിന്റെ പിതാവിന്റെ എഴുത്താണോ? അതോ.........................

സപർണ്ണ:—അമ്മേ ഞാൻ കുറേനേരം ഏകാന്തയായിരിക്കട്ടെ. കഥയൊക്കെ പിന്നെപ്പറയാം.

ശാന്ത പോയി. സുകുമാരി കത്തിന്റെ വിലാസം പല പ്രാവശ്യവും നോക്കി. നേത്രങ്ങളിൽ അശ്രുകണങ്ങൾ നിറഞ്ഞിരുന്നതി

നാൽ ഒന്നും വായിക്കാൻ തരമില്ലാതായിത്തീൎന്നു. ഒടുവിൽ പൊട്ടിച്ച് ഇപ്രകാരം വായിച്ചു:—

പ്രിയസുകുമാരീ,

ഞാൻ സഫീറ്റിലായിരുന്നതിനാൽ ഭവതിയുടെ കത്തു കിട്ടുന്നതിന്നു വളരെത്താമസം വേണ്ടിവന്നു. സഹജസത്സ്വഭാവത്തിന്നു വിരുദ്ധമായി ഓരോന്നു ചെയ്യുന്നതിന്നു ഭവതിയേ പ്രേരിപ്പിക്കുന്ന ശക്തി എന്താണാവോ? ഞാൻ ഈ ജീവിതം ദീൎഘിപ്പിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. നമ്മുടെ സുഖദുഃഖങ്ങൾ ഒന്നായിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഇനിയെങ്കിലും നമ്മുടെ മദ്ധ്യേ വീണ തിരശ്ശീല മാററി ജന്മം കൃതാൎത്ഥമാക്കണമെന്നപേക്ഷയുണ്ട്. ഇനി എന്നിൽനിന്നു രഹസ്യങ്ങൾ ഒന്നും വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കരുത്. ഇതുവരെയുള്ള സകല തെററുകളെയും ഞാൻ ഹൃദയപൂൎവ്വം ക്ഷമിക്കുന്നു.

രണദേവനോടു ഞാൻ എന്തൊക്കെയോ പറഞ്ഞയച്ചു എന്നു ദേവിയേ ധരിപ്പിച്ചുവെങ്കിൽ അതു ശുദ്ധമേ കളവാണ്. ഞാൻ പുഷ്കരണിയിൽനിന്നും പിരിഞ്ഞതിൽ പിന്നീട് അയാളുടെ നിഴൽപോലും കണ്ടിട്ടില്ല. അയാൾ ഇനി എന്തു പറഞ്ഞാലും വിശ്വസിക്കരുതേ? ഇപ്പോൾ ആരുടെ രക്ഷയിലാണ്. എങ്ങനെയാണുപജീവിക്കുന്നത്. ഞാൻ കല്പനവാങ്ങിക്കൊണ്ടു കഴിയുന്നവേഗം വന്നുചേരും. സത്യമെല്ലാം പറഞ്ഞ് എന്നെ ധന്യനാക്കിത്തീൎക്കണം. എൻെറ പ്രേമം സീമാതീതമാണ്. മുമ്പ് ഒരു കത്തയച്ച മാതിരിയിൽ ഇനി എഴുതാൻ തുനിയരുതേ? ഞാൻ താമസിയാതെ പുറപ്പെടും. എന്നോടു സകല വിവരവും നിഷ്കപടമായി പറയണേ?

എന്ന്,

ചന്ദ്രസേനൻ.

സുകുമാരി ഈ കത്തു വായിച്ചപ്പോൾ ഉണ്ടായ ആനന്ദത്തിലിരട്ടി ഖേദവും ആരംഭിച്ചു. "അദ്ദേഹം സത്യം അറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ഞാൻ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതു്. എങ്ങനെ പറയും? അപ്പോൾ ഞാൻ പറഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ എൻെറ ദുഃഖനിവാരണമാകുമായിരുന്നു. ഇനി ഞാൻ സത്യംപറയുന്നതിനുദ്യമിക്കുന്നതിനെക്കാൾ ജീവത്യാഗം ചെയ്യുകയാണുത്തമം. അദ്ദേഹം സുധീരകുമാരനെ കണ്ടിരിക്കും. ഇല്ലെങ്കിൽ കാണും." സുകുമാരി കൈതിരുമ്മിത്തുടങ്ങി. "ഒരു കത്തു കാണ്മാൻ

ഞാൻ കൊതിച്ചിരുന്നു. ഇതാ അതു വന്നുകഴിഞ്ഞു. അദ്ദേഹവും ഉടനേ പുറപ്പെട്ടും. ഞാനെന്താണു വേണ്ടതു്? ഏതുവിധം പറയും?" ദുസ്സഹമായ ഹൃദയശൈഥില്യത്തോടുകൂടി കത്തു കൈയിൽ വച്ചുംകൊണ്ടു ചുററും നോക്കി. "അദ്ദേഹം എന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നു എന്നുള്ളതു് ആശ്വാസജനകംതന്നെ. എന്നാൽ സത്യാവസ്ഥ അറിയുന്നതിനു നിർബന്ധിക്കുന്നുവല്ലൊ? ഇപ്പോൾ പകുതിവഴി എത്തിയിരിക്കും. ഇനി താമസിക്കുമോ? ഒരിക്കലും ഇല്ല." സുകുമാരി രണ്ടുമാർഗ്ഗമേ തെളിഞ്ഞു കണ്ടുള്ളു. ഒന്നുകിൽ സത്യംപറയുക, ഇല്ലെങ്കിൽ ആത്മഹത്തിചെയ്യുക. "അസത്യം പറഞ്ഞിട്ടു ജീവിച്ചിരിക്കേണ്ട. ചതിവും വഞ്ചനയും കഴിയുകയില്ല. ഉത്തമം മരണംതന്നെ. ഇന്നലെ സുധീരകുമാരൻ രക്ഷപ്പെടുത്തിയില്ലെങ്കിൽ ഇപ്പോൾ ഈ സങ്കടത്തിനിടവരുമോ? ഞാൻ എത്രയോ ആഗ്രഹിച്ചു ഭിക്ഷിച്ചിരുന്ന സമയം ഇതാ അടുത്തുവന്നുകഴിഞ്ഞു. സുധീരകുമാരൻ കശ്മലനേ കണ്ടിരിക്കുമോ? സുകുമാരിക്കു് ഇതൊരു ഭീതിയായി. അയാളുടെ ഗതി മനസ്സിലായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ ആ സമയത്തു് അവിടെയുണ്ടായിരിക്കാൻ തരമില്ല. ഞാൻ ഇത്ര ദുർഭഗയായിപ്പോയല്ലൊ?"

സുകുമാരിക്കു മന്മഥകുമാരനേ സംബന്ധിച്ചുള്ള സംശയം നിവൃത്തിയായി. അവൾ രണ്ടുദിവസം കഴിഞ്ഞു വീണ്ടും രജനീവിലാസത്തു ചെന്നിരുന്നു. രജനീദേവിയിൽ ഒരു വ്യത്യാസം കണ്ടു. കാഴ്ചയിലും അവർ വളരെ പരവശയായിരുന്നു. പ്രകൃതിവ്യത്യാസം സുകുമാരിയെ അപഹൃതചിത്തയാക്കി. അങ്ങോട്ടു കടന്നു ചോദിക്കുന്നതു ഭംഗിയായില്ലെന്നു വിചാരിച്ചു സുകുമാരി മൗനമായിനിന്നു. അവളുടെ നേർക്കുള്ള പെരുമാററങ്ങളിൽ ചില വ്യത്യാസങ്ങളും അവിശ്വാസചിഹ്നങ്ങളും പ്രത്യക്ഷമായി. ഇതും ഒരു ദൈവപരീക്ഷ തന്നേയെന്നു വിചാരിച്ചു് അവൾ അടുത്തമുറിയിൽ കാത്തിരുന്നു. അപ്പോൾ രജനീദേവിയുടെ സോദരി പെട്ടെന്നു് അകത്തേയ്ക്കു കടക്കുന്നതുകണ്ടു. സുകുമാരി അവിടെ ഇരിപ്പുള്ള കഥ ഇവർ മറന്നുവെന്നു തോന്നുന്നു. അതോ ഗണ്യമാക്കാഞ്ഞിട്ടോ? സുകുമാരി തൻെറ ജോലിനോക്കിക്കൊണ്ടു് അവിടെ ത്തന്നെയിരുന്നിരുന്നു. ഇവരുടെ സംഭാഷണം ഉറക്കെയായിരുന്നതിനാൽ നല്ലപോലെ കേൾക്കാമായിരുന്നു.

സോദരി:—ചേച്ചീ, കുമാരനെ ഞാൻ ഒരുവിധം ഒക്കെ പറഞ്ഞു സമ്മതിപ്പിച്ചതാണു്. അവൻ പെട്ടെന്നു മറിഞ്ഞുകളഞ്ഞല്ലൊ. ഇനി

എന്താണു വേണ്ടതു്? ഇതൊക്കെ നമ്മുടെ തറവാട്ടിന്റെ സുകൃതക്ഷയം തന്നെ. ഇവൻ നന്നാകുന്ന മട്ടു കാണുന്നില്ല.

രജനി:—അതു ഞാൻ മുൻകൂട്ടി തീർച്ചപ്പെടുത്തിയതുതന്നെ. എങ്കിലും ഈ കുട്ടി ഇത്ര കൊള്ളരുതാതെ പോയല്ലൊ? നമ്മൾക്കു് ഇനി ഒരാശ്രയം ആരാണു്. മൂന്നുനാലു പെൺകുട്ടികളല്ലേ? അവനേ കുററപ്പെടുത്തീട്ടു കാര്യമില്ല. എന്റെ അറിവില്ലായ്മ നിമിത്തം വന്ന ദോഷമാണു്—'

സോദരി:—ചേച്ചീ, ഇതൊക്കെ ചേച്ചിയുടെ സ്വയംകൃതാനത്ഥമാണു്. ആ സ്ത്രീ ഇവിടെ വന്നതിൽ പിന്നീടാണു് ഇവൻ ഇത്ര ധിക്കാരിയായതു്.

രജനി:—കേൾവി പലതും ഉണ്ടു്. ഒക്കെ വാസ്തവമായിരിക്കണം. ഏതായാലും സ്വർണ്ണമയിയേ പിരിച്ചയച്ചേയ്ക്കാം. ഇനി ഇവിടെ അരനിമിഷംപോലും വച്ചു വാഴിക്കാൻ പാടില്ല. കുമാരനു വേഗം വിവാഹം നടത്തണം.

സോദരി:—അവൻ ഇപ്പോൾ പണ്ടത്തെപ്പോലെയല്ല; വളരെ ഭേദപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നും മിതവ്യയംചെയ്തു് അവന്റെ കടങ്ങൾ തീർത്തുകൊള്ളാമെന്നും പറയുന്നു.

രജനി:—ഇവൻ നന്നായിക്കാണുന്നതുവരെ ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുക ഉണ്ടാവില്ല.

സോദരി:—ഒരുപക്ഷെ, നല്ല സ്ഥിതിയിലായേയ്ക്കാനും മതി. ഞാൻ വിവാഹത്തെപ്പററി നിർബ്ബന്ധിച്ചപ്പോൾ നളിനീദേവിയെ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതല്ലാതെ മററാരെയും വരിക്കയില്ലെന്നു ശഠിക്കുന്നു. ഇവനെ ഇത്ര വഷളനാക്കിയതാരാണോ?

രജനി:—ഞാൻതന്നെ. എന്റെ ആലോചനക്കുറവല്ലേ ഇതെല്ലാം. സാധു ഈ ലോകത്തു് എങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂട്ടും?

സോദ:—ചേച്ചീ, ഇതിൽ എന്തോ അന്തർഭേവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്തൊക്കെയാണു് ആ സ്ത്രീയുടെ ഏപ്പാടെന്നാരറിഞ്ഞു? ഇതെല്ലാം രണദേവന്റെ ശാപമാണു്. ഇവൾ ഒരു ദുർമ്മാർഗ്ഗചാരിണിയാണത്രെ. ഇവളെ ഒക്കെ അടുപ്പിക്കാമോ? ചേച്ചിക്കു് ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ. ഞാൻ കാലേകൂട്ടി പറഞ്ഞപ്പോൾ എന്റെ അസൂയയാണെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്. ഇപ്പോൾ അനുഭവം എങ്ങനെ ആയി?

രജനി:—ഞാൻ രണദേവനെ തിരികെ ജോലിയിലാക്കി. ഇപ്പോൾ ഇവിടെയില്ല. അവന്റെ സഞ്ചാരമാണു സഹിക്കവയ്യാത്തതു്.

സോദരി:—ആ സ്ത്രീയുടെ ധൈയ്യം നോക്കു. എന്തു തികച്ചിലാണ്. ഇത്ര ക്ഷണം കുമാരൻ അവളുടെ വലയിൽ വീണുപോയല്ലൊ?

രജനി:—ഞാൻ ഇന്നാലെ ലതാംഗിയേ കണ്ടു. അവൾക്കു ചന്ദ്രസേനനേ ഭർത്താവായി ലഭിക്കണമെന്നാണാഗ്രഹം. കഴിഞ്ഞ മാസത്തിൽ അവർ കാശ്മീരത്തുവച്ച് അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടുവത്രെ. ഒരു തേയില വിരുന്നിനു ക്ഷണിച്ചു സൽക്കരിച്ചു നോക്കി. അയാൾ മൗനിയായിരുന്നതല്ലാതെ ഒരുത്സാഹവും ഓജസ്സും ഒന്നും കാണിച്ചില്ലത്രെ. അദ്ദേഹം വിരഹതാപത്തിൽ കിടന്നുഴലുകയാണുപോലും. ഏതായാലും അദ്ദേഹത്തിന് വിവാഹത്തിനു കാലം അതിക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ പ്രതാപം ഒക്കെ അനുഭവിക്കുന്നതിന് ഏതു സ്ത്രീയാണോ ജനിച്ചിരിക്കുന്നത്? ഇതേവരെ ആരെയും ലക്ഷ്യമാക്കിയിട്ടില്ലെങ്കിൽ നമ്മുടെ ലീലാവതി ആയാലെന്താണു ചേച്ചീ? എത്ര നന്നായിരുന്നു.

സോദരി:—എനിക്കിത്തരം വിദ്യയൊന്നും വശമല്ല. ചേച്ചിയുടെ സാമത്ഥ്യംപോലെ ആയിക്കൊള്ളു. അദ്ദേഹത്തിനു തുല്യം ആരെയെങ്കിലും ഈ പൃത്ഥ്വിയിൽ കാണുമാനുണ്ടോ? ആരും അദ്ദേഹത്തിന് അനുരൂപകളായില്ലെന്നു തോന്നുന്നു. നമുക്ക് ആ ദുരാഗ്രഹം വേണോ? ആ പ്രതാപസേനന്റെ മകൾക്കല്ലേ ആദ്യമായി നിശ്ചയം ചെയ്തിരുന്നത്. അതു പിഴച്ചുപോയെന്നു തോന്നുന്നു.

സുകുമാരി ഈ സംഭാഷണം മുഴുവൻ ശ്രവിച്ചു ബോധരഹിതയായി നിലത്തു പതിച്ചു. അവൾ വീഴുന്ന ശബ്ദം കേട്ടപ്പോൾ മാത്രമേ രജനിക്കു സ്വണ്ണമയിയുടെ ഓമ്മ വന്നൊള്ളൂ. അവർ വേഗം കുറേ ശുദ്ധജലം കൊണ്ടുവന്ന് അവളുടെ മുഖത്തു കുടഞ്ഞു. സ്വല്പനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സഹോദരിമാരിരുവരുടേയും ഹൃദയം തകക്കുമാറ് അവൾ:—"അയ്യോ ദൈവമേ!" എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ട് കണ്ണുകൾ തുറന്നു. അതിദുസ്സഹമായ ഈഷ്യയാൽ അവളുടെ ഹൃദയം ദ്രവിച്ചുതുടങ്ങി. സ്വണ്ണമയിയുടെ മുഖവൈവർണ്യം സോദരിമാരേ വല്ലാതെ അന്ധാളിപ്പിച്ചു. സ്വണ്ണമയിക്കോ ഇതിലധികം ദുസ്സഹമായ ഒരപമാനം നേരിടാനില്ല.

രജനി:—എന്താ സ്വണ്ണമയീ, ഈ മാതിരി ബോധക്ഷയം മുമ്പു വരാറുണ്ടോ?

സ്വണ്ണ:—[ഉള്ളിൽ തിളച്ചുപൊങ്ങുന്ന പ്രക്ഷോഭത്തെ അടക്കിക്കൊണ്ടു ഗാംഭീയ്യത്തോടെ] ഇല്ല.

രജനി:—[രഹസ്യമായി] സോദരീ, ഇവളുടെ ഭാവപ്പകർച്ച കണ്ടുവോ? ഇവൾ സ്വമനോവികാരങ്ങളെ ഒക്കെ അമർത്തിക്കൊണ്ടു് ഒരു സിംഹിയെപ്പോലെ നിൽക്കുന്നതു നോക്കൂ. ആ നിലയും, ഗാംഭീര്യവും തീപ്പൊരിപോലെ സ്ഫുരിക്കുന്ന നേത്രങ്ങളും കണ്ടോ? ഹോ! ഇവൾ ഒരു മാനുഷി തന്നെ! [സ്വർണ്ണമയിയെ നോക്കി] "എനിക്കിന്നു് അനുജത്തിയുമൊരുമിച്ചു പോകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. നിനക്കു കുറേ ദിവസത്തേ വിശ്രമം അനുവദിക്കാം. റിക്കാർഡുകളും ആഫീസിന്റെ താക്കോലും ഇങ്ങേൽപ്പിച്ചേയ്ക്കൂ.

അവർ രണ്ടാളുംകൂടി സ്വർണ്ണമയിയെ ഉടൻതന്നെ പുറത്താക്കണമെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി. എങ്കിലും രജനീദേവിയ്ക്കു് ഉള്ളിൽ ഇവളെ സംബന്ധിച്ചു് എന്തോ വല്ലാത്ത ഒരാകർഷണമുണ്ടായിരുന്നു. താൻ പറയുന്നതും വിചാരിക്കുന്നതുമെല്ലാം എന്തുകാരണവശാലോ സാഹസവും പാപവുമാണെന്നു് ഉള്ളിൽ തോന്നിക്കൊണ്ടേയിരുന്നു. അവർ സുകുമാരിയോട്:—"നീ ഇവിടെച്ചെയ്തിട്ടുള്ള ഏർപ്പാടുകൾ ഒക്കെ സ്തുത്യർഹം തന്നെ. എനിക്കു നിന്നോടു വളരെ സന്തോഷവും തൃപ്തിയും തോന്നുന്നുണ്ട്. നീ ഇനി എങ്ങോട്ടാണു പോകുന്നതു്?

സ്വർണ്ണ:—സ്വാമിനീ, എന്നിൽനിന്നും വൃഥാ ഒന്നും മറയ്ക്കാൻ ശ്രമിയ്ക്കേണ്ട. എനിക്കു സകലതും മനസ്സിലായി. ഞാൻ ഇതു മുൻകൂട്ടി പറഞ്ഞിരുന്നതുമാണല്ലോ. ഈ മുഹൂർത്തം ഞാൻ സദാ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നതാണ്. എന്റെ ഗണന തെററുകയില്ലെന്നു് എനിക്ക് ഒരുവിധം ഹൃദയബോധമുണ്ടായിരുന്നു. ഞാൻ ശാന്താദേവിയുടെ ഗൃഹത്തിൽത്തന്നേ താമസിക്കാനാണു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതു്. ഇത്രയും കാലം എന്നോടു നിങ്ങൾ കാട്ടിയ ദയയ്ക്കും ഔദാര്യത്തിനും ഞാൻ എന്നെന്നേയ്ക്കും കൃതജ്ഞതയുള്ളവളായിരിക്കും. എന്നെപ്പററി നിങ്ങൾക്കു തോന്നിയിട്ടുള്ള അഭിപ്രായം തെല്ലുപോലും മാററാൻ ഞാൻ ആശിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ, രണദേവനെ എന്നെക്കാൾ മുമ്പ് ഇവിടെനിന്നയയ്ക്കേണ്ടതു നിങ്ങളുടെ കുഡുംബരക്ഷയ്ക്കത്യാവശ്യമാണ്. അവിടുത്തെ പുത്രൻ ഇനി ശരിയായ വിധമൊക്കെ സൂക്ഷിച്ചു ഭരിച്ചുകൊള്ളും. സത്യം ഒരിക്കൽ താനേ വെളിയിൽ വന്നുകൊള്ളും: ഈ അപമാനകരമായ ജീവിതം സ്വപ്നപ്രായമായേ ഞാൻ ഗണിക്കുന്നുള്ളൂ. എന്റെ ശത്രുക്കളൊക്കെ ഒരിക്കൽ എന്നെ വന്നഭയം പ്രാപിച്ചുകൊള്ളും. നിങ്ങളുടെ അധിക്ഷേപങ്ങളൊക്കെ വളരെ നന്നായി. ദൈവം സത്യസ്വരൂപനല്ലേ? ഞാൻ പരിശുദ്ധയുമാണ്. എന്റെ

വാക്ക് ഒരിക്കലേയ്ക്കുകൂടി നിരസിക്കരുത്. രണദേവനെ വീണ്ടും ഉടൻ അകററണം. ഞാൻ എൻെറ ജീവനെക്കൂടി തൃണവൽകരിച്ചാണ് ഇവിടുത്തെ സ്വത്തു പരിപാലിച്ച് ഈ നിലയിൽ വീണ്ടും കൊണ്ടു വന്നതു്. ആ അഭിവൃദ്ധിയുടെ നിലനില്പിൽ എനിക്ക് അത്യൽക്കണ്ഠയുണ്ട്. അതിനാൽ മാത്രം ഇത്രയും ഉണത്തിച്ചതാണ്. എനിക്കയാളെ നല്ലപോലെ അറിയാം. മകനെ കുറച്ചുകാലത്തേയ്ക്കുകൂടി നല്ലതിൻവണ്ണം സൂക്ഷിച്ചു കൊള്ളണം. ഇനിയും അവരുടെ കൈയിലകപ്പെട്ടാൽ നിങ്ങരം കുടിയിറങ്ങേണ്ടിവരും. ഈ കുഡുംബത്തിൻെറ ക്ഷയത്തിനും അവിടുത്തെ ഏകപുത്രൻെറ നാശത്തിനും കാരണം അയാരം ഒരുത്തനാണ്. അയാളുടെ തന്ത്രത്തിൽ വീണു വിരളാതെ നില്ക്കാൻ അധികംപേക്കു സാധിക്കയില്ല. അയാളെ ക്ഷണമാത്രം വിശ്വസിച്ചുപോകരുതു്. ഞാൻ പോയിവരട്ടെ.

രജനി:—നീ തൽക്കാലം ഇങ്ങോട്ടു വരണമെന്നില്ലെന്നേ ഞാൻ പറയുന്നുള്ളു.

സ്വർണ്ണ:—ഞാൻ വേണ്ടവിധം പ്രവത്തിച്ചുകൊള്ളാം. ഇതൊക്കെ തൻേറടമില്ലായ്മയും ഏഷണിയുടെ ഫലവുമാണെന്നു ഞാൻ അറിയായ്കയില്ല.

സോദരി:—കള്ളൻെറ കൈയിൽ താക്കോൽ ഏല്പിച്ചതുപോലെയായി.

സ്വർണ്ണ:—ഞാൻ ഇനി അധികം പറയാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. എന്റെ ഉപദേശം എന്തു മാതിരിയെന്നു കുറച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടറിയാറാകും.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടു സുകുമാരി ക്ഷണത്തിൽ അവിടെ നിന്നിറങ്ങി. അവളുടെ പ്രാഗത്ഭ്യവും നടയും ഒക്കെപ്പൊടെ കണ്ടപ്പോരം സഹോദരിമാരിരുവരും കണക്കിലധികം കുഴങ്ങി.

രജനി:—സോദരീ, ഇവരം ഒരു കുലീനയും സന്മാർഗ്ഗചാരിണിയുമല്ലെന്ന് എങ്ങനെ ശങ്കിക്കും? അവളുടെ ഭാവം കണ്ടില്ലേ? രണദേവൻ പറഞ്ഞതൊക്കെ ശുദ്ധമേ കളവും അപകടവുമാണ്. അവളേ നാം പെട്ടെന്നു പറഞ്ഞയച്ചാൽ ആ സാധു എന്തുചെയ്യും? വലഞ്ഞു പോകുമല്ലോ. എവിടെയെങ്കിലും എന്തെങ്കിലും ഒരു പണി കിട്ടുന്നതുവരെ ചെലവിന് ഒരു സംഖ്യ വല്ലതും കൊടുക്കണം. വെറുംകൈയായി പറഞ്ഞയയ്ക്കുന്നതു് അധമ്മവും പാപവുമാണ്.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു് ആ ഗൃഹനായിക മന്ദരഹസ്സിതയുടെ ഒരു നോട്ടത്തുംകൊണ്ടു പോയി സ്വർണ്ണമയിയേ തിരികേ വിളിച്ചു.

"ഇവർ എന്താ ഇനിയും നമുക്കു കൂടുതൽ സമ്മാനം വല്ലതും തരാൻ ഭാവിച്ചിട്ടുണ്ടോ ആവോ" എന്നു വിചാരിച്ചു തിരിഞ്ഞുനിന്നു. രജനി അടുത്തുവന്നു് ദയാപൂർവം രണ്ടു കൈകളും ചേർത്തു് "ഇതുകൂടി കൊണ്ടുപോകൂ" എന്നു പറഞ്ഞു നീട്ടി.

സ്വർണ്ണമയി ശാന്തതയോടും മര്യാദയോടുംകൂടി "ഇത്രയും കാലം ഇവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയതിനെ ഞാൻ സദാ അഭിമാനപൂർവം സ്മരിക്കുന്നതാണു്. അവിടുത്തെ ഉത്തമഗുണത്തെയും ഔദാര്യത്തെയും ഞാൻ ഒരിക്കലും മറക്കുകയില്ല. അമ്മ തന്നതിനെ ഞാൻ നന്ദിപൂർവം സ്വീകരിച്ചതായി വിചാരിച്ചുകൊള്ളണമെന്നു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു."

ഇത്രയും പറയുമ്പൊഴേയ്ക്കു് മനോഹരനേത്രങ്ങളിൽ നിന്നു് ഒന്നു രണ്ടു് കണ്ണുനീർതുള്ളികൾ പൊഴിഞ്ഞു. "ഞാൻ പോകട്ടെ. അമ്മയുടെ ആശിസ്സു ലഭിച്ചാൽ മതി" എന്നു പറഞ്ഞു വേഗം നടന്നു.

രജനി സ്വർണ്ണമയിയുടെ ആകൃതിയുടെയും പ്രകൃതിയുടെയും രമ്യതകണ്ടു വിസ്മയിച്ചു നിന്നു. "ഇവൾ സാമാന്യയല്ലെന്നുള്ളതു നിസ്തർക്കമാണു്. ചില സന്ദർഭങ്ങളിലെ നോട്ടവും പ്രകൃതിഗാംഭീര്യവും ആരെയാണു വിസ്മയിപ്പിക്കാത്തതു്?" രജനി വല്ലാതെ അമ്പരന്നു.

സോദരി:—ചേച്ചീ, ഈ തട്ടിപ്പുകളും അഭിനയങ്ങളും ഒന്നും കണ്ടു് അത്ര ഭ്രമിക്കയും വിശ്വസിക്കയും വേണമെന്നില്ല.

* * * *

സ്വർണ്ണമയിയ്ക്കു്, വിവശയായി നടന്നു് ഒരുവിധം ശാന്താദേവിയുടെ ഗൃഹത്തിലെത്തി തന്റെ മുറിയിൽ കടന്നു ശയ്യ നിവർത്തിയിട്ടു കിടന്നതറിയാം. പിന്നീടു് ഇഹലോകചിന്തകളൊന്നും അവളെ ബാധിച്ചില്ല.

ഒരു ജീവച്ഛവംപോലെ സുകുമാരി കടന്നുപോകുന്നതു കണ്ട ക്ഷണത്തിൽ പിന്നാലെ എത്തിയ ശാന്താദേവി:—"നീ എന്താ വിവശയായി കിടക്കുന്നതു്? ഇതെനിക്കു വളരെ സങ്കടകരമായ കാഴ്ചയായിരിക്കുന്നല്ലോ. കുഞ്ഞേ, നിനക്കെന്താണു്? പറയൂ. ഗൃഹത്തിലാർക്കെങ്കിലും സുഖക്കേടെന്നോ മറ്റോ അറിഞ്ഞോ?" എന്നു് അടുത്തിരുന്നു തലോടിക്കൊണ്ടു ചോദിച്ചു. ഇടവിടാതെയുള്ള ദേഹക്ലേശവും പെട്ടെന്നുണ്ടായ അപമാനവും എല്ലാംകൂടി താങ്ങാൻ ശക്തയല്ലാതെ സ്വർണ്ണമയി

അതികഠിനമായ ജ്വരത്താൽ ബാധിതയായി. അതു ക്രമേണ വർദ്ധി ച്ചു് അസംബന്ധഭാഷണം തുടങ്ങി. ശാന്താദേവി വല്ലാതെ വിഷമി ച്ചു. അവർ പല നാട്ടുവൈദ്യന്മാരെയും ഇംഗ്ലീഷുഡാക്ടറന്മാരെയും കൊണ്ടൊക്കെ ചികിത്സിപ്പിച്ചിട്ടും ഭേദം ഒന്നും കണ്ടില്ല. പിന്നീട് സുപ്രസിദ്ധനായ ഡാക്ടർ രവീന്ദ്രനാഥനേ വരുത്തി കാണിച്ചു. അദ്ദേ ഹം ഇവളുടെ സൗന്ദര്യവും പ്രായവും കണ്ടു് ഇത്ര തീവ്രമായ ജ്വരം പിടിപെട്ടതിൽ വളരെ അനുശോചിച്ചു. "രോഗം വളരെ മൂർദ്ധിച്ചി രിക്കുന്നു. ഹൃദയം നന്നാ ക്ഷീണിച്ചു വശായിട്ടുണ്ട്. രണ്ടു ദിവസം കഴിഞ്ഞേ എന്തെങ്കിലും ഒരഭിപ്രായം തീർത്തു പറയാവൂ." ശാന്താ ദേവി ദിനചര്യകൂടി മുടക്കി സുകുമാരിയുടെ കിടക്കയിൽത്തന്നെ കഴി ച്ചുകൂട്ടുകയായിരുന്നു. "ജഗദീശാ, ഈ ഓമനക്കുട്ടിക്ക് ഈ വിധം സു ഖക്കേടു വന്നുവല്ലൊ. എന്തെങ്കിലും സംഭവിച്ചുപോയാൽ ഞാൻ എങ്ങനെ സഹിക്കും?"

ഡാ:—ശാന്താദേവി ഈ സുന്ദരിക്കുവേണ്ടി വളരെ കഷ്ടപ്പെട്ടു ന്നുവല്ലൊ. ഇവളുടെ ജല്പനങ്ങളൊക്കെ വായിച്ചിട്ടുള്ള ഓരോ പു സ്തകങ്ങളെക്കുറിച്ചും, നാട്ടുകാര്യങ്ങളേ സംബന്ധിച്ചുമാണ്. ഇവൾ ഒ രു വിദുഷിയും ഉൽകൃഷ്ടകുലജാതയുമാണ്. ആരാണ്? നിങ്ങൾക്കു വല്ല ചാർച്ചയുമുള്ളയാളോ? എന്തു ഭംഗിയായി ഓരോന്നു പറയുന്നു.

ശാന്ത:—എനിക്കു പ്രത്യേക ചാർച്ചയൊന്നുമില്ല. എന്നാൽ ഒ രു പുത്രിയോടുള്ള വാത്സല്യം എനിക്കിവളിൽ ഉണ്ട്. എങ്ങനെ ആ യാലും വേണ്ടില്ല. ഇവളെ എനിക്കു ജീവിപ്പിച്ചുതന്നാൽ എന്റെ സർവസ്വവും ഞാൻ തരാം.

ഡാക്ടർ ചില മരുന്നുകൾ കുത്തിവച്ചിട്ടും നാഡികൾക്കു ബലം വന്നില്ല. ഒട്ടുക്കു ദുർലക്ഷണങ്ങളാണു കുറേശ്ശെ കണ്ടുതുടങ്ങിയത്. "ഇവൾക്കു സ്വന്തം ആളുകളുണ്ടായിരുന്നാൽ വരുത്തേണ്ടതാവശ്യമാ ണ്" എന്നു ഡാക്ടർ പറഞ്ഞു. ആദ്യം പടിക്കൽവരെ പോയി. അദ്ദേഹം പിന്നെയും മടങ്ങിവന്ന് രോഗിണിയുടെ അരികിൽ വ ളരെ നേരം ഇരുന്നു. അവളുടെ തൽക്കാല രോഗനില ഡാക്ടരെയും വളരെ പീഡിപ്പിച്ചു. കൂടക്കൂടെ അദ്ദേഹം നാഡി പിടിച്ചുനോക്കി. ഒരിക്കൽ വളരെ സാവധാനത്തിൽ അധരങ്ങൾ അനങ്ങുന്നതു കണ്ടു് അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധിച്ചു. "പ്രാണവല്ലഭ, ഞാൻ എന്തു കഷ്ടമനുഭവിച്ചു? ഞാൻ മരിച്ചുപോയാൽ പിന്നത്തെ അവസ്ഥ എന്താണ്? എ നിക്ക് ഒരിക്കൽക്കൂടി അങ്ങയേ കണ്ടാൽ കൊള്ളാം" എന്നാണ് അ വൾ പിറുപിറുത്തതു്. ഇതു കേട്ടു് ഡാക്ടരുടെ നയനങ്ങൾ അശ്രുപൂ

ണ്ണങ്ങളായി. "ഈ സുന്ദരിയുടെ ജീവൻ ഏതോ കമിതാവിനെ കാണുന്നതിനായി കൊതിച്ചുതുടിക്കുന്നുണ്ട്. ഇനി ആരുവന്നാലും വലിയ ഫലമില്ല. ജ്വരക്കയററം വളരെ ത്ധടുതിയിലായിപ്പോയി." സുകുമാരി നേത്രങ്ങൾ തുറന്നു പുറവും നോക്കി. ശാന്താദേവി അശ്രുധാര വർഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശാന്താദേവിയേ നോക്കി അവൾ മന്ദസ്മിതം തൂകി. ഡാക്ടർ നാഡി നോക്കിക്കൊണ്ടുതന്നെയിരുന്നു. വീണ്ടും "പ്രാണനാഥാ," എന്നു അവൾ അവ്യക്തസ്വരത്തിൽ ജല്പിച്ചു. നയനങ്ങളടഞ്ഞു. അഞ്ചു മിനിട്ടു കഴിഞ്ഞു് സ്വർണ്ണമയിയുടെ ആത്മാവു ജഡത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു നിത്യശാന്തതയിൽ ലയിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടു് ഡാക്ടർ പോയി.

—— (o) ——

അദ്ധ്യായം ൩൭.

"എന്തുകാരണമിന്ദുസാമ്യരുചിമുഖമെന്തുപൂർണ്ണമിന്ദുകാമ്യമുടലഹോ"

"പിഴച്ചുകാണുന്ന നിമിത്തങ്ങളെല്ലാം കഴപ്പമേതാനും വരികകൊണ്ടത്രേ."

എന്റെ കുട്ടീ, നിന്നെ ഈവിധം തിരിച്ചുകിട്ടിയതു് എന്റെ ജന്മാന്തര സുകൃതംതന്നെ. നീ ഞങ്ങളെ ഒക്കെ എത്രകണ്ടു വ്യസനിപ്പിച്ചു. എന്തുമാത്രം ഉറപ്പിക നീ നശിപ്പിച്ചു. ഇപ്പോൾ അതിന്റെ ഗുണദോഷം തിരിച്ചറിയാറായല്ലോ. കുട്ടീ, എന്നോടു സത്യം പറയുമോ?

മന്മഥകുമാരൻ:—അമ്മേ, ഞാൻ ചെയ്ത സമസ്താപരാധങ്ങളും ക്ഷമിക്കണം. ഇനി ഞാൻ നിമിത്തം യാതൊരു ദുഃഖവും ഉണ്ടാവില്ല. ഞാൻ ഇന്നുമുതൽ സകല കുഡുംബഭാരവും കൈയേററിരിക്കുന്നു. എന്തോ ഗ്രഹപ്പിഴ എന്നെ ബാധിച്ചിരുന്നതു നീങ്ങി. ഞാൻ അമ്മയുടെ ശരിയായ പുത്രനാണു്. ഇനി നീചസംസർഗ്ഗം ഞാൻ ചെയ്യുകയില്ല.

രജനി:—മകനെ, ഞാൻ ധന്യയായി. [വാത്സല്യപൂർവം മകനെ അടുത്തണച്ചിട്ടു്] മകനെ, ഈ സ്വർണ്ണമയി ആരാണു്? എനിക്കറിയാൻ വളരെ ഔത്സുക്യമുണ്ടു്. അവൾ നിമിത്തമാണു് എന്റെ ഓമന ദുഷിച്ചുപോയതെന്നും മററും ഒരു പ്രസ്താപമുണ്ടല്ലോ. നീയാണോ അവളെ ഇവിടെ അയച്ചതു്. അവൾ ആരാണു്? എന്തോ ഒരു

രഹസ്യം അവളുടെ വിഷയത്തിലുണ്ട്. നിനക്കറിയാമോ? അറികാമെങ്കിൽ എന്നിൽ നിന്നു മറയ്ക്കാതെ പറയു?

യുവാവ്:—ശിവശിവ! കൎണ്ണകഠോരം. അമ്മ അങ്ങനെ പറയരുത്. ഇങ്ങനെ വല്ലതും തെററിദ്ധരിച്ചുംകൊണ്ടായിരിക്കാം അമ്മ അവരെ പുറത്താക്കിയതു്. ഇല്ലെങ്കിൽ ഇത്ര പെട്ടെന്നു പിരിച്ചയയ്ക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ലല്ലോ. അമ്മ ആ സ്ത്രീയെ സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീദേവിയെപ്പോലെ ആരാധിക്കേണ്ടതാണ്. എനിക്ക് അമ്മയെക്കാൾ കൂടുതൽ അവരുടെ കഥയൊന്നും അറിഞ്ഞുകൂട. നമ്മുടെ ഒരു കുലദൈവമാണെന്നാണു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നതു്. എന്തോ കുഡുംബത്തിന്റെ പൂൎവ്വപുണ്യപരിപാകം കൊണ്ടു് അവർ ഇവിടെ വന്നുചേരുകയും നമ്മുടെ കുഡുംബത്തെ പുനരുദ്ധാരണംചെയ്തു പൂൎവ്വവൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്തു. നമ്മുടെ സന്തതികൾ ഉള്ള കാലത്തോളം നാം നന്ദിപൂൎവ്വം അവരെ സ്മരിക്കേണ്ടതാണ്. അവർ അല്പം മനസ്സു വച്ചില്ലെങ്കിൽ എന്റെ ജന്മം നിഷ്പ്രയോജനമാകുമായിരുന്നു. ആ പുണ്യവതി എന്നെ ഒരു സോദരനെപ്പോലെ ഗണിച്ചു നിരന്തരം പരിശ്രമിച്ചതിന്റെ ഫലമാണ് ഞാൻ ഇതാ ഇന്നു് അമ്മയുടെ മുമ്പിൽ ഈവിധം നിൽക്കുന്നതു്. ആ സുചരിതയെപ്പററി ആരോ വൃഥാ കഠിനദൂഷ്യം പറഞ്ഞു് അമ്മയെ ചുവടെ തെററിച്ചു. ഇതൊക്കെയാണു് അമ്മയുടെ ശരീരക്ഷീണത്തിനും മനോമാന്ദ്യത്തിനും കാരണമെങ്കിൽ ദുശ്ശങ്കകൾ ഒക്കെ ദൂരീകരിച്ചു സൗഖ്യമായിരിക്കണം.

രജനി, രണദേവൻ പറഞ്ഞതൊക്കെ സംക്ഷിപ്തമായി പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. "ആ മഹാപാപി ഇവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നാൽ ഞാൻ ഇപ്പോൾ തക്ക സമ്മാനം കൊടുക്കാമായിരുന്നു. അമ്മ കാണിച്ചതൊന്നും ക്ഷന്തവ്യമല്ല. എന്തു പ്രതിവിധി ചെയ്താലും ദോഷപരിഹാരമാവില്ല. അവർ ഈ ദോഷാരോപണം സഹിക്കുമോ?. ഞാൻ ജീവിതത്തിന്റെ ഗൗരവത്തെപ്പററി ആലോചിച്ചു തുടങ്ങിയതു് ഈ സ്ത്രീയുടെ പരിചയമുണ്ടായതിൽ പിന്നീടാണ്. എന്നെ ദുൎമ്മാൎഗ്ഗത്തിൽ നിന്നും പിൻതിരിപ്പിച്ചതു് ആ മഹതിയാണ്. അമ്മ എന്റെ മകൻ ദുൎമ്മാൎഗ്ഗിയാണ്; ഇനി നന്നാകാൻ പ്രയാസമാണ്; അവൻ എനിക്കു നഷ്ടനായിപ്പോയി എന്നൊക്കെ വിലാപിച്ചതല്ലാതെ സന്മാൎഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു നയിക്കുന്നതിന് എന്തെങ്കിലും പ്രയാസപ്പെട്ടോ? ആ യുവതീരത്നമല്ലേ അപ്പഴപ്പോൾ വേണ്ട അന്വേഷണങ്ങൾ നടത്തി സദുപദേശം ചെയ്തു് എന്നെ നരകത്തിൽ നിന്നു രക്ഷിച്ചതു്? അമ്മേ, എനിക്കതിയായ താപമുണ്ട്. ഞാൻ ഇത്രയും നാൾ അവരെപ്പററി യാ

ത്തൊന്നും അന്വേഷിച്ചിട്ടില്ല. ഇനിയെങ്കിലും നാം അവരെ വേണ്ടും വണ്ണം രക്ഷചെയ്തു നല്ല സ്ഥിതിയിൽ കൊണ്ടുവരാഞ്ഞാൽ നമ്മെപ്പോലെ കൃതഘ്നതയുള്ളവർ ഈ ലോകത്തു മററാരുമുണ്ടായിരിക്കുമോ എന്നു സംശയമാണ്. ഒരു നിമിഷം കളയാതെ അവരുടെ ജീവിതത്തെപ്പററി അന്വേഷിക്കണം. രണദേവനെ ഇവിടെ കയററരുത്. ഞാൻ പോയി അന്വേഷിച്ചിട്ടു വരാം" എന്നു പറഞ്ഞു കുമാരൻ പിരിഞ്ഞു.

രജനി തൻെറ ബുദ്ധിമോശത്തെപ്പററി വളരെ വിഷാദിച്ചു. "ആ ദീർഘദർശിതയുള്ള മഹതി ഈ കാര്യങ്ങളെപ്പററി എനിക്കു മുന്നറിവു തന്നതാണ്. എന്നിട്ടും ഞാൻ വഞ്ചിതയായിപ്പോയല്ലോ. ഈ ദോഷകൃത്യത്തിനു ഞാൻ ഏതുവിധം പരിഹാരം ചെയ്യേണ്ടു? ഇനി ആ ഗുണവതി എവിടെയാണെന്നുള്ള വിവരം അറിഞ്ഞിട്ടേ ഞാൻ ആഹാരം കഴിക്കുന്നുള്ളു" എന്നു പറഞ്ഞിരുപ്പായി.

* * * *

ഇനി നമുക്കു മറെറാരു രംഗത്തിലേയ്ക്കു പോകേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കുപിതനായ പ്രതാപസേനൻ തൻെറ കാര്യങ്ങളൊക്കെ ദോഷപ്പെട്ടതുകൊണ്ടും സ്വപുത്രിയെ പിരിഞ്ഞ ദുഃഖംകൊണ്ടും ക്രമേണ കിടക്കമെറിയെ ശരണംപ്രാപിക്കേണ്ടിവന്നു. ദേഹം ഒക്കെ ശോഷിച്ചു തൊലികൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞ അസ്ഥിമാത്രമായി. പുത്രി എന്തു വീഴ്ചതന്നെ ചെയ്തിരുന്നാലും ക്ഷമിക്കാമെന്നുള്ളിടത്തോളം ആയിക്കഴിഞ്ഞു. ചന്ദ്രസേനൻ ഉടൻ തിരിച്ചുവരണമെന്നു കമ്പി അയച്ചിരുന്നതനുസരിച്ച് അദ്ദേഹവും വന്നു.

പ്രതാ:—"എൻെറ ചന്ദ്രസേന, എന്തോ വലുതായ ഗ്രഹപ്പിഴ നിമിത്തം നാം തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞതിൽ പിന്നീടു പല കുഴപ്പങ്ങളും നേരിട്ടു. എൻെറ പുത്രിയെ ഞാൻ പിരിഞ്ഞു താമസിക്കേണ്ടിവന്നു. അത് എൻെറ മരണത്തിനു തുല്യമായ കഷ്ടമാണ്. നിങ്ങൾക്ക് എൻെറ പുത്രിയോട് ഇപ്പൊഴും പ്രേമമുള്ളപക്ഷം ഉടൻ പുറപ്പെട്ട് ഏതു സ്ഥലത്തുണ്ടായിരുന്നാലും വിളിച്ചുകൊണ്ടു വരണം. അവൾ മൃണാളിനീദേവിയുടെ ഗൃഹത്തിൽ നിന്നും പോയി എന്നാണു കേട്ടത്. ഞാൻ ഒന്നും അവളെപ്പററി പിന്നീട് അന്വേഷിക്കയുണ്ടായില്ല. ഞാൻ ചെയ്ത സകല വീഴ്ചകളും ക്ഷമിക്കാൻ പറയൂ. എൻെറ സർവസ്വവും എൻെറ പുത്രിയെ ഏൽപ്പിച്ചിട്ടേ എൻെറ ജീവൻ ഈ ജഡത്തെ ഉപേക്ഷിക്കൂ" എന്നു പറഞ്ഞു രോദനം ചെയ്തുതുടങ്ങി.

ചന്ദ്ര:—പ്രഭോ, അങ്ങു ഭേദിക്കേണ്ട. എനിക്കു സുകുമാരിയുടെ ഒരു കത്തു കിട്ടി. അവൾക്കു സൗഖ്യംതന്നെ. പക്ഷെ ഏതുവിധം കാലക്ഷേപം ചെയ്യുന്നു എന്നറിയാൻ പാടില്ല. കത്തിലും വ്യക്തമായി ഒന്നും എഴുതിയിട്ടില്ല. എങ്കിലും എൻ്റെ പ്രിയയ്ക്കു നേരിട്ട ആപത്തു ദുസ്സഹംതന്നെ. ഞാൻ ഇന്നുതന്നെ പുറപ്പെടുന്നുണ്ട്.

പ്രതാ:—"അയ്യോ! ഉടൻ പുറപ്പെട്ടുപോകണോ? ഞാൻ ഇന്നുച്ചയ്ക്കു കിടന്നുറങ്ങുന്ന സമയം എൻ്റെ പുത്രിക്കു ദീനം അത്യാസന്നമായി ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു എന്നു സ്വപ്നം കണ്ടു" എന്നു പറഞ്ഞു പൊട്ടിക്കരഞ്ഞു ബോധരഹിതനായി കട്ടിലിന്മേൽതന്നെ വീണു. ചന്ദ്രസേനൻ സാന്ത്വനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു സമാധാനപ്പെടുത്തിയിട്ടു യാത്രപറഞ്ഞു പോയി.

* * * *

ഈ സമയത്തുതന്നെ മറ്റൊരുഭാഗത്തു നടക്കുന്നതു നോക്കുക.

നീലോല്പലം:—നിങ്ങളുടെ അഭീഷ്ടം സാധിച്ചു ഇല്ലേ? എന്നെ അവതാളത്തിലാക്കി, ഇരിക്കട്ടെ.

രണ:—ഞാൻ ഇപ്പോൾ പുഷ്കരിണിയിൽ നിന്നും വരികയാണ്. അവതാളം ഒന്നുമില്ല. ശുഭവൎത്തമാനവുംകൊണ്ടല്ലെ വന്നിരിക്കുന്നത്.

നീലോ:—നിങ്ങളുടെ ശുഭമൊക്കെ "അ" കൂട്ടിയതാണ്. [കോപത്തോടെ] മതി മതി. ഇതിലധികം വാഞ്ഛിക്കാൻ ഞാൻ സമ്മതിക്കയില്ല.

രണ:—കശ്മലൻ സംഗതി ഒക്കെപ്പറഞ്ഞു. ഇന്നത്തെ പുറപ്പാടും മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടാണു വന്നിരിക്കുന്നത്. നമ്മുടെ ആവശ്യം ഇങ്ങനെ സാധിക്കാനേ തരപ്പെടുകയുള്ളു.

നീലോല്പലത്തിൻ്റെ ഭൎത്താവു് അന്ധനാകുന്നതുവരെ ഈ സ്ഥലം പ്രഭുക്കന്മാർ, പണ്ഡിതന്മാർ, മന്ത്രിപ്രവീണന്മാർ മുതലായവരുടെ ഒരു സഭാമണ്ഡപമായിരുന്നു.

നീലോല്പലം അലംകൃതയായിരുന്നു. രണദേവൻ, കശ്മലൻ, രണ്ടാളും അവളുടെ സന്നിധിയിൽ വന്നു ചില വൎത്തമാനങ്ങൾ പറഞ്ഞു ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനു തരം നോക്കി നിൽക്കുകയായിരുന്നു. അവൾക്കു പെട്ടെന്നു് എന്തോ കാരണവശാൽ കോപം ഉജ്ജ്വലിച്ചു ചിന്താപരവശയായി. അവർ രണ്ടാളും മുമ്പിൽ കടന്നു വന്നു. നീലോല്പലം തുറിച്ചു കണ്ണുകളോടുകൂടി നോക്കി "എന്താ വിശേഷം"

എന്നു ചോദിച്ചു. "ഈ ദുർബ്ബലയായ എന്നെ നിങ്ങൾ രണ്ടാളും കൂടി ദ്രോഹിച്ചു. ഇതിനു ദൈവം ശിക്ഷിക്കാതെ വിടുകയില്ല."

കശ്മലൻ:—കാൎയ്യം എന്താ. പറയാമല്ലോ. എന്തു ദോഷം നിങ്ങൾക്കുണ്ടായി. ഒന്നുംതന്നെയില്ലല്ലോ. അഥവാ ഇനി ഒരു സമയത്തു ഭൂകമ്പംപോലെ വല്ലതും പൊട്ടിപ്പുറത്തായാൽ അതു ഞങ്ങളേ ബാധിക്കും. നിങ്ങൾക്കെന്താണ്.

നീലോ;—അതേ, അതേ. എന്നെ ഒരു പാവപോലെ വിചാരിച്ചുകളഞ്ഞല്ലോ. നിങ്ങൾ എന്റെ രക്ഷയുടെ കരുതിയില്ലല്ലോ.

കശ്മ:—അൎത്ഥമില്ലാതെ ഓരോന്നു പറയുന്നതെന്തിന്? നിങ്ങൾക്ക് ഇപ്പോൾ എന്തു പററി.

നീലോ:—അതോ, നമ്മുടെ രഹസ്യം പുറത്താകുന്നതിൽ നിന്നും ഉണ്ടാകാവുന്ന വൈഷമ്യം നോക്കാതെ നിങ്ങളുടെ രക്ഷ മാത്രം കരുതിയതേയുള്ളു. ഇനി എന്റെ കാൎയ്യം കണക്കിൽ കൂട്ടാനില്ല.

കശ്മ:—"നിങ്ങൾ എന്താ ഭ്രാന്തു പറയുന്നതു്?" എന്നു പറഞ്ഞു ചിരിച്ചു.

നീലോ:—ഉള്ള അബദ്ധം കൈപ്പെററിച്ചിട്ടാണ് ഈ വിധം പറഞ്ഞു കബളിപ്പിക്കുന്നതു്.

കശ്മ:—അബദ്ധമോ? എങ്ങനെ? എന്ന് അവരുടെ നിലകണ്ടു ചോദിച്ചു.

നീലോ:—എന്തിനാ ഇത്രയൊക്കെ വളച്ചുപറയുന്നതു്. സുകുമാരി ഇപ്പോൾ പുഷ്കരിണിയിലെത്തിട്ടുണ്ട്. നിങ്ങളുടെ വിഡ്ഢിത്തം പററിയോ?

രണ:—സുകുമാരി.........പുഷ്കരണിയിൽ......എത്തിയോ! എന്നു ചോദിച്ച് ഒന്നു മലച്ചു. അതിനെന്താ? നമ്മുടെ പിടിവിട്ടു പോയിട്ടില്ല.

നീലോ:—"അവർ ഉള്ളതൊക്കെപ്പറഞ്ഞാൽ അപ്പോൾ നിങ്ങൾ എന്തുചെയ്യും?" എന്നു വ്യസനാക്രാന്തയായി ചോദിച്ചു. "കഷ്ടം! ഞാൻ എന്റെ മാനം, മൎയ്യാദ, ധനം ഒക്കെ നശിപ്പിച്ചുവല്ലോ—നിങ്ങൾ രണ്ടാളും—അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രിയെ പിരിഞ്ഞ നാൾമുതൽ തൊട്ടതിനൊക്കെ അവിശ്വാസംതന്നെ. നീലോല്പലം കൈകാലുകൾ കുഴഞ്ഞു വിവശയായി.

രണ:—ഇവർ എങ്ങനെ തപ്പിച്ചുപിഴച്ചു. അത് അസാദ്ധ്യമാണല്ലൊ.

നീലോ:—എനിക്കറിവുള്ളതൊക്കെ ഞാൻ പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കാം.

രണ:—എന്നാൽ നിങ്ങൾ സുകുമാരിയോട് കാട്ടിയ ദ്രോഹകൃത്യങ്ങളെ ഞാൻ ലോകം ഒട്ടുക്ക പരത്തും. എന്റെ ഒന്നിച്ച് നിങ്ങളും ക്രിമിനൽകോടതിയിൽ കയറേണ്ടി വരും. [നീലോല്പലം കുറേക്കൂടി ഭയാക്രാന്തയായി.]

നീലോ:—സത്യം ഒക്കെ നേരെ കലാശിക്കും എന്നു പറഞ്ഞ് ഒരു പൈശാചികച്ചിരി ചിരിച്ചു. പറയൂ, ഒക്കെപ്പറയൂ. രണ്ടാളും ചെയ്ത കൃത്യങ്ങളുടെ ഫലങ്ങൾ ഒക്കെ അനുഭവിക്കണ്ടേ? അതാണു സുകുമാരി ഏതുവിധവും തിരിച്ചു വന്നുചേർന്നത്.

രണ:—സുകുമാരി വിപരീതമായി ഒരക്ഷരം പറകയില്ല.

നീലോ:—നിങ്ങൾക്ക് ആത്മവിശ്വാസം കുറെ കൂടുതലാണ്. അതാണ് നിങ്ങളുടെ ഒരു പ്രധാന ന്യൂനത. ഇന്നലെ എനിക്കു കിട്ടിയ കത്തിൽ നിന്നും ഭർത്താവിനു മിക്കവാറും രഹസ്യങ്ങൾ ഒക്കെ മനസ്സിലായി എന്നാണ് ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. ഞാൻ ഈ അപകടങ്ങളെപ്പററി ആദ്യകാലത്തേ പറഞ്ഞു. നിങ്ങളുടെ വീഴ്ചയാണ് ഇതൊക്കെ പററിയത് എന്നു പരിഭ്രമത്തോടെ പറഞ്ഞു.

രണദേവൻ നിശ്ചേഷ്ടനായി ഭവിച്ചു. നീലോല്പലത്തിന്റെ പ്രകൃതവ്യത്യാസം ഇവരെ വിറപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. കശ്മലൻ പറഞ്ഞത് പുഴയിൽ അഗാധമായ ഒരു സ്ഥലത്തു തള്ളിയിട്ടു എന്നാണ്.

രണ:—തിരിയെ വന്നാൽ തന്നെയെന്താ? അവർ ആത്മഹത്യ ചെയ്യുന്നതിനു തുനിഞ്ഞതായി സ്ഥാപിക്കണം. അവിടെ നിന്നും രക്ഷപ്പെട്ടു പോന്നുവല്ലൊ? അതല്ലേ മിടുക്ക്. ഈ കൂട്ടരൊക്കെ മൃതപ്രായരായിത്തീർന്നു. കശ്മലൻ ചെയ്ത പ്രവൃത്തി മുഴുവനാക്കാതെ പോന്നതിനാലുണ്ടായ ദൂഷ്യമല്ലേ ഇത്.

നീലോ:—ഞാൻ പലതവണയും മുന്നറിയിപ്പു കൊടുത്തില്ലേ? അവളെ എല്ലാവിധത്തിലും ഭയപ്പെടേണ്ടതാണെന്നും ജീവിച്ചിരുന്നാൽ നമ്മുടെ ഒക്കെ കഥ സംശയസ്ഥിതിയിലാണെന്നും പറഞ്ഞല്ലൊ. ഇപ്പോൾ അനുഭവം എങ്ങനെയായി. നിങ്ങളുടെ വിചാരഹീനതയുടെ ഫലം ഞാനല്ലേ അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നത്. മററു ചില സംഗതി

കരം ഉള്ളതുമുഴുവൻ ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞാൽ വ്യസനം അതിക്രമിക്കുമെന്നു വിചാരിച്ച് നീലോല്പലം അടക്കിക്കളഞ്ഞു. അവർ അതിക്രൂരമായ പ്രതികാരം ചെയ്യും. ഇതാ എല്ലാ ആപത്തും ഒന്നുചേൎന്ന് എന്നെ തുറിച്ചുനോക്കുന്നു.

രണ:—ഇല്ല. ഭയപ്പെടാനൊന്നുമില്ല. ഞാൻ നിങ്ങളെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം. സുകുമാരി ഒരക്ഷരം പുറത്തുപറയാതെ നോക്കിക്കൊള്ളാം. എന്താ, എന്റെ ഒന്നിച്ച് പുഷ്കരിണിയിൽ പോരുന്നോ? എന്നു പുച്ഛരസത്തിൽ ചോദിച്ചു.

നീലോ:—അയ്യോ! ഞാനില്ല. ധൈൎയ്യം മതിയാവുന്നില്ല. ഞാൻ ഭീരുവാണെന്നു ധരിച്ചുകൊണ്ട് എന്നെ ഭത്സിക്കുന്നു ഇല്ലേ?

:o:

അദ്ധ്യായം ൨൯.

"അദ്ധ്യയം നിനക്കാശുവരുത്തുവാ-
നിപ്പോളിവിടെയുള്ള വന്നിതു ഞാനെടോ
താപത്രയവും വിഷാദവും തീൎന്നുപോ-
മാപത്തുമാറുമുള്ളവയുമകന്നുപോം."

സുകുമാരി നിശ്ചേഷ്ടയായി. ഡാക്ടർ അധോമുഖനായി പുറത്തിറങ്ങി. മരണവൃത്താന്തം കാട്ടുതീപോലെ നാട്ടിൽ പരന്നു. ശാന്താദേവി മൃതശരീരത്തിൽ വീണുരുണ്ടു പിരണ്ടു നിലവിളിക്കുന്നു. ഒരു പ്രാണിക്കുപോലും ശാന്താദേവിയെ സാന്ത്വനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു സമാധാനപ്പെടുത്താൻ ധൈൎയ്യം വരുന്നില്ല. ഈ ബഹളത്തിനിടയിലാണ് മന്മഥകുമാരൻ സ്വൎണ്ണമയീഅന്വേഷണത്തിനായി പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്.

മന്മ:—ഇവിടെ എന്താ വിശേഷം? ആരു മരിച്ചുപോയി? സ്വൎണ്ണമയി എന്നൊരു യുവതി ഇവിടെ പാൎപ്പുണ്ടായിരുന്നല്ലൊ. അവരുണ്ടൊ ഇവിടെ? എന്നു ചോദിച്ചു.

അതിനുത്തരമായി അവിടെ കൂടിനിന്നിരുന്നവരിൽ ഒരാൾ "ഇന്നുരാവിലെ ആരുമണിയോടുകൂടി ഇവിടെനിന്നും പോയി" എന്നു പറഞ്ഞു.

മന്മഥ:—"എവിടെയ്ക്കാണു പോയത്" എന്നു ധൃതിയിൽ ചോദിച്ചു.

"പരലോകത്തേയ്ക്കു" എന്നു പറഞ്ഞു കേട്ട ഉടനെ അദ്ദേഹം ഒരു സ്തംഭംപോലെ, നിശ്ചലനും, നിർവികാരനുമായിത്തീർന്നു. ഈ യുവാവിന്റെ പ്രായവും നിലയും കണ്ട്, കാഴ്ചക്കാർ ഓരോ അഭിപ്രായങ്ങൾ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി. സ്വല്പനേരം കഴിഞ്ഞു് ആ യുവാവ് ശാന്താദേവിയുടെ മുറിയിലേയ്ക്കു കടന്നു. ഹാ! അപ്പോൾ ഉണ്ടായ കാഴ്ച എങ്ങിനെയാണു വർണ്ണിക്കുന്നതു്. സ്വർണ്ണമയിയെ ഒരു സോഫായിൽ കിടത്തിയിരിക്കുന്നു. കേശഭാരം കരിവണ്ടിന്റെ നിറത്തിൽ അഴിഞ്ഞുലഞ്ഞു താഴിൽ കിടക്കുന്നു. ചന്ദ്രബിംബത്തിനു തുല്യമായ ആ മുഖത്തിന്റെ പ്രഭ ആരുടെ മനസ്സിനേയും ആകർഷിക്കുന്നതായിരുന്നു. സ്വർണ്ണമയി കിടന്നുറങ്ങുകയാണെന്നു തോന്നിപ്പോയി. മന്മഥനാഥകുമാരൻ ഈ ഹൃദയഭേദകമായ കാഴ്ച കണ്ട ഉടനെ ബാലനെപ്പോലെ വിളിച്ചു കരഞ്ഞുംപോയി. "സ്വർണ്ണമയി, സ്വർണ്ണമയീ, എന്നു വിളിച്ചു. ഒരു ചലനവും ഇല്ല. ശാന്താദേവീ, ഈ മനോഹരമായ മുഖത്തു മരണലക്ഷണം ഒന്നുംതന്നെയില്ലല്ലോ. മരിച്ചു എന്നു ഏതു ഡാക്ടർ പറഞ്ഞു. ഈ മനോഹരാംഗി മനസ്സിനു സുഖമായി കിടന്നുറങ്ങുകയാണല്ലോ? അയ്യോ! സ്വർണ്ണമയി, ഭവതിയുടെ അഭാവം ഞങ്ങൾ എങ്ങിനെ സഹിക്കും? അന്നു് എന്നോടു കുറച്ചു ദിവസത്തേക്കു കാണരുതു് എന്നു പറഞ്ഞതു് ഇതിനാണോ ദൈവമേ? ഈ സാധ്വിയുടെ ആത്മാവിനു് ശാന്തിയുണ്ടാകണേ!" എന്നിങ്ങനെ ഓരോന്നു പറഞ്ഞു് ശ്മശാനത്തിലേയ്ക്കു സ്വർണ്ണമയിയെ കൊണ്ടുപോകുന്നതുവരെ കാത്തിരുന്നു.

ശാന്താദേവിയുടെ നിലവിളി ആരാലും തടുക്കുവാനസാദ്ധ്യം. മന്മഥനാഥൻ അവരുടെ അടുക്കലിരുന്നു സമാധാനം പറഞ്ഞിട്ട് അമ്മയെ ഈ വിവരം ധരിപ്പിക്കാനായിട്ടു പോയി. ജഡത്തെ ശ്മശാനത്തു കൊണ്ടുചെന്നു. എന്നാൽ പിന്നീടുള്ള ക്രിയ നടത്തുന്നതിനു് ആരും ശക്തരല്ലാതെ തീർന്നു. വല്ല പ്രകാരവും ജഡത്തെ താങ്ങി എടുത്തു പട്ടടയിൽ വയ്ക്കാനായി ഭാവിച്ചപ്പോൾ, വൃക്ഷലതാദികൾകൂടി ചലനമില്ലാതെ തീർന്നു എന്നു പറയാം. പ്രകൃതിദേവിയും അവളുടെ അഭാവത്തിൽ മന്ദീഭവിച്ചു. ഈ ധീരപുരുഷന്മാർ, ആ സർവ്വഗുണസമ്പൂർണ്ണയുടെ ജഡത്തെ ഏതുവിധം ഭസ്മമാക്കേണ്ടു എന്നും, ഈ ദുർദശ ഭാഗ്യഹീനന്മാരായ ഈയുള്ളവർക്കായിട്ടു വിധി ദാനം ചെയ്തല്ലോ എന്നും വിചാരിച്ചു് ഏകസമയത്തു് എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയം തകർന്നു നിലവിളിച്ചുപോയി. ഈ ബഹളത്തിനിടയിൽ ആ കാട്ടിനുള്ളിൽനിന്നും ഒരാൾ പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങി എല്ലാവരേയും മാറിപ്പോകുന്നതിനു് ആംഗ്യം കാണിച്ചിട്ടു് ആ മൃതശരീരത്തെ ഗാഢമായി നോക്കിനിന്നു. എല്ലാ

വരും അത്ഭുതപരതന്ത്രരായി ഇരുഭാഗത്തേയ്ക്കും ഒഴിഞ്ഞുനിന്നു. ആ ദിവ്യൻ അഗ്നികുണ്ഡത്തിന്നഭിമുഖമായി ഒററയടിവെച്ചു നടന്നു. ദീർഘകായനും മഹാനുഭാവനും ആയ അദ്ദേഹം സമീപത്തു വന്ന് "നിങ്ങൾ എന്തു ചെയ്യാൻ ഒരുങ്ങുന്നു" എന്നു ഗംഭീരസ്വരത്തിൽ ചോദിച്ചു. അല്പം വെള്ളം തന്റെ ജലപാത്രത്തിൽ നിന്നും എടുത്തിട്ട് മേല്പോട്ടു നോക്കിനിന്നു. രണ്ടു മിനിട്ടു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സ്വർണ്ണമയിയുടെ മുഖത്തു് പ്രോക്ഷിച്ചിട്ട് "സുകുമാരി" "സുകുമാരി" എന്നു രണ്ടു പ്രാവശ്യം വിളിച്ചു. അവൾ മൂർഛിച്ചു കിടക്കുകയായിരുന്നു. ഇനി ഇവൾ മരിക്കില്ല. ആ തടാകത്തിൽനിന്നും കുറച്ചു ജലം കുടിക്കാൻ കൊണ്ടു കൊടുക്കുക. നിങ്ങൾ പോയി ഒരു വാഹനവുംകൊണ്ടു വരണം എന്നാജ്ഞാപിച്ചു. "വത്സേ!" എന്നു വിളിച്ച ആ മുഗ്ദ്ധനാദം അവളുടെ സൂക്ഷ്മശരീരത്തിൽ പാഞ്ഞു് സ്ഥൂലജഡത്തെ ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചു. പ്രണവസ്വരം അവളുടെ കാതിൽ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. സ്വർണ്ണമയി നേത്രങ്ങൾ തുറന്ന് ആദ്യമായി ദർശിച്ചതു് ആ ദിവ്യചൈതന്യത്തെയാണ്. വളരെ പണിപ്പെട്ട് രണ്ടു കൈകളും എടുത്തു കൂപ്പി. അദ്ദേഹം അവിടെയിരുന്ന് അവളുടെ ശിരസ്സിൽ തൊട്ട്, "വത്സേ! നിന്റെ ആപത്തുകൾ എല്ലാം ഇതോടുകൂടെ ഒഴിഞ്ഞു. ഈ ക്ഷണംമുതൽ ഭാഗ്യലക്ഷ്മി നിന്നെ അഭയം പ്രാപിച്ചു കഴിഞ്ഞു. നീ അതിധന്യയായി ഭവിക്കട്ടെ! നിന്റെ അഭീഷ്ടം ഒക്കെ സാധിക്കുമാറ് ദൈവം പൂർണ്ണമായി അനുഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു" എന്നു കല്പിച്ചിട്ട് തന്റെ ജലപാത്രത്തിൽ നിന്നും ജലമെടുത്തു സ്വർണ്ണമയിക്കു കുടിക്കാൻ കൊടുത്തു. അമൃതോപമമായ ആ ജലം ആസ്വദിച്ചപ്പോൾ, സ്വർണ്ണമയി, ഭയഭക്തിവിശ്വാസവിനയാന്വിതയായി. "ഭഗവൻ, അവിടത്തെ ദർശനലാഭത്താൽ ഇഹത്തിങ്കലുള്ള എല്ലാ പദവിക്കും ഞാൻ പാത്രമായി. എന്നാൽ എനിക്കു നിത്യാനന്ദത്തിനുകൂടി അനുഗ്രഹിക്കണേ" എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു. ആ മഹാൻ തപോദീപ്തി കലർന്ന ശാന്ത കോമളമായ മുഖത്തെ വാത്സല്യാതിരേകത്താൽ മന്ദഹാസംകൊണ്ടു ശോഭായമാനമാക്കിയും, വത്സേ! എന്നരുളിച്ചെയ്തിട്ട് ഒരു മന്ത്രം ഉപദേശിച്ചു മറയുകയും ചെയ്തു.

സ്വർണ്ണമയി ഉറക്കത്തിൽ നിന്നും എണീററതുപോലെ ചുററും നോക്കി. കാര്യം മനസ്സിലായി. സ്വർണ്ണമയിയുടെ മധുരസ്വരം കേട്ടപ്പോൾ എല്ലാവരും സന്തോഷാശ്രുക്കൾ വർഷിച്ചു. അതിൽ പ്രധാനിയായിട്ടുള്ള ഒരാൾ അവളുടെ മുമ്പിൽ ചെന്ന് മഹതി! നമുക്കു ഇനി തിരിയെ പോകാം. മഞ്ചൽ തയാറുണ്ട്. ഞങ്ങളുടെ നെഞ്ചു പൊടിഞ്ഞുള്ള വിലാപം കേട്ട് ഈശ്വരൻ പ്രത്യക്ഷനായതാണ്. ഘോഷയാത്ര ആ

രംഭിക്കാം എന്നു പറഞ്ഞു് സ്വർണ്ണമയിയെ തിരികെ മഞ്ചലിൽ കിടത്തി, ശാന്താദേവിയുടെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പോയി.

സ്വർണ്ണമയിക്കു് ഒരാഴ്ച കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കുറേശ്ശ സഞ്ചരിക്കാറായി. ശാന്താദേവിയുടെ സന്തോഷം അവർണ്ണനീയമായിത്തീൎന്നു. സ്വർണ്ണമയിയുടെ ക്ഷീണം കുറേശ്ശ മാറിത്തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഒരു ദിവസം ഉദ്യാനത്തിൽ മന്ദമാരുതന്റെ സ്പർശനസുഖം അനുഭവിക്കാനായി പോയി. അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന ബെഞ്ചിൽ ഇരുന്നു് "എനിക്കു് എന്റെ അച്ഛനെ കാണണം. ഇനി ഈ താമസം സുഖമാവില്ല. ഭവനത്തിൽ വേഗം എത്തണം. എന്റെ പ്രാണേശ്വരനു് എന്നെ കാണാൻ ആഗ്രഹമുണ്ടെന്നു് ആരെങ്കിലും ഒരു വാക്കു പറഞ്ഞാൽ ഞാൻ ഓടി എത്തുമായിരുന്നു" എന്നിങ്ങനെ ഓരോന്നു വിചാരിച്ചു മൂളിപ്പാട്ടും പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ ആരോ മെല്ലെ തന്റെ പേരു വിളിച്ചതായി തോന്നി. ഇതെന്റെ സംശയമാണു്. എന്നെ വിളിക്കാനാരാണുള്ളതു് എന്നു വിചാരിച്ചു് അവിടെ ഉറച്ചിരുന്നു. "എന്നാൽ ആ വിളിച്ചതു് അവളുടെ പ്രാണവല്ലഭനായ ചന്ദ്രസേനനായിരുന്നു. വീണ്ടും "സുകുമാരി! ഒന്നു പുറകോട്ടു നോക്കൂ" എന്നു പറഞ്ഞു കേട്ടതും അവൾ നിലത്തു പതിച്ചതും ഒന്നിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ചന്ദ്രസേനൻ സുകുമാരിയെ താങ്ങി എടുത്തു് ആപാദചൂഡം മൃദുവായി തലോടിക്കൊണ്ടു് വ്യസനിച്ചുതുടങ്ങി. അവളുടെ ദേഹകാന്തി അത്രയ്ക്കു മങ്ങിയിരുന്നു. ഇടയ്ക്കിടെ വിളിച്ചു. അവളുടെ മുഖകമലത്തിൽ അശ്രുകണങ്ങൾ പൊഴിച്ചു. അനവധി ചുംബനം ചെയ്തു. ചന്ദ്രസേനന്റെ അശ്രുവർഷം മുഖത്തു പതിക്കുകയും കാറ്റേൽക്കയും ചെയ്തപ്പോൾ സുകുമാരി "എന്റെ പ്രാണവല്ലഭാ" എന്നു പറഞ്ഞു് നയനങ്ങൾ തുറന്നു. ഇതരകാര്യങ്ങളുടെ സ്മരണയില്ലാതെ തന്റെ പ്രാണേശ്വരിയുടെ സ്പർശനസുഖം മാത്രമേ അദ്ദേഹത്തിനു് അപ്പോൾ അനുഭവസിദ്ധമായിരുന്നുള്ളു. എന്റെ പ്രാണാധികപ്രേയസിക്കു് ഈ കഷ്ടം വന്നുവല്ലോ? എന്നെ ഈ വിവരം വല്ലതും അറിയിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞാൻ തൽക്ഷണം ഭവതിയുടെ രക്ഷയ്ക്കു് അവിടെ എത്തുമായിരുന്നു. എനിക്കു മനഃക്ലേശം ധാരാളമുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും ഒരുവിധം സുഖജീവിതമായിരുന്നു. എന്റെ കത്തുകൾക്കു് ഒന്നും മറുപടിയില്ലാത്തതിനാലാണു് ആ വിശ്വസ്തനായ മുതൽമാനെ കത്തും കൊടുത്തയച്ചതു്. ഏതു ദിക്കിലായിരുന്നാലും കൊണ്ടുപോയി കൈയിൽ കൊടുത്തു വിവരം എല്ലാം അറിഞ്ഞു വരണമെന്നു് ഞാൻ ഏർപ്പാടു ചെയ്തിരുന്നു. അയാൾ എവിടെയെല്ലാം നടന്നു വലഞ്ഞാണു് ഒടുവിൽ ഇവിടെ എത്തിയതു്. അയാൾ തിരികെ എത്തിയ ഉടനെ

മൂന്നു മാസത്തെ അവധിക്കു കമ്പി കൊടുത്തിട്ട് ഞാനും തിരിച്ചു. ഇനി സുകുമാരി എൻെറ പത്നിയാകുന്ന കാലത്തു മാത്രമേ എനിക്ക് ഏതു പദവിയും ആവശ്യമുള്ളൂ. ഇത്ര മാർദ്ദവമുള്ള എൻെറ പ്രിയയുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഈ തമോഗുണം എവിടെ ഒളിച്ചിരുന്നു. ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ സ്വന്ത പരിശ്രമത്താൽ കാലക്ഷേപം കഴിക്കണമെന്ന് തലയിലെഴുതിയിരുന്നോ? ഇനി ഒരു മിനിട്ടു വ്യയം ചെയ്യാതെ പുറപ്പെടാം.

സുക:—ഞാൻ എവിടെയ്ക്കാണു പുറപ്പെടേണ്ടത്? അച്ഛൻ എന്നെ ത്യജിച്ചു.

ചന്ദ്ര:—അച്ഛൻ ത്യജിച്ചാൽ സ്വീകരിക്കാൻ ഞാനുണ്ടല്ലൊ. അതല്ലെ ഞാൻ ഇവിടെ വന്നത്. അച്ഛനും കാര്യം ഒക്കെ മനസ്സിലായി. സുകുമാരിയെ എവിടെ നിന്നെങ്കിലും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചെന്നു കാണിക്കണമെന്ന്, എന്നെ, അദ്ദേഹം പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കയാണ്. അധികതാമസം നേരിട്ടാൽ അച്ഛനെ കാണാൻ തരമാവില്ല.

സുക:—എനിക്കിയൊരാഗ്രഹം വലുതായുണ്ടായിരുന്നു. ഇനി ഈ ക്ഷണം മരിച്ചാലും എൻെറ ചരമകാലം പ്രശസ്തമായിരിക്കും എന്നു സഗൽഗദം പറഞ്ഞു.

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ സ്വാതന്ത്ര്യപരനായിരുന്നതിലേയ്ക്കു ക്ഷമായാചനം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നു. ഞാൻ തുച്ഛമായ സംഗതി ഏതെങ്കിലും ഗൌരവമായി വിചാരിച്ചതുകൊണ്ടു മാത്രമാണ്. ഇത്രയും കഷ്ടതകൾ നാം രണ്ടാളും അനുഭവിച്ചത്. കഴിഞ്ഞതൊക്കെ മറന്നിട്ട് ഈ ക്ഷണം എൻെറകൂടെ പുറപ്പെടുക. പ്രഭു നമ്മുടെ പ്രത്യാഗമനത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുംകൊണ്ടു സമയം കഴിച്ചുകൂട്ടുകയാണ്. ഞാനും തിരിച്ചിട്ട് ഒരാഴ്ചയ്ക്കു മേലായി.

സുക:—അച്ഛൻ നമ്മുടെ വരവിനെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കയാണെന്നു പറഞ്ഞത് എനിക്കത്ര ബോദ്ധ്യമാവുന്നില്ല. അത് വാസ്തവമായിരുന്നാൽതന്നെയും ദുഷ്ടന്മാരുടെ പ്രേരണയാൽ കൂടുതൽ എന്നെ അപമാനിക്കാനും ദ്രോഹിക്കാനുമായിരിക്കാം. എൻെറ സകല വീഴ്ചകൾക്കും മാപ്പുതന്ന് തിരികെ അച്ഛൻെറ സന്നിധിയിൽ എന്നെ വരുത്തിക്കൊള്ളണമെന്നു ഞാൻ യാചിച്ചിട്ടും അദ്ദേഹം അനുവദിക്കുകയോ എനിക്ക് ഒരു കത്തുപോലും അയയ്ക്കുകയോ ചെയ്തില്ല. ഞാൻ അങ്ങയുടെ ഹിതാനുസരണം വന്നാലും ആ നീചന്മാരുടെ ഇടയിൽ

വേണ്ട ശരണം പ്രാപിക്കാൻ. അതു് എനിക്കു ദുസ്സഹമാണു്. അച്ഛന്റെ ഓജസ്സും ശൌര്യവും ഒക്കെ നശിച്ചു. എന്നിൽ വലുതായ അവിശ്വാസവും അതൃപ്തിയും തോന്നിപ്പോയി. ഇനി പൂർവസ്ഥിതിയിലാകാനും പ്രയാസമാണു്. എന്റെ അഭീഷ്ടം സാധിച്ചു. ഞാൻ ഒരിക്കൽക്കൂടി കണ്ടുവല്ലൊ.

ചന്ദ്ര:—സുകുമാരി ഇനിയും ബാല്യത്തിലെ പ്രകൃതത്തിനു വ്യത്യാസം ഒന്നും വന്നിട്ടില്ലല്ലൊ. ഇനി നമുക്കു വേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ആലോചിക്കാം.

സുകു:—ഞാൻ ഇനി എന്തു ചെയ്യണം. അച്ഛൻ എന്നെ ബഹിഷ്കരിച്ചു. അതുകൊണ്ടു് പിതൃസന്നിധിയിലേയ്ക്കു വരണമെന്നില്ല. പിന്നെ ഈ വിധം തെണ്ടി അലഞ്ഞു നടന്നിരുന്ന ഒരു സ്ത്രീയെ പത്നിയായി സ്വീകരിക്കുന്നതിനു് സാധാരണ ആർക്കും അത്ര തൃപ്തിയുണ്ടാകാൻ തരമില്ല. ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഞാനെന്താണു പ്രവൃത്തിക്കേണ്ടതു്. അവിടുത്തെ ഭാര്യാപദം അർഹിക്കുന്നതിനുള്ള യോഗ്യത ഒന്നുകൊണ്ടും എനിക്കില്ലെന്നു തീർച്ചയായിരിക്കുമ്പോൾ അഗതിയും അനന്യശരണയുമായ ഞാൻ കൂടെ തിരിച്ചാൽ എന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കും. അച്ഛനൊ ആ...... ക്കെങ്കിലും എന്നിൽ ദയയുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞാൻ ഈ നാടൊക്കെ ചുററിനടക്കേണ്ട ആവശ്യം നേരിടുകയില്ലായിരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ കണ്ണിൽ വെള്ളം നിറഞ്ഞു. സുകുമാരി തന്റെ സാരിയുടെ അററംകൊണ്ടു് അശ്രുപ്രവാഹത്തെ തുത്തു് ചന്ദ്രസേനന്റെ അരുകിൽനിന്നും മാറി നിലയായി. അവൾക്കു ചന്ദ്രസേനന്റെ പെരുമാററങ്ങളിൽ തന്നെ, ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ ഉള്ളതായി തോന്നി. അവളോടുള്ള ഏകാഗ്രപ്രണയത്തിനു ഭംഗം ഭവിച്ചിട്ടുള്ളതായി സംശയിക്കുകയാൽ അവളുടെ നേത്രോല്പലങ്ങളിൽ നിന്നും ബാഷ്പധാര നിരർഗ്ഗളമായി ഒഴുകിത്തുടങ്ങി. വളരെ നേരം മൌനിയായിരുന്ന ചന്ദ്രസേനൻ തന്നെത്താൻ കുററപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു് സുകുമാരിയെ പ്രേമപുരസ്സരം പിടിച്ചു് അരികത്തു് ഇരുത്തി.

ചന്ദ്ര:—എന്റെ സുകുമാരിക്കു ഞാനുള്ളപ്പോൾ അച്ഛൻ വെടിഞ്ഞാലും യാതൊരു ഖേദത്തിനും അവകാശമില്ലല്ലൊ. പിന്നെ ഈ അർത്ഥമില്ലാതെ വിലപിക്കുന്നതെന്തിനു്? ഞാൻ ചെയ്ത കഠിനതയ്ക്കു് മ... ചോദിക്കുന്നു. ഞാൻനിമിത്തമല്ലേ ഈ ആപത്തുകൾ ഒക്കെ വ...ക്കു ഭവിച്ചതു്. ഇതിനുമാത്രം ഞാനെന്തു ദുരിതം ചെയ്തു. എന്നെ നാ...യി സ്നേഹിച്ചതിനു് എന്റെ ഓമനയ്ക്കു് ഇതാണൊ പ്ര

തിഫലം? ഹാ! ദൈവമേ! എന്റെ കുററങ്ങളെ ഒക്കെ ക്ഷമിച്ച് ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കണെ! അരുത്, ഇനി വ്യസനിക്കരുത് എന്നു പറഞ്ഞ് അവളുടെ കണ്ണുനീർ തന്റെ ഉത്തരീയത്താൽ തുടച്ച് അവളെ വീണ്ടും ഗാഢാശ്ലേഷം ചെയ്തു. സുകുമാരീ, എന്റെ തെററുകളെ ഒക്കെ ക്ഷമിച്ചതായി പറയൂ. ഞാൻ സമാധാനിക്കട്ടെ.

സുകു:—ഞാൻ അങ്ങെ ഒന്നിനും കുററപ്പെടുത്തുന്നില്ല. അതിന് എന്റെ ഹൃദയം അനുവദിക്കയില്ല. എങ്കിലും എന്റെ നേക്കുള്ള പ്രേമത്തിന് ഒരു കുറവും വന്നിട്ടില്ലെന്ന് അങ്ങ് തുറന്നുപറയുമോ?

ചന്ദ്ര:—സുകുമാരിയുടെ സ്ത്രീസ്വഭാവം നോക്കു. ഈ വക ആശങ്കകളെന്തിനാണു? ഞാൻ പൂർവാധികം എന്റെ സുകുമാരിയെ സ്നേഹിക്കുകയും ആരാധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. എന്നുമാത്രമല്ല, ഞാൻ പ്രിയയുടെ ദാസനുമാണ്. വിശിഷ്യ, ഞാൻ ചിലതൊക്കെ പറയാൻ മടിച്ചതു് പ്രിയയുടെ താൽക്കാലികസ്ഥിതി കണ്ടിട്ടാണ്. എന്റെ പ്രാണവല്ലഭയ്ക്കു് അച്ഛന്റെ അവസാനകാലത്തു സമീപത്തുണ്ടായിരിക്കേണ്ട കടമയുണ്ടെങ്കിൽ താമസമെന്യെ എന്റെ കൂടെ തിരിക്കണം. അദ്ദേഹത്തിന് ലോകരംഗത്തിൽ നിന്നും മറയുന്നതിന്ന് ഇനി അധികം ദിവസങ്ങൾ വേണ്ടിവരികയില്ല.

എന്നിത്രയും പറഞ്ഞവസാനിച്ചപ്പോൾ "അങ്ങോട്ടു വണ്ടി എത്രമണിക്കാണ്" എന്നു സുകുമാരി ചോദിച്ചു.

ചന്ദ്ര:—നാലരയ്ക്കു്.

സുകു:—എന്നെ അച്ഛൻ കാണണമെന്നു പറഞ്ഞതു് വാസ്തവമാണോ? അങ്ങനെ ഒരിക്കലെങ്കിലും ആഗ്രഹിച്ചോ? എന്നു് അശ്രുപൂർണ്ണങ്ങളായ നേത്രങ്ങളോടുകൂടി ചോദിച്ചു.

ചന്ദ്ര:—ഉവ്വ്. അതൊക്കെ പിന്നെ പ്രസ്താവിക്കാം. യാത്രയ്ക്കു് ഒരുങ്ങിക്കൊള്ളു.

സുകു:—അങ്ങ്, മുൻകൂട്ടി പോയി ഞാൻ വരുന്ന വിവരം അച്ഛനെ അറിയിക്കുക.

ചന്ദ്ര:—എന്റെ ഒന്നിച്ചു വരുന്നില്ലെ?

സുകു:—അപ്രിയം ഇല്ലാത്തപക്ഷം.

ചന്ദ്ര:—ഈ മാതിരി പരുഷവാക്കുകൾ ഇനിയും ഉപയോഗിക്കരുത്. പോയി ശാന്താദേവിയോടു യാത്രപറഞ്ഞു വരിക.

സുകു:—ഞാൻ ഇതേവരെ എൻെറ വിവരം ഒന്നും അവരെ അറിയിച്ചിട്ടില്ല. അതിനാൽ ഈ അവസരത്തിൽ അവരോട് ഒന്നും പറയേണ്ട. യാത്രമാത്രം പറഞ്ഞിട്ട പോരാം എന്ന പറഞ്ഞു. ഇതൊക്കെയായിട്ടും സുകുമാരിയുടെ പരിഭ്രമത്തിന് ഒരു കുറവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ചന്ദ്രസേനൻ കുറച്ചുനേരം സ്വസ്ഥനായിട്ടിരുന്നു. ഇവൾക്ക് എന്തോ അനിർവ്വചനീയമായ ഒരു ഖേദം ഉള്ളിൽ കടന്ന പിളക്കുന്നുണ്ടെന്ന തോന്നുന്ന. അതെന്താണെന്ന പൂൎണ്ണമായറിയുന്നില്ല. "സുകുമാരിക്ക് പരിഭ്രമത്തിന് യാതൊരാവശ്യവും ഇല്ല. ഞാൻ ഒരു ദാസനെപ്പോലെ അനുഗമിച്ചുകൊള്ളാം.—സുകുമാരിക്ക്— ചന്ദ്രസേനൻ കാൎയ്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഒന്നും ചോദിക്കയില്ലായെന്ന നിശ്ചയം വന്നു. അവൾ ചന്ദ്രസേനൻെറ അടുക്കൽ ചെന്ന് അദ്ദേഹത്തിൻെറ കയ്യിൽ പിടിച്ചു. ചന്ദ്രസേനൻ ക്ഷണനേരത്തിനിടയിൽ സൎവ്വ ചരാചരങ്ങളേയും മറന്ന് ആനന്ദലഹരിയിൽ മയങ്ങി. ഞാൻ എൻെറ പ്രിയതമയെ അരനിമിഷംപോലും പിരിഞ്ഞിരിക്കാൻ ശക്തനല്ല. എൻെറ പ്രാണവല്ലഭ അപകൃഷ്ടമായ യാതൊന്നും ചെയ്യുകയില്ലെന്നുള്ള ദൃഢബോധം ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും അതിൽ ഒരു ചില്ലാ ചാപല്യം എനിക്കുണ്ടായി. നമ്മൾ രണ്ടാളുടേയും ദുർദ്ദശ നീങ്ങിപ്പോയല്ലോ.

രണ്ടാളും ശാന്താദേവിയുടെ വസതിയിൽ എത്തി. സുകുമാരി അകത്തു കടന്ന്:—"എൻെറ അജ്ഞാതവാസത്തിൽ പുത്രീനിൎവ്വിശേഷം സ്നേഹിച്ചും സമയോചിതംപോലെ വേണ്ട ഉപദേശങ്ങൾ തന്നും എന്നെ രക്ഷിച്ച അമ്മയെ വിട്ടുപിരിയേണ്ടി വന്നതിൽ വളരെ വ്യസനിക്കുന്നു. ഞാൻ ഇതാ യാത്രയായി. സ്വഭവനത്തിലേയ്ക്കാണു പോകുന്നത്. താമസിയാതെതന്നെ എനിക്ക് അമ്മയെ വീണ്ടും സന്ദൎശിക്കുന്നതിനും എൻെറ ജീവാവസാനംവരെ ഈ മാതൃലാളനാസുഖം അനുഭവിക്കുന്നതിനും ജഗദീശ്വരൻ സഹായിക്കുമെന്നുള്ള ദൃഢവിശ്വാസം എന്നെ ഈ അവസരത്തിൽ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നു. തൽക്കാലം സമയക്കുറവുകൊണ്ട് ഒന്നും പറയുന്നില്ല.

ശാന്താ:—തിരിയെ ഭവനത്തിൽ ചെന്നു ചേരുന്നതിന് സംഗതിയായത് ചാരിതാൎത്ഥ്യജനകം തന്നെ. എനിക്കിനി എപ്പോൾ കാണാനിടയാകും എന്ന പറഞ്ഞു തീരുന്നതിനു മുൻപുതന്നെ അവരുടെ നേത്രങ്ങളിൽ ബാഷ്പം നിറഞ്ഞു.

അധികതാമസംകൂടാതെ ഞാൻ അമ്മയെ സന്ദൎശിക്കും എന്നപറഞ്ഞു സുകുമാരി യാത്ര തിരിച്ചു.

സുകു:—ഞാൻ നേരിട്ട് അച്ഛന്റെ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു വരുന്നില്ല. മനസ്സിനു കുറെ സ്വാസ്ഥ്യതയുണ്ടാകുന്നതുവരെ ഞാ.......വല്ല വിരോധവുമുണ്ടോ? പക്ഷെ അതു് അമ്മയ്ക്കു് അത്ര രസമായിരിക്കയില്ലായെന്നു തോന്നുന്നു.

ചന്ദ്രസേനൻ:— എന്റെ ബംഗ്ലാവിൽ താമസിച്ചുകൊള്ളു. ഞാൻ താമസം അമ്മയും ഒന്നിച്ചു ആയ്ക്കൊള്ളാം. എന്നെക്കൊണ്ടുള്ള ബാധയുണ്ടാവുകയില്ല. ആവശ്യപ്പെട്ടാലെ വരികയുള്ളു എന്നു പറഞ്ഞു് രണ്ടാളും വണ്ടിയിൽ കയറി.

—(൧)—

അദ്ധ്യായം ൩൦.

"നാഥ! നീ ഖേദിയാതെ വരിക, വരിക, നിൻ ദുർദ്ദശാം നീക്കി നിന്റെ
പാദൌ സംവാഹയാമി പ്രണയിനി നയനേ മാകുരു ബാഷ്പപൂരം."

"പുത്രിക്കുള്ളോരു സൽഗുണങ്ങളഖിലം കേട്ടിട്ടു സന്തുഷ്ടനായ്
ഗാത്രാന്തേട്ടിവിച്ചു മുങ്ങിയധികം പൊങ്ങുന്ന ബാഷ്പത്തിലും."

സുകുമാരിയെ തന്റെ ബംഗ്ലാവിൽ കൊണ്ടാക്കി അവളുടെ സൗകൎയ്യത്തിനു വേണ്ട ഏൎപ്പാടുകൾ ചെയ്തിട്ട് ചന്ദ്രസേനൻ പുഷ്കരിണിയിലേയ്ക്കു പോയി. അദ്ദേഹം അവിടെ എത്തിയപ്പോൾ ഒരു ബഹളം തന്നെ. ഭൃത്യന്മാർ പരിഭ്രമത്തോടു് അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ഓടുന്നു. ഡാക്ടരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരാൻ ആരം പോകുന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ നേരെ പ്രഭുവിന്റെ മുറിയിലേയ്ക്കു ചെന്നു.

ഭൃത്യൻ:—യജമാനന്, അന്ന് യാത്ര പറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞതു മുതൽ നേരെ സുഖമില്ലാണ്ടായി. എന്തൊ ഒരു ഭ്രമം വർദ്ധിച്ചു. ആരോ തേജസ്വിയായ ഒരാൾ സമീപത്തു ചെന്ന് രണ്ടു കണ്ണുകളിലും എന്തോ രസം ഒഴിച്ചിട്ടുപോയതായി പറയുന്നു. എന്നാൽ അതു് കണ്ണുകളിൽ നിന്നും ഒഴുകിയിരിക്കുന്ന ലക്ഷ്യങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ആളിനെ ഞങ്ങൾ ആരുംതന്നെ കാണുകയുണ്ടായില്ല. രണ്ടു നേത്രങ്ങൾക്കും വലുതായ വ്യത്യാസം നേരിട്ടിട്ടുണ്ട്. സദാ വെള്ളം ഒഴുകുന്നുണ്ട്. വേദനയുണ്ടായിരുന്നു. ഇന്നലെ മുതൽ ഇല്ല. എങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രാണസങ്കടം ആൎക്കും കാണുക വയ്യ. കൂടക്കൂടെ ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ അതെന്താ വെളിച്ചം കാണുന്നല്ലൊ. ആരു് അങ്ങോട്ടു ക

ടന്നുപോയി. ഇന്നാരല്ലെ ഇങ്ങനെ ചോദിക്കുന്നു. ഞങ്ങൾക്ക് ഒന്നും അറിവാൻ വയ്യ. പുത്രിയെ കാണാതെ കിടന്നുഴലുകയായിരിക്കാം. അധികം ദീൎഘമില്ല. വല്ലാതെ ക്ഷീണിച്ചു കിടക്കുന്നു. സംസാരിക്കുന്നില്ല.

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ സുകുമാരിയെ കണ്ടു. സൗഖ്യംതന്നെ എന്നു മെല്ലെ പറഞ്ഞു.

പ്രള:—പെട്ടെന്നു എഴുനീററിരുന്ന് എന്റെ ഓമന എവിടെ എന്നു ചോദിച്ച് രണ്ടു കൈകളും നീട്ടി. അടുത്തുവരു എന്നു സഗൽഗദം പറഞ്ഞു.

ചന്ദ്ര:—ഇപ്പോൾ ഇവിടെയില്ല. എന്റെ ബംഗ്ലാവിൽ താമസിക്കുന്നു. വേണ്ട സൌകൎയ്യങ്ങൾ ചെയ്തുകൊടുത്തിട്ടുണ്ട്.

പ്രതാ:—ചന്ദ്രസേനാ, എന്റെ കുട്ടി എവിടെ? സത്യം പറയൂ. എന്നെ വഞ്ചിക്കരുതേ? അവൾ ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടോ? എനിക്കു ഒന്നു കണ്ടിട്ടുടൻ മരിച്ചാലും മതി. ഞാൻ അത്ര നിന്ദ്യനും ദുർഭഗനുമാ[illegible]ണ്. ഞാൻ എന്റെ പ്രിയപുത്രിയെ എത്രമാത്രം ദ്രോഹിച്ചു. എന്റെ വാക്കുകളും പ്രവൃത്തികളും ക്ഷന്തവ്യമല്ല. എന്റെ ദ്രോഹങ്ങൾ ഒക്കെ ക്ഷമിച്ച് എന്നെ സമാശ്വസിപ്പിക്കാൻ പറയൂ. എന്റെ കുട്ടി എവിടെ? എന്റെ ഓമന അടുത്തുവരു. എന്റെ ചാപല്യങ്ങൾ ക്ഷമിക്കു. ഞാൻ വയസ്സനല്ലെ? എന്റെ കുട്ടിയെ ഒന്നു തലോടട്ടെ! എന്റെ ചന്ദ്രസേനാ! എന്റെ കുട്ടിയുടെ മുഖം ഒന്നുകൂടി കാണ്മാൻ ദൈവം എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചിരിക്കുമോ? നിങ്ങൾ എന്നോടു യാത്ര പറഞ്ഞുപോയ നാൾമുതൽ ക്രമേണ എന്റെ കാഴ്ച കുറവരുന്നു. ഇപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ മുഖം കാണാം. എന്റെ കുട്ടിയുടെ മുഖകമലം ഞാൻ ഒന്നുകൂടി കാണട്ടെ. അടുത്തു വരാൻ പറയൂ എന്നു ഉൽക്കണ്ഠയോടുകൂടി പറഞ്ഞു.

ചന്ദ്ര:—ഇപ്പോൾ ഇവിടെയില്ല. ഞാൻ പോയി കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരാം. സുകുമാരിക്ക് ഇവിടെ കടക്കുന്നതിനു മടിയുണ്ട്. അവിടത്തെ അനുചരന്മാരും മററും ഇവിടെയുള്ള സ്ഥിതിക്ക് സുകുമാരിയുടെ ആഗമനം അവൎക്ക് അത്ര സുഖകരമായിരിക്കില്ല. അതാണ് അവിടെ താമസിച്ചത്.

പ്രതാ:—ഞാൻ അനേകം പ്രാവശ്യം എന്റെ തെററുകളെ ക്ഷമിക്കാൻ പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നു. ഞാൻ എന്റെ പുത്രിയെ അവിശ്വസിച്ച് അപയശസ്സിനും നാശത്തിനും ഇരയായിത്തീൎന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ പോയ

ദിവസം രാത്രി എനിക്ക് ഒരു ദിവ്യദൎശനം ലഭിച്ചു. "എന്റെ പുണ്യവതിയായ പുത്രിയുടെ സൽക്കൎമ്മഫലം ഹേതുവാൽ നിനക്കു വീണ്ടും കാഴ്ച ലഭിക്കുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞു് തേജസ്വിയും ദീൎഘകായനുമായ ഒരു ദിവ്യപുരുഷൻ എന്റെ കണ്ണുകൾ പിടിച്ചു തുറന്ന് ഓരോ തുള്ളി രസം എന്റെ കണ്ണുകളിൽ ഒഴിച്ചു. അരനിമിഷം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അതിയായ വേദന തുടങ്ങി. മൂന്നു ദിവസം മൂന്നു യുഗമായിരുന്നു. എന്റെ ജീവൻ ജഡംവിട്ടു സഞ്ചരിക്കുകയോ—എന്റെ പുത്രിയുടെ താപാഗ്നി എന്നെ ദഹിപ്പിക്കയോ ആണെന്നു ഞാൻ തീച്ചപ്പെടുത്തി. ഈയിടെ അതൊക്കെ കുറഞ്ഞു. കാഴ്ചയുമുണ്ടു്, ചന്ദ്രസേനാ! ഞാൻ വിവശനാകുന്നു. എന്റെ കുട്ടിയെ തൽക്ഷണം കൊണ്ടുവരിക.

ചന്ദ്ര:—ഞാൻ പോയി കൊണ്ടുവരാം എന്നു പറഞ്ഞു് അവിടെ നിന്നും പിരിഞ്ഞു.

* * * *

ചന്ദ്രസേനൻ എത്തിയ വിവരം സുകുമാരിയെ ധരിപ്പിക്കാൻ ദാസിയോടു പറഞ്ഞു. സുകുമാരി പലവിധമായ സങ്കടങ്ങൾകൊണ്ടു വിവശയായി കിടക്കുകയായിരുന്നു. ചന്ദ്രസേനനെ അകത്തേയ്ക്കു വിളിച്ചു. ചന്ദ്രസേനൻ ആ കിടക്കയിൽ കിടക്കുന്ന മനോഹരാംഗിയുടെ പാരവശ്യം കണ്ടു് വിഷണ്ണനായി. "പ്രിയെ! ഞാൻ പുഷ്കരിണിയിൽ നിന്നും വണ്ടി കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടു്. വേഗം പോയി പിതാവിനെ സന്ദശിക്കുക. അദ്ദേഹം വളരെ താപത്തോടെ ഭവതിയുടെ പ്രത്യാഗമനത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുംകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇനി അധികം ക്ലേശിപ്പിക്കുന്നതു് ധമ്മമല്ല. എണീക്കു; പിതാവിന്റെ ദയനീയാവസ്ഥ കണ്ടാണു് ഞാൻ വീണ്ടും വന്നുപദ്രവിക്കുന്നതു്.

സുകു:—എന്റെ സ്ഥിതിയും അപ്രകാരംതന്നെ. കുറച്ചു കഴിയട്ടെ.

ചന്ദ്രസേനൻ അകലെയുള്ള ഒരു കസേരയിൽ ഇരുന്നു. സുകുമാരിക്കു വിചാരം ക്രമേണ ക്ഷീണം അധികരിച്ചു സംഭ്രമം വർദ്ധിച്ചു. ദേഹം വിയൎത്തു് മഞ്ഞുകട്ടിപോലെയായി. പിതൃസന്നിധിയിൽ ചെന്നാലുണ്ടാകാവുന്ന കഷ്ടങ്ങൾ എന്തെല്ലാമൊ? ഈ വിചാരങ്ങൾകൊണ്ടു് സുകുമാരി നിശ്ചലയായി കിടന്നു.

ചന്ദ്രസേനൻ അടുത്തുചെന്നു് സുകുമാരീ! പ്രിയേ! എന്താ ഇതു്. എണീക്കുന്നില്ലെ? പുഷ്കരിണിയിൽ പോകണ്ടെ? എന്നു ചോദിച്ചതിനുത്തരം ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. സുകുമാരി കണ്ണുകൾ അടച്ചു കിടക്കുകയായിരുന്നു.

ചന്ദ്രസേനൻ വീണ്ടും അടുക്കൽച്ചെന്ന് പ്രിയെ! എണീക്കു. പ്രഭു കാത്തിരിക്കുന്നു. അധികം വ്യസനിപ്പിക്കുന്നതു് ധർമ്മമല്ല എന്നു പറഞ്ഞു താങ്ങി ഇരുത്തി. ചന്ദ്രസേനൻ സുകുമാരിയുടെ താൽക്കാലികാവസ്ഥ കണ്ടു് വളരെ വിഷമിച്ചു.

സുകു:—എനിക്കു പിതാവിനെ കാണ്മാൻ ആഗ്രഹമുണ്ടു്. അച്ഛൻ സ്നേഹിക്കുമൊ എന്നു സംശയമാണു്. ഇന്ന് എൻെറ വിധി തീർച്ചയാകും.

ചന്ദ്ര:—സുകുമാരീ! എനിക്കു തനിച്ചു പോകാൻ ധൈര്യമില്ല. വരുന്നില്ലെ? ഭവതിയുടെ ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്യാം.........ചന്ദ്രസേനനു, പിതാവിനു കാഴ്ചയുണ്ടായ വിവരം സുകുമാരിയെ ധരിപ്പിക്കാനുള്ള മോഹം അതികലശലായി. പ്രിയെ! ഞാൻ വളരെ സന്തോഷകരമായ ഒരു ശുഭവർത്തമാനം പറയുന്നതായിരുന്നാൽ എനിക്ക് എന്തു സമ്മാനം തരുമെന്നു പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി ചോദിച്ചു.

വ്രീളാനമ്രമുഖിയായി ശുഭവാർത്താശ്രവണത്തിലുള്ള താല്പര്യത്താൽ വിവിധവിചാരങ്ങളിൽ നിന്നും തെല്ലു വിരമിച്ചു. തൻെറ പിതാവിനു് കണ്ണിനു കാഴ്ച വീണ്ടും ലഭിച്ചുവെന്ന് ചന്ദ്രസേനനിൽ നിന്നും കേട്ടപ്പോഠം പിതാവും പുത്രിയും ഒരുപോലെ തങ്ങളേ ചുററിയിരുന്ന അന്ധകാരത്തിൽ നിന്നും പിരിഞ്ഞു് പ്രകാശമാനമായ ഏതോ പുതിയ ലോകത്തിൽ പ്രവേശിച്ചതുപോലെയും അവരംക്കു തോന്നാതിരുന്നില്ല. പിതൃഭക്തയായ ആ യുവതി സന്തോഷത്താൽ തന്നെത്തന്നെ മറന്ന് ചന്ദ്രസേനനൊരുമിച്ചു് തൽക്ഷണം പിതൃസന്നിധിയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു.

രണദേവൻ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. ഇവരെ കണ്ട ക്ഷണത്തിൽ അയാഠം കറച്ചു മാറി പണ്ടത്തെ ഗർവ്വൊക്കെ ശമിച്ചപോലെ വിനീതനായി നിന്നു. സുകുമാരി പിതാവിൻെറ അടുക്കൽച്ചെന്നു വന്ദിച്ചു. പ്രഭു പൂർവ്വകഥയൊക്കെ മറന്നിട്ടു് സുകുമാരിയെ അടുത്തു ചേർത്തു നെററികയിൽ ചുംബിച്ചു് മകളേ, എൻെറ എല്ലാ വീഴ്ചകളേയും മറന്ന് എന്നെ പൂർവ്വസ്ഥിതിയിൽ നീ സ്നേഹിക്കണേ. ഞാൻ നിന്നെ തെററിദ്ധരിച്ചതിൻെറ ഫലം നന്നായിട്ടനുഭവിച്ചു എന്നു സഗൽഗദം പറഞ്ഞു് അവളെ അടുത്തുപിടിച്ചിരുത്തി ചന്ദ്രസേനനോടും ഇരിക്കാൻ പറഞ്ഞു.

സുകു:—അച്ഛൻ എന്നെ കാണാൻ താല്പര്യപ്പെടുന്നതായി ഇദ്ദേഹം പറഞ്ഞതിനാലാണു് ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടു വന്നതു്. പക്ഷെ സർവ്വത്ര ദ്രോഹിച്ചു് ഗൃഹത്തിനു പുറത്താക്കി പോകുന്ന സ്ഥലത്തൊക്കെ പി

ന്നാലെ എത്തി എൻെറ കഥ കഴിക്കാൻ നിരന്തരം ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു പാതകിയുടെ മുമ്പിൽവച്ചു് എന്നെ കാണുമെന്നു് ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. ഞാൻ എന്തായാലും ഇത്രയും കാലം ദുഃഖവും അപമാനവും കുറെ ഏറെ അനുഭവിച്ചു. ഇനി കൂടുതലായൊന്നും അനുഭവിപ്പാനില്ല. അച്ഛൻ എന്നിൽ നിന്നും അറിവാനാഗ്രഹിച്ച രഹസ്യം ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ മുമ്പിൽവച്ചു പറയുന്നതിനു ഞാൻ സന്നദ്ധയാണു്. ഈ പുഷ്കരിണിയിൽ ഇളയമ്മ വന്നകാലം മുതൽ നടന്ന സകല ചരിത്രവും ഈ രണദേവൻ പ്രത്യക്ഷരം അച്ഛനോടു പറയണം. ഇനി ഞാനും ഈ കൂട്ടരും ഒന്നിച്ചുള്ള സഹവാസം പ്രയാസമാണു്. അച്ഛനു് അവരെ വിട്ടയയ്ക്കാൻ മനസ്സില്ലാത്തപക്ഷം ഞാൻ ഇതാ യാത്ര പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നു് കുണ്ഠിതത്തോടുകൂടി പറഞ്ഞു. സുകുമാരിയുടെ നിറം രക്തവർണ്ണമായി. പ്രഭുവിൻെറ സ്ഥിതികണ്ടു് ചന്ദ്രസേനൻ അന്ധാളിച്ചു. ആ മുറി കേവലം നിശ്ശബ്ദമായി. എന്നാൽ ആ നിശ്ശബ്ദാവസ്ഥ ആപൽക്കരമായ ഭവിഷ്യത്തിൻെറ പുരോഗാമിയായിരുന്നതിനാൽ എല്ലാവരും ഭയവിഹ്വലരായി നിന്നു.

ഒടുവിൽ, ഭയാനകമായ മൌനവ്രതത്തെ ഭഞ്ജിച്ചുകൊണ്ടു് പ്രഭു ഗംഭീരസ്വരത്തിൽ രണദേവ, എൻെറ മകൾ പറഞ്ഞതു കേട്ടുവോ? നിനക്കു് എന്താണു പറയാനുള്ളതു്? പറയുക.

രണദേവൻ, പ്രഭുവിൻെറ പുറപ്പാടു ശുഭമല്ലെന്നുള്ള ദൃഢവിശ്വാസം തോന്നി, എങ്കിലും കഴിവുള്ളടത്തോളം ഇവിടെനിന്നും തപ്പിപ്പിഴയ്ക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗം നോക്കണമെന്നു വിചാരിച്ചു് വിനീതനായിനിന്നു് പ്രഭോ! എനിക്കു വിശേഷാൽ ഒന്നും പറവാനില്ല. ഇവിടെ നടന്നിട്ടുള്ള സംഭവങ്ങളെ അപ്പഴപ്പോൾ ധരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. കശ്മലൻ അവിടത്തെ പരമ വൈരിയാണെന്നു് എനിക്കു് ഇയിടെ മനസ്സിലായി. അയാൾ നീലോല്പലത്തിനെ കബളിപ്പിച്ചു് കുറച്ചു ഉരുപ്പിക തട്ടിക്കൊണ്ടു പോയതായി കേൾക്കുന്നു.

പ്രഭു:—അതൊക്കെയിരിക്കട്ടെ! താൻ ആദ്യവസാനം കളവുകൂടാതെ പറയൂ. ഇല്ലെങ്കിൽ തക്ക ശിക്ഷയുണ്ടെന്നു കരുതിക്കൊള്ളൂ.

രണ:—അവിടന്നു് അങ്ങനെ നിർബന്ധിക്കുന്ന പക്ഷം ഞാൻ എല്ലാ സംഗതികളും വിശദമായി പറയാം. ശിക്ഷയ്ക്കു പാത്രം ആരാണെന്നു് ഒടുവിൽ തീരുമാനിച്ചാൽ മതിയാകും.

സുകുമാരി പുറകോട്ടു മാറിനിന്നു. മുഖം മ്ലാനമായി. രണദേവൻ പ്രസംഗം ആരംഭിച്ചു. സുകുമാരി കൈകൾ തിരുമ്മിത്തുടങ്ങി.

രണദേവൻ:—[പുഷ്പരസത്തോടെ] പ്രഭോ! ഞാൻ എല്ലാ ഭാഗവും പറയണമെന്നു നിർബ്ബന്ധമുണ്ടോ?

പ്രഭു:—താൻ യാതൊന്നും മറച്ചു വയ്ക്കരുത്.

രണ:—സുകുമാരി ബിലാത്തിയിൽനിന്നും മടങ്ങി എത്തിയ ഉടൻ നീലോല്പലവും ഞാനും സുകുമാരിക്കു വളരെ പ്രത്യേകമായിരുന്നു. അപ്പോൾ അതിരൂപലാവണ്യവും സൌശീല്യവും ഉള്ള ഒരു പെൺകുട്ടിയോട് ചന്ദ്രസേനനു വളരെ പ്രേമമുണ്ടെന്ന് സുകുമാരി എങ്ങനെയോ ധരിച്ചിരുന്നു. അതിനെ സംബന്ധിച്ച് കുണ്ഠിതപ്പെട്ടു കൊണ്ടിരിക്കുക പതിവായി. ഒരു ദിവസം ഞങ്ങൾ എല്ലാവരുംകൂടി ഇവിടെ അടുത്തുള്ള വനത്തിൽ വച്ച് ഒരു വനഭോജനം നടത്തി. അതിന് ആ പെൺകുട്ടിയും സന്നിഹിതയായിരുന്നു. അവൾ നീലോല്പലത്തിന്റെ പ്രത്യേക സുഹൃത്താണ്. അസൂയാകലുഷയായ അവിടത്തെ പുത്രി വിഷംകൊടുത്ത് ആ യുവതിയെ കൊന്നു എന്നു പറഞ്ഞാൽ കഴിഞ്ഞല്ലോ. സുകുമാരി ഈ ദോഷപ്രഖ്യാപനം കേട്ട് സ്തബ്ധയായി നിന്നു.

പ്രതാ:—അയ്യോ! എന്റെ കുട്ടി ആ കഠിനകൃത്യം ഒരിക്കലും ചെയ്യുകയില്ല; ഒരിക്കലും ഇല്ല. അത് അവാസ്തവമാണ് എന്നു പറഞ്ഞു ഇരുന്നസ്ഥലത്തു തന്നെ വീണു. ഛെ ഛെ! ഈ വയസ്സിനിടയിൽ എന്തെല്ലാം അനുഭവിച്ചു. ഇതെന്തൊരാശ്ചര്യം. എന്റെ കുട്ടി കൊലചെയ്തു എന്നാണൊ പറയുന്നതു്?

രണ:—അതെ! എന്നിട്ട് ഞങ്ങൾ അവിടത്തെ ഓർത്ത് അതിനെ പുറത്താക്കാതെ ഇത്ര കാലം മറച്ചു വച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അതൊക്കെ പുറത്താകേണ്ട കാലവും അതിക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു. ഉപകാരം ചെയ്തവൎക്ക് അപകാരം നേടുകയാണ്. ദ്രോഹകൃത്യം എത്രകാലം നിലനിൽക്കും. അവിടത്തെ പുത്രി ഒരു പ്രതികാരദേവതയാണ്. അന്നു രാത്രി തമ്മിൽ കണ്ടുമുട്ടിയതുമുതൽ ഇവൾക്ക് എന്നോടു വളരെ ദ്വേഷമുണ്ട്. ഞാൻ കണ്ടതൊക്കെ ഇവിടെ ധരിപ്പിച്ചു എന്നുള്ള ക്ഷോഭമാണ്. "താൻ പുറത്തു പറഞ്ഞതിന് എന്തെങ്കിലും തന്നെ അകപ്പെടുത്തിയേയ്ക്കാമെന്നു ശപഥം ചെയ്തു. ആ ശപഥം ഇതാ നിറവേറുന്നു." എത്രയോ വളരെ ഗൂഢമായി വച്ചിരുന്ന ഈ രഹസ്യത്തെയാണ് അവിടന്നു പലപ്രാവശ്യവും ചോദിച്ചിട്ടും ഒഴിഞ്ഞു പറഞ്ഞു തള്ളിക്കളഞ്ഞതു്.

സുകുമാരി:—[ചന്ദ്രസേനന്റെ മുഖത്തുനോക്കി ആ മുഖത്തുനിന്നും നിർഗ്ഗമിച്ച പ്രക്ഷോഭത്തെ കണ്ടു വിവശയായിയെങ്കിലും ദൃഢചിത്ത

ത്തോടെ എഴുന്നേറ്റുകൊണ്ട്] അച്ഛാ, ഇയാൾ പറയുന്നതു മാത്രം കേട്ട് ഒന്നും തീരുമാനിക്കരുതേ! ഈ കൃത്യം നടന്നതു വാസ്തവമാണ്. പക്ഷെ ഞാൻ സർവ്വഥാ നിർദ്ദോഷിയാണെന്നു മാത്രം പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു. ഈ നീചസഹവാസത്താലുണ്ടായ ദുരഭിമാനം ഹേതുവാൽ ഞാൻ എന്റെ പിതാവിനോടു പറയാതിരുന്നു. അതിനുമാത്രം ഞാൻ വേണ്ടടത്തോളം കഷ്ടം അനുഭവിച്ചു.

പ്രതാ:—കുട്ടീ! ക്ഷമിക്കു. രണദേവൻ എല്ലാം പറഞ്ഞുതീരട്ടെ. പിന്നീടുണ്ടായതു് എന്തെല്ലാമാണ്. വിവരിച്ചു പറയുക.

രണ:—ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ? ആ യുവതിയുടെ ആഹാരത്തിൽ വിഷം ചേർത്തുകൊടുത്തു. അതു് സുകുമാരിയുടെ കടുംകയ്യാണ്. ഹാ! ഭയങ്കരംതന്നെ. ആ തരുണീരത്നം ഉടൻ യമലോകത്തേയ്ക്കു തിരിച്ചു. പിന്നീട് ഞങ്ങൾ എല്ലാവരും കൂടി പുറത്താക്കാതെ ആ സ്ത്രീയുടെ ജഡത്തെ ആ വനത്തിനുള്ളിൽതന്നെ സ്ഥാപിച്ചു് കുറെ ഉണക്ക ഇലകൾ വാരി ആ സ്ഥലത്തു കൂട്ടിയിട്ടുപോന്നു. ഞങ്ങൾ പുറത്താക്കിയിരുന്നുവെങ്കിൽ പുത്രിയുടെ കഥ എന്തായിത്തീരുമായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ മുമ്പിൽ വന്നു നിൽക്കുമോ? മഹാ ദ്രോഹിയാണ്. ആ പ്രവൃത്തിയെപ്പററി ആർക്കും വിചാരിക്കപോലും വയ്യ. അവിടത്തേതന്നെ രാവും പകലും ഒരുപോലെ ഞാൻ എത്ര ജാഗ്രതയായിട്ടാണു സൂക്ഷിച്ചുപോന്നതു്. എനിക്കു് അവിടത്തെ പുത്രിയിൽ തീരെ വിശ്വാസമില്ലായിരുന്നു. നീലോല്പലത്തിനും ഈ ഭയം നന്നായുണ്ട്.

സുകു:—അച്ഛാ, എന്റെ ഭാഗംകൂടി കേൾക്കണേ! അന്നു രാത്രി ചെയ്ത തീരുമാനംപോലെയാണെങ്കിൽ ഞാൻ ചുററിപ്പോകും.

രണ:— [നിന്ദാരസത്തോടെ] ആട്ടെ, ഈ പറഞ്ഞതൊക്കെ കളവാണെന്നു സ്ഥാപിച്ചാലും നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം കൈയ്യുടയിലുള്ള ആ കത്തു് ഇന്നും സൂക്ഷിച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ട്. അതും നിഷേധിക്കുമോ? അതിനു ധൈര്യമുണ്ടോ?

സുകു:—എന്റെ കൃത്യങ്ങളെ ഒന്നും ഞാൻ നിഷേധിക്കുന്നില്ല. താൻ ഭീരുവും നിന്ദ്യനുമാകകൊണ്ട് ആത്മരക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി ഓരോന്നു കെട്ടിച്ചമച്ചുകൊള്ളു. സത്യം വെളിപ്പെടും; തീർച്ച തന്നെ. അപ്പോൾ തന്റെ ചാട്ടവും ഓട്ടവുമൊക്കെ അവസാനിക്കും. പെട്ടി തുറന്നു പണങ്ങളും പ്രമാണങ്ങളുമൊക്കെ കൈയ്യിലാക്കിക്കൊണ്ട് അച്ഛനോടു

ഞാനാണെന്ന പറഞ്ഞു ധരിപ്പിച്ചില്ലെ. ഇളയമ്മയും താനും കൂടി കള്ള ഒപ്പു വച്ച് ബാങ്കിൽ നിന്നും ഉറുപ്പിക എത്രായിരം തട്ടിച്ചു? അച്ഛൻെറ ഓജസ്സ കുറഞ്ഞു. ഇവരുടെ അധികാരം കൂടി. ഞാൻ പറഞ്ഞാൽ അച്ഛൻ വിശ്വസിക്കയില്ല എന്ന വരും. എങ്കിലും ഞാൻ ഒരു നല്ല സന്ദർഭം നോക്കിയിരിക്കുകയായിരുന്നു. ദൈവഗത്യാ ഇങ്ങനെ ഒക്കെയാണു കലാശിച്ചത്. ഇനിയെല്ലാം താനെ പുറത്തായിക്കൊള്ളും.

രണ:—അതെ, അതെ. രാപ്പകൽ പ്രഭുവിൻെറ അടുക്കൽ ഇളയമ്മയെപ്പററി ദൂഷ്യം പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ച് അവരെ ഒററക്കാശു കൂടി തൊടീക്കാതെ സകലതും കൈവശമാക്കിയില്ലെ? അതു ന്യായംതന്നെ.

സുക:—മതി, മതി. എൻെറമേൽ ആരോപിതമായ കുററം ഇന്നതാണെന്നും അതിനെ തെളിയിക്കാനുള്ള ദുസ്സാധത എത്രമാത്രമുണ്ടെന്നും എനിക്കു നല്ലപോലെ അറിയാം. ഗുണദോഷപരിജ്ഞാനമില്ലാത്ത ബാലയായ എന്നെ കുടുക്കിലകപ്പെടുത്തി ഭീഷണികൊണ്ട് ഇത്രയും നാൾ അമർത്തിവച്ചുകൊണ്ടു ഇപ്പോൾപോലെ നിങ്ങൾ ചെയ്തുപോന്ന അക്രമത്തിന് കയ്യും കണക്കുമുണ്ടോ? ഇനി അതത്ര സുസാദ്ധ്യമല്ലെന്ന് അറിഞ്ഞുകൊൾക. ദൈവം കുററംചെയ്തവൎക്കു തക്കതായ ശിക്ഷ കൊടുത്തുകൊള്ളും.

ചന്ദ്രസേനൻ തൻെറ പ്രേയസിയുടെ അടുത്തു ചെന്ന്— പ്രിയെ! നടന്ന വസ്തുത തുറന്നു പറയൂ. സംശയിക്കാനില്ല. ഞാനടുത്തില്ലേ? ഇവരെ എന്തിന് ഇനിയും ഭയപ്പെടുന്നു എന്ന് പ്രേമപൂർവം അവളുടെ കൈകളെ അമർത്തിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു. സുകുമാരിയുടെ മേൽ ഇപ്പോൾ ആരോപിതമായ കൃത്യം ചെയ്തിരുന്നാലും എൻെറ പ്രേമത്തിന് ഒരണുമാത്രം വ്യത്യാസം നേരിടുകയില്ല. പറയൂ. ഇതിനുമുമ്പ് എത്ര പ്രാവശ്യം ഞാൻ നിർബന്ധിച്ചു ചോദിച്ചു. സുകുമാരിയിലും സ്വല്പം വീഴ്ചയുണ്ട്. ഇല്ലെങ്കിൽ ഈ നീചന്മാർ ഇവിടെ ആധിപത്യം വഹിക്കുമോ? ഇനിയെങ്കിലും ചുമതല മറക്കാതിരിക്കു.

രണ:—നിങ്ങളുടെ പ്രാണേശ്വരി ചന്ദ്രമതിതന്നെ.

സുക:—അച്ഛാ! ഈ മനുഷ്യനാൽ എന്നിൽ ആരോപിക്കപ്പെട്ട കുററം പാപകരവും ഭയങ്കരവും ആണെങ്കിലും ഞാൻ ലേശം ഭയപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ഞാൻ നിദ്രാസുഖമോ ശരിയായ ആഹാരമോ അനുഭവിച്ചിട്ട് എത്രകാലമായി എന്ന് ഈശ്വരനു മാത്രമെ അറിഞ്ഞുകൂടു. ബില്ലാ

ത്തിയിൽ നിന്നും മടങ്ങി എത്തിയപ്പോൾ ഈ കൂട്ടരുടെ വിക്രിയകൾക്ക തടസ്സം നേരിട്ടതിനാൽ ഇളയമ്മ നേരിൽ വിരസത ഭാവിച്ചു തുടങ്ങി. എന്നെ ഇവിടെ നിന്നും ബഹിഷ്ക്കരിക്കുന്നതിനു പല മാർഗ്ഗങ്ങളും ആലോചിച്ചതായി എനിക്കറിയാം. ഈ അപവാദവും അതിൽ ഒന്നായിരിക്കണം. അതുകൂടാതെ എന്റെ ജീവഹാനി വരുത്തുന്നതിനുംകൂടി പല സന്ദർഭങ്ങളിലും ഈ കൂട്ടർ ഉദ്യമിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഞാൻ ലോകകാര്യങ്ങളിൽ അപരിചിതയാകയാൽ അവർ ഈ ചതിവിൽ എന്നെ അകപ്പെടുത്തി. എനിക്കു യാതൊരറിവും ഇല്ലാത്ത ഒരു സംഗതിയിൽ എന്നെ ഉൾപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ, ഞാൻ ഉടൻ എന്റെ നിരപരാധത അച്ഛനേയും മറ്റും ധരിപ്പിക്കേണ്ടതായിരുന്നു. അങ്ങനെ ചെയ്യാത്തത് ഭോഷത്തമായി. ഈ വീഴ്ചയ്ക്കു ഞാൻ എന്താണു സമാധാനം പറയേണ്ടത്? പിന്നീടു ഹൃദയബോധം ഉണ്ടായപ്പോൾ ഞാൻ ഇവരെ പരിശോധിച്ചുതുടങ്ങി. സകല നടപടികളും ദോഷകരമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കിയിട്ടാണു ഞാൻ ആ കൂട്ടത്തിൽ നിന്നും ഒഴിവാൻ ആഗ്രഹിച്ചത്. വിവരം അച്ഛനെ ധരിപ്പിക്കാൻ ധൈര്യമുണ്ടായില്ല. പ്രസ്തുതസംഭവത്തിന്റെ യാഥാർത്ഥ്യമാണിനി ഞാൻ പറയാൻ ഭാവിക്കുന്നത്. വനഭോജനത്തിന്റെ കാര്യം ഇയാൾ പറഞ്ഞുവല്ലൊ? അവിടെ ചെന്നപ്പോൾ "സുകുമാരി ഇവിടെ ഇരിക്കൂ" എന്നു പറഞ്ഞ് ഒരു വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ എന്നെ ആക്കീട്ട് എല്ലാവരുംകൂടി വനത്തിനുള്ളിൽ ഉല്ലസിക്കാനായി പുറപ്പെട്ടു. അധികനേരം ആയിട്ടും ആരെയും കാണാതെ ഞാൻ ഇരുന്നു കുഴങ്ങി. ഞാൻ എണീറ്റു കുറച്ചുദൂരം ഇവരെത്തിരഞ്ഞു നടന്നു. കുറച്ചകലെയായപ്പോൾ രണദേവനും കുശലനുംകൂടി ഈ ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ വച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്ത് എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഞാൻ പിന്നെ ബാക്കിയുള്ളവരും ഒന്നിച്ചാണ് ഇവിടെ എത്തിയത്. സുധീരകുമാരൻ ഒരു വൃക്ഷത്തിന്റെ പൊത്തിൽനിന്നും ഇറങ്ങി ഞങ്ങളോടൊന്നിച്ചു ചേർന്നു. വിഷം ആരു ചേർത്തു എന്നും ആരെ ഉദ്ദേശിച്ചാണെന്നും നല്ല നിശ്ചയമില്ല. ഇവർ രണ്ടാളിൽ ഒരുവനായിരിക്കണം ആ നീചകർമ്മം ചെയ്തത്. മരിച്ചത് ആ നിർദ്ദോഷിയായ സ്ത്രീയും കുറ്റം സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത് എന്നിലും ആണ്. ആ സ്ത്രീയുടെ മരണാവസ്ഥ ചിന്തിക്കുവാൻകൂടി വയ്യ.

രണ:—വളരെ ഭേഷ്. ഒരു വക്കീലായിരുന്നാൽ പണം കുറെ ഉണ്ടാക്കുമായിരുന്നു. എന്തു സാമർത്ഥ്യം? നല്ല വാഗ്മിതന്നെ.

ചന്ദ്ര:—താൻ ശബ്ദിച്ചുപോകരുത്. ആരുടെ മുമ്പിലാണു നിൽക്കുന്നത് എന്ന് ഓർമ്മിച്ചുകൊള്ളൂ.

രണ:—ആ കത്തു വരുത്തി വായിച്ചുനോക്കുക. അപ്പോൾ ഒക്കെ ശരിയാകും.

സുകു:—അതേ, ഇളയമ്മ എന്നെ കാണുമ്പോൾ ഒക്കെയും ചന്ദ്രബാബുവിനെപ്പററി ഓരോ ദോഷപ്രഖ്യാപനം ചെയ്ക പതിവായിരുന്നു. ചിത്രാംഗി എന്ന ആ മൃതയായ തരുണി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തെ കവൎന്നുകളഞ്ഞു. ഇനി നിന്റെ കാൎയ്യം അമാന്തമാണു് എന്നൊക്കെപ്പറഞ്ഞു എന്നെ ദ്രോഹിച്ചു. ഈ വാക്കു കേട്ടപ്പോൾ എന്റെ ബാലസ്വഭാവംകൊണ്ടു് അൎത്ഥവും ഇല്ലാതെ "ഞാനും ചിത്രാംഗിയും തമ്മിൽ പരസ്പരം സ്നേഹിച്ചിരുന്നിട്ടും ഈ വഞ്ചന എന്നോടു കാട്ടിയല്ലൊ, ഇവൾ മരിച്ചുപോയാലും വേണ്ടില്ല" എന്നു് എഴുതി. അതിന്നു് അൎത്ഥമുണ്ടോ വല്ല ഉദ്ദേശ്യവുമുണ്ടോ? എന്റെ ആത്മസ്നേഹിതയായ അവളുടെ മരണത്തെ ഞാൻ പ്രതീക്ഷിച്ചതേയില്ല. പ്രായക്കുറവുകൊണ്ടോ ദുൎബ്ബുദ്ധികൊണ്ടോ ഞാൻ ചെയ്ക കുററങ്ങളെ, ശാസിച്ചും വേണ്ട സദുപദേശം ചെയ്തും ഒരു മാതാവിന്റെ നിലയിൽ എന്നെ നന്നാക്കുവാൻ ചുമതലയുള്ള ഇളയമ്മയ്ക്കു് എന്റെ വിഷയത്തിൽ മുഖത്തു ചിരിയും ഹൃദയത്തിൽ കാളകൂടവുമാണെന്നുള്ള അവസ്ഥ സാധുവായ ഞാൻ ത്രികരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും അപ്പോൾ അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. നടന്ന യഥാൎത്ഥം ഇങ്ങനെയാണു്. കുററക്കാരനെ സ്ഥിരപ്പെടുത്താൻ എനിക്കു നല്ല നിശ്ചയംപോരാ.

പ്രസ്താവമദ്ധ്യേ സുധീരകുമാരന്റെ പേരു കേട്ടപ്പോൾ ചന്ദ്രസേനനും കശ്മലന്റെ പേരു കേട്ടപ്പോൾ പ്രഭുവും ഒന്നു ഞെട്ടി. എന്നാൽ ആ സമയത്തു രണ്ടാളുടേയും ചേതോവികാരങ്ങൾ രണ്ടുതരത്തിലായിരുന്നു—ഒന്നു ഭയംകൊണ്ടും മറെറാന്നു സംഗതികൾ കുറെക്കൂടി വിശദമായി അറിയാമല്ലൊ എന്നുള്ള ഔത്സുക്യംകൊണ്ടും ആയിരുന്നു.

ചന്ദ്ര:—കഷ്ടം! ആ സ്ത്രീയെ ഞാൻ ഒരു ദിവസംപോലും കണ്ടിട്ടില്ല.

രണ:—എന്തു മനോധൎമ്മം.

സുകുമാരി:—ആ സ്ത്രീ പിടച്ചു മരിച്ചയുടനെ ഇവരെല്ലാവരും പരസ്പരം ചിലതൊക്കെ നയനങ്ങൾകൊണ്ടു് അഭിനയിച്ചു. ആദ്യമായി സംസാരിച്ചതു് ഇളയമ്മയായിരുന്നു. "സുകുമാരീ, നീ ഉദ്ദിഷ്ടകാൎയ്യം നിറവേററി ഇല്ലേ?" എന്നു ചോദിച്ചു. അപ്പോഴാണു എന്റെ കണ്ണിന്റെ മൂടൽ മാറിയതു്. ഇവക്കു് ഈ കുററം എന്നിൽ സ്ഥാപിക്കണമെന്നുദ്ദേശമുള്ളതായി എനിക്കു മനസ്സിലായി. ഞാൻ വല്ലാതെ

അന്ധാളിച്ചു ക്ഷീണിച്ചു വിയൎത്തു. "ദ്രോഹി നമ്മെ ചതിച്ചോ?" എന്നു രണദേവൻ ഉറക്കെ പറഞ്ഞു. എല്ലാവരും ഓരോ ഭാവപ്പകൎച്ചകൾ കാട്ടിത്തുടങ്ങി. കശ്മലൻ എന്നെ സഹായിക്കുന്ന മട്ടിൽ എന്തോ ചിലതൊക്കെ രണദേവന്റെ ചെവിയിൽ മന്ത്രിച്ചിട്ട് അവിടെത്തന്നെ ഒരു കുഴി കുത്തി ആ സ്ത്രീയെ വലിച്ചിട്ടു കുറെ ഉണങ്ങിയ ഇലകൾ തൂത്തു ശേഖരിച്ചു മീതെയിട്ടിട്ട് എല്ലാവരും യാത്രതിരിച്ച്, "ചെറുപ്രായംകൊണ്ടു അറിവില്ലാതെ ചെയ്തുപോയതാണ്. നാം പുറത്തു പറയുന്നതു് ഉചിതമല്ല" എന്നൊക്കെ പറഞ്ഞു് എന്റെ സംഭ്രമത്തെ വൎദ്ധിപ്പിച്ചു. ഞാൻ ഇവരുടെ വലയിൽ കുടുങ്ങി എന്നു തീച്ചപ്പെടുത്തി. ഈ കുററത്തിന് ഞാൻ പഴിയേറാല്ലോ എന്നുള്ള വിചാരം എന്നെ എന്തുമാത്രം പീഡിപ്പിച്ചിരിക്കണം. ഇതാണ് എന്റെ രഹസ്യം. സുധീരകുമാരൻ ഇവരെത്തുടൎന്നു നടക്കുകയാണെന്ന് എനിക്കു പലേ കാരണവശാലും അറിയാം. അദ്ദേഹത്തിനേ കണ്ടു ചോദിച്ചാൽ എല്ലാം വ്യക്തമായി പറയും. ഞാൻ ചില ഭാഗം വിട്ടുപോയി എന്നും വന്നേയ്ക്കാം. ഇങ്ങനെ കുറച്ചുകാലം കഴിഞ്ഞതിൽപിന്നീടാണ് ഒരു ദിവസം അച്ഛനും ഞാനും കൂടി നാണയം പരിശോധിച്ചുംകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ ഞാൻ പെട്ടെന്നു പുറത്തിറങ്ങി പോയതു്. അന്ന് അച്ഛൻ എന്നോട് "നീ എന്നെ തനിച്ചാക്കീട്ടു പൊയ്ക്കളഞ്ഞല്ലോ. നീ എന്താ വല്ലാതെ പരിഭ്രമിച്ചിരിക്കുന്നതു്" എന്നു ചോദിച്ചില്ലേ? അതിനു ഞാൻ മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. ഈയാൾ ഒരു പത്രം കൊണ്ടു കാട്ടി ഭീഷണി കൂട്ടി. ഇളയമ്മ ഈ കാൎയ്യങ്ങളിൽ സംബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ ഞാൻ എത്രതന്നെ പറഞ്ഞാലും, അവരെ വഷളാക്കാൻ ഞാൻ എടുക്കുന്ന വിദ്യയാണെന്നേ വരികയുള്ളൂ. എന്റെ ഭാഗ്യഹീനതകൊണ്ടു് അന്ന് അച്ഛൻ കേട്ടറിയാനേ ശക്തനായിരുന്നുള്ളൂ. ഞാൻ തനിച്ചും വൈരികൾ സംഘമായിട്ടും പോരേ........?

പ്രതാ:—നീലോല്പലം എവിടെയാണ്? കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരൂ.

രണ:—ഇവിടെയില്ല. രണ്ടാഴ്ച കഴിഞ്ഞിട്ടേ തിരിച്ചുവരികയുള്ളൂ.

പ്രതാ:—ഹാ! ഹാ! കൊള്ളാം. ഇതാകപ്പാടെ ഗൗരവമുള്ള സംഗതിയായിട്ടാണല്ലൊ പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്റെ ഭാൎയ്യ ഒരു സമയവും ഇവിടെ ഉണ്ടായിരിക്കയില്ല. ഞാൻ ആദ്യമേ ഗൗനിച്ചിരുന്നാൽ ഈ അപമാനകരമായ സംഗതിക്കു് ഇടവരികയില്ലായിരുന്നു. ആരവിടെ? ഉടൻ പോയി കൊണ്ടുവരട്ടെ!

രണദേവൻ വിറച്ചുതുടങ്ങി. പ്രഭോ, ഈ ദുഷ്പുത്രിയുടെ വാക്കു കേട്ടു് ഇളകരുതെ? സംഗതി മുഴുവനും അറിഞ്ഞിട്ടേ എന്തെങ്കിലും പ്രവൎത്തിക്കാവു. ഏതെല്ലാം പ്രകാരത്തിൽ മാനഹാനിയുണ്ടാക്കിത്തീൎക്കാമോ അതൊക്കെയും അവിടത്തെ പുത്രി ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഇവിടെ നിന്നും പോയതിൽ പിന്നീടു് എവിടെയെല്ലാം സഞ്ചരിച്ചു. ഒരു സഹായവും കൂടാതെ രജനീവിലാസത്തു ചെന്നു് അവിടെ ഒരുപാദ്ധ്യായിനിയായിരുന്നു. അവിടത്തെ കുടുംബഭരണം കയ്യേറ്റു്, ഒരു യുവാവിനെ വശത്താക്കി തുമ്പില്ലാത്ത നിലയിലായപ്പോൾ അവിടെ നിന്നും ആട്ടിപ്പുറത്താക്കി. ഇതിനിടയിൽ ഞാൻ അനേകം പ്രാവശ്യം അവിടത്തെ ഓത്തുതിയ്യെ ഭവനത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിപ്പോരണമെന്നു യാചിച്ചു. ആ യുവാവിനെ കിട്ടാത്ത ദുഃഖം നിമിത്തം പനി പിടിച്ചു മരിക്കാൻ തുടങ്ങി. പിന്നെ ഒരു സ്ഥലത്തു കുറച്ചു കാലം വാടകയ്ക്കു താമസിച്ചു. ഈ കാലങ്ങളിൽ ഒക്കെ ഉപകാരം ചെയ്തു ഞാൻ പരമ ശത്രുവായിത്തീൎന്നു. സുകുമാരി ഇതൊക്കെ നിഷേധിക്കുമോ? അന്നു് ആ ഉദ്യാനത്തിൽ വച്ചുണ്ടായ നടപടി ഒരു കുലീനയ്ക്കൊത്തതാണോ?

സുകു:—ഇനി എന്തൊക്കെപ്പറഞ്ഞാലും എനിക്കു കൂസലില്ല. ഏറച്ചാടണ്ട. അടങ്ങു. തന്റെ സമയം അടുത്തു. ഈ വിദ്യകൊണ്ടൊന്നും രക്ഷയ്ക്കു മാൎഗ്ഗമില്ല. ഇനി അച്ഛനെ തനിച്ചുകിട്ടിയാലും പ്രയോജനമില്ല. അച്ഛ, ഞാൻ പറഞ്ഞതൊക്കെ സത്യമാണ്. എന്റെ ഹൃദയഭാരം ഒതുങ്ങി.

സുകുമാരി ഇത്രയും പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരു ഭൃത്യൻ ബദ്ധപ്പെട്ടു വന്നു് "സുധീരകുമാരൻ വന്നുനിൽക്കുന്നു. എന്തോ അത്യാവശ്യം പ്രമാണിച്ചു്, ഉടൻ പോകണം. അതിനാൽ പ്രഭുവിനെ താമസമെന്ന്യേ, കാണേണ്ടിയിരിക്കുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞു. "വരാൻ പറയൂ." എന്നു പ്രഭു ഭൃത്യനെ അയച്ചു.

പ്രതാ:—ഇതൊരു നല്ല ശുഭലക്ഷണമാണല്ലോ. വരിക, വരിക.

സുമുഖനും ഉത്സാഹപ്രിയനും ആയ അദ്ദേഹം അടുത്തു വന്നു് ചന്ദ്രസേനന്റെ തോളിൽ കൈയിട്ടും കൊണ്ടു് എന്തോ കേസു വിചാരണ നടക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നല്ലോ എന്നു ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു പറഞ്ഞു. ഈ സന്ദൎഭത്തിൽ ഞാൻ വന്നുപദ്രവിച്ചതിന്നു ക്ഷമായാചനം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നു. പക്ഷേ, എനിക്കു് ഇവിടെ നിന്നും ഒരു പുള്ളിയെ അറസ്റ്റുചെയ്യാനുണ്ടു്. അതാണു് തിടുക്കത്തിൽ വന്നതു്. അതിന്നനുവദിക്കണം. അതു് കഴിച്ചിട്ടു് അല്പനേരം സംസാ

രിക്കാം എന്ന് പ്രതാപസേനൻെറ നേക്ക് നോക്കി പറഞ്ഞു. അവി ടെയുള്ളവർ ഒക്കെ വിഷണ്ണരായി പരസ്പരം നോക്കിത്തുടങ്ങി.

ചന്ദ്ര:—നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ വന്നതു് വളരെ സന്തോഷമായി. എനിക്കു ചില സംശയം നിവൎത്തിക്കാനുണ്ടു്.

സുധീ:—[കോപോജ്ജ്വലനായി] ഞാൻ വന്നതും നിങ്ങളുടേ കേസിനെ സംബന്ധിച്ചായിരിക്കണം. ഇവനാരാണോ നിങ്ങളുടെ എതുകക്ഷി?

പ്രതാ:—നിങ്ങൾ എൻെറ ഭാൎയ്യയേയും പുത്രിയേയും നല്ലപോലെ അറിയും ഇല്ലേ?

സുധീ:—ഓഹോ! വളരെ നല്ലപോലെ അറിയാം. പക്ഷെ വളരെ അലച്ചിലുള്ള ജോലിയായതുകൊണ്ടു് ഇവിടെ വന്നു സാവകാശമായി കാണുന്നതിനു സാധിച്ചിട്ടില്ലെന്നേയുള്ളു.

പ്രതാ:—എൻെറ കുട്ടിയുടെ മേൽ വലുതായ ഒരു കുററം രണദേവൻ സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിൻെറ സത്യാവസ്ഥ എങ്ങനെയാണു് അറിയാമോ?

സുധീ:—അതിനെന്താ, പ്രയാസമൊന്നുമില്ലല്ലൊ. അവിടത്തേയ്ക്കു് ഇനിയും പുത്രിയെ അറിവാൻ കഴിയാത്തതു് ആശ്ചൎയ്യം തന്നെ. കുററക്കാർ അവർ തന്നെയാണു്. സുകുമാരി നിൎദ്ദോഷിയാണു്. ദോഷമിശ്രമല്ലാത്ത ഹൃദയമായതുകൊണ്ടു് പല ആപത്തിൽ നിന്നും രക്ഷപ്പെട്ടു. കഴിഞ്ഞ മാസത്തിൽ ഇക്കൂട്ടർ ആ വലിയ പുഴയിൽ പിടിച്ചു തള്ളിയില്ലേ? അന്നു് മരിച്ചുപോകേണ്ടതായിരുന്നു. ദൈവഗത്യാ ഞാൻ ഇവരെ തുടൎന്നുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ഉടൻ കൂടെ ചാടി രക്ഷപ്പെടുത്തി. ഈ പ്രസ്താവം ചന്ദ്രസേനനേയും പ്രതാപസേനനേയും അപഹൃതചിത്തരാക്കിത്തീൎത്തു.

പ്രതാ:—സുകുമാരി ഇക്കാൎയ്യം പറഞ്ഞില്ലല്ലോ. ഇതുപോലെ ഇനി പലതും കാണുമായിരിക്കാം. എൻെറ ഓമന മകളെ ജീവനോടുകൂടി കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ലേ? എൻെറ പുത്രി ഒരു പാതകിയല്ല എന്നുള്ളതു് തീൎച്ചയായതോടുകൂടി ഈ കൃത്യം ചെയ്തതാരാണെന്നറിവാൻ താല്പൎയ്യമുണ്ടു്. നിങ്ങളും ആ അവസരത്തിൽ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നോ?

സുധീ:—ഉവ്വ്. ഞാൻ പന്ത്രണ്ടുകൊല്ലമായി ഇവരെ തുടൎന്നു നടക്കുകയാണു്. ഇവരുടെ സകല ചരിത്രവും അറിയാം. ഇവിടെ നടത്തിയ കൃത്യങ്ങളും ഒക്കെ അറിയാം. ഇവൎക്ക് എന്നെ വധിക്കണമെന്നുണ്ടായിരുന്നു. അതിലേയ്ക്കു നീലോല്പലത്തിനോടു പറഞ്ഞു് എന്നെയും പ്ര

ത്ര്യേകം ക്ഷണിപ്പിച്ചാണ് വനത്തിൽ പോയത്. പിന്നീടുള്ള കഥകൾ സുകുമാരി പറഞ്ഞിരിക്കുമല്ലൊ. ഞാൻ ഒരു വൃക്ഷത്തിന്റെ മെത്തിൽ കയറി ഒളിച്ചിരുന്ന് ഇവരുടെ ഗതി മനസ്സിലാക്കുകയായിരുന്നു. വനത്തിലേയ്ക്കു ക്ഷണിച്ചപ്പോൾതന്നെ ദുശ്ശങ്ക കടന്നുകൂടി. സുകുമാരി ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ വച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്ത് ഇരുന്നു മുഷിഞ്ഞ് എണീററുപോയി. അപ്പോൾ രണ്ടുപേരും കശ്മലനുംകൂടി വന്നു ചുററും നോക്കി. കശ്മലൻ കുപ്പായത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ നിന്നും ഒരു ചെറിയ കുപ്പി എടുത്ത് 'എന്തൊ ദ്രാവകം ആയിരിക്കണം.' വൃക്ഷത്തിന്റെ മറവിലായതുകൊണ്ട് നല്ലപോലെ കാണാൻപാടില്ലായിരുന്നു. ഉടൻ മററുള്ളവർ ഒക്കെ വന്നുചേർന്നതോടുകൂടി ഞാനും എത്തി. ഇവർ രണ്ടാളുംകൂടി പാത്രം നിരത്തിവച്ചു. ചിത്രാംഗിക്കു വച്ചിരുന്നതിന്റെ മുമ്പിൽ ഞാൻ ഇരുന്നു. അപ്പോൾത്തന്നെ ഭാവപ്പകർച്ച രണ്ടാൾക്കും ഉണ്ടായി. ഇവിടെയിരിക്കാം അത് ചിത്രാംഗിക്കാണു വച്ചിരിക്കുന്നത് എന്നു നിർബന്ധിച്ചു. ഞാൻ കൂട്ടാക്കാതെ അതിനെ ഭക്ഷിച്ചുതുടങ്ങി. ചിത്രാംഗി എനിക്കു വച്ചിരുന്ന പാത്രത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ഇരുന്നു. ഏതാണ്ടുകുറേശ്ശം പലഹാരം ഒക്കെ തിന്നു. ചായകുടിച്ചു് ഒരു നിമിഷത്തിനിടയിൽ അവിടെയുണ്ടായ കാഴ്ച ഞാൻ എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കും. ആ കുട്ടി കണ്ണുകൾ തുറിച്ചു ഛർദ്ദിച്ചു മേലൊക്കെ വലിച്ചുമാന്തി പ്രാണസങ്കടം അനുഭവിച്ച് പെട്ടെന്നു മരിച്ചു. അപ്പോൾ എനിക്കു പല സംശയങ്ങളും കടന്നുകൂടി. ഇത് വിഷം ചേർന്നതുതന്നെ എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അത് എന്നെ ദ്രോഹിക്കാനായിരുന്നതാണും. ഞാൻ ഒന്നും സംശയം ഉള്ളതായി നടിച്ചില്ല. അവരോടു യോജിച്ചിരുന്നതേയുള്ളു. കേസ്സ് ഫയൽചെയ്തു. ഇവർ രണ്ടുപേർക്കും എന്നോടു സൗഹാർദ്ദമില്ല. ഞാൻ അവരെ സൂക്ഷിച്ചു നടക്കുകയാണ് എന്നറിയാം. എനിക്ക്, സുകുമാരി അവിടെയുണ്ടായിരുന്നത് അത്ര നല്ലതായി തോന്നിയില്ല. ഇങ്ങനെയാണ് സംഭവിച്ചത്. അവിടത്തെ പുത്രി ഇവരിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെട്ടു തിരിയേ ഇവിടെ വന്നുചേർന്നത് ചാരിതാർത്ഥ്യജനകംതന്നെ. ഞാൻ ഇങ്ങനെ സംഭവിക്കുമെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. സുകുമാരിയെ വധിച്ചാൽ പിന്നെ ഇവിടെ രാജാവായിരിക്കാം. അതിനു പുഴയിൽ തള്ളിയിട്ടു.

രണ:—ഇവരൊക്കെ ഒന്നുചേർന്ന് അവിടത്തെ കബളിപ്പിക്കയാണ്. ഈ കൃത്യം ചെയ്തത് സുകുമാരിയും അതിനു സഹായികൾ ഇവരുമാണ്, അതേ!

സുധീ:—എനിക്ക് ഇവർ രണ്ടുപേരേയും ശരിയായവിധം ശിക്ഷിക്കുന്നതിന്ന വേണ്ട തെളിവുകൾ ഒക്കെ ശേഖരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇവനെ ഇപ്പോൾത്തന്നെ കോടതിയിലേയ്ക്കു അയയ്ക്കണം. കശ്മലനെ അറസ്റ്റ് ചെയ്യാനും ആളയച്ചിട്ടുണ്ട്. രണ്ടാളേയും ഇവിടെവച്ചു കാണാമെന്നു വിചാരിച്ചാണ് നേരെ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നത്.

പ്രതാ:—[ക്രോധത്തോടേ] എന്റെ ഭാൎയ്യ ഇതിനൊക്കെ അനുകൂലിയായിരുന്നു ഇല്ലേ?

സുധീ:—ഞാൻ അതു പറയണമോ? വേണ്ടടത്തോളം ഒക്കെ തെളിഞ്ഞില്ലേ?

പ്രതാ:—എന്റെ പ്രിയ മകളെ, ഞാൻ എല്ലാം നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞു. എന്റെ കുട്ടിയോടു ഞാൻ കാട്ടിയ കഠിനതയ്ക്കു എന്തുചെയ്താലും പാപശമനമാവുന്നതല്ല. ഞാൻ എങ്ങിനെ സഹിക്കും? ഒരു പിതാവിന്റെ ധൎമ്മംവിട്ട് നിന്നോടു കാഠിന്യം കാട്ടിയല്ലോ. കുട്ടീ, നീ ഏതെല്ലാംവിധത്തിൽ ഓരോ കഷ്ടങ്ങൾ അനുഭവിച്ചു. ഇതിനൊക്കെ എന്റെ മൗഢ്യമല്ലേ കാരണം. ആ പുഴയിൽ തള്ളിയിട്ട സമയം മരിച്ചുപോയിരുന്നാൽ പിന്നത്തെ എന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കും? ഞാൻ കാൎയ്യം അറിയാതെ ആട്ടി പുറത്താക്കിയല്ലോ........

സുകു:—കഴിഞ്ഞ കാൎയ്യത്തെപ്പററി ആലോചിച്ചു വ്യസനിക്കരുത്. അച്ഛന്റെ പുത്രി നിർദ്ദോഷിയാണെന്നറിഞ്ഞതുകൊണ്ട് സമാധാനം ലഭിച്ചുവല്ലൊ. എന്റെ അപരാധങ്ങളെ ഒക്കെ ക്ഷമിച്ച് അനുഗ്രഹിക്കണം എന്നു പറഞ്ഞ് പിതാവിന്റെ മുമ്പിൽ ചെന്നു വീണ്ടും നമസ്കരിച്ചു.

പ്രതാ:—കുട്ടീ! നീ എന്തു അപരാധം ചെയ്തു? എന്റെ അവിവേകംകൊണ്ടല്ലേ ഇത്രയും നേരിട്ടത്. എന്റെ ഓമനമകൾ എനിക്കു നഷ്ടമായി പോയിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞാൻ എങ്ങനെ സഹിക്കും. എന്തിനായിട്ടു ജീവിച്ചിരിക്കണം എന്ന് അശ്രുപ്രവാഹത്തോടുകൂടി പുത്രിയുടെ ശിരസ്സിൽതൊട്ട് "എന്റെ ഓമന സകല സൗഭാഗ്യങ്ങളോടുംകൂടി ചിരകാലം ജീവിച്ചിരിക്കുമാറാകട്ടെ!" എന്നു ആശീർവദിച്ചു.

രണദേവനെ പിടിച്ച് പുറത്തുകൊണ്ടുവന്ന് നീ ആ സമ്മേളനത്തിന്റെ അന്നു രാത്രി മേശയിൽ നിന്നും എടുത്ത സാധനം ഒക്കെ എവിടെ? എന്നു സുധീരകുമാരൻ ചോദിച്ചു.

രണദേവൻ ഇടിത്തീവീണതുപോലെയായി. ഞാനല്ല സുകുമാരിയാണ് എടുത്തത്.

സുധീ:—[ഗംഭീരത്തോടെ] എന്തു്, ഓൎമ്മയായി സംസാരിക്കു. എവിടെ എടുക്ക.

രണ:—എല്ലാം എന്റെ കൈവശമില്ല. ചിലതൊക്കെ കശ്ശലന്റെ പക്കലാണ്.

സുക:—നിന്റെ കൈവശമുള്ളതു് എടുക്കുക. ആ സ്ത്രീയെ വഞ്ചിച്ചു് എത്ര ഉരുപ്പിക തട്ടി. അവരുടെ യശസ്സിനെ മലിനപ്പെടുത്തി ദ്രോഹിച്ചില്ലേ? സാധു അവരിനിയും വന്നില്ലേ?

രണ:—നീലോല്പലവും ഞങ്ങളോടൊന്നിച്ചു് കോടതിക്കുണ്ടോ?

സുക:—അതൊക്കെ ഞാൻ തീൎച്ചപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളാം. എടുത്തതൊക്കെ ഇവിടെ തരിക എന്നു പറഞ്ഞു കൈനീട്ടി.

രണ:—ഞാ..........ൻ തരാം........എന്നെ വെറുതെ വിട്ടയയ്ക്കാൻ ദയവുണ്ടാകണെ? എന്നു വിറച്ചുംകൊണ്ടു പറഞ്ഞു. ഉടൻ ശിപായി കടന്നുവന്നു് കയ്യിൽ വിലങ്ങിട്ടു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പുറത്തിറങ്ങി. ഒരിക്കൽ പൂജ്യനായ രണദേവൻ ഇതാ ബന്ധിതാവസ്ഥയിൽ കിടപ്പായി. ലോകഗതികൾ ആശ്ചൎയ്യംതന്നെ!

മന്മഥകുമാരൻ, സുകുമാരിയുടെ മൃതശരീരം എടുത്തയുടനെ വ്യസനാക്രാന്തനായി മടങ്ങി സ്വഭവനത്തിൽ എത്തി.

രജനി:—കുട്ടീ! വല്ല വിവരവും അറിഞ്ഞോ? അവർ എവിടെയുണ്ടു്?

മന്മഥ:—ഞാൻ വിചാരിച്ചതുപോലെ തന്നെ ആ സ്ത്രീരത്നം വളരെ അഭിമാനവും ആഭിജാത്യവും ഉള്ളവളാണ്. ഈ അപവാദം അവൾക്ക സഹിക്കാൻ ത്രാണിയുണ്ടാകുകയില്ല. കഷ്ടം! അമ്മയ്ക്കു് ഇത്ര ബുദ്ധിശൂന്യത വന്നുവല്ലോ.

രജനി:—കാൎയ്യം പറയൂ. അവർ എവിടെയുണ്ടു്?

മന്മഥ:—ഇല്ല. ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. ഇവിടെനിന്നുപോയി ശയ്യയിൽ വീണു. പിന്നെ എണീററിട്ടില്ല.

രജനിയുടെ ദേഹമാസകലം വിറച്ചു് സന്താപംകൊണ്ടു് ഒരക്ഷരംപോലും സംസാരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഞാൻ ഈ കഠിനപ്രവൃത്തിക്കു ഹേതുവായല്ലോ? എന്തുവേണ്ടു ദൈവമേ? ആ കുട്ടിയുടെ അകാലമരണത്തിനു് ഞാൻ കാരണഭൂതയായല്ലോ എന്നോൎത്തു് സ്തബ്ധയായി.

മന്മഥ:—എന്നെ ഒരു മാതാവിനെപ്പോലെ സദുപദേശങ്ങൾ തന്നും, ശാസിച്ചും എന്റെ നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി പണിപ്പെട്ട ആ സുശീലയ്ക്കു് ഈ സമ്മാനം നല്കിയല്ലൊ. എനിക്കിപ്പോൾ സംഗതികളൊക്കെ മനസ്സിലായി. രണദേവനെ ഒരു നാഴികപോലും ഇവിടെ വച്ചേയ്ക്കാൻ പാടില്ല.

രജനി:—എന്നോട്ട് ഇതൊക്കെ പറഞ്ഞിട്ടു പോയതിൽ പിന്നീട് കണ്ടിട്ടില്ല. ഇവിടെയില്ലെന്നാണു കേൾക്കുന്നതു്. ഈ മഹാപാപം ചെയ്തുവല്ലൊ. ആ കുട്ടിയുടെ ആത്മാവു് എന്തുമാത്രം തപിച്ചിരിക്കണം. ഇതു് ആജീവനാന്തം മാറാത്ത ഒരു ദുഃഖമായിട്ടു തീൎന്നു. എങ്ങനെ സഹിക്കേണ്ടു ദൈവമേ!

മന്മഥ:—എനിക്കു് അവനെ കാണണം. അവൻ ഒരു മാസത്തിനിടയിൽ ഒരു കെട്ടുതെങ്ങാ പാട്ടം മുമ്പേരു കൊഴുവന്മാരോടു പറിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഞാൻ പോയി വിവരങ്ങൾ ബാക്കിയുള്ളതും അറിഞ്ഞുവരട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞു പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങിയപ്പോൾ രണദേവൻ ഒരു വലിയുംവീശി വേഷപ്രച്ഛന്നനായി മന്മഥനഭിമുഖമായി വരുന്നതു കണ്ടു. പഴയരീതിയിൽ കയ്യുംപിടിച്ചു് അകത്തു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. മന്മഥനാഥൻ യജമാനന്റെയും രണദേവൻ ഭൃത്യന്റെയും സ്ഥാനത്തു നിലയായി. രജനിദേവിയും വന്നു കസേരയിൽ ഇരുന്നു. അമ്മെ! തേടിയ വള്ളി കാലിൽചുററി.

മന്മഥ:—എടാ മൂൎഖാ! മഹാദ്രോഹീ! നീ ആ സുചരിതയായ സ്ത്രീയെക്കുറിച്ചു ചെയ്ത ദോഷപ്രഖ്യാപനം ഞാൻകൂടി കേൾക്കട്ടേ? ഇതേവരെ എന്നെ സംബന്ധിച്ചു് നീ ചെയ്ത ദ്രോഹകൃത്യങ്ങൾ ഒരണുവും തെററാതെ അമ്മയെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കുക. ഇല്ലെങ്കിൽ ഈ തോക്കിനു നീ ഇരയാണു്. അവിടെ വലിയ ബഹളം ആയി ആളും കൂടിത്തുടങ്ങി. ജീവഹാനി ഭയന്നു് വ്യത്യാസംകൂടാതെ രണദേവൻ ഒക്കെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. എല്ലാവരും വിസ്മയിച്ചു നിലയായി.

മന്മഥ:—അമ്മെ! എന്താ ബോദ്ധ്യമായൊ! നീ കുറച്ചുകാലം ഞങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചു നിന്നതിനാൽ ഞാൻ നിന്നെ വിട്ടയയ്ക്കുന്നു. പൊയ്ക്കൊ; ഇനി ഇവിടെ കടക്കരുതു്.

രണദേവൻ ബുദ്ധി ക്ഷയിച്ചു് മന്ദം മന്ദം നടന്നതല്ലാതെ പോകുന്ന ലക്ഷണം കണ്ടില്ല.

മന്മഥ:—എന്താ കടന്നുപോകാത്തതു്?

രണ:—ഞാൻ ചെയ്ത സമസ്താപരാധങ്ങളും ക്ഷമിച്ച് എന്റെ ജീവനെ രക്ഷിക്കണം. ഞാൻ അഭയംപ്രാപിക്കാനായിട്ടാണ് വേഷം മാറി ഇവിടേയ്ക്കു പോന്നത്. അവിടന്ന് എന്നെ രക്ഷിക്കണം എന്നു നിലത്തുവീണു നിലവിളിച്ചു.

മന്മഥ:—എവിടെ നിന്നാണ് ഇപ്പോൾ വരുന്നത്?

രണ:—ഞാൻ തടവിൽ നിന്നും ചാടി പോന്നതാണ്. എന്നേയും കശ്മലനേയും മൂന്നു നാലു ദിവസത്തിനു മുമ്പ് തടവിലാക്കി. കശ്മലൻ പിറേറന്നു രാവിലെ കൈവശം ഉണ്ടായിരുന്ന വിഷം തിന്നു മരിച്ചു. എനിക്ക് വേറെ നിവൃത്തിമാർഗ്ഗം ഇല്ലാത്തതിനാൽ ഇവിടേയ്ക്കു പോന്നു. പൊന്നെജമാനനെ രക്ഷിക്കണേ!

മന്മഥ:—നീ രാജനീതിയും ലംഘിച്ചിരിക്കുന്നോ? ശരി. നിന്നെ ഇനി വിട്ടയയ്ക്കയില്ല. ആരവിടെ? പോലീസിന് ആളു പോകട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞതും രണദേവന്റെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന ഖഡ്ഗം മന്മഥകുമാരന്റെ നേർക്കയന്നതും ഒന്നിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ദൈവഗത്യാ ഖഡ്ഗം തടഞ്ഞതിനാൽ അപകടം പററിയില്ല. അവിടെ നിന്നും അയാൾ പ്രാണരക്ഷയ്ക്കായി കുതിച്ചുചാടി ഒരു ഊടുവഴിയിൽക്കൂടി ഓടി വനത്തിൽ എത്തി. അപ്പോൾ മണി പത്തു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നക്ഷത്രങ്ങളുടെ പ്രകാശമല്ലാതെ വേറെ ഒരു വെളിച്ചവും ഇല്ല. കാർമ്മേഘപടലങ്ങൾ ഇടയ്ക്കിടെ ആ ചെറു വെളിച്ചത്തേയും മറയ്ക്കാതിരുന്നില്ല. "ഈശ്വരവിരോധികൾ ചെല്ലുന്നിടത്ത് ആപത്തും കൂട്ടമായി ചെല്ലുമല്ലൊ." മദ്യപന്മാരായ ഒരുകൂട്ടം കള്ളന്മാരുടെ കൈയിൽ രണദേവൻ അകപ്പെടുന്നതിന് അധികം താമസം വേണ്ടിവന്നില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ കഴിഞ്ഞല്ലൊ.

ഒന്നാമൻ:—ആരെടാ പോണത്? നില്ലവിടെ

രണദേവൻ ആ ആജ്ഞകേട്ട് വിറച്ചു നിശ്ചേഷ്ടനായി "ഞാൻ തന്നെ" എന്നു ഇടറിയ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

രണ്ടാമൻ:—അടുത്തുവന്ന് നിന്റെ മുഖമൊന്നു കാണട്ടെ എന്നുപറഞ്ഞുകൊണ്ട് രണദേവന്റെ തലയിൽ ഊക്കോടെ പിടിച്ചുകൊണ്ട് മുമ്പോട്ടൊന്നു കുനിച്ച് മുഖം പരിശോധിച്ചു തുടങ്ങി. ആ ഭയങ്കരനായ തസ്കരന്റെ വായിൽ എരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന ചുരുട്ടിൽനിന്നും രണദേവന്റെ നാസാരന്ധ്രങ്ങളിൽക്കൂടി പാഞ്ഞുകേറിയ ധൂമം അയാളെ സാമാന്യം സങ്കടപ്പെടുത്തി. എന്നുമാത്രമല്ല, ചുരുട്ടിന്റെ അഗ്രം മൂക്കിൽകൊണ്ട് പൊള്ളുകയും ചെയ്തു. ചെന്നായ്ക്കളുടെ ഇട

യിൽപ്പെട്ട ആട്ടിൻകുട്ടിപോലെ പ്രാണഭയത്താൽ സങ്കടപ്പെട്ടു ദയയ്ക്കായി പ്രാൎത്ഥിച്ചു. അവൻ ഞെടദേവന്റെ ശരീരം പൂൎണ്ണമായി പരിശോധിച്ചു് ഒരു കാൎയ്യം കിട്ടുവാനില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ സാമാന്യം പ്രഹരിച്ചു് ആ ഭയങ്കരമായ കാട്ടിൽ ചവുട്ടിത്തള്ളീട്ടുപോകുകയും ചെയ്തു.

—(൧)—

അദ്ധ്യായം ൧൮.

"കാണ്മാൻകൊതിച്ചു കളവാണികിടാങ്ങളൊത്തു-
ചേണാൎന്നൊരസ്ഥലിയിലെത്തിയതെത്രഭാഗ്യം."

"ഹാ മമ ജീവനാഥേ! ദുഃഖാബ്ധിതന്നിലെന്നെ
ശ്രീമഹാദേവി! തള്ളിട്ടിപ്പോൾ നീയെങ്ങുപോയി?
നിന്നെക്കൂടാതെ കണ്ടു ജീവിപ്പാനാമല്ല ഞാ-
നെന്നെ നീയുപേക്ഷിച്ചാലില്ലഞാനെന്നേവരു."

കാലം രമണീയമായ വസന്തമായിരുന്നു. വൃക്ഷലതാദികൾ സുരഭിലങ്ങളായ കുസുമങ്ങൾകൊണ്ടു് അലംകൃതമായി എങ്ങും പരിപൂൎണ്ണമായ പ്രസന്നത കളിയാടുന്നു. റോഡിന്നരികെ പുഷ്പങ്ങളും കായ്കളും ധാരാളമുള്ള ഒരു തേന്മാവിന്റെ ശാഖ വേലിയുടെ മീതെ പടൎന്നു കിടന്നിരുന്നു. ഈ വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ മൂന്നാലു കുട്ടികൾ ഇരുന്നു കളിക്കുന്നുണ്ടു്. കുറച്ചകലെയായി മദ്ധ്യവയസ്കയായ ഒരു സ്ത്രീ ഒരു ഉന്തുവണ്ടിയും വച്ചുകൊണ്ടു് ഒരാളുമായി സൈപരസല്ലാപംചെയ്തു നിൽക്കുന്നു. ഇവർ ആ കുട്ടികളെ സൂക്ഷിക്കുന്നവളായിരിക്കാം. ഈ കുട്ടികളോ അത്യുത്സാഹത്തോടെ ഉണങ്ങിയ ഇലകൾ ഇളക്കി കാററത്തു പറത്തിയും അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ വാടി വീണുകിടന്നിരുന്ന കായ്കളെ പെറുക്കി ശേഖരിച്ചും ഓടിനടക്കുന്നു.

രാജകുമാരൻ:—നോക്കു അനിയ, ഈ വേലിക്കുള്ളിൽ എന്തുമാത്രം ഭംഗിയുള്ള പൂക്കൾ നിൽക്കുന്നു. ഞാൻ ഈ കമ്പുകൊണ്ടു് അതിന്നുള്ളിൽ കടക്കാൻ വഴിയുണ്ടാക്കട്ടെയോ? ഞാൻ ഇപ്പോൾ എങ്ങനെയും ഉള്ളിൽ കടക്കും.

നിൎമ്മലദാസ്:—ചേട്ടാ, അരുതു്. അമ്മ ദേഷ്യപ്പെടും. ആ പ്രവൃത്തി ചീത്തയല്ലേ? നോക്കു! പുഷ്പങ്ങൾ മാത്രമല്ല; ഉള്ളിൽ മാതളം, പേര, മുന്തിരിയൊക്കെയുണ്ടു്. ഹോ! എന്തെല്ലാം മാതിരി പഴങ്ങളു

ചെടികളും ഉണ്ട്. നമുക്ക് അകത്തു കടക്കാൻ ആരെങ്കിലും അനുവാദം തന്നാൽ ഹാ! പിന്നെ ഒരുത്സവംതന്നെ. ഇതിനാടമസ്ഥൻ ആരുമില്ലെന്നു തോന്നുന്നു. റോഡിൽ ഉള്ളതൊക്കെ പെറുക്കു. വേഗം ആട്ടെ.

ലീലാമണി:—ഛീ! റോഡിൽ കിടക്കുന്ന ഈ വാടിയ കായ് എന്തിന്? ചേട്ടന്മാൎക്കു ഭ്രാന്തുണ്ടോ? എനിക്ക് അതിനുള്ളിൽ നില്ക്കുന്ന ആ നല്ല പഴങ്ങൾ വേണം. ഇല്ലെങ്കിൽ ഞാനിതാ പോകുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു പാരവശ്യത്തോടെ രണ്ടു കാലുകളും നീട്ടി ആ പുല്ലിന്മേൽ കുനിഞ്ഞിരുന്നു.

നിൎമ്മലദാസ്:—നിങ്ങൾക്കു രണ്ടാൾക്കും അന്യന്റെ സാധനം എടുക്കുന്നതിന് ഒരു മടിയുമില്ല. എന്തൊരു ദുരാഗ്രഹമാണിത്? ഞാൻ അമ്മയോടു പറഞ്ഞേയ്ക്കാം. അതാ, ആ ബംഗ്ലാവിന്റെ ഒരു ജനൽ തുറന്നു കിടക്കുന്നു. ഈ വേലിക്കൽനിന്നും മാറി, ആ പുൽത്തറയിൽ ചെന്നിരുന്നു കളിക്കാം വരു.

രാജകു:—ചേട്ടാ, ഞാൻ വരികയില്ല. എനിക്കിതിനുള്ളിൽ കടക്കണം.

ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞ് ആ വേലിയുടെ മീതെ കയറിച്ചാടാനുള്ള വട്ടംതുടങ്ങി. ഈ ധൃതിയിൽ ആ സ്ഥലത്തിന്റെ സൂക്ഷിപ്പുകാരനായ വൃദ്ധൻ ഇറങ്ങിവന്നതു്. കുട്ടികൾ കണ്ടില്ല. അയാൾ അടുത്തു വന്നു നിങ്ങൾ എന്തിനു ഭാവിക്കുകയാണ് എന്നു ചോദിച്ച് കൈയ്ക്കു പിടിച്ചു. അപ്പോൾ ലീലയും രാജകുമാരനും ഭയന്ന് ഓട്ടംപിടിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. നിൎമ്മലദാസ് ഉള്ളിൽ ഭയം ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും വിളറിയ മുഖത്തോടുകൂടി ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു നിന്നതേയുള്ളു. മാറിൽ പിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു.

വൃദ്ധൻ:—[വാത്സല്യത്തോടേ] നിങ്ങൾക്ക് എന്തുവേണം? ഉള്ളിൽ കടക്കണമോ?

രാജകുമാരൻ ലീലാമണിയുടെ കുടയെ തട്ടിപ്പറിച്ചു. ലീലാമണി ആ ഉണങ്ങിയ ഇലകളുടെ ഇടയിൽനിന്നും നാലഞ്ചു വാടിയ മാങ്ങാ എടുത്തുംകൊണ്ട് അങ്ങട്ടും ഇങ്ങട്ടും ഓടുകയായിരുന്നു. ആ കുട്ടി നിലവിളിച്ചുംകൊണ്ട് നിൎമ്മലന്റെ അടുത്തുവന്നു. അരയിൽ ചുററിപ്പിടിച്ചു മുഖത്തേയ്ക്കു നോക്കി. "ചേട്ടാ! ആ കുട എനിക്കു മേടിച്ചുതരികയില്ലേ? എന്റെ മാമ്പഴം കൈതട്ടിപ്പറിച്ചുകളഞ്ഞു. എനിക്കതു് ഇപ്പോൾ വേണം. വരിക, വേഗം വരിക. എനിക്കതുവേണം. ഈ ചേട്ടൻ ദുഷ്ട

ചീത്തയാണ്. ഇതാ ാ മാമ്പഴം എടുത്തു കടിക്കുന്നു” എന്നും പറഞ്ഞു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

നിർമ്മല:—അന്യന്റെ വേലിക്കുള്ളിൽ കടക്കുന്നതു ചീത്തയല്ലെ? അമ്മ അറിഞ്ഞാൽ നമ്മളെ ഒക്കെ തല്ലും. അമ്മാവാ! ഇതാരുടെ ബംഗ്ലാവാണ്? കാഴ്ചയ്ക്കു നല്ല ഭംഗി. ഇതാ അതിനുള്ളിൽ നോക്കൂ. എന്തുമാതിരി പഴങ്ങളും പൂക്കളും നില്ക്കുന്നു. ആരും പറിക്കയില്ലെ? അതാ, ആ ജനലിനരികെ നോക്കൂ. ചുവന്ന നിറത്തിൽ മാമ്പഴം നിറച്ചു നിൽക്കുന്നു. ഈ കുട്ടികളുടെ ഇപ്രകാരമുള്ള ജല്പനങ്ങൾ കേട്ട് ആ വൃദ്ധന്റെ കണ്ണുകളിൽ സന്തോഷാശ്രുക്കൾ നിറഞ്ഞു.

രാജകു:—ഞാൻ ഈ പഴം തരികയില്ല. തീർച്ചയായും തരികയില്ല. എത്ര കരഞ്ഞാലും എനിക്കൊന്നുമില്ല.

വൃദ്ധൻ:—ആ വാടിയ മാങ്ങാ തിന്നരുത്. സുഖക്കേടുണ്ടാകും.

രാജകു:—ഞങ്ങൾ തിന്നുകയില്ല. ഉപ്പിലിട്ടു ഭേഷായിരിക്കും കൂട്ടിയാൽ. അതിനുള്ളിൽ കിടക്കുന്നതുംകൂടെ കിട്ടിയാൽ ഒരു ചെറിയ ഭരണി നിറയും.

നിർമ്മല:—അനുജാ, അതു മോഷണമല്ലെ? ഉടമസ്ഥന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ പെറുക്കി എടുക്കരുത്. ഇല്ലേ അമ്മാവാ? ഇവൻ മഹാ കൊതിയനാണ്.

രാജകു:—ഓ, ചേട്ടന് ഇതൊന്നും വേണ്ടല്ലൊ. അങ്ങനെയിരുന്നുകൊള്ളട്ടേ. ഇതിൽ ഒരു കഷണം കിട്ടുകയില്ല; നോക്കിക്കോളൂ. ഇതിലെ വരൂ. നമുക്ക് ഇനിയും ഉണ്ടെങ്കിൽ പെറുക്കിക്കൊണ്ടു പോകാം. ഈ കിഴവന്റെ കൈയും പിടിച്ചു ചേട്ടൻ നിൽക്കട്ടെ.

വൃദ്ധൻ:—നിങ്ങൾ ഇതുവരെ ഇതിനുള്ളിൽ കടന്നിട്ടില്ലെ?

കുട്ടികൾ എല്ലാവരും ഒന്നിച്ച് “അവിടെ ഒരു കിഴവനുണ്ടത്രെ. അയാൾ കുട്ടികളെ ഓടിച്ചിട്ടു തല്ലും” എന്നു പറഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു ഞങ്ങൾ ഭയന്ന് അകത്തു പോയിട്ടില്ല. ആ കിഴവനൊ! മാങ്ങയും വേണ്ടാ, തേങ്ങയും വേണ്ടാ, ഇല്ലെങ്കിൽ ഇങ്ങനെ കിടക്കുമോ? പാകംവരാൻ കാത്തിരിക്കയാണത്രെ. നാളെ വരുമ്പോൾ കല്ലുപെറുക്കി എറിഞ്ഞു താഴത്താക്കണം.

വൃദ്ധൻ ആ സ്ത്രീയുടെ അടുക്കൽച്ചെന്ന് എന്തോ ഒന്നു രണ്ടു വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു. കുട്ടികളെ! നിങ്ങൾ എന്റെ ഒരുമിച്ചുവരിക. ഞാൻ കൊണ്ടുപോകാം. ആരും തല്ലുകയില്ല.

കുട്ടികൾ:—ഞങ്ങൾ വരികയില്ല. അമ്മ അറിഞ്ഞാൽ ഞങ്ങളെ തല്ലും. ആ കിഴവൻ അമ്മാവൻെറ ഇഷ്ടനാണൊ? വല്യ ഇഷ്ടമാണൊ?

വൃദ്ധൻ:—കുട്ടാക്കേണ്ടാ. വരിൻ. എന്റെ ഇഷ്ടൻ തന്നെ. ഞാൻ പറഞ്ഞാൽ മതി എന്നു പറഞ്ഞു് കുട്ടികളെ അകത്തു കൊണ്ടുപോയീ.

ഈ വലിയ കെട്ടിടത്തിൻെറ സമീപത്തായപ്പോൾ ഭയംകൊണ്ടു് കുട്ടികൾ കിഴവൻെറ കൈയിൽ തൂങ്ങിത്തുടങ്ങി. വൃദ്ധനു മന്മഥകുമാരൻെറയും സഹോദരിമാരുടേയും ബാലചേഷ്ടകൾ ഓൎമ്മവന്നു. കുട്ടികളുടെ സ്പൎശം അനിൎവ്വാച്യമായ സുഖത്തെ പ്രദാനം ചെയ്തു. അപ്പോൾ തൻെറ പരേതയായ പത്നിയെ ഓൎത്തു് കണ്ണുനീരൊലിപ്പിച്ചുതുടങ്ങി. അവർ കുട്ടികളില്ലാതെ ഖേദിച്ചു മരിക്കുകയായിരുന്നു. ഈ വൃദ്ധൻ ഈ കെട്ടിടത്തിലെ വിചാരിപ്പുകാരനാണു്. ഇയാൾ പ്രായാധിക്യംകൊണ്ടു് ജോലി ചെയ്വാൻ അശക്തനായിപ്പോയതിനാൽ ഈ ശമ്പളവും കൊടുത്തു് ഇവിടെ തള്ളിവിട്ടിരിക്കയാണു്. വൃദ്ധൻ അന്ത്യകാലത്തു് ഏകനായി ഭവിച്ചു. ഇന്നും മന്മഥകുമാരൻ ഈ വൃദ്ധൻെറ നേൎക്കു് വളരെ ഭയഭക്തി ബഹുമാനവും അനുസരണയും കാണിച്ചുവരുന്നു. കുട്ടികൾ അകത്തു കടന്ന ഉടനെ അമ്മയുടെ ശാസനയും സ്ഥലത്തുള്ള വൃദ്ധൻെറ ഭയവും കൈവെടിഞ്ഞു. നാനാഭാഗത്തും ഓടിക്കളിക്കാനാരംഭിച്ചു. ലീലാമണിയും കുറേശ്ശ സംസാരിച്ചുതുടങ്ങി. അവിടെയുള്ള വിശേഷ സാമാനങ്ങളും പടങ്ങളും കണ്ടു് നന്നാ രസിച്ചു. എല്ലാ സ്ഥലവും കാട്ടിയിട്ടു കുട്ടികളെ വൃദ്ധൻെറ മുറിയിൽ കൊണ്ടുപോയി.

ലീലാ:—അമ്മാവൻ നല്ല ആളാണു്. ഇതൊക്കെ കാട്ടിയല്ലൊ? എനിക്കു് അമ്മാവനെ വളരെ ഇഷ്ടമാണു്. ചേട്ടാ, ഇവിടെ ഒക്കെ എത്ര നന്നായിരിക്കുന്നു. ചേട്ടനു് ഈ അമ്മാവൻെറ അടുക്കൽ ഇഷ്ടം തോന്നുന്നില്ലെ? അപ്പോൾ രാജകുമാരനും നിൎമ്മലനുംകൂടി ജനലിൽ ചാടിക്കയറി തോട്ടത്തിലേയ്ക്കു നോക്കിനിൽക്കുകയായിരുന്നു. ലീലേ! ഇതാ ഒരു വലിയ മത്ത കണ്ടോ? ഓ! എത്ര വലുതാണു്. ഞാൻ ഇപ്പോഴാണു കണ്ടതു്. കിഴവാ, ഞാൻ ഒരു പൂ പറിച്ചെടുത്തോട്ടേ?

നിൎമ്മ:—ലീലേ, വഷളത്തം കുറേ കൂടിപ്പോകുന്നു. കിഴവാ എന്നു വിളിക്കുന്നോ. അമ്മാവനല്ലേ? പൂ പറിച്ചാൽ അതു ചീത്തയായിപ്പോകും. അതിൻെറ ഉടമസ്ഥൻ അമ്മാവനെ തല്ലും. ഉപദ്രവിക്കാതിരിക്കു.

രാജ:—ഹോ! അമ്മാവ, ഞാൻ ഒരു പൂ പറിയ്ക്കട്ടെ? ലീലയ്ക്കു കൊടുക്കണ്ടെ എന്നു പറഞ്ഞിട്ടു കുറെ ദൂരത്തുള്ള പല നിറത്തിലുള്ള ചെടിക്കൂട്ടങ്ങളുടെ നേക്കു് ഓടി. കുട്ടികളുടെ ഭയവും ശങ്കയും നിശ്ശേഷം മാറി. വൃദ്ധൻ ഈ ബാലചേഷ്ടകൾ കണ്ടു് ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുഴുകി നിൽക്കുകയായിരുന്നു.

അപ്പോൾ, ചെടികളുടെ ഇടയിൽ ഒരു നിലവിളികേട്ടു. വൃദ്ധൻ വല്ലാതെ കണ്ടു ഭയന്നു് അവിടെ ചെന്നപ്പോൾ "അമ്മാവാ, ഇതല്ലേ വെള്ളത്തിലിട്ടാൽ പൊട്ടുന്ന കായ്? ഇതു കുറച്ചു അധികം പറിച്ചെടുക്കണം. നമുക്കു കളിക്കാൻ കൊള്ളാം" എന്നു പറഞ്ഞു.

വൃദ്ധൻ, നിങ്ങൾ ആ കായ് അത്രയും പറിച്ചെടുത്തിട്ടു മാറിയാൽ മതി എന്നു പറഞ്ഞു പുറകോട്ടു നടന്നപ്പോൾ അവർ തമ്മിൽ മുണ്ടിപ്പിടിത്തമായി. പിന്നെ തോട്ടക്കാരനോടു് ഒരു നല്ല കൂട കൊടുക്കാൻ പറഞ്ഞു. ഇനി തമ്മിൽ പിണങ്ങരുതു് എന്നു പറഞ്ഞിട്ടു പോയി. കുട്ടികൾ കണ്ട ചവറൊക്കെ പെറുക്കി കൂടനിറച്ചിട്ടു് ആ തോട്ടക്കാരന്റെ അടുക്കൽ എത്തി.

കുട്ടി:—ഹോ! ഞങ്ങൾക്കു് ഇന്നു് എത്ര ഉത്സാഹമായിരുന്നു. ആ ദേഷ്യക്കാരൻ കിഴവനെ അറിയുമോ? ഞങ്ങൾക്കു് ആദ്യം വലിയ പേടിയായിരുന്നു. ആ കിഴവൻ ചത്താൽ പിന്നെ ദിവസവും ഇവിടെ വന്നു കളിക്കാം.

ദാസി:—കുട്ടികൾ വഷളത്വം പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു് കവിഞ്ഞുപോകുന്നു. അല്ലേ? വീട്ടിൽ ചെല്ലട്ടെ. ഇന്നു സമ്മാനം വാങ്ങിത്തന്നേയ്ക്കാം.

കുട്ടി:—അമ്മാവനല്ലേ പറഞ്ഞതു്. കിഴവനുണ്ടു്, അടിക്കും എന്നൊക്കെ. അയാൾ എവിടെ?

വൃദ്ധൻ:—[ദാസിയോടു്] ഈ കുട്ടികൾ ഏതാണു്?

ദാസി:—ഇവരൊ, ജഡ്ജി ചന്ദ്രപ്രസാദന്റെ കുട്ടികളാണു്. ദേഹസുഖാത്ഥം ആ കുന്നിൽ വന്നു താമസിക്കുന്നു. അവിടെ കുട്ടികൾക്കു് ഓടിക്കളിക്കുന്നതിനു സൗകര്യം പോരാത്തതുകൊണ്ടു് ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നതാണു്.

വൃദ്ധൻ:—കുട്ടികളുടെ അമ്മയോടു് ഇവരെ ദിവസേന ഇങ്ങോട്ടു അയയ്ക്കണമെന്നു ഞാൻ പ്രാത്ഥിച്ചതായി പറയണം. കഷ്ടം! എന്റെ യജമാനൻ ഒരു വിവാഹം ചെയ്താൽ എത്ര കുട്ടികൾ ഇവിടെ ക

ളിച്ചു നടക്കാനുണ്ടാകും. ഏതു രംഭയ്ക്കുവേണ്ടി തപസ്സു ചെയ്യുന്നോ? പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കുകയില്ല. ഇദ്ദേഹം ഒരിക്കൽ സ്നേഹിച്ചിരുന്ന ആ തരുണിയെത്തന്നെ വിവാഹം കഴിക്കണമത്രെ. ഇപ്പോൾ ആ സ്ത്രീ എവിടയൊ? ആരു വിവാഹം കഴിച്ചോ? ഇതെന്തു ഭ്രാന്താണ്. എന്തായാലും ഈ പ്രകൃതവ്യത്യാസം വന്നതു സുകൃതവിശേഷംതന്നെ. എന്റെ യജമാനനെ കണ്ടാൽ ഭ്രമിക്കാത്തവരാരാണ്? എന്റെ ഭാര്യ ജീവിച്ചിരുന്നാൽ ഇതിനും പണ്ടേ യജമാനനെക്കൊണ്ടു വിവാഹം നടത്തിക്കുമായിരുന്നു. (വൃദ്ധനു മന്മഥകുമാരനെ ഇട്ടു വലയ്ക്കുന്ന സ്ത്രീയുടെ നേക്ക് കോപവും ഉണ്ടാകാതിരുന്നില്ല.) ഇവർ തമ്മിൽ പിരിയാനുണ്ടായ കാരണം എന്താണാവോ? കാര്യം അറിഞ്ഞാൽ ഒരു സമാധാനമുണ്ടായിരിക്കുമായിരുന്നു. ഇവരെ തമ്മിൽ ഘടിപ്പിക്കാനെന്തുപായം? നിങ്ങളുടെ ഭവനത്തിൽ പ്രായം കുറഞ്ഞ പെൺകുട്ടികൾ ഉണ്ടോ? കണ്ടാൽ രൂപവതികളാണൊ?

ദാസി:—അവിടെ ഇപ്പോൾ യൗവനദശയെ പ്രാപിച്ചതായാരുമില്ല.

പിറ്റെ ദിവസം ദാസി കുട്ടികളുമായി വന്നുചേൎന്നു. ദിവസംപ്രതി ഇവിടെ വന്നുപദ്രവിക്കരുതെന്നു കൊച്ചമ്മ പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഈ കുട്ടികൾ, ഇവിടെ കൊണ്ടുവിടുന്നതുവരെ എന്റെ മേലൊക്കെ മാന്തിക്കീറി.

വൃദ്ധൻ:—(സന്തോഷത്തോടെ) അസൗകര്യം ഒന്നുമില്ല. അവർ ഇവിടെ കളിച്ചുനടക്കട്ടെ.

കുട്ടികൾ ലജ്ജയും ഭയവും വിട്ട് ഉത്സാഹശീലരായിത്തീൎന്നു. ഇവിടെ വന്നനാൾ മുതൽ ദാസിക്കുപദ്രവം ഇല്ലാതായി. ഏതെങ്കിലും വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ കുത്തിയിരുന്നു കാററുംകൊണ്ട് അതിലെ ഗതാഗതം ചെയ്യുന്നവരോട് വൎത്തമാനം പറയുകയായി പതിവ്. മഴക്കാലം തുടങ്ങുന്നതുവരെ കുട്ടികൾ അവിടെ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നീട് അമ്മ സമ്മതിക്കാതായി. ഇതിനിടയ്ക്ക് കുട്ടികളുടെ ഇളയമ്മയുടെ മകൾ അവരോടൊന്നിച്ചു പാൎപ്പായി. ആ സ്ത്രീയോട് ഈ കുട്ടികൾ ഈ സ്ഥലത്തെക്കുറിച്ച് വൎണ്ണിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

നളിനി:—ഞാൻ ഒരു ദിവസംകൂടെ വരാം. അവിടെ ഒക്കെ കാണാമല്ലൊ. വിശേഷിച്ചാരുമില്ലല്ലോ.

കുട്ടികൾ:—ചേച്ചി ഒരു കിഴവൻ മാത്രമേ ഉള്ളു. വരു, നമുക്കു പോകാം. എന്നു ധൃതികൂട്ടിത്തുടങ്ങി. ആ വിചാരിപ്പുകാരൻ പറഞ്ഞു, അതിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ എല്ലാവരേയും തല്ലുമെന്ന്. ആ തെളി

ന്നെ ഞങ്ങൾ കണ്ടിട്ടില്ല. ചായ വേഗം കുടിച്ചിട്ടു നമുക്കു പോകാം. എന്നു പറഞ്ഞു് ഓടിപ്പോയി ചായ കൊണ്ടുവന്നു.

നളിനിക്കു പൂർവ്വകഥകൾ ഓർമ്മവന്നു. കൈകാൽ കുഴഞ്ഞു് അധരങ്ങൾ ഉണങ്ങി നേത്രങ്ങളിൽ അശ്രുകണങ്ങൾ നിറഞ്ഞു് കൈ കുഴഞ്ഞു ചായ മുണ്ടിൽ വീണു.

ചേച്ചി:—ഇതെന്തൊരു കഥയാണു്. മുണ്ടപ്പിടി ചീത്തയായല്ലൊ? ഉറങ്ങിപ്പോയൊ?

നളിനി:—ഇന്നു് അസാരം തെളിവുള്ള ദിവസമാണല്ലൊ. പുറത്തുപോയി കുറച്ചു നടന്നിട്ടു വരുവിൻ. അമ്മേ! രജനീവിലാസത്തെ മന്മഥകുമാരനു് ഇവിടെ ഒരു സ്ഥലമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ടല്ലൊ. അതാണോ ഈ കുട്ടികൾ പറയുന്നതു്?

അമ്മ:—ഞാൻ ഇവിടെ വന്നതിൽ പിന്നീടു് മനസ്സിലായി. ഇത്ര അടുത്താണെന്നു് ഇതിനുമുമ്പു ധരിച്ചിരുന്നില്ല. അതല്ലെ ഞാൻ ഇത്ര തിടുക്കത്തിൽ നിനക്കു കത്തയച്ചതു്. ആ യുവാവു് ഒരുമാസമായി ഇങ്ങനെ ചുററിത്തിരിയുകയാണു്. നീ എന്താണു് തീരെ ഉപേക്ഷിച്ചുകളഞ്ഞതു്? നിങ്ങൾ തമ്മിലുണ്ടായ പ്രണയകലഹം നിമിത്തം അയാൾ വളരെ സങ്കടമനുഭവിക്കുന്നതായി കേട്ടു. നീ ഈമാതിരി ശാഠ്യം വച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ എങ്ങനെയാണു്? നിങ്ങൾ തമ്മിൽ ഒന്നുകൂടി കണ്ടാൽ രാജിപ്പെട്ടുപോകും. അതിനു തർക്കമില്ല. അയാളുടെ പ്രേമവിശ്വാസങ്ങൾക്കു് ഒരു കേടും ഇല്ല. ഈ ജന്മം ബ്രഹ്മചര്യാനുഷ്ഠാനം മതിയെന്നു ശപഥം ചെയ്തല്ലെയിരിക്കുന്നതു്. (നിന്നെ വീണ്ടും സന്ദർശിക്കുന്നതുവരെ) നീ എന്തുചെയ്യു?

നളിനി:—ആപോ? എന്റെ യോഗംനിമിത്തം ബുദ്ധി നന്നായോ എന്നറിഞ്ഞില്ല. ദുർവ്യാപാരങ്ങൾ മൂത്തു് ഒന്നിനും കൊള്ളരുതാണ്ടായി. എനിക്കു് ഓരോ ആപത്തുകൾ തുടരെ സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അപ്പോൾ ഞാൻ അമ്മയും ഒന്നിച്ചു് സ്വഭവനത്തിലേയ്ക്കു പോയി. ഞാൻ വിവാഹം ചെയ്തിരിക്കയില്ലായെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു നിശ്ചയമുണ്ടു്. ഞാനും ഈ വർത്തമാനം കേട്ടു.

അമ്മ:—എന്നാൽ നിനക്കു് ഒരു കത്തയയ്ക്കരുതൊ? എന്തിനായിട്ടിങ്ങനെ വലയ്ക്കുന്നു?

നളിനി:—ഞാൻ തനിച്ചായില്ലെ? ദരിദ്രയുമാണു്. ഇനി എന്നോടു് പണ്ടത്തെപ്പോലെ ബഹുമാനം തോന്നുന്നതിനും ഭാഗ്യാ

പദം നൽകുന്നതിനും ആലോചിക്കയില്ലെ? എന്തുവേണം? ഒരാളുടെ ഉപജീവനം കഴിക്കാൻ അത്ര വളരെ പ്രയാസമുണ്ടോ? ഈ കേവല സ്ഥിതിയിൽ ഒരാളെ ശരണം പ്രാപിക്കയോ? അതു കഴികയില്ല.

അമ്മ:—ഒരാൾക്കു കീഴടങ്ങാതെ കഴിയുമോ? നിങ്ങൾക്കു ഭള്ളു കൂട്ടും.

നളിനി:—ഞാൻ എത്രയൊക്കെ താണാലും എന്നോട് എങ്ങിനെ സ്നേഹമുണ്ടാകും എന്നു പറഞ്ഞ് കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

അമ്മ:—നളിനി വ്യസനിക്കരുത്. ദൈവം നിന്നെ അനുഗ്രഹിക്കും. നിൻെറ അഭീഷ്ടംപോലെ ഒക്കെ സാധിക്കട്ടെ. നിന്നെ ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിനു ഞാൻ എത്ര പ്രയാസപ്പെട്ടു. ഇപ്പോഴല്ലേ സാധിച്ചുള്ളൂ. ഇതു ഞാൻ ശുഭസൂചകമായിട്ടാണു വിചാരിക്കുന്നത്.

കുട്ടികൾ മടങ്ങി എത്തിയപ്പോൾ നളിനി ചോദ്യംതുടങ്ങി. ചേച്ചീ, അവിടെ ആരും ഇല്ല. ആ കിഴവൻ മാത്രമേയുള്ളൂ.

ദാസി:—ആ ബംഗ്ലാവിലെ യജമാനൻ ഇല്ലാത്ത അവസരങ്ങളിൽ അവിടെ ആരും കടന്നു ചെല്ലുന്നത് ആ കിഴവനു തൃപ്തിയില്ല. എന്നാൽ ഈ കുട്ടികളുടെ കാര്യം ഒരു വ്യത്യസ്തമാണ്.

നളിനി:—ഉടമസ്ഥൻ എപ്പോൾ വരും?

ദാസി:—അതു് എനിക്കു അറിഞ്ഞുകൂടാ. ആ വൃദ്ധനും അതിനെപ്പററി നിശ്ചയമില്ല.

നളിനീദേവിക്ക് അവിടെപ്പോയി ചുററിനോക്കാനുള്ള മോഹം കലശലായി. എന്നെ ആരറിയും? ഞങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അനുരാഗവൃത്താന്തം ആ വൃദ്ധനും അറിഞ്ഞുകൂടല്ലോ എന്നുവിചാരിച്ചു. എന്തായാലും പിറേറന്ന് അവിടെ പോകാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

പിറേറന്നു കുട്ടികൾ നളിനീദേവിയെക്കൂടി വിളിച്ചു. കുട്ടികളെ തൃപ്തിപ്പെടുത്താനെന്ന നാട്യത്തിൽ പുറത്തിറങ്ങി. അവിടെ ചെന്നു കയറിയപ്പോൾത്തന്നെ തൻെറ വിരഹാഗ്നി ജ്വലിച്ച് ശരീരമാസകലം ദഹിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നി. ആ സായാഹ്നസമയത്ത് അവിടെയുണ്ടായ മനോഹാരിത്വം കണ്ടാനന്ദിക്കുന്നതിനുകൂടി അവൾ അശക്തയായി.

നിർമ്മല:—ആ കിഴവൻ പുറത്തുവരുന്നതുവരെ വെളിയിലൊക്കെയേ സഞ്ചരിക്കാവൂ എന്നാണ് ആജ്ഞ. എന്തുകൊണ്ടാണാവോ

ഇന്നധികംതാമസം വേണ്ടിവരുന്നത്? ഒരുപക്ഷെ ഇവിടെയില്ലന്നും വന്നേയ്ക്കാം.

നളിനി:—നിങ്ങൾ ഇവിടെനിന്നു കളിക്കിൻ. ഞാൻ ആകപ്പാടെ ഒന്നു ചുററിനോക്കീട്ടു വരാം. പിന്നാലെ വന്നു ലഹളകൂട്ടരുത് എന്നു പറഞ്ഞ് സാവധാനത്തിൽ നടന്നുതുടങ്ങി. കുറച്ചകലെയായി പല വിധമായുള്ള പൂച്ചെടികൾ കൂട്ടംകൂട്ടമായി വച്ചും വിവിധ പുഷ്പങ്ങളാൽ അലംകൃതമായുമുള്ള ഒരു വള്ളിക്കുടിൽ ദൃഷ്ടിഗോചരമായി. അതിൻെറ വൈചിത്ര്യത്തെനോക്കി രസിച്ചുനിൽക്കുമ്പോൾ അതിനുള്ളിൽ രണ്ടാളുകൾ സംസാരിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നി. അതെന്താണെന്നു അറിയാനുള്ള ജിജ്ഞാസയോടുകൂടി അടുത്തു പടൎന്നുനിൽക്കുന്ന മാതളവൃക്ഷത്തിൻെറ മറവിൽ ചെന്നുനിന്നു.

വൃദ്ധൻ:—കുഞ്ഞെ, ഇങ്ങനെ വ്യസനിച്ചാൽ ഒരതിരുവേണ്ടെ? പുരുഷനല്ലെ? ധൈൎയ്യം ഇല്ലെങ്കിൽ പിന്നത്തെ അവസ്ഥ എന്താ? എൻെറ കുഞ്ഞിനെ ത്യജിച്ച സ്ത്രീക്കുവേണ്ടി ഇത്രവളരെ ഖേദിക്കുകയൊ? വെടിപ്പായി! ആശ്വസിക്കു. എൻെറ കുഞ്ഞ് ഇവിടെയുണ്ടെന്നറിഞ്ഞിട്ട് എത്ര മനോഹരാംഗികളാണ് ശ്രുപാൎശ്ചെയ്തുംകൊണ്ട് ഇവിടെ വരുന്നത്? അവരുടെ മുഖത്തുകൂടി നോക്കുകയില്ലായെന്നു വച്ചാൽ പിന്നെ എങ്ങനെയാണ്? ഇഷ്ടദേവത ആരാണെന്നറിഞ്ഞാൽ ഒന്നു പോയി അന്വേഷിച്ചുവരാമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ ആഹാരവും നിദ്രയും ഇല്ലാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി ശരീരം നശിച്ചുവല്ലൊ. ചുവരുണ്ടെങ്കിലല്ലേ ചിത്രമെഴുതാവൂ. ആദ്യമായി ദേഹം സൂക്ഷിക്കു. എൻെറ കുഞ്ഞെ! ചായ കുടിക്കു. ഇല്ലെങ്കിൽ ഞാൻ എൻെറ വഴിക്ക് കടന്നുപോകും. എനിക്കീ കഷ്ടങ്ങൾ കാണാൻ വയ്യ. ഈ ചായ കുടിക്കൂ. ഞാൻ പോയി അന്വേഷിക്കട്ടെ.

മന്മഥ:—ഞാൻ ആ കോമളാംഗിയെ ഒട്ടേറെ ദ്രോഹിച്ചു. ഇനി എന്നെ വിശ്വസിക്കയില്ല. എൻെറ ദുൎവൃത്തികളെ കുറേക്കാലം സഹിച്ചു. എന്തൊ വലുതായ ആപത്ത് എന്നെ ചുഴന്നിരുന്നു. എൻെറ ഈ മാററംകണ്ട് അഭിനന്ദിക്കാൻ എൻെറ ജീവേശ്വരിയല്ലാതെ മററാരായാലും എനിക്കു കൃതാൎത്ഥതയില്ല. നളിനീദേവി ജീവനോടുകൂടി തന്നെയുണ്ടോ? എനിക്കതാണ് സംശയം. ഞാൻ എന്തുചെയ്താലും അവൾ അനുഭവിച്ച സങ്കടങ്ങൾക്കു പരിഹാരമാവുന്നതല്ല. എൻെറ നളിനി എന്നെ എന്നെന്നേയ്ക്കും ഉപേക്ഷിച്ച് ജീവത്യാഗം ചെയ്തിരിക്കും. എൻെറ ദുൎവൃത്തികൾകണ്ട് അവൾ എത്രകാലം സഹിക്കും എന്നു പറഞ്ഞു രോദനം ചെയ്തുതുടങ്ങി.

വൃദ്ധൻ:—(കോപത്തോടെ) കുട്ടീ! അരുത്. ഇതെന്തൊരു മന്തരമാണ്. ജ്വരം അധികപ്പെട്ടും വയ്യാവേലി വലിച്ചുവയ്ക്കരുതേ. അവൾ ചത്താൽ പോട്ടെ. വേറെ എത്രയോ കോമളാംഗിമാരെ ഞാൻ കാണിച്ചുതരാം. സമാധാനിക്കു.

മന്മഥ:—എന്നെ ഉപദ്രവിക്കരുതേ. അനാവശ്യം പറയാതിരിക്കു. എനിക്കു ചായ വേണ്ട. ഞാൻ തനിച്ചു ഇവിടെ കുറെ കിടക്കട്ടെ. പോവുക.

വൃദ്ധൻ:—ചായകുടിക്കു. എനിക്കു ഒക്കെ മനസ്സിലായി. ഞാൻ പോയി തിരിച്ചുവരാം എന്നു പറഞ്ഞ് വൃദ്ധൻ പുറത്തിറങ്ങി, കമ്പോളത്തിൽ സാമാനങ്ങൾ വാങ്ങാൻപോയി.

ഈ സംഭാഷണം കേട്ട് നളിനിയുടെ ഹൃദയം സന്തോഷംകൊണ്ടു തുള്ളുകയും സന്താപംകൊണ്ടു തളരുകയും ഇടയ്ക്കിടെയുള്ള ദീർഘശ്വാസത്താൽ അധരപുടം വരളുകയും ചെയ്തു.

മന്മഥകുമാരൻ ആ കുടുമ്മക്കട്ടിൽ ചിരണ്ടുരുണ്ടു കിടക്കുകയായിരുന്നു. കുറച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ നിശ്ശബ്ദമായി. നളിനി മെല്ലെ ആ കുടീരത്തിൻെറ വാതുക്കൽ എത്തി ഉള്ളിലേയ്ക്കു നോക്കിയപ്പോൾ തൻെറ പ്രാണേശ്വരൻെറ കോമളഗാത്രം ക്ഷീണിച്ചും, മുഖം ജ്വരബാധയാൽ ചുവന്നും, വിവശമായി കണ്ടു. പ്രണയപരിപൂർണ്ണമായ അവളുടെ ഹൃദയം സൂര്യരശ്മിയാൽ മഞ്ഞുകട്ടി എന്നപോലെ ക്രമേണ അലിഞ്ഞ് മനോഹരമായ കണ്ണുകളിൽക്കൂടി ബാഷ്പം അനർഗ്ഗളമായി ഒഴുകിത്തുടങ്ങി. അദ്ദേഹം എന്തുസ്ഥിതിയിലാണ്. നിശ്ചലനായി കിടക്കുന്നതെന്നറിയാതെ സംഭ്രമത്തോടെ ഉള്ളിൽക്കടന്നു. ആ ശോഷിച്ച ശരീരത്തിന്നരികെ ചെന്നു മുട്ടുകുത്തി പരിശോധിച്ചു. വളരെ ക്ഷീണഗതിയിലാണ് ശ്വാസോച്ഛ്വാസം ചെയ്യുന്നതെന്ന് അവൾക്കു മനസ്സിലായി. നളിനി അവളുടെ സുഹൃത്തിൻെറ ശിരസ്സിനെ മെല്ലെ താങ്ങി എടുത്ത് തൻെറ മടിയിൽ വച്ചു. ശരീരമെല്ലാം വിയർത്ത് ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. നളിനി സ്വന്തം ലേസുകൊണ്ടു നിദ്രാവശനായ മന്മഥകുമാരൻെറ വിയർപ്പു തുടച്ചു. ഒരു കാലത്തു മാംസളങ്ങളായി കണ്ടിട്ടുള്ള മന്മഥകുമാരൻെറ അവയവങ്ങൾ കേവലം അസ്ഥിപഞ്ജരംപോലെയായിക്കണ്ടു ചുടുകണ്ണീർ വാർത്തു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഹൃദയഭേദകമായ വിലാപം അവളുടെ ശ്രവണേന്ദ്രിയങ്ങളിൽ മാറെറാലിക്കൊണ്ടു. അവൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കരങ്ങളെ മൃദുവായി തലോടിയും പല ചിന്തകളിലാണ്ടും ഇരിക്കുന്നതിനിടയിൽ മന്മഥകുമാരൻ എന്തോ അവ്യക്തമായി പറഞ്ഞു

കൊണ്ടു പുറംതിരിഞ്ഞു കിടന്നു. ഗാഢനിദ്രയിൽ ഉണൎത്തുന്നതു യുക്തമല്ല. സമയവും അതിക്രമിക്കുന്നു. കുട്ടികളൊ വിളിച്ചുതുടങ്ങി. നളിനീദേവി എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതെന്നറിയാൻ പാടില്ലാതെ കുഴങ്ങി. ആരെങ്കിലും കടന്നുവരുന്നതിനു മുമ്പു പുറത്തു കടന്നില്ലെങ്കിൽ ചീത്തയായിട്ടു തീരും. നേരം സന്ധ്യയായി മന്ദമാരുതസ്പൎശത്താൽ ആ കുടീരത്തിലെ ലതകൾ ഇളകി. സുഗന്ധപുഷ്പങ്ങൾ വിടൎന്നുതുടങ്ങി. അവിടെ നിന്നും വിട്ടുപോകാൻ നളിനി അശക്തയായിത്തീൎന്നു. അൎദ്ധചന്ദ്രകലെ വള്ളികൾക്കിടയിൽക്കൂടി കണ്ടപ്പോൾ നളിനി പെട്ടെന്നു എണീററു പ്രേമപാരവശ്യത്തോടെ മന്മഥകുമാരന്റെ നെററിയിൽ ചുംബിച്ചിട്ടു ഒരു മിന്നൽപ്പിണർപോലെ പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങി. കുട്ടികളും വന്നുചേൎന്നു.

കുട്ടി:—ചേച്ചി ഇവിടെ ഒളിച്ചിരുന്നു എന്തെടുക്കുകയായിരുന്നു? കരഞ്ഞുവോ? മുഖം ചുവന്നു വാടിയിരിക്കുന്നല്ലോ?

നളിനി:—വരു. നേരം അധികമായി എന്നു പറഞ്ഞു കുട്ടികളെ ബലാൽ പിടിച്ചുവലിച്ചുംകൊണ്ടു ദ്രുതഗതിയിൽ നടന്നു.

കുട്ടികളുടെ ശബ്ദം കേട്ടു മന്മഥകുമാരൻ ഉണൎന്നെണീററിരുന്നു ചുററും സാവധാനത്തിൽ നോക്കി. സ്ത്രീകൾ സാധാരണ ഉപയോഗിച്ചുവരാറുള്ള ഒരു ലേസു തന്റെ സമീപത്തിൽ കിടക്കുന്നതായി കണ്ടു. അതിലെ എൻ എന്ന അടയാളവും അദ്ദേഹത്തെ ചിന്താകുലനാക്കിത്തീൎത്തു. ഞാൻ ഇവിടെ കിടന്നുറങ്ങിയപ്പോൾ ആരോ ഇതിനുള്ളിൽ കടന്നിരിക്കണം. അതാരായിരിക്കാം? ആരോ എന്റെ അടുക്കൽ വന്നു മേലൊക്കെ തലോടിയതായി സ്വപ്നംപോലെ തോന്നുന്നു. യഥാൎത്ഥമോ, എന്റെ മനസ്സിന്റെ ചാപല്യമോ എന്തോ? ഏതായാലും ഇവിടെ ആരോ വന്നു എന്നുള്ളതിനു തൎക്കമില്ല. എന്നിങ്ങനെ പലപല മനോരാജ്യങ്ങൾകൊണ്ടു ആ നികുഞ്ജത്തിൽ മന്ദമാരുതന്റെ ആലിംഗനസുഖവും ഏററു ഇരിപ്പായി. വൃദ്ധനും വന്നുചേൎന്നു. വിവരമെല്ലാം അയാളെ ധരിപ്പിച്ചു. ഞാൻ ഉറങ്ങിയ സമയം ഇവിടെ ആരൊക്കെയൊ കടന്നുവന്നിരിക്കുന്നു. അതാരാണെന്നു എന്നോടു പറയണം എന്നു ശഠിച്ചു. വൃദ്ധൻ പരുങ്ങലിലായി.

വൃദ്ധൻ:—ഇങ്ങനെ അസംബന്ധം പറയരുതു. എന്റെ അറിവോടുകൂടി ഒരു ഈച്ച പറക്കുമോ? ഇതിനുമുമ്പിൽ കടന്നിട്ടുണ്ടോ? ആ സംശയം വെറുതെയാണു. കുഞ്ഞിനു പനി വിട്ടിട്ടില്ല. അകത്തു

പോക. ആ കുളമ്മക്കല്ലിൽ കിടന്നപ്പോൾത്തന്നെ ഇതത്ര പന്തിയ ല്ലെന്ന് ഞാൻ തീച്ചപ്പെടുത്തി. ഇനി എന്താ ചികിത്സ തുടങ്ങാം. കാ റവുകൊള്ളരുത്.

മന്മഥ:—എനിക്ക ജലദോഷമേയുള്ളു. പനി തീരെയില്ല.

വൃദ്ധൻ:—നല്ല ജ്വരം ഉണ്ട്. പറഞ്ഞാൽ അനുസരണയില്ല. ഞാൻ പിന്നെ എന്തുചെയ്യും. അമ്മയ്ക്കു കമ്പി അടിക്കട്ടെ?

മന്മഥ:—ഈയാൾ മഹാ ഉപദ്രവിയായിട്ടാണു പുറപ്പാട്. ഇ വിടെ ആരാ വന്നതു്? എന്നോടു സത്യം പറയൂ. ഈ ലേസ് ആരുടേ താണ്?

വൃദ്ധൻ:—അതൊക്കെ ഞാൻ അറിഞ്ഞുവരാം. മരുന്നു സേവിച്ചു കൊണ്ട് അകത്തുപോയി കിടക്കൂ. ഈ പൊട്ട പ്രദേശത്ത് നല്ല വൈ ദ്യന്മാരെക്കൂടെ കിട്ടുകയില്ല. പിന്നെ ആയിരം രണ്ടായിരം കൊടുത്തു വരുത്തേണ്ടിവരും. ലേസ് എൻെറ കയ്യിൽ തന്നിട്ട് അകത്തു പോ വൂ. ഞാൻ പോയി തിരക്കി അറിഞ്ഞുവരാം എന്നുപറഞ്ഞു് ഒരുവി ധം മുറിയിൽ കൊണ്ടാക്കി.

മന്മഥ:—നിങ്ങൾ പുറത്തിറങ്ങിയ സമയം ഇവിടെ ആരെല്ലാം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നന്വേഷിച്ചറിയൂ? എനിക്ക വിശേഷിച്ചൊന്നുമില്ല.

ഈ കുശാഗ്രബുദ്ധിയായ വൃദ്ധന് എന്തോ ചില ഊഹങ്ങൾ തോന്നി ലേസുംകൊണ്ട് പുറത്തിറങ്ങി നേരെ ജഡ്ജിയുടെ ഗൃഹത്തി ലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. അവിടെ യൌവ്വനയുക്തയായ ഒരു സ്ത്രീയും കുട്ടികളും തമ്മിലുണ്ടായ സംഭാഷണം പുറത്തു കേൾക്കാമായിരുന്നു.

നിമ്മല:—അമ്മേ, ചേച്ചി മിടുക്കത്തിയാണ്. ഞങ്ങളും ഒന്നിച്ച് വന്നില്ലെ, എന്നിട്ടു ചുററിനോക്കട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞു് എവിടെയോ ഒ ളിച്ചിരുന്നുകളഞ്ഞു. പിന്നെ ഞങ്ങൾ പോരാറായപ്പോൾ കിടന്നു ല ഹളക്കൂട്ടിവിളിച്ചു. അപ്പോൾ ഒരു വള്ളിക്കുടിലിൽ നിന്ന് കരഞ്ഞു മു ഖം ചുവപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് പുറത്തേയ്ക്കു ഓടിവരുന്നു. അപ്പോൾ ചേച്ചി യെ കാണേണ്ടതു തന്നെയായിരുന്നു. ഞങ്ങളെ വലിച്ചിഴച്ചുംകൊണ്ട് ഓടിപ്പോന്നു. നാളെ ചേച്ചിയെ കൊണ്ടുപോകണ്ടാ. നമുക്ക് അതിനു ള്ളിൽ കടന്നുനോക്കണം. അതിനുള്ളിൽ ചോര കാണും. അതു കണ്ടു പേടിച്ചാണു് ചേച്ചി കരഞ്ഞതെന്നു തോന്നുന്നു.

വൃദ്ധനു കൂടുതൽ വിവരം അറിയാനുള്ള ഔത്സുക്യം കലശലാ യി. ജനലിനരികേ പടത്തിയിട്ടുള്ള വള്ളികൾക്കിടയിൽ ചെന്നുനിന്നും

എന്തായാലും ഈ സ്ത്രീയെ കണ്ടു പരിചയപ്പെടണം. ഗൃഹത്തിനു ള്ളിൽ കടന്നു ചെല്ലേണ്ട ഉപായങ്ങൾ ആലോചിച്ചു നിൽക്കുമ്പോൾ രാജകുമാരൻ പുറത്തിറങ്ങി ചന്ദ്രികയിൽ ഓടിത്തുള്ളുകയായിരുന്നു.

അമ്മ:—നളിനി! "തേടിയവള്ളി കാലിൽ പിണഞ്ഞോ?" എനിക്കങ്ങിനെ തോന്നുന്നു. എന്റെ ഊഹത്തിനു വല്ല യഥാൎത്ഥ്യവുമുണ്ടോ? നീ അവിടെ ഒക്കെ ചുററിനടന്നു കണ്ടുവോ? കുട്ടികൾ എന്തൊക്കെയോ പറയുന്നല്ലൊ. വിട്ടു പറയൂ? ഞാൻ സമാധാനിക്കട്ടെ.

നിൎമ്മല:—അമ്മെ! ആ കിഴവന്റെ സമ്മതംകൂടാതെ ആ കുടീരത്തിനുള്ളിൽ ചേച്ചി കടന്നതു് മൎയ്യാദയാണൊ? കിഴട്ടു കിഴവൻ കണ്ടെങ്കിൽ പിന്നെ അറിയാമായിരുന്നു. അമ്മെ! അവിടെ ഒരു പേരയിൽ ഒരുപാടി കായ് പഴുത്തുനിൽക്കുന്നു. ചേച്ചിയും ദാസിയുംകൂടി അതിൽ ഒന്നിനെ തൊടാൻ സമ്മതിച്ചില്ല. അമ്മെ! ചേച്ചിയെ നാളെ ഞങ്ങളോടൊന്നിച്ചു അയയ്ക്കരുതേ!

കുട്ടികളെ, നിങ്ങൾ പോയി പഠിച്ചതു വായിക്കിൻ. എന്നു പറഞ്ഞയച്ചു.

വൃദ്ധ, ഇവിടെ എന്തോ കാൎയ്യമുണ്ടെന്നും തന്റെ വരവു വ്യൎത്ഥമായില്ലെന്നും തോന്നി അയാൾ ഒന്നു ചെരുപ്പുമായി.

അമ്മ:—നളിനീ, നിനക്കിത്ര വിഷാദം എന്തു്? അവിടെ ആരൊക്കെയുണ്ടായിരുന്നു?

നളിനി, തോട്ടക്കാരൻ മാത്രമുണ്ടായിരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞ വാക്കിൽ വേറെ ആരൊ കൂടെയുള്ളതായി ഊഹിക്കാമായിരുന്നു.

അമ്മ:—വേറെ ആരേയും കണ്ടില്ലെ?

നളിനി, അസത്യം പറയാനുള്ള മടികൊണ്ടു മൌനം അവലംബിച്ചു.

രാജകുമാരൻ തുള്ളിച്ചാടി ചെടിയുടെ സമീപത്തു എത്തിയപ്പോൾ ആരോ പതുങ്ങി നിൽക്കുന്നതു കണ്ടു് ഭയന്നു നിലവിളിച്ചു. അമ്മേ, എനിക്കു പേടിയാവുന്നു. ഇവിടെ ആരോ നിൽക്കുന്നു. ഇതു് കറുത്ത പിശാചാണൊ? ഇതാ മുമ്പോട്ടു വരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു് കണ്ണുകൾ പൊത്തി. വൃദ്ധൻ എത്തി രാജകുമാരന്റെ കൈയിൽ പിടിച്ചു. എന്തൊ കണ്ടതെ പേടിയാകും ഇല്ലേ? നിങ്ങൾ ഇന്നു പേരപ്പുഴത്തിനു [illegible] ഒക്കെ പറിച്ചുകൊണ്ടു [illegible] കൂടെ

യിൽ ഇട്ടുംകൊണ്ടു ലേസ് തിരുത്തു എന്നു പറഞ്ഞു് അവരെ തമ്മിൽ പിടിപ്പിക്കുന്നതിനു ചില വഴികൾ ആലോചിച്ചുറച്ചു. ആ സ്ത്രീ അവിടെ വന്നിരുന്നതു് താൻ അറിഞ്ഞതായിട്ടേ ഭാവിച്ചില്ല.

രാജ:—അമ്മാവനാണോ—ഹൊ. ഞാൻ ആദ്യം ഭയന്നുപോയി. അകത്തു വരണം. അമ്മ അവിടെയുണ്ടു്. ചേച്ചിയുണ്ടു് എന്നു പറഞ്ഞു് വൃദ്ധന്റെ കൈയ്ക്കു പിടിച്ചു് അകത്തേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

അമ്മ:—കുട്ടീ! ആരാ അതു്? വലിയ പരിചയം നടിക്കുന്നല്ലൊ.

രാജ:—അമ്മേ! ഞങ്ങളെ തോട്ടത്തിൽ കടത്തിവിട്ട അമ്മാവനാണു്. നല്ല അമ്മാവൻ. ഞങ്ങൾക്കു എന്തെല്ലാം തരും. ഇതാ കണ്ടോ? പഴം നോക്കൂ.

എല്ലാ കുട്ടികളും ഓടി എത്തി ചുററുമിരുന്നു. വൃദ്ധൻ ഇവരെ അടുത്തണച്ചു ലാളിച്ചുകൊണ്ടു് നാളെ എല്ലാവരും നേരത്തേ വരണം കേട്ടോ? അപ്പോൾ കുട്ടികൾ യോജിച്ചു് ചേച്ചിയെ കൊണ്ടുവരില്ല. ഞങ്ങൾ വരും എന്നുല്ലാസത്തോടേ പറഞ്ഞു. ഇന്നു ചേച്ചി വന്നുവൊ? ഞാനവിടെഉണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നു പറഞ്ഞു് കുട്ടികളുമായുള്ള സംഭാഷണം തൽക്കാലത്തേയ്ക്കു നിത്തി ചിന്താമഗ്നനായിട്ടിരുന്നു.

അമ്മ:—നിങ്ങൾ അവിടത്തെ ഉടമസ്ഥ.....അല്ലാ സൂക്ഷിപ്പുകാരനാണു് അല്ലെ? കുട്ടികൾ ദിവസവും പറയാറുണ്ടു്. ഇന്നു കണ്ടുവല്ലൊ. സന്തോഷമായി.

വൃദ്ധൻ:—എനിക്കു അമ്പതുകൊല്ലത്തെ സർവീസുണ്ടു്. ഉടമസ്ഥനും സൂക്ഷിപ്പുകാരനും ഒക്കെ ഞാൻതന്നെ.

നളിനി നമ്രമുഖിയായി നിന്നതല്ലാതെ ഒന്നും സംസാരിച്ചില്ല. ഈ വൃദ്ധൻ എന്നെ കണ്ടുവൊ? ഇനി അതിനു ശാസിക്കാനായിട്ടാണൊ വന്നതു്. ഒന്നും അറിയാൻ വയ്യ എന്നാലോചിച്ചു സങ്കോചം പൂണ്ടു നിന്നതേയുള്ളു.

വൃദ്ധൻ:—ഈ പെൺകുട്ടി കുട്ടികളുടെ..................

അമ്മ:—എന്റെ സോദരിയുടെ പുത്രിയാണു്. കുട്ടികളുടെ സഹോദരി. ഇവിടെ വന്നിട്ടു് കുറച്ചുദിവസമായി. "നളിനി" എന്നാണു് വിളിക്കുന്നതു്.

വൃദ്ധൻ:—ഇന്നു കുട്ടികളും ഒന്നിച്ചു വന്നിരുന്നു ഇല്ലെ? കഷ്ടം! ഞാൻ ഈ കുഞ്ഞിനെ യഥോചിതം സൽക്കരിക്കുന്നതിനു് അവിടെയില്ലാതെ പോയതു് എന്റെ ഭാഗ്യദോഷംതന്നെ.

അമ്മ:—കുട്ടികളുടെ നിർബ്ബന്ധം സഹിക്കാൻ വയ്യാതെ അവ ളും ഒന്നിച്ചുണ്ടായിരുന്നു.

വൃദ്ധൻ:—ഇന്ന് യജമാനനു നല്ല സുഖമില്ലാത്തതിനാൽ ഉടൻ മടങ്ങിപ്പോയി. അദ്ദേഹം വണ്ടിയിൽ കയറി അങ്ങോട്ടു തിരിച്ചു. ഞാൻ ഇതാ ഇങ്ങോട്ടും പോന്നു.

അമ്മ:—നിങ്ങളുടെ യജമാനൻ ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്നോ? എന്നു ചോദിച്ചിട്ട് സാരഗർഭമായി നളിനിയെ ഒന്നു നോക്കി.

വൃദ്ധൻ:—അദ്ദേഹം ഇവിടെ വന്നിട്ട് രണ്ടുദിവസമായി. ഇപ്പോൾ തന്നെയാണ് മാതൃസന്നിധിയിലേയ്ക്കു പോയത്. ഇനി ഇതുപോലെ ഏതുകാലത്തെങ്കിലും വരും; അത്രതന്നെ. ഇപ്പോൾ നല്ല സുഖമില്ല. ആൾ പാതിയായിപ്പോയി. എനിക്കു കുട്ടികളോടു അതിരില്ലാത്ത വാത്സല്യമാണ്. എന്താവശ്യമുണ്ടായിരുന്നാലും അങ്ങോട്ട് ആളയയ്ക്കാം. ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു സ്വന്തമല്ലെ? അന്യഥാത്വം അശേഷം വേണ്ട. പോയിവരട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞ് എണീററു. ഇവിടെ ഇരുന്നു മുഷിയുമ്പോൾ അവിടെ വന്നാൽ ചുററി സഞ്ചരിക്കുന്നതിന് സൗകര്യമുണ്ടല്ലൊ. നാളെ വരണമെന്നു ഞാൻ പ്രത്യേകം പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു എന്നു നളിനീദേവിയെ നോക്കി പറഞ്ഞു. ലേസും തിയ്യെ മേടിച്ച് വൃദ്ധൻ, കുട്ടികളെപ്പോലെ വേഗം നടന്നു. വൃദ്ധൻ വീട്ടിലെത്തി മുറിക്കുള്ളിൽ കടന്നപ്പോൾ മുക്കിയും മൂളിയും കിടപ്പാണ്. സുഖമില്ലെങ്കിലും ഒരു സ്ഥലത്തു അടങ്ങിക്കിടക്കയില്ല. എന്താ ചെയ്ക? പുതപ്പ് എടുത്തു കൊടുത്തിട്ട് പുതച്ചിട്ടില്ല. ഇങ്ങിനെ ആയാൽ വലിയ പ്രയാസംതന്നെ. വേണ്ടാത്തതൊക്കെ അറിയാൻ വളരെ താല്പര്യം. അറിഞ്ഞേതീരുവത്രെ. ഇതെന്തൊരു കഷ്ടമാണ് എന്നു പിറുപിറുത്തുംകൊണ്ട് അടുത്തുചെന്നു. തൻെറ വിജയത്തെപ്പററി വികാരം ജനിപ്പിക്കണ്ടാ എന്നു വിചാരിച്ച് ഒന്നും പുറത്തു പറഞ്ഞില്ല. ഇപ്പോൾ പനിയുണ്ടോ എന്നു ചോദിച്ച് തൊട്ടുനോക്കി.

മന്മഥ:—പോയകാര്യം എന്തായി? അതു പറയൂ. പിന്നീടാവാം മറെറാക്കെ.

വൃദ്ധൻ:—ഞാനെന്തുവേണ്ടു? ഇതുവരെ നടന്ന മുട്ട് ഒടിഞ്ഞതു മാത്രം, ഒന്നും അറിഞ്ഞില്ല. ഞാൻ നാളെ രാവിലെ പോകാം. ഒന്നുകൂടി അന്വേഷിക്കാനുണ്ട്. അതുവരെ ക്ഷമിക്കൂ—ഈ കൊച്ചേമാൻ

പാട്ടപ്പെടുന്നതു് കുററമല്ല. ഇവരം ഒരു ഉവ്വശിതന്നെ. ഈ രൂപങ്ങരം ദൈവം തിരിഞ്ഞെടുത്തു് സൃഷ്ടിച്ചതാണോ എന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു. എന്തു പ്രകൃതഗുണം! ആകൃതിയും പ്രകൃതിയും തമ്മിൽ എന്തു യോജിപ്പു്! ഇവരംതന്നെ എന്റെ യജമാനന്റെ ഭായ്യയായിരിക്കണം— ലേസു് തിയ്യെ മന്മഥനെ ഏല്പിച്ചിട്ടു ചായകൊണ്ടു വരുവാൻ പോയി.

മന്മഥ:—(ലേസിനെ ഒന്നുകൂടി നിവത്തു നോക്കിയിട്ടു്) ഇതു് എന്റെ നളിനീദേവിയുടേതുതന്നെ. അവരംക്കേ ഇത്ര നന്നായിട്ടു തുന്നാൻ വശമുള്ളൂ. അവരം ഇവിടെ വരാതെ ഈ ലേസു് എങ്ങിനെ വന്നു? (ലേസു് തന്റെ മുഖത്തോടു ചേത്തുവച്ചുകൊണ്ടു് ഭഗ്നാശയനായി കിടന്നു) കഷ്ടം! ഞാൻ എന്തു അപമാനകരമായ കൃത്യങ്ങരം ചെയ്തു. എന്നെ ആ ദുമ്മാഗ്ഗങ്ങളിൽനിന്നും പിന്തിരിച്ച ആ സ്ത്രീരത്നവും ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. എന്റെ നളിനിയും എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ജീവിതം ശൂന്യമായി. എന്റെ പ്രാണവല്ലഭ സമീപസ്ഥലങ്ങളിൽ എത്തിയിട്ടില്ലെങ്കിൽ ഈ അടയാളത്തിനു തരമില്ല. നിങ്ങരം പോയി നാളെ ഏതുവിധവും വിവരം അറിഞ്ഞു വരുമോ? എന്നു ചായയും കൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന വൃദ്ധനോടു് വീണ്ടും സിദ്ധാന്തമുള്ള ബാലനെപ്പോലെ ചോദിച്ചു.

വൃദ്ധൻ:—എന്റെ കുട്ടീ, ചായ കുടിക്കു. ഞാൻ അതിരാവിലെ പുറപ്പെടാം. കണ്ടുകിട്ടാഞ്ഞാൽ ഞാനെന്തു വേണം? ഞാൻ ഇതേവരെ ആ സ്ത്രീയെത്തന്നെ കണ്ടിട്ടില്ല. ഭാഗ്യമുണ്ടെങ്കിൽ തരം. കൊണ്ടുപോകാം എന്നു പറഞ്ഞു് ഓരോ കഥകരം കേരംപ്പിച്ചു് വല്ലവിധവും ഉറക്കി.

മന്മഥനാഥൻ രാവിലെ എണീററു വൃദ്ധനെ വിളിച്ചുണത്തി, നങ്ങരം എന്നെ കുട്ടികളെ കളിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ തൽക്കാലം ഓരോന്നു പറഞ്ഞു സമാധാനപ്പെടുത്തുന്നു ഇല്ലേ?

വൃദ്ധൻ:—സുഖക്കേടു ഭേദമാകട്ടെ പരിഭ്രമിക്കണ്ട. അതൊക്കെ ഞാനേററു. ഇതാ യാത്രയായി എന്നു പറഞ്ഞു് അടുത്തുള്ള ഒരു ചെറിയ കെട്ടിടത്തിൽ ചെന്നിരുപ്പായി.

ആഹാരം കൊടുക്കേണ്ട സമയത്തു് വീണ്ടും മുറിയിൽ കടന്നുചെന്നു. മന്മഥനു് പനി ഒട്ടും കുറവില്ലാതായി. മരുന്നു സേവിക്കുന്നില്ല. ശാഠ്യം കലശലായി. വൃദ്ധനോടു പരുഷവാക്കുകരം പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു് കോപമായി. വൃദ്ധൻ കലഹം നടിച്ചുംകൊണ്ടു് പുറത്തിറങ്ങി. മന്മഥൻ വാതലൊക്കെ അടച്ചു് ഇരുട്ടുമുറിയിൽ കിടപ്പായി. നളിനിയും കുട്ടികളും വൃദ്ധന്റെ ക്ഷണമനുസരിച്ചു് കൃത്യസമയത്തു എത്തി. വൃ

ധാനെ കണ്ടപ്പോൾ സ്വതസ്സിദ്ധമായ ഗാംഭീൎയ്യത്തോടും വണക്കത്തോടും കൂടി മന്ദസ്മിതം തൂകിക്കൊണ്ട് അഭിമുഖമായി നടന്നുചെന്നു.

നളിനി:—ഞങ്ങൾ ഇതാ വന്നിരിക്കുന്നു. എനിക്ക് ഈ സ്ഥലമൊക്കെ ചുററിനോക്കിയാൽ കൊള്ളാമെന്നാഗ്രഹമുണ്ട്. ഇതിൻെറ ഉടമസ്ഥൻ ഇവിടെയില്ലെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്? ഇത്ര രമണീയമായ സ്ഥലത്തിൻെറ ഉടമസ്ഥൻ മഹാ ഭാഗ്യവാൻ തന്നെ. എന്നാൽ ഇങ്ങനെ ഇവിടം തീരെ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട് ചുററി നടക്കുന്നതിൽ ആശ്ചൎയ്യം തോന്നുന്നു.

വൃദ്ധൻ:—അങ്ങനെ നടക്കയില്ല. മാതൃഗൃഹത്തിലേയ്ക്കല്ലേ പോയിരിക്കുന്നതു്? അവിടെ നിന്നും തിരിച്ച് താമസിയാതെ ഇവിടെ വരും. പണ്ടത്തെ പ്രകൃതം ഒക്കെ മാറി വളരെ യോഗ്യനായിത്തീൎന്നു.

നളിനി:—പണ്ട് എന്തായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭാൎയ്യയും കുട്ടികളും ഇവിടെയില്ലേ?

വൃദ്ധൻ:—വിവാഹം ഇതുവരെ ചെയ്തില്ലല്ലൊ. പിന്നെ എങ്ങിനെ എന്തുപറഞ്ഞു് ഒരു ദീൎഘനിശ്വാസം ചെയ്തു. ഏതോ ഒരു ദേവകന്യകയ്ക്കുവേണ്ടി മരിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു. എവിടെ നിന്നും വരാൻ പോകുന്നോ? ദൈവത്തിനറിയാം. ആകപ്പാടെ ക്ഷീണിച്ച് ശരീരം ഇല്ലാതായി. എനിക്കതാണ് മനസ്താപം എന്ന് നളിനിയുടെ മുഖത്തു് തൻെറ ദൃഷ്ടികളെ സ്ഥിരമായി പതിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

അവളുടെ മുഖത്തുണ്ടായ വൎണ്ണഭേദവും വികാരവും കണ്ട് സമാധാനപ്പെട്ടു. ഇതിനിടയിൽ കുട്ടികൾ പേരവൃക്ഷത്തിൽ ചാടിക്കയറി. ആ തക്കം നോക്കിക്കൊണ്ട് വൃദ്ധൻ നളിനിയെ സമ്പ്രദായത്തിൽ ഹാളിനുള്ളിലേയ്ക്കു ഓരോന്നു കാണിച്ച് ആകൎഷിച്ചു.

നളിനി:—(സാവധാനത്തിൽ) ഇതിൻെറ ഉടമസ്ഥൻ ഇന്നലെ എപ്പോൾ പോയി?

നീ എൻെറ വലയ്ക്കുള്ളിൽ വീണുപോയി. നോക്കിക്കൊ എന്ന ഭാവത്തിൽ "ഇന്നലെ രാത്രി എട്ടു മണിക്ക്. പിന്നീടല്ലേ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നതു് എന്ന് വൃദ്ധൻ മറുപടി പറഞ്ഞു. ഓരോ സ്ഥലവും കൊണ്ടുനടന്നു കാട്ടിയിട്ട് മെല്ലെ മന്ദഹൻ ശുണ്ഠിപിടിച്ചു വാതലടച്ചു കിടക്കുന്ന മുറിയുടെ അടുക്കലെത്താറായപ്പോൾ അവളെ അവിടെ ഒന്നു തടഞ്ഞു് ചില കൗതുകമുള്ള സാധനങ്ങൾ എടുത്തുകൊടുത്തി നേരെ വാതുക്കൽ ചെന്നു തട്ടി തുറപ്പിച്ചു. ഞാൻ പുറത്തുപോയിട്ട് നല്ല ഔഷധം കൊണ്ടുവരാം എന്നു പറഞ്ഞു് ഉള്ളിലുള്ള ഒരു ജനലും ഒരു വിരൽക്കിട തുറന്നിട്ടിട്ട് വാത

ലടച്ചു പുറത്തിറങ്ങി നളിനിയുടെ അരുകിൽ ചെന്നു. ഈ പടങ്ങൾ ഒക്കെ കണ്ടില്ലെ? നല്ല സ്ഥലം. ഇവിടെ താമസത്തിനും വളരെ സുഖമുണ്ട്. യജമാനൻ ഭാൎയ്യാസമേതം താമസിച്ചാൽ എത്ര നന്നായിരുന്നു. എന്തു ചെയ്യും എന്നു പറഞ്ഞിട്ട് മന്മഥന്റെ ഛായ അവിടെ തൂക്കിയിട്ടുള്ളതിനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു. ഇതാണ് യജമാനൻ; ആൾ വേണ്ടില്ലെ? എന്നു ചോദിച്ചു. ഓരോന്നു പറഞ്ഞു മുന്നോട്ടു നടന്നപ്പോൾ നളിനി തന്റെ കണ്ണുനീരിനെ ലേസുകൊണ്ടു തുടച്ച് അവിടെ ത്തന്നെ രണ്ടു മിനിട്ടു നോക്കിനിന്നു. വൃദ്ധൻ ആരു കാണാത്ത ഭാവത്തിൽ ഇവിടെ വരാം, ഇതിനകത്തും വളരെ വിലപിടിച്ച സാധനങ്ങളും ചിത്രങ്ങളും ഉണ്ട് എന്നു പറഞ്ഞു് സാവധാനത്തിൽ നടന്ന് മുറിയുടേ വാതുക്കൽ ചെന്നു അകത്തേയ്ക്കു കയറി നിന്നുംകൊണ്ട് നളിനിയെ ഉള്ളിലേയ്ക്കു ക്ഷണിച്ചു. അവൾ അകത്തേയ്ക്കു കടന്ന ഉടനെ വൃദ്ധൻ പുറത്തു ധൃതിയിലിറങ്ങി വാതൽ പൂട്ടികളെഞ്ഞു.

നളിനി ഇതെന്തോ ചതിപ്രയോഗമാണല്ലൊ എന്നു വിചാരിച്ച് സംഭ്രമത്തോടെ ചുററി നോക്കിയപ്പോൾ ആ സ്വല്പ വെളിച്ചംകൊണ്ട് ആരോ കട്ടിലിൽ ഉണ്ടെന്നു മനസ്സിലായി. ഭയവും ലജ്ജയുംകൊണ്ടു വിഷണ്ണയായിത്തീൎന്നു. വേഗം ആ ജനൽ തുറന്നു. വെളിച്ചം അകത്തു കടന്നതോടുകൂടി മന്മഥൻ നളിനിയുടെ നേക്കു രണ്ടു കൈകളേയും നീട്ടിക്കൊണ്ട് "പ്രാണനാഥേ! അടുത്തു വരിക. ഇത്ര നിൎദ്ദയം കാട്ടാൻ ദേവിയുടെ ഹൃദയം ഏതു വിധം അനുവദിച്ചു? എന്നെ തീരെ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടു പൊയ്ക്കളഞ്ഞുവല്ലൊ. അമ്മ എവിടെ? എല്ലാവൎക്കും സൗഖ്യം തന്നെയല്ലെ? പ്രിയെ അടുത്തു വരൂ. ഞാൻ ആശ്വസിക്കട്ടെ!"

നളിനി:—എന്നെ ഈ ചതിയിലകപ്പെടുത്തുമെന്നു ഞാൻ തീരെ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. വാതൽ തുറക്കാൻ പറയുക. പിന്നെ ഞാൻ അടുത്തു വരാം. മനസ്സിനെ ചഞ്ചലിപ്പിക്കാതിരിക്കു.

മന്മഥൻ:—അമ്മ എവിടെ? അവിടെ നിന്നും പൊയ്ക്കളഞ്ഞതെന്താണ്?

നളിനി:—അമ്മ മരിച്ചു. ഞാൻ മാത്രമേയുള്ളു (എന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ നളിനിയുടെ കണ്ണുകൾ അശ്രുപൂൎണ്ണങ്ങളായി.) ഞാൻ ഈ മുറിയ്ക്കുള്ളിൽ നില്ക്കുന്നതു് യുക്തമല്ല. വാതൽ തുറപ്പിക്കു.

മന്മഥ:—ഞാൻ എന്റെ പ്രാണവല്ലഭയ്ക്കുവേണ്ടി ജീവിതം നയിക്കയാണ്. [illegible]

ന്നെ വിട്ടുപിരിയരുതേ! എന്റെ അടുത്തു വരൂ. ഞാൻ ചെയ്ത വീഴ്ച കൾ ഒക്കെ ക്ഷമിക്കണേ! കോപിക്കരുതു്.

നളിനിയുടെ ഹൃദയം ഉരുകി ജലപ്രായമായി, മന്മഥന്റെ അടുക്കൽച്ചെന്നു് ആ കട്ടിലിന്മേൽ ഇരുന്നു കൈകളെ മൃദുവായി തടവിക്കൊണ്ടു് "എന്താ സുഖക്കേടു്? ദേഹം നന്നാ ശോഷിച്ചുപോയല്ലോ?"

മന്മഥ:—എനിക്കു് നളിനിയെക്കൂടാതെ ജീവിതം വ്യർത്ഥമാണു്. ഞാൻ കുറേക്കാലമായി കണ്ടുപിടിക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടും ഫലിച്ചില്ല. മരണംതന്നെ നല്ലതെന്നു തോന്നി എല്ലാററിനും വെറുപ്പുണ്ടായി. ഇന്നു് എന്റെ പ്രാണേശ്വരി പ്രത്യക്ഷമായില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ തീർച്ചയായും ദേഹവിയോഗം ചെയ്യുകളയുമായിരുന്നു. മന്മഥൻ നളിനിയെ മാറോടണച്ചു് ഗാഢാശ്ലേഷംചെയ്തു.

നളിനി:—അങ്ങു് ഇവിടെയുള്ള വിവരം ഞാനറിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ ഈ പ്രദേശത്തു കടക്കുകയില്ലായിരുന്നു. അമ്മ മരിച്ചതിൽപിന്നീടു വലിയമ്മ ഇടവിടാതെ കത്തയച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതു് ധിക്കരിക്കുന്നതു് യുക്തമല്ലല്ലൊ എന്നു വിചാരിച്ചു് ഇവിടേയ്ക്കു വന്നതാണു്. കുട്ടികൾ വരും. വാതൽ തുറപ്പിക്കൂ.

മന്മഥ:—എനിക്കുവേണ്ടി എന്റെ പ്രാണാധികപ്രേയസി അനുഭവിച്ച ദുഃഖത്തിനു കയ്യും കണക്കുമില്ലല്ലൊ. അതെനിക്കറിയാം. എന്റെ സമസ്താപരാധങ്ങളും പൊറുക്കുക. ഞാൻ ഇതാ അഭയംപ്രാപിക്കുന്നു. ഞാൻ ഇപ്പോൾ നളിനിക്കു് അനുരൂപനായ വരനാണു്. ഇനി കഴിഞ്ഞ കാലത്തെപ്പററി ചിന്തിക്കരുതേ! നളിനി എന്റെ അപരാധങ്ങളെ മറന്നതായി ഞാൻ വിശ്വസിക്കട്ടെയോ? എന്നെ സമാധാനിപ്പിക്കയില്ലെ? എന്നു പറഞ്ഞു ക്ഷീണിച്ചു് നിശ്ചലനായി കിടന്നു.

നളിനി:—എനിക്കു യാതൊരുവിധമായ കോപവും ഇല്ല. ഇപ്പോൾ അധികം സംസാരിക്കേണ്ട. ദീനം സുഖപ്പെട്ടിട്ടു് തമ്മിൽ കാണാം എന്നു പറഞ്ഞു വാതലിന്റെ നേക്കു നടക്കാൻ ഭാവിച്ചു.

മന്മഥ:—നളിനി! ഈ കാഠിന്യം അരുതു്. എന്നെ വിട്ടു പോകരുതു്. ഞാൻ എന്റെ ദുർവൃത്തികൾ ഒക്കെ ഉപേക്ഷിച്ചു. എന്നെ ത്യജിക്കുന്നതായിരുന്നാൽ അരനിമിഷം ഞാൻ ജീവനെ വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയില്ല. സത്യമായിട്ടുമില്ല. ഹൃദയം ഇത്ര കഠിനമായിപ്പോയോ? എന്നു പറഞ്ഞു കൈമേൽ മുറുകെപ്പിടിച്ചു. ഞാൻ ഈ വാതലടച്ചതിനു മാപ്പു ബോധിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു എന്ന പ്രസംഗത്തോടുകൂടി വൃദ്ധൻ

ചായയും കൊണ്ടുവന്നു. കൃതാൎത്ഥനായി. ഇന്നു മരിച്ചാലും സന്തോഷം തന്നെ. എന്റെ യജമാനന്റെ തപസ്സ് ഫലിച്ചുവല്ലൊ. ഇനി വിട്ടുകളയരുത്. രണ്ടാളും കാൎയ്യങ്ങൾ ഒക്കെപ്പറഞ്ഞുതീൎക്കണം. യജമാനെ! ഇനി എന്നോടു ശുണ്ഠി പിടിക്കരുത്! എനിക്ക് ഒരു സമ്മാനവും തരണം എന്നുപറഞ്ഞു കലുങ്ങി ചിരിച്ച് ചായ അവിടെ വച്ചിട്ട് പുറത്തിറങ്ങി പോയി. നളിനിയിൽ യാതൊരു ഭാവഭേദവും കണ്ടില്ല. നിശ്ചലയായി നിന്നതേയുള്ളു.

മന്മഥ:—(കണ്ണീരോടുകൂടി)പ്രിയേ! പ്രതികാരസ്വഭാവം എന്റെ ഓമനയ്ക്കു യോജിക്കുന്നതല്ല. എന്നെ ഇനിയും വ്യസനിപ്പിക്കാതിരിക്കു.

നളിനി മേശപ്പുറത്തു വച്ചിരുന്ന ചായ എടുത്തു കൊടുത്തു. മന്മഥൻ ചായ കയ്യിൽ പിടിച്ചുംകൊണ്ട് ആ കോമളാംഗിയുടെ മുഖത്തു നോക്കി കണ്ണുനീരൊഴുക്കി. ഞാൻ ആഹാരത്തിന്റെ രുചി അറിഞ്ഞിട്ട് എത്രകാലമായി എന്നറിയാമൊ എന്നു ദീനസ്വരത്തിൽ ചോദിച്ചു. നിദ്ര എന്നുള്ളതും എനിക്കില്ലാ എന്നു പറഞ്ഞു് വിലപിച്ചു. നളിനിക്ക് ഹൃദയോദ്വേഗം തടുക്കാൻ വയ്യാത്ത മട്ടിലായപ്പോൾ മന്മഥനെ ഗാഢമായി ആശ്ലേഷിച്ചു. സമാധാനമായിരിക്കുക. ഈ ചാപല്യം അരുത് എന്നു പറഞ്ഞു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വദനത്തിൽ പ്രേമത്തോടുകൂടി ചുംബനം ചെയ്തു. ദൈവം നമ്മെ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ. ചായ കുടിക്കുക. നളിനിയും ചായകഴിക്കു. നമുക്കു പുറത്തുപോയി കുറച്ചു കാററുകൊള്ളാം.

നളിനി:—സാവധാനത്തിൽ ആകാമല്ലൊ. സുഖപ്പെടട്ടെ. ഇതിനുള്ളിൽ തന്നെ കിടക്കുക. ജനൽ ഒക്കെ തുറന്നാൽ മതി. ഞാൻ നാളെ നേരത്തെ വരാം. കുട്ടികൾ ലഹളകൂട്ടിത്തുടങ്ങി എന്നു പറഞ്ഞു് നീലോല്പലസദൃശങ്ങളായ കണ്ണുകൾകൊണ്ടു യാത്രചോദിച്ചു.

മന്മഥൻ തന്റെ ഷർട്ടിനുള്ളിൽ വച്ചിരുന്ന ലേസ് എടുത്തു് "ഇതു് നളിനിയുടേതല്ലേ?" എന്നു് നിവൎത്തി കാണിച്ചു. "ഇന്നലെ ഇവിടെ വന്നിരുന്നുവോ? എന്നിട്ട് എന്നോട് ഒരക്ഷരംപോലും പറയാതെ ഏതുവിധം പോയി?"

വ്രീളാപരവശയായ നളിനി നമ്രമുഖിയായി നിന്നു.

മന്മഥ:—ഇപ്പോൾ എവിടെയാണു താമസം?

നളിനി:—ആ കുന്നുമ്മേൽ..................ഇനി ഞാൻ താമസിക്കുന്നതു് നമ്മുടെ ഗൌരവത്തിന് പോരാത്തതാണ്. ഇനി ഞാൻ ഇവിടെ നിന്നും പോകുന്നതുവരെ ദിവസവും ഇവിടെ വരാമല്ലൊ.

മന്മഥ:—എവിടെപ്പോകുന്നതുവരെ?

നളിനി:—ഇവിടെ ഞാൻ സ്ഥിരമായി താമസിക്കുമോ? എന്റെ ജോലിസ്ഥലത്തു പോകണ്ടേ? ഒരു മാസത്തെ കല്പനയേ വാങ്ങീട്ടുള്ളു.

മന്മഥ:—പ്രിയെ! "നിങ്ങൾ രണ്ടാളുടേയും" ജീവിതം ഒന്നുപോലെയായിത്തീന്നല്ലൊ. "നിങ്ങൾ രണ്ടാളുടേയും" എന്നു പറഞ്ഞുതീന്നപ്പോൾ നളിനിയുടെ മുഖത്തു് അസൂയ സ്ഫുരിച്ചു് വിലസുകുന്നു. എന്നെ തെററിദ്ധരിക്കരുതു്. എന്റെ ജീവിതത്തെ സന്മാർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു നയിപ്പിച്ചു് ഭവതിയെ മാത്രമെ ഞാൻ വിവാഹം ചെയ്യാവു എന്നു സ്ഥിരപ്രതിജ്ഞയെ ചെയ്യിപ്പിച്ച ആ മഹിളാമണിയെ ആണു് ഞാൻ ഉദ്ദേശിച്ചതു്. എന്റെ സർവ്വസ്വവും ഞാൻ ഇതാ നളിനിക്കായി അർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഞാൻ നളിനിയുടെയാണു്. അതിനാൽ ഇവിടംവിട്ടു് അന്യാശ്രയത്തിൽ പോകുന്നതുചിതമല്ല. ഒരു നിമിഷം എന്നെ വിട്ടുപിരിയുന്നതു സഹിക്കാൻ ഇനി ഞാൻ ശക്തനല്ല.

നളിനി:—എത്ര കാലമായി ഈ സ്വഭാവപ്പകർച്ച വന്നിട്ടു്? ആരാണു് ഇതിനു പ്രേരിപ്പിച്ചതു്? തീർച്ചയായും സ്വയമേവ ഈ മാററം വരികയില്ല.

മന്മഥൻ നളിനിയുമായി പിരിഞ്ഞതുമുതൽക്കുള്ള സംഭവങ്ങൾ ഒരു സംക്ഷിപ്തമായി വിവരിച്ചു.

നളിനി:—കഷ്ടം! ആ സ്ത്രീയെ എനിക്കൊന്നു കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ലല്ലൊ. എന്തായാലും ശരീരം സൂക്ഷിക്കണം. ഞാൻ ഇന്നലെ വല്ലാതെകണ്ടു് പരിഭ്രമിച്ചു. നല്ല ജ്വരമുള്ള സമയത്തായിരുന്നല്ലോ ആ കാററത്തു് കുളമ്മക്കല്ലിൽ കിടന്നിരുന്നതു്.

മന്മഥ:—എങ്ങിനെയും നശിക്കട്ടെ എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിത്തന്നെയാണു് അവിടെ കിടന്നതു്. നളിനി, അമ്മയും ഒന്നിച്ചു് എന്നോടു പറയാതെ പോയതു നിമിത്തമാണു് എന്റെ ജീവിതം ശൂന്യമായി ഭവിച്ചതു്. അതിനു നളിനിതന്നെയാണു് വീഴ്ചക്കാരി.

നളിനി:—ഇതു് ലോകസാധാരണമായ വാക്കുകൾ എന്നല്ലാതെ യാതൊരർത്ഥവുമില്ല. ഒരു പുരുഷൻ ദുർമ്മാർഗ്ഗിയായി തനിക്കും നാട്ടിനും കൊള്ളരുതാതെ പോകുന്നതു് സ്ത്രീയുടെ കുററമാണു്. അവൾക്കു പുരുഷനോടുള്ള സ്നേഹാദരവിന്റെ കുറവുകൊണ്ടാണു്. ഒരു സ്ത്രീ ചീത്തയായാൽ അതു് പ്രകൃത്യാ അല്ലെങ്കിൽ കുടുംബത്തോടേ വഷളായി

ട്ടാണെന്നും ആണു ഘോഷിക്കുന്നത്. സത്തും അസത്തും രണ്ടുവർഗ്ഗത്തിലുമുണ്ട്. ഒരാളുടെ നിർബന്ധംകൊണ്ടോ പ്രേരണാശക്തികൊണ്ടോ ഉണ്ടാകുന്ന നന്മയ്ക്ക് എത്രമാത്രം ശാശ്വതത്വം ഉണ്ടായിരിക്കും? സ്വയം അല്ലാഞ്ഞാൽ പരസ്പരവഞ്ചനയും കറിനപ്രവൃത്തികൾക്കും ഒരുമ്പെട്ടുതുടങ്ങും. ഏതായാലും ആ സ്ത്രീയുടെ അമാനുഷസാഹസം കൊണ്ടുള്ള ഫലം ഇവിടെ ദൃഢമായി പതിഞ്ഞത് മഹാഭാഗ്യം തന്നെ. സമയം അതിക്രമിക്കുന്നു. പിന്നെ കാണാം എന്ന് യാത്രപറഞ്ഞു.

"നളിനി! വിവാഹത്തിനു ഒട്ടും താമസിക്കരുതെ? വലിയമ്മയെ നാളെ ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാമെന്നു വാഗ്ദത്തം ചെയ്യൂ. എന്നാൽ ഞാൻ പോകാൻ സമ്മതിക്കാം. എനിക്കു ഉറക്കം ഉണ്ടാകയില്ല. ഇല്ലെങ്കിൽ വണ്ടി അയച്ച് അവരെ ഇവിടെ വരുത്തുക." നളിനിക്കും ദേഹസ്ഥിതി ഓർത്തിട്ട് തനിച്ചാക്കി പോകാൻ സമ്മതമില്ല. പിന്നെ കുട്ടികളെ പറഞ്ഞയച്ച് വലിയമ്മയെ വരുത്തി. മന്മഥൻ എണീററ് അവരെ സൽക്കരിച്ചു ഇരുത്തിയിട്ടു വിവരങ്ങൾ ധരിപ്പിച്ചു.

അമ്മ:—അധികം സംസാരിക്കേണ്ട; വിവാഹം താമസമെന്യേ നടത്താം. അതുവരെ മന്മഥനാഥൻ അങ്ങോട്ടു പോരിക. ഞങ്ങൾ ഒന്നിച്ചു താമസിക്കാം. യാത്രയ്ക്കു സൌകര്യപ്പെട്ടപ്പോൾ ഉടൻ പോയി വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ വിവാഹത്തെ സംബന്ധിച്ച് ചെയ്യാമല്ലൊ. നളിനിയെ ഞാൻ ഏററു. ഇനി വിട്ടയയ്ക്കുയില്ല. ധൈര്യമായിരിക്കൂ.

:0:

അദ്ധ്യായം ൩൩.

"പ്രീതിയൊടുസംഗീതാദികൾ തുടങ്ങി; തത്ര സുരയുവതിജന
ചിത്രതര, രസലളിത നൃത്തമതു സഭയതിൽ വിളങ്ങി
തദനു ശുഭകാലെ, ത്രിജഗദനുകൂലെ-ഭുവന
പതി ഗിരിശനാഥ-കരകമലമിതമൊടു പിടിച്ചു വിധിപോലെ."

ചന്ദ്ര:—പ്രിയേ! സുകുമാരി! ഭവതിയുടെ അജ്ഞാതവാസം തീർന്നുവല്ലൊ. നമ്മുടെ വിവാഹത്തെപ്പററി ഇനി എപ്പോൾ ആണ് തീർച്ചപ്പെടുത്തുന്നത്. അതോ, ഇനിയും എനിക്ക് ഏകാന്തജീവിതം വേ

ണമെന്നു നിർബന്ധമുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ അതു് എന്നാൽ സഹിക്കാൻ പ്രയാസമാണു്. രണ്ടിലൊന്നു് ഇനിയെങ്കിലും ദയവായി പറയുമോ? ഞാൻ ദൂരദേശസഞ്ചാരത്തിനു പുറപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞു.

സുകു:—ഈ ചോദ്യത്തിനുത്തരം പറയാൻ തൽക്കാലം ഞാൻ അശക്തയാണു്. അവിടുന്നു് സ്വല്പം കൂടി ക്ഷമിച്ചു് ഇഷ്ടംപോലെ ഒരു സ്ത്രീരത്നത്തിനെ തിരഞ്ഞെടുക്കുക. എന്നോടു പൂർവകാലത്തുണ്ടായിരുന്ന അപരിമിതമായ പ്രേമവിശ്വാസങ്ങൾക്കു ഭംഗംവന്നിട്ടുണ്ടു്. നാമൊരുമിച്ചുള്ള ജീവിതം സുഖമായിരിക്കാനിടയില്ല. ജനങ്ങളുടെ വായടക്കാൻ പ്രയാസമല്ലേ? അവർ പലവിധമായ അഭിപ്രായങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചുതുടങ്ങും. എത്ര ജ്ഞാനിയായാലും ക്ഷോഭിച്ചുപോകും. നിഷ്കളങ്കനായ അങ്ങേയ്ക്കു് ഞാൻ ഒരു കളങ്കമായിത്തീരുന്നതാണു്. എനിക്കുവേണ്ടി അതൊക്കെ സഹിക്കുവാനൊരുങ്ങുന്നോ? ഞാൻ അങ്ങയെ മലിനപ്പെടുത്താതെ വയോധികനായ പിതാവിനോടൊന്നിച്ചു് ജീവിച്ചുകൊള്ളാം. ഞാൻ പരിശുദ്ധയാണെന്നു സ്ഥാപിച്ചാൽ മാത്രം മതിയെന്നായിരുന്നു എന്റെ താല്പര്യം. ദൈവഗത്യാ അതു സാധിച്ചു. അച്ഛനും പൂർവസ്ഥിതിയിൽ എന്നോടു വാത്സല്യമുണ്ടു്. ഇഷ്ടംപോലെ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനു നാം സ്വതന്ത്രരുമാണു്. ഞാൻ കന്യകാവൃത്തി കൈക്കൊള്ളുന്നതാണു് എല്ലാംകൊണ്ടും എനിക്കു ശ്രേയസ്സായിട്ടുള്ളതു്. എനിക്കു വിവാഹം എന്തിനു്? സ്വകീയസുഖത്തെ മാത്രം ഇച്ഛിക്കുന്നതായിരുന്നാൽ എന്റെ അച്ഛൻ വളരെ കഷ്ടമനുഭവിക്കും. അങ്ങു് എന്നോടു കാണിച്ചിട്ടുള്ള അളവററ ദയവിനും വാത്സല്യത്തിനും ഞാൻ എന്നും കൃതജ്ഞതയുള്ളവളായിരിക്കും.

ചന്ദ്ര:—ജീവിതത്തിൽ ശൂന്യമാക്കിത്തീർത്ത കാലങ്ങൾ ഇപ്പോൾ തന്നെ സഫലമായി. വളരെ സന്തോഷം. ഞാൻ ഇന്നുരാത്രി വണ്ടി കയറാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ഒരു സുഹൃത്തിന്റെ സ്ഥാനമെങ്കിലും ദയവായി അനുവദിച്ചല്ലോ? നമ്മുടെ കുടുംബങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള പൂർവപരിചയത്തെ നാം ഇത്ര പെട്ടെന്നു് ഇല്ലാതെ ആക്കണമെന്നില്ല. എന്നാൽ പ്രഭുവിനോടു് ഈ വിവരം പറഞ്ഞിട്ടു് ഞാൻ യാത്രയായി എന്നു പറഞ്ഞു് എണീററു ത്ധടുതിയിൽ ഇറങ്ങി. പുഷ്കരിണിയിലെ പടിവിട്ടു് വെളിയിൽ ഇറങ്ങിയപ്പോൾ വാച്ചും ചെയിനും എടുത്തില്ലെന്നു ഓർമ്മവന്നു. തിരിച്ചു വന്നു് സുകുമാരിയുടെ മുറിയിൽ കയറി. അവൾ ആ സോഫായിൽ തന്നെ നിശ്ചേഷ്ടയായി കിടക്കുന്നു. ചന്ദ്രസേനൻ ചെന്നു് ഇതൊക്കെ എടുത്ത കാലൊച്ച കേട്ടിട്ടും യാതൊരു

ചലനവും കണ്ടില്ല. വിളിച്ചുനോക്കി. എന്നിട്ടും അനക്കമില്ല. അരുകിൽ ചെന്നപ്പോൾ സുകുമാരി ബോധരഹിതയായി വീണു കിടക്കുകയാണെന്നു മനസ്സിലായി. അപ്രകാരം കണ്ടിട്ടു പോകുന്നതിന്ന് ധൈര്യമില്ലാതെ ശീതോപചാരങ്ങൾകൊണ്ട് ഒരുവിധം എഴുനേല്പിച്ചു.

സുകു:—എനിക്കു രണ്ടുകൊല്ലത്തിനു മേലായി ഇങ്ങനെ ഒരു ബോധക്ഷയം ഉണ്ടാകുന്നു. അധിക മനോവ്യാപാരമോ ദേഹക്ലേശമോ ഉണ്ടായാൽ മതി. ചിലപ്പോൾ ഒന്നും രണ്ടും പ്രാവശ്യം ഒരു ദിവസമുണ്ടാവും. എന്തു കാരണത്താലാണെന്നറിയാൻ പാടില്ല.

ചന്ദ്ര:—ഡാക്ടർക്ക് ഇപ്പോൾതന്നെ ആളയച്ചു വരുത്തി പരിശോധിക്കണം. ആരുമില്ലാത്ത അവസരങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചാൽ അപകടമാകയില്ലേ?

സുകു:—എനിക്കും ഭയം ഉണ്ട്. ഇല്ലെന്നില്ല. എന്തു ചെയ്യട്ടെ?

ചന്ദ്ര:—അവനവന്റെ ആളുകളെ വിവരം ധരിപ്പിക്കാതിരുന്നതു കഷ്ടമായി. ഞാൻ പോയി പ്രഭുവിനോടു പറയാം. അപ്പോൾ നിവൃത്തിമാർഗ്ഗവും ഉണ്ടായിക്കൊള്ളും. എന്റെ വാച്ചു മറന്നിട്ടുപോയി. അതാണു മടങ്ങിവന്നതു്. അപ്പോൾ സുകുമാരിയെ ഈ അവസ്ഥയിൽ കണ്ടു. ഇപ്പോൾ ആശ്വാസപ്പെട്ടല്ലൊ. ഡാക്ടരെ വിളിച്ചു കാണിക്കാനമാന്തിക്കരുതെ! അധികമനോവ്യാപാരത്തിനിടകൊടുക്കാതെ സ്വസ്ഥമായിരിക്കുക. എന്നാൽ ഞാൻ പോകുന്നു.

സുകുമാരി ആയാസത്തോടെ എണീററ് "എത്രമാസത്തെ താമസമുണ്ടാകും" എന്ന് മൃദുവായി ചോദിച്ചു.

ചന്ദ്ര:—(പ്രക്ഷോഭങ്ങളെ അടക്കിക്കൊണ്ടു്) ആൎക്ക്? എനിക്കൊ? ഞാൻ ഒന്നും തീൎച്ചപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല. ഞാൻ സ്വതന്ത്രനല്ലെ? എത്രകാലമായാലെന്താ? എന്റെ അഭാവംനിമിത്തം യാതൊരു പ്രാണിക്കും മനസ്താപം ഉണ്ടാകാനില്ല. പിന്നെ സ്വച്ഛന്ദം സഞ്ചരിക്കുന്നതിന് എനിക്കു യാതൊരു ക്ലേശവും വേണ്ടല്ലൊ. സുകുമാരി പോയി സുഖമായി നിദ്രചെയ്യൂ. നാളത്തേയ്ക്കു വളരെ സുഖമുണ്ടാകും. പ്രഭുവിന്റെ വാൎദ്ധക്യകാലത്തു് നല്ലപോലെ ശുശ്രൂഷവേണം. അതിനു ഭവതിയുടെ ശരീരം അരോഗമായിരുന്നാലല്ലേ സാധിക്കൂ. ഇവിടെയുള്ള വിശേഷങ്ങൾക്ക് സൗകൎയ്യംപോലെ കത്തയയ്ക്കുമെല്ലൊ. ദൈവം അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞു ദ്ധൃതിയിൽ നടന്നു.

സുകുമാരി:—[എത്തി കയ്യു പിടിച്ചുംകൊണ്ടു്] വേണ്ട—പോകണ്ട—എന്റെ അജ്ഞാതവാസംകൊണ്ടും ഞാൻ രഹസ്യം പുറത്തു പ

റയാൻ മടിച്ചതുകൊണ്ടും എന്നെ പഴയരീതിയിൽ വിചാരിക്കാൻ അവിടന്ന് ആഗ്രഹിക്കുമോ? മുൻ സങ്കല്പത്തെ മുൻനിർത്തി സ്വാർത്ഥ ത്യാഗം ചെയ്യുന്നതല്ലയോ എന്ന് ബലമായി സംശയിച്ചുപോകുന്നു. അവിടത്തെ നിഷ്കളങ്കമായ സ്നേഹം എന്നോടുണ്ടെങ്കിൽ അതിൽ പരം ഭാഗ്യം മറെറന്താണെനിക്കു വരാനുള്ളത്? മനസ്സാക്ഷിയെ വഞ്ചി ക്കാതെ അവിടന്ന് ഒരിക്കൽക്കൂടി സത്യം പറയണേ!

ചന്ദ്ര:—ഈ മാതിരിയുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ സുകുമാരിയുടെ ഹൃദയ കാഠിന്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നുവെന്നല്ലാതെ മറെറാന്നും എനിക്കു പ റയാനില്ല. എന്റെ പ്രേമവിശ്വാസങ്ങൾ ഉത്തരോത്തരം അഭിവൃ ദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു എന്നല്ലാതെ ഒരുവിധമായ മാററ വും ഉള്ളതായി ഞാൻ അറിയുന്നില്ല. എന്നാൽ ഞാൻ പലേ അവ സരങ്ങളിലും വളരെ മനോവേദന അനുഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. "പോക ണ്ട" എന്നരുളിച്ചെയ്തതുകൊണ്ടു തന്നെ ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി. വരൂ. പിതാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന് നമ്മുടെ സ്വയംവരത്തിന് ഒരു മുഹൂ ർത്തം നിശ്ചയിക്കാൻ പറയാം. എണീക്കു എന്നു പറഞ്ഞു് ചന്ദ്രസേ നൻ പ്രസന്നനായി ആ തരുണീരത്നത്തെ പ്രേമാതിരേകത്താൽ നോ ക്കി. ഇത്രയും പൂർണ്ണസൗന്ദര്യം തനിക്ക് ഇതിനുമുൻപ് ഒരിക്കലും സുകുമാരിയിൽ ദൃശ്യമായിരുന്നില്ല. അവൾ ആപാദചൂഡം സൗന്ദര്യ ഗാംഭീര്യാദികൾക്കു നിദാനമായ ഏതോ ദേവനിതംബിനിയെപ്പോലെ കാണപ്പെട്ടു. സുകുമാരി മന്ദം തന്റെ കമിതാവിന്റെ കണ്ഠത്തിൽ ക്കൂടി കരം ചേർത്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോഹരമായ കപോലത്തിൽ ചുംബിച്ചു. അവരുടെ ദുർദ്ദശയും നീങ്ങി. സുകുമാരി പുതിയ വസ്ത്ര ങ്ങൾ ധരിച്ചലംകൃതയായി ചന്ദ്രസേനനും ഒന്നിച്ച് പിതാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന് മന്ദസ്മിതം തൂകി നിന്നു.

പ്രതാ:—[പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി] കുട്ടീ, നിങ്ങൾ രണ്ടാളും ഒന്നി ച്ചു വന്നതു് എനിക്കു എത്രയോ സന്തോഷമായിരിക്കുന്നു. നീ അലംകൃ തയായി കാണുന്നതിനു ഞാൻ എത്രയോ കൊതിച്ചിരുന്നു. ദൈവം എന്റെ അഭീഷ്ടം നൽകിയല്ലൊ. രണ്ടാളും അടുത്തുവന്ന് ഇരിക്കുക.

ചന്ദ്ര:—എന്റെ അവധി കഴിയാറായി. എന്നെ ഇപ്പോൾ ഉ ജ്ജയിനിയിലേയ്ക്കു മാററിയിരിക്കുന്നതായി കമ്പി കിട്ടി. ഞാനെന്താ ണ് വേണ്ടതു്? അവിടത്തെ അഭിപ്രായം അറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം.

പ്രതാ:—എനിക്ക് നിങ്ങളുടെ സ്വയംവരം കൂടെ കണ്ടിട്ടു മരി ച്ചാൽ വേണ്ടില്ല. അതിനെന്തിനു വൈകുന്നു. ഒരുക്കം തുടങ്ങരുതോ?

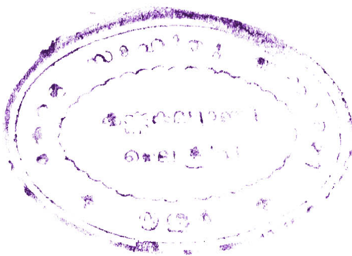
ഒരു മുഹൂൎത്തം നിശ്ചയിച്ചിട്ടു വേണ്ട ഒരുക്കരം തുടങ്ങാം. അതിന്ന് ഒട്ടും താമസംവേണ്ട.

വധൂവരന്മാർ പിതാവിനോടു യാത്ര പറഞ്ഞു് ഉദ്യാനത്തിലെ സരസ്സിൽ വള്ളംകളിക്കാനായിട്ട പോയി. പ്രഭു മനോജരെ വിളിച്ചു് ഒരു നല്ല മുഹൂൎത്തം നിശ്ചയിച്ചു് അതിഘോഷമായി വട്ടങ്ങൾ കൂട്ടാൻ ചട്ടംകെട്ടി. ശാന്താദേവിയും പ്രതാപസേനനും തമ്മിൽ ഉള്ള പൂൎവ്വവൈരം ഒക്കെ നീങ്ങി അവരും പുഷ്കരിണിയിൽ എത്തി. സുകുമാരി തന്റെ സഹോദരപുത്രിയായിരുന്നു എന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ ശാന്തയ്ക്കുണ്ടായ സന്തോഷത്തിന്ന് അതിരില്ലായിരുന്നു. പിന്നാലെ അവരുടെ പെൺകുട്ടികളും വന്നുചേൎന്നു. ഏകദേശം ഇപ്പോൾ പുഷ്കരിണിയിൽ പ്രതാപസേനന്റെ ചെറുപ്പകാലത്തെ ആഡംബരങ്ങളും പ്രതാപങ്ങളും ഒക്കെ ഉണ്ടായിത്തുടങ്ങി. നീലോല്പലത്തിന്നു പുഷ്കരിണിയിൽ ഒരു പ്രാധാന്യവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ശാന്താദേവി ഒരു മാതാവിന്റെ സ്ഥാനത്തിൽ സുകുമാരിയുടെ വിവാഹം എത്രമാത്രം കേമമാക്കാമൊ അത്രയ്ക്കുമാത്രം ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പന്തലുകളും കല്യാണമണ്ഡപവും സദിർപുരകളും ഒക്കെ അത്ഭുതപൂൎവ്വമായ രീതിയിലായിരുന്നു കെട്ടിയുണ്ടാക്കിയിരുന്നതു്. വിവാഹപത്രിക അയച്ചിട്ടു് സകല പ്രഭുക്കന്മാർ, ധനവാന്മാർ, ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ മുതലായവരെ ക്ഷണിച്ചുതുടങ്ങി. ആക്കൂട്ടത്തിൽ പ്രഭു, രജനീദേവിയേയും മന്മഥനാഥനേയും പ്രത്യേകം ക്ഷണിച്ചു. സുകുമാരിയുടെ വിവാഹവൃത്താന്തംകേട്ടു് ഒട്ടേറെ ജനങ്ങൾ ആഘോഷം കാണ്മാനും അതിൽ പങ്കുകൊൾവാനുമായി നാനാദിക്കുകളിൽനിന്നും വന്നുചേൎന്നു. പ്രഭുമന്ദിരവും കല്യാണപ്പന്തലും വിചിത്രസാമഗ്രികൾ കൊണ്ടു മനോഹരമായി അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടു. രജനീദേവിക്കു കത്തു കിട്ടിയപ്പോൾ ഉണ്ടായ ആശ്ചൎയ്യവും സന്തോഷവും എത്രമാത്രമെന്നു പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പ്രയാസം. അവർ അന്നുതന്നെ വളരെ വിലപിടിച്ച സമ്മാനങ്ങളും പല വിധമായ വിശേഷസാധനങ്ങളും കൊണ്ടു് പുത്രിമാർ സഹിതം പുഷ്കരിണിയിൽ വന്നുചേൎന്നു. രജനീദേവി സുകുമാരിയെ ദൎശിക്കുന്നതിന്നു ആദ്യം ലജ്ജിച്ചു. സുശീലയായ സുകുമാരി രജനിയേയും കുട്ടികളേയും കണ്ട ക്ഷണംതന്നെ ബഹുമാനപൂൎവ്വം അവരെ എതിരേററു. സ്വന്ത മാതാവിനോടെന്നപോലെ നിഷ്കളങ്കസ്നേഹത്തോടുകൂടി രജനീദേവിയെ ഗാഢമായി ആശ്ലേഷംചെയ്തു കുശലപ്രശ്നങ്ങൾ കഴിച്ചു. വിവിധക്ലേശങ്ങളിൽനിന്നും വിമുക്തയായ ആ സുന്ദരിയുടെ വിവാഹഘോഷാഹളം അവൎണ്ണനീയമായ മഹോത്സവമായിരുന്നു എന്നുതന്നെ പറയാം. വിവാഹത്തി

ൻെറ തലേദിവസം മന്മഥനും നളിനിയും സന്നിഹിതരായി. പല വിധമായ വാദ്യഘോഷങ്ങളും ഗാനങ്ങളും മുഴങ്ങി. സുകുമാരിയെ ശാന്താദേവിയും രജനിദേവിയും കൂടി സ്വൎണ്ണ രത്നാഭരണങ്ങൾ അണിയിച്ചും സൂൎയ്യപ്രഭമായ സാരിയുടുപ്പിച്ചും, കല്യാണമണ്ഡപത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു. ചന്ദ്രസേനനും ബന്ധുമിത്രാദികൾ സഹിതം മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ എത്തിയിരുന്നു. മുഹൂൎത്തം സമീപിക്കാറായി. മംഗളഗാനങ്ങൾ ഉച്ചത്തിൽ മുഴങ്ങിത്തുടങ്ങി. സുകുമാരിക്കും, ചന്ദ്രസേനനും, പൂൎവ്വകഥകൾ സ്മൃതിപഥത്തിൽനിന്നുംവിട്ട്, ജീവിതം സഫലമായതുപോലെ തോന്നി. വൃദ്ധജനങ്ങളുടെ ആശിസ്സുകളോടുകൂടി, പുഷ്പവൃഷ്ടിയുടെ ഇടയിൽ, വിവിധക്ലേശങ്ങളിൽ നിന്ന് വിമുക്തരും, ചിരപ്രതീക്ഷിതരും ചിരപ്രണയികളും, ആയ ആ യുവദമ്പതിമാരുടെ, ഏകജീവിതത്തിൻെറ പ്രാരംഭകൎമ്മം ഗുരുജനസന്നിധിയിൽ വച്ച്, യഥാവിധി നിൎവ്വഹിക്കപ്പെട്ടു!!

സമാപ്തം.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി